Jánoshalmi templom

1912. 579 l.

A JÁNOSHALMAI TEMPLOM.

ide. Mások ellenben a battak nép-
ló rokonságot vallják. Különben Atjeh
a nagyon vegyes, t. i. a tulajdonkép-
nok, pedirek, malájok és benn az ország
n és határszéleken a battak népfaj.
k most át az Atjeh folyót és men-
hidon keresztül a túlsó partra, Pená-
De siessünk, mert különben meggyül-
unk a lebujokban hancurozó részeg
al, kik teljesen leszopták magukat
borovicska-pálinka), ezzel a hollandi
és hazafelé támolyognak. Borzasztó
felénk a temérdek pálinkabódéból,
katonáink előszeretettel kerestek fel
zt a szörnyű kotyvalékot.

denüvé, mint a sirálymad
hosszú útjukon.

Bandukoljunk most vis
Elhagyatott, puszta erre
felé biztonságban vagyun
nek előbb egy magas des
áttörnie, mielőtt bennünke
is még könnyen elakadha
sodronyhálózatban, mely a
gas alang-alangban, gizga

Hat óra felé jár már a
tunk. Egyenesen a tiszti
ott megérkezve rendelünk
telepedünk a törzsasztalná
körül. Zajos, kedélyes má

HAJÓSEGYLET NÉGYESE az 1870-es évek elejéről.

Jánosfalva

Madonna pentekkel.

Genthon István:
A régi magyar festő-
művészet. Bpest, 1932
72. l.

...ivald: A magyar iparművészet tortenete. Bp. 1929, 103 l.

Tévesen Kutassynak tulajdonítja

—

A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X – 1876, 511 l.

Árvizkárosultak, 1876, 45 l. 1495. szám

Szobor: Egyházi emlékek a történeti kiállításon. Bp. 1898, 70 l.

Szobor – Szalay II. 240 l. (repr. XXXIII. tabla)

Maszlagy Ferenc: Levelek a bécsi világkiállításról. Uj Magyar Sion, IV – 1873, 948 l.

...ulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ, XIV – 1880, 289 l.

...rster: Magyarország műemlékei. II. kötet, Bp. 1906, 288 l.

Jánosfalvi oltár

(Szepes m) részlet

a pozsonyi Szlovák

Honismereti múzeumban

Festette Márton Képíró

1491

Csanky Miklós

MAGYAR MUVESZET

1937. 389 1 391. l

392. l.

Fenti kép a Madonnát két női

szenttel ábrázolja

repr.

8—

38. Osztrák pestő, XVIII. sz: Virágcsendé-
let. Fára húzott vászon, olaj, 46 × 36
cm.

Jánosfalui Trk.
templom

Kepesvn:

l.

Div Felsőm

215. l

Farelőtt Janóc

~~Jezsuiták, besztercebányai III.~~ 223

Jánosfalvi templom

[illegible]

Repr

Loisch (Divald

[illegible]) 157 l.

lévő nyugta ellenében pénztárunknál rendelkezésére áll.

Budapest, 193 9 11 20

M. kir. postatakarékpénztár.

Jánosfalvi templom

szárnyas oltára

Löcsei Miklós

műve

Repr.

Divald Magy műveml

164. l.

szövarch 20.- 201.lap

Jánoshalmi Nemes Marcell.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1933-ba

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Jánosáné Szobor Jolán

Munkájával szerepel az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállitásán.

N.U.933.XII.6.

Jánosa Lajosné

Budapest, 1940. szept.

Jánosa Lajosné iparművész lakásberendező, Jánosa Lajos festőművész tanár, XIV. Ond vezér-útja 54.
299-639

Jánosáné Libor Jolán

Jánosáné Libor Jolán festőművész munkáiból nyílik meg életmű-kiállítás szeptember 18-án, kedden délután a Fáklya Klubban (VI. Csengery u. 68.).

Magyar Nemzet 1984. IX. 11.

Parrag. Parlag. L. Magyar ugar.

Posvány. Vízállásos, *csuhus* (sásos) terület a források körül.

Szűrüs kiskert. Veteményeskert az udvarban az asztagok, kazlak mögött.

Tábla. Egy darabban levő nagyobb szántóföld.

Telek. A határbeli föld. Pl. Odavoltam a telekre. A városi telekre megyünk. (A veszprémi határban levő szántóföldre.)

Tercia. L. céla.

PÉTER MORVAY: *Ortsnamen von Kádárta.*

Auszug. Verfasser gibt uns die bisherigen Bestrebungen betreffs Einsammeln der Orstnamen im Komitat Veszprém bekannt. Er betont die Wichtigkeit dieser Sammeltätigkeit in wissenschaftlicher Hinsicht und beantragt eine Organisation derselben auf dem Gebiete des Komitats. Verf. gruppiert die von ihm gesammelten Ortsnamen der Gemeinde Kádárta wie folgt: I. Ortsnamen des inneren Bereichs. II. Bauten und Gebäude. III. Flurnamen der Gemarkung. IV. Gewässer und Brunnen. V. Hügel, Täler und Gruben. VI. Benennungen der die topographischen und Siedlungsverhältnisse betreffenden Begriffe. Eine topographische Skizze der Ortsnamen ist beigefügt. Den alphabetisch geordneten Volksnamen folgen Angaben, die sich auf den Charakter und auf die Flora des Terrainobjektes und eventuelle Volkstraditionen beziehen. Es werden auch die Angaben der alten Grundbücher und Komassationsakten benützt.

A jánosházi gróf Erdődy-birtok és vár rövid története.[1]

KAZÁRY KÁROLY

A honfoglaló magyar nemzetségek közül a Lád- vagy Vérbulcsu nemzetség Vas, Zala és Somogy nyugati felét szállotta meg. A nemzetségek descensusait széles földsávok különítették el egymástól, épúgy a törzsek szállástelepeit is. A törzs- és nemzetségválasztó zónákból alkakultak ki a királyi várbirtokok, a királyi magángazdaságok. Mindegyik középpontjában vár állott. Ilyen volt *Karakó*. Jánosháza határa tehát, mint Karakó várának tartozéka, királyi várbirtok lett. A várbirtokokat, a király hatalmának materiális alapjait, már az Árpádok kezdték elajándékozgatni híveiknek. Így került Jánosháza határa *Varsányi Ormuzd* birtokába.

Hogy maga Jánosháza mikor és kitől kapta nevét és mikor alapították, azt históriai nyom híján, pontosan meghatározni nem tudjuk. Annyi bizonyos, hogy régi település. Ezen állítás igazolására két nyelvi bizonyítékot hozunk fel. A Dukai utcának a Varsányi-dülőre nyíló torkát valamikor *tanári-kapunak* nevezték, a *Zsöle-kút, Zsöle-domb* elnevezés pedig napjainkig fennmaradt. A tanári-kapu a „tanór"-elnevezésből alakult, a „Zsöle"-szóban pedig a *Gyula*-szó rejtőzik. Mindkét fogalom ősmagyar vallási fogalom, az első családi vagy atyafisági áldozati helyet

[1] A cikk anyagát a jánosházi gróf Erdődy-levéltárból vettem. Közelebbi megjelölések (szekrény-, fasciculus-számok) azért hiányoznak, mert a levéltár most áll rendezés alatt.

Dunántúli Szemle 1940. 1—2. szám

VI. Helyrajzi fogalmak jelölésére használt nevek.

Ajj. Valamilyen terület melléke. L. *Küajja, Cserajja. Mocskosajja.*

Bástya. Magas kőkerítés. Az alacsony egyszerűen csak „kükerítés".

Berek. „Rongy *csöpétés* (fattyúhajtásos) erdő. Se erdő, se anékül nincs". „Se legelő, se nem erdő. *Vadócos*, nem jár benne a marha".

Álé. Erdővágás.

Börc. Sziklás terület.

Céla. Udvar; belső telek. L. Tercia.

Csalit. „Kis tüskebokrok, törpe fák vannak benne. Nő a *csiatag* (vadhajtás) rajta, utóbb má asz monygyák, kis erdő". (A lehullott cserfalevelet is *csalit*nak nevezik.)

Dűlő. 1. Határrész. Pl. Ebbe s ebbe a dűlőbe megyünk. 2. Dűlőút. 3. Hosszmérték. Pl. Egy dűlőföldnyire innen. Egy dűlőhossznyi terület. A dűlő szó eredetének vizsgálatánál figyelemreméltó a *Sédredülő, Vögyredülő* határnév.

Ér. A forrás vize.

Fakadékos. Vizenyős terület megjelölésére használt jelző. Úgy is mondják, hogy vizenyősös. L. posvány.

Favágító. A tüzelő felhalmozására és favágásra szolgáló hely az udvarban.

Folyó. Patak. Pl. *Lánci folyó.* Folyamatos beszédben általában csak a *Hamarászó folyó* nevében.

Föd. Szántóföld. Pl. „Falustuleggyütt törtük a gyöpjüket. Nem vót azoknak főggye".

Gyepü. Eleven sövény *semfű-semfa* (ördögcérna) növényből. Ahol ez nem elég tömött, kivágott kökénytüskét tömnek közé. Az alja ki van töltve kővel.

Gyöp, gyöpség. Töretlen legelő. L. föd.

Hát. Dombtető.

Hegy. Domb.

Irtás. Kiírtott erdő.

Kiskert. Virágos kert a ház előtt.

Köz. Mellékutca.

Kút. Forrás; ásott kút. A forrást *meregető kút*nak is mondják.

Lap. Sík terület.

Magyar ugar. Parlagon hagyott föld. Megkülönböztetésül a zöldugartól.

Megyekű. Határkő.

Meregető kút. L. kút.

Mező. 1. A határbeli földek. Pl. Megyünk a mezőre. 2. Legelő. Pl. Kihajtjuk a marhát a mezőre. A tagosítási térkép a legelőterületeket következetesen *mező* névvel jelöli.

Megye. Határ két terület között. *Kimegyélli* a rétet: kijelöli rétje határait, mikor kaszál.

Nyiladék L. álé.

jelent, a második pedig nemzetségit. Ebből logikusan következik, hogy Jánosháza korai Árpádkori település.

Okleveleink a 13. században említik először a község nevét. Ezidőben a *Varsányi*-családnak Jánosháza határát bíró ága már *Jánosházynak* nevezi magát.

1386 táján királyi adományképpen *Garai I. Miklós* nádor bírja a községet Somlyóval és Pápával együtt. Garai Miklós nem sokáig szedette a kilencedet jánosházi jobbágyaitól, mert 1386 szeptemberében elesett Diakovár mellett a két királyné védelmében. A horvátok ugyanis megtámadták a királynékat, Garai nádor hátát a kocsi falának vetve védte őket, mígnem az egyik horvát a kocsi alá bújt, és megfogva Garai lábát, földrerántotta, mire a tömeg lefejezte.

A tragikussorsú nádornak két fia és két leánya maradt. Az egyik leány: *Ilona* Balog-nembeli *Széchi Miklóshoz* ment nőül.

A nagykiterjedésű Garai-vagyon zömét a nádor halála után *Garai II. Miklós* örökölte, aki még apját is fölülmúlta hatalomban. 1387-ben macsói bánnak nevezte ki Zsigmond király, résztvett a szerencsétlen nikápolyi csatában is, 1401-ben az ő várába záratták a főurak Zsigmond királyt, aki a jó bánásmódért a nádorsággal jutalmazta. Cillei Annát vette feleségül és így a királyi párnak sógora lett. Ettől kezdve hosszú éveken keresztül valóságos alkirályi hatalmat gyakorolt, amit annál is könnyebben megtehetett, mert Zsigmond nem sokat tartózkodott az országban. Garai II. Miklós 1433-ban halt meg.

Birtokait, közöttük Jánosházát is, fia: a nagyravágyó *László* örökölte (meghalt 1459-ben), róla pedig ennek fiára: *Jóbra* szállottak. Garai Jób 1480-ban halt meg. Vele sírbaszállott a Garaiak nemzetsége.

Előbb említettük, hogy Garai I. Miklós leánya: Ilona Széchi Miklóshoz ment nőül. Ennek a Széchi Miklósnak hasonnevű ivadéka 1477-ben leánynegyed címén részt követelt Garai Jób birtokaiból, mivelhogy a quartalitiumot annak idején elmulasztották kiadni ősanyjának: Garai Ilonának. Evégből összeírták Garai Jób jánosháza-somlyói dominiumát, amelyhez a következő részek tartoztak:

1. *Somlyó.*

2. *Vámospereszleg.* Egy-két idevalósi jobbágynak a nevét is ismerjük, nevezetesen: *Kovács* György és Péter, *Balog* Balázs, *Piritó* (Pyerytho) János, *Kovács* Miklós, *Zycha* Péter, *Malchway* János és *Pintér* Györgyét.

Itt jegyezzük meg, hogy ebben az időben három helységről tudunk, amelyekben „Pereszleg" szerepel. 1. *Szent-Ulreh-Pereszlege* vagy *Szent-Oldor-Pereszlege*, a mai Szentódorfa. 2. *Vámos-Pereszleg*, a mai Hosszúpereszteg. 3. *Hosszú-Pereszleg*, a mai Hosszúfalu.

3. *Gecsen.* Idevalósi jobbágyok: *Imre* fia *Gálos*, *Antal* Pál, *Gerencsér* Mihály, *Wale* Imre.

4. *Tacskánd.* Jobbágyok: *Háborgós* István, *Lawthus* Imre, *Takács* György, *Varga* György.

5. *Hosszúfalu.* Jobbágyok: *Kovács* Pál, *Kustál* Antal, *Lőrinc, Kristály* (Chrystal) Antal, *Vasas* Benedek.

6. *Szent-Oldor.* Jobbágyok: *Sós* Pál, *Marton* János, *Thelley* György. A plébánialak és templom kőből épült.

7. *Nagy-Ság* (NaghSaág). Jobbágyok: *Szabó* György, *Lamperti* Kelemen, *Galli* Bálint, *Takách* András, *Bacha* Domonkos, *Bene* Egyed, *Balog* Mihály, *Bandy* János. A plébánialak kőből épült, van neki egy mindig folyó kútja, mellette lakik *Barnabás* takácsmester és *Kechky* István.

Magát a Sághegyet Ság-Somlyónak hívták (Mons Sagh-Somlyo), tetején a hajdani vár maradványai romladoztak (in cacumine est locus castri deserti). Ez a sághegyi vár 1296-ban még állott.

8. *Gálosháza.* Jobbágyok: *Szekér* János, *Polgár* György.

9. *Jánosháza.* Jobbágyok: *Solthonyi* György, *Thorma* Mihály.

10. *Szentpéterháza.* Régi neve *Irnosdháza.* Parochiával.

11. *Martonfalva.*

12. *Keresztur.* Jobbágyok: *Veres* Miklós, *Nyke* Imre.

13. *Berseny.* Jobbágyok: *Gyersy* György, *Tamásfia* Péter, *Jánosfia* Lampérth, *Baráth* Ferenc, *Móroc* András.

14. *Thorna.* Jobbágyok: *Vajda* Tamás, *Uldricus* fia *Péter, Kovács* János, *Dömötöri* János. Volt itt plébánialak, továbbá halastó is.

15. *Doba* plébánialakkal; mellette Somlyó hegye, tetején a várral, kúttal. Idevaló jobbágyok: *Mátyás* fia *Mihály, Poka* Pál, *Fekenth* Pál, *Kenyeres* Balázs.

1479-ben, Szent András apostol vigiliáján a családtalan Garai Jób megjelent Országh Mihály nádor előtt és öröklevelet állított ki, mely szerint összes birtokait Mátyás királyra hagyja halála esetére. (A fassio eredetíje a galgóczi levéltárban 53. lad., 4. fasc., 13. nro). Halála egy év mulva be is következett és ezzel a *Garaiak* kilenctizedes jánosházi földesurasága megszűnt. (Lásd még: Századok 1897. 907. o.)

Mátyás király 1480-ban híres-neves vezérének: *Kinizsi Pálnak* adományozta Garai Jób uratlanul maradt jószágait. Kinizsi nem sokáig tartja kézben a könnyen szerzett birtokot: egyik zálogból a másikba adja. 1495-ben *Zápolya* István és fiai: János és György vezettetnek Jánosháza és Somlyó birtokába. De alig száradt meg a porzó az introductiós íráson, a Zápolyák máris továbbadják *Bakócz* Tamás győri püspöknek. Bakócz 1517 május 25-én kelt végrendeletében kisöccsére, *Erdődy* Péterre hagyja, aki Bakócz halála után, 1521-ben birtokába vette örökét.

Jánosháza földesura 1521-től 1547-ig *Erdődy* III. Péter. Ő az Erdődy-család törzsatyja. 1463 körül született. Két felesége volt. Az első: Bánffy Sára, a másik Puchhaim Borbála, kit már deresfejű öregember korában vett nőül. Résztvett a mohácsi csatában is. A királyvillongások idején eleinte Szapolyai híve volt, később Ferdinánd pártjára állott, aki főkamarássá, majd

pedig fölovászmesterré nevezte ki. 1547-ben halt meg Velencében, ahova fiával támadt viszálykodása miatt vándorolt ki.

Az ő idejében találkozunk elsőízben a jánosházi várra vonatkozó adattal. Ulászló király 1510-ben engedélyt ad Erdődy Péternek *(egregy Petri Erdewdy de Somlyo)*, hogy Jánosházán levő házát fallal és árokkal körülvétethesse.

Halála után vagyona fiára: Péterre szállott. Jánosháza földesura 1558-ig gróf *Erdődy* IV. Péter. Születési évét nem ismerjük. Neki is két felesége volt. Az Erdődy-család egyik legkiválóbb katonatagja. Résztvett a schmalkaldeni háborúban, szép eredménnyel harcolt a török ellen is.

1548-ban elzálogosította Jánosházát és Somlyót *Choron* Andrásnak és fiának; később visszaváltotta, majd 1558. február 7-én végkép eladja nekik 15 ezer arany forintért. Ez az eladás a nagy örökhagyó akaratának megszegése, aki meghagyta, hogy örökösei vagyonukból mitsem adhatnak el, legfeljebb a család egy másik tagjának. A zágrábi káptalan 1558. február 7-én kiállítja a birtokeladásról szóló testimonialist. Ez év dec. 9-én Erdődy Péter felesége: Alapy Borbála és leányai: Anna és Ilona tiltakoznak az eladás ellen. Később pert is indítanak, de mindez nem segít, devecseri *Choron* András és fia, János birtokukba veszik Jánosházát. Choron András veszprémi főispán volt, hatalmas vagyon ura: Jánosházán kívül az ugodi, devecseri, egervári, leszencei, tomaji és füredi jobbágyoknak is ő parancsolt. Feleségéről csak annyit tudunk, hogy Margit volt a keresztneve. Tőle származott egyetlen fia: Choron János. Neki pedig három leánya volt: Margit, Anna és Katalin. Margit *Nádasdy* Kristófhoz ment nőül, Anna először gyarmati *Balassa* Istvánhoz, másodszor köpcsényi *Listius* Istvánhoz, Katalin pedig bethlenfalvi *Thurzó* Szaniszlóhoz. A hatalmas Choron-vagyon ilyenformán a Nádasdy-, Balassa-, Listius- és Thurzó-családok között osztódott föl. A további örökösödés során újabb családok kapcsolódtak be, úgyhogy Jánosházát a 16. század végétől kezdődőleg a földesurak egész serege bírta. A folytonos osztozkodás következtében az egy-egy család kezén lévő jószágrészek mindegyre kisebbedtek, némelyik egész jelentéktelen birtokocskává zsugorodott össze.

Jánosháza e korbéli földesurait a mellékelt táblázat mutatja.

A táblázaton szereplő személyekről a következő adatokat tudjuk:

1. Choron András 1564-ben veszprémi főispán.
2. Choron János kaboldi báróként szerepel 1572-ben.
3. Choron Anna első férje Balassa István, Nagytapolcsány és Detrekő ura. Második férje: Listius István.
4. Choron Katalin férje: Thurzó Szaniszló, 1559—83-ig Szepes főispánja, Augsburgban halt meg 1586. júl. 6-án 55 éves korában. Choron Katalin már a második neje volt, esküvőjüket 1563-ban tartották Bécsben. Mivel gyermekük nem volt, Choron Katalin jánosházi része visszaszállott apjára: Choron Jánosra.

Az erről szóló attestatio Pozsonyban kelt Báthory Miklós országbíró előtt 1572-ben.

5. Choron Margit 1589-ben szerepel.

7. Balassa Borbála első férje: Joó János 1587—1603-ig személynök.

8. Listius István alchimista volt, aranyat keresett, hamispénzverésért elítéltetett.

9. Listius János felesége: rimaszécsi Széchy Katalin, a Murányi Vénusz testvérhuga. Az ő révén kapta Listius János Lipcse várát. Szerepelt a Wesselényi-féle összeesküvésben is.

10. Listius Kristóf meghalt 1653. március 23-án.

11. Listius Ferenc köpcsényi báró, Bethlen Gábor fejedelemsége alatt Szamosújvár kapitánya és fejedelmi tanácsos. Felesége: rátóti Gyulaffy Zsuzsanna, Wesselényi Pál özvegye. (Lásd Századok, 1886. 32. és 122. o.)

14. Nádasdy Tamás 1620. február 20-án halt meg.

17. Joó Miklós családjának utolsó sarja.

18. Joó Anna első férje: Zay Zsigmond, 1629-ben sógora által Kabold várában agyonlövetett.

20. Joó Eufrozina első férje: Lippay Gáspár 1649-ben kamaraelnök, 1645-ben bárósítva, meghalt 1654-ben.

21. Listius László 1620. jún. 21-én született. Tudománykedvelő ember volt, ismerte és kedvelte a klasszikusokat. A Zrínyi-éposz mintájára megírta a gyöngéresikerült: „A Magyar Marsot", amely Bécsben jelent meg 1653-ban. 1655-ben grófi rangra emeli a király.

Visszavonultan él Köpcsény várában. Egyszercsak suttogni kezdik nevét a népek. Nemsokára babonás félelem veszi körül személyét, ami nem is csoda, hisz olyan dolgokat művelt, hogy figyelmet keltett még ebben a korban is. Mészárosának ökreit agyonlövöldözte, házát fölgyujtotta, meg akarta mérgezni édesanyját, minden csütörtökön eljárt a *niklstahli* hegyre, amelyik elválasztja Magyarországot Ausztriától, és ott ördöngős cirkulusokat húzott, hogy olyan erszényre tegyen szert, amelyben mindig talál aranyat; misét mondatott az akasztófa alatt, hamis pecsétet csinált. Nagybátyja feljelentésére az 1659. országgyűlés 112. cikkelye utasította a nádort, hogy indítson szigorú vizsgálatot Listius ellen. Listius Bécsbe menekült. Ott hamispénzverésre adta fejét, e miatt elfogták és 1661. december 22-én fejét leütötték. Ő az egyetlen magyar költő, aki vérpadon végezte életét.

23. Pethő Margit 1629-ben révjogot kap a Marcalra.

25. Czobor Imre főtárnokmester 1629-ben révjogot kap a Marcalra.

26. Török Mária 1649-ben megkapja a Listius-vagyon harmadát.

27. Török Zsuzsa férje: Viczay Ádám 1645-ben lett báró. Második neje: Körtvélyessy Éva.

28. Török Anna 1649-ben megkapja a jánosházi Listius-vagyon harmadát.

29. Czobor Orsolya férje: Kéry János, 1642-ben báró, 1647-ben koronaőr, 1654-ben gróf lett.

31. Czobor Bálint szerepel 1647-ben.

32. Chernel Erzsébet utód nélkül halván el, jánosházi birtokrésze Chernel Júliára szállott.

34. Chernel János portióját vette meg gróf Illésházy Miklós 1721-ben.

36. Viczay János 1649-ben megkapja a Listus-vagyon harmadát.

38. Kéry Ferenc patyi kastélyában szállott meg éjjel 1670. április 16-án Zrínyi Péter és Frangepán, miről Kéry még az éjjel értesíté a császárt.

39. Reá szállott nagynénjének, Chernel Erzsébetnek öröksége.

42. Kéry János 1700-ban fölovászmester, felesége: gróf Erdődy Margit.

43. Kéry Ferenc 1687-ben vasi főispán.

45. Viczay Jób született 1701-ben, meghalt 1734-ben, gróf lett 1723-ban.

49. Kéry Ádám az utolsó tagja a családnak.

*

1609-ben Devecseri Choron Margit, Nádasdy Orsolya (ekkor Pethő Gáspár özvegye) és Nádasdy Tamás egyességre léptek Ugod, Devecser, Jánosháza és Somlyót illetőleg. Az osztálylevél Jánosházán kelt 1609. febr. 10-én. E szerint Ugodot Choron Margit, Somlyót Nádasdy Orsolya, Devecsert Nádasdy Tamás kapta, Jánosházára vonatkozólag pedig kimondották, hogy azt szép megértéssel fölosztják egymás között. Így is történt.

Ahogy a jánosházi várba bemegyünk, a kiskapuközben lévő darabont- és rab-házak közös tulajdonban maradtak. A fölöttük lévő házat Choron Margit kapta, a héjazat vagy „sindelalja" Nádasdy Tamásé lett. Nádasdy Tamás hozatta rendbe még ennekelőtte a vár tornyát és a bedült kapuboltot, kéményeket rakatott, kijavíttatta a gerendázatot és a kőfalakat. Bemenvén a kapun, jobbkézre a kapu és a napkeletre lévő bástya között is voltak épületek, ezeket Choron Margit kapta. A két asszony közös birtoklásában maradt a torony alatt lévő nagy pince. Fölhaladva az alsó grádicson, amely magába a várba vezetett, jobbra esett egy nagy szoba, balra egy szenesház és egy sötét kamra; mindezek Nádasdy Orsolya kezére jutottak. A második grádicson fölmenve a fölső házakba (emeletre), jobbra itt is szenesházat találunk, amelyben kályha és kemence is vagyon. A toronyban óra mutatta az időt, volt harang is, melyet Nádasdy Tamás hozatott Vásárhelyről. A napkelet felől való bástyának három neve volt: *Szabó Pál bástyája, górés* vagy *csardakos* bástya. Ezt is, meg a többi bástyát is Nádasdy Tamás hozatta rendbe, aki igen nagy gondot fordított jánosházi várára. Felosztásra került a külső vár vagy palánk, nemkülönben a majorok is. Erre vonatkozólag így ír az osztálylevél: „Azminemü régi majorhely volt alsó tó mellett, fölszél felül az dombon, mivel-

hogy az háboruság előtt (Bocskay hadjárását érti) gonosz emberek miatt tübül kiégett volt, Nádasdy Tamás uram újonnan csináltatta, engedték Asszonyok ő Nagok Nádasdy Tamás ő Nagának, mind mellette való pajtás kerttel és a megette való veteményes kerttel együtt. Azminemü Górés kert ezen földek végében vagyon, az kastély felől kiben gyümölcsfák vannak, jutott Asszonyoknak ő Nagyságoknak, olyan okkal, hogy az közepit két felé mérvén, egy csordahajtó utat hagyjanak, kin mindkét felől való majorságok az tóra alá járhassanak az majorokból".

Choron Margit kapott a mondottakon fölül Jánosházán 5 jobbágytelket (Máté Deákné, Végh Péter, András Márton, Orbán György és Szabó Pál egy-egy sessioját), Varsányban 6, Pereszlegen 24, Ságon 11 telket. A sági pusztahelyeket nem tudták szétosztani, mert a sági polgárok által bemondott adatok nem egyeztek a régi lajstrommal, így aztán Vajkovich Jánost bocsátották Ságra, hogy a kérdéses helyeket „hit szerint fölkeresse, és eligazítsa és megossza". Teljes egészében Choron Margit kapta Alsókeresztur, Vérkő, Gecsen, Kissomlyó, Hetye, Kispirit és még tíz Ugod-környéki falut.

Nádasdy Orsolya kezére került Jánosházán 4 sessio (Várossi Balázs, Böfő Mihály, Farkas Márton és Varga Máténé sessioja), Varsányon, Peresztegen és Ságon összesen 33 sessio, míg teljes egészében megkapta: Kamondot és Dobát és még 17 Somlóvár-környéki falut.

Nádasdy Tamás számára írták be Jánosházán Mátyás György, Mátyás András és Meleg György házát, meg egy puszta helyet, Varsányon és Ságon összesen 18 telket, míg teljes egészében megkapta Nagybörzsönyt, Hosszúfalut, Szentódorfalvát, Szergényt és még 22 Devecser-környéki falut.

A hites emberek, akik az osztályt eszközölték, bejárták az egész jánosházi határt és gondosan szemrevételeztek minden darab földet és beírták szépen a protokollumba, hogy ki kapja a *páchoi* földeket, *Ládonyi*-helyet, *Csibai* határt, *Kondora* földeket, *éri* dülőt, vagy a nagymezei rétet. Épígy történt Ságon is (dülőnevek: Öregtilalmas, Urkuti rét, Nagyatali tábla, Kántorháza, Kisrétrejáró-dülő, Sósra-dülő stb.).

Ami a hatalmas uradalmakhoz tartozó szőlőket illeti, a sági hegyen a Kis-Dama szőlőt és a Császár-szőlőt, továbbá a kissomlyói hegyen lévő Buzás- és Új-szőlőt Choron Margit kapta egyéb badacsonyi, ecseri és istvándi szőlők mellett. Nádasdy Orsolya kapta Nagysomlyón Káldos-, Nagy- és Imredeák-szőlejét, Ságon Balog- és Moód-szőlejét, Kissomlyón Szill szőlejét. Nádasdy Tamás kapta Ságon a Baráth-szőlőt, Kissomlyón a Górés-, Csibai- és Mérei-szőlőket.

Mivel a földesúr és jobbágy igen szoros kapcsolatban állottak egymással, nem lesz érdektelen az e korbéli jobbágyszolgáltatási viszonyokat részletezni.

Nézzük először *Szergényt*. Minden egészhelyes jobbágy fizet egy forint Szt. Márton-napi adót, 1 kappant és két darab

kalácsot. Farsangkor az egész falu egy ártányt ajándékoz a földesúrnak, 1 pint vajat és 2 pint sajtot. Húsvétkor 2 bárányt és házankint 12 tikmonyat. Szent György-napkor minden hely után jár 40 bécsi krajcár, pünkösdkor 3 tyúkfi. Minden jobbágy, akinek ekéje vagyon avagy szomszédjával szánt, tartozik a földesúrnak egy holdat szántani, az úr magjával bevetni, nyáron meg aratni és a termést a mondott helyre behordani. „Tartoznak az helyesek, mindenik egy napot kaszálni, kit a zsöllérek tartoznak fölgyüjteni". Mivel Szergényben nem lakik ispán, a faluba járó földesuri embereknek a bíró ad ebédre-vacsorára egy-egy meszely bort. A bíró sem adót, sem ajándékot nem fizet.

1. A jánosházi gr. Erdődy-vár.

Kamondon az egész falu egy summában fizette a Szent Márton-napi adót, 7 forint 25 krajcárt, függetlenül a jobbágyhelyek számától. A rendes szolgáltatásokon fölül ad a falu a földesúrnak Péterpálkor 40 tyúkfiat, 20 lúdfiat, 8 kappant, 4 vernivaló malacot. Szent Móric-napkor minden helyes tartozik két kaláccsal és két font pecsenyével, böjtben pedig harmad pint kendermagolajjal. Ami az „akógabonát" illeti, minden hely után jár egy köböl zab a falu köblivel.

A *peresztegiek* akógabonája más volt. Ők fél köböl búzalisztet, ugyanannyi rozslisztet és egy köböl zabot adtak fejenkint a rendes dézsmán fölül.

A *varsányiak* tartoztak Ságon egy bérest tartani és a somlyói várba egy hízott ártányt adni.

Nagyjából így élt a szegényember a somlyó-jánosházi dominiumon a 17. században.

1629. március 5-én Ferdinánd császár révjogot ad a Marcalnak azon a részén, amelyik Kamondhoz és Jánosházához

tartozik, Czobor Imre, Telekesi Török János és gyarmati Balassa Borbála számára.

1640. december 19-én Gyulaffy Zsuzsa, Listius Ferenc özvegye, mint László fiának gyámja, továbbá Listius János egyenlően osztoznak a jánosházi és a Jánosháza-környéki Listius-jószágokon. A divisionalis a jánosházi várat „fortalitiumnak" nevezi.

Tehát ekkor még állott az az épület, amelyet Erdődy Péter vétetett körül fallal és árokkal 1510-ben, és amelyet aztán Nádasdy Tamás csaknem egy századdal később, 1600 táján újra rendbehozatott, bástyáit megtömette, a toronyba pedig órát, harangot hozatott. Ettől fogva aztán a várról nem tudunk semmit egészen a következő századfordulóig.

A Listius-család számára 1649-ig robotoltak a jánosházi jobbágyok. Ez évben a Listius János és unokaöccse, a sötétemlékű Listius László kezén lévő jánosházi jószágrészek fölött hárman osztozkodnak: Chernel Istvánné Török Mária, Viczay János és Rátky Györgyné Török Anna. Ezzel aztán a Listius-család egyszersmindenkorra kilép a jánosházi földesuraságból.

Közben megmozdulnak a hajdani birtokosok, a gróf Erdődyek is. 1650. november 13-án Erdődy III. György tárnokmester felszólítja az összes Choron-örökösöket — a mostani becsérték fölajánlása mellett — hogy mondjanak le azokról a birtokokról, amelyeket Erdődy Péter 1558-ban az ország törvényeinek és a successorok jogainak megsértésével adott el. A felszólításnak azonban semmi foganatja nem lett.

Az idő nem mult el nyomtalanul a jánosházi vár fölött. Romlott-bomlott szakadatlanul, a résztulajdonosok nem sokat törődtek vele, mivelhogy egyiknek sem szolgált hajlékul. Hagyták szépen pusztulni, úgyhogy a századfordulón már csak csúfolni lehetett volna fortalitiumnak. A várra vonatkozólag 1703. május 2-án a következő feljegyzéseket találjuk: „Vagyon egy kastély, melynek mind külső, mind belső épületi, úgymint az kapuköz hídjával együtt, mind falai és fedele, oly romlásban vagynak, hogy egy ép hajlék avagy bolt sincsen benne, sőt egy vasszeget sem láthatni az falakban, úgyszintén egyéb mobiliákat se, egy ágyocskán kívül".

1721. július 14-én Chernel János eladta *Illésházy* Miklós nádornak jánosházi, hetyei, hosszúfalusi, peresztegi, sági, szergényi, kossomlyói, tacskándi, gálházi, bándi, alsókereszturi, szentódorfai, várkonyi és varsányi birtokrészeit ötezer forintért. Szeptember 4-ére már össze is írták a Chernel-javakat, és nemsokára rá Illésházy kancellárt bevezették új szerzeményébe. Róla szállott aztán leányára, Illésházy Annára, aki Erdődy III. Lászlónak a felesége volt. Benne kihalt a nagymultú Illésházy-család.

Ezidőben a hajdanvaló jánosházi Choron-javakat a következők bírták: a *Kéry*-család tizenöthuszonnegyed részt, Erdődy Lászlóné héthuszonnegyed részt, és Chernel Júlia Vajda Zsigmondné kéthuszonnegyed részt.

1732-ben gróf Erdődy VI. György ötvenötezer forintért megveszi a Kéry-familiának a jánosházi határban fekvő vagyonát. Kéry János özvegye, Vasváry Anna Mária tiltakozik az eladás ellen, pert indít, amely azonban eredménytelenül végződik. Az eladási kontraktust a király jóváhagyja, és ezzel — 174 évi megszakítás után — újra Erdődy-kézre kerülnek a Bakócz által összegazdálkodott ősi vagyonnak első darabjai.

1648-ban Erdődy VI. Miklós megvette Vajda Zsigmondné Chernel Júlia jánosházi részét 7.000 forinton, de a vételárat Miklós gróf helyett Erdődy Lászlóné Illésházy Anna fizette ki. Ezzel aztán az összes Choron-jószágok Illésházy-Erdődy kézre jutottak.

2. Somlóvár: Gr. Erdődy-kastély. Építését Kajetán gróf fejezte be 1839-ben.

Erdődy György 1755-ben a somlyó-jánosházi uradalomnak „a vérrokonok közti felosztása és mindkét részről beruházott zálogos öszvegeknek öszveszámítása végett" a királyi tábla előtt pert kezdett. A perben hozott ítéletnek foganatosításával egy személynöki ítélőmester bizatott meg, aki is a fenti uradalmakat két egyenlő részre osztotta 1758-ban. Az egyik felét kapta Erdődy VI. György, a másikat pedig Erdődy III. Lászlónak és I. Lajosnak örökösei. Az első részre 194 és fél népes, meg 4 puszta sessio, a másik részre 181 népes meg 5 puszta sessio esett.

A László-Lajos-féle félbirtok a törvényes successio szerint ismét két részre oszlott volna, vagyis László örökösei is, meg Lajos örökösei is az egész dominium negyed-negyed részét kapták volna Jánosházának, csakhogy Lajos örökösei a birtokon lévő zálogterheket nem fizették ki, így aztán Jánosháza „egész egyik fele" László successorainak kezén maradt. Mivel pedig

ezek a successorok kiskorúak voltak, helyettük anyjuk: Illésházy Anna, mint törvényes tutrix és curatrix vette kezelésbe az ezen ágra esett 186 telket.

Illésházy Anna a jánosházi kastélyt teljesen újra építtette, berendezte és haláláig, 1765-ig itt lakott. Az újra-építésnél a régi várnak csak a fundamentumát lehetett használni, a falakat annyira kikezdte az idő, hogy ezeket teljesen át kellett rakni. A vár akkor kapta azt a külsőt-belsőt, amely kisebb változtatásoktól eltekintve egészen 1935-ig fönnmaradt.

Ezidőtájt két major volt Jánosházán. Az egyik a templomtól délkeleti irányban feküdt, ezt kapta a László-ág; a másik a mai Apponyi-, Mátyás király- és Vár-utca által határolt négyszögben feküdt, ezt kapta a György-ág. A mészárszék közös volt, az arendator egy-egy részre 30 forintot és fél mázsa faggyut fizetett évenkint. Ekkor még egyik uraságnak sem volt korcsmája, hanem Balis Jánosében szokták boraikat árultatni úgy, hogy karácsonytól május 12-ig az egyik, ettől Szent Mihályig pedig a másik földesúrnak cégére tartózkodott a vendégfogadó orrnán.

A jánosházi majorság-földek közül a László-ág kapta a varsányi, gálosföldi, csibai, alsókereszturi, szentpéteri és *vérkü* prédiumokat. Ez utóbbi Fönyér, Bocsor, Alsó- és Fölső-Sötör között feküdt.

A László-ágra eső majorságföldek összesen 161 hold első, 79 hold második és 162 hold harmadik klasszisú és 157 kaszás rétet tettek ki. Ezen felül voltak a decimális földek, amelyeken 52 jobbágy és 30 zsöllér élt, akik évente összesen 303 napi gyalogrobottal szolgáltak. Ami a jobbágyság egyéb szolgáltatásait illette, azt világosan kimondották az 1747. évi úriszéken közzétett urbárium pontjai:

A helyes gazdák 6 pozsonyi mérőre való föld és két kaszaalja rét után egy forint szentmihálynapi és egy forint szentgyörgynapi adót fizettek. Azonfölül háromnapi gyalog robottal tartoztak évente. A házas zsöllérek évi egy forintot fizettek és hat napot szolgáltak, a házatlanok pedig négy napot.

Szent Mihálytól karácsonyig a jobbágyság bora folyt a korcsmán, azontúl az uraságé. Amikor az uraságét mérték, más falubeli korcsmából hordóban vagy korsóban bort behozni tilos volt, ha valaki mégis megtette, úgy bora edényestül kontrabandáltatott.

A kommunitás erdejében szabad volt a marhaőrzés és a faizás, de makk- és gyümölcsfát és kertnek való vesszőt senki sem vághatott le.

A jobbágyok szabadon emigrálhattak, de kötelesek voltak költözési szándékukat Szent György előtt egy hónappal bejelenteni. Házaikat, földjeiket szabadon eladhatták, cserélhették, de ügyleteiket be kellett mondaniok a földesúrnál, amikor is öt krajcár járt a protokollációért.

Ha a községben criminalis úriszék tartatott, a községbeliek szükség szerint fegyveresen is tartoztak előállani. Országvásár-

kor ugyancsak a község állított vásárvigyázókat, hogy a sokadalomban „jó csöndesség" legyen. A vásárjövedelem egynegyede a vigyázókat illette.

Senki sem irthatott erdőt az uraság engedélye nélkül. Két kaszás irtás rét után 15 pénz járt.

Mindegyik uraság részére kötelesek voltak 25—25 postát vinni Pápáig, de egy-egy postahordozás két napnál tovább nem tarthatott.

Karácsonykor, húsvétkor, pünkösdkor és farsang utolján vadászni tartoztak a jobbágyok.

Tartozott a község megfizetni a földesúr országgyűlési költségeit. Minden mezei termésből, úgymint búzából, rozsból, árpá-

3. A jánosházi gr. Erdődy-vár jelenlegi formája.

ból, zabból a tizedik kévét a bevett szokás szerint tartoztak megadni. A kukorica minden holdja után egy csapott pozsonyi mérő járt. A dohány holdja után egy forint ötven krajcár járt, ugyanannyi a köles és a hajdina után is.

Közös erdő (már t. i. mindkét uraságé) a Fölső-erdő, kb. 200 hold; 300 „sörtéles" is meghízhatott benne. Az erdőben való pascuatio szabad, a lignatio tilos volt. Az égető kemencét a László-ág kapta.

Másik közös erdő az Alsó-erdő, 300 hold; 1000 sörtéles is járhatott benne, faizás, makkoltatás a jobbágyságnak szabad volt.

A harmadik közös erdő az alsókereszturi határban feküdt, 250 hold; az alsókereszturiak bérért makkoltattak benne.

A halastót, amely a mai Nagyárok helyén feküdt, a Györgylinea kapta.

Ságon a „Piarcz-utcában" volt a vendégfogadó; a László-ág kapta; nemkülönben a mészárszéket is. A majorságföldek 250 holdat tettek ki; Urkutnál, Csörgetónál, Kincsliknál, Hermándon stb. feküdtek. Egy egész sági sessioba 20 hold szántót

és 5 kaszás rétet számláltak, ez után járt hetenkint 4 marhával 2 személy által végzett egy napi munka, nem számítva bele a nyugtatás, etetés és itatás idejét.

Aratáskor minden napra minden gazda egy aratót állított. Dézsmáláskor az uraság tisztjeit, executiokor a hajdukat a kommunitas tartotta étellel-itallal.

Minden termésből dézsmát adtak, a borból hegyvámot, amelyet tartoztak Jánosházára vinni.

A census 1 frt. évente, ugyancsak évente adtak még 12 darab tyúkfit. Szent Mihálytól Szent Györgyig a helység árulhatja a borát, azontúl az uraság, de mivel a vendégfogadó újonnan épült, az uraság bora éven át folyhatott.

A sági jobbágyok prestálnak 30 szekér karácsonyi fával, 22 karácsonyi kappannal, 360 tyúkfiakkal, és 11 frt. *hosszúfór*-váltsággal évente.

Szergényben szintén szabadon költözhettek a jobbágyok.

Nagy-Börzsöny egy része pör alatt állott a kertaiakkal. Nagybörzsöny közelében feküdt Botfölde vagy *Vidép*, amelyet a pálosok maguknak pretendálnak.

Kispiriten és *Jankán* kisebb területeket bírt mindkét Erdődy-linea, *Hetyén* egy jobbágyot, *Kissomlyón* kettőt. *Dobán* a domboldalon volt a vendégfogadó. A malom téglából épült. A község bora Szent Mihálytól Szent Györgyig folyik, de ezen engedelemért tartozik minden gazda egy szekér trágyát kivinni a földesúr szőlejébe. A szőllősi szőlők között van egy parcella, amelyet *Rókabőrös-szőlőnek* hívnak, még pedig azért, mert a szőlő után régente dézsma és hegyvám gyanánt egy rókabőr járt a várbéli porkolábnak. Egyébként az itt lévő szőlők mind felesek a két földesúr között.

Nagykamondon 4 forint volt az árenda, a robot pedig nyolc gyalog napszám. A községbeliek kötelesek voltak pápista mestert fogadni és tartani, más religiobéli mestert még könyörgésre vagy prédikációtételre sem hozhattak a faluba. Mivel a község nemrégiben egészen leégett, hogy minél előbb felépülhessenek a lakóházak, a 4 forint árendapénzt 3 évre elengedték a földesurak, nemkülönben az első évi robotot is, a korcsmán pedig 3 éven át megszakítás nélkül a jobbágyok bora folyhatott. A Marcalon tilos a halászás, rákászás.

Peresztegen 20 hold szántó és 5 kaszás rét tett ki egy egész helyet. Aratáskor minden gazda addig dolgozott, amíg az aratás be nem fejeződött. Minden tizenfelüli bárány és minden kas méhe után 10 krajcár járt, továbbá az egész helységből két hosszú „fór", minden egész hely után a dézsmán-roboton fölül még 8 font fonás is.

•

Mivel 1758-tól fogva megfeleződött Jánosháza, nagyobb érthetőség kedvéért mindegyik birtokrész életrajzát külön-külön vezetjük le.

Nézzük először a *György*-ági vagyont.

Gróf *Erdődy* VI. György 1674-ben született, 1705-ben kamarás lett, résztvett a francia háborúban. Ő vette meg a galgóczi uradalmat gróf Wratislaw Venceltől 240 ezer forintért, ahol aztán nagyarányú építkezésekbe fogott. Jánosházi szerzeményében nem sokáig gyönyörködhetett, mert a beiktatás után egy évre, 1759. aug. 13-án meghalt. Birtokai és az azokon levő közel 200.000 forint adósság fiára: Erdődy III. Kristófra szállott.

Kristóf gróf szerencsétlen pénzügyi kalandjai következtében az adósságok folyton szaporodtak. Kölcsön-lovaglással igyekezett magán segíteni, de persze eredménytelenül. 1765. december 5-én száznegyven ezer frt. kölcsönt vett fel *Correga* Félix és *Serra Jakab* génuai őrgrófoktól, akik a kölcsönösszeget 1769. június 19-én rátáblázták Kristóf gróf *ludányi* (Nyitra m.) és jánosházi birtokára. 1777-ben a kölcsönt fölmondták, és mivel a debitor nem tudott fizetni, bírói foglalást vezettek Jánosházára. (Ugyanezen évben csúszott ki Kristóf gróf kezéből a *szomolyáni uradalom is).* A génuaiak csak pár évig bírták Jánosházát, mert Erdődy III. Lajos özvegye: gróf Nádasdy Borbála 1782 táján megváltotta az ősi jószágot 169.943 forint 88 dénár lefizetésével. Nádasdy Borbáláról aztán fiaira: Erdődy IV. Károlyra és Erdődy V. Ferencre szállott a György-ági vagyon, és ezzel az egész jánosházi dominium a *László*-ág kezére került.

A génuaiak idejében teknősbéka tenyésztés is folyt Jánosházán. A várról a következőket tudjuk:

„A várat egészen ki kell vakolni — mondja a foglalási jegyzőkönyv — a sindely padjának környülete nyitva vagyon, ezt kőművessel be kell rakatni, másképpen nem lehet oda gabonát tölteni. A várnak éjszakról lévő része földdel lévén megtöltve, a vizcsepegés rontja, úgyhogy a falak által áztak és fekete rothadást mutatnak, azért onnan a csatornajárást és az árnyékszéket (mely minden órán leszakad) el kell hányatni, másképpen a pincének is kára következik. Mivel a ház oldalát nyomja a konyhából vagyis csatornájából lefolyó moslék és nagy határ szemét, a fölső konyha igen veszedelmes, amelyből ennekelőtte tűz is támadt, inkább alább volna a konyhának helye, annyival is inkább, ha az uraság a fölső traktusból granariumot akar építtetni. A tisztek számára a két komorából szobát lehet építtetni, minthogy azelőtt is szobák ott voltak. A vár udvarában lévő konyhában nincsen speiz, csak egy kis cseléd-szoba, azt a konyhához lehet csatolni".

„A régi hajduházat egészen kell reparálni, mely mivel náddal van födve, féltő a tüztől. A várnak régi bástyái már kiomlottak, délfelől, keletre is bemehetni, a marha is környöskörül járhatja, amelyet szükségképpen meg kell építeni, a földesúrnak jus gladiumja lévén, gyakran megesett, hogy a rabok elszöktenek".

„A vár kutja per totum ledült. A várban fölmenő grádics a pince torkának boltjára lévén építve, azt már benyomja, oda könnyebb grádicsot köll csinálni".

A *László*-ági vagyon sorsa ugyancsak változatos. 1765-ben, Illésházy Anna halála után Erdődy III. *Lajosra* szállott a birtok, aki 1770-ben bérbeadta Batthyány József prímásnak. A prímás egy év mulva, 1771. január 29-én továbbadta *Schildknecht* Jánosnak és Józsefnek, tőlük 1779-ben került vissza, és mivel III. Lajos közben meghalt, kiskorú fiaira: IV. Károlyra és V. Ferencre szállott a birtok. A két kiskorú fölött gróf Batthyány Antónia, Erdődy VI. Miklós özvegye gyámkodott. 1796. febr. 28-án a gyámság megszűnt, és a jánosházi jószág fölötti teljhatalom IV. Károlyra és V. Ferencre szállott. Utóbbi igen visszavonultan élt, úgyhogy az ő birtokrészét is Károly gróf kezelte. Utánuk *Kajetán* gróf örökölte Jánosházát, akinek békés birtoklását hatalmas per zavarta meg.

A pert Erdődy VII. György indította Kajetán ellen, Erdődy XII. János, Erdődy III. Antal és Erdődy VIII. György pedig avatkoztak. Felperes György gróf a jánosházi uradalom negyedrészének — amelynek megszerzését elődei 1758-ban elmulasztották — kibocsájtása végett „a kisebb zálogos summának megkínálásával, a nagyobbiknak pedig megajánlásával" 1839. július 28-án az alperest bíróilag meginttette. A megintés hatástalan maradván, György gróf a dunántúli kerületi tábla előtt pert indított, azt állítván keresetében, hogy alperes a birtokot csak zálogjogon bírja, ezért az osztályt csak a zálog körüli kérdések tisztázása után kérte elrendeltetni. A kerületi tábla a keresetet elutasította, miután „az anyaper megindítása előtt a keresetbevett zálogos javakat alperes már 96 esztendők óta háboritlanul birtokolja".

György gróf nem nyugodott meg az ítéletben, fellebbezett a soproni főtörvényszékhez. Közben a felek összegyültek Bécsben, hogy békés úton intézzék el az ügyet, de a tanácskozás eredményre nem vezetett. A soproni főtörvényszék is helybenhagyta a kerületi tábla döntését. A felperes még most sem nyugodott meg, rendkívüli folyamodást adott be, amelyben megváltoztatja a kereseti jogalapot és keresetét „letartóztatott osztályrészének kiadására irányozza". A perben 1856-ban mondták ki az utolsó szót: a felperes minden követelését elutasították.

Így aztán Jánosháza teljes egészében Kajetán gróf kezén maradt. Tőle örökölte fia: VIII. Ferenc, róla pedig ennek fiára: VI. *Sándor* grófra szállott.

Sándor gróf 1865. aug. 24-én született Galgóczon. Jogi tanulmányait Bécsben kezdte, Győrben folytatta és Budapesten fejezte be. 1890-ben cs. és kir. kamarássá nevezte ki Ferenc József király. Hosszabb külföldi útján bejárta Olasz-, Franciaés Németországot, továbbá Svájcot és Belgiumot. Veszprém megye 1891-ben t. aljegyzővé választotta. 1894-ben Szent György-rendi lovaggá ütötték. A háború kitörésekor önként jelentkezett katonai szolgálatra; mint tartalékos hadnagy vonult be. 1920-ig örökös főrendiházi tag, azóta pedig minden ciklusra beválasztott felsőházi tag. 1927. június 27-én kapta XI. Pius pápától a Szent Szilveszter-rend nagykeresztjét.

Sándor gróf a jánosházi várat 1935-ben egészen újjáépíttette, átalakíttatta a tornyot, azonfölül eggyel szaporította az emeletek számát. Sándor gróf 1940. január 15-én meghalt.

A vár jelenlegi lakója és tulajdonosa gróf *Erdődy* IV. Antal.

KARL KAZARY: *Kurze Geschichte des gräflich Erdődyschen Jánosházaer Besitz und der Burg.*

Auszug. Dokumente aus dem 13. Jahrhundert erwähnen zum erstenmal den Namen Jánosháza. Hundert Jahre später verlieh der König diese Güter Garai Miklós. In dieser Familie verblieben sie bis 1480, zu dem Zeitpunkt des Aussterbens der Familie. König Mathias verlieh sie noch im selben Jahre Kinizsi Pál, der jedoch in einigen Jahren selbe an Zápolya János weitergab. Zápolya János gab sie weiter an Bakócz Tamás, den Bischof von Raab, der dieselben seinem Neffen, Graf Erdődy Péter III. testamentarisch vermachte.

In dieser Zeit begegnen wir zum erstenmal dem Namen der Burg Jánosháza.

Erdődy Péters Sohn verkaufte Jánosháza an Choron András und János. Von Choron János erbten es seine Töchter, von diesen kam es in die Hände anderer Familien. Bis 1748 besasz eine ganze Reihe von Gutsbesitzern Jánosháza.

Nádasdy Tamás renovierte die Burg am Ende des 16. Jahrhunderts. Die anderen Besitzer kümmerten sich wenig darum, so dasz das Gebäude um 1703 herum in einem leidlich schlechten Zustande war.

In der Mitte des 18. Jahrhunderts kam durch Illésházy Anna Jánosháza wieder in den Besitz der Familie Erdődy.

Illésházy Anna liesz die Burg neu erbauen.

Unter den Familiengliedern des Hauses Erdődy kam es wegen der Teilung Jánosháza zum Prozess, der erst im Jahre 1855 endete. Der Gesamtbesitz kam in die Hände des Grafen Erdődy Kajetán, und ging an Graf Erdődy Sándor VI. über. Graf Sándor gestaltete die Burg im Jahre 1935 neu um.

Der jetzige Bewohner und Eigentümer ist Graf Anton Erdődy.

A veszprémi Harmónia.

BRODSZKY FERENC

A fúvós zene magyarországi történetére vonatkozólag alig találunk adatot szakirodalmunkban. Ezért talán nem lesz érdekesség nélkül, ha az alábbiakban egy Veszprémben hosszú időn át ápolt, az idők folyamán feledésbe ment fúvószenekari gyakorlatot ismertetünk.

Harmonia elnevezéssel jelzik veszprémi forrásaink a fúvós zenekarnak azt az összeállítását, melyet ugyanakkor külföldön *„Harmonie, Türkische* vagy *Janitscharen Musik"*, nálunk *„török muzsika"* vagy *„katonai muzsika"* néven említenek.

A XVIII. század szimfónikus zenekara Európa-szerte rezidenciális, udvari jellegű. Nálunk is főúri családok, egyházi méltóságok (az Esterházy-, Grassalkovich-, Erdődy-, Széchenyi-családok; gróf Esterházy és gróf Batthyány prímások, Patachich püspök) tartanak fenn ilyen zenekarokat. A szimfonikus zenekar

helyhez kötött, és így mellette, többnyire mint annak részét és kiegészítőjét megtaláljuk a mozgásképes fúvós zenekart is, a Harmóniát, mely alkalmas a szabadban való játszásra, ünnepségek, felvonulások, temetések pompájának emelésére. Ennek a fúvós zenekarnak, mely a mai katonazenekar előfutára, a rendszerint kettesével alkalmazott fafúvók (fuvola, oboa, klarinét, fagott) alkották a gerincét, kiegészítve trombitával, kürttel és ütőhangszerekkel.

A Harmónia a XVIII. század szülötte. A már előzőleg létezett fúvós zenekarok egyedül rézfúvókból tevődtek össze, s mivel ezek abban az időben még csak hiányos skálával rendelkeztek, vagyis csak a természetes felhangokat tudták intonálni, ez együttesek bonyolultabb felépítésű darabok előadására nem vállalkozhattak, csak toronyzenék és fanfárok előadására szorítkoztak. A XVIII. század folyamán egy új fafúvóhangszer, a klarinét feltalálásával megszületik a modern fafúvó-együttes, s ezzel egyszeriben új lehetőségek nyílnak mind a szimfónikus, mind a fúvószenekar fejlődésében. Egyik ilyen vívmány a Harmónia.

A rézfúvók ventilmechanizmusának feltalálása után a XIX. században újabb fejlődési folyamatként a Harmóniából alakul ki a mai katonazenekar (az ú. n. rezesbanda), olyképen, hogy a fafúvók egyrésze (oboa, fagott) kiesik, s helyettük az újabb keletű rézfúvók egész sora lép, csupán a fuvola és klarinét marad meg a régi együttesből. Ez utóbbi megtartotta vezető szerepét napjainkig.

Nagyon eltérítene tárgyunktól, ha a fúvós együttesek történetének bővebb részletezésébe bocsátkoznánk.[1] Meg kell azonban említenünk, hogy a Harmónia Magyarországon nagy kedveltségnek örvendhetett. Ezt igazolja, hogy több ilyen zenekar állt fenn hazánkban. Említésreméltó ezek közül az Esterházy hercegeké Kismartonban (ennek számára Haydn is szerzett egy „Hungarischer Nationalmarsch"-ot),[2] továbbá több magyarországi szerző ilyen együttesre írt vagy átírt, részben magyaros korabeli szerzeménye is.[3] Végül Csaplovics[4] a magyar találmányokat ismertetve, ezt a fúvós zenét egyenesen magyar találmánynak mondja. Szerinte „a gyönyörű katonai muzsikával, melyet helytelenül török muzsikának neveznek, 1741-ben a szla-

[1] Rendszerint a fúvós zenekar minden tagja a fúvóhangszer mellett egy vonós hangszeren is játszik, s így a fúvós zenekar bármikor átalakulhat szimfónikus zenekarrá olyképpen, hogy a szimfónikus zenekar számára fölös fúvósok átveszik a vonós szólamokat. Ezt a gyakorlatot a mai katonazenekar szintén a harmoniától örökölte.

[2] Pohl: Haydn I. 327.

[3] Pl.: Tost Ferenc pozsonyi „toronymester" 6 indulója, Schilson báró „Partita Turchese", Druschetzky „Rondo Nationale" és „13 Ungarice", Kossovits „Ungaria Masorko Cosaki", ez utóbbit Druschetzky írta át harmoniára.

[4] „Gemälde von Ungern" 1824. II. 69

JÁNOSHÁZA (Vas)

Jánosháza

R. K. Ttemplom 1698-ból, átalakítva.

RMV 5, 375. l.

Erdődy-várkastély, XVIII. század.

20

JÁNOSHÁZA FÖLDESURAI

1558—1748.

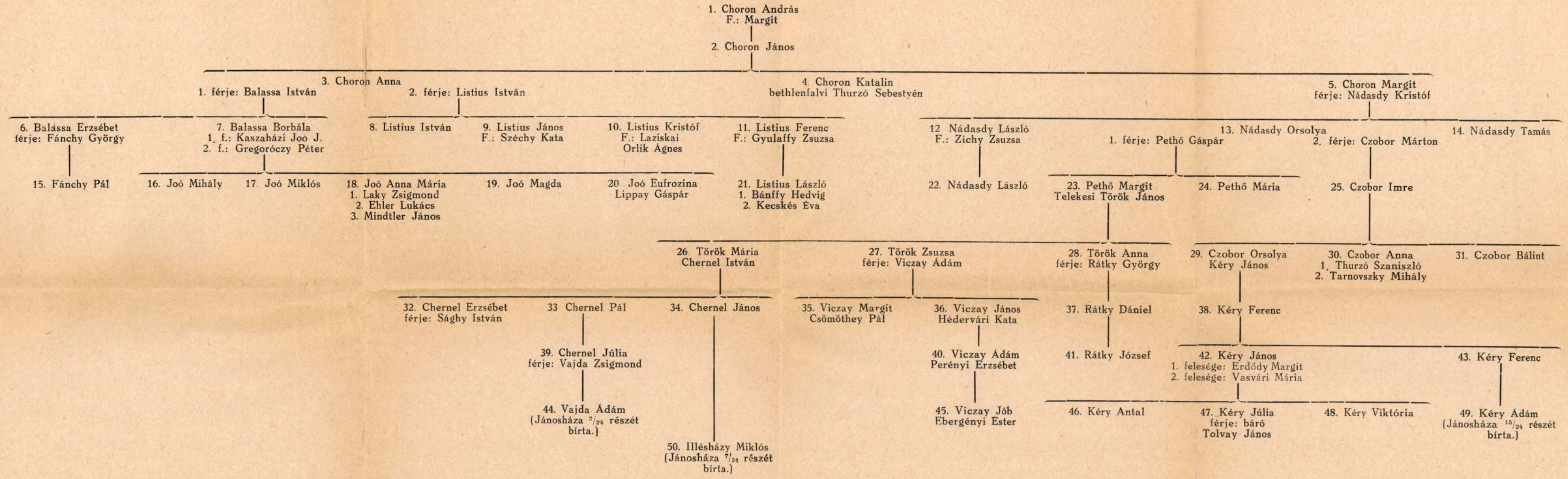

JÁNOSHÁZI ÁGNES

41. Vásárhelyi Ö. T.

Jánossházi Ágnes festő

Szerepelt a Fiatalok Studiójának kiállitásán, neve emlitve

Bereczky Lóránd :A Fiatalok Studiójának kiállitása
Kritika 1979/3 37-38.o.

Jánoshalmi Nemes Marcell mügyüjtő. (Sz. 1866)
Ernst Endre: A Szinyei Társaság és müv sztagjai, 1926. 70, 71, 42–43, 9 l.

Mese Pál
1

BUDAPEST, 1907 október 3-án.

n l a .

r i g y e s müegyetemi tanár urnak

B u d a p e s t .

VIII. Eszterházy-utcza 1/B.

építéséhez szállitott

á 4.-- kor. 400.-- kor.

sujtotta, valósággal összetörte a csapás. Hónapokig nem bírta magát összeszedni, sírt, jajgatott, azután pedig a búskomorság tünetei kezdtek nála mutatkozni. Orvosai és barátai egyértelműleg környezetváltozást javasoltak s így történt, hogy a fiatal özvegy egy szép napon hajóra szállt egy barátnője kíséretében és átjött Európába. Tehette, mert gazdag volt. Rettenetesen gazdag — amerikai értelemben.

II.

Londont unta, Párisban csalódott, Róma nem váltotta be számára a hozzá fűzött várakozást, Berlinben pedig az volt az érzése, hogy az egész város nem egyéb ügyetlen és szegényes Amerika-utánzatnál. Svájcban komor volt a táj. Tirolban esett az eső. Bécsben ült hát egy szállodában és már éppen arra gondolt, hogy hazautazik, mikor véletlenül egy este kinyitotta a rádiót. Forgatta, forgatta és egyszerre csak csodálatos, édes, bús melódiák kezdték simogatni a lelkét. Rachel úgy érezte, hogy a nyomás felenged a szívéről. Valami névtelen vágy szállta meg, a lelke megtelt reménységgel és már nem gondolt haza, hanem azt mondta a barátnőjének:

— Oda akarok menni, ahol ezt a muzsikát játszák. Ott meg fogok gyógyulni.

III.

Azt a muzsikát pedig a Hungária-szállodában játszották Budapesten. Rachel és

[illegible] nyira beleszeretett a cigányzenébe, hogy délelőttönként folyton a gramofonos boltban ült és összevásárolt minden lemezt, amin magyar nóta volt. A barátnője azt írta haza az aggódó rokonoknak:

„— Rachel egészen meggyógyult, kigyúrult, megszépült és világos ruhákat csinálatott. Budapest a legszebb város és a cigánymuzsikának nincs párja a világon.

IV.

Egy Bodó Berti nevű úr ugyanekkor igen nyomasztó anyagi helyzetbe került Pesten, mert Pista bácsi közölte vele, hogy az alacsony búzaárakra való tekintettel harmadrészére szállítja le az apanázsát.

— Végre is, mai világban nem élhet az ember naplopásból, — tette hozzá szigorúan. — Éppen ideje volna, hogy valami kereset után nézz!

Berti nem szólt semmit. Bólintott, átvette a redukált járandóságot és elment. Pista bácsi egy kis lelkifurdalással nézett utána. Nem mintha úgyis nem segélyezte volna az öccsét erején felül, hanem mert szerette volna, ha az legalább vitatkozik vele egy kicsit, hogy megmagyarázhatta volna neki a helyzetet alaposabban.

— Vajjon mit gondol ez most magában? — töprengett az öreg. — Azt hiszi talán, hogy én . . .

Felesleges aggodalom volt, mert Berti nem gondolt és nem hitt semmit. Nem ne-

Mur… pl-Rónai
kép… Muzeum
…ból

Meg… hitelezőkkel

Jánosl… ehjtókhoz és a hite-
húnyt h… fejében néhány,
mintegy… en fontos képet en-
művésze… úzeum részére.
emlékez… k és a hitelezők
szeti M… ezt a kívánságát s
körüli… rtént a megállapo-
rázoló… észeti Múzeum kö-
Szépmú… yeképpen *Szinyei-*
hatalm… magyar művészet-
hol tal… fontosságú korai
hasson… nek *Nói akt*-ja,
Nem… *Ablakfülke* című
mérleg… zsefnek *Piacsek*
dasági … agyar Képtárban
kat vesztett értékéből. Ma már szamolni ken azzal, hogy *a hagyaték terhei felülmulják az aktivákat és ennélfogva a hagyományok kiszolgáltatására nem kerülhet sor.* Ebben a helyzetben a múzeum főigazgatója arra hivatkozva, hogy Nemes képei éveken át a múzeumban voltak elraktározva és a múzeum azok elhelyezésével és gondozásával szolgálatokat tett azelőtt Nemesnek, azután pedig a hagyatéknak, azzal a kérés-

…ának, az 1871-ben fiatalon elhalt nagytehetségű festőnek *Kettős arckép* című műtörténeti nevezetességű festménye véglegesen a Szépművészeti Múzeum tulajdonába ment át.

Az ügynek ez a megoldása csak a végrendeleti végrehajtók és a hitelezők megértő jóakaratával volt lehetséges, amiért a Szépművészeti Múzeum és a magyar művészetkedvelő közönség őszinte köszönettel tartozik nekik.

B. H. 933. XII. 24.

101. kép. *Palmezzano, Marco: Szent család.*

Jánoshalmi Nemes Marcell
Szinyei Társaság tiszteleti tag
Szinyei Társaság nyolcadik kiállitása
1942. január

Jánoshalmi Nemes Marcell
Szinyei Társaság tiszteleti tagja
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

KIMNACH LÁSZLÓ (1857—1906)

Velencei gyermekek

Karton, olaj, 20×25 cm.

Jelezve lent balra: Kimnach L. Venezia. A budapesti Műcsarnok 1884. évi sorsolásán nyert tárgy. Maszlaghy II., 443. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich PA, 253. l.

MDK

Jánoshalmi Nemes Marcell

Ernst Múzeum 141. kiáll. 1933. szept. 11 l.

Jánoskáry János, mérnök M.D.K.

dolgozta ki a gödöllői uj körsépháza terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

dec. 30. sz. 7. old.

Jánosháry János M.D.K.

hir. miernok

kesitette Gödöllő

nagyközség bérkérzel

kapcsolatos körségházának terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

aug. 31. sz. 9. old.

Jánoshazy László

Épitész

m. kir. földmivelésügyi minisztériumi főmérnok

1912. jan. 11-én élete-nek 38-ik évében meghalt.

Épitő Ipar, 1912. 30. l.

Jánosháry László

Művészet 1905. 351

Bubics Zsigmond: Korne
burg környéke 78 (604), 2053 (

Janoshágy László

épitész Bpest

irod

Magyar Pályázatok

1905-6. 5 sz. 13-16.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedélye

.....

a mühelyfőnök vagy
aláírása.

8. sorsz. Mühelyi minta. — E

Jánosháry László

építész

szül Nagyvarad 1874

okl. mert 1897.

Névjegyz. Müzzetem 10 l.

Jánoskáry László

Művészet. 1905.

357

M. D. K.

Jánoskáry László, mérnök

tervei szerint hőtséghár
és vágóhid épül Gödöllőn
300.000 K. költséggel

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
dec. 8. sz. 11. old.

Jánosházy László, építész M.D.K.

és ifj. Nagy Károly tervei alapján a temesvári ref. egyházkörség kétemeletes imaházat épittet Temesvároth.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII évf.

jun. 12. sz. 5 old.

369. Jánosházy László, ép. MDK

Szül.:Nagyvárad.1874. Okl.kelte:1897. Sz.:1393.

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet, absolutoriumot vagy oklevélhonositást nyert épitészek névjegyzéke. 1973-1928-ig.

XXXXXX ÉP-IP - ÉP-MÜVÉSZET. 1931.márc.1. 41.l.

Dr. Jánoshegyi Ferenc M.D.K.

Sávoly Pál tervező munkatársa az Erzsébet-híd
ujjáépitésénél

Magyar Épitőművészet 1965/1. 60-66.l.

Jánosi.

A Tavaszi Tárlaton tájképe szerepelt. (említve)

Független Magyarország, 1952. Máj 26.

Jánoshegyi templom

Szent János-fej, rézből, z XVI. sz. János-
hegyi templomban V. 165.

— fából, Szebellében V. 165.

— fából, jánosgyarmati
templomban V. 165.

— tájái V. 165.

Mur. és Kst. Ést

Jánoshidai rk. templom

(Jásznagykún - Szolnok vm.)

lásd

Chobotvár

319. l.

Jañoshidai prem.
rendhar

képe repr.

Kiss Bibl. kath. kagy

1077. l

Csallóköz)

Wadas, Kpl (Forsay)

143

Jánoshidai premontrei templom

JÁNOSHIDA (Jász-Nagykún-Szolnok)

Premontrei tpl, barokk, vakolat alatt XIII. századi prépostsági templom faragottkő-falai

Lux Géza, 1942

Jánosi

(Szolnok om)

Szatmáry – Nyári kúria

198. 1.

Kép 202 Sz.

Zádor – Rada

17

Olasz barokkfestő: Keresztlevétel
Grisaille. Vászon, olaj, 108 × 58 cm.

Kómában vére

Maszlaghy II. 141. szám.

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Uj Magyar Sion, VII — 1876, 34 l.

Jánosi lexikon

JÁNOSI

Román tpl

A Magyar Történelmi Társulat 1876-ik évi aug 21–28-iki vidéki kirándulása Gömörmegyébe.
Pp. 1876, 45 l. 105 l.

TAROT

JÁNOSI

Templom

Kegyes közlések. Századok, IX – 1875, 289 l.

TANOSI

Temples

Vogüé, Les Eglises de la Terre Sainte, IX — 1875, 234 f.

JÁNOSI

Templom

Henrlmann Imre: Hont műemlékeinek hivatalos
osztályozása. AÉ, VI–1886, 115.l.

JÁNOSI

Templom

Szabó Béla: A műemlékek Orsz. Bizottságának működése a múlt évben. AÉ, IX – 1889, 413 l.

JÁNOSI

Ism.

Fraknói Vilmos: Rómer Flóris emlékezete. Gráczadok, XXV—1891, 194 l.

JÁNOSI

Ind.

Br. Forster Gyula: A M. Tud. Akadémia és a műemlékek védelme. Akadémia: Értesítő, XXXIX-1928, 341

Jánosi apátsági

templom

(Rimaszombat közelében)

restaurálta Schulek Frigyes

Velvánd

180·l

Приложение

Итого .....

Контроль .....

Jánosi apátsági

templom

romankori

kepe repr.

Malmagyrépszínv. V.

167. l.

1791 Jsz. Szepesváralja rk. tpl
jövelbár nárvyrejse „C"

Jánosi egyk. bencés

apáts. templom

l. (Jánosovce)

GerMRE

30, 41. 42. l.

3801. Kardos Gyula.
Sz. Baján 1857 február 20-

Az istenfélő Jób (Jób I

Teljesen lesoványodott

látjuk

Jobbról a fal t
~~teljesen lesoványodott Jób, a~~
tekintetét ég felé emelten van
~~támaszkodik~~ jobb kezét pedig
götte a földön elhelyezkedett és barna hajú
fordult rőtt ~~[illegible]~~ szakállú
ősz ~~[illegible]~~ Szófárt, ~~[illegible]~~ a
dott és előrehajoltan néz. ~~[illegible]~~
szakálla ősz. A látogatók közül egy
masztotta meg és sötétkék, egy
bánszerűen kötötte be és bő uj
botját és lepeljét a földre te
zése alól jobbra: KARDOS GY. 18

Vászon, mér. 170:172 cm
Vétetett 1908: IV. 11-én
K-án (704-908).
Elszámoltatott 1908. má

J. Leitnertől

Vét 43506-908

Jánosi templom

rostaurálása

62

FERENCZY KÁROLY

Var. Ujs. 1875. 197,

198, 197 l. képekkel

A cikket lásd

Schulek Frigyes Cso-

magjában

ARCKÉP FEREN
A KÖNYVES KÁLMÁN EN

Jánosi benedekrendi
apátsági templom

l.
Szabóképes
200. l.

Jánosi Község

Nyary Pál dr. báró:

Jánosi község és földes urai. Bp 1939.

val, arcképpel szerepel, ami széles érdeklődésre
Bazzani talán a legbarokkabb közöttük. Évszakokat
falmezői (Scheidwimmer-gyűjt., München) a könnye
ratív irányzathoz tartoznak és ezt a settecento könn
és felbontottságot vallásos ábrázolásaiba is belevisz
a Prampolini gyűjteményből, Reggio Emilia). *Ghi*
XVIII. századi arcképfestés egyik legjobb példája,
szültségével, kissé már a klasszicizmusba hajló szín
kiegyensúlyozottabb, nyugodt alakjaival. *Ceruti* ,
mór"-ja, „Evő parasztok" c. képei spanyolos re
árulnak el, színeiben azonban élénk, jellegzetesen se
A kiállításnak különösen most, midőn a nagy állami g
nyek zárva vannak, igen nagy sikere volt.

FERENCVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZEK
EGYESÜLETE

1093 BUDAPEST IX., LÓNYAY U. 60. FSZ. 2.
TEL.: 217-5143

Design: Schubert Grafikai Stúdió

FERENCVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

MEGHÍVÓ

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK:

ALEXA FERENC
ÁBRAHÁM RAFAEL
BAKY PÉTER
BENCS GÁBOR
BERECZ ANDRÁS
BOLYKI ISTVÁN
CSÁKVÁRI NAGY LAJOS
FEKETE BALÁZS
GULÁCSI-HORVÁTH ZSOLT
HERITESZ GÁBOR
IVÁNYI KATALIN
JÁNOSHÁZI ÁGNES
KAUBEK PÉTER
KÉRI IMRE
KISS ZOLTÁN LÁSZLÓ
LALUK GYÖRGY
M. MAKKAI PIROSKA
MAGYAR GÁBOR
MAROSI ILONA
OLAJOS GYÖRGY
PAULIKOVICS IVÁN
PÁSZTOR GÁBOR
REMSEY IVÁN
SERÉNYI H. ZSIGMOND
VÁSÁRHELYI ANTAL

JÁNOSHÁZI ÁGNES

30
éves a
FERENCVÁROSI
PINCETÁRLAT

A Ferencvárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala
meghívja Önt és családját a
FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT
helyiségébe (Budapest IX., Mester u. 5.) a

FERENCVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

bemutatkozó közös
KIÁLLÍTÁSÁNAK
megnyitására
1997. szeptember 13-án, szombat d.e. 11-órára.

Megnyitja:
DR. GEGESY FERENC
polgármester

A kiállítás megtekinthető
1997. október 12-ig
naponta 10-18 óráig. Hétfőn zárva.

vran Zoltán felvétele

ti

ricát

át kapnak a zené-
a pénzből csak ak-
ijönni, ha egyetlen
játszunk – állítja
olt, a vezetőség el-
ekar működéséhez
5 millió márkára
A Philharmoniá-
zenekarok, mint
rlini Filharmoni-
Bambergi Szimfo-
s költségvetése
árka között van.

es és Jánosi György MSZP-s országgyűlési képviselő válaszol a pedagógusok kérdéseire ma délután négy órakor Budapest Főváros V. Kerületi Önkormányzata tanácstermében.

HONFOGLALÁS címmel jelent meg a P. Mobil együttes új felvétele a Hungaroton Gong gondozásában. A CD-n (és kazettán) a Magyar Állami Hangversenyzenekar működik közre. Az öttételes rockszvit szövegét Földes László írta, a szimfonikus zenekari változatot Zakar Zoltán és Zeffer András komponálta, illetve hangszerelte.

JÁNOSHÁZI ÁGNES festményeiből nyílik meg kiállítás ma este hat órakor a Józsefvárosi Galériában (Budapest VIII., Nap u. 1.). A tárlat november 30-ig tekinthető meg.

A MUSICA SACRA kórus fennállásának 25. évfordulója alkalmából ünnepi megemlékezésre várja régi kórustagjait és az egyházi zene iránt érdeklődőket november 12-én, délután három órától a Pesti Jézus Szíve-templomban (Budapest VIII., Mária u. 25.).

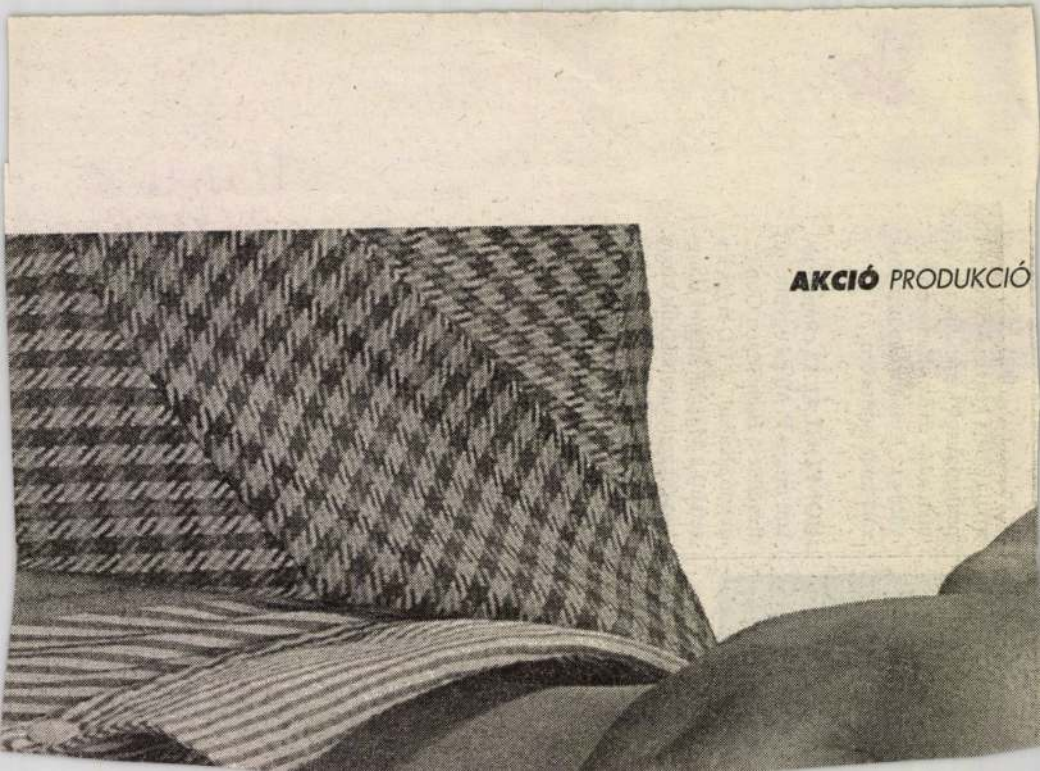
AKCIÓ PRODUKCIÓ

Jánosházy Ágnes festő

A kecskeméti művésztelep alkotói közös kiállításon mutatják be új alkotásaikat.
— Szerepelnek a művész képei. „Karambol" c. képén hideg fémes világat jelenít meg.
(emulátva)

Halász Ferenc: Művésztelepi tárlat Kecskeméten.
Petőfi Népe, 1976. febr. 12.

Sárosházi Ágnes

Az 1974-75 tanévben fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, festő-tanári szakon, a VII. évfolyamon

Címe: 1094 Bp. Borbíró u. 35

Magyar Képzőművészeti Főiskola

Jánosházi Ágnes, festőművész

Az óév utolsó hónapjában rendezett bemutatkozást a Fiatal Képzőművészek Stúdiója. Ígéretes nevekkel jelezni, hogy kik azok, akik elsősorban igérik a kortárs festészet körének egészséges bővülését: Jánosházi Ágnes, Kárpáti Tamás és még többen.

Berecsky Loránd: A fiatalok stúdiójának kiállítása.

Kritika, Budapest, 1979. 3.

Jánosházi Ágnes, festőművész

A Csongrádi Művésztelep alkotói minden aug.-ban tárlaton mutatkoznak be a város előtt. — A művész az expresszív ábrázolásmód követője. Művében a nagyvárosban élő ember magányáról, depressziójáról vall. (ennlitve).

J. Szóráth Gyula: Névjegyek.
Csongrád Megyei Hírlap, 1979. aug. 28.

Jánossáry Ágnes festő

Az Ernst-Múzeumban rendezett Stúdió '45
c. kiállításon részletek a művész
művei.

Molnár Zsolt: Stúdió '45
Magyar Élet, 1946. jan. 9.

Fárosházi Ágnes

Haas Mária: Derkovits-ösztöndíjasok beszámoló kiállítása

Művészet, 1983. július

Jánosházi Ágnes festőművész

JÁNOSHÁZI ÁGNES szentendrei festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás pénteken Budakeszin, az Erkel Ferenc Művelődési Házban, az újonnan, kiállítási célra kialakított teremben. A teremavató tárlaton Jánosházi Ágnes csaknem 20 válogatott festménye látható.

Magyar Hírlap, 1985. IV. 20

JÁNOSHÁZA

Erdődy-kastély

VÉRTES Ernő: Napórák a történelmi Vas megyében. = Vasi Szemle, 47, 1993, 4. 575.p.

1983-ban falkutatás során leverték

lentette igényét a Budától alig 30 kilométerre fekvő birtok
ra, akkor annak adottságait lakhelykialakítás szempontjá
ból is mérlegre tette. Annál is inkább, mivel ehhez bizo
nyos feltételek itt már adottak voltak: a korábbi birtokos
Beniczky Sándor nemesi kúriája a majorság központjában
amelyhez a gazdasági építményeken kívül fatornyos kápol
na, két kert és halastó is tartozott. Idősebb Brunszvi
Antalt azonban szolgálata 1762-ben végleg messze sodort
Pesttől, így az ő életében a birtok nem lett a család reziden
ciális helye. Mindettől függetlenül Martonvásár igen soka
köszönhetett neki: a török félhold uralma alatt elpusztul
falu újratelepítését és annak a küzdelemnek a megindítását
amelynek eredményeként az elvadult, mocsaras határ kép
ismét kultúrtáj-formát öltött. A török idők folyománya vo
az is, hogy a 7500 holdas pusztán nemcsak hogy erdő ne
volt, de még magányos fa is alig. Itt tehát ugyanúgy, mi
az Alföld legnagyobb részén „nem erdőtlenségről", hane
„kimondottan fátlanságról" lehetett beszélni.[11] Brunsz
vik Teréz mindig büszkeséggel emlegette, hogy a mocsar
és kopár pusztát családja tette „paradicsommá". Kertjül
ről szólva pedig újból és újból hangsúlyozza, hogy az „h
rom generáció alatt teremtve", azaz „három nemzed
fáradozásának eredményeképpen" alakult „remek" par
ká.[12] A „kertépítők" közé számította tehát nagyapját
aki a fatelepítés terén valóban úttörő munkát végzett. Ma
tonvásári tenykedésének első évtizedéből nagyobb arán
gyümölcs-, fűz- és hársfatelepítésről tudunk.[13] 1777-b
készült kis térképvázlata (1. kép) a tó déli partján és
szigeten a fákat is feltünteti.[14] Ezek később minden b
zonnyal részei lettek az épített kertnek. Brunszvik Teréz
park „öreg, magas" jegenyéiről jegyzi meg, hogy azok
még nagyapja ültette.[15] Idősebb Brunszvik Antal azo
ban mégsem itt, hanem régebbi birtokán, a Nagyszomb
melletti Alsókorompán (ma: Dolná Krupa, Szlovákia) é
ki kertépítő ambícióit. Pálffy János gróf (álnevén: Roter
tein) ír a korompai „szép kastélyt" övező „kedves kertről

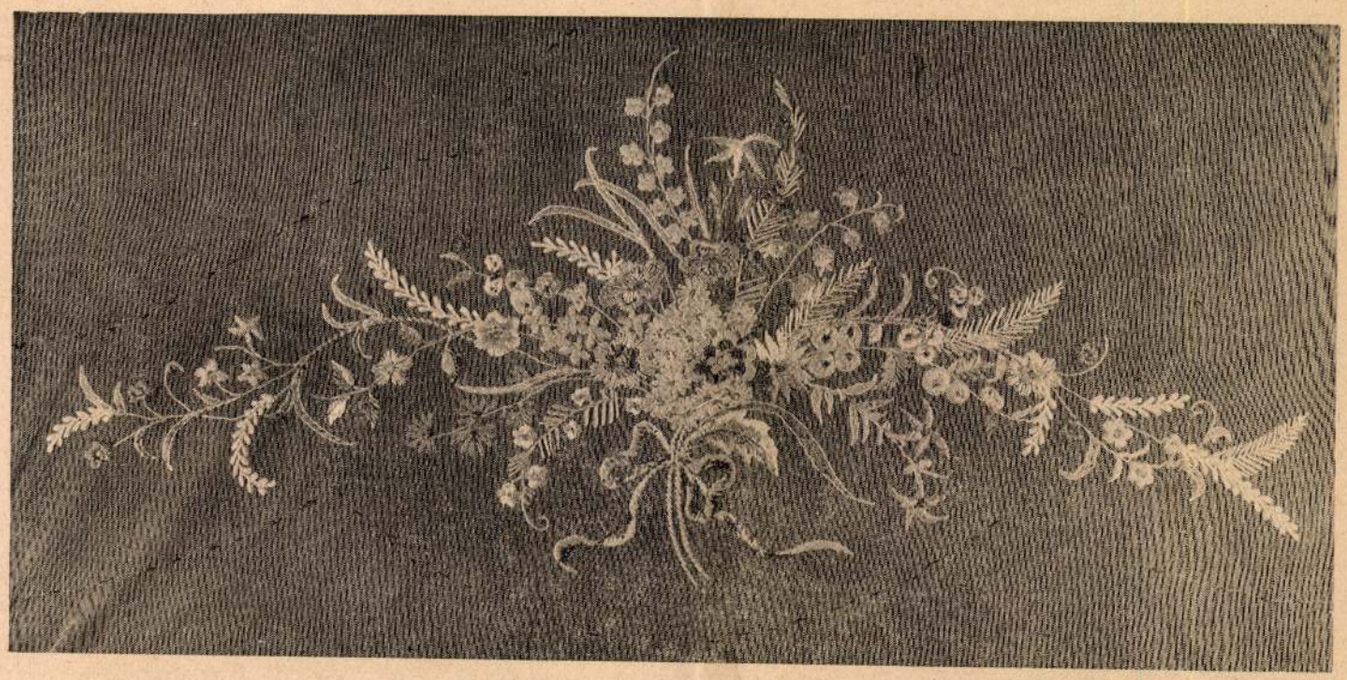

Függönybetétrész tüllhímzéssel. Mintarajza 2 pengőért rendelhető meg az Uj Idők kiadóhivatalában. Tervezte Jánosáné Libor Jolán.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Csak olyan levelekre válaszolunk, amelyeknek írói pontos címüket közlik velünk és levelükhöz válaszbélyeget mellékelnek

HŰ OLVASÓ 26. 7262. — SZERETET SZERELEM NÉLKÜL 7361. Kérjük, közöljék pontos címüket, mert levélben szeretnénk válaszolni.

TÖBBEKNEK. Az Uj Idők szerkesztősége kéri mindazokat, akik közlésre el nem fogadott regénykéziratait eddig még nem vitték el, hogy november 15-ig okvetetlenül intézkedjenek a kéziratok elvitele iránt, mert november 15-ike után valamennyit megsemmisítjük.

FICSÚR. 7819a. Nincs igaza. Felesleges lett volna idézőjelbe tenni, így se érti félre senki! Mi se tettük idézőjelbe új regényünk címét és nem tartunk attól, hogy valaki félreértheti. Senki se fogja feltételezni az *Uj Időkről*, hogy azt a világot, melyet ez a regény elénk tár, az *Uj Idők* „úri"-nak tartja. Minden olvasónkról feltételezzük, hogy kiérzi a címből az iróniát.

TIZENKILENCÉVESEK PROBLÉMÁI. 7621. Örülünk, hogy szereti az Uj Időket és hogy Herczeg Ferenc regénye különösen megnyerte tetszését. Kérdéseire sorrendben felelünk. 1. Az asztalhoz minden jóravaló fiatalembert meg lehet hívni, aki nem igérkezett már előbb másik asztalhoz. Azt, hogy kikkel vacsoráznak együtt, már a bál előtt meg szokták beszélni. Vannak előrelátó mamák és papák, akik hetekkel előbb meghívják asztalukhoz azokat a fiatalembereket, akik járnak a házhoz. Vannak azonban fiatalemberek, akik nem igérkeznek el előre, mert azt remélik, hogy a bálban valami érdekes, új ismeretséget kötnek. Ha ilyennel találkozik és ha az illető érdeklődik Maga iránt, azt is meghívhatja az asztalhoz. — 2. A leány megköszöni a táncot, még pedig, ha idegennel táncol, mindjárt az első forduló után. Csak akkor táncol tovább, ha a férfi határozottan kéri, hogy ne köszönjön még le. A férfi, ha a leány nem folytatja rögtön mással a táncot, a tánc után helyére vezeti a leányt. — 3. A leánynak nem szükséges megmondania a nevét, de ha akarja, megmondhatja. — 4. A bemutatkozást, ha megfelelő, szerény és tisztelettudó formák között történik, természetesen el kell fogadni, hiszen nem tudhatja előre, hogy a férfi a maga jószántából, vagy biztatásra mutatkozik-e be. — 5. Férfivendéget a házikisasszonynak nem kell okvetlenül kikiserni. — 6. A koccintásnál semmit sem kell mondani. — 7. A mulatságra hivhat olyan fiatalembert is, aki nem jár a házukba, de csak akkor hivja, ha véletlenül találkozik vele. Ne irjon neki. — 8. Ma fiatal leányok is viselnek fekete estélyi ruhát, de nekünk jobban tetszik, ha fiatal leányok világos szinekben járnak. Legszebb a fehér és a rózsaszín. Az esküvőre illik hosszúszárú kesztyűt húzni. Belépőnek a fekete bársonyköpeny megfelel, de szép a fehér nyakbavető is. Felváltva viselheti a kettőt. A rózsaszínű ruhához jó a fehér antilopcipő, de téli esti mulatságra inkább selyem-, vagy ezüst-, vagy aranycipő való. — 8. Ha tudja, hogy tánc lesz, inkább selyemruhában menjen, mint szövetben.

CSALÁDI KÖR. 7587. „Tudom: asszonynak és anyának lenni: önfeláldozás" — irja. Aki jlyen világosan lát, annak nem szabad elcsüggednie. Sokgyermekes Anyának lenni: *hivatás és világító példa.* Aki a mai világban, nehéz anyagi körülmények között, nem irtózik a gyermekáldástól, hanem örömmel fogadja és felneveli valamennyit, akit a jó Isten adott neki: ugyanolyan tiszteletet érdemel, mint a szerzetesnő, aki egy szent cél szolgálatában áldozza fel viruló, ifjú életét. Természetes, hogy sok gyermek között mindig akad olyan is, aki több gondot okoz, mint örömet. Akad beteges, akad rakoncátlan, akad nehezen nevelhető. Úgy látszik: Önnek kijutott mindenféléből. Gyermekei — talán kettőt kivéve — nem az Ön nyugodt és szelíd természetét örökölték, hanem az apjuk ideges, fegyelmezetlen egyéniségét. Ezért változékonyak, nyugtalanok és néha ezért nehéz Önnek megérteni őket. „Nagy" kis leányát *ne erőltesse bizalomra.* Csöndben azonban próbáljon nyomára jutni annak, hogy mi okozta a megváltozását. Lehet, hogy csak a kamaszkor, amely leányoknál nem szokott olyan veszedelmes alakban jelentkezni, mint a fiúknál; ideges, önuralomhoz nem szokott és — ne vegye rossz néven — fegyelemre nem is nevelt leánykák azonban éppen olyan nehezen esnek túl rajta, mint vérszerinti vagy lelki fiútestvéreik. Az is lehet, hogy valami lelki rázkódtatás érte: valami, ami ambiciójában sérti, talán bánat, talán szerelem. Mindenesetre menjen el a tanárnőihez. Abból, hogy a leányka teljesen tandíjmentes, arra kell következtetnünk, hogy kitűnő tanuló. Kérdezze meg, nem vesznek-e észre rajta az iskolában hanyatlást. Végül pedig kérje meg azt a tanárnőt, akit a kisleány legjobban szeret, hogy hívja be őt magához és beszéljen a lelkére. Sok gyermek van, akit a szülője nem tud bizalomra bírni, a tanárnő azonban megtalálja az utat a szívéhez: hiszen pedagógus és egész életében a serdülő gyermeklélekkel foglalkozott. Ő majd rájön, mi a baj és tanácsot ad arra nézve is, hogyan bánjanak vele. Addig is megmondhatjuk: *hirtelen szigorúságra fogni a dolgot vagy éppen megütni a gyermeket, amikor eddig szelidséggel — túlságos szelidséggel! — nevelte: óriási hiba volna.* A kamaszfiú —

Uj Idők 1934. okt. 28 44. sz.

de a leány is — amilyen tüskés ebben a korban kifelé, éppen olyan érzékeny belül. Egyetlen pedagógiai hiba egész életre kiható elhidegülést és még rosszabb következményeket is okozhat. Ezért ismételjük: *az ok ismerete nélkül*, ne kísérletezzék! Ami a kisebbekkel való türelmetlenségét illeti: nem nőies vonás. Teljesen egészséges lelkű leánykában már meg kell lennie ebben a korban az „anyai" érzésnek. Ha azonban nincs türelme kis testvéreihez: *ne erőltesse, hogy foglalkozzék velük!* Neki nem válik javára; a kicsik, szegények, pedig megszenvedik a rosszkedvét. E helyett állítsa oda az Ön munkájához addig, amíg Ön az apróságokat lefekteti. Ezt a feladatot se parancs alakjában adja ki, hanem *kérje meg*, kedvesen és *a felnőtt embernek kijáró bizalommal*, hogy segítsen kissé Önnek. Köszönje meg akkor is, ha rosszul és hanyagul végezte a munkáját. El fogja magát szégyenleni és máskor majd jobban csinálja. Ha azonban látja, hogy sok a tanulni valója: ne kívánjon tőle semmi mást. Ha már taníttatja: első az iskola! Ha a leányka tudja, hogy még leckéje van hátra: nem csodálkozhatik azon, hogy izgatott és rosszkedvű, amikor mással foglalkoztatják. Baj az is, hogy a gyermekei egészen természetesnek veszik az Ön rabszolgaéletét. Jó lenne valami kis bejárócselédet fogadni, még pedig délutánra, amikor a gyerekek odahaza vannak. Ilyenkor több a dolog és a gyermekeknek sem ártana, ha látnák, hogy Ön valamennyire mégis kíméli magát. Délelőtt, amíg iskolában vannak, nyugodtan dolgozhatik és semmi munka sem sok, ha megszakítás nélkül, sorjában végezzük. *Betegen azonban nem szabad dolgozni:* ez rablógazdálkodás a saját fizikumával, amelynek rossz következményei lesznek. Örülünk, hogy a kisbaba nevelésére a Szülők Iskolájában talál tanácsokat. Moór Máriának átadjuk üdvözletét. Szeretettel fogadjuk, akármikor fordul hozzánk.

LÁNGKISASSZONY. 7484. Érdekes, hogy valahányszor ír, — pedig már jó néhány levelet kaptunk Magától — mindig úgy tesz, mintha először írna. Nem tudjuk, mit jelent ez: túlzott szerénységet-e, vagy pedig titkolózást? Azt hiszi, hogy nem emlékezünk a régi leveleire, vagy pedig mindig új oldalról akar bemutatkozni? Hiszen a verseiből is küldött már nekünk, nem is egyszer, most mégis úgy ujságolja nekünk, hogy verseket ír, mintha ma árulná el először ezt a nagy titkot. Arra is emlékezünk, hogy volt egy nagy, reménytelen szerelme. Hála Istennek, hogy elmult. Azon, hogy szeretne szeretni és hogy szeretné, ha szeretnék, igazán nincs mit szégyelni. Ha már szégyenkezésről van szó, sokkal inkább szégyelni való az, ha egy fiatal lány nem vágyik arra, hogy szeressen és szeressék. Az a természetes, hogy vágyik szeretetre, szerelemre. A helyzetet nem egészen értjük. Ha már öt esztendeje nem találkozott fiatalemberrel, akkor kitől hallotta a sok bókot? A terve nem „őrült" terv, inkább gyerekes, megmosolyogni való. Nincs benne semmi rossz, ha megpróbálja, föltéve, hogy megígéri: nem fog nagyon elkeseredni, ha nem sikerül. Régi színdarabokban és naiv regényekben néha sikerülnek az ilyen kísérletek, bár mi nem nagyon bízunk bennük. A férfi, ha tetszik neki a leány, talál utat-módot a közeledésre, amelyik pedig olyan élhetetlen, hogy nem talál, azt nem is érdemes biztatni. Aztán meg, ha még olyan modern világot élünk is, az első lépést még ma is inkább a férfi szokta megtenni. De azért, ismételjük, nem vagyunk éppen ellenségei annak, hogy olykor a leányok ügyesen, észrevétlenül „korrigálják a szerencsét" és „csodálatos véletlenek"-et rendezzenek. Az, hogy a barátnője csak az utolsó percben hívta meg, nem föltétlenül sértés. El tudunk képzelni olyan helyzetet, hogy mi is elfogadunk egy ilyen, későn érkezett meghívást. Persze attól függ minden, hogy milyen viszonyban vagyunk azzal, aki meghív és, hogy ő meg tudja-e magyarázni, miért hívott az utolsó percben. Az Ön esetéről nem mondhatunk véleményt, mert nem tudjuk, hogy milyen a viszony kettőjük között. Lehetséges, hogy magának van igaza és hogy ez a meghívás csakugyan sértő volt. Azonban az, hogy a szolgálóval üzent, véleményünk szerint nem sértés. Jóbarátok között és különösen faluhelyen, az ilyesmi nagyon is megengedhető. Felfoghatta volna tréfásan is az egészet, ahelyett, hogy boszszankodik rajta és csak azért is elmehetett volna. Ne éreztesse vele haragját. Ha ő csakugyan meg akarta bántani, akkor annál jobban fog boszszankodni, minél könnyebben veszi Maga a dolgot. Ha pedig nem akarta megbántani, akkor miért neheztelne rá? Még csak afelől akarjuk megnyugtatni, hogy egyelőre nem rohan a vénség felé! Lesz még az életében udvarló is, szórakozás is, szerelem is bőven. Ha nem fél egyedül hazajönni, elmehet a moziba este is. Belátjuk, hogy szüksége van valami szórakozásra. Kíváncsiak vagyunk, hogy a következő levelében megint bemutatkozik-e!

SZERETNÉM, HA SZERETNE. 7092. Nem tudjuk elképzelni, hogy van olyan fiatalember, aki kiábrándulna egy lányból azért, mert a lány maga keresi a kenyerét. Ha mégis akad ilyen, az nem érdemli meg a „férfi" nevet és még kevésbbé érdemli meg azt, hogy a lány búsuljon utána. Nem is hisszük, hogy ez volt az oka az elmaradásának. Ezt csak Maga gondolhatta, tapasztalatlan gyerekfejjel. A férfiak már csak azért sem szerethetik jobban a nem-dolgozó leányokat, mert ilyen leányokat alig ismernek. Nekünk magunknak is meg kellene erőltetnünk emlékezetünket, hogy ismerőseink körében találjunk egy olyan leányt, aki nem dolgozik. *Ma csak az nem dolgozik, akinek nem akad munkája.* Sajnos, ilyenek sokan vannak. De, hogy egy úrileányra nézve szégyen az, hogy hivatalba, vagy akár üzletbe jár, vagy bármiféle iparral foglalkozik, ez ma már nevetséges, túlhaladott álláspont. A férfiak inkább keresik és szeretik a dolgozó leányokat, mert közöttük könnyebben találnak igazi élettársat. Hogy szerette-e magát az a fiatalember, azt persze mi nem tudhatjuk. Valószínű, hogy, a maga módja szerint, szerette. De kérdés, hogy mit nevez ő szerelemnek. Azt azonban bízvást remélheti, hogy nem ő volt az egyetlen kedves, jó fiú a világon. Ha ő soha nem beszélt szerelemről és nem tett komoly célzást arra, hogy feleségül akarja venni, akkor nem ajánljuk, hogy „hosszú, őszinte" levelet írjon neki. Hosszú levelet egyáltalán csak az írjon, aki bizonyos benne, hogy örülnek a levelének. Inkább csak egy kedves, de közömbös hangú lapon kérdezze meg tőle, hogy miért nem jelentkezik. Ha erre a lapra egyáltalán nem, vagy kitérően válaszol, akkor nincs más hátra: le kell mondani róla és türelmesen meg kell várni, amíg újabb, érdemesebb udvarló jelentkezik.

MANYA. 7589. Évekig jóbarátságban élt egy férfivel, de mikor a férfi a barátságnál többet kívánt, Ön visszavonult. Ő azóta is kedves és udvarias, de az Ön társaságát nem keresi többé. Most azt kérdezi tőlünk, mit tegyen? Ebből a kérdésből látjuk, hogy szerette őt. *Tenni nem lehet semmit.* Várni kell. Az ő közömbös udvariasságának két oka lehet, egy kedvező és egy kedvezőtlen. Lehetséges, hogy komolyan szereti Önt és ezzel a közönnyel időt akar nyerni. Talán azt hiszi, hogy Ön nem fogja ezt bírni és mégis megadja magát, vagy azt reméli, hogy idővel ő maga ábrándul ki és akkor, egyelőre, mégis megmenekül a házasságtól. Mert azt Ön is tudja, hogy a házasságtól *fél*. Ha azonban komolyan szerelmes, akkor lassan-lassan mégis megbarátkozik majd a házasság gondolatával. Ez lenne a kedvezőbb eset. A másik, kedvezőtlen és, sajnos, sokkal valószínűbb magyarázata az ő viselkedésének az, hogy Maga őt csak addig érdekelte, amíg könnyű győzelmet remélt. Lehet, sajnos, hogy ő is olyanfajta férfi, amilyen ma nagyon sok van: kiábrándult és fanyar, aki nemcsak hogy nem tud hinni többé a női tisztaságban, de nem is értékeli azt semmire sem, következésképpen egy tiszta lány nem tud benne tartós érzelmet ébreszteni. Ismételjük, ne tegyen semmit. Az nem baj, ha ő egy kis csalódott szomorúságot észrevesz magán, mert nem kell azt hinnie, hogy Maga is csak játszott vele, — de azért maradjon büszke és *egy lépést se tegyen feléje.*

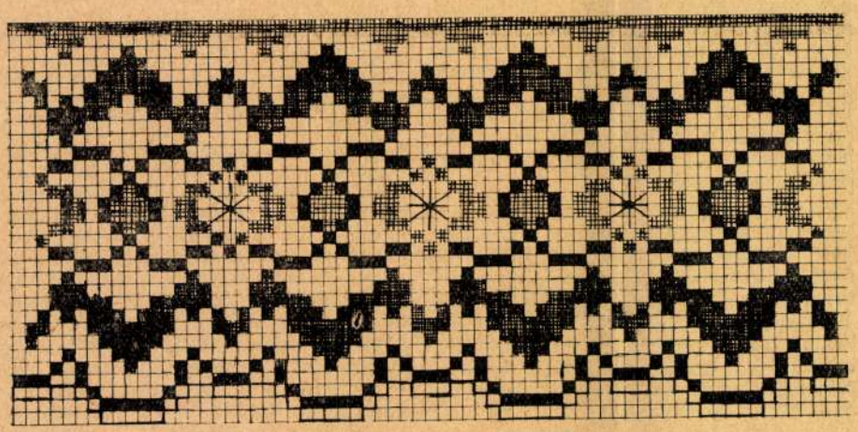

Csipkeszegély. Guttray Béláné terve

GYAPJÚTERÍTŐ színes rátéttel. Homokszín posztóra két árnyalatú zölddel, narancssárgával és barnával készítjük, ha az alap színe szürke, a barna és sárga helyett közép- és világoskéket veszünk. Mérete 100×100 cm. Szúrt sablonja 90 fillérért rendelhető meg az Uj Idők kiadóhivatalában.
Tervezte: Jánosáné Libor Jolán

rem, adják át neki üdvözletemet és mondják meg: nagyon várjuk Szűts Mara folytatását". — Első kérdésére azt feleljük, hogy a tanárnőnek részben igaza volt, de az író természetesen nem történeti hűséggel írta meg az eseményeket. Különben sem fontos, hogy megtörtént-e, vagy sem. Az a fontos, hogy a regény szép. Az orvos-tanárnőnek ma is köszönhet kezét csókolom-mal. Ha nem tetszik neki, majd megmondja. — Neve az Uj Idők 44. számában megjelent az Uj Idők Barátainak névsorában. Irja meg, hogy milyen könyvet választ az Uj Idők ezévi 43. számának 577. oldalán felsorolt könyvek közül. — Az illetékesek köszönik és szivből viszonozzák üdvözleteit. A Szűts Mara folytatása már készül!

HOL KERESSEM? 8439. Ha — saját szavai szerint — nem tud vonzódni ahhoz a vagyonos leányhoz, hogyan kívánhatja tőlünk, hogy azt tanácsoljuk: őt vegye el. Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy feltétlenül a másikat vegye el, ha a megélhetést illetően aggodalmai vannak. Bár az említett összegből, faluhelyen meg lehet élni. Nem akarjuk befolyásolni. Ezt a kérdést Önnek kell eldöntenie. Elcsépelt fráziskent hangzik, pedig milyen igaz, hogy a vagyon nem tesz boldoggá. Viszont nem tesz szükségképpen boldogtalanná sem. A gazdag lányokat is lehet szeretni és a szegény lányok sem mind szeretetreméltóak. Valóban úgy látszik, hogy szerencséje van a lányoknál: könnyen meghódítja mindegyiket. Hátha talál majd olyat, akit szeretni is tud és akinek pénze is van. Örülünk, hogy a *Nótás könyv*-ben öröme telik.

VIDÉKI LÁTOGATÁS. 8476. „Két vitatkozó fél megegyezik abban az elemi illemtani kérdésben, — írja, — hogy idegen lakásba, még jóismerőséhez sem illik égő cigarettával bemenni. Az egyik fél tovább megy s azt állítja, hogy *kijönni* sem szabad idegen lakásból, cigarettázva." A kérdés első felához nem fér kétség. Ami a kérdés második felét illeti, azon kezdjük, hogy utcán sem illik cigarettázni, a lakásból tehát már ezért sem lehet, ezért sem szokás égő cigarettával kilépni. Kocsiban viszont nagyon sokan rágyujtanak. Ha a házigazda indulás előtt kínálja meg a vendéget cigarettával, akkor rendesen azt szokta mondani: „Na, még ezt a cigerettát szívd el", ami azt jelenti, hogy legalább addig maradjon még vendég, míg a cigarettája el ég. A hangsúly inkább azon van, hogy a szobából az előszobába nem illik égő cigarettával kilépni. Nem illik égő cigarettával a kézben, vagy a szájban búcsúzni a háziaktól és esetleg a többi vendégtől. Az öltözködést is megnehezíti a cigaretta. Az előszobában esetleg nincs kéznél hamutányér; hová teszi addig? Ha leteszi, kárt tehet a bútorban, a szőnyegben, a ruhákban, stb. Ajtót nyitni, kapupénzt, kulcsot előkeresni, stb. mind körülményes állva, dohányzás közben. A szabály tehát ez: mielőtt kilépünk az előszobába, eloltjuk a cigarettát, ha nem is égett végig. A kocsiban, ha úgy tetszik, újra rágyújthatunk. A vendéglátókra tehát nem az a sértő, hogy házukból lépünk ki cigarettázva, hanem az, hogy cigarettázva búcsúzkodunk tőlük. Ez tiszteletlenségnek, nyegleségnek tűnhet föl. Mint ahogyan például üzletben is bosszantó, ha a kereskedősegéd, a fodrászsegéd, cigarettázva szolgálja ki a vevőt.

V. U. M. 8130. Meghatottan köszönjük szép levelét, jókívánságait és a jóleső megszólítást. Érezzük, hogy minden szava szerető szívből fakadt. Boldogok vagyunk, hogy örömet szerezhettünk.

SORS BONA. 8362. Először is megnyugtatjuk: intelligenciabeli különbség nincsen kettőjük között. Ha lenne: az sem változtatna a dolgon. De, ismételjük, *nincs*. Önt, a levelén keresztül, okos, művelt leánynak ismertük meg.

Uj Idők 1933. nov. 5.
45. 4.

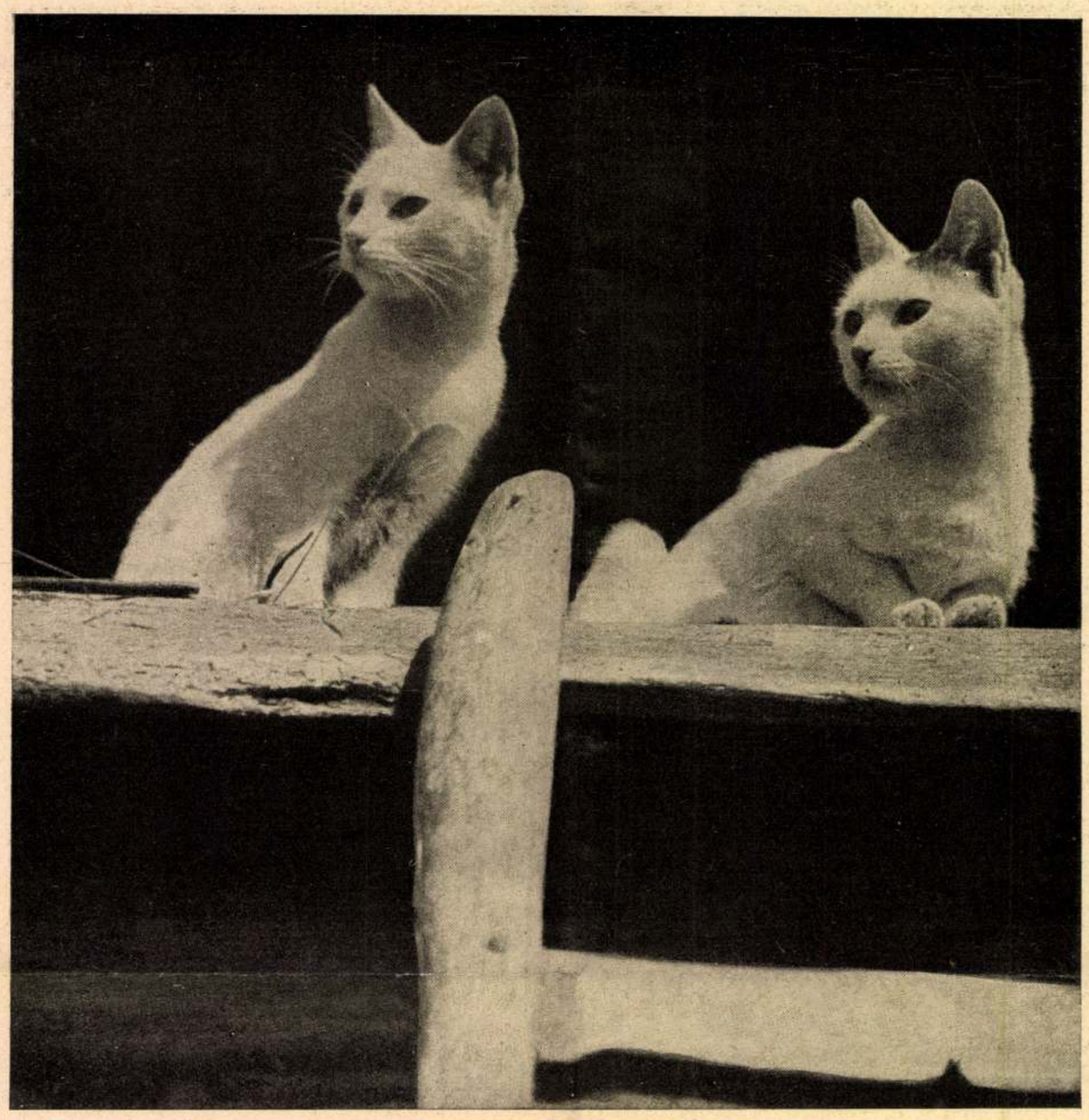

A fényképezés mesterei. Vadas Ernő: A szenzáció

A szerkesztő üzenetei

Üzenet levelekre

A Nemzeti Színház Herczeg-ciklusának bérlőivel közöljük, hogy a ciklus második előadását november 10-én tartják meg. Színrekerül Herczeg Ferenc drámája: Szendrey Julia.

„KÁRTYAVÁR" 8107. — „AGGÓDÓ ANYA" 8289. — „MEREK 1914." 8255. — SZERENCS, HUSZÁRVÁR-UTCA 7973. — MOHÁCSY I. 8087. — Kérjük, közöljék pontos címüket, mert levélben szeretnénk válaszolni.

ELHIBÁZOTT. 8385. Ha minket tesznek meg bírónak olyan vitás kérdésben, amelyben egy anyagi és egy erkölcsi szempont áll szemben egymással: mi mindig az erkölcsi szempont javára fogunk dönteni. Az Ön esetében azonban még másról is van szó: egy, minden jóra érdemes asszony lelkinyugalmáról, amelyet semmi pénzzel nem lehet megfizetni. Van valami, ami nélkül a tisztességesnek született ember éppen úgy nem élhet meg, mint a hal víz nélkül, a madár levegő nélkül; ez a valami: *embertársaink becsülése*. Ezt Ön is tudja, hiszen levelének minden sorából látjuk, hogy milyen rosszul érzi magát ferde helyzetében. A világ nem néz a mélységekbe és nem ismer finom megkülönböztetéseket. Mi tudjuk, hogy Önök mind a ketten derék, tiszteletreméltó emberek, akiknek hűséges szeretete megengesztelheti a legridegebb erkölcsbírókat is, azonban éppen ezért kérjük: hozzák helyre azt, amit annak idején elmulasztottak, hogy senki se ítélhessen balul Önök felett. Persze, jobb lett volna mindjárt ezzel kezdeni. Amíg az ember egészen fiatal, addig nem gondolkodik annyit a jövőn, bátrabb és bizakodóbb. Önök azonban még ma is innen vannak az élet delelőjén és ha valahol, hát itt van helye a közmondásnak: jobb későn, mint soha. Ne féljen a nehézségektől. Vőlegénye olyan pályán keresi kenyerét, amelyen a kereseti lehetőségek nagyrészt a szorgalmától, ügyességétől függnek. Ha házasember lesz, többet fog dolgozni és többet fog keresni: a mai lecsökkentett nyugdíjat, azt hisszük, játszva pótolhatja. Meg aztán: kettesben kevesebből fognak megélni, mint külön-külön; a legényember rendezetlen, idegenekre bízott háztartása rendesen aránytalanul sokba kerül. Azt hisszük, hogy ennek a hűséges szerelemnek boldog és kibékítő befejezését mindenki megindítónak fogja találni és rövidesen elfoglalhatják megérdemelt társadalmi helyüket: ez a társadalmi helyzet pedig segítségükre lesz a megélhetésben. Ne habozzanak, tartsák meg minél előbb az esküvőt.

SZEBB JÖVŐT! 8393. Örömünk telt kedves, okos levelében és különösen annak örültünk, hogy Herczeg Ferenc arcképével, az ünnepi számmal és a Nótáskönyvvel mi is örömet szerezhettünk. — Azon, hogy még nem volt szerelmes, nem csodálkozunk. Majd eljön az ideje annak is. Megnyugtatjuk: minden asszony, aki férjhez akarja adni leánybarátnőjét, azt szokta neki szemére vetni: „Nem tudsz bánni a férfiakkal!" Ezen se búsuljon. Azzal az eggyel, az igazival majd fog tudni bánni. Inkább legyen hűvös egy leány a férfiakkal szemben, mint túlságosan barátkozó. Ha állást kapok és lesznek tanítványaim, — írja, — ha „szemek kísérik életem", mint az Ölbey Irénét, boldog leszek akkor is, ha nem megyek férjhez. Ölbey Irén ugyanabban az intézetben képesítőzött, ahol én. Volt osztályfőnökének le szoktam írni az Uj Időkben megjelenő verseit és elküldöm. Nagyon tetszett neki az előbb említett vers. A nyáron megismertem Varga Lajost, akitől olyan sok szép verset közölt már az Uj Idők. Nagyon szeretném ismerni valamennyi munkatársukat. A nyáron Ujhután jártam. Többször elsétáltam a Kosáryné nyaralója előtt, de csak a kislányát láttam, őt magát nem. Egyszer álmomban megismerkedtem Zsigray Juliannával. Láttam az íróasztalát is. Rettentően csalódtam reggel, hogy csak álom volt. Ké-

ZONGORATERÍTŐ csontszín tüllből, gyapjú beszövéssel. A színek: kétárnyalatú lila, mályvarózsaszín, barna, narancssárga és három árnyalatú zöld, a keretvonalak barnák. Mérete 160 × 160 cm. Részletes színmagyarázatot a mintarajzon közlünk. Mintarajza 2 pengőért rendelhető meg az Uj Idők kiadóhivatalában.
Tervezte: Jánosá Libor Jolán

Az a hibája, hogy túlságosan érzékeny és hogy a dolgokat ferde szemszögből nézi. Nem igazságos a fiatalemberrel szemben. Levelének elején szó szerint ezt mondja róla: „Nem voltam belé szerelmes, de jó pajtásom volt, kedves, de *tartózkodó* jóbarát, aki tisztelettel beszélt velem mindig". Ezzel Ön is elismeri, hogy az ő viselkedéséből nem lehetett házassági szándékra következtetni. Arról ő nem tehet, — igaz, Ön sem — hogy Önt úgy nevelték: ő fogja elvenni. Ez azoknak a hibája, akik nevelték, nem az övé. Elismeri azt is, hogy soha vele négyszemközt nem volt, következésképp szó sem kerülhetett szerelemről, mert olyan férfit nem tudunk elképzelni, aki az első vallomást mások jelenlétében rebegi el. Az az *ártatlan* bizalmaskodás, gyerekkori pajtások között semmit sem jelent. Itt megint Ön téved, hogy jelentőséget tulajdonított neki. Őszinte meglepetésünkre, miután ezeket közömbösen elmondta nekünk, egyszerre hangot változtat és úgy beszél a fiúról, mintha ő galádul félrevezette volna Önt. Mintha hitegette és egyszerre cserbenhagyta volna. Holott erről szó sincsen. Mérhetetlenül szégyenli magát, azt írja, amiért olyan ostobán hitt neki. Mit hitt, mikor saját bevallása szerint ő sohasem mondott semmit? Azt panaszolja továbbá, hogy azért szégyenli magát, mert némán ugyan, de bizonyára elárulta előtte érzelmeit. Azokat az érzelmeket árulta el, amelyek nincsenek? Mert, idézett szavai szerint, Ön csak pajtásnak, jóbarátnak tekintette őt. Ezt pedig nyugodtan elárulhatta, ezen nincs mit szégyenkeznie. És mi jogon rendült meg a bizalma — másokban? Egyelőre azt sem értjük, hogy őbenne miért rendült meg a bizalma. Azt mondja: nem tudja szeretni azt, akit nem becsülhet. Hogy nem szereti őt többé, azt még csak megértjük, de hogy a becsülését mivel játszotta el, azt nem tudjuk. Túlzásnak találjuk, hogy úgy érzi magát, mintha pellengérre lenne állítva és túlzásnak találjuk azt is, hogy büszkesége nem engedte megkérdezni, miért ritkulnak a látogatásai. A régi barátság jogán ezt bizvást megkérdezhette volna. És arra nem is gondol, hogy hátha az igazat mondta? Mi oka van rá, hogy okvetlenül a legrosszabbat tételezi fel róla? Amiatt, ami történt, önbecsüléséből nem kellett volna veszítenie. Inkább ezért a levélért szégyelhetné egy kicsit magát. Nem azért, mert nekünk megírta, ó nem, *mi szeretettel hallgattuk meg.* Hanem azért, hogy ilyen furcsa gondolatok egyáltalán megfordultak a fejében. Belelovalta önmagát a legnagyobb elkeseredésbe, minden ok nélkül. Igazságtalan a fiúval szemben. Próbáljon higgadtan gondolkozni. Ez annál könnyebben fog menni, mert hiszen úgyse szereti őt.

EGY CSÓK ÉS MÁS SEMMI. 8500. Bármilyen nehezünkre esik, kénytelenek vagyunk bevallani, hogy úgy látszik, Önnek van igaza. A férfi könnyű kalandot keresett és amikor látta, hogy kivel van dolga, sietve meghátrált. Higyje el: *ez volt a legokosabb, amit tehetett.* Minden óra, amelyet együtt töltenek, még jobban megnehezítette volna az előbb-utóbb feltétlenül bekövetkező szakítást. Az is bizonyos, hogy kevés férfi van, aki nem használja ki az alkalmat és nem csókolja meg azt a nőt, aki tetszik neki és akivel véletlenül négyszemközt marad. A helyzet olyan volt, hogy ő kissé azt is képzelhette: Ön várt erre a csókra. Bizonyára úgy okoskodott, hogy ha nem számol ezzel a lehetőséggel, okos lány létére, bele se ment volna a kellemes programba. Még becsületére válik, hogy az első próbálkozás után föl-

Érik a füge

eszmélt és nem kísérletezik tovább. Teljesen igaza van: *önálló, dolgozó leány ne fogadja el, hogy — ha még olyan jó barátok is! — férfiismerőse fedezze a közös szórakozásnak reá, a nőre eső költségeit is.* Már azzal is hibázott, hogy ilyen sokáig várt az elszámolással. Most már ne halasztgassa. Semmiesetre se várjon karácsonyig, vagy újévig, hiszen ez nem ajándék. Rövid, száraz, tárgyilagos levélben írja meg neki, hogy mellékelten köszönettel küldi a színházjegy stb. árát és hogy azért várt mostanig, mert azt hitte, személyesen adhatja át. Inkább postán küldje, mint küldönccel, hogy legyen róla írása, vagy pedig a küldönc hozzon átvételi elismervényt. Örülünk, hogy ez a kellemetlen eset, mint leveléből látjuk, csak muló bosszúságot okozott Önnek, nem komoly fájdalmat.

B. Á.-NÉ. 8225. Örömmel olvastuk, hogy tudtunkon kívül ünnepi örömet szerezhettünk. „De milyen sok minden egyébért is tartozom köszönettel, — írja. — A Herczeg-szám, Herczeg Ferenc arcképével, nem is tudom leírni, milyen örömet szerzett. Azután a Nótáskönyv a sok szép, régi magyar nótával. Az urammal felváltva zongorázzuk és nagyon köszönjük mind a ketten. A zene hangjai mellett szinte még a gazdasági válságot is elfelejtjük. Hiszen szép is az élet! Irodalom, zene és boldog otthon, mi kell egyéb? Elővesem az illuziók fiókjából a rózsaszínű szemüveget, azzal járok-kelek a világban, egy percre se teszem le és boldog vagyok." Ez a vers is hangulatos, ritmusa lüktető. De éppen a befejező rím: *síratlanul-hivatlanul* nem eléggé hatásos. Ne veszítse el a kedvét, küldjön máskor is. Szeretettel köszöntjük mindnyájukat.

ŐSZ. 8298. Ez már ugyan csak eső után köpönyeg, de azért mégis megírjuk, — hátha a jövőben hasznát veheti — hogy bizony hibát követett el, amikor csak a keresztnevét írta a levél alá. *Feljebbvalóval szemben, olyannal szemben, akit úrnak szólít, bizalmaskodás, következésképp tiszteletlenségszámba megy az ilyen aláírás. Pusztán a keresztnevét az ember csak családtagoknak, rokonoknak, régi jóbarátoknak írja alá. Lányok, ha férfiaknak írnak, inkább soha.* Mi úgy érezzük: van abban valami szerénytelenség, ha föltételezzük, hogy az illető rögtön tudni fogja, ki az az Ilonka, vagy Sárika, vagy Erzsike, aki ír neki, hiszen valószínűleg nem mi vagyunk az egyetlen ilyen nevű ismerősei. Sokszor gőgöt, visszautasítást is jelenthet egy ilyen, teljes névaláírás: elbizakodott férfiakkal szemben ajánlatos védekező, sőt támadó eszköz, ha ugyan levelezésre kerül a sor. De *inkább nem levelezni.* A levelezésnek egyéb formaságai nem igen vannak. Sarkalatos tétel: *betartani a távolságot, inkább öt lépéssel hátrálni, mint egy fél lépéssel közelebb menni!* Olyan embereknek, akik váratlanul nagyot emelkedtek a társadalmi ranglétrán, rendesen fejükbe száll a saját nagyságuk és még régi barátaikat is képesek rendreutasítani, ha a régi barátok megfeledkezvén arról a nagy társadalmi „szakadékról", amely közöttük tátong, a régi baráti hangon merészelnek velük beszélni. Az emberek nagyrésze végtelenül hiú és csak kevesen tudják, hogy *az igazi előkelőség szerénységgel jár.* Hogy feljebbvalónak nem illik nyílt levelezőlapon írni, hogy a cifra, színes levélpapír nem szép, hogy illik olvashatóan, rendesen írni, hogy az utóirat szelességre vall stb., stb., ezt nem olyan régen tanulta a stilisztikában. Erre még bizonyára emlékszik. Még csak azt jegyezzük meg, hogy feljebbvaló szólíthatja alkalmazottját a keresztnevén, de az alkalmazottat ez nem jogosítja fel arra, hogy csak a keresztnevét írja a levele alá. Éppoly kevéssé teheti ezt, mint ahogyan nem juthat eszébe, hogy ő is a keresztnevén szólítsa feljebbvalóját. Reméljük, hogy ebből az egy esetből nem lett baj. Most már utólag ne keseregjen rajta, de máskor, ha kétségei vannak, előbb írjon, ne akkor, amikor már a saját belátása szerint döntötte el a kérdést.

U Z. I. 8520. Azt írja: sokszor gondolkozik azon, hogy milyen megelégedettek lehetünk mi, amiért olyan általános ragaszkodást és szeretetet tudunk olvasóinkban ébreszteni. Igen, mi is a szeretetet tartjuk a legnagyobb kincsnek a földön és hálásak vagyunk, valahányszor a szeretet megnyilatkozásával találkozunk. Munkánknak ez a legnagyobb jutalma. Minden igyekezetünk odairányul, hogy méltóak maradhassunk olvasóink jóleső ragaszkodására. Köszönjük, hogy lapunkat egy csendes szigethez hasonlítja, ahol a legnagyobb viharban is kiköthet megpihenni és felfrissülni. Zsigray Julianna szeretettel viszonozza üdvözletét.

M. P. 8370. Kívánságának már azért sem tehetünk eleget, mert elintézés után minden levelet megsemmisítünk s így nincs módunkban megállapítani, hogy kinek szóltak azok az üzenetek. Függetlenül attól, hogy kinek szóltak, azt ajánljuk: írjon annak a kislánynak, először közömbös, kedves, baráti hangon, majd aztán meglátja, hogy ő mit szól a leveléhez.

SZERÉNY. 8432. Csoportos pápai kihallgatáson a nőknek magasnyakú, hosszúujjú fekete ruhában (tiszta feketében!), a férfiaknak legalább is sötét ruhában kell megjelenniök. Ha nincs fekete ruhája, legalább a fehér díszítést vegye le a sötétkékről, vagy takarja el kendővel, sállal, stb. Ha nagyobb zarándokcsoportot fogad a pápa, nem szokták szigorúan megkövetelni az előírásos öltözéket. De az fontos, hogy a női ruha komoly, sötét és zárt legyen. A nők kalap nélkül, lehetőleg fekete csipkekendővel a fejükön mennek be a fogadóterembe. (Néhány líráért kölcsön is kaphat ilyen kendőt, de helyette más anyagú fekete sált, vagy kendőt is viselhet.) A rejtvénymegfejtést rendeltetési helyére juttattuk. Örülünk, hogy a küldeménnyel örömet szereztünk és jólesik hallanunk, hogy hálás annak, aki lapunkat figyelmébe ajánlotta. — Utolsó kérdésére kertészeti rovatunk vezetője felel. — A hiányzó 41. számot póstán elküldjük.

Jánosi

festő

Szabad Művészet

1950. 9. 7. 334. l.

Törv. védve.

HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁS-
VIZZEL KÉSZÜLT KÉTSZERSÜLT

Budapest, 1932 XII. 5 – 11.

12 – 1
19 – 2

Szállitó-jegy

Nagys.

T. Dr. Szentvány úr

		Ár	Pengő	fillér
	drb. sütemény reggel			
	„ „ délután			
	„ jour kenyér			
	„ „ sütemény			
	kg. fehér kenyér			
14	„ félbarna kenyér		6	16
14	„ rozskenyér		6	16
14	„ Graham kenyér		12	32
			6	16

1848

TELEFON:
Aut. 69-3-33.

GROSS MIHÁLY
finom fehér sütödéje
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 43.

Jánosi Albert

műasztalos

lásd

2

142,

Jesch. 150-l.

Jaiossi nobrań

środ

Kny 111. l.

to az Amadinda Ütőegyüttes szombat esti koncertjén, 19,30-tól, az Olasz Kultúrintézetben (VIII. Bródy Sándor u. 8.).

Képek és szobrok

Varjasi Tamás képeiből és szobraiból nyílik kiállítás kedden, 18 órakor, a Volán Elektronika Rt. Székházában (XI.ker., Karolina u. 65.). A tárlat október végéig látogatható.

Rajzfilmzenékről a Wanted-ben

Megjelent a Wanted rockmagazin októberi száma, amelyben összeállítást olvashatunk a legnépszerűbb magyar mesefilmek slágereiről, értékes információkat szerezhetünk a Sonic Youth-ról, a Stone Roses-ról, az R.E.M-ről, illetve az Einstürzende Neubauten-ről és megtudhatjuk merre vezet az új albumát bemutató Nyers együttes koncertkörútja.

Hullám a textilen

Képek, díszpárnák és egy kis intereuer látható Eigler Éva textilkészítő művész, Hullám a Textilen című kiállításan, a Vianova Kft Szalonjában (VII. Károly krt.9.). A tárlatot Borsos Klára, az IKEA lakberendezője nyitja meg, kedden 17 órakor.

Tisza és Benes

Államférfiak, politikusok és a XX. századi Magyarország címmel rendez előadás-sorozatot a Szent László Akadémia. Ennek keretében, 15-én, Tisza Istvánnal, 28-án pedig Eduárd Benessel, illetve Apponyi Alberttel és a Trianonhoz vezető úttal ismerkedhetnek az az érdeklődők. Mindkét előadás 18 órakor kezdődik, a Magyarok Házában (V. ker. Semmelweis u. 1-3.).

működést.

vállalta, hogy három év alatt 150

Kerékgyártó György

alkotása.

Magyar Bálint örökmozgója és lakása

1996. szeptember 27-én *Gyürey Vera*, a Magyar Filmintézet igazgatója az „élet és a politika" általános kérdéseiről beszélgetett az Örökmozgó filmszínházban *Jancsó Miklóssal*, és *Magyar Bálint* művelődési és közoktatási miniszterrel. A „chartás" időkre emlékeztető rendezvényre azért került sor, mert véget ért a „Magyar Bálint mozija" című vetítéssorozat. Gondolom, erről sokaknak eszébe jutott például *Aczél György* mozija, de az az igazság, hogy ilyen előadássorozat nem létezett. A jelek szerint ennél még Aczél György is szerényebb volt, a Filmintézet akkori igazgatója pedig nem volt ennyire „készséges"... Egyébként kíváncsian várjuk a kormány többi tagjának moziját, mert jó lenne tudni végre, vajon miket akarnak még megnézetni velünk? A miniszter lakását már láttuk. Az Átrium és a Lakáskultúra című lapok összesen 10 oldalas fényképes interjú keretében mutatták be az SZDSZ-es politikust és otthonát. Ismerjük tehát a kultuszminiszter otthonát és kedvenc filmjeit. Még néhány dologra azonban kíváncsiak lennénk. Jó lenne tudni, mi a kedvenc időtöltése, és mit olvas a legszívesebben? Népünk mindig örült, ha közelebbről is megismerhette szeretett vezetőit. (– f –)

Tarr Béla a Filmakadémián

Az Európai Filmakadémia tagjai sorába választotta *Tarr Béla* filmrendezőt. Az 1991-ben alakult szervezet elnöke *Wim Wenders* német rendező. Az akadémia tagjai között van *Michelangelo Antonioni, Ingmar Bergman, Jiri Menzel, Jancsó Miklós* és *Szabó István*. Utóbbi három évig a szervezet alelnöke volt. A berlini székhelyű Európai Filmakadémiát azzal a szándékkal alapították, hogy ösztönözzék a kontinens filmalkotóit az amerikai filmmel folytatott küzdelemben, erősítsék az európai filmes szakemberek kapcsolatát. Tagjai ítélik oda minden évben a Félix-díjat.

Tarr Béla 1955-ben született. Főbb munkái: Családi tűzfészek, Szabadgyalog, Panelkapcsolat, Őszi almanach, Kárhozat, Sátántangó. Alkotásai a magyar filmszemléken és több jelentős külföldi fesztiválon is díjat nyertek.

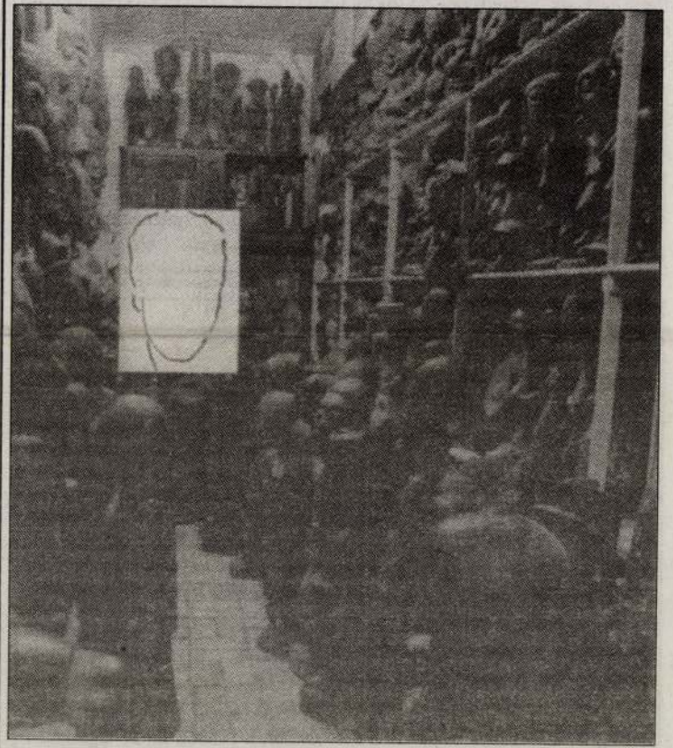

A Hamburg Budapesten '96 rendezvénysorozat keretében a Tölgyfa Galériában megnyílt a Harry kikötői bazárja gyűjteményből válogatott exotikus kerámiák tárlata, melyet első ízben állítottak ki külföldön. Képünkön afrikai fétisek, totemek, maszkok sorakoznak az eredeti helyszín pincezugában

Mesterhármas a Mester utcában

A ferencvárosi Pincetárlatban, a Mester utca 5-ben nyílt október 9-én *W. Wieger Mariann, Jánosi András* és *Papp Miklós* kiállítása.

Hétköznapi, mert a művek egy része mindennapi dolgokról, tárgyakról szól, illetve minden'ennapi dolgokat érzékeltet. ... arc, egy kapu, egy test, egy ... Ugyanakkor a tárlat mító... át is kapott. Hiszen mí... hangulat, ahogy fo... adják az idekészülőt ... idetévedtet. És mí... egy része is. Mító... ibb érzések, ...mocionák fo... a

A három, egyébként immár a középgenerációhoz tartozó művész közös sajátossága, hogy művészetüknek csupán egy szeletét állították ki. Hiszen *W. Wieger Mariann*, aki most képekkel van jelen, grafikus, iparművész is. *Jánosi András*, akinek szobrai, faragásai vannak itt, festő és grafikus is, ráadásul verseket, prózát ír. Pap Miklós pedig, akinek a képeiben gyönyörködhetünk, régi filmes is, számos rajz- és animációs film készítésében vett részt. Sokoldalúak tehát az alkotók, s ez ma Magyarországon könnyen az irigység, előítélet táptalaja. Savanyú a szőlő! Gondoljunk csak Kondor Bélára, aki rajzolt, festett, írt. Vagy Nagy ...szlóra, aki költő-zseni volt, ... hatalmas tehetségű grafi... Vagy – külföldi példákat is hozva a vájtfülűek és vájtszemáek kedvéért – William Blakere, netán Picassora. Vajon melyiküknél ment a sokoldalúság a minőség rovására?!

S ha már Nagy Lászlót említettem, hadd idézzek egy örökérvényű sort tőle: „Műben az ember ünnepeljék." Én így és ilyen módon látom W. Wieger Mariann, Jánosi András és Papp Miklós műveit, művészetét. Örülök és megtisztelve érzem magam, hogy így láthatom. Hogyan írta Németh László? Az ember egyféleképpen használhat a világnak, ha rendbe jön önmagával. Ilyen, vagy legalább ilyen törekvésű emberek és művészek a mesterhármas alkotói.

Kaiser László

Süket Leopárdok

Ha nem is süketültek meg, számos szerencsétlenség érte az 1978-ban alakult angol heavy-metal zenekar, a Def Leopard tagjait. A dobos még a 80-as években, egy autóbaleset során elvesztette fél karját, aztán az együttes technikusa halálozott el, végül a gitáros lett a drogok áldozata. Mindez azonban nem szegte kedvét a leopárdoknak, új gitárost szerződtettek, a dobos olyan készüléket kapott, amellyel fél kézzel is dobolhat, így 14-én hétfőn, este 8 órától a magyar közönség is hallhatja „üvöltésüket", a Budapest Sportcsarnokban.

(-kor)

...dia Kft. • Ügyvezető igazgató, megbízott főszerkesztő: **Franka Tibor** • Új telefonszámaink: Központ: 210-2840, 210-2975 • Fax: 210-2564, 210-3047 • Titkárság: 210-3782 • Napos szerkesztő: 210-2976 ...210-3785 • Külpolitika: 210-1053 • Kultúra: 210-2988 • Gazdaság: 210-1043 • Sport: 210-2559 • Hirdetésfelvétel: 1085 Budapest VIII., Üllői út 32. Telefon: 210-3783 • Előfizetésben terjeszti a Magyar ...vásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok. • Kiadói Lapterjesztő Kft. • Előfizethető a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési ...l út 10/A, levélcím: HELIR, Budapest 1900) ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban, közvetlenül ...utalással a Postabank Rt. 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra. • Előfizetési díj egy hónapra 650 Ft, negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Külföldön terjeszti a ...1339 Budapest, Postafiók 149. Nyomtatás: Vörösmarty Nyomda Rt., Székesfehérvár, Irányi Dániel u. 6. Telefon: (22) 312-550. Felelős vezető: **Papp Károly** vezérigazgató • ISSN 1215-0185

rich Barna emlékeznek. Az októberi programokból kiemeljük még a kecskeméti keresztény-zsidó teológiai napot, amelyre 27-én 15 órakor kerül sor a helyi református egyház tanácstermében.

● *A Magyarországi Unitárius Egyház okt. 12–13-án tartja nagyobb szabású millecentenáriumi ünnepségét; ugyanakkor kerül sor az időszerű teológiai előadásukra, amelyeknek összefoglaló témája: „Korunk unitarizmusa". 12-én de. 9 órakor szimpátium a Nagy Ignác utcai gyülekezeti teremben; 14 órakor kerekasztal-beszélgetés, 17 órakor ünnepi műsor a templomban. 13-án de. 11 órakor istentisztelet a Nagy Ignác utcai templomban. Előadók: dr. Szabó Árpád, dr. Rezei Elek, dr. Sztamkóczy Zoltán és dr. Somogyi László. A szószéki szolgálatot dr. Szabó Árpád végzi.*

ID. GOMBOS LAJOS
ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ
MESTER
2162 Őrbottyán,
Rákóczi út 119. Pf.: 3.
Tel./fax: 27/60-175
Budapesti iroda:1135 Budapest,
Jász utca 60/B.
Telefon: (06-20)-332-522.

názium és Szakközépiskola, a híresnevezetes mezőtúri skóla viszontagságos történetét, belső életét, hazai és nemzetközi kapcsolatait bemutató sorozat első kötete, a *Visszaforrt ág* a millecentenáriumi esztendő kimagasló szellemi értéke.

A könyv anyagát *dr. Szilágyi Ferenc* mezőtúri öregdiák, a Károli Gáspár Református Egyetem bölcsészettudományi karának dékánja gyűjtötte össze, válogatta, szerkesztette és írta. Az eredeti állapot helyreállításáért, az iskola visszavételéért született valamennyi levelének minden sora a hűség és az elkötelezettség ékes bizonyítéka. Hűség Istenhez, a mezőtúri református gimnázium szellemiségéhez és hagyományaihoz, elkötelezettség egyházunk iskolaügyének támogatásában és képviseletében. Méltó szakasza ez annak az életpályának, amely „a gyomai kálvinista templom úrasztalánál" kezdődött.

Történelmi nappá magasztosult Mezőtúron 1992. augusztus 30. Az újjászületett református

ősi skólának a szellemisége? Református hitelvű, a „solus Christus", „sola gratia", „sola fide" jegyében, azaz Krisztus-központú, a kegyelemből, hit által lehetséges megigazulás hirdetője. Alapja az imádság és a munka összekapcsolódása.

Érdemes nyomon követni a könyvben tanévről tanévre az újjászületett intézmény kibontakozását. Világos, áttekinthető keresztyén nevelési tervet kapunk, olyan rövid, lényeges törő munkaközösségi programokat, amelyek nemcsak a pedagógusoknak lehetnek hasznosak, hanem mindenkinek, aki hitének elmélyítését, szellemének pallérozását igényli. Az iskola könyvtárának története szervesen illeszkedik az intézmény egészének történetébe. Korunk jelenségei különösen az alapítványokról szóló fejezetben mutatkoznak meg élesen: „...a nehéz anyagi helyzetbe került egyházi iskolák fenntartásában egyre nagyobb a szerepük."

Somlyódi János

Bencés apátság a drogosokért

Montecassino: A híres bencés apátság látta vendégül ebben az évben az olasz drogterápiás fiatalok sportbajnokságát. A versenyekre az Exodus rehabilitációs közösség szervezésében 30 drogterápiás közösség nevezett be. A díjazás ünnepélyes szentmise után, a montecassinói bencés apátságban történt. A kezdeményezés célja volt: segíteni a kábítószer rabjait, hogy megtalálják az élet útját, amelyről a drog térítette le őket. **(M. K.)**

Engesztelő szentmise

Szeptember 28-án délben Angelo Sodamo bíboros, a Szent Péter katedra oltáránál engesztelő szentmisét mutatott be VI. Pál és I. János Pál pápák lelkiüdvéért. VI. Pál 1978. augusztus 6-án hunyt el Castelgandolfóban, 15 évi pápaság után, I. János Pál pedig ugyanez év szeptember 28-án, összesen 33 napos pápai szolgálat után. A szentmisét Sodano bíboros a pápa nevében mutatta be, a Rómában élő bíborosokkal együtt, amelyen jelen voltak a Szentszék mellé akkreditált diplomáciai testület tagjai. **(M. K.)**

Könyvkiállítás és szimpózium

A Szent Ignác kollégium idén, a millecentenárium évében ünnepli fennállásának ötödik évfordulóját. E kettős alkalomból az intézmény, amely a jövő katolikus értelmiségének képzésében vállal szerepet, szeptember 21–22-én Európa és Magyarország címmel jubileumi szimpóziumot rendezett. Az első napon az előadók az alkotmányosság európai és magyar hagyományait, az integráció várható jogi következményeit, a kelet-európai országok EU-csatlakozásának problémáit, az európai értékrend kialakulását és a magyar hagyományokat, az európai médiumok értékközvetítő, kultúra és közösségalkotó szerepét vizsgálták. A szimpózium második napján politikusok kerekasztal-beszélgetésére került sor, Integráció – milyen áron? címmel. **(M. K.)**

11–14.: férfiak-nők (3 napos) Hevenesi János S.J. – Papok és elmélyült lelkiéletre törekvő hívek figyelmébe! Irányított lelkigyakorlatot vezet Beöthy Tamás S.J. szept. 15–19.; okt. 20–24.; nov. 10–14. Érkezés vasárnap este fél 7-ig, távozás zárónap ebéd után. Az irányított lelkigyakorlatban a vezetett rendszeresen beszámol lelki haladásáról, és megbeszélik a továbbhaladást. Érdeklődők bővebb tájékoztatást kaphatnak. Minden lelkigyakorlatozótól napi 1250 Ft/fő kérünk. A jelentkezők részletes tájékoztatót kapnak. Cím: 2016 Leányfalu, Móricz Zs. út 141. Tel.: (06-26)-383-212. Fax: (06-26)-383-302. Üdülési céllal érkezőket is szívesen fogadunk. Önköltségi árat kérünk, amely naponta teljes ellátással: egyágyas elhelyezéssel 2230 Ft/fő, kétágyasban 1785 Ft/fő. Az időpont kialakítása személyes egyeztetéssel történik.

GOMBOS MIKLÓS harangöntő mester, harangöntés, lengő-, állványszerkezet és villamosítás. 2162 ŐRBOTTYÁN, Rákóczi u. 121. Pf. 10. Tel./fax: (06-27)-360-170. Rádiótelefon: 06-30-489-575.

INGYENES

apróhirdetési lehetőség a Szent Gellért Könyvesboltban

Novembertől rendszeresen, havonta jelentkezik majd ingyenes apróhirdetési újságunk, az *„Egy kis szeretet"*. Aki könyvesboltunkban vásárol, ingyenesen kereshet–kínálhat a lapban!

Hogyan hirdethet?

– A hirdetés szövegét (max. 25 szó) minden hó 20-ig kell leadni könyvesboltunkban, a könyvvásárlást igazoló blokkal együtt. Vidéki hirdetőink postai könyvmegrendelésükhöz mellékeljék hirdetésük szövegét.

Az újság mindig hó elején jelenik meg, kb. 4000 pl-ban, szükség szerinti terjedelemben. A könyvesboltunkban, plébániákon és postai úton terjesztjük.

Kereskedelmi hirdetés is adható fel benne: a 25 szavas hirdetés 400 Ft (+ÁFA).

Mácz István: Örülj velem! (Megtanulhatjuk, hogyan vegyük észre az élet szépségét és örömét; 320 Ft)

Nárcisz nővér: A keskeny úton Vigasztaló sorok betegeknek 104 Ft)

Veletek sírok, hogy velem reméljetek (Mácz I.; 14 vigasztaló levél gyászolókhoz. A második rész elmélkedéseinek fő célja pedig, hogy merjünk szembenézni s elfogadni saját halálunkat. 298 Ft)

Szent Gellért Könyvesbolt:
1053 Budapest, Ferenciek tere 8. Telefon: 13 77 803

Zarándokoljon velünk

Szentföld X. 17–24.
Máriapócs XI. 4.
Ádvent Steyrben
és Linzben XII. 7–9.
Salzburg–Salzkammergut
XI. 30–XII. 2.
Bécs és Sopron XII. 23–25.
Szombathely–Graz
XII. 23–25.
Szeretettel várjuk
jelentkezésüket
személyesen, telefonon
vagy levélben!

Catholica 2000
Katolikus Utazási Iroda
H-1023 Budapest,
Árpád fejedelem u. 8.
Tel.: 212-0330, 326-1504
Nyitva: H–P. 9–17 óráig

A Budapesti Temetkezési Intézet Rt. tájékoztatója

Értesítjük a tisztelt lakosságot, hogy ismét megnyitottuk a családok temetési ügyintézésének megkönnyítése érdekében külsőségeiben me szépült és szolgáltatásaiban kibővült kegyel stúdióinkat. Stúdióinkban teljes körű temet vétellel női alkalmi és gyászruhák, valamint kegyeleti tárgyak árusításával állunk a gyászoló családok s

Címeink:

Kegyeleti Stúdió, Budapest I., Batth
Tel.: 201-1019. Tel./Fax: 2

Kegyeleti Stúdió, Budapes
Tel./fax: 21
Nyitva tartás: hétfőtő

JÁNOSI András építőmérnök, író

† 59 éves

temetés: 2007. febr. 3. Budakalász

uár 29. 107-108.

ők, 1899. február 5. 123-124.

ítás Újpesten. Uj Idők, 1899.

. március 12. 238-239.

március 19. 255-257.

99. március 26. 278.

is 2. 805-806.

Jónosi András, szobrász

L.: N. Kustos Margit

– : N. Kustos Margit

Esti Hírlap, Bp. 1980. márc. 18

2

Jánosi András

A fővárosi pedagógus képzőművészek kiállitásán a Fáklya klubban részt vett Sz. Nagy Mária, Jánosi András fafaragással, Hanzéky Gizella kisplasztikával.

Rajztanitás 1975-4-32
Dr Maksay :Fővárosi ped. képzőm. kiállitása

Jánosi Anrás

Kompozició

Rajztanitás 1975/1/32

Jánosi András

budapesti kiállitásán egytömbü, zárt, egyszerü szobrokkal szerepelt. A tárlaton látható többek között a Tisztelet Oceániának, Ikarusz, rajzok, mely az élet titkát, eredetét keresi.

Rajztanitás 1975/1/32

Jánosi András

Réti Mátyás és Jánosi András szobrész közös tárlaton serepelt III 6-tól a Fáklya klubban.

Rajztanitás 1976/3/32

FGyné:Pedagógus müvészek kiáll

Jánosi András

Kompozició

Rajztanitás 1976/3/32

Jánosi András

Résztvesz a Budapesti Tanítóképző
dolatán

Körnevelés, Bp. 1969... 23.

Népszabadság, 1988. márc. 4.

Jánosi András kiállítása a Park Szállóban

Tizenöt festményt, tíz grafikát és három faszobrot láthat az érdeklődő *Jánosi András* kiállításán, amelyet *Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria nyugalmazott főigazgatója nyitott meg a hét első felében, a budapesti Park Szállóban. A tárlat egyébként a hónap közepén megnyíló tavaszi fesztivál egyik bemutatkozó programja is, s éppen ezért a szálló igazgatója, *Juhász László*, Az idegenforgalom a művészetért kiállássorozat elindítója, március 27-ig vállalta a házigazdaságot fölötte, nem is akármilyen feltételekkel, hiszen a kiállítás — és ez, valljuk meg, szokatlan a kultúrát kínálók világában — éjjel is látogatható.

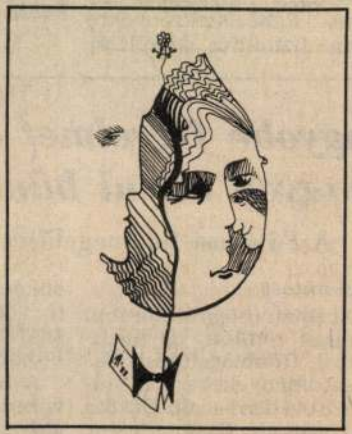

Jánosi András munkái szürrealista hatásúak, alapfilozófiájuk mindazonáltal a természetből származó dolgok tiszteletе, idesorolva a természetességet is az emberi viszonyokban. Képein, szobrain érződik: erősen rokonszenvezik a középkori mesterekkel abban, hogy elsőrendűnek a mesterségbeli tudást tartja ahhoz, hogy valaki ecsetet, vésőt fogjon a kezébe. A fiatal művészt jól ismerők mondják, hogy Jánosi konok alkotó, a maga szabta úton való igazi előrejutást eddig megcsinált mintegy 600 festményén, 150 szobrán lehet valóban lemérni. Volt már néhány kiállítása, országos ugyan nem, mert Jánosi nem alaptag. Annak — azt mondják — viszont az lehet tagja, aki már szerepelt országos kiállításon.

Most jó hírrel tud szolgálni: negyedmagával Talon néven képzőművészcsoportot alakítottak, méghozzá egy külföldi művészeti menedzser biztatására. Azóta meghívást kaptak műveikkel Dániába, így a múlt évi nyugat-berlini szoborkiállítás után lehetőség kínálkozik Jánosi számára egy újabb külföldi megméretésre.

FEJÉR GYULA

ón nem. Meghalt
és boszorkányos
mert grafikusmű-
leg a Ludas Ma-
meg milliónyi ki-
humor és szatíra
totta magát, egy-
vonalon alkotta
bb ötletek bohó-
legmélyebb, leg-
grafikus feldol-
könyv-, humo-
sztráció, plakát-
mindezt. Adomák
rajzkészségéről,
zerű munkamód-
rgyismerete révén
előtervezés nél-
lső sarkából kiin-
káltabb kompozí-
első sarkában be-
pszerű volt, szín-
égíteni megrende-
Megbecsült tagja
Képzőművészek és
vetségének. Alko-
en, 68 évesen ra-
letműve a magyar
sztráció művésze-

---

fertőzés

világítása hiányos, éjjeli őrzésük megoldatlan, a páncélszekrényeket nem ágyazták betonba.

Az elhangzottakkal kapcsolatban az ÁFOR vezetői elmondták, hogy tekintélyes összeget fordítottak vagyonvédelemre. Páncélszekrényekre és -kazettákra tízmilliót költöttek, lelő biztonsági eszközöket; ugyanakkor szigorú feltételeket szabnak a biztosítási kártérítések kifizetéséhez.

A tanácskozáson elhangzottak alapján a Legfőbb Ügyészség ajánlásokat készít majd, és ezeket megküldi az érintett intézményeknek.

Szöghy Katalin

Nagyobb figyelmet az erőszakos és a vagyon elleni bűncselekményekre

A Fővárosi Bűnmegelőzési Tanács ülése

(Munkatársunktól.)

A főváros közbiztonsága a korábbi állapothoz képest romlott, ugyanakkor a Fővárosi Bűnmegelőzési Tanács kezdeti eredményeket ért el működésének első évében — állapította meg többek között *dr. Szabó Ferenc* rendőr ezredes, a tanács ügyvezető elnöke, a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetőhelyettese tegnap a Fővárosi Tanács dísztermében tartott tanácskozáson. Itt számoltak be arról, hogy a főváros valamennyi kerületében megalakították a bűnmegelőzési csoportokat, amelyek szórólapok, kiállítások és helyi rendezvények segítségével hívták fel a figyelmet a bűnözés elleni védekezés módjaira. Az önkéntes csoportjaik is, a lakóterületi védelmi közösségek, amelyek a gépjárművek, a lakások őrzésére, felügyeletére szerveződtek.

A bűncselekmények számának növekedése arra figyelmeztet — hangoztatták az ülésen —, hogy az eddigieknél is szélesebb körű társadalmi összefogásra van szükség a bűnesetek megelőzésére. A legnagyobb figyelmet az erőszakos, a garázda, a vagyon elleni bűncselekmények megakadályozására, a fiatalkorú bűnözés visszaszorítására, a fiatalok beilleszkedésének segítésére, a korrupciós bűncselekmények kiváltó okainak megszüntetésére kell fordítani.

Jánosi V. Antal, grafikusművész

Chikán Bálint: Vázlat egy [illegible]sportképhez (II). Körkép a románia magyar képzőművészekről.

5 Jánosi V. Antal: Játszótér, tus, 50 × 70 cm, 1986 (fotók Elekes Károly)

5

Művészet, 1987. augusztus, 6-old.

Figyelmet érdemlő teoretikus szempontból az, amit a jeltanulásról beszámolva a méhekről mond Csányi. A méhek igen jól képesek megjegyezni a táplálékforrás közelében lévő tárgyakat, s azokat mintegy útjelzőkként használják későbbi alkalmakkor. Csakhogy e tanulásuk a nektár begyűjtése *után* történik, s ez „szöges ellentétben áll az egyszerű kondicionálási szabályokkal, amelyek szerint a megerősítés *után* már nem történhet tanulás".

Csoportban élő némely állatnál személynév használata regisztrálható: a kardfarkú halak például szagokból álló, a sirályok hangokból komponált, a zebrák mintázat alapján kialakított személynevekkel élnek. A vörösbegyeknél pedig arra figyeltek fel, hogy a hímek veszekedésének gyakorta bevezető aktusa, hogy az egyik madár utánozza a másik énekét.

Az imitációnak szintén nagy szerepe van az állati tanulásban; az imitációs kör azonban általában jóval szűkebb, mint az embernél: „még a majmok is csak meghatározott módon, meghatározott egyedektől képesek valami hasznosat tanulni."

Csányi figyelmeztet: mára tarthatatlanná vált az a hit, amely az állatokat „egyszerű reflexmasináknak" tekintette. A helyzet ma sokkal komplexebbnek mutatkozik; látni való, hogy az állatok dinamikus, reprezentatív modelleket alkotnak környezetükről, cselekvési lehetőségeik közül *gondolkodással* választanak. A gondolkodás sem emberi tehát pusztán: állatfajoknak is sajátja.

Csányi Vilmos kötete jó könyv. A szerző szépen, egyszerűen és precízen fogalmaz. Példái, esetismertetései izgalmasak, információi átfogóak. S e mű sem nélkülözi a szerzőjére oly jellemző filozofikusságot.

Gyakorlati és példatár e Csányi-kötet: a Gondolat Könyvkiadónál megjelenőfélben levő, evolúciós rendszerekről szóló opusz „előkészítése". *(Csányi Vilmos: Az állatok tanulása a természetben. Natura, 1987.)*

Jánosi András szobrai

A retorika szerzője így zárja művét: „... ki van jelölve az út, amelyen járnunk kell... Ha minderre gondot fordítunk, akkor pontosan és gyorsan rá fogunk lelni az anyagra, világosan és szabályosan fogjuk elrendezni, méltósággal és kellemmel fogjuk előadni, biztosan és tartósan fogjuk emlékezetünkbe vésni, ékesen és megejtően fogjuk elmondani. Nos, ezen felül nincs más a szónoki mesterségben. Mindezt el fogjuk sajátítani, ha az elméleti tanításokat szorgalmas gyakorlással egyesítjük." Hozzátehetném, hogy mindez rendezett, biztonságot sugárzó, tartással bíró, vonzó személyiségeket és társadalmat tükröz, illetve hoz létre. *(Cornificius: A C. Herenniusnak ajánlott retorika latinul és magyarul. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Adamik Tamás. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest, 1987. 329.; Görög és latin írók. Scriptores Graeci et Latini.)*

Balogh Tibor

(Az állatok tanulásáról) A *Magyar Értelmező Kéziszótár tanulás* címszava szerint e fogalom biológiai jelentése: „az egyedi élet során kialakítható tulajdonságok folyamatos megszerzése". Az idézet jelzi: a tanulás nem emberi privilégium. Ennek ellenére hajlamosak vagyunk csak magunkhoz kötni – a felvilágosodás sajátos emberképét újraalkotva általa.

A magyar pedagógiában és pszichológiában napjainkban jó kvalitású szakemberek foglalkoznak a fogalomalkotás, a következtetés, a tanulás problémáival mint humán teljesítménnyel. Az ő számukra is hasznos lehet azonban evolúciós előzmények ismerete. Ilyen szempontból is üdvözölendő tehát Csányi Vilmos új kötete.

Csányi munkássága régóta olyan, hogy a szakterületén kívül dolgozó kutatók-oktatók figyelmét is felkeltette, főként az általa 1979-ben előterjesztett új evolúció-elmélettel, a replikatív struktúrák elemzésével. Intenzív érdeklődés övezi Csányit. Akik bírálják, vitatják, azok többsége sem etológusi judíciumát vonja kétségbe, hanem főként filozofikus rendszerteremtő hajlamáért neheztel rá.

Nálunk még mindig divat az interdiszciplinaritás sanda, lenéző fogadása. Tudományos minősítésünk is fanyalgó tehetetlenséggel konstatálja általában a – szerencsére – egyre többször feltűnő interdiszciplináris produktumokat.

A magam részéről azt tartanám kívánatosnak, hogy minél több elismeréssel-megbecsüléssel találkozhasson minden teoretikus, aki vállalkozni mer interdiszciplináris „kalandra". Csányi e kötetében (is) vállalkozik erre: használva ezzel a pedagógusoknak, pszichológusoknak, de a filozófusoknak is.

Csányi a tanulás folyamatát az állatok és az ember belső reprezentációjaként értelmezi: e reprezentáció a környezet dinamikus modelljével szolgál; az agy „tevékenységének alapvető biológiai funkciója a külső környezetnek... mint rendszernek a modellezése". A modellezést sok tényező befolyásolja; megszabják például az élet „kritikus periódusai": a fészekhagyó madárfiókák egy része életének bizonyos szakaszában – mindössze néhány órás időtartamig – érzékeny bizonyos kulcsingerekre. E kulcsingerek determinálják esetükben azt, hogy kiket tekintenek fajtársaiknak.

A kritikus periódusban lezajló *bevéső dés* emberre is jellemző fejlemény: embernél is kimutathatók például „olyan fajspecifikus kulcsingerek, amelyeknek a csecsemő felismerésével van kapcsolatuk"; s ez még akkor is fontos momentum, ha feltételezzük, hogy az emberi bevéső dést nem jellemzi az állatival megegyező éles, rigid *kritikus periódus*.

A szexuális bevéső dés szintén fontos az állatvilágban, főbb típusairól megkapó világossággal ír Csányi. Kiemeli: a szexuális bevéső désben szintén jelentékeny szerepe van a szülők által hordozott, genetikai meghatározottságú kulcsingereknek.

Jánosi Andrási

EX LIBRIS

WIRTH IMRE

Porogi András: Vénus és Mars

A cím, a borító színei (vörös és fekete) egyszerre, és egymást erősítve vonják be az olvasást megelőző gondolatjátékba a mitológiát, a szerelmet, a fenyegettséget, és — talán a komolyan vehetetlen eposzi cím miatt —, a mindenhez fűződő ironikus viszonyt. Olvasva a könyvet mindezt egy csapásra elfelejtjük; Porogi András első novellaskötetet (soha nem jutna eszembe róla, hogy „kezdő" író) üdítően gondtalan percekkel ajándékozza meg olvasóit, gondtalan abban az értelemben, hogy történetei (csöppet sem) magától értetődő természetességgel ragadnak magukkal. A fikció és a valóság közötti „rést" szokatlan, anekdotikus mesélőkedvvel „felejteti el" velünk a szerző, vagy ha nem, mint a Szerelmi történetben, akkor éppen húzódozása, a narrátor „magakéretése" fokozza kíváncsiságunkat és vágyunkat, hogy átsétálhassunk a történethídon. A történetek egyszerűsége (lineáris, egyidejű, szigorúan közös valóságunk elemeiből építkező — a gyakran groteszk fantázia ezekkel játszadozik, nem teremt új világot, — a végén csattanóval) bravúrosan könnyed elbeszélőmóddal párosul, amelyet azonban ravaszul kiemelt Porogi András a köznapi nyelvhasználatból. Pontos, aggályosan pontos és precíz, irigylésre méltóan értelmes értelmiségi mondatai (az erőfeszítés legcsekélyebb jele nélkül) mintha egy tökéletes analízisből szöktek volna meg, amelyeket (mondjuk) az érzelmeket megismerni vágyó angyaloknak készít az életről egy igazi profi megfigyelő. Aki valamiért — talán mert a mesélés öröme-kedve megóvja, mert megbocsátó iróniával szemléli különleges „feladatát" —, mintha szintén nem forogna igazán veszélyben. Történetei ugyanis furcsamód és sokat ígérően a túlélésről szólnak, hiába kerül börtönbe például a tojásfejű, filozófus Dezső bácsi, hiába mutatja fel az utolsó novellában a „rendőr" a medúzafőt a 61-es villamos megállójában a kővé vált tömegnek — a középpontban a címadó novella Berlinben őrködő kiskatonája áll. Aki: „hiába, kakálnom kell, vallja be önmagának". Akiről (ne feledjük, a dátum: 1956., a helyszín Berlin) ezt a mondatot őrizgetjük tovább: „Ez lehetne az utolsó kép: remegve guggoló, nyögdécselő őrszemünk, aki azért megpróbálja élvezni".

(2000 — Századvég, 109 oldal, 260 forint)

Bényei Tamás: Esendő szörnyeink és más történetek (Világirodalmi esszék)

Bényei Tamás első könyve — többek között — olyan angolszász prózai művekről írt tanulmányokat tartalmaz, amelyeknek egy része szerencsére olvasható már magyarul is, de értekezésük, elemzésük, kritikai recenziójuk itthoni térképén még számos fehér folt vár a felfedezőre. Ráadásul ezek az alkotások (Nabokov, Martin Amis, Robert Nye és legfőképpen John Fowles munkái) sok szempontból- narrációváltás, a történethez fűződő viszony, az olvasó „bekalkulálása" a műbe — paradigmatikussá váltak, s így időközben az értelmezésükből leszűrt tapasztalatok természetesen támpontul szolgáltak a „posztmodern" irodalom megközelítéséhez is. Bényei Tamás a vélekedések, tanulmányok, sőt monográfiák tengeréből vonzó olvasmányt hozott létre; a gazdag szakirodalmat élvezhetően írásaiba szövő esszéi így az angolszász kritika (még kevésbé ismert) tájaira is elkalauzolnak anélkül, hogy Bényei saját elemző-kritikusi pozícióját szem elől tévesztené. Ugyanakkor könyve — igazolva, hogy a cél visszahat eszközeire — vizsgált szerzői és olvasmányai nyomába lépve maga is egyfajta könnyed, derűsen csábító csapdaként működik. Az első két tanulmány, amely képzelt és nélkülözhetetlen szörnyeinek átváltozásairól és a detektívtörténetek legújabb kori virágzásáról, a „nyomozásról" mint az ismeretszerzés különös metaforájáról szól, kellőképpen kíváncsivá teszi az olvasót, aki így nyomozóként lép be az utánuk következő vérbeli tanulmányok terébe is. Ahol a kíváncsiságok végképp összehúzódnak, hiszen a vizsgált művek szinte kivétel nélkül a titkok köré szerveződnek (gyakran megfejtés nélkül), az elemző e titkok titkát kerülgeti, az olvasó pedig... A foglyul ejtett olvasó elérkezik Bényei Tamás könyvének utolsó mondataihoz, s mint ahogy az lenni szokott, elismerően biccent, nekidőlve a könyv szelíd rácsainak: „amíg a történet tart, a szövegnek nincs más választása, mint hogy elcsábítsa, megfossza szabadságától az olvasót. (Aki) ha a szöveget elég gazdagnak találja, nem is tehet mást: szabadságának ideiglenes korlátozásába beletörődve kötelességtudóan engedelmeskedik. Akárcsak a hivatásánál fogva is elcsábulni vágyó kritikus."

(JAK — Pesti Szalon, 114 oldal, 220 forint)

Láng Zsolt: Perényi szabadulása

Az erdélyi Láng Zsolt második könyve (az első novelláskötet volt), a Perényi szabadulása című regény elkényezteti, megbecsüli olvasóját. Hiszen ha belekezd a Hirschfogel mester barokk metszete mögött meghúzódó történetek olvasásába, szépen megírt szövegekkel találkozhat, követhetően bonyolódó fikciókkal, s szembesülhet azzal a pillanattal is, amikor az írói reflexió — az írói tanácstalanság a kitalált történetek sorsa-igazsága felett — történetként épül be az elbeszélésbe. Perényi (név-, és szabaduló rokona a hajdani Sztáray Mihály-históriabeli főszereplőnek), kezdetben valódi regényhősként viselkedik. Elindul lakásából — hosszú böjt után —, hogy helyrehozzon valamit, létrehozzon valami szeplőtelenül tökéletest, ami kívül esik a gonosz hatalmán. Merthogy — könyvének ez a premmisszája — a gonosz jelen van, s a jelen itt időben is értendő, jelen időben. A cselekményről, mely betéttörténetei révén behálózza majd az egész földet, a végefelé pontosan kiderül, hogy Marosvásárhelyen történik, de ezt számos politikai allúzió is egyértelművé teszi. Anélkül azonban, hogy ezt helyi „specialistásként" felejthetnénk el. Ilyen értelemben Láng Zsolt könyve azon ritka (sikerült) művek közé tartozik, amelyek fals hangok nélkül képesek valóságos történetként is hatni. Perényi igazi barokkos, mennyei és pokolbeli erőket is számba vevő elszántsággal kezd feladatához, amire azonban kezdettől fogva mégis árnyék vetül. A múlt kísért, Láng Zsolt a gonosz kiszámíthatatlan működésének leírásához nem folyamodik technikai civilizációnk vívmányaihoz. A könyvekben megőrzött, tárgyakhoz kapcsolódó hagyomány — már ha valaki tud róla — épp elég nyomasztó felismeréssel szolgál. A könyvben ezt a szerepet a „bronzbagoly" játssza, amely — ha a gonosz nagy bajba kerül — meglebbenti a szárnyát, és elhagyja a Hellerianum épületét. Baljóslatú süvítése kísért a könyv lapjain, eleve megkérdőjelezve Perényi „szabadulásának" sikerét. Mert ahogy halad előre Perényi, közelítgeti a fikció a gonoszt, úgy hatol be a történetbe a valóság is, próbára téve az írót: meddig mehet el? Perényiből egy idő után „névtelen lesz" (akit így nyilván nem lehet „megtalálni", nincs kinek átadni mondjuk a halálos meghívót), majd úgy a regény háromnegyedénél „szerzőgyanússá" válik: a nemzés és a fogantatás napjaival való játék, az élesen elkülönülő, gyerekkorinak tűnő emlékek, majd maga a narráció is Láng Zsolt jelenlétéről vallanak. A megmenekülés azonban látszólagos, hiszen — ahogy írja — „a fikció az ördög szolgálatában áll", amiből persze az következik, hogy személyének „eluralkodásával" a könyv (Perényi, Névtelen) sikere forog kockán, a Jó győzelme. A visszatérést a fikcióhoz (névtelenek serege érkezik a Dunea elvtárs fogságában lévő szép arcú Nóra kiszabadítására), a történeten aratott mégisgyőzelmet felbukkanásában nem, intenzitásában annál inkább váratlanabbul tragikus mondatok teszik fájdalmas idézőjelbe. A gonoszról valló betéttörténetek utolsó darabja és Perényi históriájának végkicsengése ugyanaz a nagyszabású kép: „Fölkelek, kitárom az abakot, kint mozdulatlan minden. Aztán egy kifeszített szárnyú óriásmadár süvít át az épületek fölött, és nyomában erős esőillat kavarog. De ettől csak fojtóbb lesz a levegő."

(Pesti Szalon — JAK, 119 oldal, 180 forint)

Pass Lajos: Egy ünnep látomása

Ez a különleges kötésű, „csavarozott" verseskönyv félig-meddig véletlenül került hozzám: egy könyvárus mutatta meg, mint bibliofil ritkaságot. Mivel ismertem a költő 1975-ben megjelent, s ez idáig egyetlennek hitt kötetét, az Első rekviemet, némi huzavona után már táskám biztonságos mélyébe rejtve vihettem hazafelé ezt a mindössze „ötven, kézzel számozott, és a szerző kézjegyével ellátott példányban" megjelent könyvet. A címlap tanúsága szerint egyébként szigorú rostán mehettek át a versek, hiszen tizenhárom év (1975-88) terméséből alig harmincegynéhány sorakozik most olvasásra készen. Az már nem lepett meg annyira, hogy az egykori — főként innen nézve érzelmileg néha követhetetlen — pátosz, a költészet életalakító erejébe vetett hit, a közösség felé (nem ellene, hanem érte) irányuló romantikus-forradalmi gesztusok helyén milyen betölthetetlen űr tátong. Hiszen ez a hiány már akkor is ott kísértett a szerep számára teremtett szemlélet és a költői életanyag közötti szakadékban — s talán épp e konfliktus megoldhatatlanságának reflexiójában fogantak akkori legjobb versei. Ez az „indulat" menthette meg a költői „én"-t a kínálkozó csodáktól, s jutatthatta el az elhallgatás küszöbéig. Őrizhette meg a mai napig. Hiszen az ő verseit is olvasom, kétségtelenül: „Havaseső hull orgonára: / őrjáratozik a szél; / megmotozza a sarkonállót, / bokrok közé szúrt próbaképp.". Másik jellemző, régi motívumát is meglelem: „a bicska kinyílik a zsebben, / fütykösnek való gallyak, karók, / kínálkodnak heves kövek". Az ilyen, vagy hasonlóan szellős sorok azonban csak vendégek. A hangütés komorabb, a költői képek az emlékezés lassú, panaszos gondolatritmusát követve kihagyásossá, szakadozottabbá válnak. Az önreflexió különös, majdhogynem végpontjára a szerepversek olvasása közben érkezünk. A kiútként kínálkozó, a szerepversek révén új földrészek felfedezésével kecsegtető téma-és narrációváltás talán első tudatos pillanatában egy nagy felfedező monológját írja a szerző. Kolumbusz, matróza földet jelző kiáltása után azonban így beszél: „Mióta T. kiáltott — semmi, / semmi tapintható. Hallom halálomat e semmiben. Ilyen sziréneket idéztél, Homér?" Forgatva, nézegetve ezt a „majdnem" könyvet, mind jobban erősödik bennem az érzés, hogy ajándékot, méghozzá nem is annyira az olvasónak, inkább szerzőnek szólót tartogatok a kezemben. Akik készítették: Bálványos Huba, Halmos Ferenc, Rőczei György és Takács Ferenc talán meggyőzték e könyvvel Pass Lajost, hogy nyugodtan kiléphet az „igazi" olvasók elé.

(Kiadó nélkül, 58 oldal, ár nélkül)

Kőrösi Zoltán: Felrombolás — magánirodalmi beszélgetések —

Kőrösi Zoltán első könyve tizenhárom beszéltetést tartalmaz; olyan írókkal, költőkkel találkozhatunk, akik ma a magyar „fiatal" irodalomhoz tartoznak, azaz akik pályájuknak még inkább az elején járnak. (Ebből a szempontból folytatása és ellentéte is a „narancsszínű" JAK-füzetek utolsó darabjának, Keresztúry Tibor Félterpeszben című könyvének, amely az akkor már ismert és elismert írókkal készített levélriportokat). Kőrösi Zoltán előszavában külön hangsúlyozza, hogy nem lehet csoporttól, illetve egységes nemzedékről beszélni — a kérdezettek között majd tíz év korkülönbség is előfordul, vannak közöttük, akiknek négy-öt kötetük is megjelent már —, s így elsősorban kíváncsisága, érdeklődése (és a véletlenek) szolgáltak a fokozatosan összeálló, rendhagyóan barátságos könyv keretéül. A Magyar Naplóban 1991 és 1993 között megjelent interjúk szinte kivétel nélkül azzal a látszólag irodalmon kívüli kérdéssel kezdődnek, hogy „beszélnél a családodról/gyerekorodról?", ami persze gyakran reflektált módon — szimpatikus, többé-kevésbé „fésületlen" mesélőkedvet vált ki a beszélgetőtársakból. Aki nem ismeri a kikérdezettek írásait (most már felsorolom őket: Babics Imre, Bodor Béla, Darvasi László, Kontra Ferenc, Kemény István, Podmaniczky Szilárd, Nagy Attila Kristóf, Solymosi Bálint, Takáts József, Garaczi László, Németh Gábor, Háy János, Szijj Ferenc), annak is érdekes lehet az önmeghatározás, az önismeret pillanatfelvétele, a (persze mégis) kibontakozó csoportképek. Milyen egyetemek és főiskolák vonzották és taszították, alakították szemléletüket, hogyan befolyásolják barátságok és visszahúzódások az irodalmi pályát. A családtörténetek múltbéli rokonsága, az újszülöttekről való bensőséges beszéd, az „újra létező" történelem reflektálása (ebből a szempontból Kontra Ferenc nagyon más kondíciókkal érkezett e könyvbe) elgondolkodtató — és várakozásteli — viszonyt alakítanak ki eddigi műveikkel szemben, amelyek kapcsán a kritika gyakran hangoztatta épp a „valóság" hiányát. A beszélgetést legtöbben, s ez adja e könyv ajándék varázsát, „leltárkészítésként" élték meg, ami a szóra bíró külön érdeme lehet. Az olvasó sem igen szabadulhat hatásától, könnyen azon kaphatja magát, hogy elmerülten töpreng saját életén.

(Pesti Szalon — JAK, 173 oldal, 240 forint)

Képzőművészet

SEBEŐK JÁNOS:

A vaku lát

Az emberi tudat olyan, akár egy televíziós képernyő, szögezte le egyik filozopter hajlamú barátom. „Van kép, van hang." De ki nézi? — replikáztam én. Csönd volt a válasz. Nos, ez a csönd azóta tart, amióta az ember gondolkodik. Amióta sapiens a homo. Amióta az enciánmediterrán ég alatt egyszer Mózes-Michelangelo-Arisztotelészek rákérdeztek Platónra, vagyis arra, hogy mi van ott, belül. Mi az, ki az, aki ami elválaszthatatlan ugyan testünktől, de mégis autonóm álvalóként benne leledzve csak nézi a folyamatos adást?

A skizofrénia és a paranoia, a meghasonlottság és az üldöztetettség csupán nagyításai az egészséges tudatnak, nem torzulatai. Ketten vagyunk mindig. Ha nem volnánk ketten, akkor nem mondhatná valaki, hogy az „én agyam". Akkor ő volna az agy. És egy volna, akár az állat. És egyes-egyedül magányában.

Jánosi András szobrászművész és Papp János fotóművész: két ember. Maradhatnának hát, ha akarnának kétszer ketten is, az-az két önreflexióként saját művészeti águkon, diszciplínájukon belül, de nem teszik. Dupla vak rítus szerint egyesültek egy új, immár közös dimenzióvá, mely dimenziót elnevezték fotószobrászatnak.

A fotószobrászat a szobrok lefényképezésétől ott különbözik, hogy szobor és fotó közt a kronológiai sorrend ellenére sincs leképezési hierarchia. Lefotózás, lefényképezés, leképezés helyett az objektív mint szubjektumi szubjektum, mint ős-kvantummechanikai makrohatás új életre támasztja a befejezettség halálából a látszólag elkészültet, az pedig ettől mintegy „antedatálva", visszamenőlegesen újjászületettként félkésszé lesz, s ekkor már nincsen se szobor, se fotó, se szó, se beszéd: csak szoborfotó. Vagy fotószobor.

Szerintem léteznek angyalok, akik polaroid felvételként képesek előhívni szemgolyójuk és szemhéjuk közül az álmukat. Ez a nagy álom: nem lélektől lélekig, hanem agytól agyig, a közvetlen típusú találkozás, a metafizikai és parapszichológiai élmény. S mivel nincs legrövidebb út, a kerülőút agytól agyig a művészet: fotószobrok, sztereóhang, holografikus mozi, színház, könyv és sok-sok ismeretlen.

S hogy milyenek a fotószobrok? Ezek a fotószobrok? Jánosi András és Papp János művei? Jók? Rosszak? Nem tudom. De tény, hogy általuk a dologi valóság határai áttágulnak a természettudományos esztétikumba. „Az egy dolog" — hallani ma gyakorta. A csendélet, az akt, a portré: dolog. De egy kvarckristály felszíne, értsd: egy homokszem, vagy egy szemétbe való rozsdás csavar már nem dolog. Pedig micsoda szépség van bennük. A fotószobrok továbbfolytatják az „antikitermelés" avantgárd hagyományát, s antikitermelés alatt ezúttal az esztétikailag nem kanonizált szépség kitermelése értendő. Ez a szépség bárhol lakozhat, s épp emiatt félelmetes. Megszoktuk, hogy a dolgoknak helyük van, s megszoktuk, hogy kizárólag a dolgoknak van helyük, a tárgyaknak, a használhatóknak, vagy épp széppé kinevezetteknek, de a páriáknak, a megragadhatatlanoknak nincs helyük. Provokálólag hat biztonságérzetünkre, ha tudatosul, hogy az „ez mi" infantilis keretei közé nem illeszthető valamik éppoly erővel és részletességgel léteznek, mint a „micsodák". Így tekintve a fotószobrászat akár ökológiai üzenettel is bírhat, hisz a dologi-nem dologi megkülönbözés ökológiailag az embervilágban mint a haszon-élet és a haszontalan élet közti különbségtétel van jelen. Ha úgy vesszük: a Jánosi-Papp-pár által lekapott, s eufemisztikusan megnevezett semmi-valamik: gyomok, étkezésre és szépelgésre közvetlenül fel nem használható töredékek Isten Pandora-szelencéjéből. Van mit szedegetni még.

Jánosi András szobrászművész és Papp János fotóművész fotószobrai megtekinthetők az Angelika Kávéházban (Bp. Batthyány tér) május végéig.

Zene

FÁY MIKLÓS:

Császári fenség

Mozart Titusáról elterjedt vélemény, hogy unalmas és száraz, az opera seria utolsó hajtása, már a maga korában is csak kövület, ennek megfelelően aztán — minden szép részlete ellenére — sivár mű, arctalan hősökkel, érdektelen cselekménnyel. Többszörösen hibás vélekedés.

Mindenekelőtt: az opera seria önmagában sem szükségszerűen unalmas, a Titus kegyelme azonban már Mozart szerint sem tartozik ebbe a műfajba. Az eredeti librettót ugyan vagy hatvanan megzenésítették, mire Mozartra került a sor, ő viszont már nem Metastasio verseit kapta, hanem annak áldolgozását. Ahogyan a műveiről összeállított katalógusban írta: "opera seriából igazi operává átdolgozta: Mazzola úr." A Titus körüli előítéletből csupán annyi igaz, hogy valóban elő lehet adni a művet unalmasan, sivárán, szárazon. De nem ez a kötelező.

Hat jó énekes kell a Titushoz, meg egy karmester, hogy eleven drámává válhasson. Egy karmester, mondjuk Nikolaus Harnoncourt, aki komolyan veszi Mozart hangjegyeit. Aki nem gondolja, hogy azok egy gyorsan és rutinosan dolgozó mesterember jelzései. Igaz, kevesebb, mint egy hónap állott Mozart rendelkezésére, mert az operának föl kellett hangzania Lipót császár cseh királlyá koronázása alkalmából, de ez számára nem volt reménytelen dolog. Kevesebb, mint egy hónap — ma csak a színrevitelhez több idő kell. Akárhogyan is, ez még nem jogosít föl a tiszteletlenségre.

Harnoncourt azonban nem is tiszteletlen. Abból indul ki, hogy Titusban semmi sem a véletlen, semmi sem valami ostoba rutin következménye. Ha a császár előbb kezd énekelni, mint ahogy a zenekar megszólal, az türelmetlenségre, elszántságra vall. Ha Vitellia válságos pillanatban édes dallamba fog, oka van rá. Szépelgő lélek, aki még ilyenkor is csak magával törődik. S ha Servilia régies, hagyományos áriát énekelve próbál meg valakit rávenni, hogy mentse meg szerelmét, úgy tisztaságát, érzelmei egyszerűségét jelzi vele.

Így is akadnak jellemek, akiknek szólamából nem érezni meg a karmesteri szándékot. Csak a lemez kísérőfüzetéből lehet megtudni, hogy Publius Harnoncourt elképzelése szerint könyörtelen hivatalnok, mintha a titkosszolgálat buzgó vezetője lenne. Polgár László nemes hanghordozásából, meleg és barátságos hangjából én ezt nem éreztem — legfeljebb a recitatívók sóhajszerű szavainál hallani valami gyanúsat.

Philip Langridge kapta meg a címszerepet. Amennyire innen meg lehet ítélni, a nemzetközi sajtó meglehetősen egységesen tartja őt rossz választásnak, hangját fáradtnak, öregesnek. Számomra éppen Langridge szerepeltetése a nagy ötlet, amely érthetővé teszi az alak rendíthetetlen és megmagyarázhatatlan jóságát. Idősebb ember Titus, akinek nem szerelmi ügyei vannak, hanem birodalmi és dinasztikus okokból keresi a méltó házastársat. Ezért tudja viszonylag könnyen túltenni magát azon, hogy kétszer is rosszul választ, egyszer másba szerelmes, egyszer pedig méltatlan nőt. Maga miatt pedig nem aggódik: Róma áll, és minél elnézőbb ő, annál bizto-sabban. Ahhoz már koránál fogva is elég bölcs Langridge Titusa, hogy ha föl is háborodik környezete hálátlanságán, ne adjon okot a valamiképpen jogos bosszúra. Ha pedig elveszít egy barátot, nem akarja a dolgot még azzal is súlyosbítani, hogy ki is végezteti.

Vitelliát Lucia Popp énekli szép mélységekkel és kevésbé szép magasságokkal — róla azonban most még nem lehet elfogulatlanul szólni. Utolsó teljes operafelvétele a lemez; az énekesnő tavaly novemberben hunyt el. Első lemezén is Mozartot énekelt, Klemperer Varázsfuvoláján volt az Éj királynője, most pedig egy másik kétes hősnővel lezárta pályafutását. Talán szép élete volt, hiszen szép lehetett. Mozarttól Mozartig.

(Mozart: La clemenza di Tito — TELDEC 1994)

KOZMA GYÖRGY:

Toldi estéje

Ez a neve a BBS Toldi-mozibeli sorozatának, melynek keretében most Kopper Judit koordinálásával, Sólyom András produkciójában (a Soros és Mozgókép Alap támogatásával) ötperces (a nagytermi nagyfilm előtt és külön is vetített) „szubjektív híradó" látható a két választási forduló közt minden este (10-kor).

Ugyanis nem elég lamentálni a média extrém elfoglalásán, tenni is kell valamit — s a felsorolt kezdeményezések valóban tesznek arról, hogy többet tudjunk meg elképesztő (szellemi helyzetünkről. Mert ma még, talán remélhetően csak pár hónapig, de azok a mi életünk hónapjai, az ilyen kezdeményezések (ld. a korábban bemutatott „Vákuum-Tévé"-t és „A mi Hetünk"-et) már a résztvevők névsorával is sokat mondanak — s talán a „véleményemnél" is fontosabb ez, nem spórolom el.

Kornis Mihály (valahai rádiós) volt az első, aki a sorozat két kis fűrészelő főcím-macijával megjelent, s okosakat mondott, például arról, hogy megszűnt a „független értelmiségi", mint olyan, szerinte ne Lengyel L. és Esterházy mondják meg, mi legyen a politikában, hanem profi politikusok. Megértettem, hogy került liberális pártunk listájára (biztonságosan a végére). Másnap Farkas Zoltán következett, aki a választások után Lakitelekre robogott, s megszólaltatta a falu különböző pártállású (szomorú, zavart, buta, vagy okosságát leplezni alig tudó) lakosait. „Mi jót tett az MDF? — Nyírták a füvet!" Lakitelek kapcsán most már végre elmondhatom, hogy a nagypapám testvére — Kozma (Klein) György — volt a lakitelki malombérlő. Barát József, a kappanhangú, ferde mosolyú szuperprofi — most galád csapda-effektusba került — rádiós hírfőmuftit szólaltatta meg, Vicsek Ferenc (ha minden jól megy) egyenesen Csúcsot célozza meg. Kíváncsi leszek, Orosz József tudja-e ezt is überolni (valahogy biztosan). Nem kérdés, hogy kell-e nekik teret adni: kell. Ezek az ötpercek pár hónap múlva benne lesznek az új tévé valamelyik új hírműsorában. Ezért nem is idézek most tőlük.

Minden hiba elgondolkoztató és tanulságos, az ilyen tragikus vétkek különösen azok. És az ostobaságnak egy bizonyos fokán már csak az emberszámba vétel segít. Hiszen mindenki követ el baklövéseket, valljuk be, ebben a legnagyobb zseni és a legsötétebb bunkó is átlagos: egyszer rosszul, egyszer jól oldjuk meg a problémáinkat. S egy felnőtt ember nem a másik jó (vagy rossz) tulajdonságaiért fogadja el — tiszteli — embertársát, hanem csak úgy, mint önmagát vagy egy virágot: a létezéséért (teremtmény voltáért).

Jó látni Forgács Zsuzsa nevét e névsorban: az egyik legszellemesebben író — mellesleg Amerikában élő, de tudományosan hangszalagtárral foglalkozó, s így látens, tiszteletbeli rádiósnak számítható.

Alig várom, hogy a megfellebbezhetetlen Szilágyi Ákosra is sor kerüljön e rádiós-underground-tévés napi ötperces „szubjektív híradó"-sorozatban (idézet next week....). Nem akarom magam kicenzúrázni, megemlítem, hogy paradox módon, a pár éve vele együtt indukált anticsurkista tüntetésünk (amelyet azért akkor is egyeztettünk a chartásokkal, ezt utólag meg kell jegyeznem) éppen az azóta tüntetni már persze nem rest százhatvannyolcórásoktól kapta a legsúlyosabb kritikát, („többet árt, mint ellenfele") s lám, most kvázi egy gyékényen árulnak. Bár ez magánszempont, megemlítem, mert elég érdekes egy gyékény, ami mostanában létrejön. Jár hála is tenmagunknak.

Örülök, hogy ezek az alakok lebuktak ide az andergrandba, talán ismét fölrántanak magukkal, ha tisztul a levegő.

JÁNOSI Antal
Tusnád, 1922. október 20.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

tulajdonosa a középkor
jelen esetben Márton.

Szent Márton közked
néphagyományok. Püspök
óljába rejtőzött, de a
lium lúdjainak emlékér
legendában.

Jean Beleth /116[illegible]-1
radt fönn Szent Márton
a francia királyok az
innen származik a köpe
neve: káplán /capellanus

JÁNOSI V. Antal *102, 135, 137,* **60**
Csíkszentmárton, 1954. október 13.
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus

Banner Erdély

:án azonnal megkezdődött. Sirja,
ı hamarosan bazilikát emeltek,
ndokhely lett. Több ezer templom,
és hazánkban is tisztelték a ke-
ı. Géza fejedelem, de inkább István
n alapitott monostort Szent Márton
/ma: Pannonhalma/. Apja halála u-
seregeivel "a dicsőséges kereszt
sten szülőanyja, az Örök Szüz Mária
sten kedveltje, Márton főpap és
szlója alatt" indult a lázadó Kop-
e somogyi birtokait a Szent Márton-
dta, lévén a birtokadományok igazi

M.D.K.

Jánosi Dávid festőművész

"A Fókusz Galéria szép kiállitással áldoz a müvész emlékének."-irja Berend Ilona: "Heti kiállitások" c. beszámolójában.

Szinház, Bp. 1947. szept. 9-15. III. évf. 37. sz.

MDK

Jánosi Dávid

Női aktok, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952

M.D.K.

Jánosi Dávid
festő

232) Női aktok.
(Somogymegyei Mur.)

Egyik körtulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. 15 l
Budapest, 1952.

M.D.K.

Jánosi Dávid. /1893-

232. Női aktok. Olajf. 36x27.

Elveszett./Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
15. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Jánosi Engelné dr
Bayersdorf Erna
Zobor
dicsérő oklevél a
kaposvári kiállí-
tásról 1928.

A Pécs-Baranya-
megyei Iparmű-
Egyesület Értesítője
1928. 44. l.

Fénynyomat ***Divald K.*** *budapesti műintézetéből.*

Jánosi Engelné

Beiersdorf Erna

Nebraska

Pécs

Rákoczi u. 54.

MKSz 1947

MDK

Jánosi F.

honvédség

Kompozició, of.

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. N. Szal. 1950. jun.

11 l.

Jánosi Ferenc

1945-ben ujra megszólalt

Népmüvelés 1976/2/botiró

Jánosi Ferenc

Interju

Népmüvelés 1976/2/borító

János Ferenc

Helyszini közvetités/fotó/

Népmüvelés 1976/2/boritó

M.D.K.

Jánosi Ferenc

"Kiállitások az uj esztendőben" cimmel ir Berend Ilona és többek között az akadémiai növendékek kiemelkedő müveit emliti meg. Közöttük szerepel a müvész is munkáival, Szabadszervezetben rendezett kiállitáson.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1948. jan. 13-19. IV. évf.
3. sz.

Jánosi Ferenc MDK

Estefelé, olf.

Késő délután, olf.

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Jánosi Ferenc MDK

Első havazás, olf.

Műcsarnok 1954 V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jánesi Ferenc MDK

Katonák az üveggyárban, olf.

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Katonák az üvegvárban, ólf.

Jánosi Ferenc

Fessö

Életr.

Ujmagy képzőm II.

36. t. 62. t.

Jánosi Ferenc

festő

Szabad Művészet

1950. 212. l.

MDK

Jánosi Ferenc, festö

Elsö havazás. Olf.

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat. 14.1.

Jánosi Ferenc

Parasztküldöttség beszámol szovjet tapasztalatairól. Olaj.

"Magyar-Szovjet Barátság" Képzőművészeti kiállítás katalogusa. 1952. 4.l.

Jánosi Ferenc,

"Honvéd arckép" c. müve erőteljes alkotás, de teli van elrajzolási hibákkal és nélkülözi az elmélyülö szinezést.

A kiáll. megrendezésének célja, h. a rejtett tehetségek előtörjenek és képzömüvészetünk fejlödését biztositsuk.

Végvári Lajos: Ifjuségi képzö- és ip.müv. kiáll. Nemzeti Szalon. A népmüv. miniszt. által rend. kiáll. Magyar Nemzet. 1950 jun. 10.

MOK

Tárnoki Ferenc, festő.

Zsennyei képe fejlődésé mutat.

Szkds. 1954. VII. 29. – 3. l.: Artner T.: A nyári tárlat.

megfejtéséhez adott betűk: 4, 39, 78 kocka.

Gyermekrajz - pályázat

1021

JÁNOSI FERENC: UTCARÉSZLET

„Budapesten, a VII. kerületi Gorkij fasori iskola tanulója vagyok. A nyelvtant szeretem a legjobban és természetesen a rajzolást. A VII. kerületben a Jósika utca 26-ban lakom."

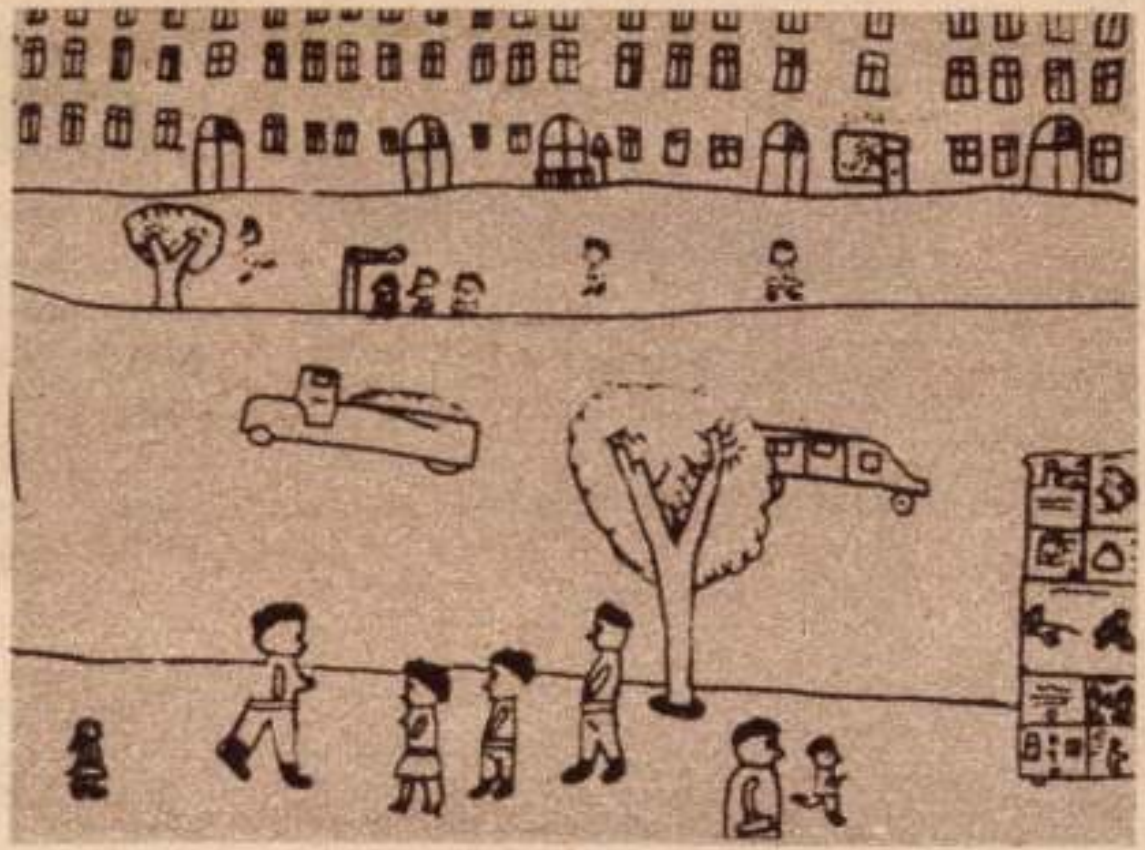

tünk az osztrákok kapujától! A hatalmas lövés keresztbe elsu-

LOBOGÓ

1964 MÁJ - 6.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

zott!

Az idegek őrlődtek!... S így ismét pokol lett a Práterből. Ahol a magyar csapat égett!...

MIKÓ LÁSZLÓ (MTI-foto) felvételei

Jánosi Ferenc.

„A Magyar–Szovjet Barátság" az MSZT pályázati kiállításán festményével szerepelt.

Szabad Nép, 1952. Május 24.

MDK

Jánosi Ferenc, festő

elkerüli az idealizáló sematizmust, de sosz. karikaturakerü alakokat festett.

Ernst Muz. - „A M.-Szovj Barátsz." - MSzT. pályár. kiáll.

SzN.- 1952 III. 28. - Végvári L. - 6. l.

Jánosi Ferenc.
festőművész

A Fő. Tanács festérneti pályázatára meghívást kapott „Házdíszítés április 4-re, vagy május 1-re" témakör vázlatának elkészítésére.

Magyar Nemzet, 1952. ápr. 23.

MDK

Jánosi Ferenc, festö

Katonák az üveggyárban. Olf.

Műcsarnok.-I.M.Képzőm.Kiáll. 1956. Kat. 5.l.

MDK

Jánosi Ferenc, festő.

Estefelé. Of. -

Késő délután . "

Mücs. - Tav. tárl. 1952 máj. 10 - jun. 4. - Kat. 8. l.

Ifjúsági Képzőművészeti és Iparművészeti Kiállítás

Nemzeti Szalon

1950 június 15-től június 30-ig

Nyitva: d. e. 10 órától 21 óráig

Felelős kiadó: Redő Ferenc.

Budapesti Szikra Nyomda NV. V., Honvéd-u. 10. — 5843.
Felelős nyomdavezető: Radnóti Károly.

Iparművészeti Főiskola

Abuczky Irén I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Antoni Jolán IV. éves nyomatanyagtervező.
Selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Avar Anna I. éves kerámikus.
1. Kis váza.
2. Tál.

Bakay Erzsébet II. éves textiltervező.
Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Baktai Edit IV. éves nyomottanyagtervező.
Selyemsál-terv, 1:4 arányban.

Balogh Rozália II. éves textiltervező.
Drapp szövetruha.

Barabás Klára III. éves nyomottanyagtervező.
1. Nyomott méteráru minta.
2. Nyomott méteráru minta.

Berdó Jolán II. éves kerámikus.
1. Tál.
2. Doboz.
3. Kis tányér.
4. Tál.
5. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.

Bencze József IV. éves szövöttanyagtervező.
1. Könnyű nyári blúzanyag (pamut, sárga).
2. Könnyű nyári blúzanyag (pamut, világosbarna).

Bódi Irén III. éves nyomottanyagtervező.
1. Nyomott méteráru minta.
2. Nyomott méteráru minta.

Bors Gizella III. éves nyomottanyagtervező.
Nyomott méteráru minta.

Bodri László II. éves fém- és ötvöshallgató.
Aluminium doboz.

Bozsóki Anna II. éves textiltervező.
Kéztechnikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Czinkóczy Anna IV. éves nyomottanyagtervező.
Selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Debrőczy Éva I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Demecs Katalin III. éves nyomottanyagtervező.
Nyomott méteráru minta.

Domokos Géza II. belsőépítész.
1. Dolgozószoba, könyvtárfülke (színezett perspektíva).
2. Kis dolgozószoba (színezett perspektíva).
3. Kollégiumi diákszoba (műszaki rajz, 1 kontúros perspektívával).

Dudás Irén I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Fábián Ilona IV. éves nyomottanyagtervező.
Selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Ferenczi Béla II. éves belsőépítész.
Diákszoba
(perspektíva fekete tusrajz).

Fett Jolán IV. éves szövöttanyagtervező.
Bútorszövet (gyapjú).

Gálócsy Edit III. éves kerámikus.
1. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.
2. Tál.
3. Tál.

Ifj. Garányi József II. éves kerámikus.
1. Váza.
2. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.

Gazder Antal II. éves kerámikus.
1. Csempe-kép a DISz-kogresszusra.
2. Váza.
3. Doboz.
4. Kis tányér.

Gerlei Zsuzsanna I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Gulás Zsuzsanna III. éves ruhatervező.
1. Fehér vászonblúz.
2. Kékfestő szoknya.

Gulai Irén III. éves ruhatervező.
Fekete selyemruha, szövött elejével.

Hauer Irén IV. éves nyomottanyagtervező.
Selyemsál-terv, 1:2 arányban.

Havas Sándor III. éves szövöttanyagtervező.
1. Bútorszövet (pamut és gyapjú, barna).
2. Bútorszövet (pamut és gyapjú, világos drapp).

Hápli Ilona IV. éves nyomottanyagtervező.
Selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Hornicsek Klára II. éves belsőépítész.
Diákszoba (perspektíva, toll, kontúrrajz).

Imre Júlia, III. éves szövöttanyagtervező.
1. Gyapjú női ruhaszövet.
2. Gyapjú női ruhaszövet.

Jungwirth Béla I. éves kerámikus.
Tál.

Juris Ibolya III. éves nyomottanyagtervező.
1. Nyomott méteráru minta.
2. Nyomott méteráru minta.
3. Nyomott méteráru minta.

Kimle Ede V. éves belsőépítész.
1. Dolgozók üdülője, étterem terve, (színezett perspektíva).
2. Fogadó szoba berendezése (színezett perspektíva).
3. Lakó szoba (színezett perspektíva).

Kiss László II. éves textiltervező.
1. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.
2. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Kovács Ilona I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Kovács Ilona III. éves nyomottanyagtervező.
1. Nyomott méteráru minta.
2. Nyomott méteráru minta.

Krasznai Mária III. éves nyomottanyagtervező.
1. Nyomott méteráru minta.
2. Nyomott méteráru minta.

Magyar Iparművészeti Főiskola Színpadtervező Főtanszak.

I. éves hallgatók munkaközössége.
Díszletek és jelmezek tervei a „Bánk Bán"-hoz (kis színpadok számára).

Díszletek:

Wegenast Róbert brigádvezető.
1. Csányi Árpád.
2. Dánielffi Tibor.
3. Deák József.
4. Karola Béla.
5. Rédei Béla.

Jelmezek.

Schäffer Judit brigádvezető.
6. Bocskor Judit.
7. Elekes Ferencné.
8. Gereguss Ildikó.
9. László Irén.
10. Lévai Sándor.
11. Várszegi Antal.
12. Vasári Melinda.
13. Witz Éva.

Majoros János III. éves kerámikus.
1. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.
2. Váza.
3. Váza.
4. Váza.

Matló Éva II. éves textiltervező.
1. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.
2. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Mikó Sándor II. éves belsőépítész.
Diákszoba.
(perspektíva és alaprajz, barna tollkontúrrajz).

Mózer Pál III. éves belsőépítész.
Kollégiumi étterem
(perspektíva, fekete kontúrrajz).

Munkácsi Mária IV. éves nyomottanyagtervező.
Nyomott selyemsál, többféle színezésben.

Nádas Józsefné III. éves szövöttanyagtervező.
Női ruhaanyag (pamut, ingblúznak).

Németh Valéria III. éves szövöttanyagtervező.
1. Női ruhaszövet (pamut és gyapjú).
2. Magyaros motívumú szövet (pamut).
3. Könnyű bútorszövet (pamut és gyapjú).

Pászthy Magda II. éves textiltervező.
1. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.
2. Kézi technikájú selyemsál terv, 1:5 arányban.

Pécsi László I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Petrovics Erzsébet I. éves kerámikus.
1. Tál.
2. Kis tányér.
3. Kis tányér.

Pleszhivi Károly II. éves textiltervező.
2. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Preininger Adolf II. éves fém- és ötvöshallgató.
Sárgaréz doboz.

Rákosi Mátyásné II. éves kerámikus.
1. Csempe kép a DISz-kongresszusra.
2. Váza.

Reiner Ágota III. éves nyomottanyagtervező.
Nyomott méteráru minta.

Rusay Magdolna II. éves textiltervező.
1. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.
2. Kézi technikájú selyemsálterv, 1:5 arányban.
3. Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Saródi Endre II. éves textiltervező.
Kézi technikájú selyemsál-terv, 1:5 arányban.

Soltész Anna IV. éves ruhatervező.
1. Fekete rakott szoknya.
2. Csíkos szőttes kabát.

Staindl Katalin III. éves kerámikus.
1. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.
2. Váza.

Sümegi Sarolta II. éves fém- és ötvöshallgató.
Sárgaréz doboz, bronz figurákkal.

Szabó Ilona I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Szebényi Béla III. éves szövöttanyagtervező.
1. Női ruhaszövet (gyapjú).
2. Női ruhaszövet (gyapjú).
3. Női ruhaszövet (gyapjú).

Szilvitzky Margit I. éves textiltervező.
Nyomott zsebkendő-terv.

Szuppán Irén III. éves nyomottanyagtervező.
1. Nyomott méteráru minta.
2. Nyomott méteráru minta.
3. Nyomott méteráru minta.

Tóth Elvira II. éves fém- és ötvöshallgató.
Vörösréz doboz.

Vágvölgyi Ilona I. éves kerámikus.
1. Kis tányér.
2. Kis tányér.

Várdeák Ildikó II. éves kerámikus.
1. Kis váza.
2. Váza.
3. Doboz.
4. Tál.
5. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.

Varga László III. éves belsőépítész.
Edény szekrény terve
(színes tusrajz).

Veres Lajos II. éves belsőépítész.
Diákszoba
(színezett perspektíva).

Weitzner Hedvig II. éves kerámikus.
1. Csempe-kép a DISz-kongresszusra.
2. Váza.
3. Váza.
4. Tál.

Képzőmű vészeti főiskola

Gera Éva V. éves hallgató.
Kongresszus előtt. Olajfestmény.

Molnár József V. éves hallgató.
Szovjet-magyar barátság, olaj.
Anyám, olaj.

Demjén Attila IV. éves hallgató.
Tanulmány, olaj.
Asztalnál, olaj.

Gruber Gyula III. éves hallgató.
Csendélet, olaj.

Ridovics Ferenc III. éves hallgató.
Csendélet, olajfestmény.

Szinte Gábor IV. éves hallgató.
Konyhában, olaj.
Édesanyám a konyhában.

Pogány Géza III. éves hallgató.
Öregember, olajfestmény.

Gross Arnold III. éves hallgató.
Óbudai kertvége, pasztell.

Tövisvári Olga IV. éves hallgató.
Tanulmány.

Orosz László I. éves hallgató.
Tanulmány.

Berta Sándor I. éves hallgató.
Tanulmány.

Bujda László II. éves hallgató.
Tanulmány.

Óvári László II. éves hallgató.
Tanulmány.

Réti Mátyás I. éves hallgató.
Tanulmány.

Kutasi Margit I. éves hallgató.
Tanulmány.

Murai Róbert I. éves hallgató.
Tanulmány.

Zala Tibor IV. éves hallgató.
Plakátterv.

Rozbora Béláné II. éves hallgató
Tanulmány, olajfestmény.

Csohány Kálmán IV. éves hallgató.
Címlap, terv.

Kórusz József II. éves hallgató.
Tanulmány.

Koszta Rozália I. éves hallgató.
Tanulmány.

Kass János IV. éves hallgató.
Plakátterv.

Burger Ferenc IV. éves hallgató.
Plakátterv.

Mikó István I. éves hallgató.
Csendélet, rajz.

Gunda Antal V. éves hallgató.
Plakátterv.
Bélyegterv.

Gulyás Dénes V. éves hallgató.
Tanulmány, olajfestmény.

Marton László IV. éves hallgató.
Alkotmány, szobor.
Üveghuta rölief.
Halász, szobor.
Márványfej.

Illés Gyula IV. éves hallgató.
Arató, szobor.

Kállai Gyuláné IV. éves hallgató.
Érem.

Somogyi Árpád II. éves hallgató.
Traktorista lány.

Tóth Ilona V. éves hallgató.
Marokszedő, szobor.

Garami László IV. éves hallgató.
Asszony kapával, szobor.

Szántó Béla IV. éves hallgató.
Női fej, szobor.

Vig Tamás IV. éves hallgató.
Portré, szobor.

Scholz Erik V. éves hallgató.
Családi jelenet és tanulmányfej.

Róth András IV. éves hallgató.
Mozaik.

Osváth Mária I. éves hallgató.
Tanulmányfej.

Kovács Ferenc II. éves hallgató.
Tanulmányfej.

Csernus Tibor III. éves hallgató.
Reggeli után,
Család, olajfestmény.

Üzemi és vidéki képzőművészeti szabad iskolák

BAJA.

Weintráger Adolf 23 éves, tanuló.
Tanulmányfej, szénrajz.
Alkonyat, vízf.
Erdőbelseje, vízf.

Göldner Márta 23 éves, tanuló.
Tanulmányfej, szénrajz.

Sánta Ferenc 23 éves, földmunkás.
Tanulmányfej, szénrajz.

BÉKÉSCSABA.

Mihák Géza
Tanulmányfej, szénrajz.

Patay Mária
Tanulmányfej, szénrajz.
Tanulmányfej, gipsz.

Sárga Antal
Tanulmányfej, szénrajz.
Orosz táncospár, gipsz.

Hámoriné Sárga Anna
Kubikus, gipsz

BONYHÁD.

Gangl Mihály 16 éves, tanuló.
Tanulmányfej, rajz.

CSEPEL.

Bartosi László címfestő.
Ifj. élmunkás, olaj.

Bíró Ferenc 29 éves, munkás.
Uttörő leány olaj.

Keleti Jenő 30 éves, géplakatos.
Boldog ifjúság.

Kovács Dezső 29 éves, motorszerelő.
Hegesztő, olaj.

Marosi Dániel mintakészítő,
SZIT-ifjú, olajf.

Mári József lakatos.
Traktorvezető, olaj.

Meggyes László 22 éves, munkás.
Sakkozó úttörők, olaj.

Molnár Sándor 24 éves tanuló.
Tanulószoba, olaj.

Rácz László munkás.
Fogaskerék-maró, olaj.

Szokol Ferenc tisztviselő.
Tájkép, olaj.

Talum József betűszedő.
Játszó gyermekek, olaj.

Simon Éva, Atheneum nyomda élmunkása, szénrajz.

Várhegyi Etelka 28 éves, tisztviselő.
Műteremben, olaj.

Rácz Mária 20 éves, segédmunkás.
Csendélet, olajf.

Konyorcsik János 24 éves,
Labdarúgó kapus, gipsz.
Sztahánovista nő, gipsz.

Barkó Etel háztartásbeli.
Előadó, gipsz.

Zalmai Pál, 28 éves munkás.
Sztálin, gipsz.

SZÖVETSÉG KÖZP. ISKOLÁJA.

Szabó Zoltán 21 éves, alk. munkás.
Tájkép, szénrajz.

Birmacher János 23 éves, műszerész.
Vasöntő, szénrajz.

Marton Edit 29 éves, háztartásbeli.
Élmunkás arcképe, szénrajz.

Pislovitsch Edit 17 éves, tanuló.
Iskolarészlet, szénrajz.

Golyha József piaciárus.
Tányértörölgető, olajf.

Erdős László 27 éves, tisztviselő.
Tanulmányfej, gipsz.

Tóth Endre éjjeliőr.
Szobortanulmány, gipsz.

GANZ HAJÓGYÁR

Kondor Béla 19 éves, villanyszerelő.
Csendélet, olajfestm.

Fetczer Ernő asztalos.
Hajógyár, olaj.

Gaál Imre 29 éves, munkás.
Élmunkás, rajz.

GANZ VAGONGYÁR.

Buron Bálint köszörűs.
Csendélet, olaj.

Papp Gyula asztalos,
Kovácsműhely, olaj.

Benkovics Endre autószerelő.
Fúró munkás, gipsz.

HONVÉDSÉG.

Schwalm László 23 éves, honvéd.
Ismerkedés a szovjet fegyverekkel, olaj.

Kamotsai István 26 éves, honvéd.
Hősök útján, olaj.

Legéndi József 23 éves, szakaszvezető.
Példa nyomán, olaj.

Imre István őrnagy.
Szabadság, kenyér, olaj.

Halász G. Sándor polg. alkalmazott.
Béke őrhelyén, olaj.

Fischer Ernő polg. alkalmazott.
Sztálin egészségére, olaj.

Jánosi F.:
Kompozició, olaj.

KERESKEDELMI ÉS PÉNZÜGYI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETE.

Futó Ferenc raktárkezelő.
Ifjúmunkás, szénrajz.
Mosonő, fa.
Nehéz teher, fa.

Blakos Lajos 30 éves, tisztv.
Homokhordás, diófapác.

Türelmes László tisztv.
Leányka, szénrajz.

Trampus Péter tisztv.
Fűtő, szénrajz.

Kulcsár Anna 23 éves, tisztv.
Öreg néni, szénrajz.

KŐBÁNYAI SÖRGYÁR.

Bornemissza Lajos 31 éves, tisztv.
Hajnali vonathoz, olaj.
Önarckép, terméskő.
Lenin, gipsz.

Meister Kálmán 25 éves, munkás.
A vonatsín, pasztel.

Kövér János 21 éves, munkás.
Lovas, gipsz.
Röplabdás, gipsz.
Leányfej, gipsz.

MAGYAR FONÓ.

Tomasovszki N. 26 éves, munkás.
Tájkép, vízfestmény.

MAGYAR KÖZLEKEDÉSI ALK.

Bakos Lajos kocsivezető.
Kalauznő, olaj.

Gali János tisztv.
1950 május 1., pasztell.
Kalauznő, olajfestmény.

Garamvölgyi Árpád munkás.
Tengeralattjáró hajó építése, pasztell.

Krieg Ferenc munkás.
Kovácsműhely, olajf.

L. Lella Gizella
Bányász, szénrajz.

Zsigmond Endre 20 éves, kalauz.
Motortekercselőnő, szénrajz.

Bőthi István 29 éves, kocsivezető.
Önarckép, vízf.

Tiszavölgyi János tisztviselő.
Vágányépítő-brigád, olajf.

MÁVAG.

Hidvégi Antal lakatos.
Elmunkás, olaj.

Bayer János 28 éves, fémöntő.
Fémöntő, gipsz.

Szabó Imre gépésztechnikus.
Kovács, gipsz.

Köberl Lajos vésnök.
Férfifej, gipsz.

Ádám Frigyes, fúrós.
Üzemben, vízf.

SORTEX (SOROKSÁR).

Ledniczky Gyula 29 éves.
Tanulmányfej, szénrajz.
Üzemben, olajfestm.

Gáspári András 23 éves, csiszoló.
Tájkép, szénrajz.

STANDARD VILL. RT.

Kromczai János
Leányfej, szénrajz.

Palásti Sándor 28 éves, segédmunkás.
Olvasó leány, szénrajz.

VASAS SZAKSZERV. SZABADISK.

Farkas István műszerész.
Erika, olaj.

Szomoru János 29 éves, gyárimunkás.
Tanulmányfej, szénrajz.

Kalocsai Rudolf 28 éves, műszerész.
Ifjúmunkás, ceruzarajz.

VASUTAS SZABADISK.

Fejes Gyula műszerész.
Ifj. sztahánovista, olaj.
Tanoncműhely, olaj.

Mártonka Miklós grafikus.
SZIT-leány, pasztell.

Gyermeli Imre 27 éves, munkás.
Új könyv, olaj.
Tanulmányfej, szénrajz.

Przudzik József 24 éves, munkás.
Éltanuló, olaj.

Gárdosiné Kalmár Ilona.
A jövő, pasztell.

Szini László 30 éves, fogtechnikus.
Váltókezelő, bronz.

Székely Sándor 21 éves, munkás.
Fej, gipsz.

Tar István pályamester.
Fűtő, gipsz.

Orosz Károly tisztv.
Mozdonyvezető hazafelé, terakotta.

CEGLÉD.

Herzendorfer László 17 éves, gulyásbojtár.
Kendős néni, ceruzarajz.

Kozel Eszter 17 éves, tanuló.
Tanulmányfej, szénrajz.

Antal András 20 éves, napszámos,
Tanulmány, ceruzarajz.

Erdős Erzsébet 18 éves, tanuló.
Kalapos férfi, ceruzarajz.

Király János 16 éves, napszámos.
Fiúfej, szénrajz.

DEBRECEN.

Pass Miklós 25 éves, tanuló.
Tanulmányfej, rajz.

Kardos Benjamin 18 éves, tanuló.
Tanulmányfej, szénrajz.

Bornyi Gyula 20 éves, iparossegéd.
Felvonulás, vízf.
Köszörűs, tollrajz.

Urbán János 16 éves, tanuló.
Építőmunkás, olaj.

Siket Antal 28 éves, lakatos.
Kovácsolók, fafaragás.

EGER.

Király Róbert
Lenin, dombormű.
Szovjet katona, gipsz.

Szabó László
Élmunkásnő, gipsz.

GYÖR.

Komándi Sándor 19 éves.
Tanulmányfej, szénrajz.

Farkas Pál 21 éves.
Tanulmányfej, szénrajz.

Kovács Kálmán 21 éves.
Tanulmányfej, szénrajz.

KECSKEMÉT.

Udvari Gyula 25 éves, tisztv.
SZIT-es leány, szénrajz.

Sebők Klára 17 éves, tanuló.
Ifjúmunkás, szénrajz.

Virág Margit 20 éves, nőiszabó-segéd.
Tanulmányfej, szénrajz.

Kovács Imre újságkihordó.
Ifjú vasöntő, szénrajz.

Bari József 18 éves, alkalmi munkás.
Munkásfiú, kő.

MEZŐHEGYES.

Molnár András 18 éves, földmunkás.
Szövetkezetben, szén.

Móritz Sándor 26 éves, oktató, festőmű v.
Összeállítják a szovjet kultuvátort, olaj.

RÁKOSPALOTAI KÉPZ. SZ. ISK.

Megyesi Sándor 28 éves, asztalos.
Munkásasszony, ceruza.

Bernyovszky Győző csapos,
Éltanuló, gipsz.

MISKOLC.

Ficzere László vasutas.
Élmunkás, olajf.

Taliga István munkás (Ózd).
Tanulmány, szénrajz.

Mikulka István munkás (Ózd).
Csapolás, vízfestmény.
Salaköntő, vízf.
Martin-csarnok, szénrajz.
Kohó, szénrajz.

NAGYKŐRÖS.

Horváth Margit 26 éves, tisztv.
V. B. élmunkás, szénrajz.

Rácz József 16 éves tanuló.
Földvári Sándor arcképe, szénrajz.

Rácz József 14 éves, tanuló.
F. S. arcképe.

NAGYMAROS.

Kismartoni Gábor 22 éves, vasutas.
Asztalos-tanuló, szénrajz.
Ülő férfi, ceruzarajz.

Nieberl Nándor 23 éves, műszerész.
Festőiskola, ceruzarajz.

Szakolczai Károly 26 éves, mozdonyfűtő.
Sapkás férfi, ceruzarajz.

Sebestyén Mária 12 éves, tanuló.
Leányka, ceruza.

Sebestyén Julianna 17 éves, tanuló.
Asztalos-tanuló, ceruzarajz.

Ember József 17 éves, szobafestő.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

NYIREGYHÁZA.

Kovács József 21 éves, földmunkás.
Leányfej, pasztell.

Palicz József 19 éves, pályamunkás,
Öreg bácsi, pasztell.

Berecz András 20 éves, tanító.
Tanulmányfej, ceruzarajz.
Tanulmányfej, ceruzarajz.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

Mattyasovszky István 21 éves, tanuló.
Fiúfej, ceruzarajz.

Molnár Gizella 17 éves, tanuló.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

Péter Mihály 23 éves, földmunkás.
Öreg néni, ceruzarajz.

PÉCS.

Exner Lajos asztalos.
Ülő nő, szénrajz.
Röpgyűlés, színes rajz.

Vincze György 29 éves, segédmunkás.
Öregasszony, vízfestmény.
Városrész, szénrajz.

Földi Margit 28 éves, gyermekgondozó.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

Buvári Gyula 16 éves, gimn. tanuló.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

Keserü Ilona 17 éves, gimn. tanuló.
Tájkép, szénrajz.

Kall Viktor lakatos-tanuló.
Sztálin, dombormű.

SOPRON.

Stengel Károly 25 éves, tűzoltó.
Romeltakarítás, szénrajz.

Gazsó Ilona 16 éves, tanuló.
Önarckép, vízf.

Conarits János, mázoló.
Tanulmányfej, kréta.

Kastner Margit.
Tanulmány, szénrajz.

Ifj. Renner Kálmán.
Fémöntők, gipszrelief.

SZOLNOK.

Tary Vilmos 20 éves, szakajtókészítő.
Tanulmányfej, szénrajz.

Ács Julia 20 éves, gépírónő.
Tanulmányfej, szénrajz.

Ifj. Kreitz Károly 14 éves, tanuló.
Zagyvahíd, ceruzarajz.

Wirt Márta 17 éves, tanuló.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

Kovács Sándor 28 éves, földmunkás.
Gipszfej, szénrajz.

Kövér Ernő 24 éves, tisztviselő.
Cukorgyári részlet, szénrajz.
Hegesztő, szénrajz.

Joó Imre 22 éves, bognár.
SZIT ifjú, szénrajz.

SZOMBATHELY.

Benkő László 24 éves, cipőgyári munkás.
Munkában a brigád, szénrajz.

Butty László 29 éves, sütősegéd.
Iparos tanuló, szénrajz.

Drimmer László 24 éves, munkás.
Belépés a szövetkezetbe, szénrajz.

Heckenast János 14 éves, tanuló.
Első traktor a faluban, szénrajz.

TATA.

Ipach Antal 22 éves, kőfaragó.
Tanulmányfej, szénrajz.
Tanulmányfej, szénrajz.

TATABÁNYA.

Horváth Ferenc 18 éves, segédmunkás.
Cementgyár, kréta.

Szarka Károly 20 éves, villanyszerelő.
Ifjú munkásnő.

Havacsi Kálmán 23 éves, segédmunkás.
Röpgyűlés a műhelyben, szénrajz.

Fábián Imre 24 éves, vájár.
Tárnarészlet, krétarajz.

Jáger Imre 24 éves, csillés.
Tanulmány, szénrajz.

Orbán Károlyné 26 éves, bányász.
Tatabányai táj, vízf.

Sebestyén Ferenc 28 éves, s.-vájár.
Női brigád, szénrajz.

Jáger Vendel lakatos.
Üzemi részlet, pasztell.
Palaválogatás, pasztell.

Tóvarossi Jenő felvigyázó.
Kőrakodás, olaj.

Dobroszláv Lajos tanuló.
Csendélet, vízf.

Bondor István tisztv., volt bányász.
Bányász, gipsz.
Brigád, dombormű.

Alusán Tódor s.-munkás.
Bányászlány, gipsz.
Kisleányom, gipsz.

Bréin József 23 éves, munkás.
Bányászfej, gipsz.

Lajos József 15 éves, tanuló.
Kubikusok, gipsz.

TOKAJ.

Koleszár János 25 éves, napszámos.
Tanulmányfej, szénrajz.

Bán Mária 20 éves, háztartásbeli.
Tanulmányfej, szénrajz.

Tóth Gábor 22 éves, bérelszámoló.
Irénke, szénrajz.

Úttörőrajzok:

BÉKÉSCSABA.

Csáki Anna VII. oszt. tanuló.

Novák Judit VIII. oszt. tanuló.

TATABÁNYA.

Takács Éva VII. oszt. tanuló.

Kisvári I.

Szalay Zoltán V. oszt. tanuló.

Németh Gyula V. oszt. tanuló.

Szőnyeg János 14 éves, tanuló.
Oroszlán és a néger harca, agyag.
Török szultán, agyag.

BONYHÁD.

Kántor Ilona VI. oszt. tanuló.

Solyom Zsuzsa IV. oszt. tanuló.

BUDAPEST.

VII.b. kollektív rajza:
Népi demokr. mulatság a Kastélyban.

VIII.b. kollektí vrajza:
Reakciós úri-muri.

Szombati
Magazin
Magyar Nemzet 1996. AUGUSZTUS 10.

ÉRTÉKEINK
Vandalizmus
Tekintettel arra, hogy a falfirkálások megelőzésére és felszámolására a rendőrség önmagában képtelen, ezért az eredményes fellépés érdekében állami és társadalmi együttműködésre van szükség. Számítanak a polgárőrségre, a környezet- és városvédőkre is.
II. OLDAL

HELYTÖRTÉNET
Pesthidegkút
Helter Ferencné őslakosnak számít e tájon. A leglelkesebb lokálpatrióták közé tartozik. Az iskolai tárlat anyaga a családi örökségből, a féltve őrzött használati tárgyakból, a família fotóiból állt össze. Erzsi néni családja az 1710-es években települt ide az ausztriai Fekete-erdőből.
III. OLDAL

KIKAPCSOLÓDÁS
Ősbemutató
J. F. K. címen ősbemutatót tartottak a Margitszigeten. Az egykori amerikai elnökről szóló rockopera rendezője Koltay Gábor. Három éven át készült a bemutatóra. Mostanra jött össze a pénz, hogy meglegyen a premier. Jacky szerepét Varga Klára alakítja. J. F. K.: Sasváry Sándor.
IV. OLDAL

DIVAT
Harisnyakavalkád
Idén ősszel ismét gyarapodhat „harisnyatárunk" újabb kedvencekkel, gyakorlatilag minden ruhához másfajtát vehetünk fel. Lesz csíkos, kockás, foltos, virágos, fénylő és visszafogottabb árnyalatú, jön a strasszokkal ékesített és a bokánál hímzéssel díszített, sőt combközépig érő harisnya.
VII. OLDAL

Cifra dolmányuk láttán felcsillantak a lányszemek

A huszár

A lovasság egyik csapatnemének, a magyar és külföldi huszárságnak, és „a huszárnak", a magyar katonának állít emléket a Hadtörténeti Múzeum – millecentenáriumi kiállításával – e műfajban először Magyarországon. Képzőművészeti alkotások, régi fotók, újságok, kéziratok, filmek idézik alakját igazi katonaként és úgy, ahogy sokak képzeletében él: csatatéren és operettszínpadon. Történelmi valóság, legendák, mítoszok keverednek alakja körül. A magyar hadtörténelem legismertebb katonatípusaként emlegetik.

A XIV–XV. században még mint fosztogató, rabló, szabad lovasok jelentkeztek zsoldosnak az oszmán birodalom által fenyegetett Magyarország déli tájain. A krónika szerint első képviselőik Szerbiából jöttek át. Szervezetten először a törökök elleni harcokba vetették be őket. Később megbecsült katonák, vitézek lettek, főként a török féken tartásában vállalt szerepük miatt. *A XVIII. század volt a huszárság fénykora.* Európa valamennyi számottevő hadseregében harcoltak. Helytállásukat látva döntött a Habsburg hadvezetés *„két, egyenként ezerfős magyar nemzetiségű lovasezred császári hadiszolgálatra történő toborzására és felállítására"*. Nemcsak a Habsburg Birodalom hadserejében, hanem a szövetséges, illetve az ellenséges hatalmak hadaiban is viszonylagos állandó helyet kaptak.

Huszárok ezrei küzdöttek a törökkel, *Czobor Ádám mellett, érdemei alapján generálisi rangot is szerzett Gombos András, Barbóczy Ferenc, Petneházy Zsigmond, Gyürki Pál, Bercsényi Miklós, Bottyán János* alapította ezeket az ezredeket. Czobor második ezrede lett a Habsburg birodalmi haderő legendás huszárságának s egyben a magyar király lovasságának 1918-ig fennálló, legelsőként megalapított reguláris huszárezrede. Ezredtulajdonosa a XVIII. század egyik leghíresebb huszárgenerálisa *Nádasdy* Ferenc lett.

A század második felében a Habsburg Birodalom egyéb fegyver- és csapatnemek mellett 10–12 huszárezred eltartását is lehetővé tette. *Az ezredek hadrendi számot kaptak, és tulajdonosaik nevét viselhették.* Végigharcolták a XVIII–XIX. század csaknem valamennyi háborúját. Történetük legfényesebb fejezete az *1848–49-es forradalomhoz és szabadságharchoz* fűződik.

1868-ban, a kiegyezés után nyílt lehetőség a magyar királyi honvédség keretében huszáralakulatok felállítására, ekkor alakultak a budapesti és a híres vidéki huszárezredek, melyek hősiesen küzdöttek az első világháborúban. De mint a kiállítás rendezője, *Ságvári* György megállapítja *„Az első világháború gyilkos csatáiban a modern kor gépi háborúinak nagy hatásfokú tűzfegyvereivel szemben a lován rohamozó huszár védtelenné, kiszolgáltatottá vált..."*

A kiállítás jó összeállításban, érthetően vezet végig a magyar hadimúlt kedves alakjának életén: a csatatéren és otthonában. Bemutatja használati tárgyait, cifra, ezergombos öltözetét, a XVIII. század második felében kialakult huszáröltözetet, melyre oly könnyen felcsillantak a leányszemek. Emléküket neves művészek alkotásai is idézik: *Kisfaludi Strobl Zsigmond:* Kardját néző Hadik-huszár, *Than Mór:* Magyar huszár és gyalogos a XVII. század elején, *Vágó Pál* híres huszárrohamai... és látjuk a nép életében oly kedves, naiv tárgyakat, tálat, korsót, bögrét, bicskát, falvédőt a huszár alakjával s a vásárok, búcsúk „mézeskalács huszárját".

A Hadtörténeti Múzeum millecentenáriumi kiállítása, a „Huszárok – egy könnyűlovas csapatnem évszázadai" *december 31-ig* (Budapest I., Tóth Árpád sétány 40.) tekinthető meg.

A huszárok tetteit megörökítő Hadialbum címlapja (1918)

Skultéti László, a legöregebb huszár (Ismeretlen szerző, XIX. század eleje)

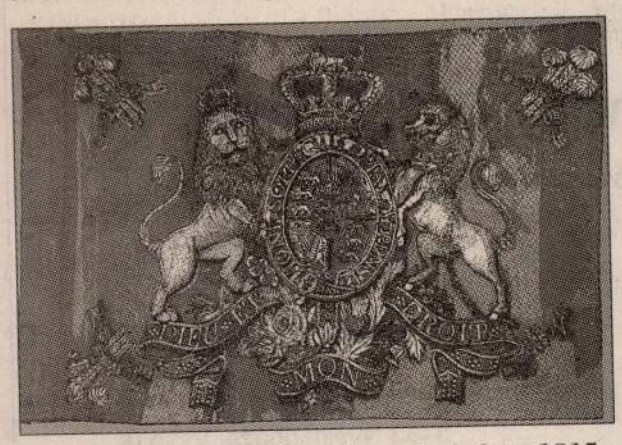

Az 5. „Régensherceg" huszárezred zászlaja, 1815

Üdvözlőlap 1914–1918

Plakát az első világháborúból

Búcsú a kedvestől

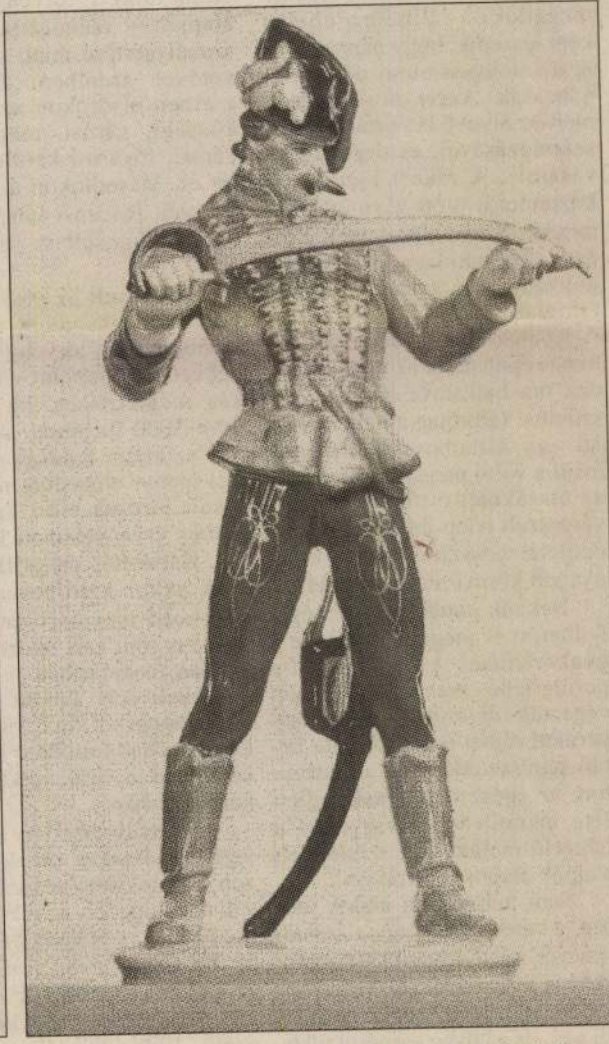

Herendi porcelán Kisfaludi Stróbl szobráról

Unokáink sem fogják látni

Hétköznapi vandalizmus

A legutóbbi „Unokáink sem…"-re hivatkozva kezdi levelét *Kápolnás* Konrád: „Városvédő műsora elkeserítő látvánnyal szolgált a tatai városszépítő tevékenység elpusztítása, az oktalan rongálás, a köztulajdon gazdátlanságának bemutatásával. Lehet, hogy gyerekek követték el ezt a barbárságot, lehet, hogy felnőttek. (Készülök Tatán interjút készíteni a következő műsor számára a rendőrkapitánnyal. – *R. M.)*

A kérdés az, hogy mit lehetne a rongálások ellen tenni? Átgondolva a lehetőségeket, nem nagyon jutottam előre. Azután felidéztem hajdani gyerekkorom emlékét, úgy a harmincas évek elejétől – én is rajzoltam a deszkakerítésre krétával hullámzó vonalakat, de a tulajdonos meglátta, és nem volt rest apámnak csodálkozását kifejezni, hogy rólam sokkal jobbat feltételezett, mint hogy összefirkálom a palánkot. A helyrehozatal a következő volt: kezembe nyomott egy vedret és egy csutakot, hogy a firkálást azonnal mossam le! Úgy harmadik nekirugaszkodásra már majdnem jó volt, de míg a palánk tisztogatásával foglalkoztam, a tanító úr esti sétája közben meglátott. Másnap, értékelve a történteket, a kréta származása felől érdeklődött. Mi tagadás, az iskolából hoztam a kockacukornyi krétadarabkát. A tanító úr szigorú hangon értékelte cselekedetemet, amit azután a tanév során még többször is megemlített, sőt az iskolai cserkészcsapat apródjaként is megróttak „önmegvalósításom" miatt. Persze többet ilyen művészkedéssel nem foglalkoztam. (…)

Por, szemét, falfirka

Úgy vélem, környezetünk megóvását egy széles körű nevelési programmal lehetne valamelyest helyreigazítani. De ki kezdje el, és hogyan? Má a tanítói kar csak a tananyagot adja le, és rohan haza mellékfoglalkozását végezni, hogy megszerezze a szükséges anyagiakat. (…)

Egy vendég segítségére voltam – a reptérről – a városba utazásához. A 93-as busszal mentünk gazos és gondozatlan fákkal szegélyezett utakon. Megérkeztünk a kispesti metróvégállomáshoz. Öt éve nyugdíjas vagyok, és kint élek a város szélén. Amit a metróállomáson láttam, illetve láttunk, az minden képzeletet felülmúlt. A kéregetők, árusok között átfurakodva, a képemről majd lesült a bőr. Az útbaigazítás után – fellélegezve – elváltunk. Rossz kedvvel ültem fel a külvárosi buszra, amivel hazáig utaztam. Szemetes lakótelep, elnyűtt fák és bokrok. Leskalpolt autóbuszmegállók… (állítólag éjjelenként leszedik, hogy nappal a színesfémtelepen olcsó pénzért eladhassák. Azért olcsó pénzért, mert az átvevő is tisztában van a származásával, és orgazdaként vásárol). A rákosi temető (Új köztemető) előtt a virágárusok minden helyet elfoglalnak a járdán, a bejárati kapu előtti parkot évtizedek óta szemétlerakónak elfoglalva, kínálják virágaikat. A Kozma utcai villamos-végállomás épületénél az úttes évtizedek óta balesetveszélyesen leszűkítve (állítólag a háború előtt ott egy villamossínváltó volt, majd a váltó megszüntetése után az útszűkület ottfelejtődött). A városszéli telep felújított iskolaépületét hosszú évek óta elhanyagolt környezet rondítja el.

Nekünk annak idején még a faültetést is megtanították, de a gyakorlatban! A permetezést a permetlébe merített seprővel végeztük, de tudtunk róla, hogy permetezőgép is létezik. Ha netán papírszemét volt az udvaron, az egész osztálynak kellett érte menni, és a »vigyázó« a lábtörlő mellett állt, s felügyelt a cipők alapos tisztítására…

Nem tudom, mit utálok jobban, a város bűzét vagy a szemetességét, a kutyagumikkal tetézve. Persze, itt a város szélén is vannak kutyák. Jelét is adják jelenlétüknek, de az ilyen terméket többnyire leseprik a fák tányérjába, a vízelvezető árokba. Legalábbis, ahol ilyen van. Ezt is ismerték régen az emberek, de a község hat csendőre is ellenőrizte tisztításukat. Ma már csak a képviselő-testület tárgyalja, és tanakodnak, hogy mit is kellene csinálni.

Tényleg! Mit is kellene csinálni, hogy környezetünk kicsit európaibb külsőt mutasson?…"

A jánosházai Erdődy-Choron-várkastély restaurálásra vár

A szerző felvétele

Az egész országot elborítja a falfirka, festékszórós vandalizmus nyomával tele a fal, a kerítés, a szobor s a „hócipőnk". Tájékoztatást kértem az illetékes tárcától. Íme a Belügyminisztérium rendészeti helyettes államtitkára, dr. *Nyíri* Sándor válasza:

– Sajnos a falfirkálókkal szembeni helyszíni rendőri intézkedés nemcsak a rendőri szerveknek, hanem a velük együttműködő más hatóságoknak (közterület-felügyelőknek) is komoly gondot okoz. Az elkövetők kiléte ugyanis gyakran ismeretlen marad, tettenérés esetén pedig a körülmények tisztázása alapos vizsgálatot igényel. Tettenérés esetén, ha a falfirkáló által okozott kár értéke az 5000 forintot nem haladja meg, és a sértett (tulajdonos) a cselekményt nem tekinti »művészi alkotásnak«-nak, akkor a rendőr a személyi és tárgyi bizonyítékok birtokában feljelentést tesz a szabálysértésekről szóló 1968. I. törvény 105. §-a alapján – szándékos rongálás szabálysértése miatt – az elkövetővel szemben. Ebben az esetben elsőfokon az illetékes községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi jegyző jár el. Másodfokon az illetékes megyei, fővárosi közigazgatási hivatal jogosult az ügyet elbírálni.

A károsult az első fokú határozat meghozatala előtt – az előbb említett törvény 50. § (1) bekezdése alapján – kérheti a kár megtérítését, ha az nem több 3000 forintnál. Amennyiben az eljáró hatóság a kártérítési igényt elutasítja, úgy a károsult bíróság előtt kártérítési perben érvényesítheti követelését. Kártérítés megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha a károkozó magatartása jogellenes, vagyoni kárt okozott, a károkozó magatartása és a bekövetkezett kár között okozati összefüggés áll fenn, és végül a károkozónak felróható a kár bekövetkezése, azaz vétkes volt a károkozásban.

A szabálysértési és a polgári jogi felelősségen túl, lehetőség van arra is, hogy a cselekmény súlyától függően az elkövetővel szemben *a rendőrség büntetőeljárást kezdeményezzen.* Ebben az esetben a többször módosított büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 324. § alapján – a cselekmény tartalma és az okozott kár (5000 forint feletti) nagyságát figyelembe véve – *rongálás* bűncselekménye miatt indulhat büntetőeljárás. Itt alapesetben a törvényi tényállás szerint büntetési tételként egy évig terjedő szabadságvesztés is kiszabható, minősített esetben a büntetési tétel (különösen nagy kár okozásakor) pedig akár elérheti a nyolc évig terjedő szabadságvesztés felső határát.

Tekintettel arra, hogy a falfirkálások megelőzésére és felszámolására a rendőrség önmagában képtelen, ezért az eredményes fellépés érdekében az állami és társadalmi szervezetek között széles körű összefogásra, együttműködésre van szükség. Az eddigi tapasztalatok szerint a rendőrség elsősorban a lakosság önszerveződő megnyilvánuiásaira, a polgárőrség bűnmegelőző munkájára számíthatott. Ezzel a lehetőséggel a jövőben is számolunk, ugyanakkor a falfirkálások megelőzésében nemcsak a polgárőrség, hanem a környezetvédő és városvédő szervezetek is közreműködhetnek."

Vagyis a kérdés teljesen megoldatlan!

Várkastély végveszélyben

Csak két megjegyzés még:

Az egyik: a környezet- és városvédő szervezeteknek semmilyen jogkörük nincs. Legfeljebb az „önbíráskodás"-ra. Azt meg ugye büntetik.

A másik: a falfirkák készítőivel gyakran készül televíziós vagy rádiós riport. Akkor most ismerjük őket vagy sem? A riporter vagy szerkesztő pedig „vétkesek közt cinkos"?

Egy »kastélyügyi« jó hír meg egy rossz. Kezdem a jóval, Varga Zsuzsanna levelével.

„Első adása óta nézem a televízióban városvédő műsorát. Lehet, hogy ennek hatására is, három évvel ezelőtt családunk úgy döntött, vidékre költözik, keres egy felújításra váró kisebb kastélyt. Több mint negyven épületet néztünk meg a Dunántúlon, végül eljutottunk Lovasberénybe. Szerelem volt az első látásra. Ez 1994 decemberében történt.

Mint egyéni pályázó, 1995 februárjában tárgyalásokat kezdtem a KVSZ-szel (Kincstári Vagyonkezelő Szervezet – R. *M.*) a kastély tartós használatba vételéről, ezek a megbeszélések a KVSZ átalakulása és többszöri ügyintéző-változás miatt nagyon lassan haladtak. 1996 januárjában megjelent a kezelői jogba adásról szóló törvény, azonban a lebonyolítási utasítás hiánya miatt most újból várakozunk.

Készülünk az új pályázatra, (…) és melyen már pályázóként a Cziráky-kastély Műemléki Alapítvány fog részt venni. (…) Elsődleges célunk a Cziráky-kastély rendbehozatala és műemlékileg látogathatóvá tétele. Elkészültek a kastély tanulmánytervei, őszre a megvalósíthatósági tanulmányt is befejezzük, mellyel pályázni kívánunk…".

Alig várom, hogy a remek épületóriás gazdára találjon, felújítása, hasznosítása megkezdődjön.

Következzék a rossz hír, amely Jánosháza polgármesterétől, *Molnár* Gézától érkezett.

„A jánosházi Erdődy-Choron várkastély végveszélyben van. Egyike azon ingatlanoknak, amely 108 társával együtt, örökös állami tulajdonban marad. Valószínű, hogy állapotát ön is ismeri, egy tavaly nyári műsorában is látható volt. De minden erőfeszítés eddig hiábavalónak bizonyult. Rádióriport hangzott el, cikkek a megyei lapban, érdeklődő levél a Kincstári Vagyonkezelő Szervezethez, semmi. Illetve magyarázkodás. Állaga romlik, a héjszerkezetet kikezdte az időjárás, a tetősíkok találkozásánál kritikus a helyzet, a bádogozás korrodálódik.

Rengetegen érdeklődnek a polgármesteri hivatalban, hogy megvásárolnák. Csak kezeimet tudom széttárni, semmit sem tehetek, állami tulajdonban van.

A már-már bántó nemtörődömség láttán, kérdések merülnek fel: Ha annyira értékes, akkor miért hagyják pusztulni? Nem lehet értékes, hiszen hagyják tönkremenni. De akkor miért hagyták állami tulajdonban?

A kérdésre a valószínű válasz: mert nincs rá pénz.

Természetesen egy ilyen vagy ehhez hasonló választ sem én, sem a képviselő-testület, sem a község lakossága nem tud elfogadni. Mi magyarázkodás helyett az arra hivatottak tetteit szeretnénk látni.

Bízom önben, bízom a nyilvánosság erejében!

Szeretnénk, ha az Erdődy-Choron várkastélyt, községünk egyetlen műemlékét unokáink is láthatnák."

Ebből is látszik, kedves olvasó, hogy attól, hogy tv-ben, rádióban, újságcikkekben szó esik valamiről, még korántsem biztos, hogy „történik valami".

S ez a két szó már átvezet a következő levélhez, amelyet *Viszmeg* György írt Mórágyról:

Hátha történik valami…

„Örömmel nézem műsorát, s szomorúan veszem, ha szép épületeket és egyéb értékeket látok »pusztulásra ítélve«. Örvendetes s szemet gyönyörködtető látvány, ha az ember a régmúlt emlékeit felújítva, látja. Jómagam többre becsülök egy százéves házat, mint napjaink panellakás-rengetegeit, ahol sokszor még a szomszédok sem ismerik egymást.

Családom régi dunaföldvári család (az 1700-as években már ott laktak őseim), így szerencsém volt 22 évig egy szép Duna-menti településen élni. Maga a város jelentős műemlékvagyonnal bír (bronzkori földvár nyomán épült monostoreröd, melynek épen fennmaradt reneszánszkori lakótornya ma múzeum, református templom, evangélikus templom, két barokk római katolikus templom, Szent-János kápolna, Szent Rókus kápolna). Az első Nagy-Duna híd az 1930-as években épült – a háború után újjáépítve –, s több műemlék jellegű épület, melyek állapota jó, illetve jónak mondható. Két szégyenfoltja van csupán Dunaföldvárnak. Az egyik a Kálvária-hegyen kissé lepusztult állapotban álló kálvária stációkkal, csupán az a vigasztaló, hogy »idegenektől« kissé eldugott helyen van. A másik a barokk szerb templom, amely szörnyű állapotban van, és segítségért kiált! Szívesen foglalkozom helytörténettel, így elkészítettem a dunaföldvári szerbek és templomuk krónikáját. Kérem önt, ha szíve úgy diktálja, szenteljen műsorában erre az épületre néhány percet, meglátja, érdemes. Hátha történik valami…"

Előbb-utóbb Dunaföldváron is forgatok majd, csak hát ugye a televíziós műsoridő is véges. Még jó, hogy itt ez a lehetőség a Magyar Nemzetben. „Hátha történik valami…"

Ráday Mihály

OMV

OMV Benzinkút

Az Ön lehetősége!

Elkötelezett, a jövő iránt nyitott partnereknek megalapozott szakmai egzisztenciát kínálunk

töltőállomás-vállalkozóként

Szakképzett partnert keresünk a következő töltőállomásainkhoz:

Budapesten:

1039 Királyok útja
1097 Könyves Kálmán krt. 1.
1107 Mázsa tér
1149 Mexikói út
1087 Teleki tér
1101 Üllői út 110–112.

Vidéken:

8400 Ajka, Petőfi út
5630 Békés, Kossuth L. u.
2400 Dunaújváros, Magyar u.
2151 Fót, Szabó Dezső u.
4080 Hajdúnánás, Dorogi út
4200 Hajdúszoboszló, Hóvirág u.
6800 Hódmezővásárhely, Kutasi út
5300 Karcag, Madarasi út
6200 Kiskőrös, Dózsa György út
2234 Maglód, Jászberényi út
3500 Miskolc, Kilián-Dél
9200 Mosonmagyaróvár, Kossuth L. u.
2750 Nagykőrös, 441-es út
3433 Nyékládháza, Viola út
4401 Nyíregyháza, Vasgyár u. 18.
4400 Nyíregyháza, Martinovics tér
3060 Pásztó, Salgótarjáni út
7000 Sárbogárd, Ady Endre u.
8728 Szeged, Budapesti út
8000 Székesfehérvár, Donáth u.
5000 Szolnok, 4-es főút 103 km.
5430 Tiszaföldvár, Kossuth L. u.
8200 Veszprém, Körgyűrű
8790 Zalaszentgrót

Ezt várjuk el Öntől:

- töltőállomáson, illetve/vagy kereskedelemben szerzett tapasztalatot
- egy szolgáltató vállalkozás önálló vezetését világos marketingkoncepció alapján
- határozott fellépést
- teljesítményorientált gondolkodást
- állandó készenlétet vevők kiszolgálására
- pénzügyi keretet az üzemanyagkészlet biztosítására, illetve a shop árukészletének finanszírozására.

Ezt nyújtjuk Önnek:

- egy nagy konszerntől elvárható biztonságot
- speciális know-how-t és mindenre kiterjedő támogatást üzleti tevékenységeik megszervezésében.

Kérjük, pályázataikat – szakmai önéletrajzzal – a következő címre küldjék:

OMV HUNGÁRIA KFT.
1134 Budapest, Váci út 37.
Töltőállomás Üzletág
Szentkirályi Ilka. Tel.: 270-4016.

p57387 JP

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖZNEVELÉS

1976 APR 30

Jánosi András szobrászművész

HELYREIGAZÍTÁS

Lapunk 15. számában közöltük Jánosi András pedagógus-szobrászművész „Győztes Niké" és „Szendergő Niké" című szobrának a fényképét. A képek alá tévedésből Balázs Balázs — ugyancsak pedagógus-szobrászművész — neve került. A bosszantó hibáért mindkettőjüktől elnézést kérünk.

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 JAN 28

KÖZNEVELÉS

Jánosi András

1021

Jánosi András szobra (Harmath István felvétele)

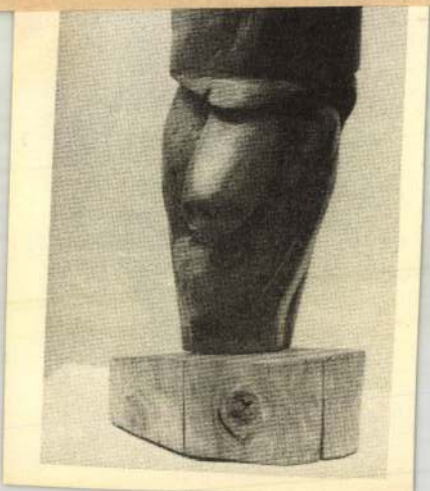

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 JAN 28

KÖZNEVELÉS

Jánosi András

1021

BENEDEK ISTVÁN

Jánosi András szobra (Harmath István felvétele)

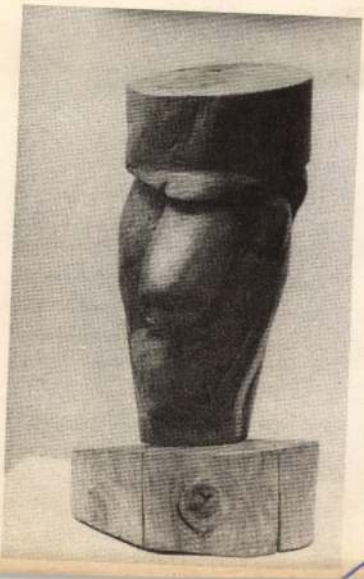

MOK

Jánosi Ferenc, festő

Parantkűdikkel tekámol nyojt Tapantalatairte.

Ol.

Magy. Szvoj. Barátsz. - 1952. - Képzőm. kiáll. - kat. 4. C.

1

Jánosi Ferenc

Detektoros készülék ~~x-rádió~~

Népmüvelés 1976/2/borító

MDK

Jánosi György

Szt. László kórház pályaterve megvételre javasolva.

Sághy Gyula: A Szt. László kórház tervpályázata.
Uj épitészet, 1948, 257 l.

ldszintes, 2+4+2 tengellyel, közép-

JÁNOSI György épitész M.D.K.

A XX. kerületi szovjet hősi emlékmü épitésze

Szobrász: Vilt Tibor

K.T. Szervezetebbé teszik a magánerejü lakásépitkezése
Hol állitanak fel uj szobrokat

Magyar Nemzet 1963. január 24. 3.1.

MDK

Jánosi Henrik

/

Képzőművv.Főisk. ifjjusági kiáll. 1913-14.
Kecskeméti Csop.

K

~~Erdélyi Béla~~

~~Gyulyás Sándor~~

Jánosi Henrik

Ketting Ferenc

Mayer Péter

Vitér Mátyás

Képzőművi. főisk.
ifjusági kiáll.
1913-14.
Kecskeméti csoport

6/P

Berzeviczy Albert

A tájképfestés a XVII. században.
Budapest, 1910. M. Tud. Akadémia.
8-r, 220, 2 l. Képekkel. Füzve.

I. 3. p. h.

2.- Ft

Jánosi István V. oszt.-os kecskeméti tanuló.

A Mezőgazdasági Múzeum „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel" címen pályázatot hirdetett iskolai tanulók részére. A Múzeum kiállításán szerepel munkája: I. díjas képe: „Virágszedés" c. (repr.)

Vadas Zsuzsa: Egy érdekes pályázat tanulságai.

Petőfi Népe, 1973. máj. 25.

M. D. K.

Jánosi József nobrán

réntvett a Sümegi Ramasetter (kobor) pályázaton (1905)

Éles károly: Ramasetter Vince emlékezete. Sümeg 1908, 24

Jánosi József szobrász
Kis csintalan. Gipszöntvény
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
1900 szeptember 16

IPOLYI ARNOLD CÍMERE

IPOLYI ARNOLD CÍMERE
Magyar munkák a XIX. századból
51×44 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

IPOLYI ARNOLD CÍMERE
Magyar neogótikus stílusban, XIX. század
59×35 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

IPOLYI ARNOLD CÍMERE
Magyar munka, XIX. század
Tondó, átm. 17 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

SMŰVEK

A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp., 1884., második terem, 2. l. — Ipolyi, Biharvármegye, 398/11. szám. — Gerevich I PA, 259. l.

EREKLYETARTÓ-KERESZT ELŐLAPJA,
rajta vésett orans-alak, lábai szalagfonadékból.

Jónosi J.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendék
beiratkozás éve 1896.

Józsai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bi
1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 l, 149

Jánosi József MDK

A kis csintalan, szobormü

Mücsarnok 19oo. tavaszi kiáll.

Jánosi József M.D.K.

Csinka Panna arcképe /festmény / A Rákóczi -Albumból

repr.

Keresztury Dezső:A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1956

250.1.

MDK

Jánosi József, szobrászm.

A kis csintalan. Szobormü.

Mücs. - OMKT. Tavaszi kiáll. 1900. Kat. 32.1.

MDK

Jánosi József, szobrászm.

75. A kis csintalan. Szobormü.

Mücsarnok.1900. tav.kiáll. Kat. 32.l.

Jónosi Károly

a győri rajziskolában lakatosmesternek
képezte ki magát 1792-ben.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútor-
művészet a 18-19. század fordulóján, Bu-
dapest, 1972

651

B. Jánosi Katalin

Meghízást kapott B. Jánosi Katalin, hogy 2 db. francia gobelint hűsítsen a Hotel Ifjúság Etterme részére.

—: Köztéri munkák

Művészet, 1979. március - 47 lap.

Jánosi Katalin

Jánosi Katalin festőművész kiállítása október 21-ig tart nyitva Győrben, a Bajcsy Zsilinszky utcai bemutatóteremben.

Magyar Nemzet 1984. X. 13.

JÁNOSI Katalin festő

TÓBIÁS Áron: Festő házaspár képei a Csontváry Galériában.
Magyar Nemzet, 1992. dec.4. 17.ill

Kisváros a nagyvárosban

Társasház a budapesti Lovag és Weiner Leó utcában

Completed in 2005 after designs by János Jánosi, this dwelling house stands in District VI of Budapest with its facades towards Lovag and Leó Weiner Streets. Viewed from the upper storeys, the building looks as if it were tiny houses built on top of each other – a small town with a unique atmosphere. Its architect, a representative of the organic trend, defined the three basic aspects of designing: 30 different types of apartments for a variety of human requirements, the consideration of the urban surroundings as well as the emphasis on the artistic values of architecture by using devices of the profession of the highest standards possible.

Cikkünk építészet és képzőművészet hagyományosabb kapcsolatának mai lehetőségeire irányítja a figyelmet: jelen esetben a színes plasztika mint homlokzati dekoráció – az elmúlt évszázadok gyakorlatát felidézve – nem pusztán látványosság, hanem az épület tervezői elveihez kapcsolódó tartalom hordozója is.

A JÁNOSI JÁNOS TERVEI szerint 2005-ben elkészült lakóház a VI. kerületben áll, homlokzatai a Lovag és a Weiner Leó utcára néznek. Az épület a Terézvárosnak ama részén található, melyet a 19. század második felében épült, négy-ötemeletes bérházak uralnak. Kevés köztük a kiemelkedő alkotás, az utcák összképét leginkább az emeletenként azonos ablaksorokkal kialakított neoreneszánsz palotahomlokzatok határozzák meg. Udvaraik szűkek, a lakások nagy része sötét.

Az építésznek tehát többféle problémával kellett szembenéznie. Bármelyik fronton lépünk az épületbe, izgalmas látvány fogad. Egyik oldalon ellipszisként indul a falazat, majd középen szögletes formákban folytatódik. Az udvaron egymásba metsződő formák, áthatások foglalják le figyelmünket. A különleges térkapcsolatokat a fehér falak és a faburkolatok egyszerűsége, természetessége ellenpontozza.

Az építésznek 72 lakást kellett elhelyeznie az épületben: mindenhol elsődleges szempont volt az, hogy mindent átjárjon a fény. Ezért nagyméretű ablakok teszik derűssé a szobákat. A lakások bútorozását Szikra Enikő belsőépítész állította össze. A fa és a vajszín kombinációja az udvar nyugodt, kellemes hangulatát vezeti át a lakásokba.

A felsőbb szintekről az épületre tekintve olyan érzése támad a szemlélőnek, mintha egymásra épült kis házakat látna, egy hangulatos kisvárost. Ezt a fehér-barna színek egyszerű együttese is kiemeli. Az udvar kerámia járólappal burkolt része fentről szárnyaló madárnak tűnik. Az építész középen nyitva hagyta az udvart a szomszé-

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
JÁNOSI JÁNOS

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSAK / FELLOW ARCHITECTS
TORNYOS ÁRPÁD, SZEGEDI ANTAL, VAVRIK FERENC, FÁBIÁN RIGÓ TAMÁS, PINTÉR BALÁZS

STATIKA / STRUCTURE
DONÁCZI PÉTER

GÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC
DOBAY ISTVÁN

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
KOVÁCS ZSUZSANNA

KERÁMIA FEJEZETEK / CERAMICS
KUN ÉVA

KERTÉSZET / GARDENING
VINCZE ATTILA

KÖZLEKEDÉS / TRAFFIC
BORSÓS FERENC

FELVONÓK / ELEVATORS
MAKOVSKY MÁRIUSZ

BERUHÁZÓ / CLIENT
LOVAG-HÁZ KFT., GYULAI ÁGNES

KIVITELEZÉS / MAIN CONTRACTOR
SWIETELSKY KFT.

FOTÓK • PICTURES • BELICZAY LÁSZLÓ

dos üres telek felé, hogy ha majd sor kerül annak beépítésére, össze lehessen nyitni a két területet. Így tovább folytatódhatott volna a belső kisváros. Sajnos a szomszédos telek beruházója ezt nem vette figyelembe, körbeépítette telkét, így a hangulatos udvar nyitott része jelenleg tűzfalra néz.

Jánosi János szavaiból tudjuk, milyen fontos volt számára a férfi és női princípium építészeti megjelenítése. Kiindulópontja a tájolás volt, nemcsak a benapozás, hanem a Nap és a Hold (jin-jang) princípiumok értelmében is. A Weiner Leó utcai észak-nyugati frontot nőies, lágyabb, a Lovag utcai dél-keleti frontot férfiasabb, keményebb jellegűnek határozta meg. Az udvarban is ez a kettősség nyilvánul meg az íves és négyszögletes formákban. A Lovag utcai homlokzat jól illeszkedik a hozzá jobb oldalon csatlakozó ház homlokzatához. Egymás felett dobozszerű, faburkolatos, zárt és visszaugratott erkélyek tagolják a vörös téglafalat, mely 19. századi angol szállodaépületekhez hasonlít. A jobb oldalon csatlakozó épületet hasonlóan kiugró erkélyek sora tagolja. Azonban az utcára jellemző, nagyrészt síkban tartott homlokzatokhoz képest kissé nagyméretűek lettek az erkélyek. Ez főként a baloldalon csatlakozó épületek miatt zavaró, melyek neoreneszánsz homlokzatának karaktere az egymás fölé rendezett egyforma, az új épülethez képest jóval kisebb ablakok által meghatározott vízszintes hangsúly miatt jelentősen eltérnek Jánosi épületétől. Az utcában és környékén nem hangsúlyos a faburkolat; azzal, valamint a zárterkélyes megoldással inkább a Wesselényi utca táján találkozunk.

Mindkét homlokzaton, közvetlenül a főpárkány alatt, Kun Éva keramikus ornamentális-figurális fríze látható. A művész az építésznek a nőies és férfias kettősségre vonatkozó koncepcióját vette alapul. A frízszerű plasztikán a Lovag utcai homlokzaton, az erkélyek fölött a Nap áb-

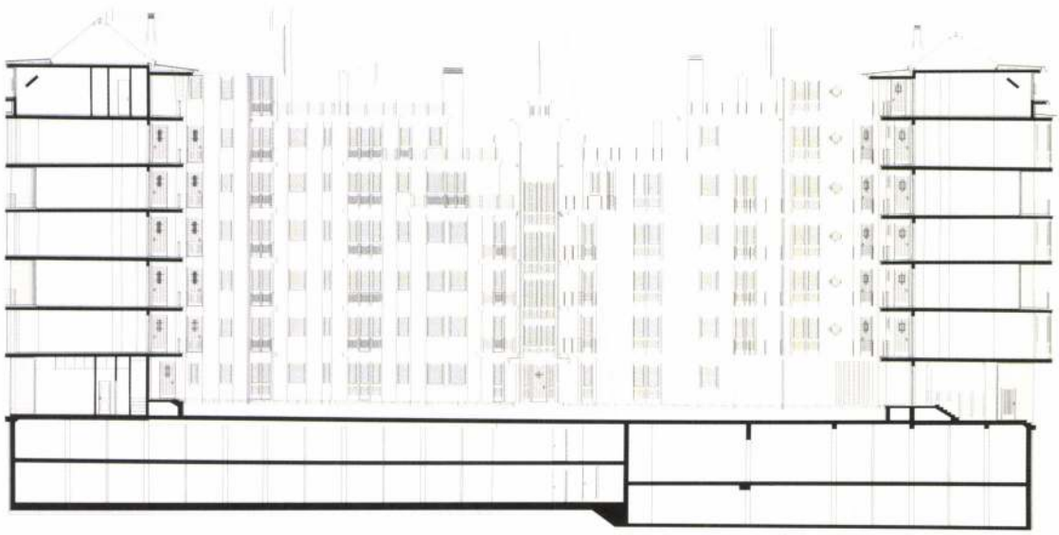

Jánosi János

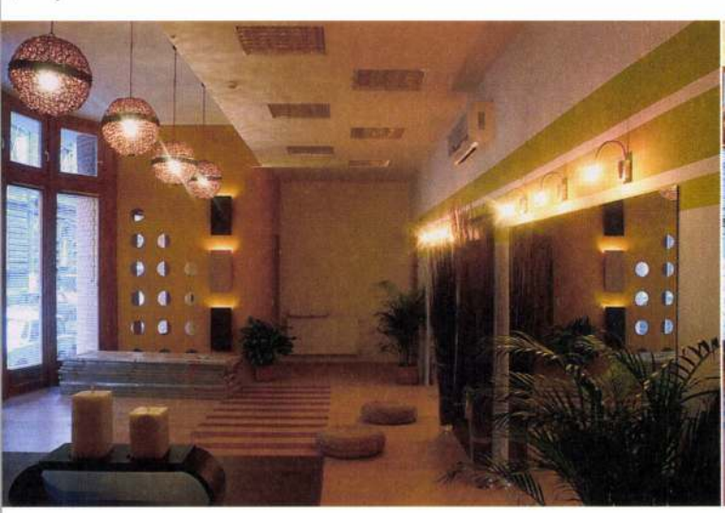

rázolása mellett egy oroszlánszerű figura jelenik meg. Itt a sárga szín dominál. Véleményem szerint a homlokzat egyszerű tégla- és faburkolata, illetve a nagyméretű motívumokkal kialakított kerámia között diszharmónia áll fenn. A Weiner Leó utcai homlokzaton valamivel jobban illeszkedik egymáshoz a kerámia és a homlokzat. Itt a nőiesség jegyében íves formákat alkalmazott az építész. Toronyszerű hengerek között húzódnak a másik homlokzat elosztását követő erkélyek, domború, homorú formájukkal hullámzóvá teszik a falat. A kerámia itt a toronyszerű hengerek felső részére került, szirént és stilizált hullámokat ábrázol, színvilága világoskék. Az utcaképet meghatározó kisebb egységekkel osztott homlokzatok monoton sorát a Weiner Leó utcai homlokzat finom arányrendszere fellazítja, kellemesebbé teszi.

Jánosi János az organikus építészet képviselője, ennek megfelelően határozta meg a tervezés három fő szempontját is. Figyelembe vette a sokféle emberi igényt, ezért tervezett 30 különböző típusú lakást. Következő szempontja a városi környezet, a kerület és az utca adta építészeti hagyományok tisztelete és figyelembe vétele volt. Úgy látom, hogy ez a Weiner Leó utcai homlokzat esetében valósult meg igazán. A harmadik szempont az építészet művészi értékének hangsúlyozása – a szakmaiság legmagasabb eszközeivel. E három vezérelv révén kívánt Jánosi olyan épületet alkotni, amelyben a szakmai és a közízlés végre nem válik el egymástól.

Az épület egészét tekintve olyan igényes munka került Budapest lakóházainak sorába, melyből sokkal többre lenne szükség a jellegtelen, sokszor silány anyagokkal megvalósított újépítésű házakkal szemben. Így talán megőrizhetnénk városunk tarkaságának varázsát.

Rákos Katalin

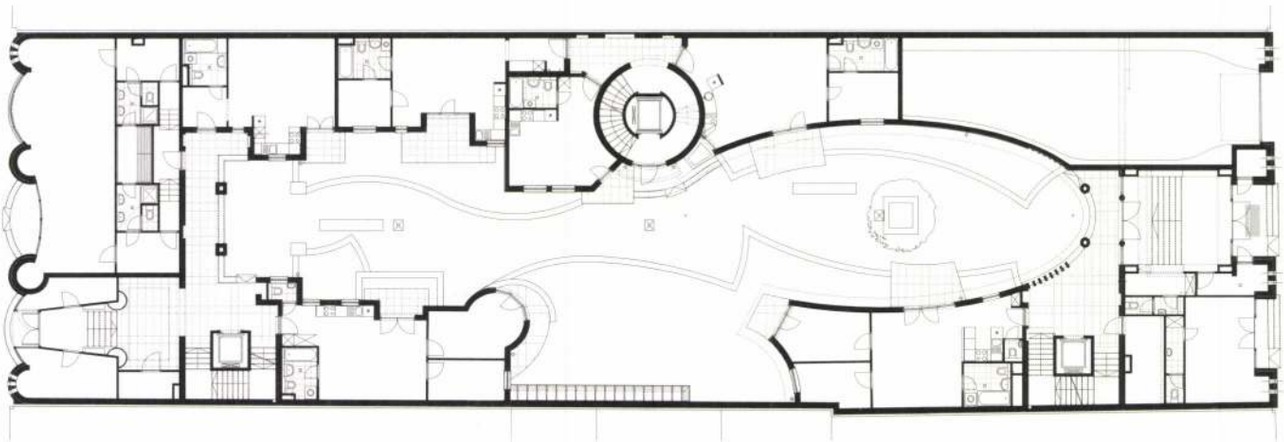

Jánosi Lajos festő

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 44. o.
A Benczur-Társaságból.

M.D.K.

Jánosi P.[x] építész

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a mai, korszerű törekvések egyik képviselőjéét, utolva a Salgótarjánban felépült szállodá épületére.

Hongrie 66. Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia, 200. old.

x) [helyesen azt hiszem „Jánossy György"]

MDK

Jánosi Péter
nyomdász

üdvözlő lapja. Melléklet

Gondos Ignác: Ujévi üdvözletek 1913

Grafikai Szemle 1913 évf. 1 z 8 l

MDK

Jánosáné Szobor Jolán

Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállitása.
Nemzeti Ujság 1933. dec. 6. 11.l.

mDK

Sánosi Péter
mesterzedő

initiale terve üdvözlőlapjau

ifj. Aigner A. az ujévi üdvözlő-lapokról és
naptárakról

Grafikai Szemle 1911 évf 2 sz 33 l

MOK

Jánosi Peter
mesterszedő

- Tervezte és szedte a borítékot

÷ Mellékleteinkről

Grafifakai Szemle 1911. 6 z 139e

1901.

Jánosi Péter
nyomdász

második díjat nyert a kiírt pályázaton

– A Pesti Hirlap apróhirdetési-fejének
szedési mintájára kiírt pályázat

Grafikai Szemle 1910 évf. 3. sz. 83.

MUK

Jánosi Péter és Bauer Henrik
nyomdászok

Közös munkája a Szilveszter-estélyi
meghívó. Szedés – nyomás.

÷ Boritékunk és mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 évf 12 sz 265 l.

Jánosi S/?/ M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Ferenc József az 1879-i árvizkor a szegedi vár bástyáján. 13X19 cm. illusztráció Mikszáth Kálmán: Szeged c. cikkéhez. id.mü 481-504.p.

Szign. Greguss Imre - Jánosi S.sc. c.

Greguss Imre rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.487.p.

M.D.K.

U.M.Janosik András,csapóm.

A veszprémi csapó ifjú társaság cserépkorsója.Feliratból:"...U.M.Janosik András ur Atya Mester..."L.40.kép. Veszprémi Bakony Múz.Lsz:0-24. Kováts István Fazekas 1827.Függelék:52. 196.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

Jánosik Pál — M.D.K.

" élő gondolatok " megoldást kapta diploma-

feladatul Irodaház több vállalat részére

Gárdonyi Jenő: Hogya n képzelik el a Belvárost a

fitalt épitészek

magyar "emzet 1965. julius 14 3. l.

M.D.K.

Janesitz Henrik,festőművész

1955.júl.1-én emlékkiállitása a Soproni Múz-ban.

Uzsoki Andrásné:15 év a Győr-Sopron Megyei Múzeumok életéből a helyi sajtó tükrében./1949-1963/.333.o.

Arrabona.8.A Győri Múz.Évkönyve.Győr.1966.Antus János Múz.

JÁNOSKA Antal

A magyar kártya /Tell-kártya/

története, ikonográfiája és készítői.

A tanulmány A/4 méretben, kb. 110 oldalon, magyar és német nyelven ismerteti mindazt, ami az elmúlt másfél évszázad alatt történt a népszerű játékeszközzel. 500-nál több fekete-fehér illusztráción érzékelteti a változásokat a kezdetektől napjainkig.

Megrendelés

Megrendelem *utánvéttel* "A magyar kártya" című tanulmányt ..... példányban, 1950 Ft + 250 Ft csomagolási- és postaköltség áron.

A megrendelő neve: .....

Postacím: .....

.....

.....

aláírás

Jánoska Antal, 1203 Budapest, Pázsitos u. 6.

1998 május hónapban jelenik meg magyar nyelven a

Tarokk - album

A könyv kb. 240 **színes oldalon** tárgyalja a magyarországi tarokk-kultúra 19-20. századi hagyományait. **40 teljes kártyaremek** bemutatása mellett leírja a tarokkjáték különféle változatait és számtalan kultúrtörténeti adalékkal eleveníti fel a tarokk hőskorát.

JÁNOSI Zoltán

1989. máj. 18

Magyar Nemzet

ami felejthetetlen

ogközi szellemvasút

toznia Szerencsre, s ott átszállni. Az út most *két és fél óra* — ha nem kell várni a csatlakozásra.

Később Királyhelmec helyett Zemplénagárd lett a végállomás. A szép nevű Királyhelmec mai neve: Královsky Chlmec, és a határ másik oldalán található. Az 1945-ös államosítást követően felújították a kisvasutat, kicserélték a síneket, a váltókat, a mozdonyokat, a személyvagonokat.

nek lakossága az utóbbi években átlagosan 23—25 százalékkal csökkent, s bár ez nem kimondottan a vasút megszüntetésének számlájára írható, de kétségtelen, ez is közrejátszott a népesség elvándorlásában), s azért is, hogy a Magyarországon áthaladó vasúti tranzitküldemények gyorsabban elérjék végcéljukat.

A volt főtanácsos terve szerint egy 22—25 kilométer hosszú, nor-

Jánosi Zoltán metszete

Senki nem gondolt a végre, hiszen oly tetemes költséggel tették biztonságosabbá, gyorsabbá a vonatot, hogy bűnnek számított volmál nyomközű vasútnak kellene megépülnie, ez a záhonyi vasúti „kapuból" indulna ki, s a vonal a Tiszán keresztül, Bodrogszegi

Guyon

„Ha a lako
kodik, az el
már az idei
nek, így meg
nyár közepéi
lakás. Gondo
jelent ez a
ben és a roha
kásárak közep
akik már ott
nék, ha csupa
löttük, ablaku
don ráláthatá
kilátóra. És a
ben különböz
akár évekig
építkezés megk

A lakossá

Tanácsi tiszt
vállalkozóból
panasz meg a v
nútlan hallgató
a meggyőződés
nács minden er
hogy minél több
juttasson — ha
tudja is, de le
vásárlási lehet
vését azonban
dózza a lakoss
lakosságnak a
nek már van
az első számú

A szóban
sébe márciu
az É—Komp
szövetkezet

Magyar Nemzet

SLAT
okról

ért költségeinek
nak gyarapítása
ező gazdálkodó
tathatja:
ak és tevékeny-
tése, népszerűsí-
dványokat jelen-
kai pártot szím-
t és más ilyen
that;
oan, kezelésében
a párt rendelte-
hez szükséges in-
yiségeket és ingó-
hasznosíthatja.
ártnak az (1) be-
gazdálkodó te-
állalkozási nyere-
etnie.
ért vállalatot hoz-
§ (1) bekezdés),
es korlátolt fele-
lapíthat, más gaz-
azonban részese-

párt a pénzeszkö-
árlás kivételével —
neti.

a 4. § (1) bekez-
pontjában fog-
szűnik meg,
litikai párt tu-
rálás esetén a
arányát és
rt legfelsőbb

9. §

(1) Ha a politikai párt a 4. § (1) bekezdésének c), d) vagy e) pontjában foglaltaknak megfelelően szűnik meg, vagyonából — a hitelezők kielégítése után — a politikai kultúra fejlesztését szolgáló alapítványt kell létrehozni.

(2) Az alapítvány részletes céljait és felhasználásának módját, valamint az alapítvány vagyonából nyújtandó támogatást a pártközi egyeztetőbizottság határozza meg, illetőleg ítéli oda.

(3) Ha a politikai párt a 4. § (1) bekezdésének c) pontjában foglaltaknak megfelelően szűnik meg, a politikai párt megszűnése előtt az (1) bekezdésben említett célú alapítványt — a hitelezők kielégítése után — maga is létrehozhat.

10. §

(1) A politikai pártok kötelesek minden év március 31-ig az előző évi gazdálkodásuk pénzügyi kimutatását a Magyar Hírlapban és még egy országos napilapban — az e törvény mellékletében meghatározott minta szerint — közzé tenni.

(2) A pénzügyi kimutatásban az egy naptári év alatt adott, egymillió forintot meghaladó hozzájárulásokat — a hozzájárulást adó nevének és az adott összegnek a megjelölésével — külön kell feltüntetni.

(3) A politikai párt gazdálkodására egyebekben a társadalmi szervezetek gazdálkodására vonatkozó általános

„Csak a hűség rem

Találkozás Seregély Ist

— Roppant bizonytalan vagyok, mivel úgy érzem, hogy a szavaknak a köznapi használatban más az értelmük, mint amit én adok nekik — így kezdi beszélgetésünket *Seregély* István egri érsek a kék-vörös színekkel díszített szobában. — Az olyan kifejezések, mint a szeretet, tartalmukat veszítették. Én ragaszkodom ahhoz az értelemhez, amit a hitoktatás ezeknek a szavaknak ad, de nem vagyok biztos abban, hogy ez így jut el az emberekhez. Azok, akikhez a templomban szólok, értik ezt. Hogy mások is értik-e, nem tudom. Az egyértelműséget csak egy országos nagy nyilvánosság teremthetné meg évek alatt.

Múlt és ifjúság

— Amit meggyőződésként, életformaként ma értéknek tekintek, azt közvetlenül a családom adta nekem. 1931 márciusában születtem. Értelmiségi szülők gyermeke vagyok, akik erdélyi, illetve felvidéki menekültként érkeztek Magyarországra. Apám családalapítása éppen azért késett meg, mert új egzisztenciát kellett teremtenie, ami az első világháború után elszánt küzdelmet, állhatatosságot jelentett. Erre a következetes állhatatosságra nevelte később a gyermekeit is. Ez a nevelés, amint testvéreimben is látom, maradandó eredménnyel tárt

tör
lás
he
töt
dá
dig
tuc
ere
örö
vol
aka
ves
gős
zás
ate
Iste
nen
saj
lom
jó
K
hog
sze
—
mir
Kri
zon
ván
em
Eva
gos
K
tán
rul,
rek
—
nen
han
mag
át
élet

talom, hogy a magas műveltségi szintkategória a bukás. Benne foglaltatik

Bírság tiltott reklámtevékenységért

Tegnap délben elmarasztaló ítélet született a Versenyhivatalban a Zwack Unicum Kft. ellen indított perben, melyet tiltott reklámtevékenység végzése címén kezdeményeztek. *Vérné dr. Labát* Éva bírónő által vezetett versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozó jogsértést követett el azzal, hogy a tavalyi év folyamán szeszes ital fogyasztására ösztönző reklámot jelentetett meg a nyomtatott sajtóban, illetve ilyen témájú reklámfilmet forgalmazott. A jogsértő magatartás további folytatásáról a céget eltiltották. A vállalkozóval szemben kétszázezer forintos bírságot szabtak ki. A határozat felülvizsgálatát harminc napon belül előterjesztendő keresetlevéllel lehet kérni a Fővárosi Bíróságtól.

A határozat indoklása úgy hangzott, hogy a vonatkozó rendeletek értelmében tilos minden olyan reklámtevékenység, amely jogszabályba ütközik. Tilos a szeszes italok, valamint a dohányipari termékek fogyasztására ösztönző reklám vagy hirdetés közzététele. Azáltal, hogy a gyártó vagy a hirdetést közzétevő tiltott reklámot jelentet meg, megsérti, illetve veszélyezteti a fogyasztók érdekeit, tekintettel arra, hogy a fogyasztók érdekeit nem szolgálón felhívást tesz közzé. Ezen túlmenően a versenytársak érdekeinek sérelmére is alkalmas a tiltott reklám közzététele, hiszen ily módon hátrányba kerülnek azok a konkurensek, akik jogszabályba ütköző tevékenységet nem folytatnak.

A bírság összegének megállapításánál figyelembe vették, hogy milyen gyakorisággal jelent meg a reklám, illetve milyen széles körben terjesztették. A bírság összegét csökkentő tényezőként vették figyelembe, hogy a szóban forgó hirdetések nem nagy példányszámú napilapokban jelentek meg, hanem viszonylag szűkebb olvasói réteget célba vevő orgánumokban. Ugyanakkor a bírság emelését indokolta, hogy reklámfilm is forgalmazásra került, amely már szélesebb tömegekhez jutott el. A verseny szempontjából mérlegelve a történteket, a Versenytanács arra a megállapításra jutott, hogy az adott termékkörben – azaz az unicum piacán – nincs nagy verseny, így a határozat meghozatalakor a versenytársak érdekeinek sérelme nem játszott különösebb szerepet.

A Zwack Unicum Kft. képviselői nem tiltakoztak a határozat ellen, és az eljárás során is inkább a bírságot csökkentő tényezőket igyekeztek kiemelni.

Az esettel kapcsolatban a Versenytanács bírája elmondta, hogy a jövőben várhatóak hasonló eljárások, hiszen elég sok olyan hirdetést látni manapság, amely kimeríti a tiltott reklámtevékenység fogalmát. A Zwack cég esete sajnos nem egyedi.

K. L. I.

A Budapesti Értékpapírtőzsdét jellemző adatok 1992. február 4-én

Budapesti Értékpapírtőzsde-index: 813,17 (+0,14)

A részvény neve	Nyitó ár Ft	Záró ár Ft	Értékpapír db
Agrimpex			
Bonbon Hemingway			
Budaflax Lenszövő Rt.			
Dunaholding Rt.	28500	28500	15
Fotex Rt.	203	203	3912
Főnix Ker. Váll.			
Garagent			
Hungagent	3480	3010	64
IBUSZ Rt.	3555	3650	41
Kontrax Irodatechnikai Rt.			
Kontrax Telekom. Rt.			
Konzum	750	730	85
MÜSZI Rt.			
Nitroil Rt.			
Novotrade Rt.	930	900	15
Skála-Coop Rt.	11500	11700	8
Styl Ruhagyár Rt.	3480	3480	4
Szövetkezeti Sörgyár Rt.	2500	2550	270
Sztráda-Skála Rt.	16900	16900	9
Terraholding Rt.	900	900	10
Zalakerámia Rt.			

Kötvények 1992. február 4-én

Kötvény neve	Kötés bruttó (millió forint)	Kötés nettó (millió forint)	Árfolyam nettó (százalék)	Időarányos kamat (címlet/ Ft)	Teljes vételár (MFt)
Államkötvény*	11,800	11,800	98,100	10000/659,00	12,446

* Az arányos kamat számítása az évi 37 százalékos kamat félévre vetítésével történik.

ILO-tanácskozás Budapesten

A foglalkoztatáspolitikát nem szabad kifelejteni

A japán kormány finanszírozza azt a programot, amelyet Magyarország javára a *Nemzetközi Munkaügyi Szervezet* (ILO) tanulmánya alapján hajtanak végre s amelynek jegyében mostanában készült el egy tudományos igényű tanulmány. A foglalkoztatás elősegítése érdekében két napon át az ILO, illetve a munkaügy magyar szakértői, valamint a munkaadók és munkavállalók képviselői konferencián tárgyaltak a tanulmányról, illetve a nemzetközi szervezet közvetlen, személyes, magyarországi tapasztalatairól. Tegnap – a tanácskozást értékelendő – sajtótájékoztatón adtak nyilvánosságot a project eddigi állásáról, a kétnapos rendezvény konklúzióiról.

A legfőbb megállapítás mind a tanulmányban, mind a helyszíni vizsgálódások nyomán az volt, hogy *a gazdaságpolitikának elemi részévé kell tenni a foglalkoztatáspolitikát, az utóbbi nem szorulhat háttérbe*. A magyar gazdaságban prioritást kívánnak adni az infláció mérséklésének, de ez alkalmasint ellene szól a foglalkoztatáspolitikának. A tanácskozáson részletesen kitértek a munkahelyteremtés akadályaira, így utaltak rá: a minimálbér-növekedés hozzájárulhat állások megszűnéséhez. Az ILO szakértői a többi között ajánlották a regionális programok széles körű alkalmazását, a helyi erőforrások bevonását. Kitértek rá, más gazdaságpolitikai célokkal – így a környezetvédelemmel, a szociális ellátással – együtt lehet hatékonyabban és racionálisan művelni a foglalkoztatáspolitikát.

Az ILO nem kívánja persze fazt állítani, hogy csak az ő tanácsai a kifogástalanok, hiszen – hangsúlyozták – nincs igazán jó foglalkoztatási modell sehol a világon. Ám kifejezésre juttatták, hogy *a magyar kormányzatnak elemi érdeke az optimális foglalkoztatási struktúra kialakítása*, ugyanis ha elhibázza, s azt később kell korrigálni, akkor az már roppant drága lesz. Martha *Loutfi*, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet főosztályvezetője kérdésünkre – *Magyarország foglalkoztatáspolitikájának segítése azt szolgálja-e, hogy a Nyugatot megkíméljék az odaáramló magyar munkanélküliektől?* – nemleges választ adott, a szervezet gazdaságunk racionális fejlődéséhez kíván hozzájárulni. A jelen lévő munkaügyi minisztériumi vezetők pedig azt fejtegették, hogy az ILO által is ajánlott közmunka mint alkalmi megoldás nem pejoratív tartalmú már, főképp, ha a feltételeket megteremtő önkormányzatok, intézmények például a szociális ellátást, a környezetvédelmet kívánják nem alacsony presztízsű munkákkal szolgálni. Ehhez egyrészt jelentős központi finanszírozást igényelhetnek, másrészt nonprofit jelleggel dolgoztathatják a jelentkezőket. A magyar szakértőkkel ellentétben a külföldiek túlzottnak tartották a munkanélküliségi prognózist, vagyis azt, hogy a Munkaügyi Minisztérium számítása szerint mintegy 600 ezer emberre vár ez a sors Magyarországon.

(gergely)

A Salgótarjáni Öblösüveggyár
azonnali belépéssel
felvesz üvegfúvókat.
Jelentkezni lehet:
a vállalat személyügyi és munkaerő-gazdálkodási osztályán.
Salgótarján, Hajek R. u. 1. *9422/1H*
0156

lesztési alapítvány programja keretében ipari, kereskedelmi, idegenforgalmi, képzési és más projektjeiket, illetve tapasztalataikat.

CSÖKKENT A BENZINFOGYASZTÁS: januárban 9 százalékkal. Kevesebb benzin fogyott, mint az elmúlt év első hónapjában. A Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaságnál azt is közölték, hogy gázolajból és a tüzelőolajból ennél is nagyobb mértékben, 20 százalékkal volt kisebb a forgalom. A MOL Rt.-nél a következő hónapokban sem várnak jelentősebb forgalomemelkedést, mert mint ismert, éppen az idegenforgalmi szezon kezdetén, május 1-jén további 4,10 forinttal növekszik a motorbenzin árában lévő fogyasztási adó, ami kihat az árakra is.

A MAGYAR–BOLGÁR ÁRUCSERÉBEN az elmúlt években felhalmozódott 75 millió rubeles magyar kereskedelmi többlet rendezéséről folytatódnak a szakértői tárgyalások. A bolgár tartozás kiegyenlítésének, illetve csökkentésének lehetőségét a felek több irányban is keresik. Az egyik lehetőség, hogy az idén még egy ideig fenntartják – transzferábilis rubelelszámolással – a konkrét áruszállításokkal való törlesztést. Felmerült, hogy az adósságok ellenében bulgáriai befektetésekhez, vagy magyarországi bolgár tulajdonban lévő ingatlanokhoz jutna a magyar fél. Elképzelhető volna egy harmadik megoldás is, amely abban állna, hogy a Magyar Nemzeti Bank a román adósságokhoz hasonlóan esetleg egy harmadik félnek adná el a követelést.

ÁTENGEDI DOLLÁRBEVÉTELEI egy részét Kubának az Egyesült Államok: egy új telefonkábel használatából származik a pénz. De cáfolták, hogy ez a szigetország elleni embargó könnyítése lenne. Az érintett pénzmennyiséget cserébe adják Kubának, amiért hozzájárul a tenger alatti kábel üzemeléséhez.

A NEMZETKÖZI ÜZLETEMBER-TALÁLKOZÓ áprilisi, budapesti rendezvényére összesen mintegy 600 vállalkozót várnak a világ minden részéről. A Momentum '92 nevű tanácskozáson, melyet a VOSZ Nemzetközi Vállalkozói Kereskedelmi Központ és a Budapesti Ipar- és Kereskedelmi Kamara szervez több támogató segítségével, kétoldalú kapcsolatfelvételre és konkrét üzletek megkötésére is lehetőség lesz.

A TÉVÉ MŰSORÁBÓL

A siker reménytelensége

Miközben az egyik műsor azt sorolja a *TV 1*-en, miként tesznek hitet ma is, büszkén, a világ nagy drámáiról tudomást se véve Párizs „vörös Csepelének", kommunista külvárosának lakosai; a *TV 2* tán legnépszerűbb sorozata, *A legvidámabb barakk* a Kádár-rezsim kultúrpolitikáját mutatja be a még kamera elé invitálható főszereplők vallomástevése által. A két „közeg", a leninizmust éltető párizsiak és a szertetteljes önkritikával a múltat megvilágító bolsevik tisztségviselők valószínűleg már soha az életben nem lesznek hatással egymásra. Nem tudják elhitetni egymással, miért „eredményes", azaz miért káros, ha a művészeteket, egyáltalán a szellem világát pártelvek szerint próbálják meg irányítani. Nem, azok a „párhuzamok", amelyeket a televíziós műsorszerkesztés idézett fel véletlenül és talán utoljára: a bukott marxista-leninista kultúrpolitika itt és a csőlátásosan reménykedő leninisták ott, valószínűleg soha nem találkoznak már.

Még a végtelenben sem.

Valami azonban mégis összehozza őket: *sikerük reménytelensége*. Hiszen végignézi az ember a *Kővári* Péter és *Vitézy* László közös munkájaként készült A *legvidámabb barakk* azon „fejezeteit", amelyekből kiderül, a szamizdatosoktól nem félt a Kádár-rendszer, nem is üldözte őket, hacsak nem léptek ki a nyomtatott betűk birodalmából az utcákra; megtekinti a pártszlogeneket szajkoló, önálló véleményalkotásra szinte képtelen párizsiakkal készült riportokat – és egyszerre megérti: annak a hazugsághalmaznak, életidegen eszmerendszernek, amit a marxizmus-leninizmus névvel szokás illetni, csakis az eleven és szabad szellem fújhat takarodót. A független művészet és független tudomány vethet véget „sikersorozatuknak" végérvényesen, győzelmük reménytelenségét igazolva a szellem napvilágánál. Minden egyéb: fegyver és nagypolitika másodlagos a gondolat felszabadulásához képest.

Ragtime

Egyszerűbb is, bonyolultabb is a szellem szabadságának és a sikernek a viszonya meghatározott művek esetében. Mitől lesz sikeres egy film, vagy mitől jósolható meg jó előre sikertelensége? – senki nem tudja ezt tévedhetetlenül kiszámítani. A film világában koronként fölüti a fejét a „járvány": irodalmi remekművekből kell filmet forgatni, s máris garantált a diadal. Idővel azonban beigazolódik: á, dehogy!

Doctorow Ragtime című könyve olyan siker volt szerte a világban, amilyet ritkán él meg a könyvekkel egyre barátságtalanabb viszonyba kerülő XX. század. Milos *Forman* filmje, amely a sikerkönyv alapján készült, elegáns bukásnak számított. Mondják: a regény mindent elsöprő győzedelmessége miatt fanyalgott a mozi közönsége a Ragtime-filmtől bemutatása idején. Most, a *Magyar Televízióban* (szinte fényévnyi távolságra 1981-től, a film forgatási évétől, de Doctorow könyvének magyar megjelenésétől is) *mérsékelt elragadtatást* vált ki legfeljebb belőlünk a gyönyörű kiállítású s nagyszerű stábbal hódító „mozi." Túlságosan nosztalgikus, lirizáló s szétszeletelt ahhoz a századelő Amerikáját bemutató mese, hogy együtt tudjon dobogni a szívünk pozitív hőseivel, és kellőképpen megvethetnénk negatív figuráit. Keményebb drámákhoz, egyértelműbb történetekhez szoktunk köznapjainkban, mint amilyet a *Ragtime* című amerikai film tálal. Olyanokhoz, amilyenről a rendező, Milos Forman beszámol honfitársának, Jaromil *Jiresnek* a németek által pártfogolt *XX. századi portrék* című sorozatban. Igen, számunkra *ez az életkedvet hullámoztató* történet: a hatezer fős kisvárosból elinduló kisfiúé (kinek betegágya mellől vitte el az édesanyát a Gestapo), aki tiltások és akadályoztatások ellenére hódította meg a film világát. És aki – erről már nem a portréfilm beszél, hanem moziélményeink – legfeljebb helyszínt és hátteret keresni tér csak vissza hazájába, s nem közép-európai kötődéseit felfedezni, alkotássá emelni. Az amerikai metropolis utcáit járó Formant nézve otthonosan állapíthajuk meg, még e páratlan tehetségű művész számára is ingatag – és reménytelen – valami a siker odaát. Itthon, Európa közepén tán megostromolhatná még, ha merné.

Jónás könyve

Megostromolhatná, akár a merész ifjúság. Amint például *Balogh* Zsolt teszi, lenyűgöző pimaszsággal. Balogh Zsoltnak már az első emlékezetes jelentkezése, *Az évszázad csütörtökig tart* tévéfilmje is meghökkentően *eredeti* s *bátor* volt, s ezek a jelzők a további munkáira is érvényesek. Mi más, mint merészség *Babits* Mihály *Jónás könyve* című halhatatlanjából tévéjátékot formálni? E vállalkozásnak még a hírére is torkára fagy az embernek a szó, hát még, ha a játék megtekintése után ítéletet kell formálnia!

Balogh Zsolt a babitsi költészet erejében kevéssé bízva, bibliai idézetekkel egészítette ki a „felsőbb utasításra" prófétaságot vállaló Jónás televíziós történetét. Nemes matériát illesztett a nemes matériához, mégsem lett tökéletesebb tőle az eredményt. A *Jónás könyvét* így, kiegészített és mozgóképesített változatában is „háttérbeszélgetéssel" kellett értelmezni. A bibliai összevetés – *Jelenits* István, *Bárdos* László és *Balassa* Péter közreműködésével – nem vált kárára az ószövetségi ismereteknek. De nem segített Babits művének képernyős értelmezésében sem. A zöld hátterek, barna alapok között gyalogló, *mutáló szenvedélyességgel pörlő Jónás* – megszemélyesítője *Téri* Sándor volt – nagyvárosi emberekkel és láthatalan istenével feleselgetvén Balogh Zsolt teremtménye maradt, és nem lett azonos, nem is ért föl Babits nagyversének *mindnyájunk lelkéből kiszakított* antihőséhez. A televíziós mű pedig alighanem szikráját sem pattintotta ki annak a sikernek, amely a költői műnek lángoszlopként mindaddig a sajátja, míg magyar irodalomról beszélhetünk.

Lőcsei Gabriella

Halász Miklós

A „bűn bibliájának" lapjaiból

A pécsi Felsőmalom utca, ahol a *Várostörténeti Múzeum* áll, ódon és tekervényes, az épület boltívei nem kevésbé titokteljesek – de amit most ezen ívek és falak között megtekinthetünk, az vonzza csak igazán a rejtélyeket. A kecskeméti *Szórakaténusz Játékmúzeum* egyedülállóan gazdag játékkártyaanyagot gyűjtött és rendezett egybe az *Iparművészeti Múzeumból*, a Rodolfó-gyűjteményből, a *Legújabbkori Történeti Múzeumból*, továbbá a neves gyűjtő- és szakíró, *Zsoldos* Benő Pécsre került anyagából, a híres bécsi *Piatnik Gyár* kölcsönpéldányaiból, de kilencven százalékban (!) *Jánoska* Antal magángyűjtőtől, hogy elgyönyörködtesse és elgondolkodtassa az embereket.

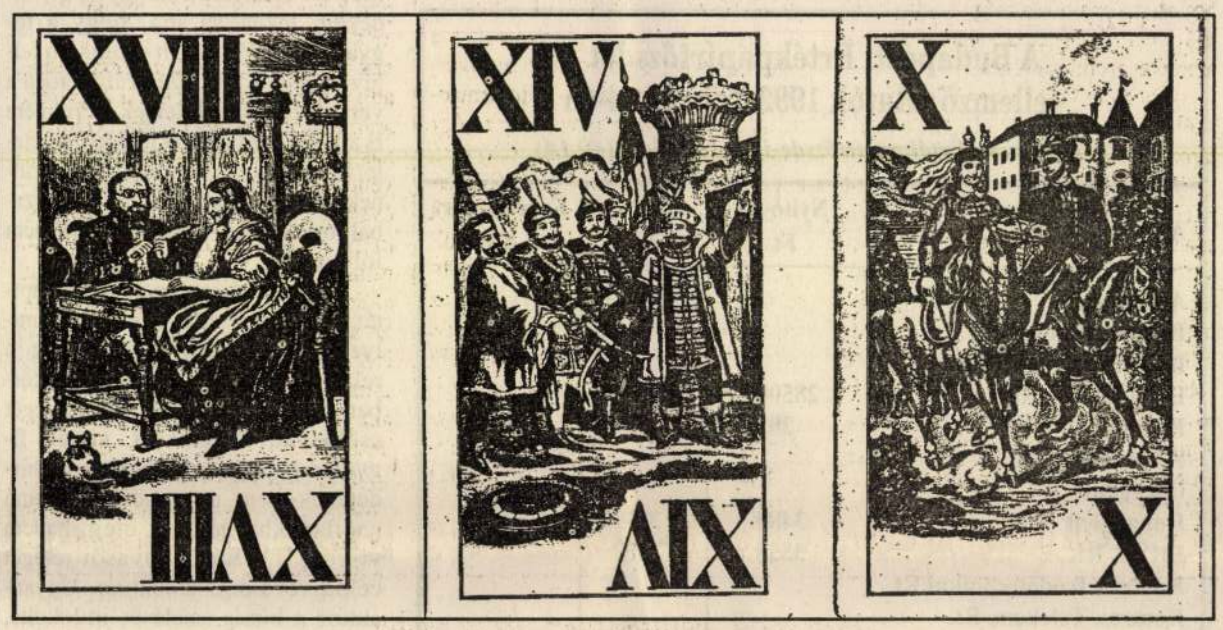

Tarokk kártya Magyarországon (Giergl István, 1865)

Tetszetős történelmi elrendezésben, hűvös üvegtáblák mögül sütnek elő az emberiség egyik legpatinásabb szenvedélyének dokumentumai, az „ördög bibliájának" lapjai, melyek cseppet sem sötétek, se nem komorak. Nagyon is színpompásak. Vidáman vonzóak, mint a bűn maga.

Láthatni elegáns francia és német tarokkártyákat, állatokkal, mitológiai lényekkel, városképekkel ékeseket; zsíros, tábori bakakártyákat és bögyös delnők gyűjteményét; csökkent látóknak készült „tapintós" lapokat; politikai karikatúrasorozatot; izlandi történelmi jeleneteket; Etiópiában használt japán készítésű francia kártyát; ősi olasz kártya svéd változatát; western kártyát és filmcsillagok gyűjteményét Humprey *Bogart*-tól Alfred *Hichcock*ig, kinek szivarján sötét dögmadár egyensúlyoz; amerikai történelmet és híresség eket; leningrádi majamotívumokat; első világháborús belga lapokat; transzformer(átváltozó) kártyát; Salvador *Dali* szürrealisztikus agyalmányaiból jókora sorozatot és Dali kártyatervezésének gyöngyszemeit is; a XV. századi magyar, német, cseh, francia királyi udvarok jellegzetes figuráit. Egyszóval *kábulatosan sokféle kártyát*, melyek egy dologban hasonlítanak egymásra: a szenvedély láza lüktet mögöttük.

Az erős és gyenge lapok egy idő után körüllebegik a látogatót, mint a boszorkánytánc, és *helyszíneket* keltenek életre. Dohány-, bőr- és konyakillatú termeket, ahol a csillárok erőszakos fényében maszkká merevednek az arcok, hol nagyok a tétek, és a rossz lapjárás kétségbeesését veszélyes dolog kinyilvánítani. Vagy éjszakai lövészárkokat, ahol a föld- és verejtékszagban katonák játszanak, egy darab szalonnában, egy korty pálinkában, ami segít elviselni az elviselhetetlent.

Leghosszabb ideig a múlt századi magyar tarokklapok előtt horgonyzok le. Ez állítólag a magyar lélekhez, észjáráshoz leginkább illő kártyajáték. A lapok ábrái régi világokról beszélnek; esküvést tévő vezérekről, lovagló delnőkről, kasztanyettás spanyol donnákról, kettős fövegű bohócokról, csibukos törökökről. Az ember szinte hallja a meghitt zsibongást és egy tűnő pillanatra meglegyinti a békeidők nyugalma. Azt mondják, akik értenek hozzá, hogy ez a játék messzire nyúlik a múltba, Ázsiából származik, mint vitéz eleink, kacskaringós keleti gondolkodás kell hozzá, figyelem és lelemény, mert hosszú, mint a mese, melynek csalafinta a bevezetése, ármányos a folytatása és igen meglepő a végkifejlete. És emellett nem száraz, rendkívül kedélyes, a cselvetések, fondorlatok és élvezetes töprengések lévén. Ismeri, műveli ma valaki ezt a játékot? Vagy ezt is elsöpörte a buldózer-transzformer tempó? Azt is mondják a beavatottak, hogy aki kártyázik, az a felejtés mámorát élvezi, s külön világegyetemben él, melynek síkjait kártyalapokkal rakták ki.

(baróti)

FERDINAND JANOSKA, k.u.k. ing./mérnök/

A miskolci Fay-ház különböző metszetei az előző alaprajzról.A felső két metszet az egytraktusos,féltetős melléképület,alul a kéttraktusos főépület metszete az alaprajzon megjelölt 1-m metszővonalban.Érdekes mindkét épületnél a szabad kémények megléte.A kisebb metszetek a faskamra,a keritések és a szennyvizcsatorna metszetét adják. Joh.Ujhazy k.u.k ing.lattamozta. 22.old.rekete re

KOMAROMY JÓZSEF: A lebontott Fay-ház barokk kori tervrajzai 20.old.

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei,1966. jun. 7.szám. Miskolc, 1966.

FERDINAND JANOSKA k.u.k.ing./mérnök/

A miskolci Fáy-ház melléképületének a kórház céljára ké
szült átalakitasi terve,amely az épületben két nagyobb
betegszobát létesitett a válaszfalak lebontásával.-Joh.
Ujházy k.u.k.ing. láttamozta. 23.old. Fekete repr.

KOMÁROMY JÓZSEF: A lebontott Fáy-ház barokk kori tervrajzai 20.old.

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei,1966. jún. 7.szám. Miskolc, 1966.

FERDINAND JANOSKA, k.u.k ing./mérnök
~~DOMBY ISTVÁN térképész~~

A miskolci barokk kori Fay-ház fő-és melléképületének alaprajza. A főépület az 1760-as években épülhetett és egy nemesi kúria beosztását adja. Száz év múlva az épületet kórház céljára használták. A szennyvízcsatornát külön derítő nélkül közvetlenül a Pece árokba folyik. /Akmai Hősök tere 1.és 3.sz.telek, a Nemzeti Bank és Közgazdasági Technikum/. 21.old. Fekete repr.

KOMÁROMY JÓZSEF: A lebontott Fay-ház barokk kori trevrajzai 20.old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1966. jun. 7.sz.- Miskolc, 1966.

Jánosi Sándor, festőművész

A tiszakécskei nyári művésztelep alkotásaiból rendeztek kiállítást a község műv.-i központjában. E kiállításon a Tisza játssza a főszerepet.
A kécskei születésű művész a nagykanyar derűjét festi meg, /említve/ művein.

Vadas Zsuzsa: Variációk a Tiszára.
Petőfi Népe, 1979. nov. 18.

JÁNOSI SÁNDOR/

Legényvirág színes linómetsz. 32x24

I. Miskolci országos grafikai biennálé Kat. bev. D. Fehér Zsuzsa. Miskolc, 1961.

Tánczos Gábor: Magyar ... Bp. 1986. Mad. XXX/12.
6

...ly óras bicikliutra van a folyótól a város, a falu és a tanya. A titokzatos birtok pedig valahol középen, két nyárfasor takarásában vagy inkább takaratlanságában. Ha nem lövik agyon az első világháborúban, nyilván ír még néhány könyvet Alain-Fournier, de agyonlőtték. Így most egész írói birodalma Az ismeretlen birtokból áll. Ez a birtok valójában a világ. Amikor ezt a könyvet először elolvastam, betegesen vágyakoztam az ismeretlen birtok után. Csak évek múlva értettem meg, hogy ez a birtok bennünk van, a lelkünkben, agyunkban, s bizonyos értelemben mindig egy parasztszekéren ülünk és sánta lovacskák vonszolnak bennünket ide-oda a mezei tagutak között, hol erre, hol arra sejtve a fák közül előpirosló épületeket. Amikor Alain-Fournier könyvét elolvastam, újra érdekelni kezdett a világ, viszatértek ambícióim, s rohamosan elkezdtem gyógyulni. Már nem találtam olyan nevetségesnek, hogy az autóból kilopják az alkatrészeket.

épületet is tatarozták, kisebb, kétháromágyas szobákat képeztek ki az idősebb betegek számára. A régi teraszt, ahonnan a vadgesztenyefák lombját, s a kórház híres jegenyesorát nézegettük, megnagyobbították. De a jegenyesor áldozatul esett a megújulásnak, helyén most a központi épület impozáns tömege zárja le a szem útját. Kárpótlásul a betegek hamarosan megkapják a Kiscelli-domb aljában elterülő erdőt, sétautakat alakítanak ki a fák között és padokat helyeznek az árnyékba. A régi épületből föld alatti folyosón lehet átmenni a központi épületbe, s az új, Tégla utca felé eső szárnyba is, így még a legzordabb időjárás idején sem okoz gondot a betegszállítás.

Éppen tíz éve, amikor a régi kórházban feküdtem, kezdődött meg dr. Markovits György főigazgató közreműködésével az építkezés. Most lényegében a végére értek. A Fővárosi Tanács költségvetéséből megvalósult építkezés körülbelül 800 millió forintba került. Ebből az összegből nemcsak épületek születtek, hanem új konyha, berendezések és műszerek is. A Margit Kórház műtői műszerezettsége európai színvonalú. Élvezet végigjárni a legújabb szárnyat, ahol művese, organikus idegosztály, belgyógyászat, fizikoterápia, kapo

★

Napok óta csörömpölnek az abakom alatt. Felkelek, kinézek. Egy ormótlan teherautóra kiürült infúziós üvegeket rakodnak. A ...ápület másik oldalán

Jánosi Zoltán metszete

Jánosi Sándor

Konstruktív tájképeivel szerepelt
a művész a tárlaton.

Ábrahám Károly: „A Csepeli Képzőművészek" . . .
Tükör, 1977. március 20–41. lap.

Jánosi Sándor

a Csepeli Galériában megnyílt a csepeli képzőművészek közös tárlata, melyen a művész képei szerepelnek.

Akácz László: A Csepeli Képzőművészek Tavaszi Tárlata.

Tükör, Bpest, 1977. márc. 20.

JÁNOSI SÁNDOR festő, grafikus
Ujkécske, 1927

1953-ban, a freskószakon végzett a Főiskolán, mestere Szőnyi István volt. Egy esztendeig a bukaresti akadémián tanult állami ösztöndijjal. Jelenleg müvész-pedagógusként dolgozik. - Természetelvü táj- és zsánerképei mellett ujabban rézkarcolással, linómetszéssel is foglalkozik. A mindennapi valóság érzékeny ábrázolója.

Művészéletrajzok 1975

Jánosi Sándor, Aestő

A népi kollégista képzőművésnek kiállítását a Magyar Nemzeti Galériában rendezték meg, melyen a művész művei szerepelnek. „Napraforgok" (említve). Az asztalosból lett képzőművész négy éve kapta meg a Szocialista Kultúráért-kitüntetést. A művész Újkécskén született.

Vadas Zsuzsa: „Sej szellők, fényes szellők!..."

Petőfi Népe, 1976. dec. 10.

festőművész 1.) Folytatás

...vészek között már négy éve jócs-
...ak sorain emlegettek azokat, akik
...ak második felében indultak útnak
...ban István, Derkovits Gyula és Nagy Balogh
...ak viselő közösségekben. 1946. dec.-ében mu-
...ak be több mint 70-en a Nemzeti Galéria
...vári termeiben. – Kovács Ferenc szobrász Kiskun-
...egyházán, Jánosi Sándor és Szurcsik Jenő festők Ty-
...kécskén, illetve Herczegszántón születtek. Ezért van kö-
...zük Bács-Kiskun megyéhez.

Halász Ferenc: Festők Tiszakécskén.

Petőfi Népe, 1980. szept. 14.

2.) Folytatás.

...egy hónapra Tiszakécs-
...ló, B. Séday Mária, Jánosi
...th ádám. Jöttek ki nekik ápolt a
...en gyönyörű tereket a sikert-
...ási Sándor terembe meg szülőhely-
...t tagjai közöt. Asztalos volt, amikor
...umba lépett, majd szakértésgit tett és
...batott a Román Akadémián. Ő indult
...tár környezetéből – emlékezik. Ha nincs a
...most nem leme itt, nem lett volna kiállítása
...ban – kollégái szerint.

Halász Ferenc: Festők Tiszakécskén.

Petőfi Népe, 1980. szept. 14.

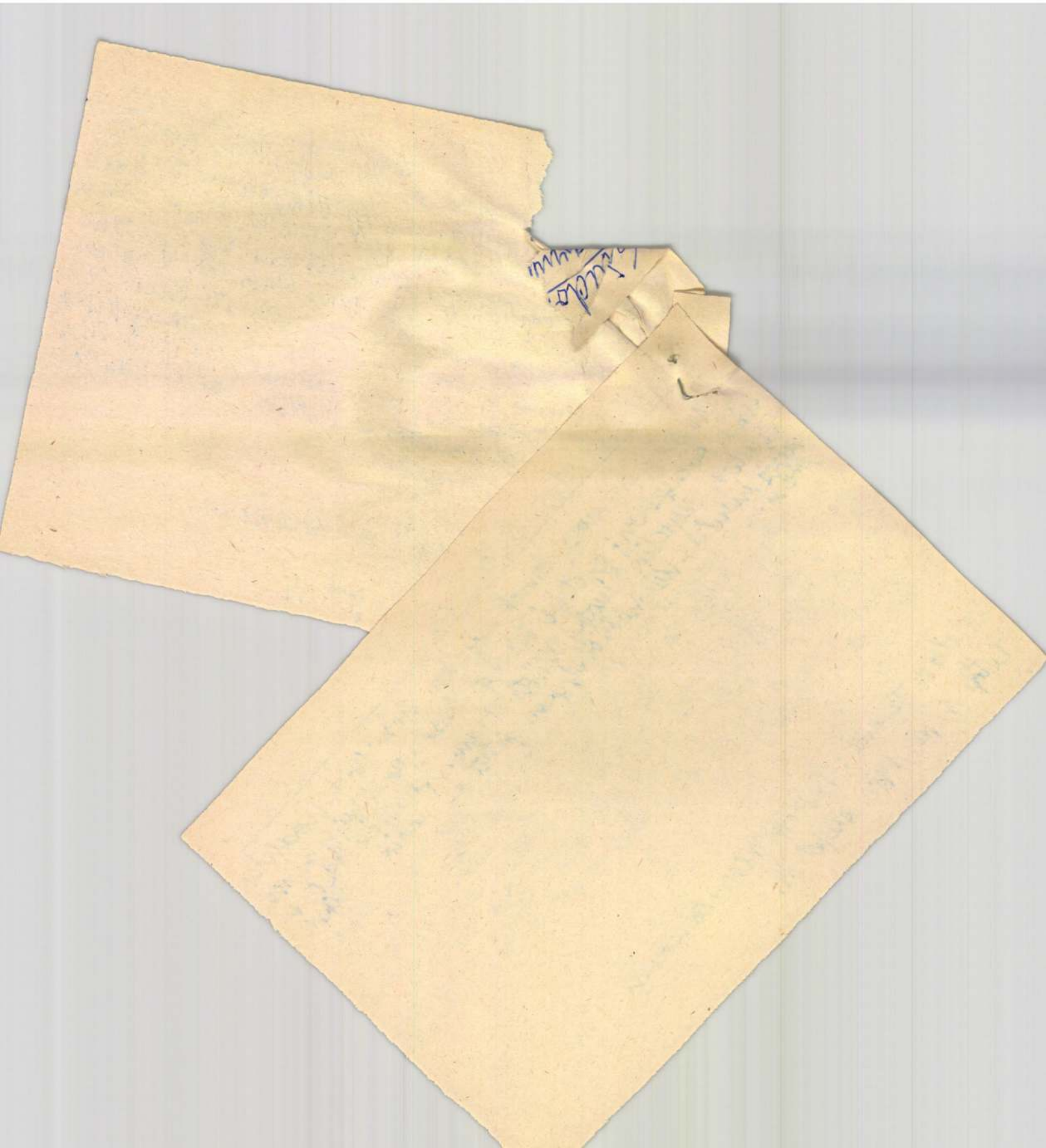

Farosi Sándor

Artner Tivadar: Festők a Tisza partján

Népszabadság, 1984. VIII. 24

MDK

Jánosi Sándor

Legényvirág, sz.lino

1. Miskolci 0. Grafikai Biennale 1961.

Jánosy Sándor
Tavasz, temp.

Nyári Tárlat. Ernst Muz. 1954. jul. 2 **l.**

Jánoska Tivadar, festő

L: Zoltánfy István

Tandi L: Zoltánfy Istvánnál 91-96

Tiszatáj, szeged, 1979. máj XXXIII/5

Jánoska Tivadar festő

„Szocialista hagyományok Szeged képzőművészetében" címmel megnyílt kiállításon szerepelnek munkái.

Kulka Erzter: Szegedi festők tárlata.
Délmagyarország, 1969. márc. 21.

Jánoska Tivadar

festő

László

Szabad Művészet

1952. 8. f. 379. l.

...ndő szerszámhambárt illeti
...ém, hogy az 1912 évben a ki-
...ny ból 97 Kor. felhasználása
...uz a hambár költségei javára

...rona átalányból, miután ab-
...adó elesik, továbbá az őr-
...t is le kell számítani, alig
megtakarítás elérhető, mert
kertjére szépítés céljából is
...lesz fordítandó, miután a
fákat, ujakkal kell pótolni.
virág magvakra is megmun-
számolni kell.
...a szerszámkamara költségeit előjáró
...ieszközölni kegyeskedjék.
...ős 3 á=

Keresztesy Lajos

Jánoska Tivadar

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyílt, melyen szerepel műve.

Meglívó

1974. Okt. 5.

Jánoska Tivadar, festőművész

Szegeden, a Tábor u. i kollektív műteremben festette a fekete[aktmodellt, Erzsiket, Sándor Lajos, Jánoska Tivadar, Rimanóczi Géza.

Tandi Lajos: Zoltánfy Istvánnál.
Tiszatáj, 1979. 5. 92. old.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Sztalin sétány, szén

Nyári délután, "

Család, "

Zászlóvarrás, "

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

Sztalin sétány, szén

Nyári délután, "

Család, "

Zászlóvarrás, "

MDK

Jánoska Tivadar festő

Nyitra-part, akv.

Fej, szén

Hegyi ut, akv.

Akt, szén

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Nyitra-part, akv.

Tej, szén

Hegyi út, akv.

Akt, szén

Jánoska T. Nagy.Kiáll. Szeged, Móra F.Mus. 1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Villamos-megálló, szén

Talicskázó, szén

Tanulmány, "

Utcarészlet, of.

Szalmakazlak, akv.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

Villamos-megálló, szén

Talicskázó, szén

Tanulmány, "

Utcarészlet, of.

Szalmakazlak, akv.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Család, of.

Munkások, szén

Cementkeverők, szén

Téglagyár, szén

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

Család, of.

Munkások, szén

Cementkeverők, szén

Téglagyár, szén

MDK

Jánoska Tivadar festő

Esti hangulat, of.

Cséplés, of.

Lovasok, of.

Táncolók, paszt.

Háztömbgyülés, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

Batt Hanguiart, of.

Caeplée, of.

Lovaaok, of.

Tancolck, paast.

Hastombeville, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Parkrészlet, of.

Vásár, of.

Beszélgetők, of.

Visegrádi hegyek, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 196o.

Parkrészlet, of.

Vidék, of.

Beszolgetők, of.

Visegrádi helyek, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Ásók, of.

Széchenyi tér, of.

Juhász Gyula, of. repr.

Nagymarosi utca, of.

Piacosok, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 196o.

Дядюшка Ивашка Гостев

Дядюшка Ивашка Гостев

Дядюшка Ивашка Гостев

MDK

Jánoska Tivadar festő

Halászok, of.

Visegrádi hegyek II. of.

Vásár, o.f

Öreganyó, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 196o.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Halászok, ol.

Visegrádi hegyek II. ol.

Vázák, o.f

Öregasszó, ol.

Jánoska T. hagy.Kiáll. Szeged, Móra F.Mus. 1960.

M.D.K.

Jánoska Tivadar, festő

„Leányra" c. képe a VI. Megyei Képzőművészeti Kiállitáson, „élénk szinei ellenére sem ad teljes megelevenítő erejű hatást egyszikusága miatt."

Dömötör János

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. aug. hó,

8. sz. 38. old.

M.D.K.

Jánoshai Tivadar, festő

„József Attila konfliktusa" c. művén „a különben technikás segédi festőnek az alkotói szuvedély hiányát" rója fel Victor Kornél:

Az V. megyei Képzőművészeti Kiállításról

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. okt. hó 37. old.

B.a.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Parkrészlet, of.

Kertészkedés, of.

Magány, of.

Nagymama és unokái, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.múz. 1960.

Barkeszlet, ot.

Kerteszkedes, of.

Nagany, of.

Nagymama es unoka, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Árviz után, o.temp.

Visegrádi hegyek I., akv.

Dunai táj, paszt.

Esti tanácskozás, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Múz.
1960.

Árviz után, o.temp.

Visegrádi hegyek I., akv.

Dunai táj, paszt.

Esti tanácskozás, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Testvérek, of.

Tihany, paszt.

Pozsony--Bratislava, of.

Tanulmány, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Múz. 1960.

Testvérek, of.

Tihany, paszt.

Pozsony--Bratislava, of.

Tanulmány, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Utcarészlet, akv.

Erdőrészlet, o.temp.

Munkás, paszt.

Kazlak, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz.
1960.

Utcarészlet, akv.

Erdőrészlet, o.temp.

Munkás, paszt.

Kazlak, of.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1970 JÚN 17
PETŐFI NÉPE

Jánosi Sándor, festő

1021

A. Sth. V.5

KÉT KIÁLLÍTÁS KÉPEI

Hazatérő kécskei festők

Gyors egymásutánban két, Tiszakécskéről elszármazott festőművésznek rendezett kiállítást szülőfalujuk művelődési háza. Mindketten a középnemzedékhez tartoznak, hosszabb ideje távol élnek a megyétől, kevésbé ismert nevek a képzőművészeti életben, alkotó tevékenységük rajzpedagógiai munkásságukkal párhuzamosan bontakozott ki. Egyéb megegyező vonásokat nehéz lenne kideríteni.

Jánosi Sándor

Érezhető, hogy nagy igyekezettel készült a kécskei kiállításra. Az utóbbi két évben megfestette a nagyközség mindkét felekezetű templomát, a gimnáziumot, a víztárolót, a termelőszövetkezetbe vezető jegenyés utat, szülőházának utcáját és még számos, helyi részletet, környékbeli tájat. Ezeket a nézők általában örömmel ismerték fel, mert kétségkívül felismerhetőek, harsány színeik pedig egyenesen felhívják rájuk a figyelmet. Nem igényel tüzetes vizsgálatot, hogy a nyilvánvaló elrajzolások, a megmunkálás felületességei is szembe tűnjenek, de mentse az eredményt a szülőhely szeretetének szándéka.

Kevésbé szorulnak mentségre azok a művek, amelyek az ötvenes években keletkeztek. A festmények (*Leánykafej, Feleségem, Régi-szőlő, A Benke-porta*) még magukon viselik a főiskolai mester, *Szőnyi János* jótékony hatását, egyszerű kompozíciójukban, visszafogott színeikben, gondos felületkezelésükben egyaránt. A rajzok, kivált az *Önarckép békegalambbal*, jó felkészültségről tanúskodnak, a rézkarcok, linometszetek pedig nagyon is elhitetik, hogy az I. Országos Grafikai Biennálénak Jánosi Sándor a résztvevője volt.

A főiskola elvégzése (1953) után több mint húsz évet egy csepeli általános iskolában tanított. Bizonyára a nevelőmunkáért hozott áldozat és a korán nyugdíjba kényszerítő betegsége magyarázza, hogy fiatalon ígéretes tehetsége nem fejlődött tovább.

● Jánosi Sándor képei előtt.

Fiatalok és egy régi barát Jánosi Sándor kiállításán.

Vállalatok, szövetkezetek, kisiparosok,

figyelem!

Megvételre ajánljuk készletünkből használt, de üzemképes, olcsó

fa- és vasipari szerszámgépeket,
villanymotorokat,
vízszivattyúkat,
hegesztő dinamókat,
áramfejlesztőket,
stabil robbanómotorokat,
egyéb gépeket.

Ugyanakkor üzemképes, minden típusú gépet, műszert készpénzért megveszünk állami vállalattól és magánosoktól egyaránt.

Eladást — vételt közvetítünk minden szektor között.

Címünk:
MAGÉV
Használtgép Kirendeltség
6000 Kecskemét, Katona J. tér 8.
Telefon: 12-934.

4383

I G H

A Kalocsai Paprika
hívja a fűszerpaprika t
ros paprika befejező sz
válogatva a be nem ér
A leszedett zöld papril
ségáron átveszi. A zöl
vállalat rassel zsákot b

Kedvezményes

nyúltenyésztési

lehetőség

kistermelők

részére

A Bikali Állami Gazdaság a Baromfifeldolgozó Vállalattal együttműködve közkívánatra folytatja húsnyúltermeltetési akcióját.

Térítés nélkül 2 éves tartásra ad tenyésznyulakat. 2 év után a kihelyezett nyulak 80%-át kell visszaadni. A húsnyulak felvásárlása szerződésben rögzített áron történik.

Nyári ár **VI. 1—IX. 30-ig 32 Ft/kg;**

Téli ár **X. 1— V. 31-ig 35 Ft/kg.**

A SZERZŐDÉS termelési és értékesítési BIZTONSÁGOT nyújt.

Apróhirde

Ingatlan

ELADÓ háromszobás összkomfortos utcai házrész. Kecskemét, Tatársor 1. 4349

ELADÓ Autóscsárda melletti közben egyszobás új épület, 250 négyszögöl területtel. Érdeklődni: délután 4 órától. Kecskemét, Felsőszéktó 64/4. 4368

KEREKDOMBON üdülőtelek, szabadkézből eladó. Kecskemét, Nyíri út 29. Dékány. 4335

ELADÓ ház, többrendbeli lakással 2 utcára szóló, leválasztható, két részben is. Kecskemét, Szarvas utca 11. 4407

ELADÓ kétszobás, kertes családi ház. Kecskemét, Alsószéktó 116. sz. 4411

459 NÉGYSZÖGÖL telek Felsőszéktóban eladó. Víz van, villany megoldható. Érdeklődni lehet. Kecskemét Mező Imre u. 4. 4441

ELADÓ 2 szobás, családi ház, 170 négyszögöl telekkel. Kecskemét, Fürdő u. 43. 43620

HÁROMSZOBÁS családi ház melléképületekkel, garázzsal eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Dankó u. 2—4. sz. 43641

Lakás

KALOCSA, Kossuth Lajos u. 58. szám alatti, 2 szoba,

magyar építészek kitűnő kiállítási helyiséget tudnak tervezni. Megismertetett bútortervezésünk, kerámiánk, textilmunkáink, üveg- és porcellániparunk, könyvművészetünk, ötvösségünk, háziiparunk fejlettségével, a színpadi díszletezés mai törekvéseivel, a kirakattervezés és rendezés mai ízlésével, de nem feledkezett meg népünk háziipari művészetéről sem.

Ezt a sokoldalu szemléltetést a «szép otthon» jelszava alatt foglalta össze, segítségül hívta a magasabb művészeteket, a festészetet, szobrászatot és az éremművészetet is és kiterjeszkedett úgyszólván minden egyéb vonatkozásra, melyben a mai művészet stílusa megnyilvánulhat.

A kiállítás feltűnően ízléses és ötletes volt. Meggyőzött arról, hogy ma már éppen úgy van egy jellegzetes, a kor lelkének megfelelő iparművészeti stílus is, mint ahogyan a régi nagy történelmivé vált stíluskorokban volt s hogy valóban kár ezeknek a stílusoknak utánzásával vesződni, amidőn azok lelki előfeltételei régen megszüntek.

Említsük fel végül *Borbereki-Kovács* Zoltán kiállítását is, mely a Tamás-galériában volt látható. Ez a fiatal művészünk a festői alakítás terén éveken át ultragroteszk formákkal küzködött. Ábrázolásmódjában mindig megnyilvánultak plasztikus hajlandóságai, melyek legújabban szobrászi művekre csábítják. A színek érzéki szépsége különben sem volt erős oldala. Ma sem az, és festői képalakításai különben is túlságosan meggyőzőek. Szoborkísérletein azonban őszintébbnek és erőteljesebbnek látszik, mintha a szobrászat szigorúbb anyaga jobban összesűrítené és egyszerűbbre nyesné képzeletét. *Farkas Zoltán*

SZLOVENSZKÓI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSA

Szlovenszkó és Kárpátalja magyar festői kevés alkalommal mutatkozhattak eddig be csoportosan. Első jelentősebb fellépésük esztendőkkel ezelőtt a prágai Myslbek pavillonban történt. Ez a prágai kiállítás, mely nemzetiségi különbség nélkül hozta Szlovenszkó legnevesebb festőit, magyarokat, szlovákokat és németeket egyaránt, nagyon előnyös, de egyúttal még hézagos képet adott az izmosodó szlovenszkói magyar pikturáról. Az első teljesen önálló országos jellegű kiállítást 1932-ben a SZUM — Szlovenszkói Úttörő Művészek — rendezte Pozsonyban. Egy esztendővel később a Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaságnak művészeti osztálya a SZUM-nak tagjaiból alakult. Tavaly a Társaság tagjai az Umelecká Beseda (Művészegyesület) ötvenesztendős jubiláris kiállításán ismét csoportosan szerepeltek, de lényegesebb mostani bemutatkozásuk a pozsonyi őszi tárlat keretében.

A Művészház hét termében, a Csehszlovákiai Magyar Tudományos Irodalmi és Művészeti Társaság rendezésében 5 festő és két szobrasz állított ki százötvennél több munkát. Ez a tagkiállítás főleg az anyag összeválogatása tekintetében egyenes folytatása a SZUM bemutatkozásának. Az összehasonlítás is önként adódik: az első kiállítás sok ígéretes tehetségre figyeltetett fel, beszámolt a szlovenszkói magyar piktura forrongó útjáról, az idei tárlaton ezeket az ígéreteket hangsúlyozottabban és kiteljesedve kapjuk újra, a beérkezett kiállítók pedig zártabb, befejezettebb anyaggal jelentkeznek. Szembetűnő a lehiggadás a fiatalok csoportjánál is, akik teljesen friss munkákkal tűnnek fel, míg a beérkezettek már korábbról ismert képekkel is szerepelnek, ami emeli ugyan a kiállítás értékét, s teret ad visszapillantó értékelésnek, de lecsökkenti a tárlat frissességét és érdekességét.

Így *Gwerk Ödön* elhozta már 1928-as pozsonyi kiállításáról ismert «Hegyvidéki szimfóniájá»-t, a barázdált földnek és a közte kanyargó ösvénynek lenyűgöző kompozicióját, ezt a terhes göröngyeivel nyugtalanul hullámzó földet barokkosan nehéz egével és a szétszakadó felhők mozgalmas játékával. Gwerk robusztus erejét és biztos formaösztönét ez az alkotása reprezentálta legjobban és ma is a kiállítás egyik legértékesebb darabja. Paszteljeiben erős és hangulatos, anélkül, hogy a Hegyvidéki szimfónia komor nagyságára emlékeztetne.

Reichental Ferenc, a modernek legmarkánsabb alakja, ezúttal nem szere-

Nyugat 1936. január

pel szerencsésen. Nagy kompozicióiban a literális tartalom elnyomja a festőt, a szem emberét. Leszűkíti és részben elszürkíti művészetét, túlhangsúlyozza témáinak szociális tartalmát. «Ebéd» című nagyvonalú kompoziciójában erős tendenciával megnyilvánul programmja, valami túlméretezett freskószerűség is van ebben a képben, de a tartalom nem tudja betölteni a kereteket. Ahol a tendencia kihangsúlyozása kevésbé izgatja Reichentalt, témáinak emberi tartalmával erősebben leköt.

Pór Bertalan külön értéke ennek a kiállításnak. Csak négy képpel szerepel, köztük apja kitűnő arcképével és a «Madonna harmadik osztályon» című nagyon szerencsés kompoziciójával. Mesteri színezésével és lenyűgöző összhangjával európai vonalú alkotás. A beérkezett festők csoportjában *Stern Ármin* kellemes impresszinonizmusával hat. Tanulmányai közt feltűnik egy bretagnei parasztasszony feje, a dolgos élet és a szegénység sztigmáival fáradt arcán és a már kissé hályogos szemének melegfényű tekintetével. Kompoziciós képe színeiben akadémikusan dekoratív, de nem meggyőző.

A kiállítás egyetlen Kárpátalján élő művészének, *Erdélyi Bélának* impresszionizmusba hajló naturalizmusa minden képében megragad. Kiállított képeinek egyetlen témája: a természet. Festői tudása társai közt a legnagyobb, érzései kifejezésére nem elvonatkoztatott tartalmat, hanem a tökélyig kifinomult színeket és tiszta formákat használ. A természet szépsége halk mámorba gyujtja színeit. Kár, hogy csak tájképeket állított ki és ezzel elejét vette egy átfogóbb értékelésnek.

A pozsonyi *Schubert Gyula* akvarelljei meleg lírájukkal hatnak. Tátrai olajképe tisztult és nyugodt művészi egyéniséggel ismertet meg. Ízléses és a festőiség lényegét kereső piktor. *Jánoska Tivadar* képei is erős festői kultúráról tanuskodnak, paszteljeiben teljesen kiegyensúlyozott, tudatos és eszközeivel gazdaságosan élő művész. Aktkompoziciója színeiben fáradt és formátlan. A pozsonyi művészek csoportjában *Murmann József* vásznait ízlés és kitünő technikai felkészültség jellemzik.

A komáromi *Harmos Károly* viziós tartalmú temperái, paszteljei és szénrajzai inkább irodalmiságukkal, mint festőiségükkel hatnak. Kompoziciójában tökéletes a rajz, de színei elbágyadóak. Képzelete dús mesevilágot tud megteremteni, vizióiban életet kap a természet, a hegyek, fák, felhők és vizek életre kelnek, meseszerűen kavarognak és a formának sokszerű váltakozásával érdekelnek. Gazdag valamennyi képének elbeszélő tartalma, de túlrészletezi és elédesíti ezt a tartalmat, a lélek igazi költői szárnyalását ritkán érezzük vizióiban. Az ugyancsak grafikus és illusztrátor *Nyiresy Tichy Kálmán* kevesebb technikai tudással és formakészséggel, de szárnyalóbb képzelettel jelentkezik. Színei érzékenyek és vibrálók. Tűkarcainak témáit artisztikusan építi fel, gazdagon részletez. Ahol csupán illusztrál, túljut a literaturán és képzelete festői meglepetéseket hoz.

Nagy Márton a komáromi Harmos legtehetségesebb tanítványa. Benne is irodalmi hatásra törekvő festőt ismerünk meg, aki a festőiség rovására túlhangsúlyozza a témát. Még kevés a pikturális tudata és színérzéke, csak temperáiban sejttet érdekes egyéniséget, aki a kisváros fojtó kulturátlanságából keres kivezető utat.

Weiner Imre a kiállítás legvitatottabb festője. Új képein már nem érezni az új francia festészet hatását, pikturális mondanivalójában teljesen önálló lett, intellektuális tárgyakat keres és analitikus eredményeket próbál leszűrni. Szellemi problémái tagadhatatlanul mélyek és intellektualizmusában sok a meggyőző vonás. Falusi tárgyait a groteszk oldalról fogta meg, de erről a groteszk síkról újabban homályos irodalmiságba tévedt. Túlkomponálja képeit, vizióit megbénítja tudatosra erőszakolt problémáival. Zsákutcába jut, amikor freudizmust akar adni túlterhelt szimbolumaival. Nem bízza magát ösztönére, hanem az eszére. Korábbi képeinek színezése is megnyerőbb volt, ma formában tömörebb és plasztikusabb, de színeiben kemény és gyakran nyers, ami szintén tudatos vonása. Egyáltalában hibáztatjuk ezt a túlhangsúlyozott tudatosságot s problématikusságát, szimbolumainak talányait, mintha célja a nyárspolgár megrökönyödtetése volna.

Vonzóak azok a képei, melyekben tisztára festői problémákkal küzd és elejti a literális hatást.

A fiatal *Staudt Mihály*, Gwerk tanítványa, nem szerepel szerencsésen. Önálló kiállítása után témakörének tágítását és érettebb színezést vártunk tőle.

Lőrincz Gyula osztályharcos festő. Világnézetét beleviti festészetébe és fiatalságának és tehetségének meggyőző fanatizmusával vállalja állásfoglalásának következményeit. Művészetének célja: agitáció és a forradalom elveinek szolgálata. Szerencséje, hogy ösztönös és egyéni látású művész, aki tudott szakítani az úgynevezett proletárművészet hangos és felületes céljaival. Ma mindinkább a festői mondanivalót hangsúlyozza, olajtemperakompozicióiban előlép a vizuális művész és a szűkebb pátriának szeretete. A kiállítás egyik aranyérmét megérdemelten az ő munkáinak ítélte oda a bíráló bizottság. Lőrincz a fiatalok legtehetségesebbje, akinek munkássága a nemzetköziség síkjáról az egyetemes emberi problémák felé hajlik.

A másik aranyérmet *Prohászka István* kapta. A Pozsony melletti Somorján él. Ez a csallóközi kisváros mintha egész művészetének determinálója volna. Harsogó és egészséges, üdén nyers színeivel elénk állítja a Csallóköz földet túró parasztját, kisemberét, munkását és csendőrét. Anélkül, hogy programmal vagy problémákkal túlterhelné képeit, szociális pikturát ad. Elképzeléseiben naiv és romantikusan őszinte, darabos festő, sokszor Csontvárira emlékeztet. «Riadalom» című kompozíciója nyers erejével, haragos színeivel reprezentáns alkotás. A háborús viziójában az elképzelés túlságosan naiv, ezt a témát csak elmélyedőbb intellektussal szabad megközelíteni. De a szlovenszkói tájvalóságot és a csallóközi ember földközelségét, kötöttségét senki sem tudta nála jobban éreztetni. Mozgás, feszültség, robbanó dinamika van alakjainak vad kavargásában. Sohasem volt formaérett festő, a forma plasztikus volta alig érdekelte, csak a mozgás lényege és a valóság, a kisember kapcsolata a kíméletlen és kegyetlen természethez fogta meg. Aktív művész, akinek mondanivalója korszerű.

A tagkiállításon két szobrász is szerepel. *Riegele Lajos* két plakettel és Krisztus kísértése című dekoratív márványával, *Fleischmann Artur dr.* pedig több portréval és néhány hangulatos terakottával. Ady maszkja és Tandler tanár portréja nívós munkák.

A kiállítás nem adta meg keresztmetszetét Szlovenszkó egész képzőművészetének, több értékes név nem szerepel a kiállítók közt, de hiányosságában is nagyon meggyőzően dokumentálta e földdarab művészetének korszerűségét.

Egri Viktor

KÜLFÖLD

«TRÓJÁBAN NEM LESZ HÁBORÚ»

A *Revue de Paris* egészében közli Giraudoux legújabb színművét, amelynek sikerét, szépségét, érdekességét mindegyik párisi lap elismeri, de amely, félő, mégse jut majd túl Louis Jouvet színházán s egy bizonyos párisi, vagy párisias közönség érdekkörén, holott témája, tanulsága, elragadó bátorsága s gyönyörű humanizmusa révén Párison s Franciaországon túl is a legnagyobb, a leglelkesebb közönséget érdemelné. Mint *Judith*, mint *Amphitryon*, ez az új Giraudoux-darab is egy mitoszt, egy ősi mesét támaszt fel és értelmez előttünk, minden túlzott irónia s minden olcsó aktualitás nélkül, azzal a könnyű, hajlékony, mosolygó, szeszélyességében is okos, szabadszájúságában is mértékletes gráciával, amelyet az irodalomtörténet egyszer majd a «giraudoux»-i jelzővel fog megtisztelni. Az egész darab, két felvonásra osztva, mintha csak a Homerosból ismert trójai háború nyitánya lenne s egyetlen drámai magva az a sajnos már előre eldöntöttnek érzett kérdés, hogy lesz-e, vagy sem háború Trójában, a végzet, az emberek, a körülmények és a szenvedélyek akaratá-

ból. Hektor abban a reményben tér haza egy háborúból, hogy ezentúl béke lesz Trójában s becsukhatják véglegesen a háború kapuit. Igen ám, de közben Páris megszöktette Helénát s most a görögök részéről fenyeget az új háború. Hektor a béke kedvéért visszaküldené Helénát, de csak a nők helyeslik a tervét, azok is inkább féltékenységből, míg a férfiak, főleg a vének, mindenre készek Helénáért s Demokos, a hivatalos költő, őtőle kér inspirációt legújabb háborús himnuszához. Andromaché, Hektor felesége, aki épp első gyermekét várja, csodálatos szavakat és érveket talál, a hű, a szerény, az okos hitves érveit és szavait, a háborús heroizmus, a háborús dicsőség ellen. «Mit nyerhet, mondja, egy ország tisztességben és erőben, mikor éppen legerősebb s legtisztességesebb fiait veszíti el a háborúban? Mindig a hazáért halunk meg! Hogyha bölcsen, tevékenyen, méltósággal éltünk benne, akkor is csak érte halunk meg!» De hiába, Priamos a háborút akarja s Domokos, a poéta már szavalja pattogó strófáit, Heléna és a háború dicsőségére. Maga az érdekelt szerelmespár meglehetősen közömbös: Heléna nem Párisba, inkább csak a férfiakba s a saját szépségébe szerelmes s Páris is mindenbe beleegyezik, csak hiúságán ne essék csorba. Hektor nem csügged, reméli, hogy győzelemre juttatja a békét s a háború bezáruló kapui előtt az elesettek emlékét idézi: «Ó ti, akik nem hallhattok, akik nem láttok bennünket, nézzétek ezt a menetet, hallgassátok meg a szavaimat. Mi vagyunk a győztesek. Bár, úgy-e, mit törődtök ti ezzel? Hiszen ti is azok volnátok. De mi az élő győztesek vagyunk. Itt kezdődik a különbség. Itt kezdődik a szégyenkezésem. Nem tudom, hogy a halottak közt nem jelöli-e kokárda a győzteseket. Az élőknek, ha győztesek, ha nem, igazi, dupla kokárdájuk van: a két szemük. Nekünk, szegény barátaim, két eleven szemünk van. Látjuk a napfényt. Megtehetjük mindazt, amit a napfénynél tesznek. Eszünk... Iszunk... Hát még a holdvilágnál!... Együtt alhatunk az asszonyainkkal... És a tieitekkel is... Ó ti, akik nem tudtok érezni, se tapintani, szívjátok be ezt a tömjént, érintsétek meg az áldozatokat. Ha már egyszer egy őszinte vezérrel van dolgotok, tudjátok meg hát tőlem azt, hogy nem szeretlek s nem tisztellek mindnyájatokat egyformán. Hiába vagytok mind halottak, köztetek se több a bátor s kevesebb a gyáva, mint az élők között. Köztetek is éppanynyian hulltak el a menekülés, az alacsony elfoglaltságok vagy a közepes gondolatok között, mint akár a fenségben és merészségben. Halottaink egy jó felének semmi hiányát sem érezzük... De, akárkik vagytok is, ti távollevők, ti nem-létezők, ti elfeledtek, lét, nyugalom, foglalkozás híján, — úgy érzem, hogy most, amikor bezárom a háború kapuit, mentegetnem kell előttetek magunkat, a szökevényeket, akik túléltek benneteket, s úgy érzem, mint egy dupla rablást és mint egy dupla megbélyegzést, ezt a két földi jót, e két szót, amelyeknek remélem, nem fogjátok fel a hangzását s a fényét, vagyis a meleget és a kék eget...» Andromaché a maga részéről Helénát próbálja meghajlítani: «A háború közeledésekor mindenkin új izzadtság üt ki, minden egyes esemény új mázat kap, a hazugságét» — s könyörületre inti Helénát, az egyetlen érzésre, amire ez teljesen képtelen. A részeg Oiax megsérti Hektort: sebaj, Hektor ezt is eltüri; a trójai hajósok elmesélik, hogy mit láttak Páris és Heléna szerelméből; mindegy. Hektor és Ulysses még így is hajlandók a tárgyalásra s «mint egy duó a zenekar előtt» mégegyszer próbálják menteni a békét, a darab talán legszebb párbeszédében. Hiába Ulysses rokonszenve — Andromaché szempillantása Penelopére emlékezteti — Demokos, a hivatalos költő, akit Hektor hallgattat el végleg, Oiaxot, a görög követet hazudja gyilkosának a nép előtt. Van még hát ok a háborúra, még Heléna nélkül is, aki máris Troilusszal, Páris öccsével kacérkodik. Mindennek vége: se béke, se szép ok, csak hazugság, frázisok és vak beletörődés. S így győznek a vének és a bárdok: mégis lesz háború Trójában...

Gyergyai Albert

ANDRÉ GIDE ÚJ KÖNYVE

Négy évtizeddel a«*Nourritures Terrestres*», az öröm és a felszabadulás nietzscheien ujjongó himnusza után jóval túl «az élet útjának felén», közel

Jánosko-Tivadar (1891-1960) festő

Pozsonyból került Szegedre.
Rajztanár volt, és 1945 után a
megedi művészeti élet egyik
vezetője.
Juhász Gyula / festmény, szerkő /
1961-ben szendesztek kapyo-téki kiállí-
tását

Sz. Z: Kis megedi művészettörténet

Tiszatáj 1968 VII. n. hátsó borító

Jánoska Tivadar, festő

Réntvesz A Masaryk Akadémia kiállításán

(1935. okt. 19. – nov. 4.)

Vásárolnak Tőle

Turczel Lajos: Magyar művészeti élet az első csehszlovákiai köztársaságban.

Irodalmi Szemle 1966/7. 655–6. l.

Kass János

Rajzok (repr.)

Magvető-almanach 1864/1. 187, 198, 215, 225. l

Jánoska Tivadar

Kálák, olaj, 60×80
Interieur " 80×100
Kerthelységben " 60×70
Gendélet " 50×60
Espressóban " 30×40
Vásár, " 30×40
Galód " 30×40

Csongrádmegyei képzőművészeti kiállítás
Szeged, 1959. kat. ben. Osváth Béla.

6.

Jánosta Tivadar

31. Juhász Gyula arcképe - olaj
~~[illegible]~~ 32. Muntést - szénrajz
33. Szegedi téglagyár, szénrajz
34. Tanulmány
55. ~~[illegible]~~ József Attila a muntést
zörött - olaj

Ismeri igényességét ezekben 2 rajzai-
ban:
Reprod: Juhász Gyula arcképe

Tinántúli festőművének vándor-
riallítása, Bev. Kákai Ferenc.
Békéscsaba. 1957.

Jámbor Tivadar festő.

Szervező művész, aki mint tanár is működik.

V. Miller Lóránt: Szegedi festészet.
Művészet, 1968. január – 24 lap.

MDK

Jánoska Tivadar képző-

művész

Önálló kiállítása volt Szegeden.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. szeptem-

ber [5.l.]

MBK

Jánoska Tivadar festőművész

Részt vett az alkotmány ünnepén Szegeden rendezett VII. Megyei Képzőművészeti Kiállításon.

Képzőművészeti figyelő.
Tiszatáj, Szeged, 1957. szeptember.
[5. l.]

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

Az év elején grafikai kiállítása volt. Még ebben az évben (1957) gyűjteményes kiállítást szándékoznak rendezni.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. szept. [5. l.]

MDG

Jánoska Tivadar (festőművész)

rajza – illusztráció – repr.

(Dér Endre: Teherán mester lakodalma.)
Tiszatáj, Szeged, 1957. szept.
[4. l.]

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

részt vett a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlaton.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. november. [2.l.]

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

A nyáron a Nagymarosi-művésztelepen dolgozott.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. (2. l.)

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

kapta a második díjat a (szegedi) városi tanács művelődési osztálya és idegenforgalmi hivatala pályázatán.

Képzőművészeti figyelő.
Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [2.l.]

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

Kék Duna, Visegrádi hegyek és Nagymaros című olajtemperái szerepelnek a szegedi képzőművészek a Móra Ferenc Múzeum képtárában rendezett kiállításán.

Szelesi Zoltán: A szegedi képzőművészek kiállítása.
Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [3. l.]

MDK

Jármoska Tivadar festőmű-

vész

Nagymarosi kishajó c. műve

repr.

Szelesi Zoltán: A szegedi képző-
művészek kiállítása.
Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [3. l.]

Jánoska Tivadar, festő

MDh

A szegedi festőművész — csaknem egy évtizedig volt vezetője a Csongrád megyei képzőművészek munkacsoportjának — elhúnyt. Ápr. 12-én temették el Szegeden a Rókus-temetőben.

— : Hír

8.l

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 13. [Vidéki!]

MDK

Jánoska Tivadar festő

szegedi [redacted] művész. Szervezte
és vezette a Csongrád megyei
képzőművészek munkacsoportját.

(Sütő): Beszélgetés Vinkler László-val
képzőművészeti életünkről.

Tiszatáj, Szeged, 1960. április. 14. l.

MDK

Jánoska Tivadar (festőművész)

Sztálin-portréja (másolat) szerepelt a szegedi festőknek a sztálini évfordu-ló alkalmával az Iparcsarnokban rendezett kiállításán.

Király József: Sztálin elvtárs 70. születésnapja Szeged kulturális életében.

Tiszatáj, Szeged, 1949. december. III. évf. 4. sz. 274. l.

MDK

Jánoska Tivadar festő

33, 34. l.

Ernst Múz. - Vidéki művt. kiáll. - SzM. 1955 - Artner T.

1

M.D.K.

JÁNOSKA Tivadar festő

megh. 1960.

A Csongrád-megyei képzőművészek munkacsoportjának vezetője volt

Magyar Művészet 1960 (XVI.) 88. old. G. E.

MDK

Jánoska Tivadar (festő)

Női arckép c. műve repr.
(képaláírás)

Tiszatáj, Szeged - 1958. július. 4. l.

MDK

Jánoska Tivadar (festőművész)

Háztömbgyűlés c. képe szerepelt a közelmultban Szegeden rendezett tavaszi tárlaton. (Negatív példaként említve.)

Szelesi Zoltán: Szeged új képzőművészete.

Tiszatáj, Szeged, 1955. dec. IX. évf. 5-6. sz. 376. l.

MDK

Jánoska Tivadar (festőművész)

A tavalyi megyei kiállításon (Szeged) mutatta be József Attila felolvasása versei a munkások közül c. képét. Kompozíciós ábrázolásai túlfűtött drámaiak; tájábrázolásai kissé hűvösen ható lírai művek.

Szelesi Zoltán: Szeged új képzőművészete. Tiszatáj, Szeged, 1955. dec. IX. évf. 5-6. sz. 377. l.

MDK

Jámoska Tivadar [festő]

1957 elején (Szegeden) egyéni kiállítást rendezett.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete az ellenforradalom után.
Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 5. l.

MDK

Jánoska Tivadar

Füzes, o.temp.
Napsütötte terrasz, of.

IV.Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai-Muzeum,1957.

Tata

Bartók Béla utca 2. Ház, földsz
kapuján Esterházy-címer. Copfst
boritva.

(Tata V és MV. Rep. 1952, második la

Jánoska Tivadar

MDK

szerepelt a Móry Ferenc Muzeum Horváth Mihály utcai képtárában rendezett kiállitáson.

a Szegedi Felsőtiszaparti Ifjuségi Üdülőt Winkler László, Jánoska Tivadar és Kopasz Márta müvészi mozaikja diszitik a tervek szerint.

Szili Török Dezső: Épitőmüvészeti Kiállitás Szegeden.

DÉLMAGYARORSZÁG, Szeged, 1956 ápr. 18.

Jánoska Tivadar

szerepelt a Vásárhelyen rendezett VII. megyei képzőművészeti kiállításon.

-szo-: Néhány szó a VII. megyei kiállításról. CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP. 1957. aug. 15.

Jánoska Tivadar

Füzes, olajtemp.

Napsütötte terrasz, olaj

IV. Vásárhelyi Őszi Tárlat. Tornyay-Múzeum, 1957.

Ismeretlen festő

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz.
1.

Jánoska Tivadar festő M.D.K.

Kiállitás müveikből Szegeden

Szelesi Zoltán: Szeged uj képzőművészetének bibliográfiája 1945-1960

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1945-1960.

Szeged, 1962. 174.l.

Jáneska Tivadar festő M.D.K.

A Magyar Képzőművészek Szövetsége szegedi munkacsopertjának volt a vezetője

Szeli Zoltán: Szeged uj képzőművészetének bibliográfiája 1945-1960.
Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1960-1962.
Szeged, 1962. 168.1.

Jánoska Aivadar festő M.D.K.

Virágcsendélet. repr.

Szelesi Zoltán: Szeged uj képzőművészetének bibliográfiája 1945-1960.

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1960-1962,

Szeged, 1962. 199.1.

NDK

Jánoska Tivadar, Szeged

József Attila felolvassa verseit, of.

Vidéken élő képzőműv. kiáll. Ernst Ernst Hus. 1954.
9. 1.
nov.

MDK

Jánoska Tivadar

Bárkában, p.

Magy. Művészetért kiáll. r.Műcs. 1940. febr.

17. l.

M. D. K.

Jánoska Tivadar
festő

Méltatás. — A Móra Ferenc Múzeum-
ban volt kiállítása. — Juhász Gyula
Móra Ferenc portréi. — Falurészlet (rézkp.)

Szlesi Zoltán: Jánoska Tivadar hagyatéki kiállítása.
Művészet, 1961. március. — 33 l.

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

Szegedi művész. Nemrég halt meg. Munkáiból december elején (1960) hagyatéki kiállítást rendeztek.

Néhány sorban.

Tiszatáj, Szeged, 1961. január.
2. l.

Jánoska Tivadar

József Attila konfliktusa, of,

Parkban,

Városrészlet, of.

József Attila a munkások között, of.

Vidékon élő képzőművészek kiáll.II. H.Szal.

1955. 14. I.

MDK

Jánoska Tivadar

" Tápéi részlet"

"A Sztalin sétányon"

Szelesi Zoltán: Helyi képzőművészetünk eredményei és további feladatai a megyei kiállitás tükrében. DÉLMAGYARORSZÁG, Szeged. 1956. aug. 30.

MDK

Jánoska Tivadar
szegedi művész
szerepelt a kiállitáson.

"Dunakanyar"

Dr. Tóth Ervin: A tiszántuli képzőművészek II. vándorkiállitásáról.
HAJDU-BIHARMEGYEI NAPLÓ, 1958. aug. 24.

MDK

Jánoska Tivadar

ESTI HÍRLAP

1957 OKT 12

Kiállítás Szegeden

Szeged, október 11. (Tudósítónktól.)

Tegnap este nyílt meg a szegedi képzőművészek első önálló kiállítása a Móra Ferenc Múzeum képcsarnokában. A Jánoska Tivadar, Erdélyi Mihály, Tápai Antal, Vinkler László és még több más szegedi festő, szobrász és grafikusművésznek csaknem száz kiemelkedő alkotását bemutató kiállítás egy hónapig tekinthető meg.

önálló tárlata
Forradalom évfordu-

Délmagyarország. Szeged. 1957. szept. 24.

Jánoska Tivadar
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG
SZEGED
K
1957 SZEP 24
+2-B

A szegedi képzőművészek első önálló tárlata

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója tiszteletére

610

Szeged képzőművészeti életének jelentős eseményére kerül sor októberben. Ezúttal rendeznek ugyanis először önálló kiállítást műveikből a szegedi képzőművészek. Az eddigi években általában megyei kiállításokon szerepeltek Szegeden. A kiállítást Szeged felszabadulásának évfordulója alkalmából és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulójának tiszteletére rendezik, s egyben dokumentálásul szánják arra, hogy a szegedi festők, szobrászok hűek a dolgozó nép ügyéhez.

A kiállítás előkészítő munkálatait irányító Jánoska Tivadar festőművész, a szegedi képzőművészeti munkacsoport vezetője elmondotta, hogy igen nagy érdeklődés mutatkozott a szegedi képzőművészek részéről a bemutató iránt. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy 23 művész jelentkezett összesen 450 képpel. A képekből a budapesti szakértőkből álló zsüri 98-at fogadott el, s ezek kerülnek kiállításra.

Az olaj-, olajtempera, vízfestmény és tempera képek változatos témákról tanúskodnak, s a szegedi művészek sokrétű témaválasztását is tükrözik. Itt láthatjuk egyebként azokat a festményeket is, amelyeket Jánoska Tivadar és Vinkler László a nyáron a nagymarosi művésztelepen egyhavi alkotó-szabadsága alatt készített. A szegedi festőművészeken kívül Szeged neves szobrászművésze, Tápai Antal is kiállít a tárlaton.

A kiállítás a tervek szerint október 10-én nyílik a Horváth Mihály utcai képtárban.

meg az Orsz
tár fiókjai és
A gyorslista
solás után tö
számhibákért
vállalunk.

Mi történik a külföldre távozottak kisorsolt kötvényeivel?

A békekölcsön-sorsolással kapcsolatban többen azzal a kérdéssel fordultak a Hétfői Hírek szerkesztőségéhez, hogy mi történik a külföldre távozottak nyereménnyel kisorsolt kötvényeivel.

Hivatalos helyről tájékoztatásul közölték, hogy ezek kötvényei — mint a kötvények mindegyike — bemutatóra szólnak, s amennyiben a külföldre távozottak kötvényeiket mások birtokában hagyták, a nyereményt a bemutatónak kifizetik.

Más a helyzet azoknál a kötvényeknél, amelyeket tulajdonosaik külföldre vittek. Ezeket nem váltják be. Ugyanis rendelet intézkedik, hogy ha valaki az országot elhagyja, értékpapírjait — a békekölcsönkötvények

százalékkal növeli a két ország 1957-re tervezett áruforgalmát. Magyarország elsősorban vegyianyagokat, textil-nyersanyagokat, szerszámgépeket, élelmiszeripari és textilipari gépeket, valamint ipari közfogyasztási cikkeket kap.

*

Belgrád: Csébu Lajos, a Magyar Népköztársaság belgrádi nagykövete, hétfőn látogatást tett Dobrivoje Vidics jugoszláv külügyi államtitkárhelyettesnél, aki jelenleg az ENSZ 12. ülésszakán részvevő Kocsa Popovics helyett a külügyi államtitkár teendőit látja el.

*

Moszkva: A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa legutóbbi határozata alapján Albánia, Bulgária, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság, Lengyelország, Románia, a Szovjetunió és Csehszlovákia képviselői szeptember 19-én és 20-án Prágában megvitatták a KGST-tagállamok

Jánoska Tivadar MDK

szerepelt a szegedi TTIT Horváth Mihály utcai klubjában rendezett kiállitáson.

József Attila portréja.

Kis Kiállitás.
DÉLMAGYARORSZÁG, Szeged. 1956. febr. 11.

MNK

Jánoska Tivadar

Szerepelt a szegedi Móry Ferenc Múzeumban megnyílt kiállításon.

Festői szélesség jellemzi.

Szelesi Zoltán: Séta a Tisza-tuli festőművészek Vándorkiállításán.
DÉLMAGYARORSZÁG, Szeged. 1957. máj. 8.

Jánoska Tivadar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1983 APR 13.

NÉPSZABADSÁG

— **Jánoska Tivadar** szegedi festőművész — aki csaknem egy évtizedig volt vezetője a Csongrád megyei képzőművészek munkacsoportjának — elhunyt; kedden a szegedi Rókus-temetőben nagy részvét mellett temették el.

Jánoska Tivadar MDK

A szegedi képzőművészek a muzeum képcsarnokában kiállitást rendeznek. A Felszabadulás óta eltelt évek legjobb alkotásaiból.

Esti Hirlap 79 sz. 1958.ápr. 3. 2 old.

mdk.

Jánoska Tivadar

festménye: József Attiláról

(portré)

reprodukció

Tiszatáj 1962, 12 sz. 2. l

MDK

Jánoska Tivadar

szegedi művész

A tiszántuli képzőművészek II. vándorkiállitásán /Szeged 1958. jun 29- jul. 13./ szerepelt.

Délmagyarország 1958. jun 22.

MDK

Jánoska Tivadar, Szeged, Csongrád m.

József Attila felolvassa verseit a munkásoknak olaj

A vidéken élő képzőművészek kiállítása.
1954.nov.20 -dec.4-ig.Ernst Múzeum. 9.1.

JÁNOSKA TIVADAR festménye :

AZ EGYETEM FŐBEJÁRATA A NÉVADÁS UTÁN

ő most fordítsuk meg a kér-
st: mit jelentett József Attila
város, Szeged számára? Mond-
k meg őszintén: sokáig sem-
t sem. Hogy a Horthy-rend-
erben csak a Szegedi Fiatalok
melyike, elsősorban Radnóti
klós tartott vele kapcsolatot,
gy jóval halála után hangzott
neve az egyetem katedráján,
ég érthető. Hogy a fölszabadu-
; után az ifjúság sok kezde-
ényezése a költő emlékének
olásáról az értetlenség, sőt az
lenállás közegében hamvába
lt, már figyelmeztető. Néhány
e ismerjük életének és oeuvre-
nek e városhoz kapcsolódó
ozzanatait; kiraktunk pár do-
umentumot ezekből a múzeum
yik porosodó tárlójába; em-
ktáblát helyeztünk el a Brüsz-
eli körút 23. számú házon,
elyben lakott, s a központi
yetemen, ahol tanult, s ahon-
an kiebrudalta őt Horger Antal
; sugárutat, majd egyetemet

minden emberi mű értelme ott
búg, akiben a szép szó, a cico-
mázatlan igazság visszhangra
lel.

Ennek a költőnek — klasszi-
kusaink legidőszerűbb költőjé-

MDK

Jánoska Tivadar

József Attila felolvassa verseit a munkásoknak

Cifka P: A vidéki képzőművészek kiállitásáról.
SzN. 1954. dec. 9.

MDK

Jánoska Tivadar Érsekujvár

felvételét kérte a Rajztanárok Egyesületébe.

Rajzoktatás 1941, II.évf. 4.sz. 37 l.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Egri Vs Salovenszkói magy. képzőművészek kiáll.
Nyugat, 1936, jan. 85-87 l.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Sávoly M: Képzőmüv. kiáll. Pozsonyban. Magyar Minerva, 1935, nov. 15. 28o-281 l.

19 MOK.

Jánoska Tivadar festő ,Szeged

"József Attila konfliktusa" /olaj/

"Parkban" "

"József Attila a munkások között" /olaj/

Vidéken élő képzőművészek kiállitása
Nemzeti Szalon.1955. 14.1.

MDK

Jánoska Tivadar festőm.

Öreg, paszt.

Bányászfej, of.

Virágcsendélet, repr.

Józsaf A. felolvessa verseit..., repr.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged Móra F.Muz. 196o.

MDK

Jánoska Tivadar festőm.

Öreg, paszt.

Bányászfej, of.

Virágcsendélet, repr.

Józsaf A. felolvessa verseit..., repr.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged Móra F.Muz. 1960.

NDK

Jánoska Tivadar festő

Kutnál, szén

Tehénpásztor, szén

Ásó, szén

Fej, "

Jánoska T. nagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

NDK

Jánoska Tivadar festő

Pásztorlányka, szén

Munkás, "

Bányászfej, "

Munkások, "

Jánoska T. bagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

Manufacturer, as an

Manufacture, "

Manufactured, "

Manufacturing, "

MDK

Jánoska Tivadar festő

Utcarészlet, of.

Délidő, "

Falusi udvarrész, paszt.

Füzes, paszt.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Múz. 1960.

Manse, beast.

Animal worshipper, beast.

Deific, "

Worshipper of, to.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Ebédszünet, szén

Gémeskut, szén

Nagymaros, of.

Szőlőhegy, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

Edgeworthstown, Co. Longford.

Castlepollard, Co. Westmeath.

Mullingar, Co. Westmeath.

Carlingford, Co. Louth.

Jánoska.

Vásárhelyen, a II. Ifjúsági Képzőművészeti Kiállításon művével szerepelt.

Vásárhely, Hódmezővásárhely, 1952. Jún. 26.

Jánoska

MDK

Résztvett a Kiskereskedelmi Vállalat Klauzál téri tárlathelyiségében a szeged képzőművészet gyüjteményes kiállitásán.

sz.g.:Megjegyzések egy képkiállitáshoz. Délmagyarország, 1958. ápr. 12.

...TARORSZÁG,
SZEGED

Jónoska Tivadar

KIS KIÁLLÍTÁS

Jó kezdeményezésre állandó jellegű kis-kiállítás nyílt a szegedi képzőművészek alkotásaiból tegnap este a TTIT Horváth Mihály utcai klubjában. A kiállított művek általában nem új termésű alkotások, mégis nagyon hasznos ilyen jellegű kiállításon való felfrissítésük. Major Jenő hangulatos akvarelljei, Jánoska Tivadar József Attila portréja mellett ott találjuk Dorogi Imre és Vlasics Károly munkáit a Tisza sajátságos szegedi tájainak megörökítésével.

Vlasics ecsete nyomán a malterkeverőkkel együtt él a Tisza szegedi tája. A kékes-szürke színek lüktető elevenséget sugároznak magukból. Ugyanilyen megkapó Vlasicsnak egy másik képe, a napsütéses, leánderes Fahusi udvarrész is. Vinkler Lászlónak a „Győztes brigád segédmunkás"-a a jól végzett munka örömével fogja meg a látogató tekintetét. Egy másik képe kosaras anyókát ábrázol. Egyszerűségében is sokatmondó kép ez, amint a fiak nél anya elgondolkodik zúgó sodrásról, mert pültek mellőle a gye nek életet adott. A csendes indulatok k niáját vetíti elénk V lónak ez a kisméret

Kopasz Márta ... újszerűségével raga figyelmet. Jánoska hász Gyuláját pedig sokáig nézi a látog zen lehet betelni e nek lenyűgöző erej

Bizonyára sokan majd a dolgozók kö csi, de kedves kiál állandó jellegénél lesz hivatva, hogy sc városunk dolgozó di festő- és szobr újabb és újabb alk közelebb itt találju pai Antal, Tápai Gyula, Sándor Laj János és a legfiata szobrász-nemzedék képviselőinek munk

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285
1956 FEB 11
DELMAGYAR

...kül marádt
... nagy élet
... már elre-
...ekek, akik-
... színek és
...ltői harmó-
...nkler Lász-
...ü képe.
...Csendélet"-e
...dja meg a
...Tivadar Ju-
...hosszan és
...ató. Nehe-
...nek a kép-
...vel.
... felkeresik
...zül ezt a ki-
...itást, amely
...fogva arra
...megismertes-
...ival a szege-
...ászművészek
...otásait. Leg-
...k majd Tá-
... Lajos, Tóth
...os, Hemmert
...labb festő- és
... tehetséges
...áit is.

...ket bocsáta-
...etik a légi-
...Kormányunk
...t Államok

... még most
...dörökre el-
... ügynökök
... szocializ-
...ertelmében
... hideghá-
... megelége-
...koztatóját
...—28. kö-
...ifejezésre
... kedvező
...a szocia-

... népünk
...den gon-

s
n
e
s
r
g
u
D

az
gé
Er
kö
ho
nis
biz
és
haz
run
lesz
szül
vála
nőse
villa
bizt
zók
táro

MDK

Jánoska Tivadar

Tánccsoport, paszt.

József A. a munkások között, of.

Bányász, of.

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.

Móra F. Muz.

MDK

Jánoska Tivadar

Azsef Attila felolvassa verseit a mukásoknak, repr.

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll.
1945-58. Móra F. Muz.

MÁNOSKA TIVADAR / Aszódi festő

1.) József Attila konfliktusa olaj, 40x50
2.) Parkban -"- , 32x45
3.) József Attila a munkások között olaj, 40x50

Vidéken élő képzőművészek kiállitása 2. Bp., 1955. /Kat./

14

MDK

Jánoska Tivadar

József Attilia felolvassa versét a munkásoknak, of.

Képzőművészetünk a felszab. után kiáll. Szeged 1960. jul.

MDK

Jánoska Tivadar

Szeged felszabadulása, of.

Tanuló, of.

Tiszapart, of.

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.
Móra F. Muz.

MDK

Jánoska Tivadar

Leányportré, of.

Juhász Gyula, "

Bányászok, szén

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.
Móra F. Muz.

MDK

Jánoska Tivadar

Munkások, szén

Parkrészlet, szén

Portré, szén

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.
Móra F. Muz.

MDK

Jánoska Tivadar festőművész

Hirtelen elhúnyt. Közel tíz évig volt vezetője Szeged képzőművészeti életének.

Jánoska Tivadar...

Tiszatáj, Szeged, 1960. május. 10. l.

MDG

Jánoska [Tivadar] (képzőművész)

A (szegedi) Retrospektív Kiállítás anyagából József Attila felolvassa verseit a munkásoknak c. műve emlétre.

Horváth Mihály: Gondolatok a Retrospektív Kiállítás után.

Tiszatáj, Szeged, 1959. január. 10. l.

MDK

Jámoska Tivadar (festő)

(?) Csendélet c. műve repr.
(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1960. február. 2. l.

MDK

Jánoska Tivadar (festő)

Szegedi művész. Szerepelt a szegedi szabadtéri játékok képein rendezett képzőművészeti kiállításon.

Néhány sorban.

Tiszatáj, Szeged, 1959. augusztus. 2. l.

MDK

Jánoska [Tivadar] (képzőművész)

Szeged felszabadulását megörökítő kompozíciója említve a (szegedi) Retrospektív kiállítás anyagából.

Horváth Mihály: Gondolatok a Retrospektív kiállítás után.

Tiszatáj, Szeged, 1959. január. (0-1.

MDK

Jánoska [Tivadar] (grafikusművész)

Grafikái említve a (szegedi) retrospektív kiállítás anyagából.

Horváth Mihály: Gondolatok a Retrospektív Kiállítás után.

Tiszatáj, Szeged, 1959. január. 10. l.

Jánoska Tivadar

(n. 1891)

Reprod.: József Attila felolvassa verseit a muntáskuat

: Női arckép

: Nagymarosi Kishajó

Szeged mai képrőművénete. (Reprodukciók: Nek: Krajzó András, Szabolcsi Gábor. Bev.: Horváth Mihály, 1959, Ennatáy. Prod. Kiszönyvtár.

23 l.
22 l.
21 l.

Jánoska Tivadar

lásd ekv

Brogyányi Kálmán

A rajztanítás utjai.

Forum 1934

364, 365. l.

Gyorsan akarsz szavazni?

Jegyezd meg sorszámodat!

Választási sorszám	Név

Választójogodat a sorszám bemondásával gyorsan igazolod!
Személyazonossági igazolványt vigyél magaddal!

2 X 2 = 4

Szavazz a 4-es listán induló

Független Kisgazda-,
Földmunkás és Polgári Pártra

Kiadásért felelős: Gyulay László. Fráter Endre könyvnyomda, Budapest.

Jánoska Tivadar

l.

Forum

1934. 369. l.

és aki magának jobb jövőt, családján
lést kíván. Tehát, mint a fenti szavaz
teszünk egy keresztet. Vigyázzunk a
kereszt. Semmi más megjegy

A vála

vasárnapi há

**Elmenni a kijelölt szavazó
családunk minden szavazati**

Jánoska Tivadar

l.

Forum

1934. 146. l.

EILIGE UND SELIGE

R RÖMISCH-KATHOLISCHEN KIRCHE

DEREN ERKENNUNGSZEICHEN,

PATRONATE UND LEBENSGESCHICHTLICHE BEMERKUNGEN

VON

FRANZ VON SALES DOYÉ

*

Jánoska Tivadar

l.

Forum

1934. 109-l.

DEUTSCHER KUNST-
VERLAG BERLIN

Wir empfehlen die
AUFNAHMEN DES
KUNSTGESCHICHTLICHEN

Früh
DER
UN
Aufgenomr
88 Seiten

Jánoska Tivadar
festő

l.

Forum
1935. 103. l.

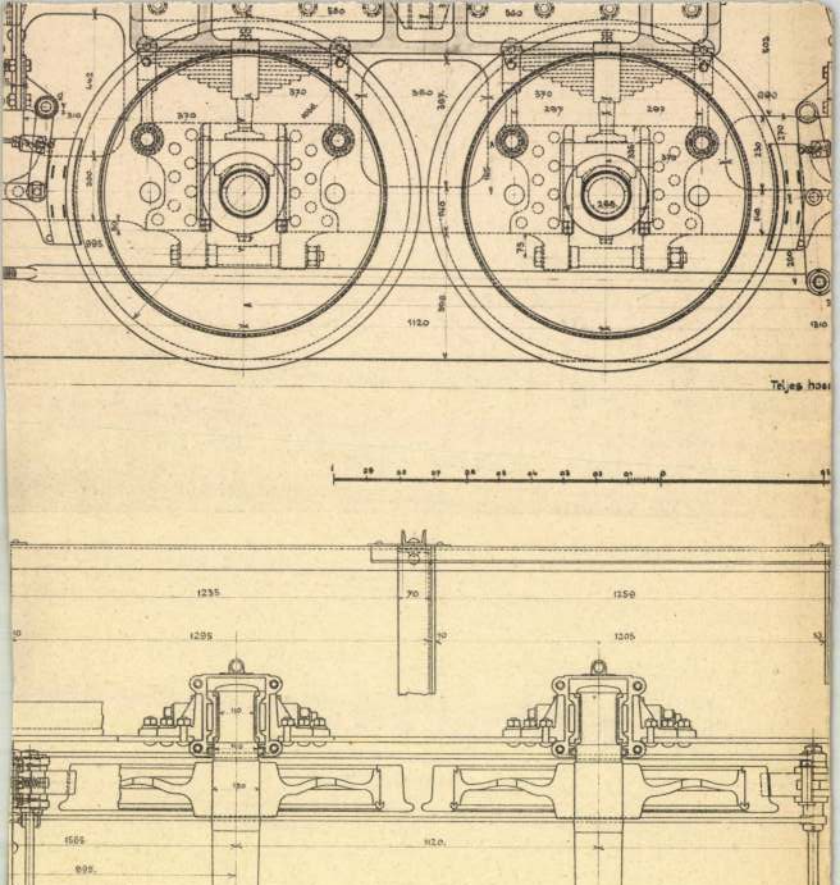

A hóhányó-gép hosszant

Készítette: A m. kir. államva

Jánoska Tivadar

l. Forum.

1934-322. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

TÓTH FERENC

M. kir. dohány- és szivar áruda

Váltó-, árlap-, okmány-, törvénykezési bélyegek. Posta értékeikkek. Játékkártya. Helyi- és fővárosi hirlapok eladása

Kiskőrös — Tel.....

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Jánoska Tivadar

lásd okv

Forum. neinet rész
1937. 218. l
Nejchkel
l. n. ott. 223. l

Jánoska Tivadar

l. Forum. német rév

1937. 93. l.

Jánoska Tivadar

l.

Forum
1935. 299. l.

48. Ereklyemuz.

Van: va van ábrázolva.

áll Jobbkezében, melylyel az asztalra tá-
ardjának markolatán nyugtatja. Haja és
szeme szürke, álla leberetvált. Atillája
sbarna.

.

rczi emlékek muzeumából (107/95. No 118).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

Z(79)

434

Fáinoska Tivadar

grafikus

Jánoska Tivadar:

festőművész.

A „Tiszai táj" c. kiállításra két képet készít. Az egyik a Rákosi Mátyás hidat ábrázolja. A másik a szegedi Dózsa tszcs. földjeit ábrázolja. (említve.)

Délmagyarország, Szeged, 1952. Aug. 7.

Jánoska Tivadar

szegedi festő

lásd

Szabad Művészet

1952. 11. 7. 537. l.

az I. számú Szabályrendelet 3-

kezdő az alábbi

b. Szépművészeti gyüjteményt lé

1) a képzőművészetek (épité
művészetek) eredeti alkotásait muta
felölelt vidéken élt művészek munká

2) Kiváló alkotások olyan m
képekben, öntvényekben és egyéb rep
dése szempontjából fontosak, külön
zásra, mely a muzeum által felölelt
lustrátioik szempontjából fontos di
natkoznak.

3) A muzeum körét illető nev
a műemlékek, történeti események va
vonatkozású kiváló személyiségek ar
vezetességek.

---

x) pl. Pozsonyt Schaffhaas, R. Do
Keleti; Selmeczbányát Libay, Rim
Kassát Spielenberg, a dómot magy
várt Kolozsvárt János és Márton,
Paal László, Békésgyulát és Béké

Hock Ferenc /Horgász, Napraforgó-szedő Tél, Hajóállomásnál, Vízparton, of./

Holba Tivadar /Vályogosvödör, Szoba Mártélyon, of./

Jánoska Tivadar / Füzes, olaj, temp., Napsütötte terrasz, of./

Kántor Lajos /Lovasok a Tiszaparton, Alföld, of./

Kohán György /Mosóasszonyok, temp./

Kurucz D. István /Magános lovas, Beszélgetés a ház előtt, Cséplés, temp.

IV. Vásárhelyi Őszi Tárlat

Tornyay-Muzeum. 1957.

Jánoska Tivadar

László

Vidéken élő képzőmű-
vészek Kiállítása
Ernst Múz. 1954. nov.
– dec.

Könyvtárban

MDK

Jánoska Tivadar festő

Beszélgetők, of.

Nagymarosi hajóállomás, of.

Lóitatás, akv.

Nagymarosi táj, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz.
196o.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Piac, of.

Arató, paszt.

Dunakanyar, of.

Este a Tiszán,"

József Attila,"

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz.
1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Leányarckép, of.

Juhász Gyula, "

Tanuló fiu, "

Juhász Gyula, "

Felszabadulás, szén

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz.
1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Leányarckép, of.

Juhász Gyula, "

Tanuló fiu, "

Juhász Gyula, "

Felszabadulás, szén

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz.

1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Csendes otthon, of.

Kedves András befejezetlen arcképe, of.

Alföld, of.

Tópart, of.

Jánoska T. Magyatóki kiáll. Szeged, Móra F.Múz. 1960.

Deandes ethon, ol.

Kedves Andrés beleiszeretlen arcképe, ol.

Alfold, ol.

Tépart, ol.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Nagymarosi utca, of.

Erdőrészlet, of.

Csendélet, "

Önarcképe /1945-ben/, of.

Jánoska T. Hagyatéki kiáll. Szeged, Móre F.Muz. 1960.

Nagymarosi utca, of.

Erdőrészlet, of.

Csendélet, "

Önarcképe /1945-ben/, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

árvíz Árviz, szén

Duna részlet, of.

Nagymarosi üdülő, of.

Érik a buza, of.

Jánoska T. Hagyatéki kiáll. Szeged, Móre F.Muz. 1960.

xxxxxx Árviz, szén

Duna részlet, of.

Nagymarosi üdülő, of.

Erik a buza, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Virágcsendélet, of.

Leányportré, "

Családi kör, "

Falurészlet, "

Jánoska T. Nagyatéki kiáll. Szeged, Móre F.Muz. 1960.

Jánoska Tivadar festő

Virágcsendélet, of.

Leányportré, "

Családi kör, "

Falurészlet, "

Jánoska T. Hagyatéki Kiáll. Szeged, Kőre F.-Mus.
1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Aratás előtt, of.

Kossuth Lajos sugárut, of.

Csendélet, of.

Nagymaros, "

Jánoska T. Nagyatéki kiáll. Szeged, Móra F.Muz. 1960.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Aratás előtt, of.

Kossuth Lajos sugárut, of.

Csendélet, of.

Nagymaros, "

Jánoska T. Nagyatéki kiáll. Szeged, Móra F.Muz.
1960.

MDK

Jánoska Tivadar festőm.

Vásár után, of.

Hazafelé, "

Festőtanuló,"

Sárga tulipánok, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged Móra F.Muz. 1960.

Vásár után, of.

Hazafelé, "

Festőtanuló,"

Sárga tulipánok, of.

MDK

Jánoska Tivadar festőm.

Tanuló fiu, of.

Nagymarosi utca, of.

Kék ruhás nő, "

Utcarészlet, akv.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged Móra F.Muz. 1960.

Tamuló Tín, of.

Nagymarosi utca, of.

Kék rubik ng, "

Utcaseprő, akv.

MDK

Jánoska Tivadar festőm.

Ebédtálalás, of.

Töprengő, "

Visegrádi átkelés, of.

Magas Tátra, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged Móra F.Muz. 1960.

MDK

Jánoska Tivadar festőm.

Anyák gyermekeikkel, repr.

Kikötő, repr.

Cigányasszony, of.

Bányász, of.

Az asszony kettős feladata, of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged Móra F.Muz. 1960.

Az asszony kettős ieladata, of.

Bányász, of.

Dicsőnyásszony, of.

Kikötő, repr.

Acyik gyermekekkel, repr.

NDK

Jánoska Tivadar festő

Legelő tehenek, szén

Kis táncosnő, szén

Árviz a Tiszán, of.

dr. Budó Ágoston portréja, of.

Jánoska T. Magyatéki kiáll. Szeged, Móra F.Múz. 196o.

Legolo tolenek, axen

Xia tancosanc, axen

Arvix a Tiazan, of.

Gr. Budo Agoston portrejs, of.

NDK

Jánoska Tivadar festő

Erdőrészlet, of.

Női portré, of.

Virágcsendélet, of.

Tihanyi Nándor fizikatanár, of.

Jánoska T. Magyatéki kiáll. Szeged, Móra F.tér 1960.

Erdőrészlet, of.

Női portré, of.

Virágcsendélet, of.

Tihanyi Nándor Fiatalember, of.

MDK

Jánoska Tivadar festő

Crikvencia, of.

Pihenők, szén

Tájkép, of.

József A. Horger prof. előtt, of.

József A. felolvassa verseit..., of.

Jánoska T. hagy.kiáll. Szeged, Móra F.Muz.

1960.

Jánoska Tivadar

A Pedagógiai Főiskola rajzszakos hallgatóinak kiállításáról

B/K

A Szegedi Pedagógiai Főiskola rajztanszéke minden évben — immár szinte hagyományszerűen — megrendezi hallgatóinak év végi kiállítását. Az idén a pedagógiai főiskolák reformproblémáival foglalkozó ankét keretében nyílott meg néhány napra, pregnánsan érzékeltetve azokat az új utakat, melyeken a mai általános iskolai rajztanárképzés iskolai és társadalmi céljainak elérése érdekében halad. Már e kiállításból is határozottan rajzolódik elénk a reform szellemében megalkotott új koncepció. E koncepció lényege, hogy biztos alapozást ad a jövő rajztanárainak az általános iskolai követelményeknek megfelelő rajzkultúra kimüveléséhez, s ezt magasrendű képzőművészeti-esztétikai igényekkel tetézi, gazdagítja az iskolai szükségleteken messze túlmutatva.

A képek szemlélésekor alig találkozunk ismétlődő nevekkel, s ez igen jó iskolai átlagra utal. Világosan érzékelhető a munkákon, hogy a főiskolára kerülő hallgató hogyan ébred képességei tudatára, s miként ízleli meg fokonként a mű alkotásának örömét, s ez hogyan hat pedagógiai vonatkozású elképzeléseire.

Az elsőéves hallgatók közül kiemelkedik Paál Mária, Nagy Katalin és Tomonyák Margit elmélyült műve — a rajzi kifejezési eszközök újszerűségét következetesen kutató Zombori László, s a bensőséges lírájú Posár Mária.

A másodéves hallgatók munkái között gouache, akvarell és tempera csendéletek sorát láthattuk. Ezek a művek már tágabb műfaji és technikai szférák körében mozognak, s határozott eszmei mondanivalót hordoznak: végső soron az Emberhez vezetnek, a figurális kompozícióhoz. Kitűnnek Lázár Pál és Csombók Gergely kompozíciói s Szegedi László gondos, korszerű portréja.

Kedves színfoltja a kiállításnak az elméleti jellegű szakdolgozatok sora. Jelinek Rozália a nemrég elhunyt Jánoska Tivadar művésztanár életművét dolgozza fel ízléses munkájában. Farkas Mária „Dorogi Imre munkássága", Dobozi András „Koszta József emléke a szentesi nép körében" címmel írt elmélyült, szemléletes dolgozatot. Szászvári Lászlóné a tanyai gyerekek színfogalmainak vizsgálatával érzékelteti leendő, ifjú rajztanárainknak a kutatómunkában is tapasztalható igényességét.

A kiállítás láttán jogosan feltételezhető, hogy a Főiskola padjaiból kikerült hallgatóság jelentős része nem csupán az iskolákban fogja jól megállni helyét, hanem alkotó művészként is rangosat produkálhat.

D. E.

Tanyák. 1962 jan.

művészetének
ónyos értelem-
is felismer-
ható kapcsolat
ónyos, a »for-
hójában létre-
ai vívmányok,
pikus dráma
melyek régen
yre szélesebb
t. Még a szo-
ilag is sokkal
mozgási terű
em mentes az
eretes, hogy a
etuniójában is
élt, és harcolt
életben. Nagy
irodalomnak,
irodalom fej-
niatt még egy
örzsre, a Tol-
onalra építhe-
tartalmilag és
ég igényét meg-
más kérdés,
népmozgalmak
ószönhető, míg
visszaesésének
hanyatlása, a
volt az oka.
a kommunista
Flaubert rea-
ai francia szo-
s 1945-ös Bal-
ni szélmalom-
bban, amikor
sef Attila he-
izmus példájá-
z »irányzatok«
v, Fegyin stb.)
ratív elnyomá-
ísérletezéseket
Eizenstein stb.)
nította, és ez
cialista művé-
os formai kon-
rá. Színpad,
nus és túlhaj-
s igények kö-
etlenül tovább-
us egészséges
ovjet irodalom
nagyszerű ha-
ak. De nem
ahogy az élő
ja, nem is
zzel a hagyo-
zakadtsága el-
rövidülése és a
kulturális cse-
nensek között,

turális hagyományaira vonatkoztatják. Nézetük szerint a szocialista országok a továbbiakban elégedjenek meg a saját társadalmi fejlődésük során kialakult hagyományokkal és a szocialista világrendszeren kívüli világ kultúrájának fejlődése során létrejött új értékek feldolgozását bízzák az ottani kommunista kultúraalkotókra. Szerintem Lenin tételét a mindenkori aktualitás értelmében kell felfogni, s már csak az internacionalizmus szellemében is arra kell törekednünk, hogy a *mai napig* létrejött emberi kultúrértékek teljességén tartsuk rajta állandóan a szemünket, értékeljük, vessük el vagy tegyük magunkévá őket.

Mint már említettem, realizmus-terminusunk néhány oldalának tisztázatlanságával kapcsolatban jogosan hangzottak el megjegyzések a *Tiszatáj* vitája során. Tóth Miklós helyesen utal terminológiai következetlenségekre. Néhány rövid megjegyzésben szeretnék ezekkel is foglalkozni. Feltűnő, hogy míg a kritikai realizmust szinte a stílusirányzatokig menő pontossággal el tudjuk határolni az egyéb módszerektől, addig a szocialista realizmus *módszer*-fogalmát annyira kitágítottuk, hogy az már szinte inkább megfelel a realizmus *»tágabb«* értelmezése követelményeinek. Felfogásunk szerint a szocialista realizmus *módszerével* a legellentétesebb stílustörekvések és irányzatok is megférnek egymással, vagyis a szocialista realizmus azonos a szocialista irodalommal, az új korszak irodalmával. Vannak azonban nemcsak a szovjet irodalomban, hanem más országok szocialista irodalmában is olyan művek, melyeknek emberábrázolási és kompozíciós elvei a leginkább kitágított szocialista realizmus fogalmába is nehezen férnek bele. Ha viszont a végletekig tágítjuk a szocialista realizmus *módszerének* fogalmát, épp esztétikai sajátságait veszti el, s így könnyen odajuthatunk, hogy a szocialista irodalom egyetlen összetartó erejét a *világnézetben* lássuk, pedig annak idején ezt akartuk elkerülni, amikor a világnézet vagy módszer vitájában az utóbbi mellett döntöttünk. Ma, amikor lassan a fél világ, az emberiség jobbik felének művészete lesz a szocialista irodalom, kérdés, hogy a különféle, gyakran az európai kultúrától lényegesen eltérő művelődési hagyományú, formai és stílustörekvéseiben is rendkívüli különbségeket mutató írói irányzatokat meddig lehet összefogni egyetlen *esztétikailag egységes, meghatározott* irodalmi módszer égisze alatt.

M.D.K.

Jánoska Tivadar, festő

művei kőrül a „Tápéi részlet" és „Sztalin elotárs" c. képezet emliti a lap nem tul nagy lelkesedéssel a lap a VI. Magyar Képző művészeti Kiállításról irt beszámolójában.

Viharsarok, Hódmezővásárhely, 1956, jul.22.sz.

KATALOGUS

JÁNOSKA T. KIÁLLITÁSA A BRATISLAVAI „MÜVÉSZ-EGYESÜLET" SZALONJÁBAN, 1937. XI. 13. – XI. 22-ÉIG.

			cm	Kč
1	Pihenő	(olaj)	106 × 138	4.500
2	Ülő nő	„	80 × 100	3.000
3	Táj	„	60 × 75	1.500
4	Párisi emlék	„	60 × 70	1.500
5	Testvérek	„	50 × 60	1.500
6	Csendélet	„	50 × 60	1.500
7	Kompozíció	„	50 × 60	3.000
8	Barát	„	50 × 60	1.000
9	Játszótársak	(pastell)	70 × 85	2.500
10	Fiú	„	56 × 70	1.500
11	Nő szürkében	„	50 × 60	1.000
12	Család	„	56 × 70	1.500
13	Fürdés után	„	50 × 60	800
14	Tulipánok	„	50 × 60	800
15	Ebédosztás	„	50 × 60	1.000

			cm	Kč
16	Virágcsendélet	(pastell)	50 × 60	800
17	Táj	„	50 × 60	800
18	Kompozíció	„	50 × 60	500
19	Tehénpásztorok	„	50 × 60	500
20	Táncosok	„	50 × 60	800
21	Anya gyermekkel	„	70 × 85	1.500
22	Dévényi táj	„	50 × 60	800
23	Torkolat	„	50 × 60	800
24	Kompozíció szoborral	(tempera)	50 × 60	1.500
25	Bratislava	(fametszett)		250
26	„	„		150
27	„	„		150
28	Templom ablak	(karton)		
29	„	„	„	
30	„	„	„	

Jančovska Tivadar

1.

Forum (magyar rév)

1937. 8. l.

~~Rajkai népkvt. III. 179~~

Jánoska Tivadar

l.

Forum (= magyar rév)
1837. 25. l.

Budapesti intézmények érmei VII. 32

— Társulatok érmei VII. 32

— ünnepélyek érmei VII. 32.

Jánoska Tivadar

Született 1891. Pozsonyban. Közép-
iskolai végzettével a budapesti
képzőművészeti főiskolát látogatja,
ahol három évig megkapja a Ferenc
József-ösztöndíjat, majd az állami
ösztöndíjat. Tanulmányutakat
tesz Olaszországba. 1914-1918. ka-
tonai szolgálatot teljesít. A
háború végeztével visszajön Pozsony-
ba. Kiállított Pesten, Prágában,
Bécsben és Pozsonyban. Művei u-
gyanitt vannak szétszórva.

Brogyányi Kálmán: Festő-
művészet Szlovenszkón. Kassa
1931. 106. l. 65. l.
Klasszicista akadémizmus
jellemzi. Naturalista.

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

HELYSZÁM: 441 N.II.5.

SZAK: Művészet.

SZERZŐ NEVE: Fuchs, Edo

FORDITÓ NEVE:

KÖNYV CIME:

KÖTÉS NEME: ALAK:

KIADÓ: ÉV:

Jánoska Tivadar

fesso- és
iparmüvész
vül. 1891.

A Felvidéken él-
vód

Nemesvári 62. l

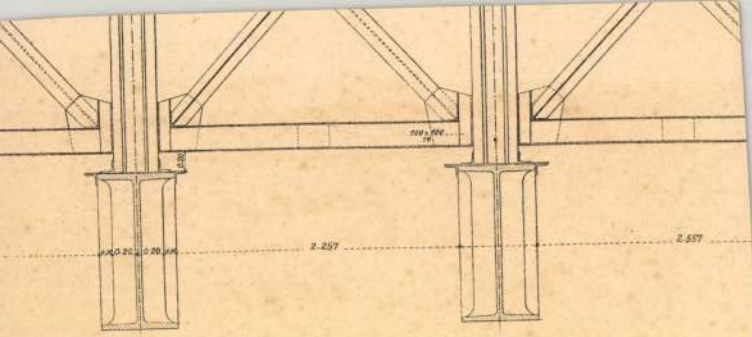

im Scheitel.

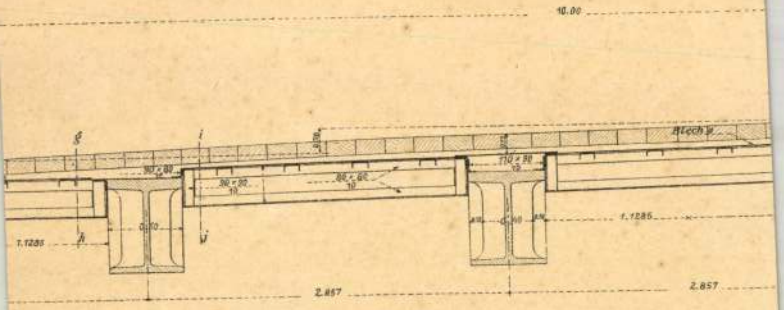

Schnitt ij.

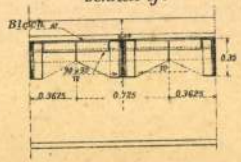

Schnitt kl

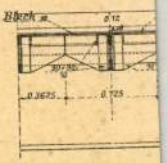

Jánoska Tivadar

Női archép, diff-
repr.

Csákós. 10. l.

VOLT NOVENDEREINER KÖRE

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
941 MÁJ. 24.
BUDAPEST 114

Nagymétóságú
Méltóságos
Nagyságos

Szentiványi Gyula

úrnak

Budapest,

IX. ker., Hőgyes Endre u. 10. sz.

Ha nem kézbesíthető,
fenti címre visszaküldendő!

9056 Attila-nyomda, [illegible]

Jánoska Tivadar

festő

szül. 1891. Pozsony

Életrajzát lásd

Csákós 11. l.

vagy Forum 1934–35

Jánoska Tivadar

festő, grafikus

szül. 1891. Pozsonyban.

A bécsi akadémián

tanult, Pozsonyban él.

3 műve kiállítva az

alábbi múzeumban.

Kat Bratislavy

29. l.

Sbierky - 38. l.

JÁNOSKA *Tivadar*, festő, * Pozsony 1891. A bpesti képzőművv. főiskolán tanult. A háború után Pozsonyban telepedett le; itt, Bécsben, Budapesten és Prágában állítja ki képeit, melyeket hangulatos akadémizmus jellemez.

E. Gy. I. 505 f

550

L. Heller.
Működött a XIX. század

~~704~~. Ferencz József.

látható, kissé balra fordul, de

Mellig, ~~jobbra~~ néz. Nyakr
nyét, mellén pedig a Mária Terézia, a s
csillagját viseli. Haja és szemöldöke s
~~[illegible]~~. Kettős elejü fehér kabátjának pi
vállától bal csipője felé rend~~szalagok~~
jobbra: Ludwig Heller 1852.

Vászon, méretei 59.7: 49.
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV.

jeleinek s

704: v. 4.

Jánoska Tivadar

1910/11 - 1913/14

Ferkèpzomfoiskèvk

96. l.

< Jánoska Tivadar >

cikke

< > A művészeti nevelés és rajztanítás problémái az iskolában –

Forum (magyar rév)

1936. 11, 12. l –

BUDAPEST
BUDAPEST

Jánoska Tivadar

l. Forum (magyar rév.) 1936. 16. l.

BUDA
42 III.-81.
62

< Jánoska Tivadar

cikke

( ) A művészeti nevelés és rajztanítás problémái az iskolában.

Forum (magyar rév.)
1936. 20, 21. l.

Vászon, méretei 172 : 305 cm. — Lelt. sz. 4352. — Becsértéke 36000 K. — Néhai gróf Pálffy János hagyománya 1907 november 14-én (1429–908). — Az átvételre és az átvétel jóváhagyására vonatkozó adatokat lásd a 4351 lelt. számnál. — Bejelentetett 1913 márczius 16-án (453–913).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1913 : 134. *Charles François Daubigny*: Holdkelte.

Jegyzet. Az e festményre vonatkozó egyéb adatok és pedig:

a) a törzsleltárban (1547–909. pag. 12. Nº 2). *Ch. Fr. Daubigny:* Mondaufgang. Ein sehr grosses Bild, Nachtlandschaft mit Vieh auf der Weide. 172 hoch, 305 breit (Souper-Saal);

b) a leltári kivonatban (1818–909, pag. 6. Nº XIII : 1). *Ch. Fr. Daubigny:* Heuernte. Ein sehr grosses Bild, Nachtlandschaft mit Vieh auf der Weide (Souper-Saal).

c) a hagyományi jegyzékben (1896–912. Nº IV : 5). *Ch. Fr. Daubigny:* Holdfeljötte;

d) az átvételi okmányban (2165–912. Nº 5). *Charles François Daubigny:* Grosse Mondlandschaft. Ölgemälde auf Leinwand, 172 : 305 cm.

Hag. 1912.
Pálffy

Jánoska Tivadar

magyar festő Pozsony

l.

Forum (Pozsony)

1931. 30. l.

Csendélet c. olajf.

repr

n. o. 33. l.

Jánoska Tivadar
festő-tanár
készítette az alábbi épület
alaphövébe zárt XVI. századi
ostilusban kivitelezett díszes
oklevelet 1929-ben

Forum (Pozsony) 1931. 12.
l. (Der Neubau des
„Luther"-Unterstützungs-
fondes, keppel.)

< Janiska Tivadar >

cikke

<) Budapesti kiállítás, Forum (Pozsony) 1931. 137. l.

Egy Budapesten rendezendő szlovenszkói minvezeti kiállítás ügyében

Jánoska Tivadar

Pozsony

l.

Forum 1931. 309. l.

315, 318. l. 338. l.

a Pozsonyi képző-
művészeti Egyesület
alelnökévé választ-
ották 1931 dec.

Jánoska Tivadar

lásd

Forum (magyar rész)
1937. 65. l. 66 l.

Jávorka Tivadar

l.

Forum (magyar rév).

1936. 24-l.

Jänoska Tivadar

l.

Forum

1935. 178. l.

MAGYAR BANK
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32.

Jancska Tivadar

l,

Forum

1934-325, l.

Jánoska Tivadar

l.

Forum

1935, 33. l.

BUDAPEST
41 XII 10-4
62

Jánoska Tivadar

festő

l.

Forum

1934. 309. l.

Europa r.t.

Budapest

Rothemere u.12 III, 2

Jánoska Tivadar
Festő"

vod
2

Művészet
1941. 40–41. n. 74. l.
–(g. i.: Kiállítás
Érsekujvárom–)

Buzitai lelet VI. 96.

< Jánoska Tivadar >

cikke

< > A művészeti nevelés és rajztanítás problémái az iskolában –

Forum ♀ 1936. 46–47. l.

képekkel –

U. o. 1936. 53–54. l.

(az előbbi cikk folytatása)

U. o. 1936. 59–61. l.

(dtto)

U. o. 1936. 67–68. l.

♀ (magyar rész)

Būssū, Mária

54

(Jánoska Tivadar)

cikke

< > A művészeti nevelés és oktatás problémái az iskolában. Forum (magyar szöv.) 1936. 27. l.

1997. Olgyai Ferencz

A Rencsei út.

A sik előtérből, a háttért
melynek mentén balról öt és jobbr
Az előbbiektől balra egy csonka f
nyen felhözött és a fák árnyékuka
Olgyay F.

, Of, vászonra, mér. 79·8 : 1
vétetett az 1901: VI. 18-én
(403/901.)
Értéke 600 K.
Az 1901: XI. 16-iki felter
kelt 92507/901 sz. leir attal (33
Szegszárdon (227/902.)

Lalapján

Jánoska Tivadar

l.

Forum 1933. 67. l.

„EUROPA"
Kiadó-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Jánoska Tivadar

1.

Forum
(magyar rév)
1936. 8. f.

< Jánoska Tivadar >

cikke

< > A prágai kiállítási krónikája.
Forum 1933. 98. l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Jánoska Tivadar

l.

Forum 1933. 75. l.

76. l.

BUDAPEST
1941 DEC 11-7
KB

M.D.K.

Jánoskuti Magda

Török Rezső regényéből készült "Péntek Rézi" c. darabhoz tervezett jelmezeit kiemeli /i.j. kritikájában.
Fővárosi Operettszinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. május 17.
13. évf. 2o. sz. 7. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Jánoskúti Mária, jelmeztervező

– tervezte a szolnoki Szigligeti Színház Bágyoni Attila: Hogy látva lássanak előadásának jelmezeit.

(Veres). Rivaldafény
Magyar Ifjúság, 1967. IV. 1.

M.D.K.

Jánoskuti Márta

Cs.I.: "Vérnász" c. kritikájában ir a művésznek az előadáshoz tervezett kosztümjeiről
Szolnoki Szigligeti Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 8.
13. évf. lo. sz. 6. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Jánoskuti Márta

A szolnoki Szigligeti Szinházban bemutatott, -Brecht-Marlow: "II. Edward" c. drámájának előadásához készitett kosztümjeit kiemeli Demeter Imre: "Három szerző keres egy királyt" c. kritikájában.

Élet és Irodalom, Bp. 1968. dec. 14.
XII. évf. 8. lap

50.82

Vázlatok

Jánoska Tivadar

A szlovenszkói képzőművészeti mozgalmaknak egyik jelentős kezdeményezője és szervezője ma Jánoska Tivadar. Különösen az utóbbi időben jelent ez nagy munkát, a S. U. M. és a Masaryk elnök által alapított Magyar Tudományos, Művészeti és Irodalmi Társaság keretei között. Egy országrész művészetének adminisztrációs és kulturpolitikai irányításáról van szó, melyben az egyes

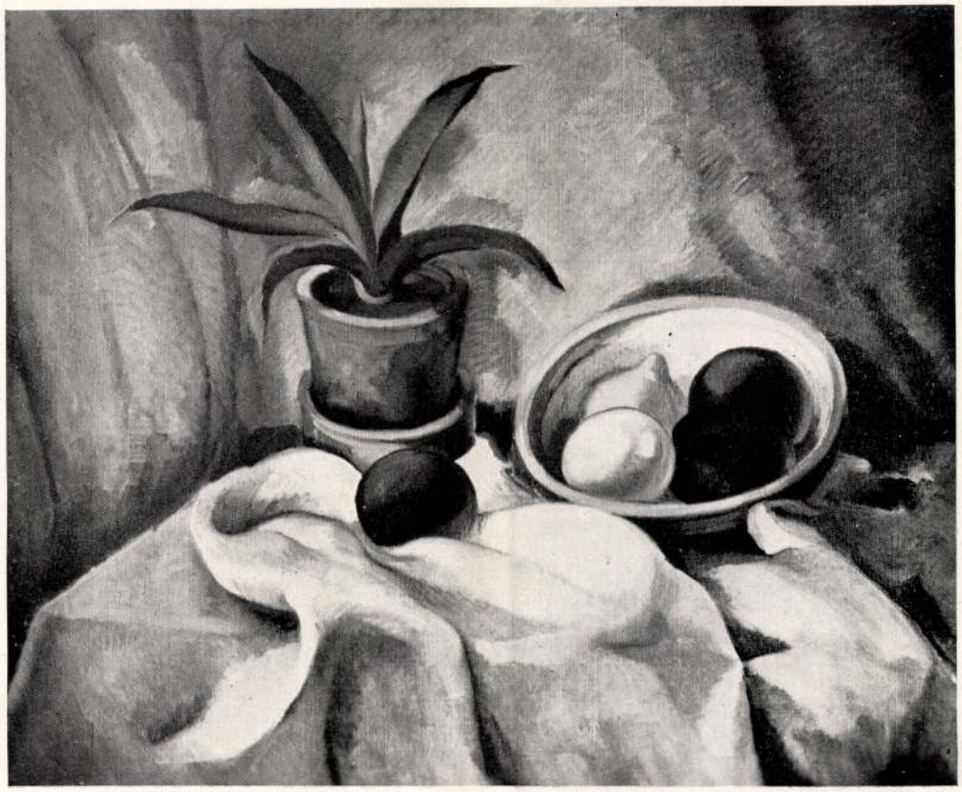

Jánoska Tivadar

Csendélet

Forum 1932
4. szám

Jánoska Tivadar Utcán

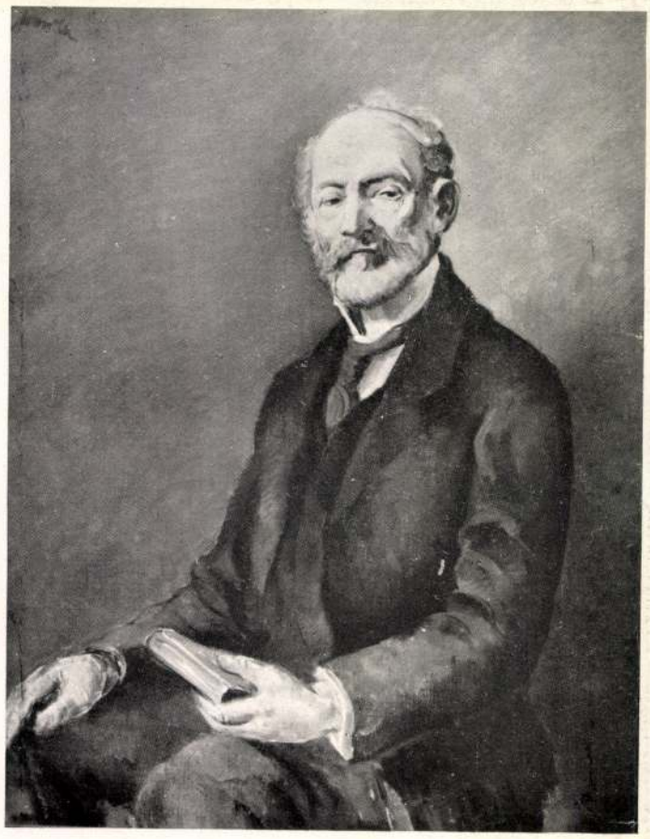

művésztestületek autonom jogai, a különleges tájszempontok, a szlovenszkói művészet egyetemes nívójának a kérdései mind mint irányító faktorok lépnek közbe a szlovenszkói piktúra kultúrpolitikai alakulásában.

E sokrétű és sokgondú munka között, a szlovenszkói közönség előtt, mintha háttérbe szorult volna az a Jánoska Tivadar, amely pikturájában olyan sokat és érdekeset tud Szlovenszkónak nyújtani.

A legutóbbi S. U. M. kiállításon szerepelt útóljára képeivel a közönség előtt. Azóta a Vámbéry Ármin száz éves születésének emlékünnepén kiállított Vámbéry portré volt az első, nyilvánosság elé bocsájtott megnyilvánulása.

A S. U. M. kiállítás Jánoska képeinek és a mostani alkotásainak kettősségén, az intervallumban, domborodik ki a művész belső karaktere.

Ezt a sajátosságot, a művészi egyéniséget a legjobban talán abban a mozgásban mutathatjuk ki, melyet a művész fejlődése során megtett.

A S. U. M. kiállítás portréi még, előkelően hideg nyugalmukkal, a külső realisztikus ábrázolásra való törekvést mutatták. A művész mintha a nyugalmasságban rögzíteni igyekezett volna személyeit, úgy, hogy feladatát csakis a külső emberábrázolásra összpontosította. A képek így: szinte antiknak látszanak. A részletek finom kidolgozá-

Jánoska Tivadar: Vámbéry Ármin arcképe

Jánoska Tivadar

Csendélet

sa, a színeknek erős formába foglalása, finoman csiszolt technikával párosítva, az orgánikus továbbfejlődés lehetőségét is lezárták.

A művész ezen a ponton egy fejlődésvonalat zárt le. A keresés időszaka következett be. Azé a belső analizisé, amikor a művész revizió alá veszi önmagát, számot vetve mindavval, ami többé nem tud szolgálni az első élmény alkotó erejével. Ebben a revizióban színek sülyednek el, értékek devalválódnak, de az új meglátások művészi igazságai is fölszínre kerülnek.

Új képeiben ilyen ujat mutatóan jelentkezik Jánoska is. Már szakított a mérsékelt fény intenzív szineivel. Több mozgalmassággal, nagy lendülettel, ami ecsetvonásról-ecsetvonásra dokumentálódik a képen, a tónusokban nyugvó színek markáns kezelésével dolgozik. Valami Cezannera emlékeztető van ezekben a képekben. A képekre boruló finom ezüstös-szürkés fátyol mögött, a szín a maga tiszta anyagszerűségében teljesen átveszi az uralkodó szerepet. Az emberábrázolás is elmélyül, a külső hasonlatosságnál mélyebben fekvő kapcsolatot teremt a személy és kép között a jellemzésben. A nívó teljességére, művészetének újabb tartalmához érkezett el Jánoska Tivadar.

Brogyányi Kálmán

Jánoska Tivadar: Portré

Arbeitszimmer

Ausführung: Thonet-Mundus, Brünn

Stahlrohrmöbel als Ausdruck unserer Zeit

Arch.: Brinkmann und van der Vlugt, Rotterdam
Ausführung: Thonet-Mundus A. G., Brünn

Wir leben in einer Zeit der Umwandlung, die — auf einen so kurzen Zeitraum zusammengedrängt — in der Weltgeschichte kaum da war.
Irgendeine illustrierte Zeitschrift aus dem Jahre 1912 z. B. zeigt uns am sinnfälligsten, daß uns — rein äußerlich — nicht knappe 20 Jahre, sondern eine ganze Weltumstellung zwischen damals und heute trennen.
Wir Menschen von heute brauchen im nervenaufpeitschenden Daseinskampf Stunden der Ruhe und Sammlung, die wir ebenso konzentriert genießen müssen, wie wir unser Berufsleben führen. Wir brauchen Licht, Luft, Raum, Unbeengtheit.
Es ist daher kein Zufall, wenn sich in den Stahlrohrmöbeln am sinnfälligsten der Ausdruck unserer Zeit spiegelt:
Stahlrohrmöbel machen in ihrer Leichtigkeit und Durchsichtigkeit kleine Zimmer größer. Sie verstecken nichts und lassen überall Licht durchfluten. Sie sind schön, weil sie edel und einfach in der Linienführung sind. Sie sind bequem und zweckentsprechend, weil sie von keinem andern Gesichtspunkt konstruiert wurden als dem: Zweckmöbel zu sein. Sie sind hygienisch, weil sie keine Staubfänger sind.
Aus diesen Gründen sind die hier abgebildeten Thonet Stahlrohrmöbel keine vorübergehende Modeerscheinung, ebensowenig wie die moderne Architektur, die Schönheit im Zweckmäßigen sucht.

MDK

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Szinház új darabjához a ruhákat tervezte.

Dersi Tamás: Izgalmas Macskajáték 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. márc. 8.

Jánoskuti Márta

"Jelmezei dicséretet érdemelnek"-irja s.k. sign.-val a lap a veszprémi Petőfi Szinház előadásában bemutatott "Hamlet"-ról szóló kritikában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. május 16. XIV. évf. 2o. sz. 8. lap

MDK

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

Illyés Gyula kegyenc c. drámájához a jelmezeket tervezte. (A veszprémi Petőfi Színház nemzetközi előadása.)

—: Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 20.

MDK

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

O'Neill drámájához a jelmezeket tervezte. (Vígszínház.)

Koltai Tamás: Eljő a jeges 7.

Népszabadság, Bp. 1971. márc. 10.

MDK

Jánoskúti Márta, grafikus

Rajz.

Repr.

Bóna Anna: Megtérés 15. l

CSALÁD és iskola. Dp. 1968. július

MDK

Jánoskúti Skárta, grafikus

Rajz.

Repr.

Szülők, gyerekek egymásról

Korponay Gyöngyné: A harmadik 10.1

CSALÁD és iskola, Bp. 1968. december XIX/12

M.D.K.

Jánoskuti Márta

A Szolnoki Szigligeti Szinházban bemutatott "II. Edward" c. előadás jelmezeit tervezte, melyekről elismeréssel ir kritikájában Kürti László.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. dec. 7.
49. sz. 8-9. lap

M.D.K.

Jánoskuti Márta

A kosztümöket tervezi Illyés Gyula" Kegyenc" c. darabjához, amely a Madách Szinházban kerül bemutatásra, közli a "Krónika" c. rovat.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. márc. 23. 12. sz. 22. lap

M.D.K.

Jánoskuti Márta

A Szolnoki Szigligeti Szinházban bemutatott, „Charley nénje" előadás jelmezeit tervezte, amelyekről Barta András-azonos cimü- kritikájában igen komoly elismeréssel ir.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. jan. 13.
2. sz. 15. lap

M.D.K.

Jánoskuti Mária

A szolnoki Szigligeti Szinházban bemutatott Bágyoni Attila: "Hogy látva lássanak..." c. müvének előadásához tervezett kosztümöket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 1o.
XI. évf. 1o. sz.~~15.~~ ~~lap~~ 14. lap

M.D.K.

Jánoskuty Mária

A szolnoki Szigligeti Szinházban bemutatott Csehov: "Cseresnyéskert"-jének előadásához tervezett kosztümöket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. febr. 17.
XI. évf. 13. lap 7. sz.

Jánoskúti Márta, grafikus MDG

Rajz.

Repr.

Kosztolányi Dezső: A szít vazangyot véresen megöltük 12

Család és iskola, Bp. 1965. november XVI./11

Jánoskúti Márta, grafikus MDK

Rajz. Repr.

József Attila: Tél 24

Család és iskola, Dp. 1965. december XVI/12

M.D.K.

Jánoskuti Márta

Geszti Pál: "III. Richard" cimmel ir kritikát a szolnoki Szigligeti Szinház előadásáról és a müvésznek a darabhoz tervezett jelmezeit igen komoly elismerésben részesiti.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. nov . 11.
X. évf. 45. sz. 6. lap

MDK

Jánoskuti Márta, jelmez tervező

Illyés Gyula Kegyencéhez (Madách Színház) a jelmezeket tervezte.

Pándi Pál: Szorítóban 9

Népszabadság, Bp. 1968. máj. 5

MDK

Jánoskúti Márta, grafikus

Rajz

Repr.

Nyikolaj Jevdokimov: Sztyopka, a fiam

10-12

XVIII./11

CSALÁD és ISKOLA, bp. 1967. nov.

Jánoskúti Márta, grafikus

Rajz.

Repr.

Karinthy Frigyes: Tanítom a Kisfiamat

12-13

CSALÁD és ISKOLA, ba. lakk. október XVII/10

Jánoskúti Márta, grafikus

Rajz.

Repr.

Dallos Sándor: farkasok

24-25

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1966. január XVII/1.

Jánoskuti Márta, grafikus

MDK

Rajz. Repr.

Federico García Lorca: Augurios 25.

CSALÁD és ISKOLA, hp. 1966. augusztus XVII/8

Jánoskúti Márta, grafikus MTSK

Rajz.

Repr.

Paul Celan: Vyárfa 26

CSALÁD és ISKOLA Bp. 1966. július XVII/7

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1971 JÚN

GYERMEKÜNK
Budapest

Jánoskúti Márta

MARSALL LÁSZLÓ

1021

Az állatöv artistája

állni lábujjhegyen
lassan meredeken
dőlni hanyatt hátra
dőlni
míg talpat érint a haj
míg a haj forgója
a sarkat körülzárja
akkor
a fejtetőtől elrugaszkodva
röpülni fejtetőig
áttörni a koponyát
átütni a talpat
belső végtelenségünkbe kitörve
körbe-körbe
röpülni röpülni röpülni

JÁNOSKÚTI MÁRTA rajza

hogyan kormányzom a csónakot!

Nagyszerű útleírásokból tudjuk, hogy például: egy szamoai faluban a *gyerekek* ehhez hasonló, végeláthatatlan tiltó-szabályozó-bátorító-riasztó prédikációk, jaj-kiáltások és kisméretű ütlegek közepette cseperednek fel; azaz, primitív életmódjukhoz szükséges technikai ismereteiket így sajátítják el...

— Ne vedd a szádba a gyufát; két kézzel fogd a poharat; fűzd csak te magad a cipőd; ülj mellém és figyeld meg, hogyan kapcsolom ki-s-be a tévét! — ezek már a mi, korszerű, „technicizált" életünk házijelszavai. E tekintetben közös a célunk a szamoai szülőkével: *a gyerek tanuljon meg mindent, de ne rongáljon semmit!*

Persze gyerekeink is nek annyiféleképp a dolgokkal. Tudja is ő, hogy a centrifugát kezelő ember „alig zabolázott állat" közelében érzi magát, míg viszont a keltőórát fölénnyel veszi kézbe. A gyerek csak a különbséget érzi sokáig. Majd növögetve, mind többször kér magyarázatot; és amíg a működések mikéntjét tanulja, mind többször tapasztalja, hogy masinériáink zömét úgy-ahogy kezeljük, de mi sem tudjuk, mi mozog és hogyan mozog *ott bent*. És az a rengeteg fölösleges kacat? Amiknek túlontúl nagy fontosságot adományozunk... amikor a technikáért lelkesedő apa a fogmosástól úgyis óvakodó gyerekeit villanyfogkefével lepi meg: hogyan magyarázza meg a gyerek jogos félelmét? — Ő nem akar berregő valamit a szájába, nem. (Még szerencse, hogy

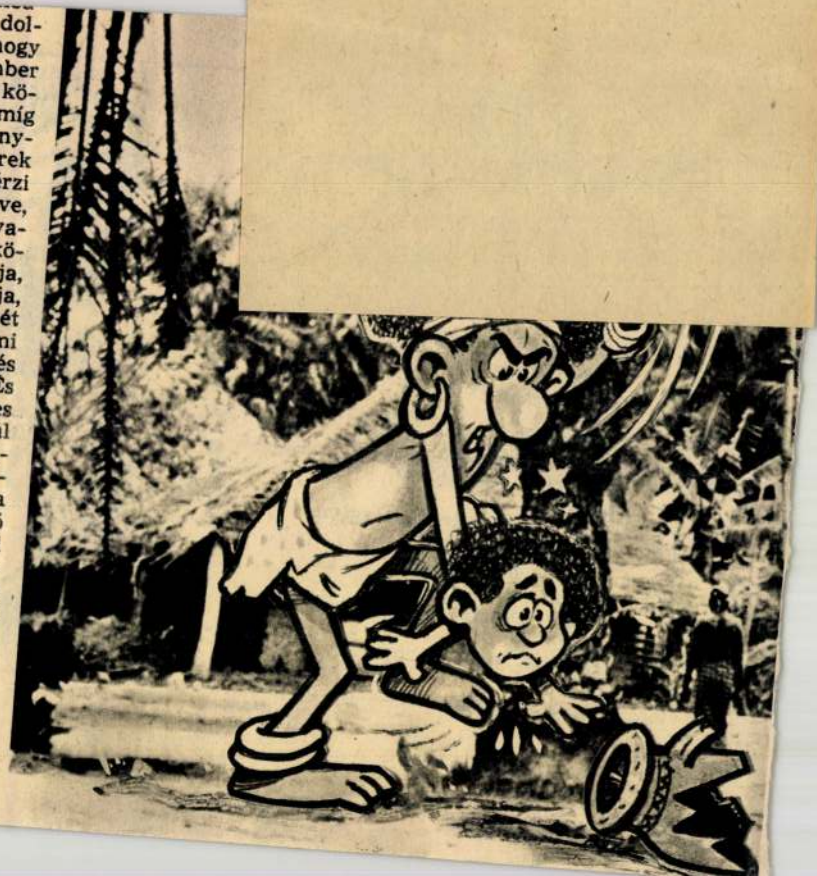

Jánoskuti Márta

Az egri vár szinpadán mutatták be Vámos Miklós: "Háromszoros vivát" c. szindarabját. Szekrényesy Julia: "Nem félünk a tatártól" c. kritikájában méltatja Fehér Miklós szinpadképeit és Jánoskuti Márta jelmezeit.

és Irodalom,/
Élet/Bp. 1979. aug. 11. XXIII. évf.
32. sz. 12. lap.

Jánoskuti Márta

Jelmezeit kiemeli Geszti Pál: "Fejünk felől a tetőt" c. kritikájában a Szolnoki Szigligeti Szinház előadásáról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. okt. 11.
XIII. évf. 41. sz. 6. lap

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

MDK

Endre, magyar királyfi c. Madách-darab előadásához a jelmezeket tervezte.

(h.m.): Universitas - siker

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. dec. 19.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

MDK

Illyés Gyulának a Vígszínházban bemutatott szinművéhez a jelmezeket tervezte.

Molnár J. Péter: Tiszták

6-7.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 31.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

MDK

A Vígszínházban bemutatásra kerülő Illyés-darabhoz a ruhákat tervezte.

Fenyvik Flóra: Isten citadellája 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. okt. 27.

Jánoskúti Márta

Illyés Gyula Tisztók c. tragédiájának jelmezeit tervezte (ems.)

Bor Ambrus: Tisztók

Magyar Nemzet 1970 XI. 12 Gold.

MDK

Jánoskuti Márta, jelmez~~[illegible]~~ tervező

Illyés Gyula tragédiájához a jelmezeket tervezte. (Vígszínház.)

d.: Tisztán

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 13.

M.D.K.

Jánoskuti Márta

"Gazdag ihletésü jelmezei"-t dicséri Demeter Imre: "Lorca délután" c. kritikájában, melyet a szolnoki Szigligeti Szinház "Vérnász" c. előadásáról ir.

Szinház c. rovat.
Élet és Irodalom, Bp. 1969. febr. 8.
XIII. évf. 6. sz. 8. lap

MDK

Jánoskúti Márta, grafikus

Rajz: Repr.

Szabó Lőrinc: Nők keresztje 13.

Gyermekünk, Bp. 1970. Felsmér XXI/2

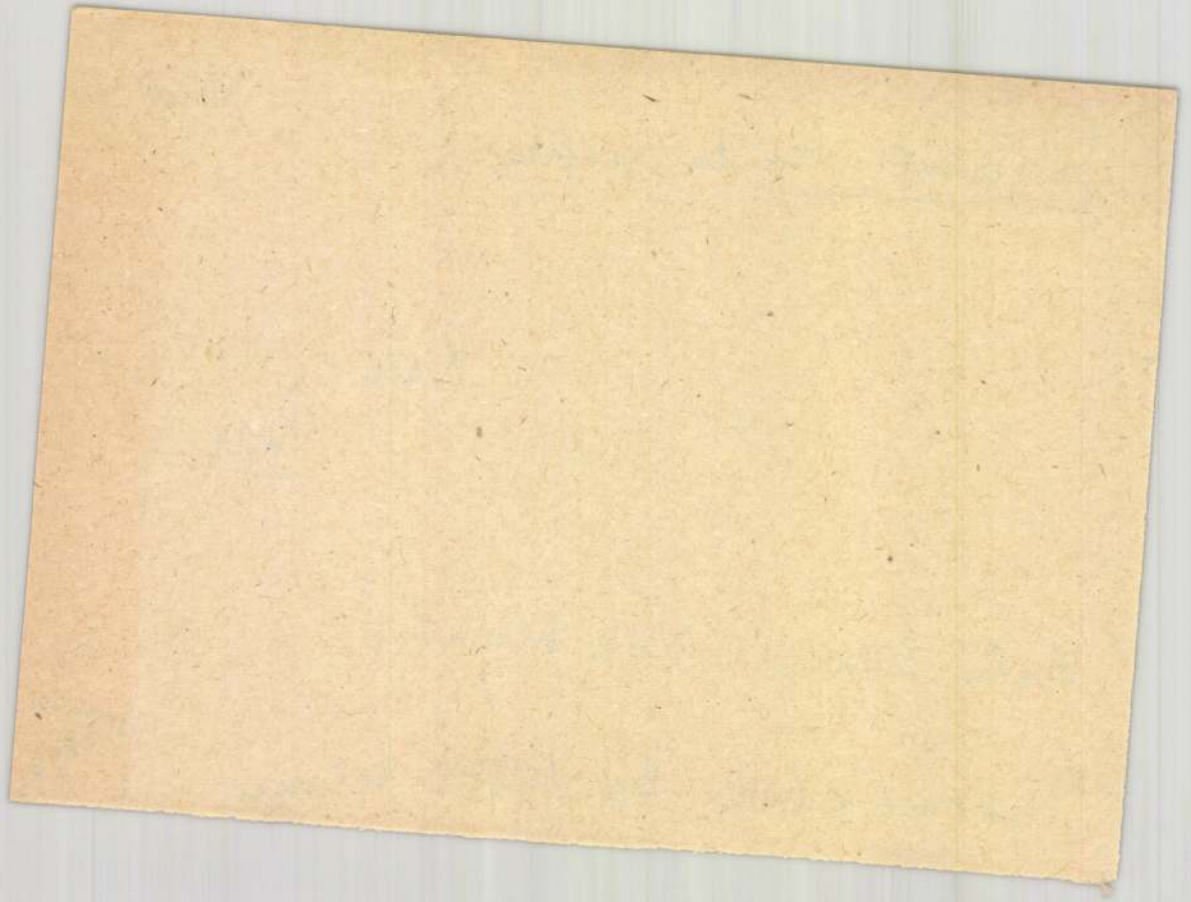

Jánoskuti hásta jelmeztervező

Shakespeare: Tévedések vígjátéka
darabjának jelmezei: tervezte
a szolnoki Szigligeti Szinházban

Ridep gábor: Tévedések és
eltévelyedések

Nagyvarsa 1969 XII. 5

~~Jánoskuretik~~

Jánoskúti Mária, jelmeztervező

A Pesti Sánház előadásához a jelmezeket tervezte.

Tegedüs Tibor: Szóka család 2,

STI HIRLAP, Bp. 1975 febr. 8.

Jónoskúti Mária, jelmeztervező

a Fővárosi Operettszínház Hegedűs a hárfetőn előadásának jelmezeit tervezte

Vorjas Enure: Telujítva - tizenkét év után 13.

Élet és Irodalom Bp. 1985 jún 7. XXIX/23

Juhos Kati Mária, jelmeztervező

A Petőfi Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Molnár G. Péter: Eredeti helyszín 4.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. [illegible]. 4.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A József Attila kiadás előadásához a jelmezeket tervezte.

Hanas Ervin: A salami boszorkányok 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 18.

Jelmeskészítő Mária, jelmeztervező

A Pesti Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Harangozó Mária: Kreutzer-sonáta 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. május 3.

Jávorszki Mária, jelmeztervező

A Vígszínház bemutatójához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Mirandolina 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1976 máj. 10.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

a Vígszínház dőadásának a

jelmezeit tervezte

Kollai Tamás: Tótágas a tótágas kedvéért 7.

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 20.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Pesti Szinház előadásához a jelmezeket tervezte.

Kristóf Károly: Tolsztoj a Váci utcában 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 15.

Jávorszki Márta, jelmeztervező.

A jelmezeket tervezte.

1

(-k): Szolnoki bemutató előtt a Vígszínházban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 29.

Jánossalvi Márta jelmeztervező

A Goldoni-komédiához a jelmezeket tervezte. (Vígszínház)

Hanns Erwin: Mirandolina 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. május 21.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező –

a Vígszínház előadásának jelmezeit tervezte.

Fenesik F.: Versenynap

Esti Hírlap, Bp. 1977 feb. 11.

2.

Jánosbíti Márta, jelmeztervező

A Kakukkfészek előadásának díszleteit tervezte (Vígszínház)

H.R.G.: Mc. Murphy néve. 7

Népszabadság, Bp. 1977 apr. 27.

Jánoskúti Mária, jelmeztervező

A Vigszínház Csurka István: Vesszenyap c. előadása jelmezeit tervezte.

M.G.P.: Ki és mi jön le a hínpadról? 7.o.

Népszabadság, 1977 máre 2.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező,

Goldoni „Mirandolina"-ját a Vígszínház
ította fel. Fehér Miklós mészfehér alaptó-
ú, derűs, olasz módra megkomponált foga-
enteriőrje összevonja a helyszíneket. János-
ti Márta korhű a jellemképet és a szerep-
tszást is kifejező jelmezeit látjuk.

arta András: Mirandolina.
Magyar Nemzet, 1976. máj. 20.

Jánoskuti Márta

Csurka István: "Eredeti helyszin" c. tragikomédiája a Pesti Szinházban került bemutatásra.
Létay Vera: "Cordelia otthon vacsorázik" c. kritikájában Fehér Miklós szinpadképeit és Jánoskuti Márta jelmezeit elismeréssel méltatja.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. jan. 31.
XX. évf. 13. x lap. 5. sz.

Jánoskuti Márta

A művésznő képviselte napjaink szemikai törekvéseit a Prágai Quadriennalen.

Belitska-Scholtz Hedvig: P.Q'75

Müvészet,1976. julius - 22. oldal.

Jánoskuti Márta

Hernádi Gyula: "Királyi vadászat" c. drámájának -a Pesti Szinházban bemutatott- előadásához Fehér Miklós tervezte a szinpadképeket és Jánoskuti Márta a kosztümöket.
Mindkét művész munkáját nagyra értékeli Szekrényesy Julia: "Az álkirály is meztelen" c. kritikájában.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 1. XXI. évf. 1. sz. 6. lap.

Jánoskuti Márta

Peter Hacks: „Lotte" c. darabját mutatták be a Pesti Színházban.
Simonffy András: "Tisztelt von Stein ur!" címmel ismerteti az előadást, melynek színpadképeit Najmányi László, kosztümjeit Jánoskuti Márta tervezte.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 12.
XXI. évf. 11. sz. 13. lap.

Jánoskuti Mária

Páskándy Géza: "Vendégség" c. drámáját mutat
ták be a Pesti Szinházban.
Jánoskuti Mária kosztümjeit birálja Illés
Jenő: "Vendégség" c. ismertésében.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. jan. 8.
XVI. évf. 2. sz. 4-5. lap.

Jánoskuti Mária

A Pesti Szinház mutatta be Tersánszky Józsi Jenő kisregényéből készült előadást, melyet Maár Gyula dolgozott át.
A darabhoz a kosztümöket a müvész készitette.
Sas György: "Mi van közelebb?" cimmel ir a "Viszontlátásra, drága" c. szindarabról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. márc. 25. XVI. évf. 13. sz. 4-5. lap.

Jánoskuti Márta

Jelmezeket tervezett a müvész Vagyim Korosztiljov: "A kőszobor léptei" c. drámájához, -közli a lap "Lapzárta után" c. rövid ismertetésében.
A dráma szinpadképeit Csányi Árpád tervezte.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 2. lap.

Jánoskuti Mária kosztümtervezőművész

Ulrich Plenzdorf: "Az ifju W. ujabb szenvedései" c. szinművét mutatta be a Pesti Szinház.
Szekrényesy Julia: "Szenvedéseink" cimmel ismerteti azelőadást, amelynek szinpadképeit Fehér Miklós, jelmezeit Jánoskuti Mária tervezte.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 29.
XIX. évf. 48. sz. 13. lap.

Jánoskuti Mórta, jelmeztervező

a Vigszínház előadásához a jelmezeket

tervezte.

(t.t.): Szerelmi hárosvonóg a Tovarszmező utcában 2.

Esti Hirlap Br 1978 ... 21.

Jánoskúti Márta, jelmezkrvező

a Vígszínház előadásának a

jelmezeit krezte.

Molnár G. Péter: Ljubimov fényei 7.

Nemszabadság. Bp. 1978. febr. 3.

Jánoskuti Mária, jelmezkrvező

a Pesti tinház előadásának

a jelmezeit kreszte.

M.G.P. Agondnok

7.

Nénszabadság, Bp. 1978 jan. 6.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Vígszínház előadásához a

jelmezeket tervezte.

rnáth László: Bűn és bűnhődés 2

Esti Hírlap, Bp. 1978 ján. 27

Jánoskuti Márta

Illyés Gyula: "Orfeusz a felvilágban" c. vigjátékát mutatták be Pécsett.
Vata Emil szinpadképe "a kényelmes, meleg érzékiséget egy finoman, de határozottan jelzett falanszter ridegségével egyesiti."
Jánoskuti Márta kosztümtervező müvész, "nem testre, hanem lélekre szabott ruhái otthonosan lebegnek az utópisztikus felvilágban. Különösen kecsesek és elegánsak a női ruhák, ami sajátosan ellenpontozza és hangsulyozza a darab egyik szembetünő jellegzetességét",- irja kritikájáb an Szekrényesy Julia: "Szerelem a felvilágban" cimmel.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 18.
XIX. évf. 42. sz. 13. lap.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

Illyés: Orfeusz a felvilágban c. drámájához a jelmezeket tervezte.

Futaky Hajna: Pécsi színházi esték 145-151.

JELENKOR, Pécs, 1976. február XIX/2.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Színház előadásához

a jelmezeket tervezte

Tamás István: Kedves Bópeer ...! 9.

Népszabadság, Bp. 1976. ápr. 14.

ínoskúti Márta, jelmeztervező

A Pesti Színház előadásához a
jelmezeket tervezte.

abás Tamás: Kedves bőspecer...! 2.

i Hirlap, Bp. 1976. okt. 4.

Jánoskuti Márta

Déry Tibor: "Kedves bópeer" c. regényéből készült szindarabot a Pesti Szinház előadásában mutatták be.
Szekrényesy Julia: "Pótszinház" cimmel ir a darabról, melynek szinpadképeit Fehér Miklós, kosztümjeit Jánoskuti Márta tervezte.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 13.
XX. évf. 46. sz. 12. lap.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

Tamás István: Jej vagy írás 7.

Nincs szabadság Br. 1970 [illegible]

Jánoskuti Márta, jelmezkerező

a Vígszínház előadásával a jelmezeit keresztel.

Barabás Tomás: A 22-es csapdája 2

Esti Hírlap, Bp. 1979 máj. 18

Jánoskúti Márta, jelmez tervező

az egyi elő a dás jelmezeit tervezte

Bernáth László: Tyúkok, Kecskék, Kunok 2

Esty [illegible], Bp. 1979 júl. 14.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Vígszínház előadásához a jelmezeket készítette

Bánóczki Tamás: Fejvadászat

Esti Hírlap, Bp. 1976. nov. 12.

2

KARINTHY FRIGYES

Tanítom a kisfiamat

— Ha kilenc kályhában öt és fél nap alatt tizenkét köbméter bükkfa ég el — mennyi nap alatt ég el tizenkét kályhában kilenc köbméter bükkfa . . .

— Ha kilenc kályhában . . .

Az íróasztal előtt ülök, valami cikket olvasok. Nem tudok figyelni. A másik szobából már harmincötödször hallom a fenti mondatot.

Mi a csoda van már azzal a bükkfával. Muszáj kimenni.

Gabi az asztal fölé görnyedve rágja a tollat. Úgy teszek, mintha valami más miatt mentem volna ki, fontoskodva keresgélek a könyvszekrényben. Gabi lopva rám néz, én összehúzom a szemem, mintha nagyon el volnék foglalva gondjaimmal, és nem vennék tudomást róla — érzem is, hogy erre gondol, közben görcsösen mondogatom magamban: „Ha kilenc bükkfa . . . tizenkét köbméter . . . akkor hány kályhában . . .” Ejnye, a csudába! Hogy is van?

Elmegyek előtte szórakozottan, megállok, mintha ebben a pillanatban vettem volna észre.

— Na, mi az, kisfiam, tanulgatunk?

Gabi szája lefelé görbül.

— Apukám . . .

— Mi az?

— Nem értem ezt a dolgot.

— Nem értem?! . . . Gabi! . . . Hogy lehet ilyet mondani?! . . . Hát nem magyarázták el az iskolában?

— De igen, csakhogy . . .

A torkomat köszörülöm. Aztán már nyersen és ellenségesen:

— Mi az, amit nem értesz?

Gabi mohón, gyorsan és megkönnyebbülve, máris hadarni kezdi, mint akinek nagy súlyt vettek le a válláról.

— Nézd apukám, ha kilenc kályhában öt és fél nap alatt tizenkét köbméter bükkfa ég el . . .

Én dühösen:

— Papperlapapp! . . . Ne hadarj! . . . Így nem lehet értelmesen gondolkodni! . . . Tessék még egyszer nyugodtan és megfontoltan elmondani, majd akkor meg fogod érteni! — Nna, adj egy kis helyet.

Gabi boldogan és fürgén félrehúzódik. Ő azt hiszi, hogy én most nem tudom, hogy ő most vidáman rám bízta az egész dolgot — ő nem tudja, ő persze nem emlékszik ugyanerre a jelenetre, húszegynéhány évvel ezelőtt, mikor én húzódtam így félre, boldogan és megkönnyebbülve, és az apám ült le így mellém, ugyanezzel a bosszankodó és fontoskodó arccal, mint most én. És ami a legborzasztóbb, méghozzá — ebben a pillanatban villan át rajtam — erről, ugyanerről a példáról volt szó akkor is! . . . Úgy van, nincs kétség! . . . a bükkfa és a kályha! szent Isten! . . . pedig akkor már majdnem megértettem — csak elfelejtettem! . . .

Az egész húszegynéhányéves korunk egy pillanat alatt a semmibe süllyed. Hogy is volt csak?

— Nézd, Gabi — mondom türelmesen —, az ember nem a szájával gondolkodik, hanem az eszével. Mi az, amit nem értesz?! . . . Hiszen ez olyan egyszerű és világos, mint a nap — ezt az első elemista is megérti, ha egy pillanatig figyel. Nézd, fiam. Ugye, itt van az, hogy kilenc kályhában öt és fél nap alatt ennyi és ennyi bükkfa ég el. Nna. Mit nem értesz ezen?

— Ezt értem, apukám . . . csak azt nem tudom, hogy az első aránypár fordított és a második egyenes, vagy az első egyenes és a második fordított, vagy mind a kettő egyenes, vagy mind a kettő fordított.

A fejbőröm, a hajam tövében, lassan hidegedni kezd. Mi a csudát fecseg ez itt össze az aránypárokról? Mik lehetnek azok az átkozott aránypárok?! . . . Honnan lehetne ezt hirtelenében megtudni?

Most már hangosan szólok rá:

— Gabi! . . . Már megint hadarsz! . . . Hogy akarod így megérteni? . . . Az ember a szájával, izé . . . Mi az, hogy fordított meg egyenes, meg egyenes meg fordított, papperlapapp, vagy a falramászott nagybőgős!

Gabi röhög. Ráordítok:

— Ne röhögj! Ezért taníttatlak, kínlódom veled! . . . Ez azért van, mert nem figyelsz az iskolában! . . . Hiszen te azt se tudod . . . hiszen te azt se tudod . . . (Elképedve meredek rá, mintha egy szörnyű gyanú ébredt volna fel bennem.) Hiszen te talán azt se tudod, hogy mi az az aránypár?! . . .

— Dehogynem, apukám . . . Az aránypár . . . az aránypár . . . az aránypár az a két viszony . . . melyben a belső tagok hányadosa . . . illetve a külső tagok szorzata . . .

Összecsapom a kezem.

— Mondom . . .! Tizennégyéves kamasz, és nem tudja, mi az az aránypár!

Gabi szája megint lefelé görbül.

— Hát mi?

— Hogy mi? Na megállj, te csirkefogó! . . . Most

ÚJ FILMEKRŐL — mit nézzenek meg a fiatalok

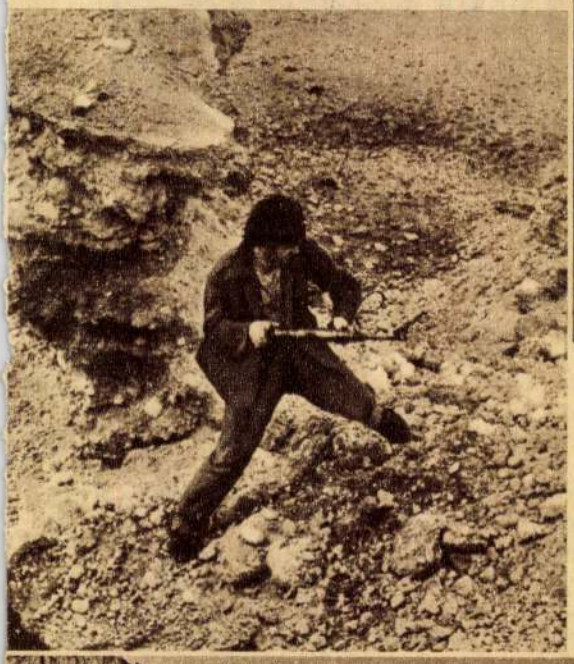

HIDEG NAPOK

TALÁLKOZÁSOK

LENIN LENGYELORSZÁGBAN

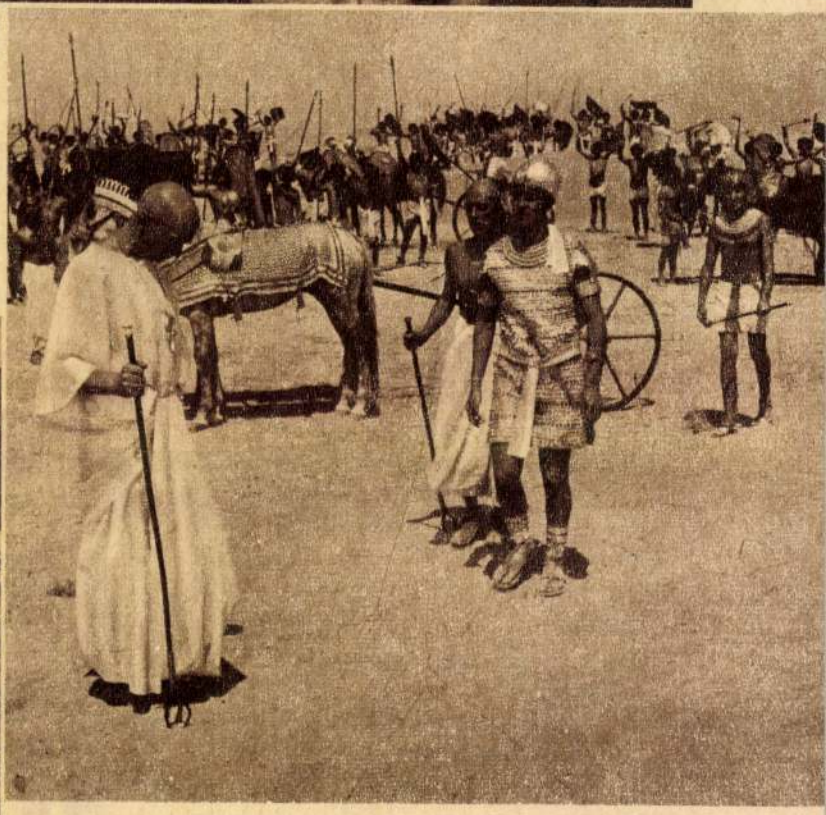

A FÁRAÓ

berek csinálják, a háborúkat az emberek meg is akadályozhatják — mondja az igaz és ismert békejelszó. Ezért kell — például a műalkotások segítségével is — azt vizsgálnunk: hogyan és miért csinálnak emberek háborúkat, s *hogyan akadályozható ez meg?*

S éppen ezért e gondolatsor befejezéséül kívánkozik az utalás egy ugyancsak mostanában műsorra kerülő filmre, amely ugyan korántsem háborús film, de gondolatai között helyet kapott a háború és béke problémája, a háború meggátolhatóságának kérdése is. Ez a film a szovjet Jutkevics lengyel filmje, a *Lenin Lengyelországban*. Lenin az első világháborút közvetlenül megelőző években tartózkodott Lengyelországban s ekkor formálódott benne a háborúk természetéről és a háború megakadályozhatóságáról szóló tanítás. A háborúval foglalkozó filmek közül csak azok érdemlik meg a műalkotás rangját, amelyek különbséget tudnak tenni háború és háború között, s e különbségtételre nézőiket is megtanítják; s amelyek így a háború meggátolhatóságának bizonyosságát sugallják, ennek érdekében hívnak harcra.

A mozi után odahaza, családi beszélgetéseken erről kellene beszélni, beszélgetni.

ZAY LÁSZLÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
CSALÁD ÉS ISKOLA
1066 OKT

azonnal előveszed a könyvet, és harmincszor elmondod!!... mert különben...

Gabi megszeppenve lapozgat, aztán hadarni kezdi:

— Az aránypár azon mennyiség, melynek két beltagja úgy viszonylik két másik mennyiséghez, valamint,... igen, apukám, de melyik itt a két beltag, a bükkfa térfogata és a napok száma, vagy a kályhák száma és a bükkfa térfogata?...

— Már megint hadarsz?! Add ide azt a könyvet.

És most rettentő komolyan kezdem:

— Ide nézz, Gabi, ne légy már olyan ostoba. Hiszen ez olyan világos, mint a nap. Na nézd, milyen egyszerű. Na. Ide figyelj! Ugye, azt mondja, hogy kilenc kályhában ennyi nap alatt ennyi és ennyi bükkfa. Tehát ha ennyi és ennyi bükkfa kilenc nap alatt, akkor világos, ugye, hogy tizenkét nap alatt viszont nem ennyi és ennyi, hanem...

— Igen, apukám, eddig én is értem, de az aránypár...

Dühbe jövök.

— Ne fecsegj bele, így nem érte... nem érted meg. Ide figyelj. Ha kilenc nap alatt ennyi és ennyi — akkor tizenkét nap alatt, mondjuk, esetleg ennyi és ennyivel több. De viszont, pardon, azért nem több mégse, mert nem kilenc kályhában, hanem tizenkettőben, tehát annyival kevesebb, vagyis ennyivel több, mintha ugyanannyival kevesebb volna, mint amennyivel több... Itt ugyanis az aránypár... az aránypár...

Egyszerre világosság gyúl az agyamban. Mint egy villámcsapás, úgy ér a Nagy Megismerés, aminek hiánya húszegynéhány év óta lappang és borong bennem — úgy van, most rájöttem!... Nincs kétség — akkor... ott... egészen nyilvánvaló — úgy van, nyilvánvaló, *az apám se értette ezt a példát!*

Lopva Gabira nézek. Gabi közben észrevétlenül kinyitja a történelemkönyvet, és most félszemmel azt a jelenetet nézi egy régi képen nagy kéjjel, ahogy Kinizsi Pál két törököt dögönyöz.

Nagyot ütök a kobakjára, csak úgy csattan.

— Nesze!... majd bolond leszek itt kínlódni veled, mikor nem figyelsz! — Gabi bőg, mint a két török együttvéve.

Én pedig megkönnyebbülve ugrom fel, és a múlt ködén keresztül egy arc rajzolódik elém — az apámé, amint nagyot üt a kobakomra, vígan és megkönnyebbülve mintha azt mondaná: „Add tovább a fiadnak! énnekem már elég volt!" és fütyürészve, zsebre dugott kezekkel, vígan indul el a sír felé, ahol egészen mindegy, hogy hány nap alatt ég el kilenc köbméter bükkfa és hatvan-hetven év élet.

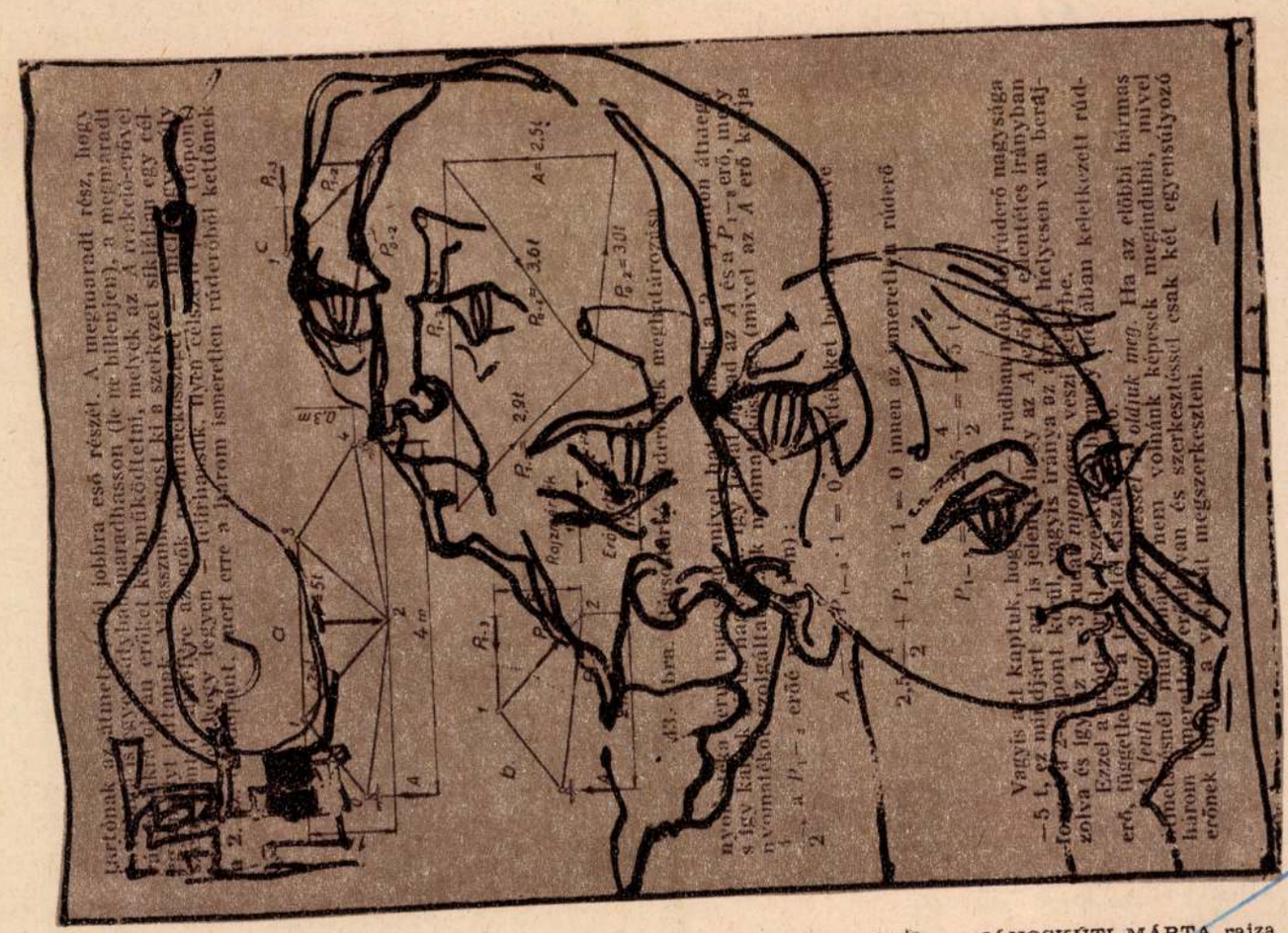

JÁNOSKÚTI MÁRTA rajza

SZAKOSÍTOTT TANTE[illegible]K

Néhány év óta — amióta az iskolareform napirenden van — az általános osztályokon kívül szakosított tantervű osztályok (közismertebb nevükön tagozatok) is működnek egyes gimnáziumokban. Mi ezeknek az osztályoknak a célja, a feladata, mi tette szükségessé őket és miben különböznek a normál osztályoktól? Ilyen kérdéseket tesznek fel a szülők, ha a nyolcadik osztályos gyermekük szakosított tantervű gimnáziumi osztályban való továbbtanulása szóba kerül.

Az általános iskolai tanulók között is vannak olyanok, akik nagyon szívesen foglalkoznak egyik vagy másik tantárggyal, kiemelkedő eredményt is érnek el benne, míg a többi tárgyból csak jó átlagos az eredményük. De még a minden tárgyból jelesek közt sem ritka, hogy kedvenc tárgyuk van, amivel sokkal többet foglalkoznak, mint amit az iskola megkövetel. Szakkönyveket olvasnak, kísérleteznek, gyűjtő munkát végeznek, részt vesznek pályázatokon, tanulmányi versenyeken. Érdeklődésük az az erő, amely az egyéni képességgel párosulva az átlagosnál nagyobb munka és jobb eredmény felé hajtja őket.

Fontos egyéni és társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy az iskola a tanulók érdeklődését kielégítse, egyéni képességeiket fejlessze. A kiemelkedő képességű tanulók nevelése a szocialista pedagógia és iskolapolitika alapelveiből következő feladat. Ezt szolgálják a gimnáziumok szakosított tantervű osztályai, amelyek nem szakiskolák, nem adnak szakképzettséget, de hasznos gyakorlati jártasságokat és készségeket alakítanak ki, és természetesen színvonalasan készítenek elő a felsőfokú tanulmányokra.

Ezekben az osztályokban egy vagy két tantárgyat — a szakosított tantárgyat — a normál osztálynál alaposabban, részletesebben, magasabb követelménnyel és magasabb óraszámban tanítanak. Általában hetenként 2—3 órával fordítanak többet a szakosított tantárgyra. Ugyanakkor a nem szakosított tantárgyakat ugyanúgy tanítják, mint a normál osztályokban. A gyerekeknek a szakosított tárgyból érettségi vizsgát kell tenniük. Mindez több munkát és időt igényel, s ezzel számolnia kell annak a szülőnek, aki gyermekét szakosított tantervű osztályba íratja.

Sokszor kérdezik, hogy a szakosított tantervű osztályok előnyt biztosítanak-e a főiskolai, egyetemi felvételek alkalmával? Előjogot nem, de előnyt igen, mivel a szakosított tantárgyból alaposabb, színvonalasabb az oktatás és a foglalkoztatás.

Jelenleg a gimnáziumokban a következő szakosított tantervű osztályok működnek:

Élő idegen nyelvi osztályok (orosz, angol, francia, német, olasz és spanyol nyelvű osztályok).

Speciális matematikai osztályok.

Természettudományos osztályok (matematika-fizikai, fizika-kémiai és kémia-biológiai osztályok).

Ének-zenei osztályok.

Rajzi osztályok.

Az élő idegen nyelvi osztályokban a szakosított idegen nyelvet az I—II. osztályban heti 6 órában, a III—IV. osztályban heti 5 órában tanulják, míg a kötelező második idegen nyelvre osztályonként és hetenként 3 órát fordítanak. A szakosított idegen nyelvet igen intenzíven, audio-vizuális eszközöket is használva tanítják, főleg a beszédkészséget fejlesztik olyan fokra, hogy az érettségi vizsgáig a tanulók elérjék az idegen nyelv gyakorlati alkalmazásá-

LEVELEINKBŐL

Három kívánság

Úgy várom mindig a vasárnap délutánt. Mert évek óta remélem, hogy egy kicsit azt csinálhatok majd, amit szeretnék.

Nagyon szeretem például a szekrényt rendezni. Ilyenkor mindent előveszek, amit emlékül elraktam a gyerekeknek, s annyi szép dolog jut eszembe.

Egy kis zsákocskába rongyokat tettem. Megtanítom majd a kislányomat, hogyan varrtam én babaruhát gyerekkoromban. Majd ha ráérek! Már tupírozni kezd a lányom, nem tudom, érdekelni fogja-e a baba? Ma mégsem babázunk. Ma én szeretnék kikapcsolódni. Igazán nem értik meg ezek a gyerekek, hogy nekem is szükségem van pihenésre?

Miki a keresztrejtvényt kérdezi tőlem, Gábor a rajzát hozza.

— Játsszatok már egy kicsit magatok, hagyjatok engem is élni. Egész héten nektek csinálok mindent.

Szó nélkül elmennek, magamban dohogok.

— Szokja meg a gyerek, hogy a szülőnek is kell szabadidő.

A szekrényt rendberaktam, olvasni kezdek. Már a második oldalon tartok, de fogalmam sincs róla, hogy mit olvastam.

Ni a három kis buta, úgy ülnek, mintha a kakas elvette volna a kenyerüket.

Na végre, a lány kezd valami játékot. Neveket osztogat. Szindarab lesz ez, már látom. Könyvembe mélyedek. Egyszercsak hallom:

— Mi a második kívánságod?

Odafigyelek megint.

— Na, mondd már! Mi a második kívánságod?

Gábor megszólal:

— Mi? Hát az, hogy anyunak legyen sok ideje, azért, hogy velünk játszhasson.

Rájuk nézek: zavarba jönnek.

— Én vagyok a Jó Tündér — magyarázza a kislány — a gyerekek kívánságait teljesítem.

— No, és mi a harmadik kívánságod, Gábor — megyek hozzájuk.

— Hogy te velünk légy, hogy te velünk légy! — kiabálják és húznak maguk közé.

A nagy kamasz fiam már a térdemen ül, Gábor hátulról öleli a nyakam, a kislány előttem illeg, s tőlem kérdezi most: mi a három kívánságom.

— Hajaj! — nyomok el egy sóhajt, de aztán csak annyit mondok: — Kedves Tündér, nekem csak egy kívánságom van. Veletek akarok játszani.

HIRLING GYÖRGYNÉ,
Zebegény

Jánoskúti Márta

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

GYERMEKÜNK
Budapest

1970 FEB

gorzalmat mindenkire, azt vagy ezt.
nőnek lenni, úgy látszik, nagy kereszt,
gondoltam, bár az egésznek csak a —
az egésznek . . . a ruha az oka!

(A Tücsökzene című kötetből)

JÁNOSKÚTI MÁRTA rajza

— Mit csinál a
— Délután sen
ten délelőtt volta
— És délután?
— Akkor otthon van.
— Mivel tölti az idejét? Mindig csak „otthon van"?
— Hát hol lenne? Maga szerint hova mehetne? Még csak az kellene, hogy csavarogjon.
— És mit csinál otthon?
— Tanul. Meg vigyáz a házra. Ez a dolga.
— Más dolga nincs?
— Én nem dolgoztatok a gyerekkel.
— Nem gondolja, hogy unalmas így az élete?
— Nem gondolom. Kisgyerek ő még, kilencéves. Vannak barátai, azokkal játszhat vasárnap. Az én elvem az, hogy amíg a gyerek iskolába jár, ne csináljon semmit, csak tanuljon.

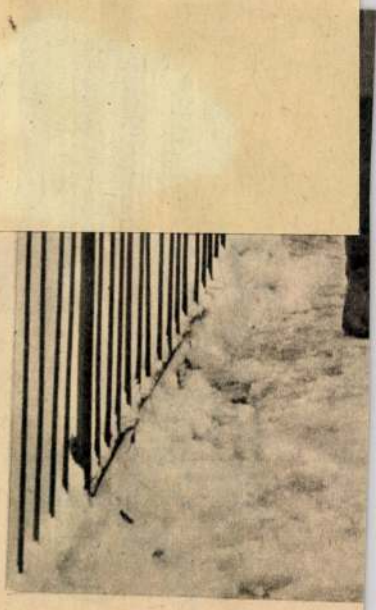

VALAMIT CSINÁLNI

Csakugyan: mit is csináljon a gyerek, ha nincs az iskolában, ha nem tanul? Csináljon-e valamit egyáltalán? És mikor hihetjük, hogy valóban *csinál* valamit, milyen tevékenységre használhatjuk a *csinál* szót? Mindegyikre? Mindegy, hogy mivel van elfoglalva a gyerek, csak ne legyen láb alatt, csak elteljék valahogy az idő?

Valamennyi kérdésre nehéz lenne kimerítően válaszolni. Amiben teljesen bizonyosak lehetünk: a gyerek — mint a szülő is — elsősorban ember, és csak azután gyerek, vagy ami még fontosabb: csak

azután —
teljes élete
korlátozhat

Biztos pc
az elfoglal
hogy a ha
nem húzha
elüti az idő
problémája,
hadakozik,

Milyen g
kozom, mit
ran — ezt

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Szinház előadásához a kostümöket tervezte.

Tenczik flóra: Királyi vadászat 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 17.

Jávorszki Márta, jelmeztervező

A Pesti Színház előadásához a
jelmezeket tervezte.

M. S. P.: Királyi vadászat 7.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 14.

Jánoskuti Márta

Díszlet- és jelmeztervek tárlata nyílt meg az egri színházban, melyen szerepelnek művei.

Népújság (Heves), 1976. júl. 15

Jánoskúti Mária, jelmezter vező

+ József Attila Szinház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Morvay István: A salemi boszorkányok 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. febr. 17.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Színházban előadott Csurka-darabhoz a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Kiedéti helyszín 2.

ESTI HIRLAP, Bn. 1976. jan. 23.

Jánoskúti Márta, grafikus

Két rajz:

Repr.

Rózsáné Hajdú Gizi: Régi jálékszereink —
— Törvénytelen nagyapám

8 – 9.
XXIII
10.

Gyermekünk, bp. 1972. október

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház bemutatójához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Angyali történetek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. március 27.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Vígszínházban bemutatott
műhöz a jelmezeket tervezte.

Fenczik Flóra: Képzelt riport egy amerikai
popfesztiválról 2.

ESTI HIRLAP, Br 1973. márc. 3.

Jávorszky Márta, jelmeztervező

A József Attila Színház új előadásaihoz a jelmezeket tervezte.

Kristóf Károly: Rókimondó Kata találkozása Menével 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. máj. 12.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A József Attila Színház előadásához a ruhákat tervezte.

László Miklós: Szókimondó Kata Angyalföldön 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. máj. 21.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához a
jelmezeket tervezte.

Daralás Tibor: Tennessee Williams:
Nyár és füst 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. május 15.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Színházban bemutatott Tersánszky-műhöz tervezte a jelmezeket.

[Koltai Tamás]: Viszontlátásra, drága 7.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 22.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház horca-előadásához

a jelmezeket tervezte.

Fenesik Flóra: Donna Rosita 2.

ESTI HIRLAP, B.. 1971. dec. 4.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Színház előadásához a ruhákat tervezte.

Koltai Tamás: Bot és gitár

7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 12.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Pesti Kinház előadásához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Bot és gitár

2.

ESTI HIRLAP, Br. 1974. febr. 5.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

Szalontay Mihály: Az értelem álmai 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. máj. 11.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásaihoz
a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Vadnyugati nél

7.

Nézőművész, Bp. 1974. márc. 27.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező.

Görkény István dramájához a jelmezeket tervezte. (Pesti Szinház.)

Molnár G. Péter: Vérrokonok 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 20.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához

a jelmezeket tervezte.

–: Az értelem álmai 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 18.

Jászkúti Márta, jelmeztervező

A jelmezeket tervezte a darabhoz.

Hegedüs Tibor: Örkény-bemutató a Pesti Színházban

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 30.

Jakoskuti Klára, jelmeztervező

a Vígszínház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Hegedüs Tibor: Vadnyugati nél 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1974. márc. 21.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

Páskándi Géza drámájához a jelmezeket tervezte. (Pesti Színház)

Koltai Tamás: Vendégség 7.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 5.

Jánoskuti Márta

A Vigszinházban bemutatott-O'Neill: "Első a jeges" c.- szindarabjához tervezett kosztümjeit igen jellegzeteseknek találja Demeter Imre -az előadásról szóló-kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. márc. 13. XV. évf. 11. sz. 4-5. lap.

Jánoskúti Márta, grafikus

Rajz: Repr.

Marsall László: Az állatöv artistája 25.

Gyermekünk, Bp. 1971. június XXII/6.

Jánosháti Márta, jelmeztervező

A Pesti Szinház előadásához
(Páskándi Géza: Vendégség.)
a jelmezeket terveste.

— : Donna Rosita 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 9.

Jánoskuti Mária, jelmeztervező

A fővárosi Operettszínház előadásához

a kostümöket terveste.

Tudor Lajos: Hegedűs a háztetőn

2.

-STI HIRLAP, B. 1973. febr. 13.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Főv. Operettszínházban bemutatott musical-hez a jelmezeket tervezte.

Horas Ervin: Hegedűs a háztetőn 7.

Népszabadság, Bp 1973. márc. 6.

Jakovleviti Mária, jelmeztervező

A Vígszínház előadásaihoz a jelmezeket tervezte.

Tamás István: Képzelt riport egy amerikai popfestiválról 7.

Népszabadság, Bp. 1973. márc. 9.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Vígszínházban bemutatott Molnár-mű előadásához a jelmezeket tervezte.

Spíró György: Liliom 7.

Népszabadság, Bp 1972. nov. 21.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

Vagyim Korosztiljov darabjához a jelmezeket tervezte. (József Attila Színház.)

M. G. P.: A Kőszokor léptei 7.

Nérszabadság, Bp 1972. dec. 20.

Jánoskuti Márta kosztümtervező művész

A Pesti Szinházban mutatták be Örkény István: Macskajáték c. szindarabját.
Az előadáshoz tervezett kosztümöket elismerés-sel méltatja a lap.

Film Szinház Muzsika , Bp. 1971. márc. 2o.
XV. évf. 12. sz. 4. lap.

Jelmeztervek Shakespeare-drámákhoz

A Shakespeare-tragédia előadásához
a jelmezeket tervezte. (Vígszínház)

Koltai Tamás: Antonius és Kleopatra

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 nov. 1.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház Harmincéves vagyok c. előadásához a jelmezeket tervezte.

(Színház, 1975. 6. szám. 1-4. o.)

Tarján Tamás: Boldog születésnapot!

221-229.

Látóhatár, Bp. 1975. augusztus

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

A Tudós nők tévé-előadásához a jelmezeket tervezte.

(barabás): Tv – notesz 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 okt. 27,

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

Aldo Nicolaj darabjához a ruhákat tervezte. (Pesti Színház.)

Hegedüs Tibor: Hámán a padon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 7.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásaihoz új jelmezeket tervezi.

Kristóf Károly: Antonius és Kleopatra

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 12.

Bibliothèque Nationale

Département des Estampes

Réserve

Ye 1 (Pièce)

Ye 1 (Pièce)

Ye 1 (Pièce)

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

Hegedüs Tibor: Antonius és Kleopatra

2.

ESTI HIRLAP, Br. 1974. okt. 19.

Jánoskuti Márta jelmeztervező

A Pesti Színházban Gyurkovics Tibor „Csóka Család" c. tragikomédiának jelmeztervezője.

Barta András: Csóka-Család.

Magyar Nemzet, 1975. febr. 9.

Jánoskuti Márta kosztümtervező

a Vígszínházban előadott Antónius és Cleopátra kosztümjeit tervezte. (emlitve)

Mátrai-Betegh Béla: Antónius és Cleopátra a Vígszínházban.
Magyar Nemzet, 1974. okt. 25.

Blank page.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

A Vígszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Harmincéves vagyok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 18.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Vígszínház előadásához a

jelmezeket tervezte.

Fenyvesi Flóra: Orfeusz alászáll

Esti Hírlap, Bp. 1979. okt. 8

2

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Végjáték előadásának a

jelmezeit tervezte

Kristóf Károly: Homburg herceg

Esti Hírlap, Bp. 1979. dec. 18.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Pesti kínház előadásának a jelmezeit tervezte.

Tenesik Ilóne: Deficit - még egyszer 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 jan. 18.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Pesti Színház előadásának a

jelmezeit tervezte

kottai Tamás: Orfeus alászáll.

Népszabadság, Bp. 1979 okt. 17.

7

Jánoskúti Márta, jelmez tervező

a Pesti Kunkár előadásának a jelmezeit

tervezte.

Barabás Tamás: A lovakat megvakítják, ugye?

Esti Hírlap, Bp. 1980. jan. 25-

2.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Vígszínház előadásának a jelmezeit tervezte.

Kottai Tomás: Homburg herege 7.

Népszabadság, Bp. 1980. jan. 19.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Vígmúház előadásához

a jelmezeket tervezte

Hajdu Rápis Gábor: Csuka István: Házmetersirató 7.

Népszabadság, Bp. 1979. jan. 10.

Jánoskúti Márta, díszlettervező

Különdíjat kapott *Töröcsik Mari* az Oroszlánszáj, *Moór Mariann* a Jegor Bulicsov és *Kállai Ferenc* a Jegor Bulicsov, a Vendégség, az Oroszlánszáj című darabokban nyújtott alakításáért, *Őze Lajos* a Ki lesz a bálanya?, valamint a Jegor Bulicsovban játszott szerepeiért. Ugyancsak különdíjat kapott *Halász Mihály* a XI. veszprémi tv-találkozón bemutatott három különböző produkció operatőri munkájáért, *Dömölki János* a Ki lesz a bálanya? rendezéséért, *Jánoskúti Márta* a Váljunk el című komédia díszleteiért, és *Romhányi József* a Párizsi élet című zenés játék televízióra alkalmazásáért és dalszövegeiért.

21.

– A díjkiosztással befejeződött a XI. veszprémi tévéhétre

Népszabadság, Bp. 1981 jún. 28.

Jánoskuti Márta | jelmeztervező

a Pesti Múhár előadásával
a jelmezeit tervezte

2

Barabás Tomás: Közepes darab – hírészi kiugrással

Esti Hírlap, Bp. 1981. június 16

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Vígszínház előadásának a

jelmezit tervezte.

2.

Fenesik Flóra: Bulgakov: Őfelsége komédiása

Esti Hírlap, Bp. 1980 nov. 3

Jánoskúti Márta jelmeztervező

A Budapesti Művészeti Hetek műsorsorozatának egyik rendezvényeként „Szcenográfia '80" címmel kiállítás nyílt a Várban. – Hazánkban e művészeti ág az utolsó másfél évtizedben vált nagykorúvá. A főiskolai oktatás lehetővé tette, hogy a színpadi tervezőművészet nagyjai nyomdokaiba lépjenek a fiatalok. – Jánoskúti Márta, Wieber Mariann fodros-csipkés ruhakölteményei a századforduló, a szecesszió hangulatát idézik. [említve].

Kőhidi Erika: Szcenográfia '80

Pesti Műsor, 1980. okt. 15. 64-65 old.-on.

Jánoskuti Márta, jelmeztervező

a Popfesztivál jelmezeit tervezte

(morvay): Évadnyitás a Vígszínházban 2.

Esti Hírlap Br. 1981 szept. 12.

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

a Pesti hírek Edit és Marlene

első adósának a jelmeztervője

Csáki Judit: „Tuti"

29.

Új Tükör, B n. 1986 febr 9.

XXIII/6

Jánoskúti Márta, jelmeztervező

Shaw: A megtört nívek háza c. darabjának a jelmezeit tervezte (e.a. Pesti kínhár)

Mészáros Tamás: Megtört nézők háza 29.

Új Tükör, B p. 1986. felt. 16. XXIV/7

Jánoskúti Márta, jelmez krező

Csiky Gergely: Buborékok c. darabjának jelmezeit kreszte (ea: Józsefvárosi kúkász)

Juhász Ishán: Az asszony mindent jobban tud 28.

Új. Tübör, B p. 1986 kbr. 23. XXIII/8

Jónoskúti Márta, jelmezkervező

L: Polgár Rózsa

Torday Alíz: A kis papné

27.

Új Tükör B p. 1986 ápr 6.

XXIII/14

Zánoskuti Márta

Prágai quadriennále

M. Neuset
1987. VI. 10

nov, Ványa bácsi, Sirály, Három nővér, Cseresznyéskert) kapunk választ.

Ezekből az analízisekből ugyanis maguknak a műveknek az alapkérdéseire nem kapunk magyarázatot. Lássunk néhány példát: miért nevezi leveleiben Csehov egyik-másik darabját makacsul komédiának, sőt, farce-nak? Mi az a „sajátosan csehovi", amit a szakirodalom, és a szerző is evidenciaként emleget? Hiszen amit ilyenkor mondani szokás, a csehovi „hangulatról", arról maga a szerző bizonyítja be helyesen, hogy Sztanyiszlavszkijék értelmezéséből, játékstílusából származik, de nem feltétlenül – a művekből. Peterdi Nagy interpretációtörténetéből tehát azért nem derül ki önálló, összefüggő előadási koncepció, mert nem ismerhetjük meg a csehovi drámáról alkotott felfogását *sem*, legfeljebb annak töredékeit vagy éppen ellentmondásait. Arra gondolok például, hogy elemzéseiben következetesen szereplőket értelmez, holott Brecht előtt szinte páratlanul oldódik meg *itt* a polgári dráma egyik nagy problémája – a színpadi ensemble, a „jellemek" feloldódása egy tökéletesen homogén drámai térben, amely *valamilyen* világot revelál. Sietve tenném hozzá: Csehov értelmezői, szép számú teoretikusak mindeddig nem tudtak választ adni arra, hogy mi is ez a világ, amelynek „jele", „emblémája" ez a homogén tónus, és ez a maga korában társtalanul megoldott ensemble-színjáték?! A könyv szerzője azonban mégis egyszerűen „elmegy" emellett, hogy Csehov színpadán, polifón szövésű szövegeiben *mindig az együttes*, az emberi *viszonylatok*, a kapcsolatok hálója az elsőrendű, és *nem* az indivíduumok párharca, vagy monologikus egymásmellettisége. Így tehát elsikkad Csehov *kopernikuszi* tette, az, hogy túllépett az úgynevezett jellemdramaturgián, egy bizonyos módon *megszüntette* a műfaj polgári „megkettőzését" (szituációs és pszichologizáló dráma kettősségére gondolok), valóban újra sikerült shakespeare-i és mozarti *értelemben* és szellemben ensemble-okat komponálnia, a szó komoly értelmében *meghaladta* a polgári bensőség, illetve a „jól megcsinált darab" meghasadt dramaturgiáját és színpadát.

Végül nem tudunk mit kezdeni olyan túl súlyosnak hangzó, valójában lapos kijelentésekkel, amelyek túldimenzionálják *és* elárasztják a könyvet, mint pl. „. . . Csehovra mindvégig gyötrően hatott az emberi értetlenség, az elidegenedés" (263). Vagy pl. a Cseresznyéskert „messianizmusával" kapcsolatosan: „Mi lesz majd a sorsa a győzőknek s a legyőzötteknek? Hogyan férnek meg majd együtt, egy földgolyón? Mert Csehov mit sem tudott az atombombáról, de tudta, hogy egy ideig (??) meg kell majd férniök egymással egy földgolyón, egy kontinensen, sőt – egy házban." (281). Elemzésmódszeréből adódnak ezek a kijelentések: ez a metódus ugyanis tisztán „tartalmi", az esztétikumot vizsgáló analízis lehetősége sokszor mintha nem is létezne a szerző számára, hosszú oldalakon át folyik a történés illetve a figurák fejlődésének puszta prózára fordítása. Így azután az elméleti igénnyel formulázott gondolatok teljesen általános – és elnagyolt – kijelentések, néha pedig semmivel sem alátámasztott képzelgések maradnak: „A művészetben sok a párhuzamos törekvés, de valahol (??) azért ezek is találkoznak, összegződnek, és megtermékenyítik egymást." (295).

Ez az elhibázott könyv ugyanakkor valóban tanulságos a „színház vagy dráma" vitájához. Az irodalomtudomány módszereinek igénybevétele, a drámai szövegek *elemzése*, a művek átfogó megértése nélkül nincs, és nem lehet összefüggő *gyakorlati* koncepciónk sem a színpadi megvalósításról. A színpadközpontúság – a drámák fölfogása nélkül – *önmaga követelményeinek sem* tud eleget tenni. Végül pedig az élő, eleven Csehov-színpad csak úgy jöhet létre, ha megtaláljuk az interpretációknak azt az érvényességi körét, amely a művekben, a drámai szövegben lehetőségként adott. Peterdi Nagy László könyve arról az egy igazságról tényleg meggyőzi olvasóját, hogy a hetvenkét éve halott Csehov, mind esztétikailag, mind színpadilag, ha csak nem fogadunk el mítoszokat és konvenciókat – még mindig a modern irodalom szfinxe. *(Szépirodalmi, 1975.)*

CSÍK ISTVÁN

Két kiállítás

Thália makacs múzsa. A nyári hónapokban is, amikor kiköltöztetik a szabad ég alá, s a színházépületek üresen ásítanak a nyári forróságban, vissza-visszaszökik a kőfalak közé. Addig is, amíg a színpadokon újra feltámad az élet, itt-ottamott elhelyezi kézjegyét: egy-egy kiállításon, tervek, vázlatok, makettek képében érzékelteti jelenlétét – érezteti hatalmát.

Közhely már, hogy a színházi képzőművészet, díszlet- és jelmeztervezés nem elsősorban képzőművészet; hogy igazi tartalmát csak az önálló életet élő előadásban bontakoztathatja ki. Azt is sokszor leírták, elmondták már, hogy nem bizonyos: a színekben és formákban tetszetősebb terv, a grafikailag, festészetileg kvalitásosabb munka egyben jobb díszlet avagy jelmez is. De ha valaki ebből azt a következtetést vonná le, hogy nincs értelme az efféle tárlatoknak, hogy a tervezők kiállítása csak színházaink repertoárja lehet – téved. Ezt bizonyítja az elmúlt nyár két kiállítása is: éppen azáltal ragadták meg a nézőt, hogy *színházi művészetként* mutatták be a színházi képzőművészetet. A tervek, makettek, bábok és ruhák színházi előadások, színházi stílusok hangulatát idézték, és az összetett, rendkívül sok tényezőt magába olvasztó színpadi művészet egyik lényeges összetevőjének eredményein keresztül az egyetemes színházművészet helyzetébe engedtek bepillantást.

Scenographia Hungarica

Prága és Bécs után Egerben került a hazai közönség elé az elmúlt négy esztendő díszlet- és jelmezterveiből készült válogatás, amely sokrétűségében mintegy keresztmetszetét adja a magyar tervezők törekvéseinek. Az anyagot tulajdonképpen az idén januárban Prágában megrendezett Quadriennáléra, a legjelentősebb díszlet- és jelmeztervezési, valamint színházépítészeti világkiállításra válogatták össze, ahol emlékezetes szép sikert aratott: a huszonnyolc ország mintegy nyolcszáz kiállítója közül Schäffer Judit ezüstérmet kapott. Ezután került a kiállítás Bécsbe, majd a Gárdo-

nyi Géza Színház előcsarnokába. A kiállított anyag talán legfőbb érdeme az, hogy nem éri be a két dimenzióval: makettekkel érzékelteti a színházi tervezés legfontosabb elemét, a színpadi teret. Ugyanígy, a jelmeztervezők esetében is túllép a vázlatok, tervek bemutatásán; a kész jelmezek, amelyek ott állnak a tablók előtt, nemcsak alkotóik grafikai készségéről, szín- és formaérzékéről tanúskodnak, hanem bemutatják azt is, milyen anyagokban gondolkoznak. Hiszen az anyagok elkészítésének technikája, az anyagok faktúrája dramaturgiai szerepet kaphat – és kap – az előadásokban, és ezt a terv, legyen grafikailag bármily tökéletes, nem tudja érzékeltetni.

A kiállítás tizenöt művész alkotásait vonultatja fel. A válogatást végző, a kiállítást rendező kollektíva szemmel látható törekvése az volt, hogy inkább keveset mutasson be, de azt alaposan és jól; mellőzték a seregszemleszerű felvonulást, nem törekedtek névsorolvasásra, valamiféle soha meg nem valósítható teljesség igézetében. Nem „tiszteletköröket" tettek, hanem az alkotóműhelyek falán nyitottak ablakot. Összehasonlításként érdemes megjegyezni, hogy míg az 1971-es Quadriennálén harminckét művész anyagát mutatták be: mégis ez a kép volt teljesebb, kerekebb. Talán önmagamnak mondok ellent, ha most azzal folytatom, hogy még ezt az anyagot is meg lehetett volna mennyiségileg rostálni, s mélységében bővíteni, de az ellentmondás csak látszólagos. Hiszen éppen a rendező elv szellemében kérhetem s kérem számon ezt.

A kiállított anyag másik sajátossága, hogy nem vont éles határt a díszlet- s jelmeztervezők között. Nemcsak azért, mert sok művész teljes komplexitásában tervezett meg egy-egy előadást, és a kétfajta tevékenység munkásságában mármár elválaszthatatlanul összefonódott, hanem azért is, mert a stiláris törekvések szempontjából is elmosódik ez a határ. Nem tervezői „műfajokat" dokumentálnak a kiállított művek, hanem színházi stílusokat; kár, hogy az élő előadásokban kevésbé érezhető a tervezői munka efféle integrálódása, mint itt, a kiállításon. Furcsa paradoxon, de így van: a grafikai, festői terveken, az építészeti eszközökkel formált makettekben sokkalta inkább jelen van a színház komplexitása, mint nem egy előadásban.

Hogy mégis a díszlettervek számbavételével kezdjük, az inkább technikai kényszerűség; ugyanis ezekben a művekben, különösen a jól sikerült, kifejező makettekben lehet legjobban tetten érni tervezőink színházi stílusokhoz kötődő anyagkezelését, térformáló művészetét. A díszlet ugyanis nemcsak színpadkép, látvány és hangulat, hanem a színpadi mozgásokat, mozgásrendszereket megszervező, funkcionális, dramaturgiai eszköz is. Jól mutatja ezt az utóbbi évek talán legszerencsésebben megkomponált színpadtere, a Gyarmathy Ágnes tervezte díszlet Krleža *Golgotá*jához. A színpadi szerkezet mintegy leleplezi önmagát, nyíltan feltárja technika voltát a nézők előtt, de éppen ezáltal épül bele szervesen a dráma szövetébe. A puritán egyszerűségű, ugyanakkor hallatlanul sokrétű színpadi terv makettje térplasztikaként is elfogadható, kvalitásos mű, mégis igazi jelentőségét és értelmét az előadásban betöltött szerepe szabja meg, amelyet még így, tárgyi mivoltában is érzékeltetni tud.

Hasonlóan sokrétű Csányi Árpád színpadképe is, amelyet Maróti Lajos *Az utolsó utáni éjszaka* című filozófiai drámájához tervezett. Itt, a szigorú konstrukció, amely híven szolgálja a dramaturgiai szerkezetből eredő mozgásokat, szerencsésen ötvöződik a festőiséggel. Nagyszerűen használja ki a tervező az anyagban, a faktúrában rejlő lehetőségeket, tudatosan épít a fényeffektusokra; a kiállított makett, terv és fotó más-más oldalról, de nagyon szerencsésen mutatja be e munka lényegét. Schiller *Don Carlos*ához készített tervét – a kecskeméti Katona József Színház előadása –, szigorúan megkomponált dobogórendszerét egyetlen és éppen ezért döbbenetes erejű motívummal, egy Krisztus-korpusszal teszi szorongatóan sejtelmessé.

Más színházi elképzelésekhez teremt keretet Köpeczi Bócz István: színpadi terveiben, ha nyomot hagy is rajtuk egy-egy új stiláris törekvés, mindvégig ízes, elbeszélő marad. Nála a színek, a formák játéka határozza meg a szerkezetet. Jelmeztervei is azt mutatják, hogy mint afféle nagy mesélő, aprólékosan rajzolja körül a karaktereket, s nagy karikírozókészséggel segíti a jelmezt magára öltő színészt is a figura megtalálásában. Arról lehet vitatkozni, hogy a színházi stílus, amelyet szolgál, idejétmúlt-e, avagy ma is korszerű, de az vitathatatlan, hogy műveiben egy hivatott művész magas színvonalon, az írói-rendezői gondolatok iránti érzékenységgel, s szinte páratlan biztonsággal teremti meg e színház látványközegét.

Fehér Miklós terveiben a művek szelleme iránti fogékonyság dominál: mint tervező azt keresi, mivel szolgálhatná legjobban e gondolatokat. Képes úgy alkalmazkodni, hogy a puritán egyszerűségtől, szigorú szerkezetektől a festői formákon át a szürrealista látomásokig mindenben jelen van, egyetlen pillanatra sem adja fel saját egyéniségét. Kiállított munkái talán nem is érzékeltetik annyira e nagyszerű képességét, mint amennyire ez színházi életünkben érzékelhető. Bár a Vígszínház számára készített, Molière *Nők iskolája* című drámáját keretbe foglaló, munkájának makettje sokat elárul inventiózus, ötletgazdag színházi térszemléletéből.

Székely László munkásságát sem az a díszlet fémjelzi, melynek makettje a kiállításon szerepel; bár rangos és izgalmas munka, korántsem közelíti meg a művész legjobb terveit, azt a hallatlanul sokrétű, bátran kísérletező, alkotó, munkát, amellyel jelen van színházművészetünkben. Talán ő az, akinek a kiállítás leginkább adósa maradt.

Telitalálat is akad: néhány tervben is nagyszerűen fel lehetett mutatni azt a sajátos festői látásmódot, amelyet Szinte Gábor képvisel. Szerencsés választás volt Jánosa Lajos munkásságából is azt a pécsi *Kispolgárok*-díszletet kiemelni, amelyet a kiállítás tervben és makettben is bemutat. Ez a szürke színekben tartott, a tárgyak enyhén szürreális vízióját nyomasztóan a játéktér felett hordozó terv, terv formájában, makett formájában sokkalta jobban kifejezi a gorkiji világ fojtogató önzését, önmagába zárkózó individualizmusát, mint ahogyan az az előadásban megvalósult.

Forray Gábort két munkája képviseli. Az Operaház, a zenés színház sajátos világát szolgáló tervei közül Richard Strauss *Elektrá*jához készített díszlete makettben is látható: a sajátos térformákat mozgató, óriási méhkaptárként felépülő színpad kicsinyített mása kisplasztikaként is megállhatná helyét. A *Cédrus* című balett díszletének terve sajátos festőiségével egyszerre szolgálja a művet, s tiszteleg a zenét ihlető Csontváry festészete előtt.

Külön kell szólni Keserű Ilona kiállított anyagáról, amely egy rendkívül élesen körvonalazható, jobb szó híján avantgardként emlegetett színházi törekvés adekvát tervezői megvalósítása. A színpadkép s a jelmezek következetes, egységes felépítése, amelyre legjobb példát a Kecskeméten bemutatott Kleist-mű,

Jánoskúti Márta

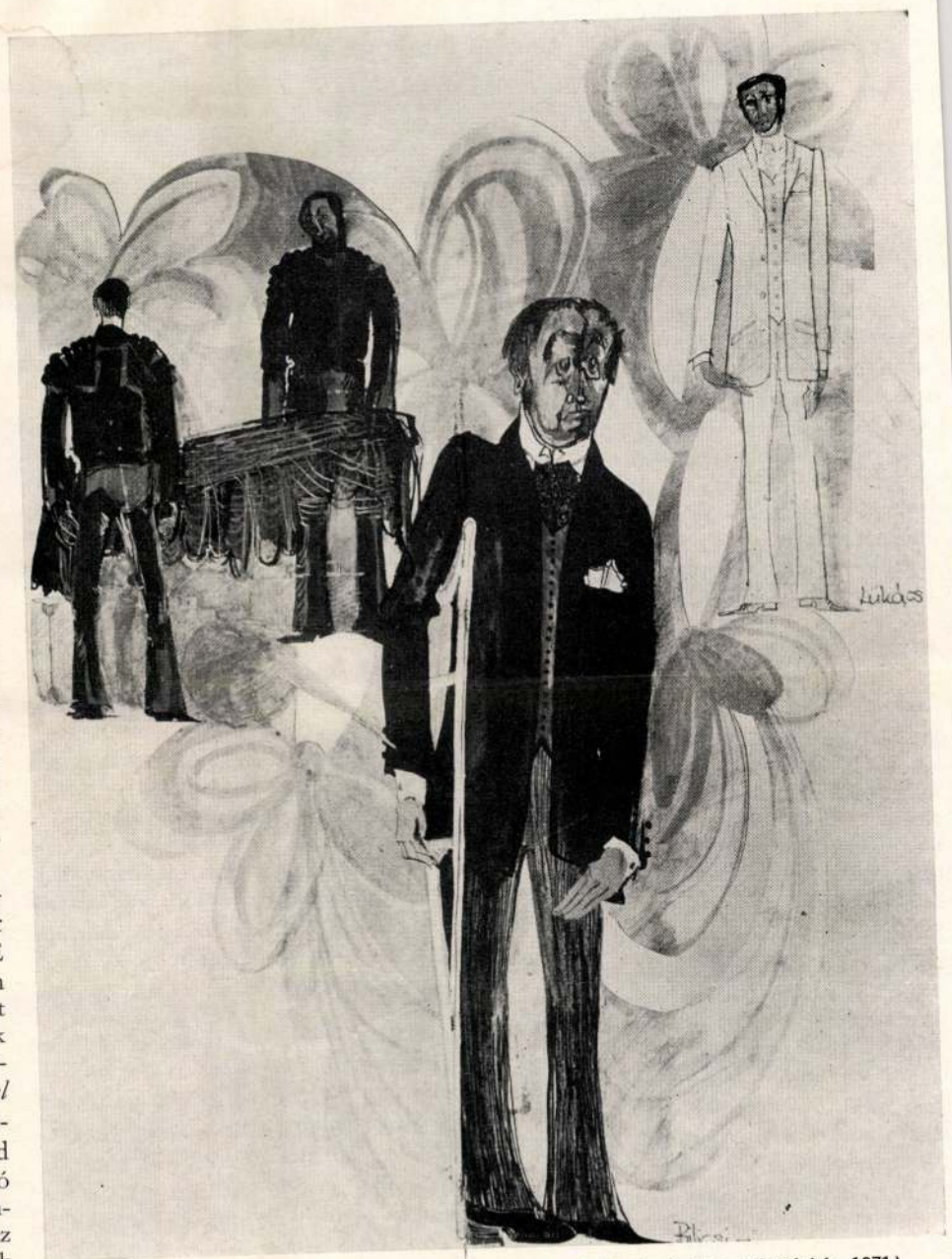

Jánoskúti Márta jelmeztervei García Lorca: Donna Rosita című színművéhez (Vígszínház, 1971)

a *Heilbronni Katica* képzőművészeti megformálásában nyújtott, mintája lehet az olyan színháznak, ahol a formák és színek egyenrangú partnerként szolgálják a rendező elképzeléseit: hangsúlyozzák, felfokozzák, mintegy nagyító alá helyezik a színészi játékot is. Félelmetes erejű, hasonlóan egységes a Huszonötödik Színház számára készült *Raszpljujev nagy napja;* nem a szituációkhoz, nem a jellemekhez igazítja a teret s a formákat, hanem a koncepciót fordítja le egységes képi nyelvre. Eszközei közül kiemelkedik az anyagszerűség bátor alkalmazása, a szereplőket körülvevő tárgyi világ faktúrájának hangsúlyozott szerephez juttatása, s a harsányan izzó, tiszta színek kontrasztja a szürkeséggel. Kiállított munkái – elsősorban a *Heilbronni Katica* színpadképének makettje s az ehhez készült ruha – híven érzékeltetik munkásságának jelentőségét.

Sajátos helyet foglal el a kiállítás anyagában – csakúgy, mint az egész magyar tervezőművészetben – Koós Iván. E nagyszerű bábtervező a bábok világában is elsősorban színpadi tervező; kiállított munkái azonban korántsem érzékeltették munkásságának sokrétűségét. A Jean-Claude van Italie-egyfelvonásos, a *Motel* bábszínházi előadásához készített díszletterve ugyan sok mindent elmond szellemes térformálásáról s az animáció lehetőségeit szélesre tágító, teremtő fantáziájáról, de a Ligeti–Szilágyi-mű, az *Aventures*, tárgyakat életre keltő világának nagyszerű egyedisége aligha derül ki a bemutatott fotókból. Az utóbbi évek egyik, sőt talán legnagyszerűbb trouville-ja volt ez a ritka leleménnyel megkomponált tárgyi világ; sajnos ez az az eset, amikor a tervek csak nagyon keveset mondanak... De még így is érezhető bennük az egész előadás fanyar iróniája, groteszk humora.

A kiállított jelmeztervek, a bemutatott ruhák elsősorban Schäffer Judit tervezői karakteréről nyújtottak plasztikus képet. Nemcsak azt mutatják meg, hogy alkotójuk bátran ötvözi az egy-egy sajátos motívummal jelzett korhű stílust a meghökkentően groteszk s találóan mai elemekkel, hogy hajlékonyan alkalmazkodik a művek gondolatiságához s a rendezők koncepciójához, hanem azt is, hogy merészen tud lemondani: lemondani a hatásos eszközökről, éppen a hatás érdekében. Munkái így, egymás mellé állítva magyarázzák, s igazolják a prágai ezüstérmet.

Jánoskúti Márta is bátran alkalmazza az új anyagokat, játékos ötletekkel formál jellemeket a jelmezekben, de elsősorban a festőiség, a színek dramaturgiai szerepének hangsúlyozása jellemzi kiállított műveit. Wieber Mariann munkásságában nagy szerephez jut az anyagok plaszticitása – kiállított munkái legalábbis erről tanúskodnak –, míg Vágó Nelly tervei – a Nemzeti Színház *Rómeó és Júlia*-előadásához – a színeket és formákat sokrétű asszociációk rendszerébe kényszerítő konstruktív fantáziáról vallanak.

Sajátos, összetéveszthetetlenül egyedi Mialkovszky Erzsébet tervezőművészete. Finom, puha rajzolataiban a szecesszió érzelmi felfokozottságát sejtető terveiben – Szomory: *II. Lajos* – ugyanúgy egyéniségét érezzük meg, mint a finom karikírozókészséggel és találó humorral megtervezett park színpadi *Tulipán* ruháiban.

Összegezésül talán annyit: a kiállítás, amely tizenöt művész munkáin keresztül az egész magyar színházi tervezésről kíván képet adni, jól oldotta meg nehéz feladatát. Jól oldotta meg, még akkor is, ha egyes művészek esetében nem teljes vagy nem éppen találó a kép.

A rendezés, a színház előterét jól beépítő tablórendszer, a makettek és ruhák elhelyezése világos és áttekinthető. De szóvá kell tenni néhány apró hiányosságot is. A ruhák mellett nincs útbaigazító felirat; a látogatónak, ha csak nem ismeri abszolút biztonsággal az elmúlt négy év színházi előadásait, a katalógusból s a felirattal ellátott tervekből kell kisilabizálnia, melyik ruha milyen előadásból való. A színházépítészet hazai képviselőinek impozáns terveit csak an-

gol szöveg dokumentálja, megértésükhöz vagy építészeti szakértelem, vagy nyelvtudás igényeltetik. Mindezt csak azért érdemes szóvá tenni, mert az anyag előbb-utóbb talán Budapestre is eljut, s akkor jó lenne kiküszöbölni ezeket a – valószínűleg a gyors munkából fakadó – hiányosságokat. És még valamit: érthető az egriek buzgalma, amellyel az Agriai Játékszín színpadképét is bemutatták, de éppen azért, mert a kiállítás megkomponált egész – zavarólag hat szerepeltetése.

Szovjet szcenikai kiállítás

A Műcsarnok nagyszabású tárlatára, őszintén bevallom, kicsit félve látogattam el. Nehezen tudtam elképzelni, hogy egy ilyen hatalmas ország pezsgő színházi kultúrájáról, a különböző köztársaságok eltérő színházi hagyományaira épülő törekvéseiről, kísérleteiről, különösen a tervezői munka területén, meggyőző és hiteles képet lehetne nyújtani egyetlen kiállítás keretein belül. Féltem, hogy a bőség zavara felbolydítja az arányokat, hogy a sok nagyszerű tervező, sok színházi műhely közötti választás kényszere bizonytalanná teszi a válogatást, s az az igyekezet, hogy mindenki helyet kaphasson, azzal az eredménnyel jár majd, hogy senkit sem ismerhetünk meg igazán.

Félelmem nem volt egészen alaptalan, mégis: kellemesen csalódtam. Mert a rendelkezésre álló anyag gazdagsága, az orosz, ukrán, grúz, lett, litván és észt színházak sajátos szcenikai kultúrája, a moszkvai, leningrádi színpadok „szem előtt" levő előadásai s a kisebb városok önálló alkotói műhelyei lehetővé tették, hogy – ha nem is minden esetben, de szerencsére az esetek túlnyomó többségében – valóban markáns, a rendezői-tervezői elképzeléseket egyértelműen megfogalmazó, s valósággal programként képviselő tervekkel, makettekkel érzékeltessék egy-egy színházi műhely alapvető célkitűzéseit.

A kiállítás rendezői szemmel láthatólag arra törekedtek, hogy a szovjet színházi élet sokrétűségét demonstrálják; nem kötelezték el magukat egyetlen stílus, egyetlen irányzat mellett, hanem – objektív mérceként egyedül az adott elképzeléseken belüli kvalitást tartva szem előtt – körképet igyekeztek rajzolni a szovjet színházak szcenikai művészetéről. Egyaránt helyet adtak David Borovszkij szűkszavú, puritán terveinek, amelyekben a művész színpadi szerkezetté transzponálja a drámák dramaturgiai szerkezetét, s Valerij Leventhalnak, valósággal tobzódik a dús festőiségben, s zenés művekhez tervezett díszleteiben a muzsika ihletésére teremti meg a színek finom szimfóniáját.

Kettejük művészete, elképzeléseik a színházról: két véglet. De e végletek között is számtalan izgalmas s járható utat dokumentál a kiállított anyag. Az egyszerű térképezésre, az anyagok faktúrájának hangsúlyozott kiemelésével a fa vagy a durva szövésű vászon önmagán túlmutató, dramaturgiai szerepeltetésére törekszik Vlagyimir Makusenko és Olga Tvardovszkaja terve. Jevgenyij Liszik hatalmas tablókat rajzol, s a látványba, érezhetőleg, beletervezi a szereplők mozgását, a tömeg hullámzását is. Nagyszerű terv Eduárd Kocserin díszlete a *Borisz Godunov*hoz: az anyagszerűségében a dráma lényegét érzékeltető makett is jelzi, hogy valami nagyon jelentős vállalkozásnak lehetünk tanúi. Az anyag plaszticitása, a térképzés gondolatisága a ma emberének érzéseit fogalmazza meg, az adott korral kapcsolatban; nem a valódi vagy téves elképzeléseket, a köztudatban élő közhelyeket mondja el a középkorról s a drámaíró Puskin középkorlátomásáról, hanem a szavakban meg nem fogalmazható érzéseket, sejtéseket. Így válhat a mű ideális közegévé.

Más módon, de hasonló szellemben dolgozik Mart Kitajev; legalábbis Gogol *Holt lelkek* című művének a Leningrádi Akadémiai Puskin Színház előadása számára tervezett színpada – amelyben a tárgyak sajátos rendszere ad képet egy nyomasztó, kiürült világról – erről tanúskodik. Határozott biztonsággal teremt színpadi teret Enár Sztenberg is, s szikár térkompozícióit játékos anyagkezeléssel, egy-egy finom ötlettel teszi elevenné és mozgalmassá.

Természetesen a kevésbé megragadó, kevésbé szembeötlő díszlet- és jelmeztervek között is számtalan finom ötletre, frappáns megoldásra bukkanhatunk. Természetesen nehéz, nagyon nehéz valódi értékük szerint mérni e műveket; ahol a darab ismerős vagy a rendező személye, van mihez kötni a tervező törekvéseit, de ott, ahol ismeretlen darabhoz készült a terv, s ismeretlen közegben, csak grafikai, festői, építészeti értékeit lehet regisztrálni, és egy színpadi tervezőnél – nem lehet eleget hangsúlyozni – ez nem elég.

Mindamellett ezekből a kimondottan képzőművészeti értékekből is lehet, tetni bizonyos színházi célkitűzésekre sajátos stílusokra. Ha nem is kapunk teljes körképet a Szovjetunió színházi művészetéről, nagyságrendileg érzékelni tudjuk eredményeiket: nemcsak az amúgy is nemzetközi hírnévnek örvendő színházak, társulatok munkájába pillanthatunk be, hanem annak a közegnek a mélyére is, amelyből e csúcsok szükségszerűen kiugranak.

Az anyag, csakúgy, mint az Egerben bemutatott Scenographia Hungarica anyaga, Prágában, a Quadriennálén szerepelt; huszonnyolc ország bemutatói között képviselte, reprezentálta a szovjet színházi tervezőművészetet. De nemcsak ezért érdemes egymás mellett, egymással párhuzamosan is végignézni a két kiállításon szereplő műveket. Érdemes nyomon követni, hogyan reagál bizonyos új törekvésekre a művészek érzékeny, színházteremtő fantáziája itt és amott; érdemes észrevenni, hogyan bukkannak fel, szinte szükségszerűen, azonos célok, azonos gondolatok egymástól függetlenül.

Csak üdvözölni lehet azt a dicséretes kezdeményezést, amely lehetővé tette, hogy nem sokkal a Quadriennálé, a PQ '75 kiállítása után e jelentős szovjet anyaggal megismerkedhessünk. A jól felépített, lendületes tárlat sajátos ritmusával szinte beszippantja a látogatókat; kár, hogy magyar nyelvű adaptálása nem volt mentes minden zökkenőtől.

Négy év nagy idő; ilyen időközönként kerül megrendezésre Prágában a világ díszlet- és jelmeztervezőinek, színházépítőinek nagyszabású seregszemléje. Ez alatt a négy év alatt vándorútra indulnak az egy-egy nemzetet reprezentáló gyűjtemények. Így jutott el a magyar kiállítás Bécsbe, így került sor a szovjet szcenikusok bemutatkozására a Műcsarnokban. Talán nem szerénytelen a kívánság: jó lenne megismerni minél több ország anyagát. Elsősorban az olyan, baráti országok kiállítását, amelyek új utakat nyitottak, iskolát teremtettek: Csehszlovákiáét, Lengyelországét, az NDK-ét. Talán még azt sem kellene megvárni vele, míg Thália a színházak forróságot lehelő kőfalai közül ismét a szabad ég alá költözik...

Amerikai–magyar vegyes járőrök

Az IFOR katonái szélesebb utakhoz szoktak

A kaposvári rendőrökkel közösen járőrözhetnek az amerikai katonai rendőrség, a Military Police (MP) beosztottai. Túrós András vezérőrnagy, az ORFK közbiztonsági főigazgatója a Népszabadságnak elmondta, a rendőrség vezetése úgy határozott, rendőrőrsöt létesít Taszáron, az ott állomásozó katonák közlekedésének segítésére.

Az amerikai hadsereg illetékesei már jóval katonáik Magyarországra érkezése előtt elküldték az ORFK vezetőinek az itt állomásozó katonák által használt katonai igazolvány-, jogosítvány- és menetparancsmintákat. A német hatóságokkal kialakított együttműködési gyakorlatnak és a NATO-csapatok külföldi állomásoztatását szabályozó SOFA-egyezménynek megfelelően javaslatot tettek az MP és a magyar rendőrség kapcsolattartására is. *Túrós András* vezérőrnagy a *Népszabadságnak* elmondta, lehetőség nyílt arra, hogy a magyar rendőrökkel közösen járőrözzön az MP. A kaposvári kapitányság ügyeletén állandó MP-összekötő teljesít szolgálatot, az MP ügyeletén pedig egy magyar rendőrtiszt.

Az ORFK álláspontja szerint az amerikai katonákra nem vonatkozik az idegenrendészeti törvény. Őket olyan civil külföldi állampolgároknak kell tekinteni – mondta Túrós –, akik az Országgyűlés engedélyével tartózkodnak Magyarországon. Ennek megfelelően velük szemben a rendőrségi törvény és a rendőrség szolgálati szabályzata alapján járhatnak el a rendőrök. A gyakorlatban Túrós tájékoztatása szerint ez azt jelenti, hogy laktanyán belül az MP kizárólagos joghatósága alatt állnak, azon kívül pedig a magyar rendőrség intézkedhet velük szemben; az amerikaiakkal kapcsolatos minden rendőrségi eljárásra a kaposvári rendőrkapitányság kapott kizárólagos hatáskört. Kivételt jelenthet e szabály alól, ha például két amerikai katona közterületen összeverekszik, vagy más olyan jogsértést követ el, melynek nincs magyar sérültje, károsultja; az ilyen esetekben az ORFK átadja az eljárás lefolytatásának jogát az MP-nek.

December végéig az amerikai katonák tizenkét közlekedési balesetet okoztak; ezek közül egy járt súlyos sérüléssel, a többiből csupán anyagi kár származott. Túrós ezt azzal magyarázta, hogy az amerikai katonák szélesebb utakhoz szoktak.

Túrós elmondta, hogy húszfős rendőrőrsöt létesítenek Taszáron az amerikai csapatmozgások segítésére és a közbiztonság megőrzésére. A főigazgató szerint a térségben, némelyek várakozásával ellentétben, nem nőtt sem a bűnözés, sem a prostitúció.

Fekete Gy. Attila

Jánoskuti Mártáé az idei Ruttkai-díj

Az előtérben Jánoskuti Márta és Gábor Juli, balra Tahi Tóth László VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

Kiosztották szombat este a Ruttkai Éva- és a Pro Comedia díjat a Vígszínházban. Képünkön az új Ruttkai Éva-díjjal jutalmazott Jánoskuti Mártának gratulál a díjazó, Gábor Juli. A háttérben Tahi Tóth László, aki Pro Comedia díjat kapott. A népszerű színművésznő, Ruttkai Éva lánya, Gábor Júlia 1987 óta minden évben egy édesanyja aláírásával ellátott aranygyűrűt adományoz a Vígszínház egyik művészének. A díjazottat – idén Jánoskuti Márta jelmeztervezőt – a Vígszínház társulata titkos szavazással választja meg.

Gábor Júlia lapunknak elmondta, 1987 óta ez az első eset, hogy a Ruttkai-díjat nem színész kapta meg.

A díjazott, Jánoskuti Márta huszonöt éve tagja a Vígszínháznak. Ez idő alatt körülbelül 150-200 jelmezt tervezett meg. Az este másik díjazottja Tahi Tóth László, akit Pro Comedia díjjal jutalmaztak. Ezt az elismerést hat évvel ezelőtt a Vígszínház egykori igazgatójának, Roboz Imrének emlékére alapították családtagjai. Az nyerheti el a díjat, aki több vígjátékban igényes alakítást nyújtott.

Sz. K.

Japán hitel van, környezetvédelem nincs

VESZPRÉMI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Miként arról korábban már beszámoltunk, a japán kormány 150 millió dollár hitelt nyújtott Magyarországnak a környezetileg erősen szennyezett várpalotai térség területi rehabilitációjára. A hitelből ötvenmillió dollár jut az önkormányzati feladatok elvégzésére, százmilliót pedig az érintett terület ipari létesítményei használhatnak föl a legfontosabb környezetvédelmi feladatok megvalósítására.

Az ipari tervek megvalósítása folyamatosan nehézségekbe ütközik. A szerződés szerint a magyar állam feladata lenne kijelölni a hitelt folyósító bankot, ez azonban a mai napig nem történt meg. A hitelező japán Exim Bank ugyanakkor kikötötte: a hitelt kedvezményesen, a mindenkori jegybanki alapkamat ötven százalékáért kell folyósítani. A kedvezményes és a piaci kamat különbségének fedezésére viszont magyar részről egyetlen érintettnek sincsen pénze, sem a pénzügyi, sem a környezetvédelmi, sem az ipari tárcának, sem a Nemzeti Banknak. Megfelelő kormánygarancia nélkül pedig az ipari cégek nem juthatnak hozzá a kölcsönhöz. – Az érintett iparvállalatok ezért a közelmúltban közhasznú társaságot alakítottak az érdekek összehangolására – tájékoztatta lapunkat *Mihálovics László*, a fűzfői Nitrokémia Rt. vezérigazgatója.

·MKB·

FÁKÓ & NYÍSI © VABANQ '95

Új, konvertibilis bankkártyáinkat a számláján rendelkezésre álló forintösszeg erejéig külföldön is használhatja. A széleskörű hazai és külföldi elfogadóhálózata legnagyobb kényelmet és biztonságot nyújtja Önnek, és igénye szerint családtagjai részére.

VISA ELECTRON PLUS MasterCard Cirrus Maestro EUROCARD edc

MKB Rt. Bankkártya Osztály, 1051 Budapest, Hercegprímás utca 12.,
Telefon: 117-9557, 117-2663, Fax: 117-2332

Népszabadság
1996 január 2

...ai keresik a jó befektetési lehetőségeket. A magánvásárlók aránya most, a kilencvenes évek közepén 25 százalék, ami már nagyon jó arány, mert az évtized elején még csak 15 százalék volt. A holland részvények mintegy 40 százaléka külföldiek kezében van. Ettől azonban egyáltalán nem félünk, sőt inkább örülünk neki. Ugyanis ez az jelenti, hogy bíznak a gazdaságunkban, a gulden – a holland forint – erejében. Isten ments, hogy a külföldiek ne vásároljanak.

– Hogyan vigyáznak a börze tisztaságára?

– Nemrégiben a holland pénzvilág elfogadta, hogy a bankoknak jelezniük kell minden olyan, húszezer guldenen felüli befizetést, ami készpénzben történik. Így akarjuk a kábítószer- és a maffia-pénzeket megfogni. Ez az egész hollandiai pénzvilágra érvényes, s a bankok valóban be is tartják, tehát senkinek sem érdemes idehozni a feketepénzeket. Ami pedig a börzénket illet: minőségi tőzsde vagyunk. Ez a következőt jelenti: csak nagyon szigorú feltételekkel jöhetnek a európai és ezen belül magyar részvények nálunk? Magam sem tudom, de most hangosan gondolkodom. Vagy nincsenek még olyan vállalatok, amelyeknek alaptőkéje meghaladná a 10 millió guldent (850 millió forint – *A szerk.*), ötéves mérlegéből pedig legalább három év nyereséges lenne. Ha ma nincsenek is ilyen vállalatok, biztos vagyok benne, hogy egy-két éven belül lesznek. Vagy pedig, ha már vannak, nem fordulnak az országukban működő holland bankokhoz – pedig a holland bankok szinte már mindenütt ott vannak Közép- és Kelet-Európában – azzal a kéréssel, hogy szeretnének az amszterdami tőzsdéről pénzt felvenni. Az is valószínű, hogy a közép- és a kelet-európaiak a londoni, a frankfurti vagy a bécsi tőzsdét keresik meg inkább.

Pedig ismétlem, érdemes ránk is figyelni: nagy mennyiségű tőke kóborol mifelénk, és ezek a guldenek éhesen keresik a jó befektetési lehetőségeket.

Sándor Anna
Amszterdam

hif

Hírközlési Főfelügyelet

Hírközlési Főfelügyelet

Frekvenciatervezési osztálya műszaki egyetemet végzett, ambiciózus villamosmérnököt keres műsorszórással kapcsolatos frekvenciatervezési feladatok ellátására. Érdeklődni és jelentkezni lehet 1996. január 2. után a 156-7130-as vagy a 156-3930-as telefonszámokon.

Új MAGYARORSZÁG
melléklet

családi magazin

1996. AUGUSZTUS 10., SZOMBAT

A béke sohasem a hadiselésből következik, hanem a kimerültségből.

Johan Huizinga

FÉNYKÉPSORSOK

Fiamék fényképezőgéppel leptek meg születésnapomon. Nagyszerű szerkezet: mindent önműködően végez, nekem csupán két gombfélét kell nyomogatnom. Vannak foglalalatoskodások, amiket soha nem sikerült megtanulnom. Ilyen a fényképezés is. A Sütő András főszerkesztette marosvásárhelyi Új Életnél olyan kiváló fotósok rostokoltak, mint Marx József, Haragos Zoltán és Koncz János. Marx megengedte, hogy bámuljam munka közben, de a világért sem adta volna kezembe a masináját. Koncznak az a kifogása akadt, hogy két kattintás között nem kiabálok, és nem ugrándozom, mint ő. Haragos, miután elrontottam a Zorkiját, még kézlegyintésre sem érdemesített. Mindhármukat szerettem és becsültem. S úgy éreztem, ők is engem. Jó volt vélük dolgozni. Kölcsönösen megbíztunk egymásban. Erre szükség is volt, hiszen kérésemre lefényképeztek minden Erdélyben és Romániában található, még föllelhető magyar, szász, sváb, zsidó, török, örmény, bolgár, lipován, cigány, olasz, görög, orosz és lengyel vonatkozású emlékművet és műemléket, romot és újjáépített kastélyhamisítványt, népművészeti tárgyak sokaságát, temetőket és elnéptelenedő templomokat, hogy legalább fényképen maradjanak életben – emléknek és emlékeztetőnek.

Kissé balgatagul, kezembe veszem a gépet, és lefényképezem az unokáimat! Első mesterművem. Réka kér, mutassak egy gyermekkori fényképet magamról. Kibúvót keresek, más egyébre terelem a figyelmét. Hogy is mesélhetném el ennek a reggel lelkű kislánynak fényképeim sorsát? Még túl korai. Elmennek. A lefeküdni készülő alkonyattal együtt végighancúrozzák a Vas utcát. Az ablakból nézem őket, s közben kattingatom a masinát. Egyedül maradok. A fényképezőgépet a zongora tetejére teszem. Emléknek és emlékeztetőnek...

Minden szülőnek a saját gyermeke a legszebb. De Szárhegyen és Csíkszentdomonkoson is úgy hírlett, hogy valóban szép gyermek voltam. Édesanyám barátnői és a szomszédasszonyok állandóan az ölükbe vettek, és simogatták bozontos szőke hajamat, meg olyasmiket mondtak, hogy olyan fényű kék szemem van, a leánykák is megirigyelhetnék. Az tetszett, amit mondtak, csak az ölelgetésüket nem szerettem. Úgy éreztem, erre Édesanyámon kívül senki más asszonynak nincs joga. Érthető, hiszen akkor még csak óvodás voltam... Sokszor lefényképeztek. Legtöbbször Édesanyám ölében vagy Édesapám térdén, olykor pedig Gizella nővéremmel együtt a virágos kertünkben, amely később a tankok hernyótalpa nyomán már gyomot sem termett...

De most honnan szedjek elő egy gyermekkori fényképet az unokáimnak? Hogyan bizonyítsam be, hogy nem mindig volt deres a halántékom és szélmardosta avar a hajam?

Édesanyám, családi hagyományokhoz ragaszkodva, szorgalmasan gyűjtögette a fényképeket. Magam is szívesen nézegettem valamennyit, s szájtátva hallgattam a hozzájuk fűzött történeteket. Fölötte tetszett Édesanyám demokratizmusa: a fényképek között volt katonatiszt, pap, püspök, erdődöntő, lovász, firkász, hivatalnok, politikus, gyártulajdonos, napszámos, földbirtokos, szíjgyártó, hentes, apáca, orvos, bányász rokon egyaránt. Élők és holtak. A múlt évszázad derekától errefelé megtanultam a családfámat. Benépesítették a kicsi szobámat. Lassan megismertem az életrajzukat, ilyenformán: az első világháborúban halt meg, a másodikban tűnt el, őt kivégezték, ő meg ő és ő a börtönből sohasem tért haza, ő a szovjet fogságban pusztult el, ő öngyilkos lett, ő valahol Ázsiában él, ő elitta a vagyonát, őt maga alá temette a bányaomlás, őt a fa ütötte nyomorékká, őt a vonat alá lökték a Regátban, ő útközben Amerika felé a hajóval együtt az óceán martaléka lett, őt a román cenzúra némította el örökre, őt államosították és földönfutóvá vált, ő Bem közvetlen beosztottja volt, ő jégkorongozik, ő valahol Budapesten énekel, ő lezuhant a repülőgéppel és így tovább. Feltűnt nekem, hogy mind a Bartis, mind a Karda família férfitagjai nem éppen békés körülmények között intettek búcsút az utánuk jövőknek. A fényképek történetéből összetákoltam egy kis családi történelmet. Persze valamennyi fénykép közül a Szüleim, a Nővérem és én voltunk a legszebbek. Apám, pisolyogva, ebbe csak azért egyezett bele, mert a homlokomat tőle örököltem. Az utolsó három fényképem, amelyeket Édesanyám a féltett albumba rakott, a következők voltak: az egyik kazánkovácsként örökített meg, amelyet Vigh Sándor bácsi mester készített rólam, amikor Marosvásárhelyen a Malom utcai műhelyében dolgoztam; a másik pékinas koromban készült a Borsos Tamás utcai pékségben, Fekete Gyula műhelyvezető (nem a budapesti író!) kattintotta rám a masináját; a harmadik az érettségi tablóra készült kép volt. Az utóbbinak hosszú a története. Bartha Lajos osztálytársunk, a későbbi református lelkész ingében fényképeződtünk le. Mivel nekem az ing nyaka szűk volt, egy biztosítótűvel fogtuk össze. De el kellett takarni, hogy ne látszódjék. Az öreg pipás Molter Károly író bácsi kölcsönözte a nyakkendőjét. Akkora bogot kötött rá, mint a kujakom. (Az érthetőség kedvéért hadd jegyezzem meg: a gimnázium utolsó évét a marosvásárhelyi esti munkáslíceumban végeztem, osztálytársaim börtönbe zárt, deportált, eltűnt, szegény, még szegényebb és legszegényebb szülők gyermekei voltak, de akadtunk néhányan, akik a Securitate jóvoltából kényszerültünk elhagyni hajdani skólánkat.) Károlyi bácsi a nyakkendőt nekem ajándékozta. Akkor még nem sejthettük, hogy csupán néhány napig viselhetem, büszkén és dicsekedve fűnek-fának, hogy ezt a nyakravalót Molter Károly író adta nekem! A tabló elkészült. Bálint Emil segédletével, akinek nemsokára – a katonaságból jövet Marosvásárhelyre – a vonat az alagútban levágta a fejét. A tablót kiakasztottuk a líceum falára.

Péreli Zsuzsa: Katonácska

Másnap volt az érettségi bankett. Engem reggel letartóztattak. A tablót a falról eltávolították. Otthon, Szárhegyen házkutatást tartottak. Elkobozták Édesanyám fényképgyűjteményét... Örökre. Nem maradt fenn egyetlen fényképem sem gyermekkoromból és ifjúságomból.

Aztán éveken át a Securitaténén és a börtönökben fényképezgettek, kisebb-nagyobb megszakításokkal, egy-egy sorszámot akasztva a mellemre, miként fasiszták csinálták a zsidókkal, a szovjetek pedig a hadifoglyokkal a lágerekben. Úgy látszik, a diktatúrák tanulnak egymás szokásából. A legutolsó (remélem, az utolsó volt!) kiszabadulásom után Csomafáy Ferenc kolozsvári fotóművész és riporter kapott lencsevégre, az ő szavai szerint. Lehet, hogy nagy művész, de rólam hitvány képeket készített: csupa csontváz ember, kopasz, beesett arcú, félrevert orrú, sebhelyes homlokú fegyenc meredt rám a fényképekről. Ferkó barátom egyet sem adott nekem. Azt mondta: megőrzi dokumentumként. Eléggé nem szép tőle, hogy éppenséggel olyan elriasztó hasonmásaimat tartogatja a jövőnek!

Egyik bukaresti utam alkalmával Ion Th. Ilea költő barátom ajándékozott meg két hatalmas albummal. Valamikor ő rejtegetett a lakásán, büszke volt magyar származásomra, az ősét Illyének hívták, és nemesi oklevéllel rendelkezett, az utódai viszont Borgó-Besztercén ortodoxizálódtak, melynek fejében a román bank elengedte adósságaikat. Iont meghitt barátság fűzte az anyaországi népi írókhoz, valamint Tudor Arghezi költőhöz, akit mindmáig a leghűebben Illyés Gyula fordított le magyar nyelvre. Ion nagyon tisztelte és szerette Fábián Zoltánt és Haraszti Lucát (Szalay Károlynét), aki a Magyar Írószövetség hivatalnokaként önzetlenül és következetesen istápolta azokat a román írókat is, akik rokonszenveztek a magyar irodalommal. Ion lánya, Katika később a Román Írószövetségben dolgozott, míg ki nem derült, hogy Anghel, az egyik bukaresti kerületi párttitkár fia és Kati vőlegénye megrögzött ellenzéki, sőt kapcsolatban van a lengyel szolidarista hajómunkásokkal. Katit menesztették, Anghelt behívták katonának. Szóval, Iontól kaptam két hatalmas albumot, akkorát, mint az íróasztalom lapjának a fele. Az albumokat az a Gheorghe Pegau román szakállas költő készítette a Luceafarul nyomdában, akinek a Cumpána (Mérleg) című kötetét a Securitate elkobozta, miután a szerző a román cenzúra elleni tiltakozása jegyében fényes nappal lepisilte a Román Kommunista Párt székházát. Bolondnak nyilvánították, de nem bolondult bele, hanem elment nyomdásznak. Visszatérve Marosvásárhelyre, Babával, néhai feleségemmel beleragasztottuk az albumokba családi fényképeinket. Lassacskán mindkét album betelt. Baba hiába kért, hogy vásároljunk sarkokat, és úgy helyezzük be a fényképeket, én türelmetlenül és az örökkévalóságnak szánva, minden fénykép hátát jócskán megkentem ragasztóval, rányomtam a lapokra, és bizony meg is ragadtak. Bekövetkezett kényszerű áttelepülésünk Budapestre. A marosvásárhelyi vám főnöke, egy bizonyos Moldovan nem úri ember, rám parancsolt, hogy a fényképeket szedjem-tépjem ki az albumból, mert albumot Magyarországra kivinni nem lehet! Kérdeztem, hogy miért? A válasz: „Ki tudhatja, hogy a beragasztott fényképek és az album lapjai között milyen információkat csempészhetek át a határon." Letéptem. Többségük megsérült, elszakadt. Az olyan fényképeket, amelyek hátán írás vala, visszatartották. Mert sohasem lehet tudni, hogy melyik betű mit jelenthet, milyen információs kódot takar...

Az Amerikában és a nagyvilágban készült fényképek java része megsárgult, mintha megrozsdásodott volna. Nincs szerencsém a fényképekhez. S mert babonás vagyok, a meglévő fényképeket a könyvesszekrény fiókjában tartogatom... Remélem, nem kobozzák el őket. Soha.

És mégis csináltatok egy hatalmas albumot Bíró Endre költő-nyomdász barátommal. És az első lapjára beragasztom az unokáimat, s azt lódítom majd nekik, hogy éppen olyan szép voltam én is gyermekkoromban, mint amilyen szépek most ők.

Vajon, elhiszik?

Talán igen, a homlokom és szemem színe „miatt".

Bartis Ferenc

Péreli Zsuzsa: Vőfély

A HÉT ARCA: JÁNOSKÚTI MÁRTA

Az a furcsa kis csipkés főkötő

Sokszor pszichológusnak kell lennem..

(Régi színházi írások közt lapozgatok. Drámákról beszélnek, színészi alakformálásokról, rendezésekről, színpadi összhatásról, s már-már rácsodálkozva, szinte szégyenkezve kell észrevennem, csak egy jelző, fél mondat szól a színjáték környezetéről: a jelmezről és a díszletről. Sokszor csak valahogy így: a színész vagy színésznő... és itt következnek a jelzők, az elemző sorok... X díszletei között Y kosztümjeiben játszotta szerepét. Hogy miért nem jutott hely vagy még inkább szándék a színi képek és a ruhák leírására? Nehéz ezt akár önkritikusan megmondani. Talán a szokások, talán az oda nem figyelés...)

– Nem mondom, hogy nem esik rosszul – *mondja Jánoskúti Márta* –, hogy sokszor még a díszlet- és a jelmeztervező nevét sem említi egy-egy kritika. Mintha nem is lennénk, de ahhoz is hozzá kellett szokni, hogy ezen a területen is érvényesül a divat, s már-már függetlenül attól, hogy a színházak, a filmgyártás, a televízió kit hív, kiben mennyire bízik, ki miként tanít, tehát alkalmasint szerepe van-e az újabb tervezői generáció nevelésében, az egyre jobban leszűkült, s egy nagyon kis csoport jelentőségét hangoztató kritika nemigen veszi emberszámba a színpadi rajz képviselőit.

(Pedig tudjuk jól, a színpadi játék, egyenrangú partnere a díszlet és a jelmez. Láttunk olyat is, nemegyszer, hogy épp a környezet silánysága vagy akár túlzott dekorativitása vonja el a figyelmet a játékról. Mi több, megesett olyasmi is, a ruhák játszották el a drámát az előadás helyett.)

– Ezek azért egyedi pillanatok, hisz optimális esetben a jelmez- és a díszlettervező a rendezővel összhangban és persze a rendezői elképzelésnek alárendelve hozza létre – hogy most már csak az én munkámról szóljak – a kosztümöket, amelyek egyértelmű feladata, hogy a játék egészét segítsék, hogy olyan környezetet teremtsenek, amelyben hihetővé, elképzelhetővé, megélhetővé válik a színpadi élet. De hát nem tagadom, én is láttam már olyan előadást, amelyben gyönyörűek voltak a képzőművészeti elképzelések, csodálatosak a ruhák, mindent elmondtak arról a környezetről, amely a dráma világa volt, és a darab mégsem szólalt meg. Belefulladt az unalomba, öncélú szépelgéssé vált. Vagy egészen másról beszélt, mint a dráma, mást „játszott", mint a színészek.

(Jánoskúti Mártát nem az öncélú jelmeztervezők közt tartják számon a színházak, mégiscsak előfordulhatott-e ilyesmi saját pályáján, netán emlékszik-e arra, hogy akár a rendezői szándék vagy kívánság vitte volna efféle útra?)

– Saját gyakorlatomban? Sohasem felejtem el, amikor *Jurij Ljubimov* a Vígszínházban a Bűn és bűnhődést rendezte, épp farmerruhás korszakát élte. Nemigen akartuk mondani, de hát a jeans akkor már nálunk mást jelentett, mint a Szovjetunióban, mindenesetre elkészültek kívánsága szerint a rajzok. *David Borovszkij*, a díszlettervező vitte el neki megmutatni Moszkvába, mert én begipszelt és fölpolcolt lábbal lakásomhoz voltam kötve. Kétkedve vártam a híreket, mit szól a ruhákhoz? És akkor érkezett vissza Borovszkij, közölte, visszalépünk, Ljubimov is úgy gondolja, itt másról szól az előadás.

(Szavait hallgatva az ember óhatatlanul arra gondol, hogy a tervezőnek darabról darabra, produkcióról produkcióra meg kell vívnia a maga csatáját a rendezővel. Különösképpen ha netán másként látja a drámát. Vajon van esély az egyenrangúságra vagy feltétlenül alárendelt szerepet játszik a tervező, netán megeshet, hogy a ki kit győz le harcában fölülkerekedik.)

– Előfordulnak komoly csaták, minden új előadás, új küzdelem. Mindenki másfelől közeledik egy darabhoz, másként próbál maradandó értéket alkotni, mást ad bele önmagából, s ahogy ütköznek a nézetek, úgy lép egyet-egyet hátra, aztán persze, emberek vagyunk, próbál a magáéból valamit minduntalan visszacsempészni. Azt azonban tudomásul kell venni, ha nem tudom meggyőzni az igazamról a rendezőt, az utolsó szó mégiscsak az övé. Ő a karmester.

(Ha számvetést akarnának készíteni, valahogy úgy mondhatnók: Jánoskúti Márta immár harmincesztendős tervezői pályafutását négyszázötven produkció jelzi. Dolgozott az ország legkülönbözőbb színházaiban, neve gyakran látható televíziós játékok, filmek színlapján, de munkássága mégiscsak a Vígszínház utóbbi negyedszázadával forrt össze.)

– Még főiskolásként dolgoztam *Révész György* Minden kezdet nehéz című filmjének ruháin. A forgatáson ott volt *Várkonyi Zoltán*, aki játszott a filmben, rápillantott a rajzokra, és csak annyit vetett oda: „majd ha felnőtt lesz, találkozunk, azért majd diktálja le a telefonszámát a Vígszínház titkárságán *Gyimesi Áginak.*" Aztán eljött a diplomamunka ideje, és *Dürrenmatt* Angyal szállt le Babilonban című drámáját választottam. Vettem egy mély lélegzetet, és fölhívtam Várkonyit, legyen ő a bírálója

Folytatás a 10. oldalon

LELKI ISMERET

Sport

Olimpiák, nagy világversenyek idején a sport a vallásos emberek érdeklődését is fokozottan felkelti, bár a vallások – a pogány vallásoktól eltérően – igen kis érdeklődést mutatnak a testedzés és versenyzés különböző módjai iránt. A sport a háború civilizált, vértelen formája, de csaknem minden sportág őse valamilyen harci cselekmény vagy módszer, s nemcsak az íjászatra vagy az ökölvívásra, vívásra kell itt gondolnunk, hanem akár a labdajátékokra is, hiszen egyes vélemények szerint a germán törzsek a futballt még labda helyett emberi koponyákkal űzték...

A Biblia világa nem ismerte a „szabadidő" fogalmát, a középkori ember számára a mindennapos munka és a létért való küzdelem volt a „sport", csak a nemesség, az arisztokrácia köreiben fejlődhettek ki először olyan szórakoztató sportok, időtöltések, mint amilyen a vadászat vagy a lóverseny. Nem véletlen, hogy az ipari társadalmak demokráciái élesztették fel száz esztendeje az ókori olimpiák modern folytatásának eszméjét, többnyire lelkes amatőrökkel, nem mai értelemben vett, hivatásos sportolókkal.

A tömeg- és élsport fokozatos, majd egyre drámaibb szétválása némiképp megtépázta az olimpiai szellemet: a sport elsősorban nagyhatalmak és diktatúrák erőfitogtatásává vált, illetve hatalmas pénzeket mozgató szórakoztatóipari tevékenység, tömegcirkusz, melyet a film, majd különösen a televíziós közvetítések létrejöttével milliók élveznek. Az egyre gépiesebb és embertelenebb küzdelem egyszerre folyik a tizedmásodpercekért és a dollármilliókért: a sport elvesztette emberi arcát. A látványosságért cserében az emberiség nagy tömegei lemondtak vagy leszoktak saját testük edzéséről: az élsport a gazdagok és kiváltságosok játékszere lett.

Magyarország huszadik századi történetében a sport sok büszkeségre adott okot, sok örömet szerzett a nemzetnek, és kiváló sportolói közül sokan emberi példaképek is lettek még akkor is, ha e sikereket a diktatúrák igyekeztek saját népszerűsítésükre kiaknázni. A magyar élsport fokozatos hanyatlása azonban nem járt együtt a tömegsport fellendülésével: a magyar lakosság egyre romló élet- és munkakörülményei már a száz évvel ezelőttihez hasonlítanak, s a fogyó népesség, a korai halálozás mind arról tanúskodnak, hogy a magyarság nemcsak lelkileg, hanem testében is megtöretett.

Az „ép testben ép lélek" igazságát a magyar keresztény közösség mindig is elismerte és támogatta különböző szervezeteiben, elsősorban a cserkészmozgalomban. A magyar sport helyzete mindig tükrözi az ifjúságét is, hiszen ifjúsági sport, megfelelő utánpótlás nélkül lehetetlen jó eredményeket elérni – a magyar sport mai, szomorú állapota hű tükre a magyar ifjúság kiszolgáltatott, atomizált, sanyarú helyzetének.

A sport egészségőrző, jellemfejlesztő adottságairól sokat beszélhetnénk, akárcsak a tiszta játék, a fair play szellemiségéről. A sporttörténet nagy alakjai tanúságot tettek saját tehetségükről, szorgalmukról, akaraterejükről, tisztesség- és felelősségérzetükről. A testi ügyesség mögül sokszor kiviláglott a lélek ereje is.

Széchenyi azt mondotta, hogy „bizonyosan testére és így egész személyére nézve tökéletesebb ember az, ki több gimnasztikai ügyességgel bír" – s ez igaz lehet, bár a keresztények Krisztus atlétái, és magányosan futnak az élet és az üdvösség versenypályáján, s idejüket az égi Bíró méri. Ne szomorkodjunk hát kudarcaink miatt, s ne legyünk túlságosan büszkék sikereinkre: a nemzetek rangsorát nem csupán az dönti el, fiai és leányai mennyire ügyesek az olimpiai játékokon. Ha munkában és tisztességben élenjárunk, nem kell félnünk a jövőtől.

Szentmihályi Szabó Péter

Tito és a magyarok

(Öt esztendeje, 1991 augusztusában indult a titóizmus idején nagy nemzeti aspirációiban legázolt szerbség támadása Kórógy és Szentlászló ellen.)

„Népünk pacifista, mert keleti" – mondta egyik, 1971-ben készült interjújában *Illyés Gyula*. Ezt a természetes adottságot egy, ezzel gyökeresen ellentétes népkaraktert (az erőteljes militáns hajlamot) megtestesítő politikai akarat, vagyis a kommunista-soviniszta délszláv gyakorlat nemcsak tökéletesen fel- és kihasználta, de imponáló következetességgel mindvégig be is kalkulálta a szükséges lépésekbe.

Az 1948-as nagy változás után példátlanul sajátságos helyzetbe kerül a délvidéki magyarság: függetlenségét elvesztette, anyaországa éppen gyarmati sora miatt kényszerül összeütközésbe a függetlenedő, ám apáit-testvéreit legyilkoló, rajta uralkodó, szülőföldjét megszálló, titóista hatalommal. Ez az alaphelyzet furcsa módon kifejezetten élesztő hatással volt erre a magyar nemzetrészre: amikor a trianoni határ túloldalán senyvedő anyaországi milliók növekvő rokonszenvvel, a kollektív amnézia kényszerűen és speciálisan sokkos állapotában figyeltek délre, ők, ijedt-szégyenlős pillantásukat észak felé még véletlenül sem akarván fordítani, kényszerűen-nekiszabadultan mindinkább saját, nem általuk kialakított világukban nézegettek körül. És meglepődve, hitetlenkedve tapasztalták, hogy az őrjöngő Tito-ellenesség tobzódása, a Magyarország felől érkező folyamatos mocskolódás és háborús fenyegetés ellenére a délszláv hatalom mintha egyre jobban és jobban bánna velük. Az 1946–47-ben megindult folyamat nemhogy lelassulni, netán megszűnni, éppen hogy kiteljesedni látszott: a jugoszláv kommunista párt, az állam, leginkább persze maga Tito be akarta bizonyítani, hogy az ottani magyarságnak jobban megy a sora, mint a magyarországiaknak. Ezzel vette igazán kezdetét az egészen a nyolcvanas évek végéig tartó, sajátságos jugoszláviai antisztálinista sztálinizmus Nagy Kirakatának látványos show-műsora.

Az 1956-os forradalomhoz és szabadságharchoz vezető kárpát-medencei úton tehát Tito, páratlan históriai szerencsével és rátermettséggel, a magyarságot a háború befejezése után alig egy évtizeddel még egyszer legyőzte. Méghozzá kétszeresen: az igájába hajtott délvidékiek és az anyaországban maradtak érzelmi-tudati kapcsolódásaiban egyaránt.

A Kádár- és a Tito-rendszer végtelennek tűnő évtizedei alatt azután minden de minden korábbi véglegesen és végzetesen kiteljesedett: a hatvanas és a hetvenes évek mind a délvidéki, mind az anyaországi magyarság szempontjából a jelent immáron a legközvetlenebbül meghatározó sajátosságokkal rendelkeznek. A hatvanas évek elején mind nagyobb számban Magyarországon és Jugoszláviában egyaránt jóformán a semmiből előbukkanó rokonok, a viszonylagos enyhülés következtében megindult kishatár-forgalom betetőzi a korábbi mítoszokat, igazol és bizonyít: a Nyugatnak számító Jugoszlávia irigyelt és vágyott árubősége, „szabadsága", az egész, sajátságosan torz középeurópai nyomorúságváltozat a végletekig deformálta az anyaországi és a délvidéki magyarságot. Ami az utóbbit illeti: fölöttébb jellemző módon például a forradalom és leverése az elszakított nemzetrészek közül egyedül a délvidékieket érintette szinte minimális mértékben. Itt nem szerveződtek az anyaország harcát segíteni akaró diákok, értelmiségiek, mint Erdélyben vagy Kárpátalján – nem is söpört végig az anya-

A Beli Dvorban 1955 nyarán

országihoz méltán hasonlítható megtorláshullám az uralkodó nemzet hatalma részéről (nem volt miért), nem voltak leleplezett-felgöngyölített szervezkedések, utólagos nagy tisztogatások – úgy tűnt, az ekkorra végleg meg- és átgyúrt Tito-uralom alatti magyarság néma közönnyel szemlélte az eseményeket. Pedig – ma már tudjuk – az 1956-ig tartó, alig tucatnyi esztendő csak szerény kezdet volt: Titóék az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején végképp lábra kapván, az elkövetkezendő negyedszázad alatt majdhogynem be is fejezték az uralmuk alá került magyarsággal szembeni legfontosabb akciójukat: a nemzeti önazonosság, az anyanemzethez tartozás érzésének elpusztítását, a szolgalelkű, közönyös, a „jugoszláv" lojalitásnak egy viszonylagos anyagi jóléttel kitűnően aládúcolt fölépítését. Irtózatos korabeli magyar abszurd: az anyaországból érkezők (indokolatlan, kirakat által becsapott) feltétlen lelkendezésére a délvidéki testvérek (indokolatlan, kirakat által becsapott) „öntudattal", magabízó dölyffel és a szerény rokonnak különösen kijáró vendégszeretet jó adag lesajnálásával ajándékozgattak nyakra-főre – jelképnek sem akármilyen! – farmernadrágot és konyakot, rizses csokit és Fa dezodort. A Jugoszlávia-kirakat csillogása a hetvenes évek közepére már nemcsak vakító volt: világtalanná is tett százezreket. Tito műve, minden ezt mutatta, beteljesedett, a gép forgott, az alkotó megpihenhetett. Marx pedig somolyoghatott sírjában: íme, a lét által látványosan meghatározott tudat... Egyszer, valamikor a hetvenes években, Tito magas életkorára célozva feltettem a kérdést akkoriban húsz év körüli bácskai unokahúgomnak: mégis, mi lesz, ha... valósággal felsikoltott: ki ne mondd, ki ne mondd!...

„Mondd azt meg nekem még: / Titót hogyan neveznéd? / Búza kalászának, / anya szép hangjának: / hogy benne minden ember / önmagára leljen." – a megszámlálhatatlan dicsőítő versikék egyikében megfogalmazott kérdésre mindenesetre meg kell próbálni válaszolni. A magyarsággal való viszonyának egészére vonatkoztatva is.

A huszadik század nagy zsarnokainak igazi unikuma volt, aki egyesítette magában a Habsburg kamarillaálnokságot az igazi balkáni despotizmussal. *Gyilasz* igen találóan jegyzi meg, hogy politikai képességei igazából három fő elemre koncentráltan kiválóak: telhetetlen és mindig nagyszerű szimattal elegy hatalomvágy; vasakarat, hallatlanul szívós életrevalósággal és élni akarással kombinálva; továbbá rendkívül éber érzék minden lehetséges veszély iránt. E szentháromság jegyében, e hármas iránytűnek megfelelően kapja mindig azt a vezérszólamot, amire éppen szüksége van: így tudja a pártot, a titkosrendőrséget és a hadsereget olyan eszközként biztos kézzel mindig felhasználni, hogy hatalmukat egymással kölcsönösen is korlátoztatja, ha szükséges. Miközben e három fő tényezőre alapozza minden hatalmát... Ember és politikus esetében annyira szétválaszthatatlan, hogy minden egyéni ambíciója közügylátszatot kap. Kivételes politikai érzékének, a valóban zseniálisnak nevezhető, hallatlanul nagyformátumú nemzetközi szélhámiának ez a legjobb bizonyítéka: mindig úgy tudott rugalmas, alkalmazkodó és gyakorlatias lenni, ahogyan ezt önérdeke megkívánta.

Ion Mihai Pacepa, Ceausescu Nyugatra szökött kémfőnöke számol be Vörös horizontok című könyvében Tito és Ceausescu viszonyáról is. Mindebből nemcsak két, egymást sokáig igen kedvelő diktátor személyiségéről és jelleméről tudható meg sok érdekes részlet, de az 1956-os magyar ügyben bebizonyosodott politikaigengszterizmus-stílusról, a vérbeli maffiózómentalitásról is. 1975-ben például Tito arra kéri Ceausescut, legyen szíves, ugyan raboltassa már el Brüsszelből a *Vladimir Dapcsevics* nevű jugoszláv emigránst, aki a háború alatt munkatársa volt, majd elítélték, szabadulása után emigrált, most pedig „Titoellenes nemzeti szeparatista csoportot szervez", és persze Tito elleni merényletre is készül. „Arra kérem Önt, Ceausescu elvtárs" – idézi Titót Pacepa –, „csalja el Romániába, titokban tartóztassa le, azután adja át nekünk. Ezért egy életre lekötelezettje lennék önnek. *Banovics* és *Gorenc* készen állnak, és készséggel elrabolnak bárkit, vagy akár meg is ölik az illetőt, akit ön megjelöl, önnek a kisujját sem kell mozdítania." Annak rendje s módja szerint meg is állapodtak, az akció le is zajlott, Dapcsevicset 1976 júniusában Jugoszláviában húszévi börtönre ítélték, Tito szóbeli üzenetben biztosította barátját, hogy Dapcsevics nem hagyja el élve a börtönt, és a szívélyességet becsülettel – ebben egészen biztosak lehetünk – le is kvittelte.

Joszip Broz Tito nevét Budapesten nem sokkal 1980 májusa óta utca örökíti meg a IV. kerületben. Máig.

(Részletek a szerző megjelenés előtt álló, Folytatódó titkos történetünk című könyvének Tito és a magyarok című fejezetéből.)

Domonkos László

NAGY EMBEREK NAGY MONDÁSAI – KISEMBEREK NAGYOTMONDÁSAI – NAGYEMBEREK KIS MONDÁSAI – NAGYEMBEREK NAGYOTMONDÁSAI – KIS EMBEREK KIS MONDÁSAI

„Édes hazám, kacsalábon
forgó árnyékszék..."
(Cs. Szabó László)

(1989.) Dr. Volf Miklós, a Budapest, VI. kerületben alakult Közrendvédelmi Bizottság titkára (a vezetőségben a tanács, a rendőrség, az MSZMP, a KISZ, a munkásőrség, a Hazafias Népfront, stb.) tájékoztatója arról, hogy miben kérik az „önkéntes aktivisták" (házfelügyelők, munkásszállók, iskolák vezetői stb.) támogatását: *„Egyrészt tanácsi feladatokban kérjük a segítségüket. Aztán a helyiségek rendeltetésszerű használatának ellenőrzése, fiktív lakcímek, szabálysértések felderítése, jelzés arról, ha valahol megsértették a szocialista együttélés szabályait. De említhetem üres lakások felkutatását, fiktív lakáscserék jelzését, a közterületen történő szeszesital-fogyasztás ellenőrzését, a jogosulatlan kereskedés feltárását vagy a piszkos házakról, a járványveszélyről szóló figyelmeztetéseket. Másfelől rendőrségi feladatokban számítunk a csoportok támogatására." (Világ)*

(1990.) Álláshirdetés. *„Sürgős! Topless táncosnőt keresek, fantasztikus kereseti lehetőséggel. Sülysáp, Tápiógyöngye vendéglő, állomással szemben." (Ma-Holnap)*

(1991.) Domokos Mátyás a hazai könyvesszakma állapotát hajdani mestere, Fülep Lajos szavaival jellemzi: *„A kommunizmus a másodfeltalálók világa. Mindent feltalálnak, csak éppen késve és rosszul. Maguk még meg fogják élni, hogy végül a kapitalizmust is fel fogják találni. De abban nem lesz köszönet." (Heti Világgazdaság)*

(1992.) Egy „kisnyugdíjas" egykori rendőrtiszt, Nagy Imre ítélet-végrehajtója el akarja adni emlékiratait. *„Én csak nevetek azon a sok sületlenségen, amiket összevissza irkálnak az újságok. Arról, hogy hol állt a bitó, hol volt a sír. Hazudik valamennyi, én mondom... Vegyenek nekem egy kis házat, Pest peremkerületében. Nem palotára gondolok. Kis hajlékra, aprócska kerttel, a lányom lakása közelében. Nehogy azt higgye, hogy ez olyan nagy ár! Lenne újság, amelyik kapva-kapna az ajánlaton." (Pesti Riport)*

(1993.) Lengyel László a miniszterelnöki feljelentésről, miután a közgazdász korrupcióval vádolta meg a kormányzatot: *„Jó humorú, kedves, áttekintőképes, kormányfőnek alkalmas embernek látszott, s máig azt vallom, hogy nagy formátumú egyéniségként indult. Taktikailag jól ki van találva ez a feljelentés. De csak taktikailag, mert eddig ezekben az ügyekben a kormány, a kormányfő hatalmas presztízsveréségeket szenvedett s szenved is majd. Könnyen lehet, ezeken veszítenek választásokat. Megint csak hasonlatos a helyzet a kádári időkhöz: a nagy taktikus Kádár János is folyton csatákat nyert, csak éppen a háborút vesztette el." (Heti Világgazdaság)*

(1994.) Vertig István nyugdíjas tanár „bolondozása": *Variációk: EX-PO 92=SEVILLA EX-PO 96= SEKANÁL EX-PO 2000= SEVILLA, SEKANÁL (Élet és Irodalom)*

(1995.) Az angol popzene hangjai mellett a Váci utcai népművészeti boltban népművészeti tárgyakat eladó, rágógumizó eladólány válasza: *„Tudja, milyen unalmas egész nap nyekergő népzenét hallgatni?" (Magyar Fórum)*

Bulla Károly összeállítása

Folytatás a 9. oldalról

Az a kis csipkés főkötő

munkámnak. „Na, hozza" – mondta. Én izgatottan vittem a vázlatokat, nézegette, forgatta, aztán közölte: „Jók, de erre nekem most egyáltalán nincs időm, csak kíváncsi voltam, meg akartam nézni, mit csinált." Végül is *Vámos László* bírálta el terveimet. Szolnokra szerződtem, nagyon jó időben: *Berényi Gábor* volt az igazgató, és *Székely Gábor* is ott rendezett már. Eleinte iszonyú mennyiséget kellett tervezni. A szerződésem évadonként tizenkét darabra szólt, de én föllázadtam, és azt mondtam, erre intelligens ember képtelen, s akkor csökkentett fizetés mellett nyolcra változtatták a kötelező penzumot. Aztán 1969 karácsonyán épp a családi ebéd közben megcsörrent a telefon: a Vígszínházból kerestek, Várkonyi vár, összeállt a kép...

(Aki a rajzait nézi, akár szakember, akár nem, tisztán látja, érzi, nagyon pontos, határozott, kidolgozott, a korhoz, a dráma szelleméhez ragaszkodó munkák. Önálló világot képviselnek anélkül, hogy öncélúak akarnának lenni.)

– Minden darab kortörténeti ismeretet kíván. Tudni kell, milyen időben, milyen történelmi szituációban játszódik a darab, s ehhez kapcsolódóan természetesen figyelembe kell venni a rendezői elképzeléstis. Valamennyi elem találkozási pontjából jöhet létre a vázlat, ha úgy tetszik a kotta, majd az újabb egyeztetések után a már nagyon precízen, minden aprócska elemében kidolgozott rajz, amelyben persze már benne van a tervező világa is. S aztán kezdődnek a csaták. Amikor kiderül, hogy nincs az az anyag, de még hasonló sem, ami a korhoz illő lenne. Megindul a keresgélés, mivel lehetne pótolni, helyettesíteni. A következő ütközet már a tükör előtt folyik a ruhapróbán. Itt már a jelmeztervezőnek sokszor pszichológusnak kell lennie. Meg kell küzdenie az alkati nehézségekkel, tudni kell az alakon javítani, vagy éppen, ha a darab úgy kívánja, deformálni. S persze el kell hitetni a magunk igazát a színésszel is.

(Vajon sohasem bújkál a tervezőben egy kisördög? Őt jobban kedvelem, szebbre, vonzóbbra öltöztetem, őt nem szeretem, nem is fontos, hogy olyan hatásos legyen a viselete...)

– Nem, nem, nem... még a gondolatát is elhessegetem... az embernek, ha jelmeztervező, tudatosan kényszeríteni kell magát, hogy ne is kísérthesse meg efféle érzelem. Nincs mese, kőkeménynek kell maradni, hisz persze, hogy létezik rokonszenv és ellenszenv, de hát itt nem emberi kapcsolatokról van szó, hanem a színpadon megjelenő egymásba fonódó vagy egymást taszító helyzetekről. Valószínűleg ez az oka annak is, hogy az igazán mély színházi barátságok ritkák.

(Egy jelmeztervezői pálya során vannak visszatérő pillanatok. Drámák, amelyek időről időre előkerülnek, új betanulásban, új szereposztásban és természetesen új viseletekben lépnek színre. S persze az is gyakori, hogy egy-egy drámaíró ugyanazzal a művével vagy más alkotásával – „kér" új köntöst.)

– Hét Macskajáték néz vissza rám a rajzasztalról. Az első a szolnoki ősbemutató volt, a legutóbbi a Pesti Színházé tavalyelőtt. Persze vannak visszatérő motívumok, de mégiscsak mind más a rendező, a színészek és egy kicsit az idő kívánsága szerint. Aztán ott van a Sirály: háromszor terveztem hozzá kosztümöket. Csehovról *Horvai Istvántól* tanultam a legtöbbet. Ő különös mélységeit ismeri Csehov világának, figuráinak, korának, s mindannak, ami önmaga idején túlmutat. Mielőtt az elmúlt évadban hozzáfogott volna az Ivanov megrendezéséhez, elment Bécsbe, ahol *Peter Zadek* Ivanovját játszották, s ez óhatatlanul valamiféle látványelképzelést adott. Én tudomásul vettem, de utóbb aztán szembesülnünk kellett a mi adottságainkkal, színészi lehetőségeinkkel, s mindenekfölött Horvai önálló elgondolásaival. Nem volt kis feladat *Lukács Sándort* gyűrött, megviselt, félrecsúszott egzisztenciájú emberré átrajzolni, de még nagyobb gondot jelentett, miként lesz az elegáns, királynői tartású *Barta Máriából* bizonytalan foglalkozású, iszákos, hangoskodó öregasszony. Hát persze, a színészi jelenlét, de mégiscsak kell valami támpont... És akkor találtam otthon a rongyok között egy furcsa, ügyetlen kis csipkés főkötőt. Bevittem a színházba, hogy megmutassam. Barta Mária megfogta, forgatta, fölpróbálta, és többet vissza sem adta: ez az, megvolt a kiindulási pont...

Róna Katalin

Nem lettem más ember

Beszélgetés Jánoskúti Márta jelmeztervezővel

Egy előadás elengedhetetlen része a díszlet, a jelmez. Tudja ezt jól mindenki. Mégis gyakorta érdemtelenül kevés figyelmet szentelnek e valójában igen alapos, fáradságos munkát igénylő tevékenységnek, holott a látvány a darabbal egyenrangú része a bemutatónak. Egy rossz jelmez meghiúsíthatja, egy jó viszont meghozhatja a várva várt sikert.

Ma különösen nehéz a dolga a tervezőnek, hiszen ezt az ágat is – mint a színházi műfaj egészét – pénzhiány bénítja. Vannak akik ennek ellenére remekelnek. Ilyen alkotó *Jánoskúti Márta*. Jelmezeit évtizedek óta láthatjuk az ország színpadain. Munkáját nemegyszer jutalmazták: Jászai Mari-díjas (1981) és érdemes művész (1988). Az idén megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje kitüntetést, amelyet *Göncz Árpád* adott át a Parlamentben az európai kulturális hónappá szélesedett tavaszi fesztivál alkalmából.

– Nem lettem más ember e díjtól, de természetesen nagyon örülök neki – kezdi Jánoskúti Márta. – Örülök, hogy méltányolják a munkámat, ami számomra nagyon fontos. Negyedszázad áll mögöttem a pályán. Ez idő alatt hozzávetőleg négyszázötven darab jelmeze került ki a kezem alól, ami nem kis feladat, s boldog vagyok, hogy másnak is feltűnt.

– A jelmeztervezők szinte mindig a háttérben maradnak, gyakorta érdemtelenül. Hiszen egy-egy ruhadarab elkészítése nemritkán nehéz terhet ró az ember vállára. Van-e valami titka a jelmeztervezésnek és -készítésnek?

– A ruhának, a jelmeznek külön jelentősége van. Az elképzeléseim, ötleteim megvalósításakor természetesen minden esetben szabad kezet kapok, de a meghatározó – vagy, ahogy mondani szokás, a karmesteri – szerep a rendezőé. Az ő dolga a szerző, a koreográfus és a színész nézeteinek ötvözése, megkomponálása. Jómagam a darab mondanivalójából kiinduló, úgynevezett építkező tervezést szeretem, amely nem kizárólag a jelenre korlátozódik, hanem az adott korból indul ki. *Shakespeare* Hamletjét például egészen másként látják, másként értelmezték a XVII., a XVIII. vagy a XX. században.

Ebben nagy szerepe van természetesen a mindenkori divatnak, hiszen a tervező sokszor alárendel egy-egy figurát, formát az éppen uralkodó irányzatnak. Ám ettől függetlenül elengedhetetlen a szóban forgó kor mély ismerete, s nemcsak a ruhaviselet, hanem a szellemiség, a gondolkodásmód áttekintése is. A tervezést a gyakorlati megvalósítás követi. Az igazi akadályok rendszerint itt kezdődnek: az anyag minősége, a színe vagy a megformálhatóság.

– Összhangban áll-e a jelmez, s ha igen, mi módon, a viselőjével, vagyis kifejezheti-e egy jó ruha az alakítandó figura jellemét?

– A darabban – legyen szó akár prózai, akár zenés műről – karaktereket formálnak meg a művészek. A felszínre hozott jellemmel szembesülni kell. Van aki agresszív, van aki gyáva, van aki kisszerű vagy éppen uralkodó természetű embert kelt életre. Ezt a fő jellemvonást kell kifejezésre juttatni az öltözékkel. Remekül lehet körvonalazni egy szereplőt például a színnel, formával, maszkkal, hajviselettel. A megkülönböztetéshez számos eszköz áll rendelkezésemre. A sok ékszer, a rengeteg, feltűnő szín vagy éppen ennek ellenkezője, a túlzottan puritán megjelenés eldöntheti egy figura sorsát: ellenszenves avagy szimpatikus lesz-e. Nem szabad azonban abba a tévhitbe esnünk, hogy csupán a jelmez fontos. Sokat elárul a viselés módja. Egy lehamuzott zakó és egy kivasalt öltöny más-más benyomást kelt.

– Rohamosan közeleg a jövő évad. Milyen megbízásokkal keresték fel az 1994/95-ös szezonra?

– A Pesti Színházban *Örkény István* Macskajáték című darabját állítják színpadra. Számomra ez különös feladat, hiszen hatodszor terveztem a jelmezeket ehhez a darabhoz. Mégis új kihívás ez, hiszen a szereplők is mások, s a hatás sem lehet a régi. Könnyű dolgom van viszont abból a szempontból, hogy szinte kívülről tudom a művet. A következő szezonban is dolgozom majd az Operaházban, ezúttal a Szöktetés a szerájból című visszük színre. Az Opera-beli darabokat különösen kedvelem, mert egy zenés mű – mivel teátrálisabb, inkább a látványra épül – nagyobb mozgásteret ad a tervezőnek.

Vagyis unatkozni nem lesz időm, a színházlátogatók pedig – csakúgy, mint az idén – jövőre is találnak figyelemre méltó csemegét. Éppen ezért a rózsásnak egyáltalán nem mondható jelen ellenére optimista vagyok – mondta végezetül Jánoskúti Márta –, hiszen már most az új bemutatókról, premierekről tárgyalunk. A rossz anyagi lehetőség ellenére, a soha nem lankadó leleményesség folytán a színház ez idáig még mindig megtalálta a helyét, és ez ezentúl sem lehet másképp. Nem hagyhatjuk, hogy az anyag nehézségek elvegyék az ember kedvét.

Veszprémi S. Csilla

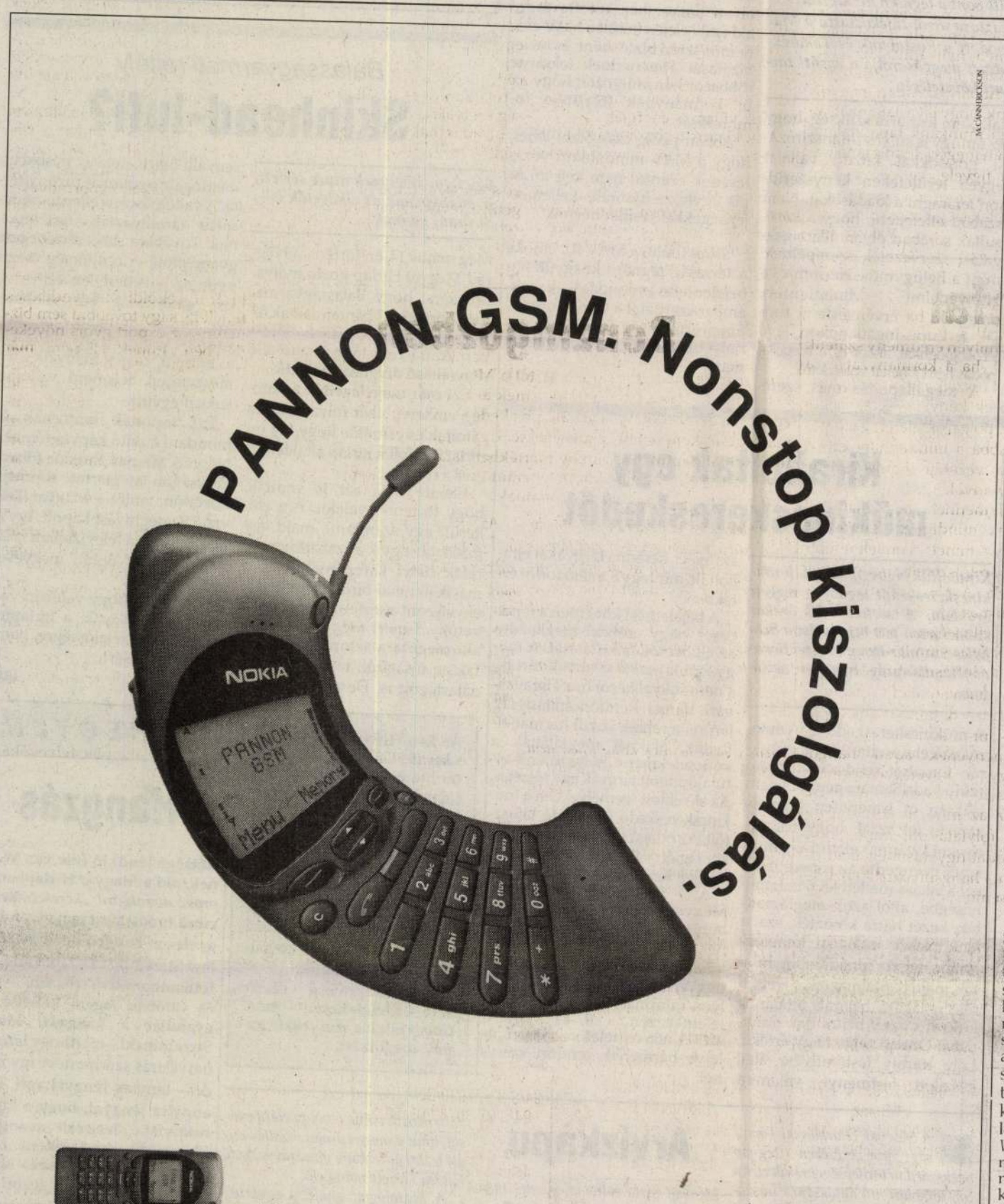

A Pannon GSM világszínvonalú ügyfélszolgálata megállás nélkül, egész évben, a nap 24 órájában csak azért dolgozik, hogy Ön maradéktalanul kihasználhassa a Pannon GSM 900 Mhz-es, digitális mobiltelefon rendszerének előnyeit. S a Pannon GSM ügyfélszolgálata mindezt egy eddig kevésbé ismert módon kínálja: kedvesen, gyorsan, szolgálatkészen és még egyszer - éjjel-nappal, szünet nélkül. Szeretne többet tudni a Pannon GSM szolgáltatásairól és terveiről? Hívja (akár éjjel is!) a 270-4120-as telefonszámot és minden kérdését azonnal megválaszoljuk.

PANNON GSM
Az élvonal.

A Kornétás a könyvhéten

A Kornétás Kiadó és Kereskedelmi Kft. két kötetet jelentetett meg az Ünnepi Könyvhétre. *Trenka Csaba Gábor: Szaurusztánc*, illetőleg *Prohászka László: Szoborsorsok* című művét kedden mutatták be Budapesten.

Trenka Csaba Gábor: Szaurusztánc című regénye napjainkban játszódik a fővárosban. A fiatal szépíró művében azt boncolgatja, hogy mi is történt az elmúlt években az itt élő polgárokkal. Változott-e életük, s ha igen, milyen módon, a szereplők ismerik-e az őket körülvevő világot.

Prohászka László oknyomozó munkájában a budapesti szobrok sorsát kutatta a századfordulótól napjainkig. A főváros utcáin, terein felállított műalkotások sorsa ugyanis bővelkedett kalandokban az elmúlt évtizedekben. Az olvasó megtudhatja például a kötetből, hogy a niklai remete, Berzsenyi Dániel mellszobrát 1860. május 29-én állították fel a Múzeum-kertben. A költő – aki jószerivel alig járt Pesten – elsők között kapott köztéri szobrot a várostól a nemzet múzeumának parkjában. A szobortörténeteket fekete-fehér fényképek és reprodukciók is illusztrálják. Az érdeklődők haszonnal forgathatják a könyv szakirodalmi jegyzékét, illetőleg a gazdag névmutatót.

A Kornétás négy esztendővel ezelőtt alakult magánkiadó. Évente négy-öt kötete lát napvilágot, amelyek között a szépprózа mellett helyet kapnak sporttémájú, valamint dokumentumkiadványok is. (MTI)

Sorskérdésünk

A nemzet állapota

A Móricz Zsigmond Kör legutóbbi találkozóján, amikor éppen májusi eső tisztogatta a várost, a Magyar Írószövetség klubtermében összegyűlt baráti társaság egyik tagja lekapcsolta a villanyt: ne fogyjon fölöslegesen az áram. Úgyis elég világos volt, a *szellem napvilága* pedig különösen szépen ragyogott ezen a vitadélutánon, amelyen továbbra is a nemzet jövőjének gondjai, sorskérdései, esélyei foglalkoztatták a megjelent írókat.

– *Móricz Zsigmond* hajdani szigorú pillantásával kell ma is körültekintenünk: látnunk és láttatnunk helyzetünket, mulasztásainkat és teendőinket. Ez olyan közös nemzeti feladat, amelynek fontosságát vagy sikerül széles körben elfogadtatnunk és a szükséges anyagi alapokat, szellemi műhelyeket megteremtenünk, vagy egész további működésünk értelme megkérdőjeleződik – mondta bevezetőjében *Varga Domokos*, a kör elnöke, majd részletesen ismertette a nagy múltú irodalmi társaság elképzeléseit és lehetőségeit.

A tanácskozás megmutatta, hogy a kör tagjai különösen sürgetőnek tartják egy alapos felderítőmunka megindítását: *Magyar Világ* címmel sorozat kiadását tervezik, melyben az egyetemes magyarság sorsára kiterjedően azt vizsgálnák, hogy korunk gyors változásai közepette hogyan alakul a társadalom különböző rétegeinek, csoportjainak helyzete.

A kör titkára beszámolt a Móricz Zsigmond Alapítvány és a Hét Krajcár Kiadó eddigi működéséről, szűkös anyagi helyzetéről, a könyvterjesztés gondjairól. Megjelentették *Móricz Zsigmond Hét krajcár* című kötetének reprintjét, továbbá *Szabó Pál Tiszta búza, Tamási Lajos Hazatérés, Benke László A kihalt játszótér, Varga Domokos Kutyafülűek – V. Domokos György És így tovább* című munkáját. A könyvhétre jelenik meg *Kuczka Péter* válogatott és új verseinek kötete *Út a folyóhoz* címmel. A nemzet állapotáról és az irodalom feladatairól szóló elő-terjesztéssel kapcsolatban felszólalt *Hatvani Dániel, Sárközy Sándor, Molnár Zoltán, Kuczka Péter, Gergely Mihály, Győrffy László, Bárány Tamás* és a Kolozsvárról érkezett *Méhes György*.

A baráti kör terveit, élők és holtak összetartozását különösen emberi fénybe vonta a kör egykori elnöke, *Cseres Tibor* özvegyének, *Ülkei N. Ilonának* a jelenléte. Szakmai körökön kívül kevesen tudják róla, hogy a neves szakértő hosszú időn át az ENSZ mezőgazdasági világszervezete kutatásainak értékelésével és az Európai Közösség országainak mezőgazdasági politikájával foglalkozott. 1992-ben publikálta *Magyarország mezőgazdaságának regionális helyzete és az EK-integráció* című fontos tanulmányát. Ezúttal az Európai Unióhoz való csatlakozásunk gazdasági feltételeiről tartott rövid, eszméltető előadást. A magyar mezőgazdaság gondjai közül kiemelten szólt az egészséges birtokszerkezet kialakításának perzselő problémáiról. A Móricz Zsigmond Kör tagsága bízik benne, hogy Ülkei N. Ilona tanulmánya lehet a tervezett Magyar Világ sorozat első kiadványa.

(lb)

Széljárás

Az igazság kimondásának hosszú éjszakáján az MDF Bem téri központjában figyeltem a már mindenki által ismert eredményeket, onnan tudósítottam lapomat. A semmittevés egyik pillanatában, amikor csupa szomorú emberarcot láttam, kezembe vettem a „Hajrá, MDF!" feliratú jelvényt, feltűztem kopott farmerkabátomra. Azóta némelyek amolyan félnótásnak néznek a villamoson meg a Ciklámen expressz utasellátó vasúti kocsijában, de eddig még nem tettek kivételt velem, negyven forintért továbbra is adnak egy hosszúlépést. Tegnap aztán vége lett jódolgomnak, mert a MÁV egyik derék dolgozója rám szólt:

– Maga meddig akarja hordani ezt a jelvényt, nem tudja, hogy már más szelek fújnak?

Visszaszóltam:

– Na ne csinálja ezt, barátom, csak nem várja el, hogy sarlóval és kalapáccsal a kezemben hajbókoljak magának...

(papp)

Patikaügyben az önkormányzatok válasza: elutasítás

Vagyonvesztés lesz az ára

Hatvani Szabó János, az Állami Vagyonügynökség ügyvezető igazgatója tegnapi sajtótájékoztatóján a gyógyszertári privatizáció felfüggesztésének körülményeit ismertetve elmondta: a Legfelsőbb Bíróság Békés megyében – az önkormányzat javára – hozott döntését követően Szolnok megyében is hasonló értelmű határozat született. Az új helyzetben az ÁVÜ nem tehet mást, mint – szakmai és jogi kifogásait fenntartva – megkezdi a gyógyszertári vagyon átadását az önkormányzatoknak.

Úgy tetszik, végérvényesen eldőlt a patikaügy, kezdődik egy új fejezet. A vagyonügynökség *visszavonta a 61 patikát érintő pályázatokat*, visszahívja a magánosítás előkészítésére kijelölt vállalati biztosait, s ahogyan azt illik: átadja a terepet az új „honfoglalóknak". Hosszú, keserves munka dől most romba, hiszen az optimista becslések szerint is *legalább két évre befagy* a gyógyszertárak magánosítása. Kezdődik elölről minden, most az átadás-átvétel procedúrájával, s aztán, ki tudja...

Az Állami Vagyonügynökség kész koncepciója helyett ugyanis az önkormányzatoknak egyelőre *nincs kiérlelt tervük, csak annyit tudnak, hogy értékesíteni akarnak.* Tapasztalva azonban, hogy milyen „jó" tulajdonosok, és mennyire „felkészültek" az önkormányzati vagyon privatizációjában, feltételezhetően szomorú sors, de *leghamarabb gyors vagyonvesztés* vár a patikákra. Ráadásul még a remény is szertefoszlik, hogy a Közép-Európában már egyedül nálunk ilyen korszerűtlen gyógyszerellátási rendszer jottányit is változzon.

Az ÁVÜ most iparkodik a kialakult helyzetben *legalább elősegíteni a vagyonátadás* menetét. Utolsó kísérletként némelyik megyében felajánlotta, hogy a már kiérlelt koncepció szerint lebonyolítja a magánosítást (természetesen a pályázatok elbírálását az önkormányzatokra bízva) – ám *teljes elutasítás* volt a válasz. A honfoglalók vélhetően úgy gondolják, maguk is boldogulnak. De vajon miként boldogulnak a patikusok?

(vasvári)

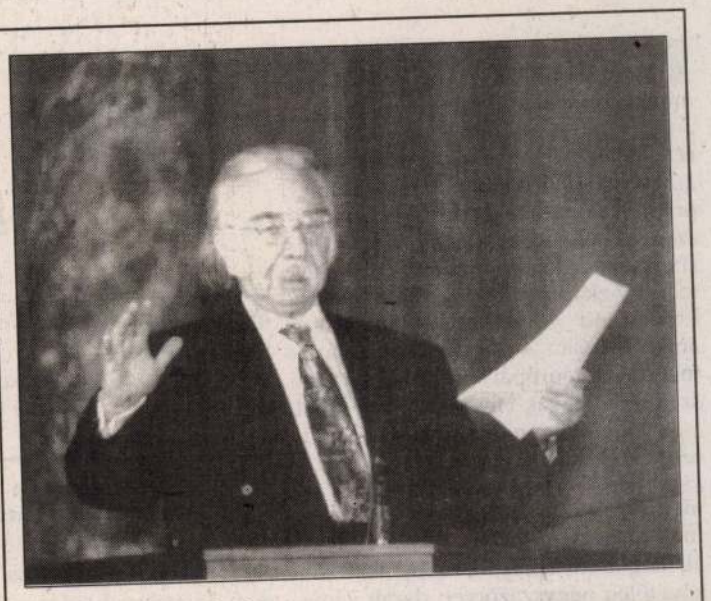

Léptékváltás. Ezzel a címmel tartotta meg kedden délután a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében székfoglaló előadását az Angliában élő Határ Győző (képünkön) – a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendezvényeként. Amikor az író mikrofonhoz lépett, így kezdte: „Haj, haj, haj, de szép leányhaj... Mikrofonpróba..." Aztán elindította bölcsessége sziporkáit, amelyeket Babits Mihály filozófiai emlékének szentelt. S miközben a jelen égető kérdései között szárnyalt, Protagoraszt idézte: „Minden mérték értékmérője az ember". Sztereofóniában beszélt a filozófus szerszámáról, az elméről. Kijelentette: „Van úgy, hogy ép testben reumás szellem lakozik". Tökéletesen egyetérthetünk vele abban, hogy mindnyájan kígyófészekbe születünk bele, s aztán nem marad más számunkra, mint a barlangutazás. Nagy sikerű székfoglalóját így fejezte be: „Kedves mindannyiuknak gráciájába ajánlom magam. Feliciter". *(Határ Győző akadémiai székfoglalóját teljes terjedelmében a szombaton megjelenő Magazinunkban közöljük.)*

FOTÓ: NAGY BÉLA

HÁTTÉR

Visszakapja pénzét a MÁV

Hónapok óta húzódó ügy végére került pont a tegnapi hír szerint: Berényi János, a Máv Rt. miniszteri biztosa arról tájékoztatta a Magyar Távirati Irodát: cége megállapodott a Postabank és Takarékpénztár Rt.-vel arról, hogy a pénzintézet megvásárolja a vasúti társaságnak a Lupis Brókerház Rt. iránti követelését.

Ez annyit jelent, hogy a MÁV lényegében visszakapja azt a 875 millió forintot, amelynek fejében annak idején megbízást adott a Lupis Brókerház Rt.-nek államkötvények vásárlására. Az azóta csődbe jutott társaság ezt a megbízást nem teljesítette, így a MÁV hosszú időn keresztül futott a pénze után.

Éppen ezért kiemelkedő teljesítmény a MÁV Rt. miniszteri biztosa részéről, hogy olyan megoldást sikerült tető alá hozni, amelynek révén a Magyar Államvasutak végül is nem rövidül meg közel egymilliárd forinttal. Nem lesz arra szükség, hogy az amúgy is súlyos finanszírozási gondokkal küzdő vállalat egyéb területeken kényszerüljön lefaragni a kiadásokat. Nem szabad elfelejteni, hogy a károsultak sorában olyan államigazgatási szervezetek szerepelnek, mint a Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium, amelyek, ha érvényesíteni tudják a Lupis-ingatlanokon lévő jelzálogjogukat, akkor ez a megállapodás nem jöhetett volna létre.

A megállapodás más szempontból is különös figyelmet érdemel. Már csak azért is, mert olyan szakember kötötte meg, aki ez év elején került a MÁV élére miniszteri biztosként, és megbízatását átmenetinek tekintve többször hangsúlyozta, hogy az új kormánynak fölajánlja lemondását.

Abban pedig csak bízni lehet, hogy a MÁV mindenkori vezetésének ezentúl nem kell a Lupis-ügyhöz hasonló kellemetlenségekkel szembenéznie.

*

Siklós Csaba, a MÁV Rt. elnöke a társaság tegnapi közgyűlésén bejelentette lemondását. A szakember szerdától a Győr-Sopron-Ébenfurti vasút vezérigazgatóhelyetteseként tevékenykedik majd.

H. K. J.

Befejezték

A Magyar Rádió Felügyelő Bizottsága június 1-jével befejezettnek tekinti működését – adja hírül a bizottságnak a Magyar Távirati Irodához kedden eljuttatott nyilatkozata. Az írásos anyagban azt is tudatják, hogy az elmúlt évben, különböző műsorterületekre vonatkozó elemzéseken túlmenően, a felügyelő bizottság három összegző állásfoglalásban, egy elvi nyilatkozatban és több részelemzésben tette közzé az elhangzott rádióműsorokra vonatkozó véleményét.

Balassagyarmati rejtély

Skinhead-lufi?

Egy ügy, amelynek nincs sértettje, hiányoznak az elkövetők is –, de tanúi vannak...

Még május 14-én történt, a Nógrád Megyei Hírlap hozta nyilvánosságra, hogy Balassagyarmaton „bőrfejűek" bántalmaztak fényes nappal egy cigány fiatalembert. Az írást egy több részből álló tényfeltáró dolgozat követte.

Ezt már megelégelték a hatóság emberei, akik folyamatosan cáfolták és cáfolják, hogy faji indíttatású volt a hírlap által feltárt eset.

Eleinte még azt is vitatták, hogy történt-e valami. Ám előkerült egy szemtanú, majd egy másik (az egyik a szabaddemokraták helyi kampányfőnöke, a másik jó nevű bíró). Nem került elő viszont a sértett, sem az elkövetők... Ismert még az újságíró, aki megírta a sztorit. Kihallgatták az újságírót, többször. Hozzátartozóit is. De a kép sehogy sem állt össze, nem az írásokban megfogalmazottakat bizonyította. A vallomások is ellentmondásokat tartalmaztak, tartalmaznak. Továbbra sincs sértett, sem gyanúsított. A rendőrség mégis nyomoz – ismeretlen tettes ellen, garázdaság bűncselekménye miatt. Tanúk ugyanis már vannak. Csak a cigány áldozat és a „bőrfejű" csapat hiányzik – természetesen beismerő vallomásukkal együtt.

Ezt tartották fontosnak elmondani a sajtó képviselőinek a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányságon megtartott sajtótájékoztatón, amire a Magyar Televízió is meghívást kapott. Így az ország népe a televízióban is láthatta, hogy Nógrád megyében „valami van".

Megeshet, hogy valóban vádemelés következik: a hírlapírót vonják majd felelősségre, hamis tanúvallomásért.

(gig)

Az Esti Hírlap Rt. Igazgatósága 1994. május 31-én megtartott ülésén úgy döntött, hogy *Franka Tibor* főszerkesztőt, a szerkesztőbizottság tagját tisztségei alól felmenti. Az igazgatótanács elnöke a felmondólevelet akkor adja át, amikor Franka Tibor 1994. május 30-án (az igazgatósági ülést megelőző napon) kezdődött betegállománya megszűnik.

A szerkesztőség vezetésére – ideiglenesen – *Aczél Gábor* felelős szerkesztő kapott megbízást.

Csak zárjeggyel

Mától a zárjegyköteles cigaretták, kávék és szeszes italok csak zárjeggyel ellátva forgalmazhatók – tájékoztatta a Vám- és Pénzügyőrség illetékese tegnap az MTI-t.

A zárjegy használata a gyártókra és az importőrökre már korábban is kötelező volt, azonban a kis- és nagykereskedők a törvény hatályba lépése után még haladékot kaptak, hogy értékesíthessék a tulajdonukban lévő készleteket. Azoknak, akiknek még mindig van tulajdonukban zárjeggyel el nem látott zárjegyköteles termék, készletzárjegyet kell igényelniük. Az árukról leltárt kell felvenni és azokat el kell zárni.

A június 1-8. között elkészített leltár alapján lehet igényelni a készlet-zárjegyeket a vámhivataloktól. Az előzetes várakozások szerint a vámhatóság július 31-ig minden igénylőt ellát a forgalmazáshoz szükséges zárjegyekkel. Az e nélküli termékek árusítása és vásárlása tiltott.

Kiraboltak egy műkincskereskedőt

Kirabolták** Nyíregyházán **J. J. műkincskereskedőt tegnap a reggeli órákban. A sértett 9.30 órakor személyesen tett bejelentést a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi osztályán.

A műkincskereskedő a nyomozóknak elmondta: 9 óra körül ukrán forgalmi rendszámú, krém színű Lada Samara gépkocsival a lakásán öt ismeretlen személy kereste fel azzal, hogy festményeket kívánnak eladni. Gyanútlanul beengedte az ismeretleneket a lakása mellett lévő üzlethelyiségbe, ahol azok megtámadták, kezét hátra kötözték, száját leukoplaszt szalaggal leragasztották, fejére ruhadarabot húztak, majd bántalmazták. Elvették tőle a lakása bejárati ajtajának kulcsát s azzal bejutottak otthonába. Onnan több, nagy értékű, Lotz Károly festőművész által készített festményt, valamint arany- és kerámia tárgyakat elraboltak, mintegy 8 millió forint értékben.

A bejelentést követően a rendőrség nagy erőkkel megkezdte az elkövetők felkutatását. A megyéből kivezető utakat lezárták, s nem sokkal később, a Tiszavasvári Városi Rendőrkapitányság járőrei a rablók közül hármat elfogtak, akiknél megtalálták a bűncselekmény helyszínéről eltulajdonított tárgyak egy részét is. Az előállított személyekben a műkincskereskedő felismerte kifosztóit. Az öttagú rablóbanda további két tagját, valamint a hiányzó értékeket keresi a rendőrség.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi osztálya kéri, hogy akinek Lotz Károly festményeket kínálnak megvételre, vagy az üggyel összefüggésben bármilyen információval rendelkezik, jelentkezzen a 07-es vagy a 42/311-666-os telefonszámon, illetve bármelyik rendőri szervnél.

Tűnődés

Öröklések

A második szabad választásokról kül- s belhonban sok értékelés, elemzés látott eddig napvilágot. Stephen I. Ashley brit beruházási konzultáns a többi között – gazdasági kérdéseket érintve – azt tartja, hogy az MSZP kormányra jutása nem fogja hátráltatni az eddig kialakult üzleti kapcsolatokat. Nehézségek a szociális helyzet javítása iránti hatalmas várakozás miatt alakulnak majd ki – mondja Ashley. Véleménye szerint ugyanis nem lehet egykönnyen visszafordítani a folyamatokat, amelyek – teszem hozzá – a szocialisták kormányzása idején indultak el. Tehát most nagyobbrészt visszaöröklik azt, amit a leköszönő koalíciós kormányra hagytak. Öröklik azokat a külföldi adósságokat is, amelyeket az MDF ugyancsak tőlük „jussolt". Itt a kör bezárult – mondhatnánk Ashleyvel. Ám mégsem így van, mert a szocializmus négy évtizede más örökséget is hagyományozott: azt az önérzeti torzulást, melynek most, lám, hasznát látták, hiszen egy (ugyancsak angol) vélemény szerint megtörtént az a lehetetlenség, miszerint a megalázott lefeküdt megalázójának lábai elé.

Írom: hasznát? Vajon mire mennek majd a szerintük most sokkal rosszabbal, amikor a szavuk szerinti „kisebbel" sem tudtak mit kezdeni? Persze elgondolkodhatnánk azon: most már sokkal könnyebb, hiszen a válság kiteljesedése elleni kellemetlen intézkedések java részét – a munkanélküliség feltárása, az ellenőrizhetetlen állami vagyon privatizálása, az infláció megfékezése stb. – már ez a kormány meghozta. És a szennyes kimosását megkezdte. Apropó: infláció! Ezt nem úgy kapják vissza, mint ahogy átvették: az utolsó szocialista kormány idején huszonnyolc százalék volt – ma húsz körül jár. Ilyen az ország valutatartaléka is. Ezt a kasszát hétszázmillió dollárral adták át – és hétmilliárddal veszik vissza. Valami időközben mégiscsak változott... Kíváncsi vagyok: négy év alatt miként változik majd annak a bizonyos valutakasszának a tartalma.

(czs)

Árvízkapu

A Magyar Hidrológiai Társaság szervezésében tegnap Szekszárdon ünnepséget rendeztek a Sió-torkolati mű átadásának huszadik évfordulója alkalmából. Az esemény híre bennem is megmozdított valamit, az emlékek mélyrétegeiből régvolt események elevenednek föl.

A hatvanas évek második felében egy nagy tervezőiroda hidrológiai csoportjában dolgoztam, amikor részfel-adatot kaptunk egy tervbe vett víz-ügyi létesítmény tervezési munkálataiból. Ezt a létesítményt akkor, megálmodása pillanatában még – árvízkapunak nevezték. Jogosan, mert az előzetes elképzelések szerint a hosszan tartó dunai árhullámokat zárta volna ki, mentesítvén ezzel a Sió-völgyet az elöntéstől.

A műtárgy hidrológiai méretezését én végeztem el. Visszamenőleg huszonöt évre megvizsgáltam, hogy egy létező árvízkapu hány alkalommal tudta volna mentesítő feladatát betölteni. Az eredmény siralmas volt. Az árvízkapu a vizsgált időszakban mindössze kétszer mentesítette volna a Sió-völgyet, s akkor sem a legnagyobb árhullámtól. Másik huszonhárom esetben – megfelelő kapacitású tározótér hiányában – a Sió medrében érkező víz földuzzadása okozta volna a völgy elárasztását, amit a magas dunai vízállás miatt lezárt árvízkapu visszaduzzasztó hatása idézett volna elő.

A hidrológiai analízis egyértelművé tette, hogy az árvízkaput nem érdemes megépíteni. Ám ha egyszer valami „odafönn" elrendeltetett, annak nem lehetett akadálya még a számok racionális ellenérve se. Az árvízkaput sürgősen átkeresztelték, s lőn új neve: Sió-torkolati mű. Néhány hét múlva a harmadik emeleti folyosón elhelyezett falitáblán olvashattam a vasbeton méretezésében részt vett premizáltak listáját. A hidrológusokról szó sem esett többé.

Z. L.

TŰHEGYEN

Hangzás

Kétségtelenül jó füle van W. I.-nek, aki a Magyar Hírlapban *az orosz avantgárd „keresztútjai"...* című tudósítását jegyzi. „A lengyelesen hangzó nevű Wladyslaw Strzeminszky fából faragott féldombormüve stb., stb." – írja, és valóban joggal keltette föl gyanúját a hangzás, hiszen Strzeminski – merthogy lengyel helyesírás szerint neve így írandó – tényleg lengyel volt. Olyannyira lengyel, hogy a konstruktivista lengyel avantgárd klasszikus mestereként tartja számon. Természetesen – ahogy mások is – együtt dolgozott oroszokkal, ugyanis a konstruktivista csoportok között a századelőn szoros volt a kapcsolat. W. I. egyébként az orosz nevekkel is bajba került, mert a magyar átírás Szuetyin és Udalcova, nem pedig Suetin és Udalzova. Így a német katalógus írja őket, de hát a kiállítás is Berlinben látható. Sőt, a Káró-Bubit is lehet magyarosan írni, hiszen elég magyarosan hangzik.

(f)

Mindkét oldalra fricskázni kell!

– mondja Szuhay Balázs a vállalható humorról

Makacsul kormánypárti humoristának sem habostorta... Szüneteltetik főszerkesztett lapját, a tévéműsorban – melyben szerepet vállal – egyre kevesebb a humor és egyre több az olcsó propaganda. Szuhay Balázs a Paraboláról, az ízlése által vállalható humorról és a Ludas Matyiról nyilatkozott lapunknak.

– Ki és mikor kérte fel a Parabolában való részvételre?

– A harmadik adás előtt Chrudinák Alajos. Az első megbeszélésen még ott ült Usztics Matyi is, a műsorvezetés akkor még szóba sem került. Meggyőződésem volt, hogy én csak betétszám leszek, vagy mint ötletadó fogok közreműködni. Menet közben lettem műsorvezető, ennek nagyon örültem és nagy megtiszteltetésnek vettem.

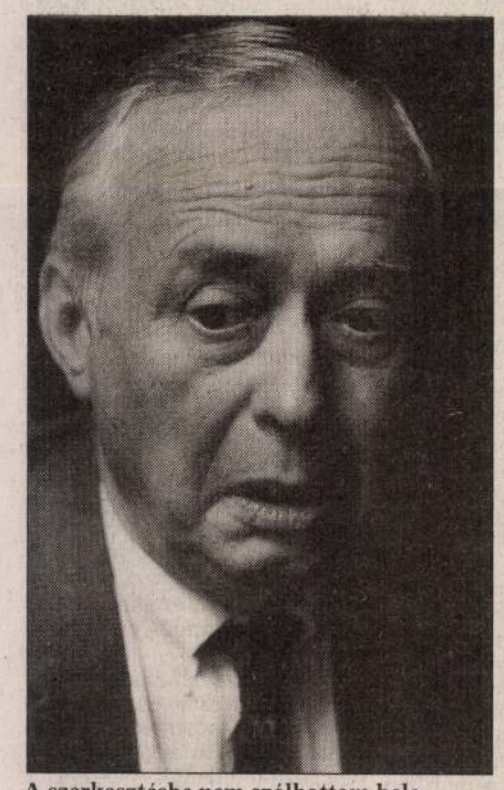

A szerkesztésbe nem szólhattam bele

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

– Az első két adásról mi volt a véleménye?

– Az első tetszett. A második nagyon nem. Erről el is mondtam a véleményemet Chrudináknak: nekem nem tetszik a humortalan vagdalkozás, az, hogy a könnyedség és a humor elfelejtődött. Chrudinák azt mondta, hogy ő legszívesebben nem foglalkozna az egésszel, és arra kért, hozzak jó anyagokat.

– Miben reménykedett?

– Azt hittem, meglehetősen szabad kezet kapok. Nem ez történt. Amit vittem, az neki nem tetszett. Az összekötő szövegben szinte nem volt olyan mondat, ami az lett volna, amit én leírtam. Hittem azt, hogy egy kicsit a saját ízlésemet és stílusomat valósíthatom meg. De a szerkesztésbe nem szólhattam bele. A harmadik közös műsorunknál eljutottam oda, hogy kértem: szeretném tudni, mi lesz a műsorban. Megkaptam kazettán. Abból utóbb mégis kikerültek dolgok, és bekerültek olyanok, amikkel nem értettem egyet.

– Hogyan készült egy-egy műsor?

– Összeült egy ötletstáb, kiki elmondta, mit szeretne, a szerkesztő-forgatókönyvíró kiválogatta, ami neki megfelelt. Sajnos mindig az utolsó pillanatban készült el a műsor. Ezért se lehetett beleszólni. Egy órával az adás kezdete előtt nincs már mód vitára. Így nem tudom folytatni.

– A Ludasról azt mondta, hogy a lap nem rugdosott senkit, nem taposott bele senkibe...

– Az a szomorú, hogy ma arra figyelnek oda az emberek, ha vagdalkoznak. Én a vagdalkozásban nem akarok részt venni. A humornak elsimítania kell az ellentéteket és nem fokozni. A humor mosolyra késztet, s nem arra, hogy ökölbe szoruljon a kéz. A kardvívás híve vagyok, ha bokszkesztyűt húznak a kezemre, akkor kiesik belőle a kard és nem tudok vívni.

– A Parabola folyamatos bokszmeccs, pofonok, majd etikai bizottsági vizsgálatok sora.

– Szándékom és akaratom ellenére. Engem nem az etikai bizottsági ítéletek, hanem a saját etikai normáim érdekelnek. Azért maradtam ott, mert abban biztam, hogy bizonyos fejlődést sikerül elérnem. Nem sikerült. A szilveszteri Szuperbola előtt beteget jelentettem. Ami eddig folyt a Parabolában, azt nem lehet tovább csinálni.

– A humoristák is felállították a maguk szekértáborait. Ide vagy oda csapódtak.

– A mi országunk is polarizálódott. Nem tapasztaltam, hogy a szakmában valaki nem állna velem szóba. Farkas-házyval például nagyon sok mindenben nem értek egyet, de nagyon jól el tudok beszélgetni vele. Az nem igaz, hogy nem reagáltam a szilveszteri Rádiókabaréban való felkérésére. Megköszöntem, de nem volt semmi olyan ötletem, amivel ki tudtam volna állni. Többeket is felkértem, hogy dolgozzanak a Ludasba. Azzal tagadták meg, hogy az kormánypárti lesz. A bélyeget rásütötték. Hiába mondtam, hogy mindent közlök, legfeljebb föléírom a voltaire-i idézetet: egyetlen szavával sem értek egyet, de mindent elkövetek, hogy elmondhassa. Szeretném, ha leírná – tekintettel arra, hogy a Népszabadság eltemette a Ludas Matyit –, hogy a lap nem szűnt meg, csak szüneteltetik a megjelentetését. Ebben bízom. Gyalázatnak tartom a szüneteltetést, nem volt akkora a ráfizetés, ami ezt indokolta volna. Hangsúlyozom: nem a kormánypárti humor csődje a Ludasé. Árkusék keményen ellenzékiek voltak, akkor miért mentek tönkre másfél évvel hamarabb?

– A Ludas humor és politika rovatában legutóbb Békesi László szidta a Parabolát.

– Békesi véleményét leírtam. A mundér becsületét csak addig védhetem, amíg védhető. Merem állítani, hogy a Parabolák anyagának nyolcvan százaléka nagyon jó, de mindig belekerült két olyan anyag, amely az egész műsort lehúzta.

– Úgy hírlik, kormánypárti oldalon sincsenek elragadtatva a műsortól.

– Valóban beszélgettem vezető kormánypárti emberekkel is a Parabola stílusáról. Nem voltak elragadtatva. Megkérdeztem, elmondhatom-e ezt Chrudináknak, illetve, hogy miért nem emelik fel a telefont és mondják el maguk. Az volt a válasz: csak nem képzelem, hogy irányítani akarják a Parabolát?

– Tetszett a Szuperbola?

– Megnéztem, és örültem, hogy nem voltam benne.

– Hogyan tovább?

– Nem tudom. Most vesztettem el az állásomat. A Parabola volt az egyetlen megjelenési lehetőségem. De inkább vagyok korengedményes nyugdíjas, mint hogy saját etikai érzékemmel ellenkező dolgokban működjek közre. Eddig senki nem volt kíváncsi a Parabolától arra: hogy vagyok?

Az a baj, hogy makacsul kormánypárti vagyok, szeretném, ha a jelenlegi koalíció győzne. Szent meggyőződésem, hogy ez csak akkor történhet meg, ha sikerül az emberek rokonszenvét fölkelteni.

Fölvettünk a Parabolában egy képsort (ami később dobozban maradt) *Tanácsok tévében nyilatkozóknak: legyenek szerények!* címmel, amelyben Elek István azt mondja: a Fidesznek pont olyan emberre van szüksége, mint én; Torgyán: a kisgazdapárt én vagyok; Nahlik: a Magyar Televíziónak most kitűnő vezetése van. Így ennek hitele van. De ha valaki csak egyik oldalra üt, akkor hiteltelenné válik. A humornak ide is, oda is fricskáznia kell!

Sós B. Péter

SZÍNHÁZI ESTÉK

Közjáték Vichyben

MTI-FOTÓ

Arthur Miller hosszú egyfelvonásosát 1964-ben mutatta be a *Lincoln Center Company*, a rákövetkező év áprilisában *Horvai* rendezésében a Víg. Formailag is felfrissítőnek hatott a leeresztett vasfüggöny előtti lócára kiültetett tíz, sorsára várakozó drámája a kollaboráns Franciaország szabad zónájában. A sikert megismételni próbálja most a Pesti Színházban a társulat legjobb erőit nem a legjobb formájában egyesítő csapat.

Marton igazgató kulturált és önmérséklő rendezésében nem találni hibát. *Fehér Miklósnak* hosszú ideje ez a legdicsérhetőbb díszlete. *Jánoskúti Márta* jelmezei kifogástalanok (legfeljebb von Berg herceg pizsamagyűröttségű öltönyébe lehet belekötni). *Vajda Miklós* hajdani fordítása némileg megpókhálósodott; helyenként pongyolának hat a szöveg, bár lehet, hogy a színészek tudják pongyolán.

A darab feszes, igaz, érdekes. Alkalmat adhatna elegáns kamarazenélésre. Az első háromnegyed óra színházi közhelyektől mentes: dicséretes *Borbiczky, Oberfrank, Kállóy-Molnár*, valamint *Szoboszlay* váratlanul kirobbanó sírása.

A továbbiakban humanista előadást látunk. Ennek szokás selypegni az érzelmességet, a színészi önsajnálkozást és az egyhangú meghatottságot. Valamennyi szerep megfelelő színész kezébe került. *Gálffi, Tordy, Rudolf Péter, Kern, Szarvas József, Balázs Péter, Várnagy Zoltán, Hetényi, Sipos* és a gyerekszereplő azt játssza, amit kell. Nem vesznek el, nem is tesznek hozzá a szerephez. Komótosan előadják Miller darabját. Nyugodtak, nem ég fejük fölött a tető. Hogy dikciójukból keveset érteni, nem az ő hibájuk. Semmivel sem beszélnek rosszabbul, mint egyébkor: csupán a nyitott díszlet tehet arról, ha nem a nézőtér felé megy a hangjuk.

Amikor egy több szemszögből érzékeny téma kerül bemutatásra, illendő tapintattal kezelni újságban a kérdést. Rosszat tennénk, ha elhallgatnánk, hogy a Közjáték Vichyben nem fölkavaró előadás. Ennek ellenére szép sikere volt a bemutató estéjén. Vagy talán éppen ezért.

M. G. P.

Eljátszik egy szerepet

Ebben a szomorú évadban ritkán esik meg, hogy a színház örömet szerez. Lassan el is felejtjük, hogy nemcsak kötelességből, művelődési érdeklődésből, tájékozódási kényszerből lehet színházba menni, hanem hogy ott valamilyen öröm érjen. Csak azért nem nevezem ezt szórakozásnak, mert ma már ezt a szót csak zenés-táncos szamárságokkal kapcsolatban szokás emlegetni. Ha egy musical kicsit is igényesebb, vagy egy operett előadása eredetibb vagy átgondoltabb a szokványosnál, akkor már a mondanivalóján, a világképén illik rágódni, megfeledkezve az önfeledt élvezetről.

Pécsett Balikó Tamás játszotta von Berg herceget Arthur Miller darabjában. Egy darabig csodáltam a precíz kidolgozást. A kifogástalanul elegáns megjelenést, a gondosan elválasztott frizurától a sétapálca tartásáig, a tökéletesen borotvált, kissé piruló arcon végigvonuló apró rezdüléseket, a választékos beszédet megtörő bizonytalankodást, a csöppnyi habogást, a szótagismétléseket a belső küzdelem jeleként. Aztán egyszer csak azon kaptam magam, hogy örömet érzek, hogy jól érzem magam a színházban, hogy élvezettel nézem a lelkiismeretével küzdő, önmaga és társai számára egyre kellemetlenebb, mert egyre megválaszolhatatlanabb kérdéseket feltevő arisztokratát. Lassan érdektelenné válnak a részletek, a technika, a gondosan összeválogatott és kicsiszolt színészi eszközök. De nem is az író által könyörtelenül végiggondolt intellektuális problémahalmaz okozza az örömet. Nem a megvalósítás precíz külsőségei és nem is az alakítás elvont tartalma. Hanem amivé a kettő összeolvad. A színpadi személyiség.

Balikó tudja, hogy milyen ember a herceg. És megjeleníti. Nem átéli és nem is értelmezi. Nem egy osztályt, egy szellemet, egy szemléletet, egy mentalitást, egy álláspontot ábrázol. Csupán egy embert. Akiben persze mindez benne kavarog. Szóval eljátszik egy szerepet.

Z. L.

2000 Ízelítő a januári számból

Felhívás éberségre – Umberto Eco: A gondolkodás lankadatlan éberség – Soros György: Európa felbomlása – Gábor László–Szalai Júlia: Az én ötvenhatom, a te ötvenhatod, az ő ötvenhatjuk – Spiró György: T-boy – Berók László: Versek – Paul Celan: Versek – Ismail Kadare: Az őskönyv – Tarasz Sevcsenko: Versek – István László: Versek – Paul Feyerabend: Milyen lesz a tudományfilozófia 2001-ben? – Zelei Miklós: Toborzó – Földényi F. László: A „magasabb hűség" – Margócsy István: Juhász Ferenc/Krisztus levétele a keresztről – Vladimír Macura: Cseh macsek – Simplicissimus: Urbi & Orbi

Rajzok a gyűlölet ellen

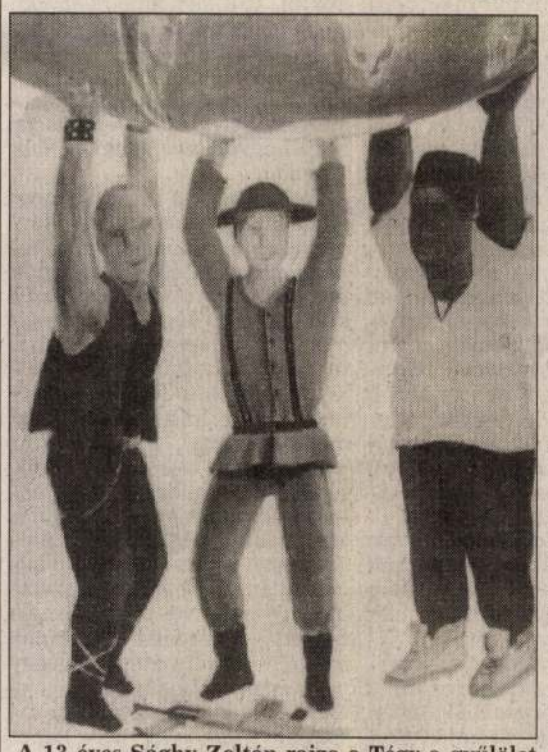

A 13 éves Sághy Zoltán rajza a Tégy a gyűlölet ellen című (HVG Kiadó) kötetből

A gyerek mindent lát, mindent hall, legfeljebb hallgat róla, igaz, minden szónál beszédesebb a rajz, különösen, ha gyermekkéz rótta hószín papírosra az éjfekete vonalakat, hogy azután ecsetet ragadjon vagy éppen ceruzát markolva színezze a szem, a szalag és az ég kékjét, a nap, a búza vagy a varkocs aranyát, a bőr sárgáját, barnáját, pírját, meg a fogak fehérjét, mert erről van szó, mert a testvérharc már a gyerekszobákban elkezdődik, a „ki kapott többet, ki kevesebbet az előbb" izgágaságainál, mert ahogy a „Tégy a gyűlölet ellen" gyermekrajzpályázat egyik képaláírása is vallja: „a Nap minden gyerekre egyformán süt", tán így igaz, hisz tényleg egyformán ragyog, de az is biztos, hogy nem egyformán melegít, ez már csak így van, mióta világ a világ, s ezen aztán az ásó, kapa, nagyharang sem segíthet, legfeljebb por hullhat a kíváncsi szemekbe.

Nem csoda hát, ha megpárásodik a tekintet gyermekrajzok láttán, mert a gyerek mindent lát, mindent hall, mégis mást gondol, mint felnőttebb társai, mert boszorkányos világában mindig történhet valami, seprűnyélen lovagolva még eszébe ötölhet az a bizonyos kézenfekvő, mindent megoldó képlet, a megbocsátás és feloldozás örök emberi öröme, az egyszerű kézfogásban manifesztálódó, nem karácsonyokhoz kötött és teljesen hétköznapi együttérzés, aztán a gyerek felkel és jár, beszél is talán, írni, olvasni és rajzolni tanul, s közben mindent elfelejt.

F. J.

ÉRTÉK ÉS RAGYOGÁS

ZAFÍR pénztárjegy. Fix kamatozás, 180 napos lekötés, vásárolható címletek:
10.000Ft
50.000Ft
100.000Ft
1.000.000Ft
A Magyar Hitel Bank legújabb „ékköve" egyesíti magában a biztonságot és a magas hozamot. Azoknak ajánljuk, akik fél évig biztonságban akarják tudni a pénzüket, valamilyen személyes cél érdekében takarékoskodnak, vagy még nem tudják, milyen tartós befektetésbe fognak, viszont fél év után jelentős kamatnyereséget remélnek.

ZAFÍR PÉNZTÁRJEGY

MAGYAR HITEL BANK RT

A Magyar Hitel Bank „ékkövei" a bank, valamint a Talentum Rt fiókjaiban vásárolhatóak. Az érvényes kamatokat a Magyar Hitel Bank minden igazgatóságán és fiókjában, a Teletext Képújság 508. oldalán, valamint a Magyar Hírlapban találhatja meg.

Zupp, avagy a gyermekies logika

Azt beszélik a városban, hogy szegény miniszterelnök nem is halt meg, hanem be van zárva az őrültekházába. Ez ugyebár több mindent jelenthet. Talán arra gondolhatott az ötlet gazdája, hogy az a sok rossz tanácsadó, akivel Antall József körülvette magát, most így akarja félreállítani az amúgy is beteg embert. Pedig oly szép lenne őt jó királynak tudni! Hiszen hosszú idő után valóban ő volt az első, aki egyáltalán értelmezhetővé tette, a gyakorlatban is rehabilitálta egy magas méltóság addig csak formalitást jelentő fogalmát.

Amikor azután azon a televíziós szomorú vasárnapon egy ideig úgy festett a dolog, mintha – az országot magát kivéve – minden összedőlt volna (hiszen az arra hivatottak felsőbb utasítás nélkül egyszerűen képtelenek voltak kimondani, hogy mi történt a miniszterelnökkel), sokan joggal úgy érezhették: bizony megrendülhetett magának a posztnak az ereje. Ezért is mentek el a ravatalhoz, hogy legalább ezt megerősítsék valamelyest. Gondolták, ha megadják a kellő tiszteletet, legalább az érvényes miniszterelnöki rang életben marad. Persze, szánták a belőle kihulló embert. Sokan annyira, hogy el sem fogadták a halála tényét. Ők még most is reménykedhetnek. Antall József majd az utolsó pillanatban, amikor már majdnem Csurkáé lesz a fele ország és a fele királykisasszony, vissza fog térni, s nagy hirtelenséggel megvalósítja mindazt, amit addig elmulasztott. Elkergeti a gonoszokat, és felemeli a nyugdíjakat. A képviselők fizetését leszállítja. Csak az kap vissza valamennyit, aki nem olvas újságot a pad alatt a parlamentben, hanem nagyon figyel. Aki keveset beszél, viszont sokat cselekszik. Visszatér, és rendbe teszi a gazdaságot, gondoskodik róla, hogy mindenkinek legyen munkahelye, s hogy ott a fizetéseket igazságosan osszák. Ki-ki annyit kapjon, amennyit megérdemel. (Sajnálom! Az előző rendszernek nem az volt a baja, hogy a szocializmus eszméje csúnya lett volna! Itt erre vágynak, ezt tudomásul kell venni.) Aki nagyon ügyes – mondják –, annak juthat több is. De akkor adakozzon. Kevésbé hivalkodóan, mint ahogy mostanában szokás. A tisztes gazdagodás egyébként ne legyen szégyen, de a tisztes szegénység sem! A gyerekek járhassanak jó helyekre tanulni, mehessenek világot látni, többre vigyék, mint a szüleik. Hogy ki mit gondol a világ teremtéséről meg a végéről, az egyedül a fizikatanár meg az ő magánügye legyen. Megy-e templomba, vagy sem, ahhoz senkinek semmi köze. Az ember erkölcse becsületbeli, és nem egyházügyi kérdés. Ideológiáról többet nem akarunk hallani. Szép eszmékről sem. Elvekről annál inkább. Azt intézze el a miniszterelnök, hogy senki ne tudjon lopni a közösből. És hogy aki hazudik, azt megbüntessék. Ha leesik a hó, legyen elég hókotró.

Van ilyen miniszterelnök? Nincs, és ne is legyen. Nem egyemberes ez a feladat. Szegény Antall József sem fog visszajönni, nyugodjék békében. De azért jó lesz észben tartani ezt a felsorolást. A vágyak mérhetőek, vannak róluk számadatok is. Ilyenek. Ez egy ilyen ország. Kicsit elvarázsolt, de mondjuk inkább úgy: gyermeki. Nem baj, mert ez becsületes jóhiszeműséggel is jár, meg józan ésszel is. Itt a népek mindenről maguktól tudnak magyarázatot adni, külső segítség nélkül. Mert megszokták. Úgyhogy élénk az észjárásuk, és megvan a maguk logikája. Például zuppos kólának hívják a 7. Upot, és szőke kólának a gyömbért. Így ugyanis van értelme. Nem röntgeneztetik magukat, hanem megkópiáztatják. Hogy lehessen tudni, miről van szó. Ha elmennek egy temetésre, mert meghalt egy ember, akkor azt nem erénynek hívják, hanem részvétnek, és nem szeretik, ha megdicsérik érte őket. Sőt kifejezetten sértőnek érzik. Na már most, ha az ilyen emberek elé a temetésen kirakják rózsából egy párt három betűjét, gondosan kifordítva a kamerák felé, akkor az éppen úgy hat rájuk, mint egy konyhai falvédő. Majd ha valaki azt tapasztalja, hogy a segélyével hazatérő, vidám földműves, belépvén konyhájába, azért kezdi el verni az asszonyt, mert rányézett a falvédőre, és most feltétlenül végre akarja hajtani annak utasítását („Pénz olvasva, asszony verve jó"), akkor kezdjen el félni attól, hogy az emberek öt hónap múltán az Antall-temetésen látott MDF-koszorú hatására rohannak majd e három betűre szavazni. Továbbá azon is érdemes elgondolkodni, hogy vajon hogyan hat zupposkólásékra az a magvas kijelentés, miszerint a magyar miniszterelnök ezentúl a magyarság – és mondjuk nem a finnség vagy a lappság – sorskérdéseivel kíván foglalkozni, ahelyett, hogy végre választ adna néhány konkrét kérdésre is. Vagy hogy miként lehet azt józan paraszti ésszel elképzelni, hogy ha államilag és csurkított emdéefileg elfoglalják a rádiót meg a tévét, akkor majd ettől valósul meg a szép magyar beszéd és jön el Kodály országa. Aki ezt a problémát nyelvművelésnek hiszi, az csak félművelt értelmiségi lehet. De nem normális, józan eszű ember.

Egyébként azt a mítoszt az őrültekházával nem is a zupposkólások találták ki. Hanem maga az új miniszterelnök. Bár nem szándékosan, de ő beszélt úgy Antall utolsó leveléről, mint ami valami nagyon zűrzavaros dolog. Hogy még az nem állt össze, sok kis papír, úgy diktálta, most gépelik, nem lehet belenézni. Azóta sem tudni, mi van benne. Mintha nem lenne szalonképes. Mintha nem tiszta fejjel diktálták volna. – Tehát már meg volt zavarodva szegény – gondolhatta, aki hallgatta. – Micsoda fontos igazságokat mondhatott ki benne, így, hogy már nem kötötte őt semmi! Se megfontolás, se egyéb logika, sem a normális ész korlátai! Az ilyen embert nem szabad elengedni az életből. Hátha még tud valamit.

Lévai Júlia

JOGGYAKORLAT

– Tisztelt bíróság! A tárgyalt betöréses lopás megítélésekor szíveskedjenek enyhítő körülményként venni, hogy védencem bőrfejű, és rendszeresen veri a cigányokat!

LEHOZCKI ISTVÁN RAJZA

Szabadság és köztulajdon

Kereszténység, szocializmus a XX. században

Éppen ez a tárgya a két éve megjelent vatikáni dokumentumnak: *Centesimus Annus*. Azaz éppen száz éve, hogy megjelent ugyanott egy másik dokumentum ugyanezen tárgyról, csak a XIX. századot illetően. Talán megkönnyítené dolgunkat, ha a szocializmusnak is volna ilyen enciklikát kibocsátó szerve. Tanulságos volna, ha hamarosan megjelennének tolláról egy enciklika: Centesimus Quinquagesimus Annus... azaz éppen százötven éve írták a Kommunista Kiáltványt.

❑

A világ minden táján elmondták mindkét és minden oldalról véleményüket a Centesimus Annusról. Volt, aki úgy számolt be róla, hogy a kapitalizmus is, a szocializmus is betérdepelt a pápa gyóntatószékébe, s mindegyikük bőségesen megkapta a magáét. Volt, aki így: „egyes »szocialistákhoz« képest, akik már nem merik megkérdőjelezni a tőke birodalmát, a pápa szélsőbaloldali aktivistának tűnik". Magam tanáremberként iskolai hasonlattal élek: a kapitalizmust a pápa osztályismétlésre utasítja enciklikájában, míg a szocializmust kitiltja az ország összes középiskolájából.

A két nagyon szigorú ítélet úgy születik meg, hogy a két izmus hozzáméretik a keresztény igazsághoz. Mi ez? Egyetlen mondatban: van Isten, az ember szabad, s a köz javára kell élnünk. A szocializmus megtagadta az Istent, elvette az embertől a szabadságot, s ezekből következően nem is tudhatott a köz javára működni. A kapitalizmus nem tagadja az Istent, nem bántja az emberi szabadságot, de nagyon sokat kell alakulnia ahhoz, hogy a köz javára működjék. Ezekből érthető a különbség a két szigorú ítélet között: a kapitalizmus még próbálkozhatik, de a szocializmust ki kell törölni a névtárból.

Mivel vette el a szocializmus a szabadságot? Erre a kérdésre az enciklikának bőséges a válasza. E bőségből egyetlen mozzanatot emelek ki: a *magántulajdon* megszüntetésével. Van egy másik kérdésem is az enciklikához: miért nem működik a kapitalizmus a köz javára? Erre is bőséges a válasz. E bőségből megint kiemelek valamit: a *magántulajdonból eredő hatalom* teszi számára lehetővé, hogy érdekcsoportok, s ne a köz javára működjék. Talán nem önkényesek a kiemeléseim. A pápa mindezt – nyilvánvalóan – nem a kapitalizmus és nem a szocializmus, hanem a kereszténység, a keresztény igazság és az egyház tanítása nevében mondja el.

Mit mond minderre a szocializmus? Ennek megválaszolására nem érzem hivatottnak magam. A kereszténység oldaláról azonban – a századunkban kötelezőnek látszó pluralizmus nevében – valamit azért még mondanom kell. Azért kell, mert a keresztény álláspont megkérdőjelezetlen normája, egy személy, Jézus, s az ő tanítása és tanítványainak példája indít erre. A szóban forgó kérdésben a köz javára működést biztosító emberi szabadság kérdésében, mintha egy harmadik álláspontot képviselne az említett norma: *lehetséges a szabadság köztulajdon esetén is*. Így élt Ő is a Tizenkettővel, ezzel kísérletezett az első jeruzsálemi közösség is a mennybemenetel után, ez határozza meg közel két évezreden keresztül az egyház szerzeteseinek életét, s így élnek ma is Amerikában, Európában közel negyvenezren a hutteri testvérek, akik a múltban – habánok néven – jó két századot töltöttek hazánkban is. A hutteriek családosak. Századunkban a katolikus egyházon belül is megjelentek *a köztulajdonban élő családok közösségei*, szerte az egész világban, hazánkban is. Nemcsak a magántulajdon, ez is „keresztény" jelenség – a múltban és jelenben egyaránt.

❑

Tudomásul kell vennünk egy kettősséget abból következően, hogy a IV. században az egyház elfogadja a világi hatalom feléje kinyújtott jobbját. Ennek következtében az egyház megszűnik „az emberi nem ellenségének" minősülni, ahogyan minősítették őt az első három században a birodalom közírói és bírái, akik az oroszlánok elé vetették a keresztényeket. Az egyház ezzel otthonra lel – hadd mondjam így – a „létező" hatalom világán belül, amely korábban üldözte őt. Ennek az otthonra lelésnek azonban támad egy furcsa következménye. Egyetlen példát emelve ki: Jakob Huttert, aki a kereszténységet nem tudta elgondolni katonáskodással és magántulajdonnal, 1553-ban az innsbrucki székesegyház előtt megégetik mint eretneket, azaz „az emberi nem ellenségét".

Mért mondom mindezt? Csak azért, mert – legalábbis a fogalmak világában – a szabadság alapján fennálló magántulajdon és a „létező" szocializmus világán belül kikényszerített köztulajdon mellett *van még egy harmadik lehetőség is*. Erről ír Kr. u. 80 körül Lukács: „Mindazok pedig, akik hittek, együtt voltak, és mindenük közös volt... Senki sem mondott vagyonából semmit sem a magáénak, hanem mindenük közös volt." A harmadik lehetőség – *a szabadság alapján fennálló köztulajdon*.

Mindazt, amit a pápa a Centesimus Annusban elmond, nagyjából tudható volt az elmúlt két század folyamán is. Mégis megszületett a Kommunista Kiáltvány, sőt ennek történelmi realizálása is. Hogyan volt ez lehetséges? Gondolom, annak következtében, hogy a „létező" hatalom nem tudta megoldani, amit Isten feladatként belerakott az ember társolyába: az emberiség kapta a Terra bolygót tőle, nem pedig szerencsés vagy a gyilkolásban győztesnek minősülő kiváltságoltak. Vörösmarty „számon kívül maradtai" a történelem eddigi során még előbb-utóbb mindig fellázadtak a „létező" állapotok ellen, amikor azokat elviselhetetlennek érezték a maguk számára.

A létező szocializmus bukása után – úgy látszik – „az ország, a hatalom és a dicsőség" a magántulajdoné, a magát szociális piacgazdálkodónak nevezőé. A történelem neki osztott. Rá vár a világ, ez a harc az övé. Hogyan harcolja meg? Megoldja-e feladatát, amelynek eddigi meg nem oldása következtében az enciklika osztályismétlésre utasította? Ha nem oldja meg, az emberiség nem fogja ezt elviselni, és megbukik. Mi lesz utána?

❑

Nem kellene addig is valakiknek kísérletezniük az említett harmadik tulajdonformával? Hátha nem minősülnek ma már „az emberi nem ellenségeinek". De ha annak minősülnének is, ez nem tarthatja vissza a kísérletezéstől azokat, akik az Isten lelke erre hív. Akad-e ilyen a szocializmus táborában? Akadnak-e hazánkban is? A XX. században is? Mert ha igen, akkor szerényen, de ők is helyet kaphatnak a keresztény ség és a szocializmus XX. századi történetében.

Bulányi György
piarista tanár

(Elhangzott Budapesten, 1993. december 16-án a Demény Akadémián.)

Primátus

Bolberitz Pál címzetes apát vezette az egyházi szertartást Antall József temetésén, közvetítette a néhai miniszterelnök halálos ágyán mondott szavait, melyek szerint az elhunyt keresztény Magyarországot akart. Bolberitz, mint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának dékánja, véleményezője volt az új, készülő oktatási és alaptantervnek. A tervezethez fűzött észrevételeiből Pesti János is idézi az Élet és Irodalom 1993. december 17-ei számában a következőket: „Az erkölcsi nevelés nem szorítkozhat pusztán a humánumra. A humánum változékony és flexibilis norma. Az erkölcs abszolút normáit a vallás biztosítja. ... A keresztény vallás oktatása és erkölcsrendszere primátust kell hogy élvezzen az oktatásban és nevelésben."

Véleményem: a humánum igenis flexibilis norma, együtt fejlődött az emberi civilizációval, mint ahogy a kereszténység és a katolikus egyház is, mely egykor megszervezte az inkvizíciót, máglyán égetett vagy gályarabságra ítélt. Eltűrte a rabszolgaság intézményét egészen a múlt század második feléig. A világháborúban megáldotta az értelmetlen mészárlásba hajszolt emberek fegyvereit. Most már nem teszi. Mert flexibilis. Mit jelenthet a gyakorlatban a vallás primátusa? Például, hogy erre hivatkozva erkölcstelennek, istentelennek lehet bélyegezni minden más ideológiát, tudományos elméletet, felfogást vagy véleményt, amelyet nem találnak megegyezőnek a Bibliával, a katekizmussal vagy a kereszténység egyes dogmáival. Nálunk évtizedekig a marxizmusnak volt primátusa. Magam évekig éltem egy olyan országban, ahol a vallás primátusa szinte tökéletesen megvalósult. Ahol ugyan más a vallás, ám a teokrácia ismérvei mindenütt hasonlóak. Csak el kell olvasni például Betty Mahmudi könyvét. Biznunk kell azonban II. János Pál pápa kijelentésében, miszerint az egyház ne befolyásolja a politikát.

Nemrégiben jelen voltam egy gyermekkeresztelőn, ahol Bolberitz – látva, hogy többen nem vetnek keresztet, és tudva, hogy néhányan nem hívők – kioktató ideológiai fejtegetésekbe kezdett. Többek között kijelentette, hogy a marxizmus végérvényesen megbukott, és ezt tudomásul kell venni. Ideológiai úr van a társadalomban, amit csak a kereszténység tölthet be stb. Keresztelőre jöttünk, nem pedig a marxizmus temetésére vagy politikai szemináriumra. Csupán az akadályozott meg bennünket abban, hogy vitába szálljunk az apáttal vagy kivonuljunk, mert nem akartuk a szertartás méltóságát zavarni, amelyet én még akkor is tiszteletben tartok, ha ő ezt nem teszi.

A vallási türelmetlenség többet árt a hitnek, mint használ. Erről, valamint sok másról, okvetlenül véleményt nyilvánítanak a szavazók a közelgő választásokon.

Márky Kálmán
Budapest

Válasszunk közvetlenül polgármestert!

A közvélemény figyelme napjainkban döntően a tavaszi országgyűlési képviselői választásokra irányul, de a háttérben már megkezdődött a felkészülés egy másik megmérettetésre, mert 1994 őszén lejár az önkormányzatok megbízatása. Pártok politikusai, önkormányzati szakemberek fejtik ki véleményüket. Az egyik legizgalmasabb kérdés: hogyan válasszunk polgármestert?

Talán nem haszontalan röviden emlékeztetni: hatályos törvényünk szerint a tízezer lakosúnál kisebb településeken a lakosság közvetlenül, míg az ennél nagyobbakban az önkormányzati testület választja az első embert. Ez a megoldás nem tér el a demokratikus államokban megszokott formáktól. Ha a nyugati országokra tekintünk, mindkettőre találunk példát. Egyik helyen közvetlenül a lakosságtól, míg másutt a település választott testületétől ered a polgármester megbízatása.

Mindkét módszernek van előnye és hátránya is. Azt csak mellékesen jegyzem meg, külön tanulmányt igényelne annak vizsgálata, hogy a megválasztás módja milyen összefüggésben van (kellene hogy legyen) a polgármester jogszabályokban rögzített feladat- és hatáskörével. A közvetlen választás előnyeként szokták említeni: jóval demokratikusabb, mint a másik, mert az egész település nyilvánít véleményt, nem egy szűk körű testület; a tisztséget betöltő jelentős választói tömegek bizalmából politizálhat; nagyobb a társadalmi elismertség, hitelesebb az eredmény. Sokan vallják: a társadalom nagyobb fokú beleszólása a helyi ügyek intézésébe ezen az úton eredményesebben biztosítható. Azt is mondják, a személyes beleszólás lehetősége növeli a választójogukkal élők számát.

Természetesen a másik megoldás mellett kardoskodók tarsolyában is vannak elgondolkodásra késztető érvek. Az egyik leggyakrabban hangoztatott: különösen a nagyobb városok már pártszempontok szerint is tagolódó önkormányzati testületeiben örökös feszültség forrása lehetne, ha a lakosság által megválasztott polgármester nem az adott testületben többségben lévő politikai erők soraiból kerülne ki. A település egésze által megválasztott polgármester akaratlanul is túlsúlyos lenne a testülettel szemben, így háttérbe szorulhatna a kollektív bölcsesség – érvelnek mások. A választási törvény parlamenti vitájakor az is felmerült, hogy a nagyobb városokban a lakosság nem képes megismerni az egyes jelölteket.

A pártok többségének álláspontja ismert. Nem feltétlenül határozatba, programba foglalva, hanem vezető politikusaik nyilvános helyen elhangzott állásfoglalásaiból. Ebben a kérdésben a leghatározottabbnak az MDF és az SZDSZ – egymással egyébként egybecsengő – álláspontja tűnik. A szabaddemokraták egyértelműen kifejezésre juttatták, minden településen közvetlenül a lakosságnak kell a polgármestert megválasztania. Hasonló normaszöveg szerepel a belügyminisztérium által elkészített, az MDF akaratát is tükröző törvényjavaslattervezetben azzal a változattal, hogy a fővárosi főpolgármestert továbbra is a fővárosi közgyűlés választaná. Megítélésem szerint még ez utóbbi korrekcióra sincs szükség, mert az élet azt bizonyította, hogy a kétmilliós főváros polgármesterét (jelöltjét) is meg lehet ismertetni a lakossággal.

Tudtommal a Fidesznek testületi álláspontja nincs, de egyik vezető politikusa a Magyar Közigazgatás legutóbbi számában a következőket írja: „... a megyei önkormányzatok választását kivéve a jelenlegi választási rendszer bevált, korrekcióra nem szorul." Ebből, és más megnyilatkozásokból joggal feltételezhető, hogy jelenlegi álláspontjuk szerint nem kívánatos a polgármesterek közvetlen megválasztását minden településen általánossá tenni. Hogy ez elvi megfontolást takar-e vagy az e tisztségre alkalmas politikusok hiányát, nehéz lenne megállapítani.

Az MSZP több fórumon is tanújelét adta, híve a közvetlen polgármester-választás kiterjesztésére irányuló törekvéseknek. Legutóbbi megnyilatkozásaikban százezer lakosnál húznák meg a határt. Amennyiben mégis a közvetett választás maradna érvényben, megfontolandónak tartják a bizalmatlansági indítvány bevezetését. A KDNP a polgármesteri szerepkör növelése és a közvetlen választás együttes bevezetése mellett érvel, amikor egyik képviselőjük így fogalmaz: „A polgármester önálló önkormányzati feladat- és hatáskörökkel felruházása indokolt, azonban csak abban az esetben, ha megnövelt legitimációját a települések legnagyobb részében személyének közvetlen megválasztása támasztja alá."

Jól látható, a pártok zöme a közvetlen polgármester-választás bevezetése mellett van. Törvényi rögzítését azonban majd az új parlamentben többséget szerző pártok fogják elvégezni. Szeretném hinni: olyan formában, hogy minden településen a lakosság dönthessen.

Dr. Sóvágó László
országgyűlési képviselő
MDF

Jánosovits József

butortervek

Tér és Forma, 1936 IX.83

TÖRÖK GYÖNGYI

JÁNOSRÉTI MESTER

A jánosréti Szent Miklós-főoltár

Szent Miklós és a szegény nemes három leánya.

Szenczi Mária felvételei

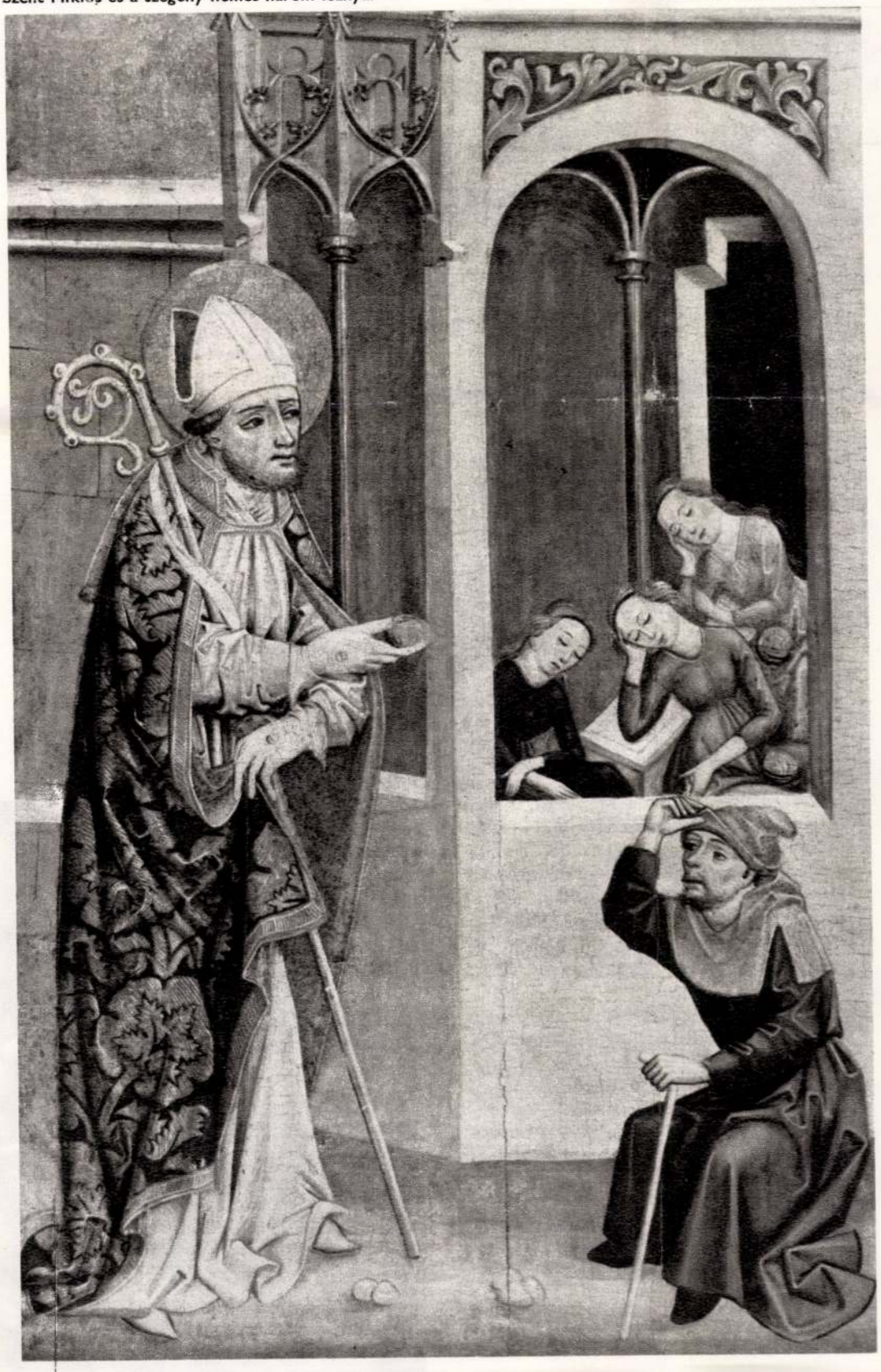

Hamis eskü a bíró előtt

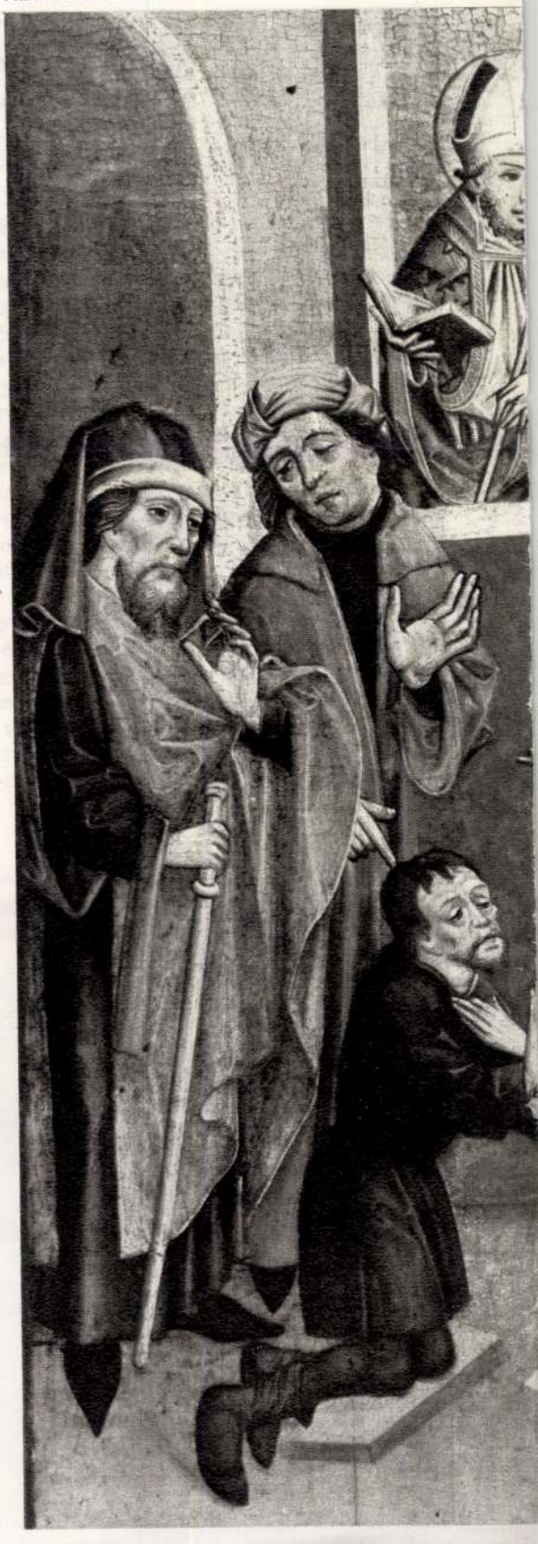

2. Üzleti forgalomba szánt, azaz Bartók által jóváhagyott gépzongora-felvételek (amelyeket visszajátszó szerkezet segítségével, modern körülmények között lemezre lehet venni), kb. 1920—1922; 28 perc.

3. Élő hangverseny, amelyet Bartók tudtával, archiválás céljából lemezre vettek: 1944-es washingtoni koncert; 70 perc.

4. Rádióhangversenyek nyomán készült amatőr színvonalú hangfelvételek (a Babits-hagyatékban levő anyag), 1936—1939; 174 perc. — Talán itt említsük meg a kétzongorás, ütős Szonáta amerikai rádióstúdióban rögzített lemezét is; 26 perc.

5. Bartók lakásán készült, amatőr színvonalú fonográffelvételek, 1912—1915; 10 perc.

Nem egyenértékű források ezek. A Babits-hagyaték anyagának nagy része töredékes (egy ideig nem volt két apparátusuk a hosszabb tételek folyamatos felvételéhez, ezért például a második zongoraverseny Ansermet dirigálta, 1938-as, Vigadó-beli előadásáról öt töredék — mindössze 12 percnyi zene — ad hírt Bartók döbbenetes felfogásáról). A közel hetvenesztendős viasz fonográfhengerekből jószerivel csak a ritmus csontváza csalható elő, a szín, a billentés elhal a sercegésben. Pedig ezek a hangarchívum legfontosabb anyagához, a saját szóló zongoraművek előadásához tartoznak!

Egy kis statisztika — amely kiszűri a szóló felvételeket a közreműködések, a Bartók-műveket a más művek, a most először nyilvánosságra kerülő felvételeket a valahol már megjelentek közül — lehűtheti lelkesedésünket:

		Bartók-mű		Más szerző		Ismert felvétel		Új anyag
Zongoraszóló	192'	157'		35'		146'		46'
Kamarazene	244'	114'		130'		141'		103'
Ének-zongora	78'	14'		64'		78'		—
Zongora-zenekar	41'	33'		8'		—		41'
Összesen:	555 perc	318'	+	237'		365'	+	190'

A megismerés örömét, a felfedezés nagyságát azonban nem befolyásolják az ilyesfajta értékkategóriák. A Kodály Székely nóta-elzongorázása pótolhatja a rubato Bartók-tételek hiányzó szerzői előadásának tanítását, a feleségével, Dittával előadott kétzongorás Brams-szonáta, vagy a Dohnányival duózott Liszt Patétikus koncert több részetet hív elő az előadóművész Bartók halványuló arcvonásaiból, mint megannyi saját szóló zongoradarabjának előadása. Egyébként éppen a Bartók-repertoár klasszikus és romantikus számai teszik lehetővé, hogy Bartókkal számunkra ismerősebb közegben találkozzunk.

A szerzői előadás megítélése igazi „forró témává" a szakemberek, a mai előadóművészek körében lesz. Tehetsége és hivatása folytán a legtöbb zongorista nem szívesen adja föl azt a jogát, hogy a tetszhalott kottából ő hívja életre a zenét. A zeneműés a mai közönség között kifejtett tolmácsoló szerepében a szerzői hangfelvétel sokszor zavart okoz — véli a zongorista —, mert ellentétben áll a kottával, mert régi idők zongorázó manírjaira emlékeztet, mert a technikai megvalósítás (gyakorta) valóban nem makulátlan. A Kocsis Zoltánhoz hasonlóan gondolkodó Bartók-játékos ma még kivétel számba megy; ő már tudja, hogy a kottakép és a szerzői előadás együttes tanulmányozása nem stíluskópia-játékra ösztönöz, hanem szárnyakat ad a hiteles interpretációs lehetőségek végleteinek megismerése folytán.

Mi a dokumentum értéke egy Bartók-hanglemezbejátszásnak? Kicsit talán Bartók-„belügynek" és szakmai részletnek tetszhet, de elmondok néhány példát.

A szerzői hanglemez tanúságtétele

Aki nem először hallja Bartók lemezeit, s túl a rácsodálkozáson és meglepődésen, az elhangzottak gyakorlati hasznosításán gondolkozik — vagyis a muzsikus —, jól teszi, ha észben tartja az időrendet. Elsősorban nem is azért, hogy a beteg vállal végigzongorázott kései felvételeket méltányosabban kezelje, mint például a koncertező évei közepette készült 1928/29-es lemezeket, hanem hogy a komponálás és eljátszás kronológiai összefüggései el ne sikkadjanak. Hiszen vannak egészen komponálásközeli, hangversenyezéssel nem „bejáratott" produkciók (például az 1909-es „Oláhos" 1912. márciusi fonográffelvétele), és vannak két évtizedes koncerttapasztalatok után kijegecesedett Bartók-előadások (például, az 1920-ban írt Improvizációk amerikai lemeze). Az izgalmas esetek azok, amelyekben módunkban van két- vagy még többféle Bartók-bejátszást összehasonlítani, vagy amelyekben a különféle kottakiadások és felvételek egymásutánjából kiviláglik, mi a legutolsó szerzői szándék. Íme, néhány eset:

1. A hanglemez teljes mértékben hitelesíti a kottabeli verziót: például a második bagatellről 1929-ben és az 1940-es évek elején bejátszott lemez egybevágó tanúságtétele.

2. A szerzői lemez megerősíti, hogy a kétféle kottakiadás közül a második az érvényes szöveg: például az első román tánc Bartók-előadása, azzal a megszorítással, hogy Bartók tempóvétele ezúttal is, mint annyiszor, lényegesen gyorsabb a metronom-utasításánál.

3. Kétféle szerzői előadás egybehangzó szövegvarjánsai olyan „javításokat" tartalmaznak, amelyeket Bartók egyáltalán nem vagy már nem foglalt írásba: például, az 1911-ben írt Allegro barbaro; ezt a művét évek óta fejből játszotta, így hát alapos okkal hihetjük, hogy az 1929-es hangdokumentum legalábbis egyenrangú a leírt kottával.

4. Pianistapályájának különböző korszakaiban készült felvételek sora mutatja, hogy a rubato (kötetlen, beszélő) szakaszokat — mintegy magában skandált látens szövegre — egész életében lényegében ugyanúgy ritmizálta: ennek legragyogóbb bizonysága az Este a székelyeknél 1920 és 1942 közötti nem kevesebb, mint négyféle (!) Bartók hangrögzítése.

5. Hanglemezén olyan tételt is játszik, amelyiknek kottáját meg sem jelentette: a hegedűduókból zongorára átírt Kis szvit öttételes, de Bartók lemeze egy hatodik darabbal egészíti ki.

Néhány alkalommal — korábban hibás metronomszámmal megjelent kompozíciója javított kiadásában — Bartók maga kérte, hogy a kotta hivatkozzon a lemezre: „Hiteles gramofon felvétele (a szerző előadásában) . . ." Olvasható például a Suite op. 14-nek 1930-as évekbeli Universal kottakiadásában.

Márpedig, ha Bartók is úgy vélte, hogy szándéka pontosabban megérthető a szerzői hanglemezfelvétel hallatán, nincs-e itt az ideje, hogy boldogan birtokunkba vegyük ezt az 555 perces hangarchívumot?

Csigó László reprodukciói

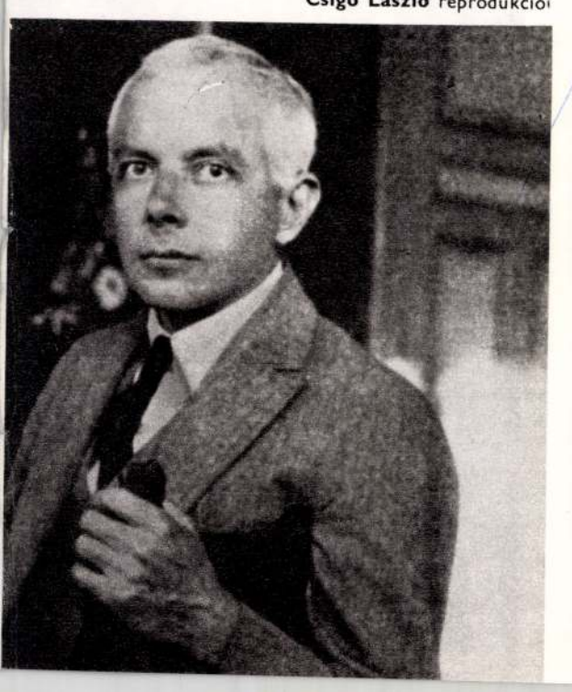

A Magyar Rádió stúdiójában

JÁNOSRÉTI MESTER

Kálvária, részlet

A Szent Miklós-oltár főoltár volt, a templom védőszentjének tiszteletére készült. Az oltárszekrényben álló szobor a névadó szentet ábrázolja. A forgatható oltárszárnyak belső oldalain Szent Miklós legendája látható nyolc képen. Ezeknek hátoldalára, azaz a szárnyak külső felére az Olajfák-hegyét és a Kálvária képeit festették, ezeket csak a böjti időszakban fordították a hívek felé, amikor is az oltárszárnyakat becsukták. Az oltár alakját az egyházi ünnepeknek megfelelően lehetett változtatni, a témák kiválasztása is e szerint történt. Az év nagyobb részében csak a szekrény volt látható.

Szent Miklós arcvonásainak ábrázolása a szobron és a legendajelenetekben oly mértékben hasonló, hogy jogos a feltételezés: készítőjük a festő és a fafaragó egyazon személy volt, akit erről a művéről Jánosréti Mesternek neveztek el a művészettörténészek.

A céhes keretek közt dolgozó, névtelen középkori művészek műhelygyakorlatára jellemző, hogy a szárnyas oltár készítéséhez szükséges asztalos, fafaragó, festő és aranyozó munkát végezhette maga a mester — legtöbbször vállalkozó is egy személyben —, szétosztotta nagyobb oltárok esetén azonban a munkát tanítványai és műhelytársai között. Ezt a feltételezést megerősíti az is, hogy az Olajfák-hegyének és a Kálváriának jóval fejlettebb a festői stílusa, mint a legendajeleneteké. Leginkább ezeken érezhető a németalföldi művészet hatása. A külső táblák remek tájháttereit minden bizonnyal Jánosréti Mester egyik tehetséges műhelytársa készítette. A késő középkori művészetben általános gyakorlat volt híres mesterek képeinek másolása. Vagy az egész kompozíciót, vagy egy-két apró részletet vettek át. Nagyon megkönnyítette ezt, hogy a XV. század folyamán a fa- és rézmetszet széles körben elterjedté vált. A Kálvária alkotója a legismertebb német rézmetszők, E. S. mester és Schongauer munkáit használta föl. Ennek segítségével meghatározható az oltár készítésének ideje. A konzervatívabb Szent Miklós-jelenetek valószínűleg röviddel 1476 előtt készültek, az Olajfák-hegye és a Kálvária valamivel később.

A legendajelenetek megfejtéséhez a középkori Legenda aurea (Arany legenda) néven ismert népszerű gyűjtemény nyújt segítséget. A jelenetek hűen követik az akkor közismert Szent Miklós-legendák szövegét: vonalas, statikus ábrázolásmódjuk is illusztratív jellegű. Az oltár Szent Miklós csodái közül nyolc jelenetet mutat be. Az elbeszélés a bal szárnyon, fölül kezdődik.

Az első kép Szent Miklós legismertebb cselekedetét, a szegény nemes három lányának megajándékozását mutatja. A szentnek püspöki öltözetben, fején mitrával, kezében püspökbottal ábrázolt alakja nagyobb a többi szereplőnél. A széles ablakon át belátunk a gótikus házba, ahol a szegény nemes három leánya alszik. Kettejüknek már az ölébe hullott a hozományul adományozott aranygolyó, a harmadiké még a szent kezében van. A szegény nemest, akit a szükség arra kényszerített, hogy lányait bűnös mesterségre adja — ezt akadályozta meg Szent Miklós bőkezű ajándéka — koldusruhában jeleníti meg a festő.

A következő jelenetben Szent Miklós lecsendesíti a vihart. Egyszer, nagy viharban tengeri utazók Szent Miklóshoz fordultak: a szent megjelent és lecsendesítette a háborgó elemeket. Az egyes részletek: a vitorla, a hordó, az öltözetek és az élénk gesztusok realisztikusak, a legendába illő hangulatot a szentnek felhőkön megjelenő hatalmas félalakja s az árbocot eltörő ördög figurája teremti meg a képen.

Hamis eskü a bíró előtt és a botba rejtett arany csodája a tartalmilag szorosan összefüggő 3-as és 4-es jelenet témája. A legenda arról szól, hogy egy keresztény pénzt kért kölcsön egy zsidótól, és esküvel fogadta Szent Miklós oltáránál, hogy megadja a kölcsönt. Amikor azonban vissza kellett volna fizetnie a pénzt, megesküdött a bíró előtt a feszületre, hogy már megadta tartozását. Agyafúrt módon az eskü idejére az aranyakat rejtő botját a mit sem sejtő zsidó kezébe adta. A legenda folytatása a negyedik képen van. A keresztény hazafelé menet elaludt a fáradtságtól az úton. Egy kocsi halálra gázolta, és eltörte a botját, amelyből kigurultak az aranyak. A nép ezt látván, tanácsolta a hitelezőnek, hogy tegye el az őt megillető aranyakat, a zsidó azonban inkább a keresztény feltámadását kívánta. S mikor Szent Miklós imájára ez bekövetkezett, maga is kereszténnyé lett a csodák láttán. Az oltár jobb szárnyán folytatódik a legendajelenetek ábrázolása. Tolvajok meglopnak egy zsidót, s az dühében a szent szobrát veri. A következő képen Szent Miklós megparancsolja a tolvajoknak, hogy adják vissza a kincseket. A jobb szárny bal alsó képén a szent megakadályozza három ifjú kivégzését. A legutolsó képen a szent koporsóját látjuk, melyet csodás gyógyulásra váró zarándokok vesznek körül.

Jánosréti Mester a bányavárosi művészet egyik legjelentősebb egyénisége volt a XV. század utolsó harmadában. Másik ismert alkotása a garamszentbenedeki Kálvária-oltár középképe és predellája, melyet az esztergomi Keresztény Múzeumban őriznek. Jánosréti Mester műhelyéből került ki a Magyar Nemzeti Galéria cserényi Szent Márton-oltára is, melynek Szent Márton életét elbeszélő jelenetein érezhető a jánosréti Szent Miklós-főoltár hatása.

Budapest 1980/12

A jánosréti Szent Miklós-főoltár 1476 körül. Magyar Nemzeti Galéria **Ajtós Éva** felvétele

A fára festett képeket és faszobrokat építészeti együttesbe foglaló művészet, a szárnyasoltár-készítés a XV. század 60-as, 70-es éveitől a XVI. század elejéig virágzott. Ismert XV. századi oltáraink legjava a felvidéki templomokból származik. A szepesi, sárosi, kassai és a bányavárosi iskola mutat egységes arculatot. A bányavárosi iskolát három jánosréti (Lúčky pri Kremnic-i) szárnyasoltár: a Szent Miklós-, a Szűz Mária- és Szent Dorottya-oltár és a Passió-oltár képviseli a legméltóbban a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében.

A botba rejtett arany csodája

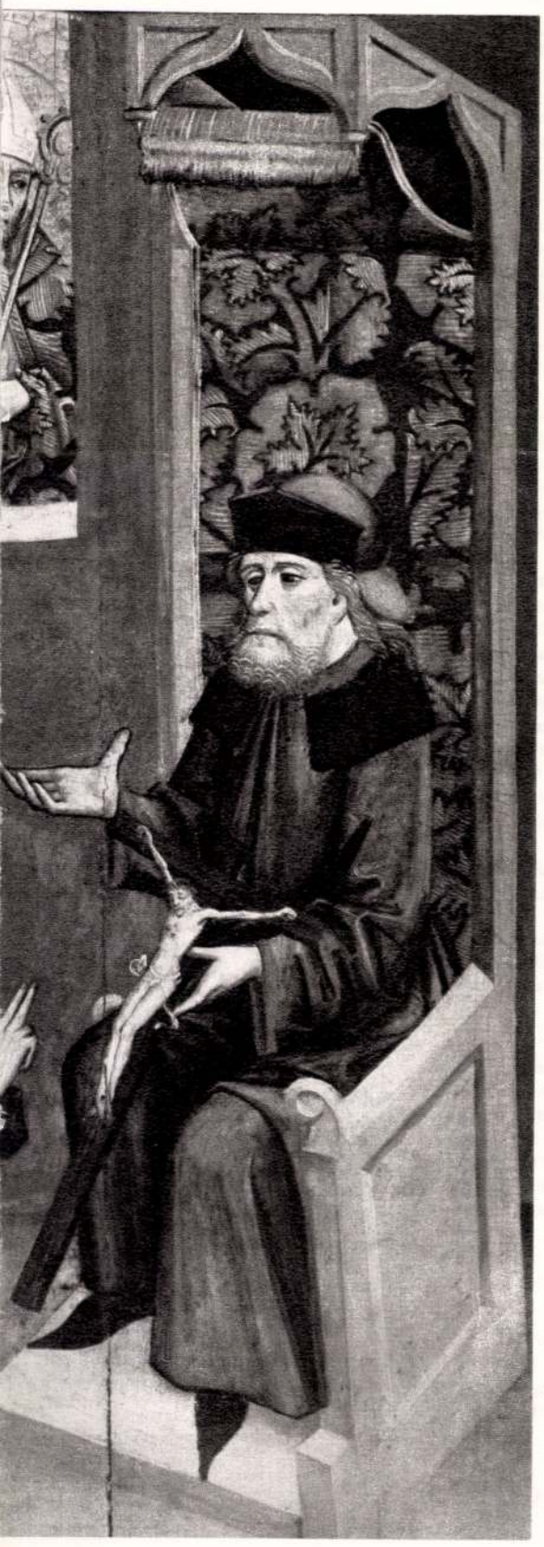

A LAKOSSÁG SZOLGÁLATÁBAN

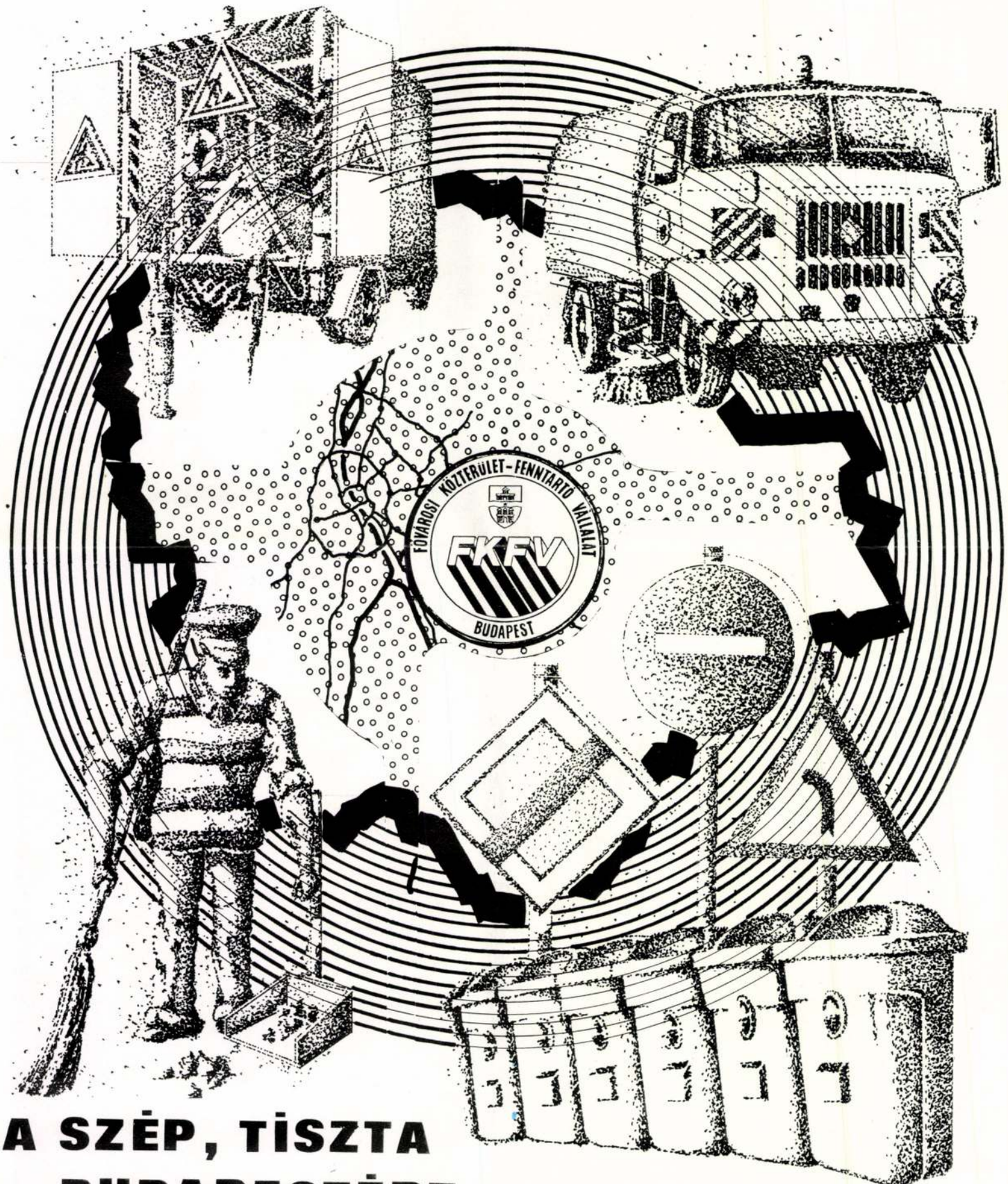

A SZÉP, TISZTA BUDAPESTÉRT

Jánosréti mester

Mária és két Dorottya
oltár 1490 k.
két Borbála és
két Jeromos 1490 k

Repr
Kampkörejk Jahrb.
210, 211. l.
Jánosréti Pieta-oltár
1490 k.
Repr u.o. 212, 213 l.

Tk 883

II
612

883. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

»*S. Horvatus*« *képe.*

Csaknem mellig, balra fordult, de szembe néz. Előrefésült haja és szemöldöke őszbevegyült, bajusza és szakálla leberetvált. Fejét dicssugarak veszik körül, nyaka meztelen és álló gallérú köntöse sötétszürke. Jelzése a jobb váll felett: »S. HORVATUS«.

Vászon, méretei 33·5 : 22·8 cm. — Át. Képt. 38. — Dep. régi 81. és új 24.

Jánosréti mester

l.

Kampkörepkfassolv

148. l.

T. 7326.

setből átalakitott katholikus
ókelők és koŕák élénkitik, a

.
155 l.

n. 306-902.
-902-803 a).

Janosréti mester

l.

Gerevich Emlékkönyv

71 l.

Buda.

L egyes

A Vérmező felől felvett
rül L lovas és gyalogkatonák járk
get látszik romokkal, jobbra pe
münket, hova hajóhid vezet, mely
csolnak tünik föl. Felirata fölü

BVDA. Ofen.

magyarázó szövegének kezdete: A
teten Statt in der Insel é
statt.

Rm., mér. a rl. 20.8: 3

Godofredus: Arch. Cosmica. Fra
380. lap.

Jánosréti mester

l.

Péter I. 116. l.

117. l.

képpel

118. l.

Tókai Mór:

Mellig, kissé jobbra
döke, kipödrött bajusza
fekete kabátjának gallérja
s mellénye kivágott.

Olajfestés, va
Az 1848-

Jánosréti mester

l.

Gereuropaitehz

23. l.

és III. tábla

~~Castellum, alsó Rosályi~~ VI. 211.

Jánosréti Szent Miklós-

föloltár mestere

írta

Csánky Miklós

A lőcsei Vir Dolorum-

oltár

MAGYAR MÜVESZET

1937. 54. l.

512

Burri: Francesco del Esterna

~~Giovanni vag~~ Francesco?

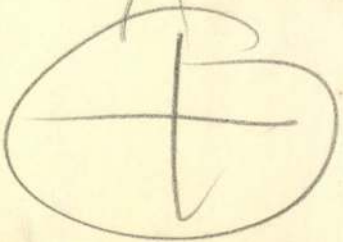

Jánosréti mester

Magyar Művészet
1928. 75

Kisfaludy Sándor örökösei

VI. 137.

Jánosréti mester

MAGYAR MUVESZET

1928. 75.
1932. 320

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, épitési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Jánosréti oltár mestere

vrád repr.
Predella-Kép

Gerevich Tibor:
Régi és újabb magyar festők a primási képtárban.
Vas. Ujs. 1916. 554. l
Képpel.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

újonnan belépnek, mine
letnek tagjai maradnak
sen megállapítandó tag

Ezeket az előzetes
végett a közgyűlés elé l

Az így alapon tagu
bírálás és felvételi eljá
más rendes egyleti tag.
alapszabályok határozm
választmány nem vehet

MAGYAR MŰVÉSZET

tése (lásd túloldalt) — és határozathozatal az Országos
tárgyában.
nek kihirdetése. (Egyleti aranyérem, Kandó Kálmán
özgazdasági pályadíj, építészeti nagypályázat, Kéler
ványi pályázat és Wellisch Alfréd pályázat.)
Alpár-plakett odaítéléséről.
h közgazdasági pályázat, építészeti nagypályázat, Kéler
ványi pályázat, Wellisch Alfréd pályázat.)
kik 50 év óta tagjai Egyletünknek.
tése s a megválasztottak üdvözlése.

Pap Ferenc s. k.
elnök

tetés.

zsef, Nahoczky Alfonz dr., Ney Ákos, Pattantyús-Ábrahám
ure, Pethe Lajos, Sándor Zoltán dr., Schuster Ferenc, Sim-
vics Lajos, Szabó Lajos, Salamin Márton, Tömböly Dénes,
eráti Vágó Pál dr., Vojcsik Lipót, Wanner János, Weiss-
ahr Béla és Wohl József.

*

Az alapszabályok 24. §. *i)* pontja értelmében csak ama avazatok érvényesek, melyek a fent felsorolt jelöltekre atnak le tekintettel arra, hogy e jelöltekre az alapszabályok §. *a)* pontjában kikötött legalább 50 aláírásos ajánlási ív jében beérkezett.

4. Az Egyleti Tanácsból kiesnek az újra választhatók: Dal-ady Ödön, Maurer Gyula, Ordódy János, Sármezey Endre.

A Tanács tagjait jelölő bizottság 1938 február hó 8-i ésén az alapszabályok 21. §-a *b)* pontja értelmében a betöl-re kerülő négy helyre a következő hat tagot jelölte: lsay Aladár, Ney Ákos, Oltay Károly, Ordódy János, Vuk hály dr., Wälder Gyula.

Jánosréti Mária-Dorottya oltár mestere 3/MDK

A Szépmüv.Muzeumban őrzött,147o-148o körül készült jánosréti Mária-Dorotta oltárra vonatkozó adatok az Adattárban.
Képek: 1.Szt.Péter és püspökszent könyvvel. 2.Szt.Bertalan és Ev.János.3.Szt.Borbála és Erzsébet.4.Szt.Margit és Apollónia.5.Krisztus /?/ mellképe.6.Angyal az Angyali üdvözletből. 7.Szent vagy próféta mellképe.8.Mária az Angyali üdvözletből.
Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.338-339.l.

2 Jánosréti Mária és Dorottya-oltár mestere MDK

Az 147o-18o körül festett oltár reprodukciói a könyvben:

Szt. Bertalan és Ev. János LXXVIII. tábla
Az oltár két külső szárnylapja LXXX. "

Oltár négy belső szárnyképén kettesével álló szentek, külső két tábláján az Angyali üdvözlet. Középszekrényben Mária és Dorottya szobor, nem valószinü, hogy ezeket a festő faragta. Festő Jánosréti mester követője volt.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei Bp. 1955.1o5-1o6.1.

2 Jánosréti Passió oltár mestere MDK

Passió oltár /147o-148o körül/ reprodukciói könyvben:

Oltár két belső szárnylapja LXXIV. tábla
Judás csókja LXXIX. "

Oltár festője Jánosréti mester hatása alatt állott.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.1o5.l.

Jánosrét.

Barsv
megye

Szopko E. tanítórajza 1907.

1) Szentsyhár, képe. vázlat.

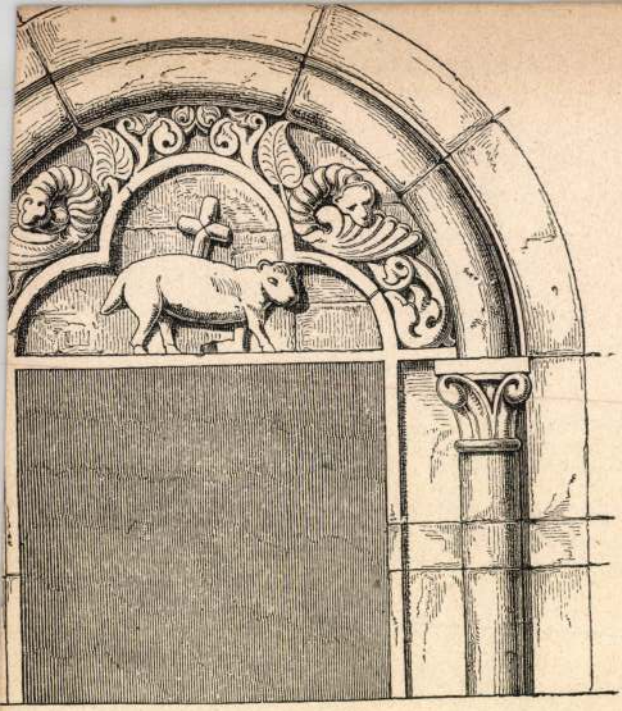

22.

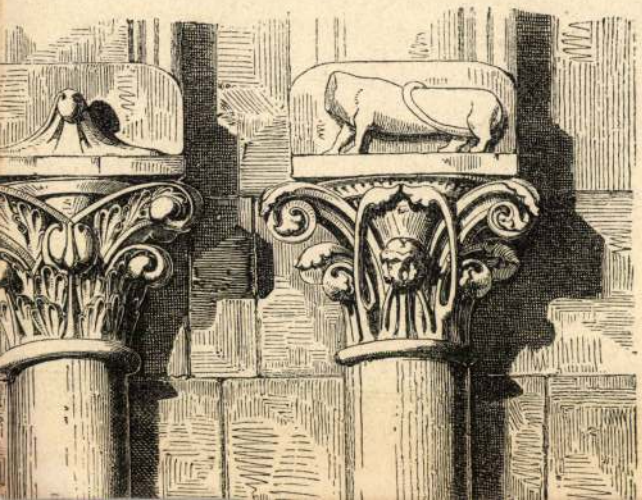

Jánosvét

(Bars vm)

Rk. plébánia-templom

XIV. sz. épület.

A hajó északi falán fal-
kepek nyomai

XV–XVI. szbeli szárnyas
oltárkepek, részle-
tesen leírva –

Dívfelsőm

4 – 6 l.

Szentséghász XV. sz.

Stallum 1657.

Kehely 1571.

Mísemhá XVIII. sz.

2 festett pad XVIII. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Jánosréti fővltár
nagyképei

Dívald Magyumveml.
156. l.

Szárnyasoltár a jánosréti templomban V. 163.

Mur. és. Kut. Int.

Jánosréti templom

Jánosvéti főoltár

részlete

Képmű. Muzeum

Repr.

Magyarvelődtört

II. 149. l.

özv. Wiessner Richárdné
és Bárány Nővérek
m. kir. dohány nagy és különlegességi áruda
Balatonboglár

Jánosvéti föoltár

egyik ~~szárny~~ képének
részlete

Repr.

Magyarmuvelődtört

II. 317 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jánosréti oltár

mestere

isód

i

Gerregimagyfestyorin

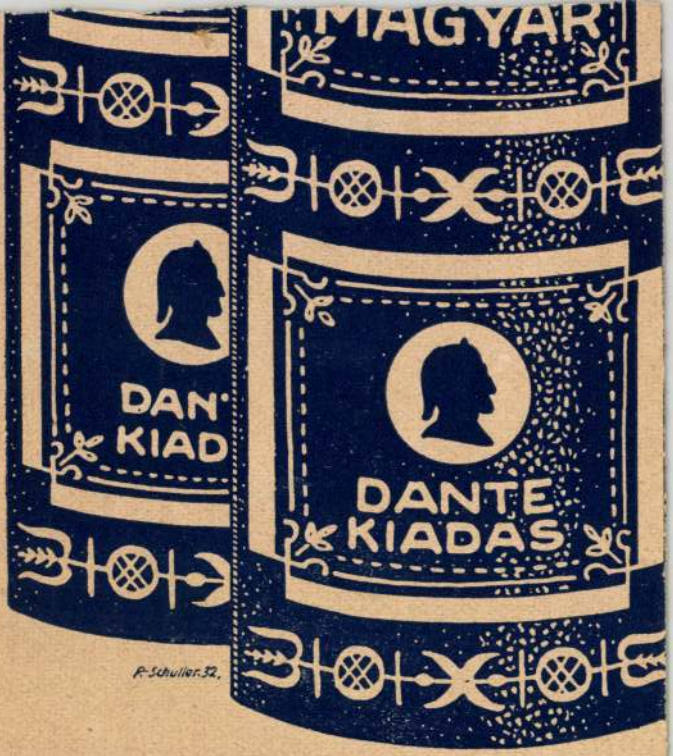

NEM NÉLK

Jánosréti templom

szárnyasoltárai

MMÉE Kösl

1911. 543 l.
544 l.

Budapest

utána IX Rákos utcza

Jánosvéti oltár

Mária és Szt Katalin

szobrai.

XVI. sz.

1510 utáni.

MAGYAR MUVESZET

1936. 272. l.

Repr. 274. l.

Jánosréti Mester

KELLER Anna: A Jánosréti Mester és köre a művészettörténeti irodalomban. = Ars Hungarica, XVIII.évf. 2. 187-200.p. és ill. G: 1990

M.D.K.

Jánosréti mester festö

Középkori festö

Egy teljes szárnyasoltára található Esztergomban

Az Esztergomi Keresztény Múzeum Képtára , Bp. 1964

18. 1.

M.D.K.

Jánosréti mester festö

Alkotása a Keresztény Muzeumban

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964. 15.

M.D.K.

"Jánosrétí mester" festö

1465 és 1470 között

Kálvária, Középkép
Vir dolorum , Pr4della , repr.
Keresztvitel, Belsö szárnykép
Krisztus sirbatétele, Belsö szárnykép
Feltámadás, Belsö szárnykép
Noli me tangere , Belsö szárnykép
Krisztus az Olajfák hegyén, Külsö szárnykép
Krisztus elfogatás, " "

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képei Bp. 1964

./. 128. 1.

K.D.K.

"Jánosréti mester" festö

Krisztus ostorozása, Külsö szárnykép
Krisztus Pilátus elött " "

Az Esztergomi Keresztény Museum Képei Bp. 1964

128. l.

Jánosréti Mester
festő.

Kálvária. Táblakép a garamszentbenedeki
oltárról. 1490 k. Fenyőfa. 137 x 112,5 cm.
Esztergom, Keresztény Múzeum. – Repr.

cf magyarországi művészet. II. Kép. n. 248
Corvina 1970.

MDK

Jánosréti mester

Neve ismeretlen, mai megjelölését legjelentősebb művéről a barsmegyei jánosréti templom képekben dus szárnyas főoltaráról kapta. A jánosréti főoltáron 1473-as évszám olvasható.

Genthon István: A régi magy.festőművészet.

Vác, 1932. 54.l.

MDA

Jánosréti mester

Neve ismeretlen, mai megjelölését legjelen-
tősebb művéről a barsmegyei jánosréti temp-
lom képekben dus szárnyas főoltáráról kap-
ta. A jánosréti főoltáron 1473-as évszám
olvasható.

Genthon István: A régi magy.festőművészet.

Vác, 1932. 54.1.

MDK

Jánosréti mester

A mester sajátkezű alkotásának tartják a garamszentbenedeki Kálvária-oltárt 1465-1470 között készülhetett, (Esztergom.Keresztény Múz.) s egy kisebb, szekrényében két szent nő szobrát rejtő jánosréti mellé oltart.

Genthon István: A régi magy.festőművészet.

Vác, 1932. 54.l.

MDR

Janosréti mester

A mester sajátkezű alkotásának tartjuk a garamszentbenedeki Kalvária-oltárt 1465-1470 között készülhetett, (Esztergom.Keresztény Múz.) s egy kisebb, szekrényeben két szent no szobrát rejtő Janosréti mellek oltárt.

Genthon Istvan: A régi magy.festőművészet.

Vác, 1932. 54.1.

Jánosréti mester MDK

Főműve után Gerevich nevezte el igy. Neki tulajdonitotta a garamszentbenedeki Kálvária-oltárt és a cserényi Szent-márton oltárt is. Főműve egykor a jánosréti templom szentélyében, de Genthon jogosan tételezte fel, hogy Körmöcbányáról került Jánosrétre. Ipolyi közlése szerint az oltár szárnyait a XVIII. század elején hozták Jánosrétre. Széles szekrényének középső részén Szent Miklós szobra, kétoldalt festett mezőkön egymás fölött egy-egy püspökszent, két keskeny tábla kétoldalán két szélesebb táblán Szent Péter és Pál.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 1o3. 2o5. l.

Jánosréti mester MDK

Jánosréti

Miklós oltár belső felületei festett kerettel 4-4 mezőre oszlottak és ezeken Szent Miklós legendájának 8 jelenete. A 2 osztatlan külső szárnymezőn az Olajfák hegye és a Kálvária. 1476 körül

A Jánosréti /Lucky pri Kremnici/ oltár képeinek reprodukciói könyvben:

Jelenet a Miklós-legendából LXVIII.tábla

Szt.Miklós lecsendesiti a vihart LXIX. "

Szt. Miklós és a szegény nemes három lánya LXX-LXXI. "

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei Bp.1955.1o3.1.

Jánosréti Mester MDK

Mester művészetének elemzése.- Szerző véleménye szeint külső jelenetek megfestésében közremüködött egy tanitvány vagy mühelytárs is. - A Kálvária megfestésénél mester az E S mester és Schongauer metszetéből indult ki. A Schongauer metszetátvétel meghatározza az oltár készültének idejét. A Kálvária nem születhetett meg 1476 előtt, s valószinü, hogy a mester röviddel 1476 előtt festette meg a belső jeleneteket, s nem sokkal 1476 után mühelytársával a külsőket.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.lo3 -lo4.l.

M.D.K.

Jánosréti Mester, festő

A bányavárosok legjelentősebb mestere. A barsmegyei Jánosrét templomában főműve. Kölnben is járt. 1470 körül Garamszentbenedeken dolgozott, majd Körmöcbányán műhelye volt. 420.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. 1960. Bpest

MDK

Jánosréti mester

Garamszentbenedeki/Hronsky Svaty Benadik/ Kálvária oltár középképén Kálvária a téma egyszerü változata, a predella Máriával és Jánossal övezett Vir dolorumа a középképén 3 alakjának félalakos megismétlése. /Kálvária, 147o, repr. könyvben LXXIII. tábla./- Kép leirása, összehasonlitása Jánosréti oltár képeivel. -

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955. 1o4.l.

5

Jánosréti mester MDK

A Zólyom megyei Cserény /Cerin/ Szent Márton-oltárának a zárt szárnyak alsó keretén minusculás felirat közli, hogy Petrovics György "Honestius Vir" 1483-ban készittette. /repr. könyvben LXXVI,tábla/. Belső és külső szárnyképein Szent Márton életének 8 jelenete, predelláján az angyaloktól tartott Veronika kendője és Szent Péter és Pál félalakja látható. Genthon a mesternek tulajdonitotta a prágai Rudolfinumnak a kelet-morvai határról származó oltárszárnyát. Pesina a két szárnyat nem közli.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei Bp.1955.1o5.2o5.1.

Jánosréti mester MDK

/ Pesina J.Ceska malba pozdni gotiky a renesance. Praha 1950/.

A Jánosréti mester népes műhely élén állt. Egyik legkorábbi segédje a garamszentbenedeki Kálvária oltár szárnyképeinek festője/ repr. könyvben LXXIV-LXXV,tábla/. A Kálvária oltár elkészülte után egy másik tanitvány ujabb oltárt fejezett be Garamszentbenedeken, melyből csak egy rongált, Szent Benedeket ábrázoló tábla maradt meg.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.lo5,2o5.l.

Jánosréti mester MDK

Jánosréti mester stilusa mühelyen tul szélesebb körben is elterjedt. Követői között első helyen áll a két jánosréti mellékoltár festője. A Passio oltár /könyvben repr. LXXVII-LXXIX.tábla/ festője közelebb állt a mesterhez mint a Mária és Dorottya-oltár festője /repr. LXXVIII-LXXX,tábla/. Követői közé tartozik a vitfalvi oltárka szárnyképeinek /LXXXI. tábla/ festője is. Rövidebb ideig lehetett kapcsolatban mühelyel az esztergomi muzeum közös keretbe foglalt, két mezőn ábrázolt Királyok imádása festője. E festő müve az esztergomi muzeum Királyok vonulását ábrázoló kettős táblája is.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország tábla képei. Bp. 1955. 106.l.

1955.106.1.

Jánosréti mester MDK

Jánosréti főoltár Kálváriájának hatása érezhető egy budapesti magángyüjteményben felbukkant kétoldalán festett táblán, a Kálvária és Mária halála jelenetével.

A Jánosréti stilushoz lazább szálakkal füződő festőkhöz tartozik a II. Báti mester is, aki a Jánosréti mester stilusát a távolabbi északi területek felé közvetitette. - Jánosrétivel rokon vonások B E mester müveiben, lőcsei Vir dolorum oltár képeiben, a szentjakabfalvi Jakab oltár két szárnyában is.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955. 1o6-1o8.l.

Jánosréti mester MDK

név említése

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.
Bp.1955.95.1.

MDK

Jánosréti mester

Hoffmann Edith dr: Jegyzetek a régi magyar táblaképfestészethez. Arch. Ért. 1937.

Jánosréti mester MDK

Az 1514-i hervartói hordozható oltárka /könyvben ~~reprodukció~~ Szt.Bernardin és ~~x~~ Egyed alakjának reprodukciója CCXXIII.tábla/ a Jánosréti mester távoli hatásának visszfényét tükrözi.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei Bp.1955.178.1.

M.D.K.

Jánosréti mester festő IV.4.

1465-70 ben készült Kálvária oltára az esztergomi Ker. Múzeumban. Közölték: Kálvária. (repr.)

Czobor Ágnes: Az esztergomi ker. múzeum kiállításának vezetője. Bp. 1955 5–6.

Jánosréti mester MDK

A XVII. századi vezető lőcsei-szepesszombati műhely művészete a ~~[illegible]~~ Vir dolorum oltár ~~[illegible]~~ közvetitésével a Jánosréti mesterig vezethető vissza.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. ~p.1955.168.l.

Jánosréti mester MDK

Jánosréti stilusnak a szepességi képeknél gyengébb kvalitásu, velük nagyjából egyidős kicsendülései a garamszentbenedeki Passio oltár festményei.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblakpei.Bp.1955.lo9.l.

Jánosréti mester MDK

Gerevich rokon vonások alapján B E mester a Jánosréti mesterrel azonositotta. Csánky M. viszont csak a mester követőjének vélte.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955. 2o5.l./299-3oo.jegyzet/

Jánosréti mester MDK

cserényi oltár alapitója Georgius Petrovits volt.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.
Bp.1955.136.l.

Jánosréti mester MDK

Az 1483-ban készült cserényi/Cerin/ Szent Márton oltárra vonatkozó adatok az adattárban: A zárt szárnyak alsó szegélyén lévő minusculás felirat idézése. Az oltár 1888-ban került a Mátyás-templomba, ugyanekkor restaurálták, 1906-ban a Szépmüv. Muzeum vette át.
Képek: Szt.Márton és a koldus. 2. Szt.Márton megkisértése. 3. Szt.Márton albengai miséje. 4. Szt.Márton beteget gyógyit. 5. Szt.Márton elbucsuzik tanitványaitól. 6. Szt.Márton gyereket gyógyit. 7. Szt.Márton halála. 8. Szt.Márton eltemetése. 9. Veronika kendője. Péter és Pál közt.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 286.l.

Jánosréti mester" MDK

Az 147o körül készült Kálvária garamszentbenedeki oltárra vonatkozó adatok xx és irodalom az Adattárban.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.31o-311.l.

Jánosréti mester MDK

Az 1476 körül készült jánosréti/Lucky pri Kremnici/ Szt Miklós főoltárra vonatkozó adatok az Adattárban.
Képek: 1.Szt.Péter.2.Szt.Erazmus.3.Püspök-szent könyvvel.4.Szt.Pál.5. Szt.Ulrik.6. Szt.Farkas.7.Szt.Miklós és a szegénym nemes három lánya.8.Szt.Miklós lecsendesiti a vihart.9.Hamis eskü a biró előtt.lo.A boltba rejtett arany csodája.11.A tolvajok meglopnak egy zsidót s az dühében elveri a szent képmását.12.Szt.Miklós megparancsolja a tolvajoknak a kincs visszaadását.13.Szt. Miklós megakadályozza három ifju kivégzését 14.Szt.Miklós halála.15.Olajfák hegye.16. Kálvária. - Az oltárra vonatkozó irodalom.
Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.337-338.l.

M. D. K.

JÁNOSRÉTI mester

XV. sz. második fele

Madonnafej, részlet a „Keresztrefeszítés"-ből

a garamszentbenedeki oltárról 1470 körül

Bortnyik-Slevesy-Rabinovszky: 2000 év fe

festészete. Bp. 1943. 94., 95. l. 456. l. 450. l

Rómay Mária

Jámosréti mester: Kálvária a garamszentbenedeki oltárról /ef./

SZABAD MÜVÉSZET

1955. 1.sz. 9.l.

/Radocsay D.: Az esztergomi kiállitás m.anyaga./

Jánosréti mester festő M.D.K.

Főműve a jánosréti főoltár. 1470 körül
Garamszentbenedeken dolgozik

Kampis, Magy. hűv. Bp. 1960. 420.

Jánosréti mester

kisebb jelentőségű magyar festő, műve az Esztergomi Keresztény Múzeumban.

Zolnay László – Lethrich Edit: Esztergom. h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.) 180. l.

M-D. 4

JÁNOSRÉTI mester festő

(15. 62.)

1473. Myriai Szt. Miklós élete, oltártábkák

Művészettörténeti A B C Bp. 1961. 485, 550.

MDK

Jánosréti mester, festő

A jánosráti főoltár képe, garamszentbenedeki kálvária-oltár és a cserényi Szt. Márton oltár/1483/ a jelentős művei.

244.1.

A magyarországi művészetnek története I.
Budapest, 1961. II. kiadás.

Jánosréti mester

Látogatás Varga Dezsőnél Komáromnegyei
az Erzs.-i Keresztény M. restaur.-nál Dolgozók Lapja
Dévényi Iván 1956 okt. 10.

Jánosréti mester festő M.D.K.

A stiluselemzés elárulja, hogy Köln vidéki iskolában tanult, vagy töltött hosszabb időt.

Jánosréti főoltár,

Garamszentbenedeki Kálvária oltár 1470 körül.

Később Körmöcbányán letelepedve műhelyt szervezett

Kampis Antal: Képzőművészetek története 617.1.
A Kultura Világa p. 1963.

Jánosréti mester festő M.D.K.

Müve a Keresztény Muzeumban

Az Eszte gomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964

15.1.

.

Jánosréti mester festő M.D.K.

Egy teljes szárnyasoltára található Esztergomban

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964,

18.1.

.I.BI

Jánosréti mester festő M.D.K.

1465 és 1470 között A Kálvária Középkép. repr.

Vir dolorum . Predeella , rerp.

Keresztvitel- Belső szárnykép . repr.

Krisztus sirbatétele - Belső szárnykép. repr.

Feltámadás. - Belső szárnykép. repr.

Noli me tangere- Belső szárnykép. repr.

Krisztus az olajfák helyén, Külső szárnykép. repr.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964.

128.1.

Jánosréti Mester festő M.D.K.

Kálvária

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964.

22.1.

Jánosréti Mester festő M.D.K.

Kálvária

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Sp. 1964.

22.I.

Jánosréti mester

Köln vidékén tanult vagy töltött hosszabb időt. Korábbi képei: a jánosréti főoltár, garamszentbenedeki Kálvária-oltár 1470 körül. Később Körmöcbányán képes műhelyt nevelett. Korábbi művészete stílusa később laposabbá vált.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvek/

75-l.

Jánosréti mester

követői: Jakabfalvi mester, B.E. festő és Magyarországi János mester.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. században. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvek/

75. l.

János réti mester

Felső magyarországi bányavárosok XV. századbeli iskolájának egyik legkiválóbb mestere; nyugodt formák, jól megvont konturok jellemzik műveit.

Radocsay Dénes: „Középkor és renaissance" L'art de Hongrie du X au XX siècle; kiállítás, Paris, 1966. katalógus.

Jánosréti mester

Képeinek további jellegzetesége a tiszta színek alkalmazása, a háttérben messze kiterjedt tájjal.

Radocsay Dénes: „Középkor és renaissance." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Jánosréti mester

Passió oltár két párnya: Fa, 110 x 38,5 cm.
a./az előlapon: Krisztust megfosztják ruháitól – Feltámadás; a hátlapon: Olajfák hegye – Töviskoronázás.
110 x 38,5 cm.

L'art de Hongrie du X au XX siècle,
Kiállítás, Paris, 1966. katalógus.

Jánosréti mester

b./az előlapon: Keresztvitel – Krisztus siratása: a hátlapon: Judás csókja – ostorozás. 110 x 38.5 cm. Szépművészeti Muzeum, Ap. 54 l.

L'art de Hongrie du X au XX siècle, Kiállítás, Paris, 1966. katalógus

Jánosréti mester

valószínűleg megfordult Lengyelországban. A bliaznów-i oltár festője az ő követőjének tűnik.

Radocsay Dénes: A gogánvárdaljai (Goganvardea) festett famennyezet lengyel rokonsága. MTA II. Társ.-tört. Tud. Ost. Közl. II. köt. 1. sz. (1951). 61. l. és lábj.

Jánosréti mester festő M.D.K.

Krisztus elfogatása. - Külső szárnykép. repr.

Krisztus ostorozása. - külső szárnykép. repr.

Krisztus Pilátus előtt. - Külső szárnykép. repr.

/ garamszentbenedeki oltár részei /

Elnevezését a jánosréti főoltárról, főművéről nyerte

Népes műhely élén állott.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964.

.28.1.

MDK

Jánosréti mester

Kálvária. A jánosréti f°oltár szarnyképe. 1473. Repr.
Jelenetek Myrai Sz.Miklós életéből. A jánosréti f°oltár balszárnya. 1473. Repr.
Kálvária. A garamszentbenedeki oltár középképe. 1465-1470 körül. Repr.
Genthon István: A régi magy.festőművészet. Vác, 1932.

Jánosréti Mester M.D.K.

Népsebb mühely élén állt.

Feltehetően az ő müve a jánosréti oltár fő-

szobra , Sznet Miklós figurája is, valószinü,

hogy festő és szobrász volt egyszemélyben.

B.B. mesterrel kapcsolata valoszinü

R-doczay Imre: Gótikus festmények Magyaror-

szágon Bp. 1963. 21.l.

Jánosréti mester festő M.D.K.

Kálvária, 1470 körül / A garamszentbenedeki Kálvária-oltár középképe/

Radocsay Dénes: Gótikus festmények Magyarországon Bp. 1963. 44.l.

Jánosréti mester festő M.D.K.

Kálvária a garamszentbenedeki Kálvári-oltárról,

1470 körül repr.

Radocsay Dénes: Gótikus festmények Magyar-

országon Bp. 1963. 21. t.

Jánosréti Mester festő M.D.K.

a XV. sz. 70 -es éveiben a bányavárosok vidékén működő festőiskolák vezető egyénisége.

Jelentő s alkotása a Garamszentbenedek számára festett Kálvária-oltár, mely - a 70 -es évek elején készülvén - névadó művét, a Jánosréti főoltárt néhány évvel megelőzte.

Radocsay Dnes: Gótikus festmények Magyarországon Bp. 1963. 2o. 1.

Jánosréti mestek

Szárnyasoltára az Intelligenci Kezentény Múzeumban

I. K. h. enterpani Kezentény Múzeum Négyművelés, 1964, 5 n., 44 o.

Jánosréti mester

nyolc „kálvária" képéről tesz említést a szerző, megemlítve egyes középkori jellegét azokon.

„-bm-" jelü cikk: Who was master M-S?

Hungarian Mediaeval Painting at Esztergom's Christian Gallery.

Daily News, Budapest, 1967. nov. 28. 21.

Jánosvéti mestert

említi az alanti cikk szerzője:

Deresényi Dezső: The Christian Museum in Esztergom "cím alatt ismertetí az 1964-ben Bpesten az MTA által rendett Boskovits Miklós - Majzer Miklós - Mucsi András általirt „Az Esztergami Keresztény Muzeum képtára című művét.-

The New Hungarian Quarterly, Budapest 1964. 16. sz. 188-189 l.

Jánosvéti mester

lárd okv

Genthon István:
Középkori magyar
festészet. Bp. 1948.
7–8. l. képpel

Jánosréti mester

garamszentbenedeki kálvária-oltár (leírása) félévszázaddal korábbi a kolozsvári Tamásénál tehát 1370 k. készült

Radocsay D: Az esztergomi kiáll. m. anyaja.
SzM. 1955. 1. Sz.
9, 11. l. (képpel.)

Jánosvéti mester

vronoš B.E mes-
terrel 1494

l.

Gerevich Primás

208. l.
210, 211. l.
kepekkel

A Műemlékek Országos Bizottsága

Tekintetes Igazgatóságának

Budapest

Hőgyes Endre -u.10.

M.D.K.

Jánosréti mester, festő

névadó alkotása az 1470-es
évek során készült jánosréti főoltár.
Terveröje elsősorban festő volt, aki a
plasztikai díszre bevesebb ügyet vetek-
tőalakja Szt. Miklós. A másik jánosréti
melléroltár szolordísze a Madonna és Szt.
Dorottya figurája. Szerző kiteles mű. ./.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

akadémiai Kiadó, Bp.1967. 73 - 80 . old.

M.D.K.

Jánosréti mester, festő

... vén név hijján az egyes művek
Lelőhelynevei szerint csoportosítja
a mestereket, műveiket és jellemzi
a bányavárosok és Túróc XV. századi
faszobrászatát, s annak egymásra és
távolabbra való hatásait. (Garamszent-
benedek, Osztrópatak, a Lőcsei Vis do-
lorum-oltár, stb.)

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

akadémiai Kiadó, Bp.1967. 73 - 80. old.

1465

Maszlaghy II. 31. – 1. Közép: Kálvária
Zeitblom
Maszlaghy II. 32. – 2. Predella: Kir d, Mária és J.
Ism., Zeitblom mod.
Maszlaghy II. 5 – 3. Keresztvitel
Ism.
Maszlaghy II. 6 – 4. Pérbatétel
Ism.
Maszlaghy II. 7 – 5. Fettámadás
Ism.
Maszlaghy II. 8 – 6. Noli me tangere
Ism.
} Belsők

Maszlaghy II. 1. – 7 Olajfákhegye
Ism.
Maszlaghy II. 2 – 8. Judáscsók
Ism.
Maszlaghy II. 4 – 9. Ostorozás
Ism.
Maszlaghy II. 3. F – 10. Pilátus előtt
Ism.
} Külsők

35. a – j.) Jánosréti mester: Festett szárnyasoltár (szétszedett állapotban) Garamszentbenedekről 1480 körülről: Középkép: Kálvária (Gr. Máriával és Gr. Jánossal Predella: Fájdalmas Krisztus Máriával és Gr. Jánossal. Nyolc szárnykép Krisztus életéből merített jelenetekkel:

1465–70 körül

Középkép 157 × 112.5 cm, szárnyak 78 × 55 cm, predella 46 × 97 cm. Fa, tempera.

~~41~~ ~~Maszl~~

~~28~~ Gerevich: PA, 210 l. 1490 körül. Jánosréti mester, Garamszentbenedekről, Pimor képtár.

~~24~~ Gerevich: A régi magyar műv. eur. helyz. Bp. 1924, 12–13 l. 23 l.

32 Genthon RMF, 54–56 l. (repr. középkép 38. kép)

30 Péter: A magyar művészet története. I. kötet, Bp. 1930, 116 l.

~~16~~ Gerevich: Ujság 1916 julius 14, 4. lap.

~~76~~ Középképről: Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Uj Magyar Sion, VII–1876, 32 l.

~~23~~ Gerevich: Kolozsvári Tamás Bp. 1923, 32 l.

~~16~~ Gerevich: Régi és ujabb magyar képek a primási képtárban. Vasárnapi Ujság, 1916, 553 l. (repr. pred. 554 l.)

Esztergomi képtár

Jánosvéti mester

Jánosréti mester

segédje

(1)

1480

F

23. Szent Benedek apát. Felülcsúcsos lezárással. XV. sz. Fa, tempera, 84×44cm.

Gerevich: PA, 210-212 l.

Garamszentbenedekről, a jánosréti mester segédje. Függőkép.

Genthon: RMF, 60 l.

Jánosréti mester

festő

ívód

2

Csabai végvári

45. l

kodnak. Sőt a franczziákról sem akarun
izlése utól nem érhető példaként tűnv
idézzen elő. Szolgáljon például Néme
mint a művészetek és a jó ízlés hazáját
érzett tisztelettel találkozunk. A merre
nek körül, a mi bizonyítja, hogy a nér
minden nagyobb város arról tanuskod
osztály iparkodik magát beleélni a műv
állandó, mindennapi érintkezésben áll
kiegészítő részét képezik. Ott nem tel
tanuskodik a külső megjelenésében l
háza; ha nem áll módjában, inkább n
telenséget szolgálja, ha pedig jó módú
el. Botor szemfényvesztő cziczoma ner

Társadalmunk közömbössége melle
volnánk, a melyiken vagyunk, ha a korn
törekvéseket minden irányban. De vég
s buzgalma önmagában nem elégséges
virágzásra juttassa. Vajjon mit használ
megtagadják a szolgálatot? Magyarors
mint Colbert volt, a ki a franczia műv

JÁNOSRÉTI Hesta

91 8. 37-40

Új Művészet

JÁNOSRÉTI MESTER

Szt,Márton oltár Cserényből,1483,fenyőfa tempera, a jelenetek egyenként 79,5x75 - Szent Márton halála--- 91.8. 38,39

Új Müvészet

JÁNOSRÉTI MESTER

Kerny Terézia: Török Gyöngyi: A jánosréti Szent Miklós főoltár a Magyar Nemzeti Galériában. = BUKSZ, 1990. 3.sz. 377 - 379. p.

erősen negativ recenzió a könyvről

levelek sorakoznak.[1] A felső lezáró peremen lyuk van, amibe tobozformát illesztettek. Ez hiányzik a soproni példányon. Hasonlatos összefonódott delfinek láthatók az aquileiai múzeumban is, ott azonban az oldalak díszesebb faragásúak, mint ábrázolásunk.

A delfin szerepeltetése sepulchralis faragásokon egyátalában nem ritka, és amint a fenti példák igazolják, záró piramison is gyakrabban előfordul a római birodalom egyes tartományaiban. Mindenesetre Sopron területén tudtunkkal az első előfordulása. Kívánatos volna, ha az ebből a szempontból különösen érdekes faragás a soproni múzeumot gazdagítaná . . .

Sopron. *Csatkai Endre.*

Ásatások az óbudai Lepold-téglagyár mellett.

Budapest Székesfőváros áldozatkészségéből 1934. év augusztus—október havában középkori épületmaradványok és út után kutatva, a Testvérhegyi-dülőben az «óbudai mészégető és gőztéglagyár Lepold és fia utódja» telkén, és a vele észak felé szomszédos területeken végeztünk ásatásokat.

A GARAMSZENTBENEDEKI OLTÁR SZÁRNYKÉPE

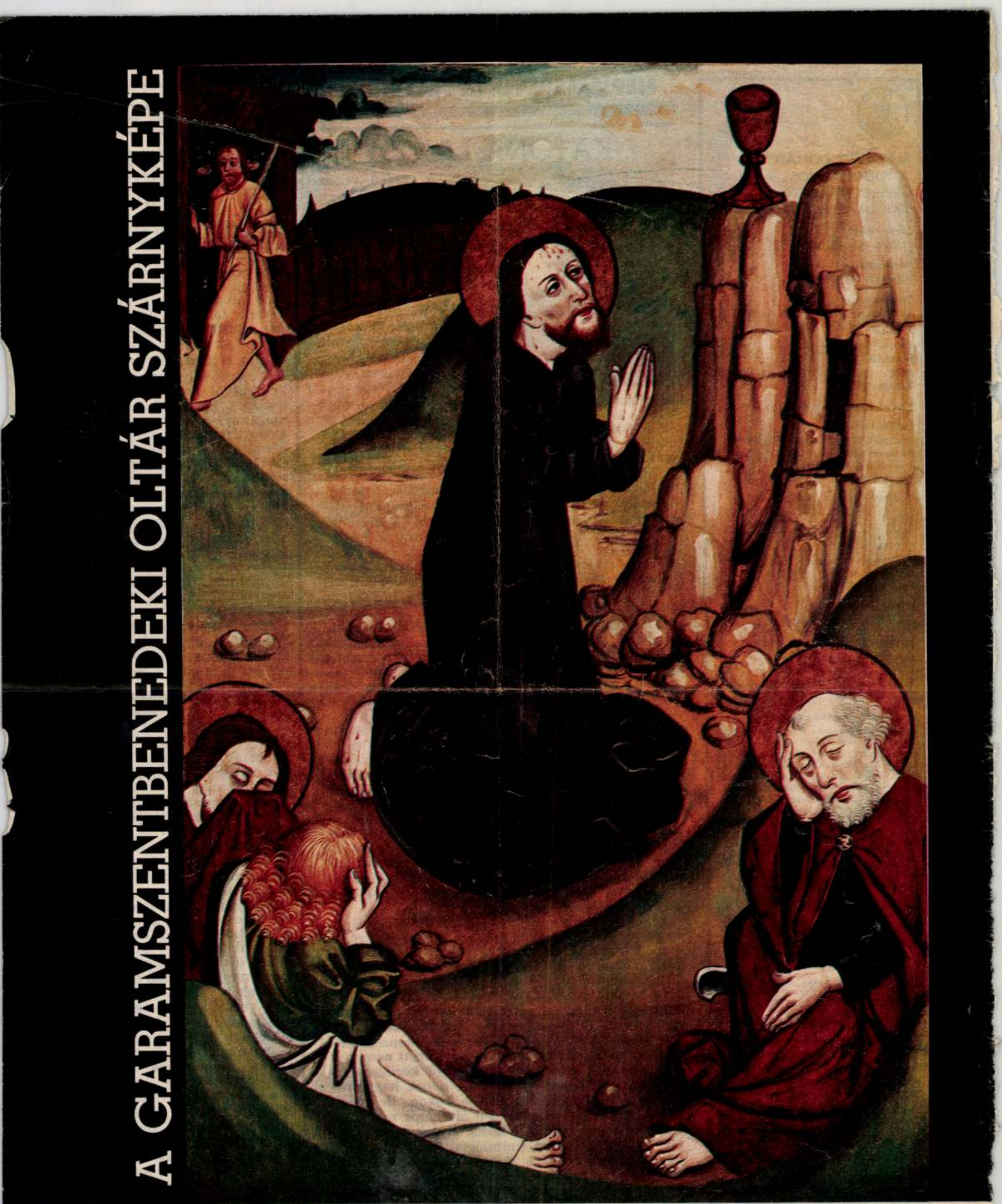

ÉLET és TUDOMÁNY
87/25

Mátyás visegrádi palotája • a megőrzött természet • a Szentendrei-sziget • Szőnyi István Zebegénye •

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT HETILAPJA

Főszerkesztő:
LUDAS M. LÁSZLÓ

Főszerkesztő-helyettes:
NÉMETH FERENC

Szerkesztőség:
Budapest VII., Lenin körút 5.

Postacím:
Élet és Tudomány
Budapest, Pf. 47
1428
Telefon: 215-290

Kiadja: a Hírlapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
VÁGNER FERENC vezérigazgató
Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Postacím: Budapest 1959
Telefon: 343-100, 336-130

Terjeszti a Magyar Posta

87.0863
Athenaeum Nyomda,
Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
Szlávik András vezérigazgató

Index: 25 245
ISSN 0013—6077

A szerkesztőbizottság elnöke:
SOÓS GÁBOR

A szerkesztőbizottság tagjai:
Ács Tamás, Andorka Rudolf, Antalóczy Zoltán, Bácskai Tamás, Barkóczi Ilona, Barta György, Berényi Dénes, Bontó László, Buda Béla, Csányi Vilmos, Fenyő Béla, Furka Árpád, Haraszty Árpád, Jakucs László, Jantsky Béla, Kapás Sándor, Kósa László, Kovács Géza, Kozma Tamás, Kulin György, Lázár Gabriella, Lengyel István, Makkai László, Németh Lajos, Nyíri J. Kristóf, Perényi Imre, Steiger István, S. Tóth László, Szabó Miklós, Székely Sándor, Szentgyörgyi Zsuzsa, Zách Alfréd

Olvasószerkesztő: Szőke István

Képszerkesztő: Ujvári Imréné

Tördelőszerkesztő:
Mohi Zsolt

Rovatszerkesztők:
Akácz László, Barabás Zoltán, Daniss Győző, Gajzágó Éva, Kerner István, Nagy Gézáné, Oláh Tamás, Pécsi Tibor

Fotóriporterek:
Bojtár Ottó, Hornyánszky Katalin, Németh Ernő

Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget

Terjeszti a Magyar Posta. Az Élet és Tudomány előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára

Előfizetési díj negyedévre 90,— Ft

Külföldön terjeszti
a „Kultúra" Külkereskedelmi Vállalat
Budapest, Pf. 149
3891

NÉPISMERETÜNK NAGYJAI

KATONA LAJOS

A múlt század végén *Katona* Lajos (1862—1910) zárkóztatta fel ismét a magyar folklórkutatást az európaihoz. Az utókor hol irodalomtörténészként, hol folkloristaként tartja őt számon, pedig személyében e kettő aligha választható szét. Valószínűleg maga sem gondolt ilyesmire. Igaz, hogy szakcikkeinek java része az irodalomtörténet körébe sorolható, de ezek éppúgy „folklórérdekűek" is, hiszen zömükben a középkor és az ókor világába vezetnek: oda, ahol a néphagyomány meg az irodalom még jóval szorosabban összefonódtak.

Néprajzi gyűjtést ugyan nem folytatott, de elméleti tanulmányait igen tág körű szakirodalmi érdeklődés, aprólékos gonddal kimunkált stílus és tárgyias gondolkodás jellemzi — ezért lehettek azok hatással mind kortársaira, mind tanítványaira. Talán azóta sem dolgozott világméretű folklórtémákon olyan kiterjedt irodalomtörténeti, köztörténeti, nyelvészeti, teológiai, filozófiai és néprajzi ismeretek birtokában magyar szakember, mint ő!

A középkor és az ókor nála elsősorban Nyugat- és Dél-Európát fogták időhatárok közé. A magyar kérdéskörökhöz az általános vallástörténet vezette el: a folklór felől közelítve a mitológia (néphit) és a vele szorosan egybenőtt mesevizsgálat érdekelte. A magyar folklorisztikának ez a két terület volt akkortájt leginkább művelt ágazata. Elődeinek munkáját kritikailag vizsgálta ő felül, s a romantikus kutatással szakítva az új, a pozitivizmusra* alapozott folklorisztikát állította szembe velük. Számára már nem esztétikai feladat volt a népköltészettel foglalkozni, hanem filológia és művelődéstörténet. Nem csodálni, hanem pontosan tanulmányozni kell a hagyományt, hogy az emberi és a nemzeti műveltséget megismerhessük! — hangoztatta. Részletes bírálatát úgy fejtette ki, hogy a romantikus elfogultságokat elvetette, de minden olyan munkát megbecsült, amelyben megbízható és felhasználható adatokat talált.

Szerepe volt a század végén önálló tudománnyá szerveződő magyar néprajz intézményi megalapozásában is. Részt vett a *Magyarországi Néprajzi Társaság* (1889) megalapításában, s ennek folyóiratában, az *Ethnographiá*ban fontos dolgozatokat tett közzé. Ő volt az első, aki megkísérelte felvázolni a néprajztudomány egységes rendszerét. Filológus létére ennek szerkezetét természettudományos ihletettséggel képzelte el; a pozitivista műveltségű tudósok között nem volt ez ritkaság. Olyan nagy horderejű kérdések izgatták, hogy vajon a különféle népek hagyományában az azonos, illetőleg a rokon, de mégis eltérő jelenségekre adható-e általános magyarázat. Továbbá: vajon a közös nyelv, a származás, a világszemlélet (mitológia, hitvilág) meg a földrajzi helyzet és a történeti sors miként befolyásolta a népek folklórjának (sőt teljes műveltségének) az alakulását? Milyen kapcsolat lehet etnikum és műveltség között? Sajnálatosan korai halála e kérdések megválaszolásában, sajnos, megakadályozta.

Kósa László

A HÁTLAPON

A GARAM-SZENTBENEDEKI OLTÁR SZÁRNYKÉPE

Különösen azóta, hogy 1954-ben újjárendezve nyílt meg az *Esztergomi Keresztény Múzeum*, még többen keresik föl ezt a csodálatosan gazdag gyűjteményt, amely az olasz, a németalföldi s a német és osztrák festőművészet remekein kívül a régi magyarországi képzőművészetnek megannyi remekét is magában foglalja. Alapítójaként azt a *Simor* János (1813—1891) esztergomi érseket kell tisztelnünk, aki magángyűjteményét 1875-ben nyitotta meg a nyilvánosság számára. Századunk húszas éveiben pedig megtetézték a gyűjteményt *Ipolyi* Arnold nagyváradi püspöknek (1823—1886) a múzeum birtokába kerülő műkincsei.

Az esztergomi *Prímási Palotában* látható állandó kiállításnak különösen értékes darabjai azok a szárnyas oltárok, amelyek javarészt még a török hódítás előtt — zömükben a középkori Magyarország felső vidékein — készültek, s éppen Simor és Ipolyi fáradozásának eredményeképpen menekültek meg.

Egy ilyen szárnyas oltárnak egyik szárnyképe látható hátlapunkon is, méghozzá pedig a *Jánosréti mester* (ő 1465 és 1490 között működött) alkotta *garamszentbenedeki* Kálvária-oltárnak egyik táblája. Igazi nevét nem ismerjük a mesternek (főművéről, a Nemzeti Galériában levő jánosréti oltáráról nevezték el), s az észak-magyarországi bányavárosok festőiskolájának volt vezető egyénisége.

Képünket — a Kálvária-oltár bal felső szárnyképét — azonban nem ő, hanem népes műhelyének egyik legelső segédje — tanítványa — festette. A mesternél jóval szerényebb képességű festő itt *Krisztust* ábrázolja az *Olajfák hegyén*. A jámbor kompozíciónak megkapóan naiv részletei mintegy távolról visszhangozzák a mesternek hazai táblaképfestészetünkkel legrokonabb hangját.

László István
Kép: **Szelényi Károly**
(Corvina Archívum)

Keller Anna

A JÁNOSRÉTI MESTER ÉS KÖRE A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI IRODALOMBAN*

„Az adatokat és műveket sajnálatosan nehéz kapcsolatba hoznunk. Szinte kizárólag a véletlennek köszönhető, hogy mi maradt meg belőlük, illetve mi és mennyi pusztult el. A pusztító vagy éppen kegyes véletlen a középkori filozófia Fortunájának szerepét játssza a művészettörténetben ... Az adatok és művek szerencsés megőrzése és teljes pusztulása ... két véglet. Szerencsénkre és bánatunkra ezek a legritkábbak. Köztük a lehetőségek sokasága rejtőzik – ismét szerencsés és szerencsétlen fordulatokkal."[1]

Gerevich Tibor az esztergomi Prímási Képtárról szóló 1916-os cikkében új „mesternévvel" bővítette a középkori magyar művészek sorát: a jánosréti mesterrel: ő körvonalazta elsőként a mester életművét is. A festő a jánosréti Szent Miklós templom főoltárának köszönheti a szükségnevét.[2]

E rövid kis cikk vált a jánosréti mesterrel foglalkozó tanulmányok, cikkek egyik „forrásává". A második világháború előtti magyar művészettörténeti irodalom két, középkori festészettel illetve szobrászattal foglalkozó művében jelentős helyet kapott a mester és köre. Genthon szerint „az első magyar mester, akinek emlékét nemcsak egy-egy többitől izolált képtábla őrzi, hanem működésének idejéről, helyéről s főképp intenzív hatásáról is tudni...:[3] Kampis Antal a jánosréti főoltár körül kikristályosodó bányavárosi stílus vezető művészének tartotta a Szent Miklós szobor faragóját.[4] E két művel kapcsolatban utalnunk kell egy problémára, melyet a II. világháború utáni szakirodalom is csak részben oldott meg: alig került sor a képek és szobrok együttes egészként, azaz szárnyasoltárként való vizsgálatára. Ezt a megosztottságot tapasztaljuk Radocsay Dénes munkásságában is.[5]

Radocsay nemcsak arra vállalkozott, hogy az egyes emlékekre vonatkozó bibliográfiai adatokat összegyűjtse, de kísérletet tett a stílusfejlődés felvázolására, az egyes műhelyek, mesterek tevékenységének körvonalazására. Az emlékanyag nagyszámú voltából és a részletkutatások hiányából szinte szükségszerűen következett, hogy Radocsay gyakran összegző megállapításokat tett, s igyekezett a társtalanul álló műveket is bizonyos iskolákhoz vagy műhelyekhez kötni. „Bárhol olvasunk bele, mindenütt azt látjuk, hogy legalább annyi a megoldatlan probléma, mint a megoldott."[6] Radocsay mindkét művében a 15. század második fele bányavárosi festészetének illetve szobrászatának vezető művészeként szerepel a jánosréti mester.[7]

A jánosréti oltárok

A jánosréti Szent Miklós templomból három oltár került a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményébe: a Szent Miklós főoltár, a Mária–Dorottya és a Passió mellékoltárok.[8] A középkori magyar festészettel és szobrászattal foglalkozó irodalomban a jánosréti Szent Miklós főoltár kapta a legnagyobb figyelmet. (1. kép) Az oltár szekrényének Szent Miklós szobrát 2-2 püspökszent és Szent Péter és Szent Pál képe veszi közre. A szárnyképek belső

*A cikkem alapjául szolgáló szakdolgozatot 1984-ben írtam az ELTE Művészettörténeti Tanszékén. A dolgozatomat 1989-ben dolgoztam át, és cikkemet 1989 augusztusában adtam le az Ars Hungarica szerkesztőségének. Az általam idézett művek között ezért nem szerepel Török Gyöngyi: A jánosréti Szent Miklós főoltár a Magyar Nemzeti Galériában (1989) c. könyve. E könyvről néhány utólagos megjegyzésemet l. a jegyzetek után.

oldalán nyolc legendajelenet látható, a külsőkön pedig Keresztrefeszítés és Olajfák hegye. A főoltárt Ipolyi Arnold és Divald Kornél is még a templom szentélyében látta.[9] Divald Kornél részletesebben beszámolt az oltár azóta elveszett oromdíszéről.[10]

A „névadó" Gerevich Tibor főleg a jánosréti főoltár mesterének festői stílusával foglalkozott.[11] (A csegöldi képek felbukkanásakor a mestert BE monogramistával azonosította. Gerevichnek a stílusbeli „fogódzót", az összehasonlító mércét a német művészet szolgáltatta, s a mestert alaptalanul a frank iskolához, közelebbről pedig Friedrich Herlin művészetéhez kapcsolta.[12]

Genthon István imponáló festő-vándorutat és életművet rajzolt meg. A mester „ifjúkorában megfordult Németország keleti határvidékén, Kölnben megcsodálta a Meister des Marienlebens-nek műveit. A hatvanas évek vége felé itthon van ... Garamszentbenedeken dolgozik. A 15. század hetvenes éveiben elkészíti főművét egyik körmöcbányai templom számára... A külföldi impulzusokat gyökereztette meg Magyarországon."[13]

Radocsay Dénes jelentős szerepet tulajdonított a jánosréti mesternek. A hatvanas-hetvenes évek felvidéki táblaképfestészetében három nagy földrajzi értelemben vett iskolát különített el: a bányavárosit, a kassait és a szepességit. Radocsay szerint a bányavárosi iskola vezető művésze volt a jánosréti mester. „Az oltár és főleg a középszekrény szokatlan beosztása a megszokott formákkal kevesebbet törődő, inkább a saját képzelete szerint alkotó tervezővel, festővel ismertet meg bennünket."[14] A mester festette a Szent Miklós legendajeleneteket és tanítványa vagy műhelytársa „jelentős részt vállalhatott a két külső kép megfestésénél."[15] Radocsay azonosította először a festőt a szobrász jánosréti mesterrel. „A jánosréti festő minden bizonnyal szobrász és festő volt egy személyben, a jánosréti főoltár Szent Miklós figurája plasztikai testvére a táblaképek síkalakjainak."[16] 1967-es korpuszában ezt a következőkkel egészítette ki: „az oltárkép táblaképekből szerkesztett kompozíciója, kevés plasztikai eleme már önmagában is valószínűsíti, hogy az épitmény festője faragta a retabulum figuráját."[17] Radocsay számára a festett képek és a szobor arcának fiziognómiai azonossága, az oltár felépítése elegendő bizonyíték volt szobrász és festő egy mesterben való azonosítására.

Feltűnő módon a Szent Miklós legendajelenetekhez a szakirodalom nem hozott analógiákat. A festő figuratípusait egyelőre a „sajátosan egyéni" jelzővel illethetjük, egyéb összehasonlításul szolgáló emlék hiányában. Stílusa konzervatív (a szent alakja nagyobb, mint a többi szereplőé) és progresszív (tájháttér) elemek keveréke. Az oltár legtöbbet elemzett képe a Keresztrefeszítés és az Olajfák hegye. E két jelenet a belsőkhöz viszonyítva tortebb tónusú, valószínűleg azért, mert a szárnyképek a templom falán függtek. A külső táblákon a drapériák redővetése, a lágyabb, finomabb arckifejezések, a gazdagabb tájhátterek eltérnek a legendajelenetekétől. Mindez azonban egyelőre kevés bizonyítékul szolgál a mester–tanítvány vagy –műhelytárs kapcsolat feltételezéséhez.

A Hans Pleydenwurff műhelyének tulajdonított Hof-i oltár Olajfák hegye táblájának kompozíciója (München, Alte Pinakothek) sok hasonlóságot árul el a jánosréti oltár külső képével.[18] Vagy mindkét tábla mestere ugyanazt a grafikai lapot használta fel a jelenet megfestésekor, vagy esetleg a Pleydenwurff képről készült fa- vagy rézmetszet szolgált a jánosréti oltár mintaképéül. Szent Péter alakjának megfestésekor a festő felhasználhatta Schongauer hasonló tárgyú rézmetszetét (L19) (2. kép) is.[19] A Keresztrefeszítés tábla metszetelőképeit Hoffmann Edith határozta meg. A mester Schongauer Keresztrefeszítés kompozícióját (3. kép) (L10) kombinálta E.S. mester Kálvária (L30) (4. kép) metszetével.[20] Ez utóbbiról vette át a keresztet átölelő Magdolna alakját.

Genthon István az oltáron az 1473-as évszámot olvasta, pontosabb információt nem adva a dátum helyéről.[21] Hoffmann Edith viszont a Schongauer metszet átvétele alapján mó-

dosította a jánosréti főoltár datálását. Mivel Schongauer metszetátvételek 1476 után mutathatók ki Németországban, tehát az oltár Keresztrefeszítés táblája ezután készülhetett.[22]

A jánosréti főoltár esetében a metszetátvételek meghatározása nem visz bennünket közelebb a mester stílusának eredetéhez, kapcsolataihoz. A metszet modellként való felhasználása mindössze azt mutatja, hogy a művész alkalmazta ezt a 15. század második harmadában általánosan elterjedt módszert. A jánosréti főoltár külső képeivel kapcsolatban gyakran felmerül az ún. „németalföldi hatás" kérdése. Gerevich meg a németországihoz hasonló intenzitású németalföldi hatásról írt.[23]

Genthon István kiemeli, hogy a mesternél a „németes, szűk háttér helyére a tárgyilagos miniatúraszerű flamand természetábrázolás lép".[24] Genthon utalt azonban arra is, hogy a magyar művészet „a németalföldi stílus rendkívüli nagyhatású fázisait a német művészet változásain, tehát közvetett úton érzi meg".[25]

Radocsay Dénes a 15. század második felének hazai festészetéről írva rövid áttekintést ad az európai áramlatokról, a német és osztrák festészetet érő németalföldi hatásról. Radocsaynál a 15. század második fele a hazai műhelyek nagyobb fokú önállósodásának korszaka, ezt előmozdította az is, hogy Magyarország „messze esvén Németalföldtől, Rogier van der Weyden hatása csak áttételekkel, közvetve érinthette hazai művészetünket, s így a távoli varázs szükségszerűen sokat vesztett eredeti intenzitásából, nem volt elég arra, hogy a magyarországi festészetet saját arculatához idomítsa."[26] A jánosréti mester művészetét „...csak szélesebb általánosságban jellemezhetik azok a korábbi megállapítások, amelyek szerint tájháttereiben németalföldi, színezésében flamand, típusaiban rajnai-kölni iskolázottság csillan meg."[27]

Török Gyöngyi szerint „Legjobban itt (a Keresztrefeszítés táblán) érezhető a németalföldi művészet hatása a hazai táblaképfestészetben addig szokatlan, a jelenet egész hátterét kitöltő, gazdag tájábrázolásban és néhány, a német művészeten keresztül átszűrődött kompozíciós motívum átvételében."[28] (5. kép)

Urbach Zsuzsa szerint a keresztet átölelő Magdolna németalföldi eredetű motívum, míg az egész kompozíció lazább átvétele egy németalföldi kompozíciós típusnak.[29] Ezeket az elemeket a jánosréti Keresztrefeszítés esetében E.S. mester és Schongauer metszetei közvetítették.

Az új németalföldi hatás nemcsak a németalföldi alkotások közvetlen ismerete, művészvándorlások, metszetek révén terjedt, hanem igen fontos volt az ún. „közvetítő állomások" szerepe.[30] A dél-németalföldi eredetű festészeti stílus fontos átvevő és kisugárzó helye közé tartozott Köln, Nürnberg, Bécs. Nürnberg és Bécs jelentős szerepet játszott ennek a „szűrt" és „átformált" németalföldi eredetű stílusnak Közép-Európa felé való terjesztésében.[31] Urbach Zsuzsa feltételezése szerint a németalföldi hatás két útvonalon érkezett Magyarországra. Az egyik – a szakirodalomban is legtöbbet említett – a nyugat felőli, tehát a német területek és Ausztria irányából. A másik, Urbach szerint rövidebb és közvetlenebb a Hanza városok, Lengyelország felőli hatás.[32] A különböző közvetítők kezén átformálódtak a Németalföldről érkezett művészeti impulzusok, s a magyarországi festők vagy fafaragók ezt a többé-kevésbé megváltoztatott, átszűrt „németalföldies" stílust vették át. A népszerűség és népszerűsítés eredményeként az egyes újítások vesztettek eredetiségükből; leegyszerűsödtek, durvultak.[33] A németalföldi művészet általánosabb hatása érvényesül a 15. század második felében a realizmus iránti fokozott igényben, a tájábrázolásban, a redővetésben, az érzelmek megfestésében.[34] A jánosréti külső táblák esetében szerintem ennek a „szűrt és átformált" németalföldi stílusnak a hatásáról beszélhetünk, melynek közvetítésében jelentős szerepet játszottak a különböző metszetlapok is. A tájháttérrel kapcsolatban Radocsayval értek egyet, miszerint csak általánosságban beszél-

hetünk a jánosréti külső jelenetek tájháttereinek németalföldi eredetéről.[35] A németalföldi eredetű „reális" tájháttér hamar elvesztette újszerűségét, s az egyes jelenetek állandó részévé vált. A jánosréti háttér elemei hegy, templom, vár több Keresztrefeszítés festményen előfordul.[36] A jánosréti festő korának általánosan elterjedt tájháttér toposzát használta, a megfestés módja azonban egyéni. A mélytávlatú háttér rézmetszetlapokon is megjelent, többek között Schongauer L.25-ös metszetén.

A főoltár egyetlen megmaradt szobrászi díszével, Szent Miklós figurájával igen keveset foglalkozott a szakirodalom.

Kampisnál a Jánosréti Piéta mestere elnevezést kapta a faragó. A mester alkotásait a redővetés tanulmányozása alapján kapcsolta össze. Így került a mester életművébe a jánosréti Dorottya és Mária, a Passió oltár domborműve, Szent Borbála, Szent Jeromos és a tájói Piéta relief. Az emlékcsoportot 1480–1500 közé datálta.[37] Kampis számára egy formai elem tanulmányozása elegendőnek bizonyult egy szobrász életmű összeállításához. Radocsay szerint csak azért érdemel figyelmet a szobor, mert ez a jánosréti mester egyetlen ismert plasztikai alkotása.[38]

Jaromir Homolka úgy véli, hogy a jánosréti Szent Miklós magán viseli Kassai Jakab stílusának nyomait, különösen a bajusz és a haj faragása emlékeztet a mester korai munkáira. Homolka ugyanakkor hangsúlyozza, hogy Körmöcbánya nem tartozott a nagyhatású művészeti központok közé, s itt egy sajátos helyi stílus alakult ki.[39]

A szobor faragója nem volt kiváló művész, egyelőre más emléket nem tudunk a szoborhoz kötni.

A jánosréti templomból még két mellékoltár került a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményébe. Az egyik szekrényében Mária és Dorottya szobra áll, a belső festményeken férfi és női szentek sorakoznak, a külső az Angyali üdvözletet ábrázolja. A Mária–Dorottya oltár szobraival Kampis Antal többször is foglalkozott. 1936-os tanulmányában az 1510-es évekre datálta, megállapítva, hogy mesterüket nem érintette a „stossi formavilág elgyűrűzése".[40] Négy évvel később az oltár elkészültét az 1490-es, 1500-as évekre módosította, s az ún. Jánosréti Piéta mesterének korai művei közé sorolta.[41]

Balogh Jolán egy bambergi Madonna-szoborban találta meg Mária köpenyének, a gyermek Jézus testtartásának párját. A két szobor között elég nagy a hasonlóság, de mint Balogh Jolán is hozzáteszi: valószínűleg valamilyen közös előképük lehetett.[42]

Radocsay Dénes – ismét csak a szárnyképek és a szobrok fiziognómiai azonosságára hivatkozva – egy mester művének tartotta az egész oltárt. Mindkét szobor „a helyi lokális stílus szülötte", idegen hatásoknak kevés közük volt hozzájuk, bár a két szobor drapériaformái több egyidejű német szobron is megfigyelhető.[43] A táblaképek „kontúros előadásmódja, határozott élénk színei a jánosréti mester műhelygyakorlatára vallanak."[44]

A két szekrényszobor idealizált, „bájos" arca, és az S vonal a lágy stílus formavilágára emlékeztet. A szekrényszobrok kissé konzervatív stílusához analógia a wrocławi múzeum Szent Katalin szobra.[45] A jánosréti templom másik mellékoltárának szekrényében egy Krisztus siratása dombormű látható, szárnyképein pedig Passió jelenetek. (6. kép) Divald Kornél nem tulajdonított különösebb művészi értéket a Passió oltárnak, helyesen érzékelve, hogy a dombormű előképe egy kvalitásosabb mű volt. „Mestere valószínűleg Körmöcbányán élt s a környékbeli szerényebb igényű falusi templomok számára faragott ... sohasem járt Nürnbergben és az európai művészet más főbb helyén sem."[46] Csánky Miklós néhány jeleneten (például az Ostorozás) vagy beállításban a boroszlói Borbála oltárról merített inspiráció jeleit fedezte fel.[47] Kampis Antal az oltár domborművét a Jánosréti Piéta mesterének nevezett faragó művének tartotta, s az 1490-es évekre datálta.[48] Radocsay Dénes analógiaként egy fuldai domborművel vetette össze a jánosréti reliefet.[49] Számára

ez igazolná, hogy a „bányavárosi művészet önállósága nem azonos semmiféle provinciális elzártsággal."[50] Az oltár szárnyképeinek festője a jánosréti mester egyik tanítványa lehetett, s a dombormű faragója is e műhelyből kerülhetett ki.[51] Ewa Polak-Trajdos a lengyelországi brzezinai oltár kompozíciójával hasonlította össze a középszekrény domborművét, s utalt Weit Stoss hasonló témájú rézmetszetével (L3) való hasonlóságra is.[52] A Krisztus siratása téma igen népszerű volt Sziléziában, főleg Boroszlóban.[53] A lengyelországi anyaggal való hasonlóság a típus általános elterjedésére bizonyíték. A tájói kis relief is erre utal, mintsem közös műhelyre.

A jánosréti dombormű Szent Mártájának arca sok hasonlóságot mutat a garamszentbenedeki Úrkoporsó Három Mária a sírnál jelenetének nőalakjaival.

A szárnyképek jeleneteit, az egyes alakokat durva elrajzolások, anatómiai bizonytalanságok, torz arckifejezések jellemzik. A festő valószínűleg grafikai előképeket használt, néhány jelenet hasonlóságot mutat E.S. mester Passió metszeteivel.[54] (7–10. kép) A jánosréti oltárok a dél-német területen kialakult oltártípushoz tartoznak. Az új típusú oltár magja a mély szekrény szobrokkal vagy relieffel. „A szekrény hangsúlyt, kiemelkedő oromzatot kap, a szárnyak laposságával ellentétben festőien kimélyül."[55] Az új típusú oltár első németországi példája Hans Multscher sterzingi oltára. Ez a típus hosszas fejlődés eredménye, több művészeti forrásból táplálkozott.[56] A jánosréti főoltár és a Mária–Dorottya oltár még a multscheri őstípushoz tartoznak: oltárszekrény szabadon álló szobrokkal. Ez a felépítésű oltár sokáig népszerű maradt a magyarországi művészetben.[57] A Passió oltár már egy következő fejlődési fokot képvisel, „a színes szoborcsoport a festménynél is elevenebb, gazdagabban ábrázolt élőképek megjelenítésére alkalmas."[58]

A jánosréti templom egykori felszereléséhez tartozott egy Kálvária csoport. Az 1713-as canonica visitatio említést tesz egy Keresztrefeszített Krisztusról, s Mária és Szent János evangélista szobrairól.[59] Divald Kornél a „templom déli kapujának előcsarnokában" látta Mária és János evangélista körülbelül egy méter magas szobrát. A Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében lévő Szűz Mária és Szent János evangélista szobrok azonosak lehetnek a Divald által említett Kálvária figuráival, bár nem bizonyított egyelőre a két figura jánosréti származása.[60] Mária kéztartása, a drapéria ívelt vonala Schongauer metszetről (L14) származik.[61] A Szent János szobor arca átfaragott, stílusukban nem kapcsolódnak a jánosréti oltárokhoz.

Jánosrét Körmöcbányától néhány kilométerre fekvő, pár száz lelket számláló falu. A középkorban sem volt jelentősebb település. Koneshaj, Schwabenhof és Windischdorf falvakkal együtt 1429-ben került örök jogú zálogként Körmöcbányához.[62] A templom oltárai valószínűleg nem Jánosréten készültek, hanem valahol másutt. Ipolyi feltételezése szerint a Szent Miklós főoltár a körmöcbányai Boldogságos Szűz Mária templomból került Jánosrétre a 18. században.[63] Ipolyi feltevését a körmöcbányai származásról alátámasztaná az a tény, hogy a szárnyképek a falon lógtak, tehát eredetileg nem e templom számára készülhetett az oltár.[64] A 18. századi vizitációk már a jánosréti templomban említik a Szent Miklós oltárt.[65] A falu Szt. Miklós templomát körmöcbányai mesterek építették.[66] A szlovák műemléki topográfia szerzője szerint 1487-ben fejezték be az építkezést.[67] A körmöcbányai plébániatemplomnak, melyet Szűz Mária tiszteletére szenteltek, számos oltára volt. Ezek közül elsőként Szent Zsigmond oltárát említik 1391-ben. 1428-ban Windisch Péter állított Szent Miklós tiszteletére oltárt. Az oltár javadalmául szolgáló Windisch Péter-féle alapítvány 500 aranyforintból állott, s egy később Tindel Jakabnak és Dorottyának eladott házból. Az oltár jövedelme azonban még 1490 előtt megszűnt és a rectorságot hosszabb időre szüneteltették. 1475 körül az oltár rectora Wanderer György volt, aki nagy szegénységben élt és oltárigazgatósága alatt elenyészett az oltár fennállásának jogcíme.

1500-ban találkozunk Bálint nevével, akit a Szent Miklós oltár rectoraként említenek. Hogy ki és mikor újította föl az oltárigazgatóságot, nem tudjuk.[68] A vártemplomot 1490 körül átalakították, de nincsenek adataink erről az építkezésről.[69] A reformáció tanainak terjedésével a körmöcbányai templom az evangélikusok kezébe került. A katolikusok 1673-ban nyerték vissza a templomot.[70] Ekkor új oltárokat állítottak, az épület új berendezést kapott. A főoltárt 1715-ben szentelték fel Szent Katalin tiszteletére, emelett még négy mellékoltára volt a templomnak (Nepomuki Szent János, Krisztus feltámadása, Szent Borbála, Szent Kereszt). A plébániatemplomot a múlt században (1884) újjáépítették.[71] Nem tudni, mi történt a templom középkori berendezésével.

A templomokról meglévő néhány adatot egyelőre még nehéz egymással kapcsolatba hozni. A jánosréti főoltár a 70-es évek körül készült, viszont a jánosréti templomot csak 1487-ben jegyezték be. Nem tudunk semmit a körmöcbányai Szent Miklós oltárról sem. A számunkra fontos hetvenes-nyolcvanas években elapadt az oltár jövedelme (igaz, ez csak az altarista jövedelmére vonatkozik), ugyanakkor megszűnt az oltár fennállásának jogcíme is. Nem tudjuk azt sem, hogy az 1428-as Szent Miklós oltár helyére állítottak-e egy újabb oltárt Körmöcbányán a templom újjáépítésekor. A jánosréti templomot Szent Miklós tiszteletének szentelték, de nem biztos, hogy az építkezés befejezése után a templomban oltárokat állítottak. A középkori oltárnál furcsa, hogy a szárnyképek a falon lógnak, de a szétszerelésre sor kerülhetett a 17–18. században is, amikor az oltár elé egy tabernákulumot helyeztek. Nincs bizonyítékunk arra sem, hogy a jánosréti templom oltárai Körmöcbányán készültek.

A jánosréti mesterhez kötött egyéb emlékek

Gerevich Tibor cikkének megjelenése után a legtöbb szerző a jánosréti mester (azaz a jánosréti főoltár mestere) sajátkezű alkotásának tartotta a garamszentbenedeki Kálvária oltárt. A középképen Kálvária (11. kép), a predellán Vir Dolorum, a szárnyképeken Passió jelenetek láthatóak. Az oltár 1875 előtt került az esztergomi Keresztény Múzeumba, Simor János prímás gyűjteményéből. A szárnyképeket szétfűrészelték, Mucsi András feltételezése szerint erre 1875-ben kerülhetett sor, új a képek keretelése.[72] Gerevich Tibor stíluskritikai alapon tulajdonította egy mesternek a garamszentbenedeki Kálvária és a jánosréti főoltárt. A mestert „a széles, nyers festésmód, gyors ecsetvezetés, sötétkék pentimentóval aládolgozott erős körvonalak, erőteljes telt színek, magas, meredek homlokú férfitípusok, nagy pupillájú szemek, lehúzott szájszél, túl nagy végtagok, csak a második íznél behajtott kézujjak jellemzik."[73] Az oltár elkészültét a garamszentbenedeki templom 1482-es újraszentelésével hozta kapcsolatba.[74] Később az 1490-es évekre datálta az oltárt, melynek középképét és predelláját festhette a vezető mester, a szárnyképeket pedig segédeivel együtt.[75]

Genthon István főleg a garamszentbenedeki oltár stílusa alapján kapcsolta a jánosréti mestert a kölni Mária élete sorozat festőjéhez. A középkép Mária alakja a kölni mester Mária templombamenetele (München, Alte Pinakothek) táblájának Szent Anna alakjára emlékeztette Genthon Istvánt. A mester „nyugodt előadásmódjával és szelíd érzelmességével még tipikusan Pleydenwurff generációjának emléke, stílusa a hetvenes évek bonyolultabb képszerkesztésétől, mozgalmasságától és ébredező realizmusától távol áll".[76]

Radocsay az 1470-es évekre keltezte az oltárt, s elfogadta Gerevich megállapításait mester és tanítvány szétválasztására vonatkozóan.[77] A Kálvária két alakja „szinte szoborszerűen mintázott, plasztikusan formált, ami valószínűvé teszi, hogy a jánosréti mester festő és szobrász is volt egy személyben."[78]

1. A jánosréti Szent Miklós főoltár. Budapest, MNG

2. Martin Schongauer: Olajfák hegye, rézmetszet

3. Martin Schongauer: Keresztrefeszítés, rézmetszet

4. E. S. mester: Kálvária, rézmetszet

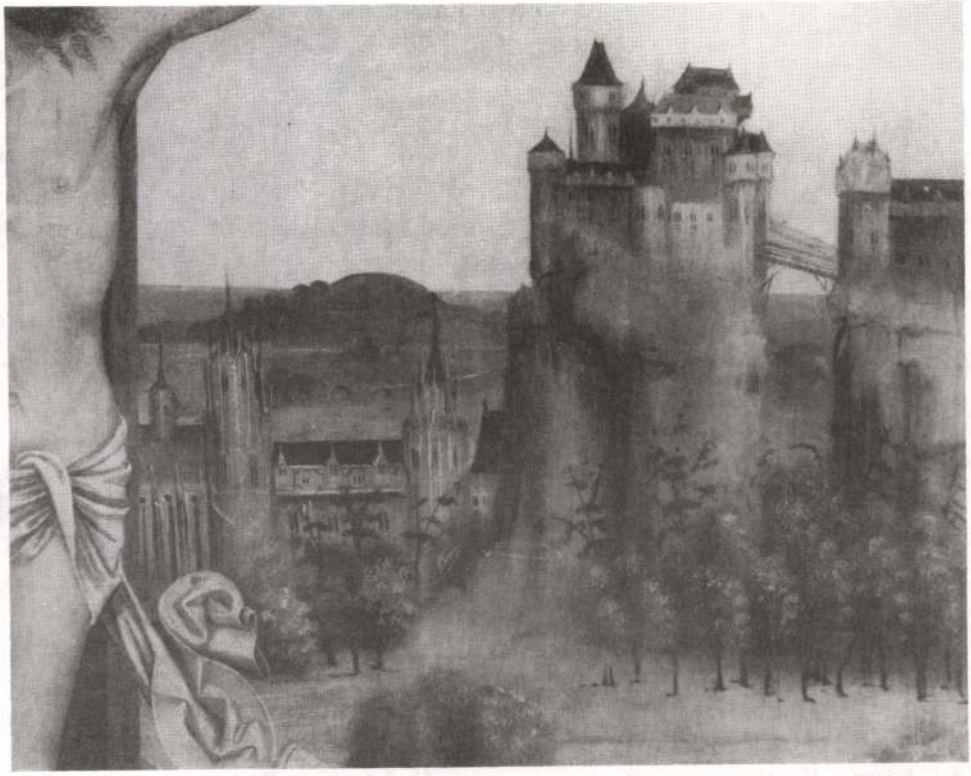

5. A jánosréti Szent Miklós főoltár külső szárnyképe a Keresztrefeszítés részletével. Budapest, MNG

6. Passió mellékoltár Jánosrétről (restaurálás előtt). Budapest, MNG

7. E. S. mester: Júdás csókja, rézmetszet

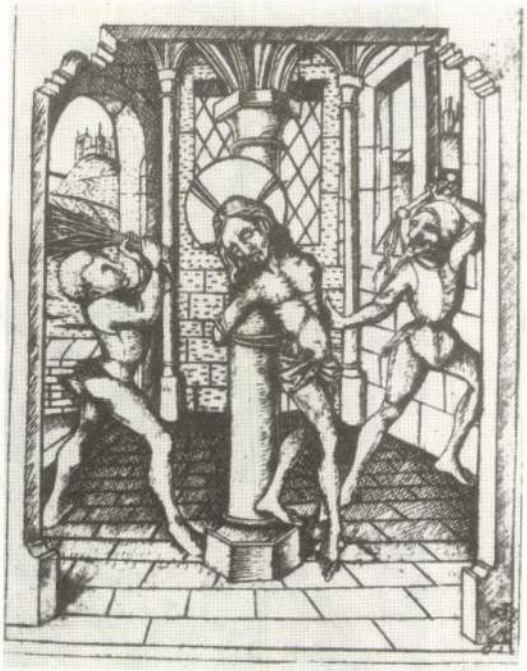

8. E. S. mester: Krisztus ostorozása, rézmetszet

9. E. S. mester: Sírbatétel, rézmetszet

10. E. S. mester: Feltámadás, rézmetszet

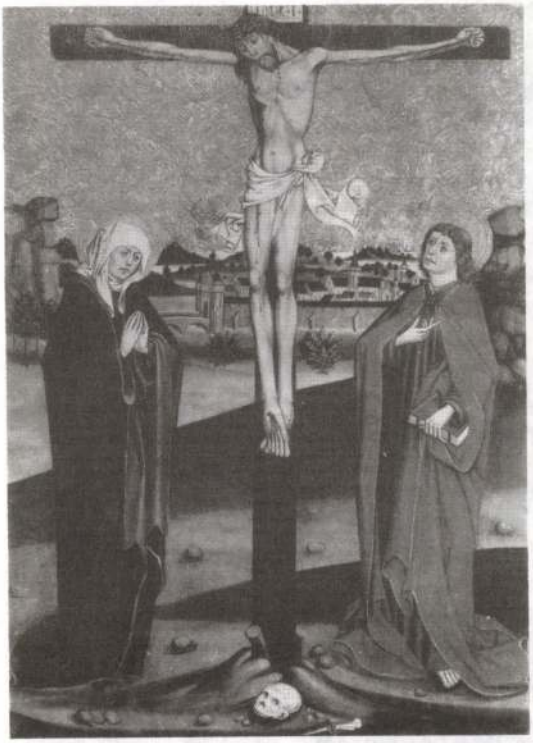

11. Kálvária-oltár Garamszentbenedekről. Kálvária középkép. Esztergom, Keresztény Múzeum

12. F. V. B. mester: Kálvária, rézmetszet

13. A cserényi Szent Márton oltár (restaurálás előtt). Budapest, MNG

14. Szent István és Szent László Vitfalváról. Túrócszentmárton, Slovenske Národné Múzeum

Prokopp Mária utalt arra, hogy az oltár Kálvária középképének mustrája megegyezik az ugyancsak Garamszentbenedekről származó Úrkoporsó (Esztergom, Keresztény Múzeum) sátortetejének aranymustrájával.[79] Az aranyhátterek mustra-sablonjai nemcsak egy művész vagy műhely kizárólagos tulajdonába tartoztak. „Fel kell tételeznünk tehát, hogy a sablonok hagyományozás, csere, vagy ami valószínűbb, adásvétel tárgyai voltak."[80]

A garamszentbenedeki oltár két legkvalitásosabb képe a középkép és a predella. Festőjük azonban sohasem járt Kölnben, mint ahogy azt Genthon feltételezte. A középkép kompozíciója, a figurák beállítása, Krisztus feje, a tájháttér egyes elemei megegyeznek F.V.B. monogramista azonos témájú rézmetszetével (L7) (12. kép) A flamand metsző 1475–1500 között működött Bruges-ben.[81] Nem elképzelhetetlen, hogy e metszet vagy egy erről készült másolat szolgált a garamszentbenedeki középkép előképéül. Az oltárt így inkább a hetvenes évek második felére datálnám.[82] A garamszentbenedeki szárnyképeken a tájhátterek kopárabbak, egyszerűbb a redővetés, durvább az alakok megfestése, mint a középképen.

A garamszentbenedeki apátság történetét Knauz Nándor dolgozta fel. Az épületek múlt századbeli restaurálásakor felnyitották a templom oltárainak kőlapjaiban az ereklyék elhelyezésére kivájt üregeket. Három mellékoltárnál üres tokot, illetve selyem foszlányokat találtak, két mellékoltárnál és a főoltárnál ép tokok kerültek elő. Ezek közül csak a főoltár és az egyik mellékoltár tokját nyitották föl. Ez utóbbi a következő szöveget tartalmazta: „..hoc altare in memoriam S. Crucis In anno domini 1483 in festo Translacionis Benedicti consecrauimus."[83] Az apátsági templomot 1483-ban szentelték föl újra. A 17. században az apátsági templomot átalakították, elsőként a gótikus főoltárt szedték szét.[84] A 17–18. századi egyházlátogatási jegyzőkönyvek nem említik az apátsági templomot, mivel ez a főkáptalan tulajdona volt.[85] Az 1881-es tűzvész után 1882-ben Storno Ferencre és fiára, Kálmánra bízták a monostor helyreállítását. Jelentésükben ezt írták: „A négy pillérhez ragasztott copfoltárok levétele után előtűntek a pillérek alján eredeti szobrász megoldással készült középkori oltárok, melyeket csak restaurálni kellett. A fő- és mellékapszisban levő oltárokat azonban teljesen újakkal kellett felcserélni."[86] Mucsi András szerint a kérdéses Kálvária oltár 1875 előtt került a prímási képtárba, ezért nem említi Knauz monográfiája sem.[87]

Különös, hogy Garamszentbenedekről három Kálvária oltár került elő: Kolozsvári Tamásé, a fent említett és egy 1495-ből származó oltár (mindhárom az esztergomi Keresztény Múzeumban). Ez utóbbit a prefektus lakosztályának kápolnájában említi az 1829-es Rudnay féle canonica visitatió.[88] Valószínűleg ez eredetileg is itt állt. Az 1483-as felszenteléskor a templomban állt egy Kálvária mellékoltár, ezt bizonyítja a már idézett hártyaszalag. Az oltárt szent Kereszt tiszteletére szentelték fel, s ez lehet egy Kálvária oltár is, mivel az 1495-ös oltár feliratán is a szent kereszt szó szerepel. Kérdéses azonban, hogy Kolozsvári Tamás vagy a jánosréti mester oltárára vonatkozik az említett hártyaszalag szövege.

Jánosréti mester harmadik sajátkezű alkotásának a cserényi Szent Márton oltárt (13. kép) tartja a szakirodalom, mely 1880-ban került a budai Nagyboldogasszony templomba, majd innen 1901–1907 között a Szépművészeti Múzeumba, s később pedig a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményébe.[89] Az oltár középszekrényében Szent Márton, Szent János evangélista és Szent Miklós szobra áll. A szárnyképek 8 jelenetet mutatnak be Szent Márton életéből. Az oltár predellája Veronika kendőjét ábrázolja Péter és Pál között. Ipolyi Arnold még a cserényi templomban látta az oltárt, s leírja az azóta elveszett oromzatot: „Superiores vero turriculae et baldachini operis gothici solum in fragmentes exstant, cum statua Christi spinis coronati. Statuae autem B.M.V. et b. Nicolai ep. quae ibidem (in mensa arae locatae) occurrunt, reliquiae collectae sunt antiquorum altarium, quorum per heterodoxos

dissectorum meminit visit. an. 1692 et 1713."[90] E leírás alapján tételezte fel Radocsay, hogy a besztercebányai múzeum három Cserényről származó szobra (Vir Dolorum, Szűz Mária és János evangélista) a Szent Márton oltár oromzatához tartozott.[91] Az oltárszárnyak külső oldalán lévő felirat közli az oltár elkészültének dátumát és a megrendelő nevét „Anno domini 1483 completum est hoc opus in die sancte barbare: istas tabulas iussit fieri honestus vir Georgius Petrovics."[92] Egyelőre azonban nem tudunk semmit erről a Petrovics Györgyről, akinek személye talán közelebbi felvilágosítással szolgálna az oltár készítőiről is. Genthon István B.E. monogramistának tulajdonította ezt az oltárt,[93] de a két mű között nagy a kvalitásbeli különbség, a csegöldi festő sokkal tehetségesebb. Radocsay szerint a jánosréti mester sajátkezű és egyben utolsó ismert alkotása a cserényi oltár. Az oltár szobrainak analógiájaként a mosóci Szent Fülöp és Jakab oltárt említi. „Kicsi a távolság a mosóci és a cserényi szobrok között, a mosóci ifj. Jakab és a cserényi evangélista János aprócsigás, parókaszerű hajkoronája, valamint a két szoborcsoport simább felületekkel mintázott öltözéke szemlélteti közelebbi rokonságukat."[94]

A mosóci ifj. Jakab szobor drapériájának redővetése más, mint a cserényi szobroké. A mosóci figurán elől öblösek a redők, a cserényi szobrokon élesebb, derékszögű a redővetés. A cserényi szobrok faragója nem volt azonos a jánosréti Szent Miklós szobor faragójával sem. Az oltár szárnyképei sem árulnak el rokonságot a jánosréti táblákkal. Nagyobb a hasonlóság a garamszentbenedeki szárnyképekkel.[95] A cserényi oltár a már említett új típusú oltár (azaz mélyebb szekrényű, szabadon álló figurákkal) késői képviselője. Konzervatívságra utalnak a szárnyképek is: csak egy jelenet tájhátteres, a többin mellvéd látható a figurák mögött, a csoportfűzés, a szereplők mozdulatai nem árulnak el nagy változatosságot.

Az eddig említett oltárokat a szakirodalom a jánosréti mester (azaz a jánosréti főoltár mestere) sajátkezű alkotásainak tartotta. A legtöbb szerző a mester mellett működő tanítványokat, segédeket vagy követőket különböztetett meg. Ezek közül a legjelentősebbek a jakabfalvi és a csegöldi oltárok festői.[96] A jakabfalvi Szent Jakab legendát ábrázoló képekhez tartozott egy Szent Jakabot ábrázoló középkép, melyet Ipolyi még a templom karzatán látott, ez azóta elveszett.[97] A szárnyképek egy ideig a besztercebányai plébánia templom Oltári Szentség kápolnájában voltak, s később kerültek az esztergomi gyűjteménybe.[98] Radocsay a jánosréti mesterhez való kapcsolódás hangsúlyozása mellett a „lőcsei Vir Dolorum oltár művészetével párhuzamos századvégi festői irányzat" képviselőjeként említi a jakabfalvi szárnyképek festőjét. A jakabfalvi táblák szerintem nemcsak a lőcsei Vir Dolorum oltár művészetével párhuzamos irányzat képviselői, hanem szorosabb stíluskapcsolat fűzi össze őket. Radocsay Dénes a lőcsei festőnek tulajdonította a zólyomszászfalui Remete Szent Pál és Antal főoltárt.[99] A szentjakabfalvi képek analógiáit szerintem inkább e körben kell keresni. A figurák felépítése, arctípusok, a drapériák redővetése, a gazdagabb és változatosabb tájháttér is a lőcsei és zólyomszászfalvi oltárokhoz kötik a jakabfalvi jeleneteket. BE monogramista képei (4 zenélő angyal, 3 apostolokat és segítőszenteket ábrázoló táblák külső oldalán: Krisztus az Olajfák hegyén, Keresztvitel, Krisztus Pilátus előtt). Az Olajfák hegye tábla bal alsó sarkában az 1494-es évszám olvasható. A képek a Szabolcs-Szatmár megyei Csegöldről kerültek Esztergomba.[100] Gerevich Tibor a jánosréti mesterrel azonosította a festőt.[101]

Csánki Miklós BE monogramistát a jánosréti mester tanítványának tartotta, akinek első műve lenne a lőcsei Vir Dolorum oltár. A lőcsei Keresztelő Szent János és Szent Jakab táblák mustrája megegyezik a csegöldi apostolokat és segítőszenteket ábrázoló képekével.[102] Mustraegyezés azonban még nem bizonyíték stíluskapcsolatra, s az alakok is kevés rokonságot árulnak el a lőcsei képekkel. Genthon a jánosréti mester tanítványának tartotta

BE festőt, míg Radocsay szerint csak megfordult a műhelyben.[103] A csegöldi mester stíluskapcsolatai is valószínűleg más körben keresendők.

A „jánosréti kör" szempontjából fontosabb néhány, nem különösebben kvalitásos töredék. Túrócbéláról a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményébe került táblák külső jelenete az Angyali üdvözletet, a belső festmények az Utolsó vacsorát és a Mannahullást mutatják be. Divald a két belső képet a mosóci Szentháromság oltár stílusához hasonlította. Az Angyali üdvözlet kompozíciója „sokkal művészieseb, ... finomabban van megfestve. Alakjai szinte németalföldiesek." Divald az ecsetkezelés alapján feltételezte, hogy a táblák mestere inkább falképeket festett.[104] Lajta Edit utalt a túrócbélai táblának a cseh Doudleby-ből való Utolsó vacsora jelenettel való kompozíciós megegyezésére.[105] Ugyancsak hasonló elrendezésű Mihály festő Ksiaz Wielki-i oltárának e jelente.[106] Valószínűleg közös metszetelőképük lehetett. Radocsay Dénes a mosóci Szent Fülöp és Jakab oltárt is a túrócbélai jelenetek festőjének tulajdonította.[107] Fényképek alapján azonban egyelőre nehéz megítélni, hogy valóban azonos-e a festő. Gerevich Tibor, majd Radocsay Dénes is a túrócbélai képekhez kapcsolta az esztergomi Keresztény Múzeum gyűjteményében lévő, báti Angyali üdvözletet és Szent Katalint és Borbálát ábrázoló táblákat.[108] A két képet Báton az Alexandriai Katalin megtérését ábrázoló táblákkal közös keretbe foglalva antependiumként használták.[109] Mucsi András a mustraegyezések alapján feltételezte, hogy a báti antependium összeállítása a garamszentbenedeki Szent Vér kápolna mesterének közreműködésével történt.[110] E két emlékhez szorosabban köthető a vitfalvi Szent Imrét, Istvánt, Lászlót és Sebestényt (Túrócszentmárton, Slovenske Národné Múzeum) bemutató táblák.[111] (14. kép)

A túrócszentmártoni múzeum egy, apostolokat ábrázoló töredékén a figurák arcfelépítése, modellálása a cserényi oltáréhoz hasonló.[112] Az említett töredékek a figurák felépítésében, a kevéssé egyénített arctípusokban, a bonyolultabb beállítások kerülésében, a sematikus tájhátterekben, az architektúra részletek egyszerűségében a garamszentbenedeki Kálvária és a cserényi Szent Márton oltár szárnyképeihez kapcsolódnak, de nem utalnak szorosabb stílusbeli kapcsolatra a jánosréti Szent Miklós oltárral. E többé-kevésbé provinciális-konzervatív stílusú emlékkörből a garamszentbenedeki közép- és predellakép festője emelkedik ki. Tehát megkérdőjelezném a jánosréti mester szükségnév jogosultságát ezeknél a műveknél.[113] Ezzel kapcsolatban utalnék arra is, hogy a szakirodalomban gyakran használatos mester, tanítvány, segéd kifejezések inkább kvalitásjelzők, mint konkrét műhelykapcsolatra utaló fogalmak: tehát a mester a kvalitásosabb művész, s ő az, aki a kortárs művészet újításaira is érzékeny. Radocsay korpuszaiban kísérletet tett e fogalmak konkretizálására.

Hans Huth 1923-as könyve mindmáig alapvető a középkori műhely- és céhéletre vonatkozóan.[114] Radocsay szerint a Huth szerint rekonstruált műhelygyakorlat iránymutató lehet a magyarországi viszonyokra is, mivel „Legényeink hosszas vándorújtuk során a nyugati kézműves viszonyokkal ismerkedtek meg, s itt szerzett emlékeik, tapasztalataik hatottak hazai tevékenységükre."[115]

A garamszentbenedeki-cserényi emlékcsoport esetében a stiláris kapcsolatok mellett nincsenek adataink arra vonatkozóan, hogy e művek egy műhely produkciói-e vagy sem. S kérdéses az is, hogy jogosult-e a mester, tanítvány elnevezések használata e csoporton belül, mert ezek a fogalmak egy konkrét műhelyszervezet létezését tételeznék fel. Szorosabb műhelykapcsolatra utalhatnának az egyes keretelések hasonlóságai is. A kereteket a legtöbb esetben újabbkori pótlásokkal egészítették ki, bár ez feltételezhetően az eredeti szerint történt. A legtöbb tábla újrakeretezett vagy megcsonkított. A jánosréti főoltár szekrényének hátoldala kiegészített, a jánosréti Passió mellékoltár szekrényét a szárnyké-

pekkel közös keretbe foglalták, s a garamszentbenedeki oltár keretelése sem eredeti. A cserényi oltár szekrényét is újabbkori pótlásokkal egészítették ki.[116] Egyelőre tehát a szekrények, keretelések sem adnak biztos támpontot a műhely létéhez.

Nem lokalizálható a garamszentbenedeki-cserényi emlékcsoport készítési helye sem. A garamszentbenedeki apátsági templomot 1483-ban szentelték fel újra. Valószínűleg az újjászentelés alkalmából a templomot újabb oltárokkal látták el, s itt egy nagyobb létszámú műhely működött, amely talán más megrendelőknek is dolgozott. Nem helytálló a Radocsay által használt bányavárosi iskola fogalom sem, mivel ez inkább a művek lelőhely szerinti csoportosítására vonatkozik, mintsem stiláris sajátosságokat jelöl. A jánosréti főoltár esetében is akad néhány vitás kérdés. Az oltár szobrászi és festészeti díszítése nem egy mester munkája, fiziognómiai azonosság még nem bizonyíték arra, hogy az oltár tervezője inkább festő, mint szobrász volt. A középkori oltárkészítő műhelyek birtokában nemcsak kompozíciós metszetlapok, aranymustra sablonok, de oltárrajzok is voltak. Ez utóbbiak valószínűleg nemcsak egy műhely kizárólagos tulajdonába tartoztak. A jánosréti főoltár típusa nem egyedülálló a magyarországi művészetben.[117] A jánosréti főoltár Keresztrefeszítés táblájának esetében a „szűrt" és „átformált" németalföldi hatást a metszetek (és talán rajzok, vázlatkönyvek) közvetítették.[118] Az alsó-magyarországi bányavárosok felé a lengyelországi művészet közvetítő szerepével is számolnunk kell.

A garamszentbenedeki-cserényi emlékcsoportra erősebb konzervativizmus és provincialitás jellemző, mindkét egészben fennmaradt oltár típusa is régies. Valószínűleg a bevezetőben említett kegyes véletlen, írásos dokumentáció segítségével és a lengyelországi szerényebb minőségű emlékanyag kutatásával fény derülhet e kör, valamint a jánosréti oltárok keletkezési körülményeire.

RÖVIDÍTÉSEK

Folyóiratok
AH: Ars Hungarica
MM: Magyar Művészet
MűÉ: Művészettörténeti Értesítő

A gyakran idézett művek
Divald 1911: Divald K.: Magyarország csúcsíveskori szárnyas oltárai. Bp. 1911
Esztergom 1964: Boskovits M.–Mojzer M.–Mucsi A.: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára. Bp. 1964
Genthon 1932: Genthon I.: Régi magyar festőművészet. Vác 1932
Gerevich 1916: Gerevich T.: A régi magyar festészet a primási képtárban. Az Újság. 1916. júl. 14.
Ipolyi Schematismus: Ipolyi A.: Schematismus historicus dioecesis Neosoliensis. Neosolii. 1876
Kampis 1940: Kampis A.: A középkori faszobrászat Magyarországon. Bp. 1940
L: Lehrs, M.: Geschichte und Kritischer Katalog des deutschen, niederländischen und französischen Kupferstichs im XV Jahrhundert. I–IX. Bécs, 1908–34
MNG 1984: A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. Szerk. Mojzer M., Bp. 1984
A művészet története... 1983: Aradi N.–F. Tóth R.–Galavics G.–Marosi E.–Németh L.: A művészet története Magyarországon. Bp. 1983
Radocsay 1955: Radocsay D.: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955
Radocsay 1967: Radocsay D.: A középkori Magyarország faszobrai. Bp. 1967

JEGYZETEK

1. MOJZER M.: Tabula-Figura-Imago MűÉ XXVI. (1977) no. 2, 105.
2. Gerevich 1916, 4.
3. Genthon 1932, 54 skk.
4. Kampis 1940, 57 skk.
5. Radocsay 1955., Radocsay 1967.
6. VÉGH J.: A régi magyarországi táblaképfestészet kutatásának problémái AH. IV. (1976) 27. Bár Radocsay Dénes utalt rá, „hogy az európai szárnyasoltár-történet hazai vetülete a magyarországi faszobor-anyagnak a táblaképekéhez hasonló összegyűjtése után biztosabban rajzolható meg." (Radocsay 1955, 25, j.)
7. Radocsay 1955, 103 skk, Radocsay 1967, 73 skk.
8. MNG 1984, 40, 43, 55.
9. Ipolyi Schematismus 321.
10. Divald 1911, 42. Az oltár oromdíszes képe a jánosréti templomban: Bars vármegye monográfiája Bp. 1903, 41. Szárnyképekkel együtt:

Vasárnapi Újság, 1913. júl. 20. 574. – Gch. (Gerevich Tibor) A kassai múzeum. Radocsay Dénes így írja le az oltár oromdíszét: „Az oltár két szárnya és szekrénye fölött alacsony fiálésor húzódik. Szekrénye fölött kétoldalt egy-egy félszamárhátívvel zárt mérműves faragványdísz veszi közre a karcsú oszlopokból kialakított szoborfülkét, melynek felső részében három fiatorony szökik a magasba." (Radocsay 1967, 176)

11. GEREVICH T.: A régi magyar művészet európai helyzete Bp. 1924. 23. Szerinte a mester Morvaország és Bécs számára is dolgozott. V. ö.: Radocsay 1955, 205, 296 jegyz.

12. Gerevich 1928, 208 skk.

13. GENTHON I.: Középkori magyar festészet Bp. 1948. 7.

14. Radocsay 1955, 103. Török Gyöngyi elfogadja Radocsay véleményét, hozzátéve, hogy „az oltár szobrászi díszítést kívánó részeinek festői megoldása arra enged következtetni, hogy tervezője elsősorban festő lehetett." (MNG 1984, 40)

15. Radocsay 1955, 103.

16. RADOCSAY D.: Néhány gótikus faszoborról. Bulletin du Museé National Hongrois des Beaux Arts XIV (1959) 45.

17. Radocsay 1967, 57.

18. A. zu SALM–G. GOLDBERG: Alte Pinakothek München. Katalog II. München, 1963, 166–169.

19. FLECHSIG, E.: Martin Schongauer Strasbourg, 1951, 319, 1475–85 között.

20. Hoffmann 1937, 19.

21. Genthon 1932, 56.

22. Hoffmann 1937, 9. E. Flechsig Schongauer L 10-es metszetét is 1475–85 közötti időszakra teszi.

23. Gerevich 1916, 4.

24. FENYŐ I.–GENTHON I.: Régi magyar képek a Szépművészeti Múzeumban MM. IV. (1928) 75.

25. Genthon 1932, 13.

26. Radocsay 1955, 94.

27. Radocsay 1955, 104.

28. MNG 1984, 42.

29. URBACH ZS.: A németalföldi festészet és a magyarországi művészet kapcsolata a 14–15. században. Beszámoló a kutató csoport középkori és reneszánsz művészettel foglalkozó felolvasó üléséről AH XXI (1975) 327.

30. KURTH, B.: Über den Einfluss der Wolgemut Werkstatt in Osterreich und im angrenzenden Süddeutschland. Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes der K. K. Zentralkomission für Denkmalpflege X (1916) 100.
A Németalföldről kiinduló szobrászvándorutak térképe: PAATZ, W.: Prolegomena zu einer Geschichte der Deutschen Spätgotischen Skulptur im XV. Jahrhundert. Heidelberg, 1956, VIII. térkép.

31. A nürnbergi festészet jelentős „közvetítő" mesterei voltak Hans Pleydenwurff és Michael Wolgemut. Hans Pleydenwurff készítette 1462-ben a boroszlói Szent Erzsébet templom oltárát. A nürnbergi festészet közvetítő szerepére példa: BAUM, J.: Niederlandische Einwirkungen auf die Ulmer Malerei des Späten 15. Jahrhunderts. Oud Holland LII (1935) 27–39. Az osztrák Schottenmeister Mária élete sorozata is Wolgemut–Pleydenwurff művészetéhez kapcsolódik. BAUM, E.: Katalog des Museums Mittelalterlicher Osterreichischer Kunst. Bécs–München 1971, 96–97. A Schottenmeister hatása a liptószentmiklósi Mária és a medgyesi főoltáron érezhető. (A művészet története... 1984, 136–137.) A rajnai területeken Köln volt a dél-németalföldi stílus „átvevő" és „kisugárzó" helye. Főleg a Mária élete mester hatása jelentős. SCHMIDT, H. M.: Der Meister des Marienlebens und sein Kreis. Düsseldorf, 1978. A bécsi művészetben már 1450 előtt jelentős szerepe volt a németalföldi művészet hatásának. Ebben az időben az új stílus forrása a dél-német festészet volt, a hatvanas években közvetlen kapcsolat alakult ki a németalföldi művészet és a bécsi művészek között. Gotik in Osterreich, Krems ander Donau, 1967, 74. A németalföldi festészet német művészetre gyakorolt hatásának rövid összefoglalása: SNYDER, J.: Northern Renaissance Painting, New York, 1985, 227–238.

32. Urbach i. m. 326. Az alsó-magyarországi bányavárosok élénk kereskedelmet folytattak Nyugat-Európával. A magyar rez kivitele Lengyelországon keresztül történt. (PAULINYI O.: A középkori magyar réztermelés gazdasági jelentősége. Károlyi Árpád Emlékkönyv. Bp. 1933, 404, 5. j.) A 15. században Nürnberg „kimagaslóan vezető szerepet játszott a magyar piacon." (Paulinyi i. m. 414) A nürnbergi kereskedők Boroszló érintésével Krakkón keresztül érték el az alsó-magyarországi bányavárosokat, onnan pedig Budát. (SCHWOB, U. M.: Kulturelle Beziehungen zwischen Nürnberg und den Deutschen im Südosten im 14 bis 16 Jahrhundert. München. 1969 5.) Kereskedelmi utak térképe: Matthias Corvinus und die Renaissance in Ungarn, 1458–1541, Schallaburg 1982, X. tábla. E kereskedelmi utak nemcsak árukivitelre szolgálhattak, de művészeti tárgyak, stílusok „forgalmára" is. Török Gyöngyi a mosóci oltárral kapcsolatban feltételezte, hogy Buda is közvetítője volt a németalföldi stílusnak. Diplomáciai kapcsolatok, vásárlások révén flamand műalkotások kerültek a budai udvarba, s így példaképül szolgálhattak a magyar művészeknek. V. ö.: GY. TÖRÖK: Beiträge zur Verbreitung einer Niederländischen Dreifaltigkeitsdarstellung im 15. Jahrhundert. Eine Elfenbeintafel aus dem Besitze Philipps des Guten von Burgund. Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlung in Wien 81 (1985) 28. skk.

33. Rogier van der Weyden (Roger de la Pasture). Brüsszel, 1979, 47. Összehasonlításul, a nagy példaképek, híres mesterek alkotásainak durvább, szinte népművészet szintjén való másolására Otto-MICHALOWSKA, M.: Zu Problemen der Malerei in der Übergangszeit. Sprawozdania Wydzial Nauk o Sztuce, 95 (1977) 111–122.

34. Snyder, J. i. m., idézett fejezet.

35. Radocsay 1955, 103.

36. A németalföldi művészet hatásának hangsúlyozása a tájháttérrel kapcsolatban: ZEHNDER, F. G.: Gotische Malerei in Köln. Altkölner Bilder von 1300–1550. Köln, 1989. A fejezet címe: Vom Goldgrund zur Landschaft: der niederländische Einfluss in Köln, p. 68–70. Magyarországi példák a jánosrétihez hasonló tájháttérre: a telkibányai Kálvária oltár, 1480 k. Esztergom, Keresztény Múzeum. Schongauer L 10-es metszetét felhasználó, B.M. mesternek tulajdonított tábla: STANGE, A.: Deutsche Malerei der Gotik, VII, Nachd. 1969, 45. kép. Szintén e metszetet vette alapul egy krakkói Keresztrefeszítés (KRUPINSKA-PALAMARZ, E.: Pejzaz w Krakowskim

malarstwie tablicowym konca XV i początków XVI wieku. Folia Historiae Artium, XVI (1980) 92–93, 4–5. képek) Ugyancsak e metszet volt az előképe a cseh Doudleby-i oltár táblájának. (PESINA, J.: Tafelmalerei der Spätgotik und der Renaissance in Böhmen. 1450–1550. Prága, 1958, 57. kép) Ez az új, mélyebb távlatú tájháttér a miniatúrafestészetben is jelentkezett. „A korábban Henrik csukárdi plébános által díszített pozsonyi Missáléba későbbi tulajdonosa, Han János a pozsonyi Szent Márton templom kanonokja a jánosréti mester stílusával rokon, gazdag színezésű, mély perspektívájú tájakkal ékes jeleneteket festett." A művészet története... 1983, 140. A missale három átfestett jelenete: Keresztrefeszítés, Olajfák hegye, Angyali üdvözlet (HOFFMANN E.: Henrik csukárdi plébános miniátor. Az Országos Szépművészeti Múzeum Évkönyvei IV (1924–25) 80 skk.)

37. Kampis 1940, 57 skk. A stílus előzményét egy selmecbányai szoborban vélte felfedezni. (V. ö. MNG 1984, 65) A Szent Jeromos szobor párja Kassáról került elő. Radocsay 1967, 64; MNG 1984, 52.

38. Radocsay 1967, 74.

39. Homolka, J.: Gotická plastika na Slovensku, Bratislava, 1972, 69, 71.

40. Kampis A.: Hazai faragásunk néhány középkori emléke. MM. XII (1936) 272

41. Kampis 1940, 57

42. BALOGH J.: L'origine du style des sculptures en bois de la Hongrie médiévale AHA IV (1957) 244, 252, 27-es jegyzet

43. Radocsay 1967, 74; 141, 316 jegyz. A drapériaformákhoz analógiaként 2 frank-thüringiai analógiát említ, helyesebb azonban az a megállapítása, mely szerint a boroszlói Szent Erzsébet templom Mária oltárának néhány szereplőjével tart fiziognómiai rokonságot a jánosréti Dorottya szobor.

44. Radocsay 1955, 106.

45. Képe: BRAUNE, H.–WIESE, E.: Schlesische Malerei und Plastik des Mittelalters, Lipcse, 1929, 71 és Slaska rzezba Gotycka, Wroclaw, 1968, 70 kép. A Mária szobor bizonyos részletformáihoz (S vonal, a haj megfaragása, a gyermek Jézus) analógia: a garamtszentbenedeki oltár Mária szobra. Képe: Homolka i. m. 25. Az oltár szárnyképeihez analógia a hasonló megoldású zatori oltár. Képe: GADOMSKI, J.: Gotyckie malarstwo tablicowe Malopolski. 1420–1470, Varsó, 1981, 79–80. Az angyali üdvözlet elég rossz állapotú, nehéz stíluskapcsolatait megállapítani. Hasonló kompozíció: Gadomski i. m. 133–134, különösen a wolowieci oltár.

46. Divald 1911, 43.

47. CSÁNKY M.: A szepesi és sárosi táblaképfestészet 1460-ig. Bp. 37. Az Osotorozás és Keresztvitel jeleneteken azonos néhány figura, de egyéb kapcsolatot nem fedezhetünk fel a két oltár között.

48. Kampis 1940, 59.

49. Radocsay 1967, 74. Nem túl szerencsés analógia a fuldai dombormű, csak Krisztus teste hasonló a jánosrétihez. Képe: DEMMLER, T.: Ein Fuldaisches Holzrelief im Kaiser Friedrich Museum. Amtliche Berichte aus der Königlichen Kunstsammlungen XXXII (1910–11) 47.

50. Radocsay: Néhány gótikus... i. m. 122.

51. Radocsay 1967, 74.

52. POLAK-TRAJDOS, E.: Wiezi artystyczne Polski ze Spiszem i Slwacja od polowy XV. do poczatkow XVI wieku. (Rzezba i malarstwo). Wroclaw–Varsó–Krakkó, 83, 93. kép.

53. BRAUNE–WIESE i. m. 43. A reliefcsoporthoz analógia a swidnicai oltár mesterének 1493-as domborműve. Képe: i. m. 94.

54. LEHRS, M.: i. m. II. Passiójelenetek: L 37–47 és L194–195. Képük: i. m. 143–152, 200–201.

55. A magyar művészet... 1983, 138 és BOGYAI T.: Adatok a középkori magyar oltárdíszítő művészet történetéhez. Regneum. Bp. 1942–43, 16.

56. PAATZ, W.: Süddeutsche Schnitaltäre der Spätgotik. Heidelberg, 1963, 14–15. V. ö.: TRIPPS, M.: Hans Multscher, Ulm, 1969, 13–17.

57. Lőcse, Szent Katalin oltár, 1460 körül, Nagyröce, Szent Quirinus oltár, 1470 k., Nagyturány, Szent Katalin oltár, 1490 k. (képük: GLATZ, A. C.: Doplnky k Spisskej tabulo'vej mal'be z obdobia 1440–1540 1. Zbornik Slovenskej Národnej Galérie. 3 (1975) 26, 30) Liptószentkereszt, Szent Katalin 1510 k., (GLATZ, A. C.: Goticke Umenie. Túrócszentmárton, 1975, no. 21) Dubrava Szent Miklós oltár, 1513, Háromszlécsi Szent Miklós oltár, 1510–20. (Képük: BIATHOVÁ, K.: Maliarske prejavy Stredovekého Liptova, Pozsony, 1983, 130–131.)

58. A művészet története... 1983, 139–140.

59. Esztergom, Prímási levéltár, Visitationes canonicae, liber 14, pagina 118. Jánosrét 1713-as vizitációja.

60. Divald 1911, 43 és MNG, 46.

61. BALOGH J.: L'origine i. m. 245.

Török Gyöngyi a szobrok kis méretéből arra következtetett, hogy a figurák egy Kálvária oltár szekrényében álltak. Távolabbi analógiaként Erasmus Grasser pippingi Kálvária szobrait említi. MNG 1984, 46.

62. KRIZKÓ P.: Körmöcbánya birtokának keletkezése és fejlődése. Századok XIX (1885) 256.

63. Ipolyi Schematismus 321, átvette Genthon 1932, 54, Radocsay 1955, 103.

64. V. ö.: Bars vármegye mon. i. m. 41.

65. Esztergom, Prímási Levéltár, Visitationes canonicae, liber 14, p. 118 (1713); liber 22/a p. 224 (1731).

66. NIEDERHAUSER E.: Csehszlovákiai művészettörténeti folyóiratok, MűÉ X (1961) 65.

67. Súpis Pamiatok na Slovensku. II Szerk.: A. Güntherová, Pozsony 1968, 260. A templomot 1912-ben és 1935-ben is renoválták.

68. KRIZKO P.: A körmöcbányai katolikus egyházközösség története, Bp. é. n. 6 skk.

69. KRIZKO P.: A körmöcbányai katolikus... i. m. 10.

70. Bars vármegye mon. i. m. 205.

71. KRIZKO P.: A körmöcbányai vártemplom helyreállításának története Bp. 1887.

72. Esztergom 1964, 128.

73. Gerevich 1916, 4.

74. GEREVICH T.: Kolozsvári Tamás, az első magyar táblaképfestő. Bp. 1923, 32.

75. Prímás album 1928, GEREVICH T.: Esztergomi műkincsek, 210.

76. Genthon 1932, 56.

77. Radocsay 1955, 104.

78. RADOCSAY D.: Gótikus festmények Magyarországon, Bp. 1963, 21. Mucsi András szerint „Határozottan megfogalmazott, zárt körvonalú

alakjai a szobrászatban is jártas művészegyéniségre vallanak." A stílusfogalmak átváltódtak műfajra! (Esztergom 1964, 128)

79. PROKOPP M.: A garamszentbenedeki Úrkoporsó Bp. 1982, 28. Ez a mustra lengyel területeken is elterjedt volt: WALICKI, M.: Malarstwo polskie XV. wieku Varsó, 1938, 26, 4. ábra.

80. BEKE L.: Az ornamentika a középkori festészetben. Táblaképeink mustrás aranyhátterének vizsgálata. Szakdolgozat, 1968, 58 (ELTE Művészettörténeti Tanszék).

81. HOLLSTEIN, F. W. H.: Dutch and Flemish Etchings, Engravings and Woodcuts XII, Amszterdam, é. n., 146.

82. F.V.B. mester metszetén János evangélista alakja, a felfelé fordított fej, Krisztus teste, a kereszt, valamint Mária ruházata hasonlít a Szent György legenda mesterének Keresztrefeszítésére (Bonn, Paulushaus, Jézus szíve kápolna; Schmidt i. m. kat. 26. a 1470-es évek közepe) János evangélista alakjához analógia: Mária élete mester-köre: Keresztrefeszítés, Brüsszel, Musées Royaux, Schmidt i. m. kat. 13.

83. KNAUZ N.: A Garam-melletti szentbenedekrendi apátság I. Bp. 1890, 41–42.
Az apátság 15. századi történetéről igen kevés ismeretes. A bányavárosok csapatai 1442-ben felégették a monostort, s néhány évig heves harcok színhelye volt Garamszentbenedek környéke. Az apátokra vonatkozó okleveles adatok: Knauz i. m. 79–83.

84. HAICZL K.: A garamszentbenedeki apátság története Bp. 1913, 93.

85. Haiczl i. m. 120. A Haiczl által átnézett vizitációk: 1674, 1713, 1731, 1755, 1779.

86. Haiczl i. m. 105. A templomnak 1766 után (1882-ig) a következő oltárai voltak: Szent Benedek főoltár, Szűz Mária, Nepomuki Szent János, Szent Orbán, Szent Anna, Keresztelő Szent János, Szent József. (Haiczl i. m. 99)

87. Esztergom 1964, 128.

88. Radocsay 1967, 167 „O crux adoranda o crux veneranda ano dni 1495". Az oltár szekrényének tűzvész előtti képe: Simor Album Esztergom Bp., 1886, 198. Tűzvész utáni: Radocsay i. m. MűÉ 1960, 2–3.

89. MNG 1984, 53.

90. Ipolyi Schematismus 100.

91. Radocsay 1967, 159.

92. MNG 1984, 54.

93. Genthon 1932, 59 skk.

94. Radocsay 1967, 79.

95. Török Gyöngyi szerint a szárnyképek festőjének „stílusa a tanítvány szintjén marad". Az oltárszárnyak stílusa „közvetlenül kapcsolódik a jánosréti Szent Miklós-főoltáréhoz". Ugyanakkor utal arra is, hogy a jelenetek „kevésbé festői stílusa" garamszentbenedeki szárnyképekkel mutat rokonságot. (MNG 1984, 53–54)

96. Genthon 1932, 58 skk. A jánosréti mester tanítványának – illetve követőjének – tartotta a jakabfalvi festőt, BE mestert, a túrócbélai festőt, a jánosréti Passió oltár festőjét, a szepesi Szent Antal oltárok mesterét és János mestert.

97. Ipolyi Schematismus 135.

98. IPOLYI A.: A besztercebányai egyházi műemlékek története és helyreállítása, Bp. 1878, 151.

99. Radocsay 1955, 108.

100. DÁVID F.: A csegöldi mester, 1964. Szakdolgozat, ELTE Művészettörténeti Tanszék.

101. GENTHON I.: Régi magyar... i. m. 24.

102. CSÁNKY M.: A lőcsei Vir Dolorum oltár. MM. XIII (1937) 54, 58.

103. Genthon 1932, 60, Radocsay 1955, 107. Ipolyi Schematismus 232.

104. Divald 1911, 50 skk.

105. LAJTA E.: J. Pesina Tafelmalerei der Spätgotik und der Renaissance in Böhmen MűÉ VIII (1959) 170. Az oltár képe Pesina i. m. 55.

106. WALICKI, M.: Malarstwo Polskie. Gotyk. Renesans. Wczesny. Manieryzm. Varsó 1961, 104, a festő 1477–91 között működött.

107. Radocsay 1955, 106.

108. Radocsay 1955, 106.

109. Divald 1911, 23, 25, 26 képek.

110. Esztergom 1964, 114.

111. A vitfalvi belső képek mustrája a mosóci Szent Fülöp és Jakab oltár szárnyképeivel azonos Beke i. m. 12. A templomról: NÉMETHY L.: A vitházi templomról. Archaeológiai Értesítő XXX (1910) 59–61, 1–4. képek; Glatz Gotické umeni i. m., 34.

112. Glatz Gotické umeni... i. m., 30.

113. Kérdéses marad az emlékcsoport megnevezése – a műhely avagy szükségnévvel ellátott mester? Ha ez utóbbi lehetőséget választjuk, kit illetne meg a mester elnevezés? A garamszentbenedeki középkép festőjét, vagy a cserényi festőt vagy szobrászt? A szükségnév feltételezné művész egyéniség létét, de az emlékcsoport művei kevés individualitásról tanúskodnak. V. ö.: MAROSI E.: Az interpretáció problémái a középkori művészet történetében – fogalmi apparátus és kvalitások. Ars Hungarica XIII (1985/1) 40. és a szükségnévvel járó problémák tárgyalására REYNAUD, N.: Les maîtres á «noms de convention». Revue de l'Art. 42 (1978) 41–53, valamint: Anonieme Ulaamse Primitiven. (Kiáll.) Brügge, 1969.

114. HUTH, H.: Künstler und Werkstatt der Spätgotik. Augsburg, 1923.

115. Radocsay 1967, 57.

116. A jánosréti főoltárt 1968-ban, a Mária–Dorottya oltárt 1970-ben, a Passió és a cserényi Szt. Márton oltárokat 1973–74-ben, a garamszentbenedeki Kálvária oltárt 1972–75-ben restaurálták. A jegyzőkönyvek az MNG, illetve az esztergomi Keresztény Múzeum tulajdonában.

117. Oltárrajzok reprodukciói: Hans Huth i. m. 13–40. ábrák. A bazeli Kunstmuseum gyűjteményében található rajz bizonyos azonosságokat árul el a cserényi Szent Márton oltárral. Képe: Huth i. m. 22–23. A jánosréti főoltár típusához l. a fenti 57. jegyzetet.

118. Bár a rajzokat és vázlatkönyveket a 15. század második felében egyre inkább háttérbe szorították a fa- és rézmetszetek, de szerepük nem elhanyagolható a műhelyek művészeti példatárában.

*

A szakirodalomban főleg a jánosréti külső jelenetekkel kapcsolatban merült fel a németalföldi hatás kérdése. Török Gyöngyi szerint a jánosréti külső táblák festője ismert németalföldi műveket, tehát közvetlen hatásról beszélhetünk (v. ö.: Török Gy. i. m. 41 skk, 48) A szerző által felsorolt festői stílussajátosságok (pl. a táj harmonikusan összehangolt színei, a részletekbe menő gondos festői megfogalmazás) nem feltételezik

szükségszerűen németalföldi festmények (s főleg nem a Panofsky által „the founders" névvel illetett festők műveinek) ismeretét. Mindezen festői újítások a „közvetítő" és „szűrő" állomásokon keresztül is eljuthattak Magyarországra. (V. ö. 29–30–31. jegyzetemben idézett irodalom, valamint A művészet története... 1984. i. m. 136–137).

Török Gyöngyi a jánosréti mester „legszemélyesebb művének a jánosréti passiójeleneteket" (i. m. 46) tekinti. A mester szerinte egy népes műhely élén állt, „mint ezt a jánosréti főoltár belső és külső jeleneteinek egymástól eltérő festésmódja és a rokon emlékek nagyobb csoportja bizonyítja." (i. m. 46) A garamszentbenedeki oltár középképét és predelláját a korábbi szakirodalommal ellentétben nem a jánosréti főoltár mesterének tulajdonítja, hanem egy tanítványának, s utal a cserényi Szent Márton oltárral való hasonlatosságra is. (i. m. 46) Cikkemben utaltam rá, hogy a mester, tanítvány elnevezések használata konkrét műhely létét tételezi fel; a jánosréti főoltár és az ehhez kötött emlékanyag esetében egyelőre kevés adatunk van egy konkrét műhelyszervezet kialakítására.

Török Gyöngyi közli az 1908-as fotó alapján az oltár rekonstrukcióját oromzattal együtt, s megjegyzi, hogy az „oltár építészeti részletei" a garamszentbenedeki Úrkoporsóval mutatnak rokonságot; tehát nem elképzelhetetlen, hogy az oltár mestere Garamszentbenedeken tevékenykedett. Egy itt működő műhelyt én a cserényi-garamszentbenedeki oltárok elemzésekor tételeztem fel. Azt hiszem, érdemes lenne ezt a szálat tovább vizsgálni, hiszen az apátságot 1483-ban szentelték újra, s valószínű, hogy ekkor a templom berendezését is felújították; melyet egy itt működő műhely végzett el.

Anna Keller: **Der Meister von Jánosrét und sein Kreis in der kunsthistorischen Literatur**

Der sogenannte Meister von Jánosrét bekam seinen Notnamen vom ehemaligen Hauptaltar der Kirche von Jánosrét (Ungarische Nationalgalerie). In der Literatur über die mittelalterliche ungarische Malerei und Bildhauerkunst erhielt der Meister eine wichtige Rolle. Der Zweck dieses Artikels ist die Literatur über diesen Meister und seinen Kreis kritisch zu betrachten und der Versuch, die Werke die diesem Meister und seiner Werkstatt zugeschrieben sind, zu differenzieren.

Nach Allgemeiner Auffassung werden diesem Meister drei eigenhändige Werke zugeschrieben: der Kalvarienaltar von Garamszentbenedek (Esztergom, Christliches Museum), der Nicolausaltar von Jánosrét, der Martinsaltar von Cserény (Ungarische Nationalgalerie, Budapest); nur die zwei letzteren weisen eine genauere Stilbeziehung zu einander auf. Die beiden letzten Altäre zeigen sicher eine Nähe zu den Fragmenten aus Bát (Esztergom, Christliches Museum) Túrócbéla (Ungarische Nationalgalerie, Budapest), Vitfalva und zu einem aus unbekannter Provinenz (Túrócszentmárton, Museum).

Der Artikel behandelt kurz den Einfluss und die Übernahme der Kupferstichen, Altarformen und den Einfluss der niederländischen Kunst. Im falle des Hauptaltars von Jánosrét darf man von diesem indirekten Einfluss der niederländischen Kunst reden, der über Zwischenstationen und Kupferstiche nach Ungarn vermittelt ist. Dieser Artikel erörtert kurz das Problem Werkstatt.

Noch einmal müssen wir solche Begriffe wie Meister, Geselle, Schüler und Nachfolger untersuchen, weil sie namentlich in der Literatur eine Qualität bedeuten und nicht auf tatsächliche Kontakte zwischen konkret fassbaren Personen hinweisen. Die Kunstbeziehungen der ungarischen Bergstädte müssen wir eher in Polen und in den angrenzenden Gebieten suchen, weil die ungarischen Bergstädte über die polnischen Städte mit Westeuropa einen lebhaften Handel trieben. Es ist warscheinlich, dass auf dieser Weise die westliche und polnische Kunst auf die der ungarischen Bergstädte gewirkt hat.

Oltártörténetek

Sok szó esik manapság arról, hogy Európához tartozunk-e, avagy végleg kipottyantunk onnan, és megrekedtünk a közép-kelet-európai kátyúban. Bibó István és Szücs Jenő nyomán is biztosan tudjuk, hogy hazánk 1526-ig Európa szerves része volt, középkori művészetünk pedig európai művészet.

Európához tartozott az az egyházi vagy világi donátor éppúgy, mint az a mester is, aki az 1480-as években a Körmöcbánya melletti Jánosrét (ma Lúčky pri Kremnici) Szent Miklós templomának főoltárát állíttatta, illetve alkotta. Körmöcbánya az alsómagyarországi bányavárosok egyik leggazdagabbja volt ekkor. Jánosrétnek a XIX. század végén alig ezer lakosa volt, de gótikus templomában ekkor még ott állt mindhárom gótikus szárnyasoltár. Az impozáns méretű főoltár kalandos sorsa, úgy tűnik, napjainkra a megnyugtató múzeumi létben végződött: eredeti szépségében, restaurálva és csaknem eredeti formájában a Magyar Nemzeti Galéria barokk termében áll.

Régen úgy vélték, hogy az oltárművek, falfestmények vagy üvegablakok gazdag képi világa amolyan „szegények bibliája" szerepet töltött be az írástudatlan hívő számára, amikor Krisztus vagy Mária életének történetét, illetve annak a szentnek a legendáját beszélte el, akinek az oltár szentelve, azaz dedikálva volt. A IV. században él myrai vagy barii Szent Miklós püspöknek szentelt oltáron a festett és aranyozott püspökszent szobra áll az oltárszekrény közepén.

A faragott kép a középkori ember számára az ábrázoltnak nem csupán képmása volt, hanem szinte azonos volt vele. A középkori esztétikának erre a nagyon fontos jelenségére éppen a jánosréti oltár egyik legendajelenetében találunk példát, amikor a felbőszült zsidó elnáspángolja Szent Miklós *szobrát*, mert az nem vigyázott otthoni javaira. És íme, a szent — megjelenve a rablók előtt eleven emberként – magán viseli testi szenvedésének nyomait is.

Az oltármű két szárnyán ábrázolt nyolc jelenet a szent legendájának ismert és kevésbé ismert epizódjait beszéli el. Szent Miklósról elsősorban azt tudjuk, hogy ő volt az a figyelmes „szociális gondozó", aki egy szegény ember három hajadon leányának egy éjjel aranyat dobott be az ablakán, hogy azoknak ne kelljen tisztátalan életet élve megkeresni kenyerüket. Ez a legenda-epizód Európa-szerte ismert, és nálunk is továbbél mindannyiunk kedves Mikulásának szokásában, túlélve szerencsésen a szocialista Télapó rövid és fantáziátlan szereplését . . . Szent Miklós egyébként Európa egyik

A Szent Miklós-főoltár részlete

legnépszerűbb szentje volt; kultusza elsősorban a virágzó kereskedelemmel bíró városok kultúrájában virágzott. A kereskedők és a hajósok védőszentje volt. Abban a Bars megyei falusi templomban, ahová ez a ritka gazdaságú Szent Miklós legenda került, bizonyára a városi kultúrát képviselte. Ezt bizonyítja többek között az az elbűvölő tábla is, melyen a tengeri táj ábrázolásaként a magyarországi tájképfestészet egyik első emlékét látjuk.

Az ismeretlen mester, aki az oltárkészítő műhely vezetője volt, erről az oltáregyüttesről kapta ideiglenes nevét, és Jánosréti Mesterként említjük addig, ameddig valamilyen csodás véletlen folytán elő nem kerül neve vagy monogramja. Ez a mester nem Jánosréten dolgozott és élt. Bizonyára megjárta a középkori iparosok és képfaragók vándorútját, ismerhette Európa északi részét is, hiszen az Alpokon túli festészet legmodernebb eredményeit közvetítette.

Régi művészetünk és hazai műkincsállományunk bemutatása sajnos még mindig mostoha gyermeke könyvkiadásunknak. Ebből az adósságból törleszt a Helikon Kiadó által létrehozott sorozat, mely 1976-ban M. S. Mester passióképeinek bemutatásával indult, s elsősorban szárnyasoltáraink és egyéb szoboregyüttesek ismertetését tűzte ki céljául. A művészettörténeti tanulmányok írói változatos eszközöket alkalmaztak. Volt, aki a legújabb kutatási módszert mutatta be a nagyközönségnek, mint Mojzer Miklós; volt, aki a külföldi szakirodalomba is szenzációként berobbanó új tudományos eredményeit tárta elénk, mint Kovács Éva *Mátyás Kálváriájáról* szóló kötete.

Török Gyöngyinek, a Magyar Nemzeti Galéria nemzetközi hírű munkatársának a könyve elsősorban komplex módszerével és szabatos, pontos tényközlésével tűnik ki a sorozat kötetei közül. Igazi történész és művészettörténész, aki az oltárépítmény minden elemét, az egykori építészeti és ornamentális keretet, a szobrot és a táblaképeket mutatja be. Különösen nagy élvezettel olvassuk a *Legenda Aurea* Szent Miklós legendájának ízes, XVI. századi magyar fordítását is, amely igen szerencsésen mutatja be a legenda ábrázolásait. (Zárójelben kívánjuk megjegyezni, hogy a középkori Európa legnépszerűbb legendagyűjteményének, mai értelemben vett mesekönyvének magyar válogatása igazán szép kiadói feladat lehetne a Helikon Kiadó számára, hiszen az 1942-es „Officina" sorozat kis válogatása könyvtörténeti ritkaságnak számít már!) A szerző a stíluskritika módszerének finom műszerével igen helyesen talál rá az ismeretlen jánosréti mester művészetének eredőire és európai kapcsolataira, azaz a németalföldi hatás jelentőségére, melyre csak a legutóbbi évek hazai kutatása figyelt fel.

Végül néhány szót magáról a sorozatról. Az egy műalkotást bemutató részletes elemzés, amely igen mélyre hatolva nemcsak egy mű, hanem egy műfaj vagy egy korszak keresztmetszetét is bemutatja, a háború utáni európai és angolszász művészeti könyvkiadás kedvelt és népszerű műfajának bizonyult, melyre hazánk sajnos csak igen későn ébredt rá.

A Helikon kötetei úttörő jellegűek voltak, de ebben a versenyben minden bizonnyal tartalmi és formai megújulásra várnak. Még akkor is, ha a most megjelent kötet huszonnégy, igen kitűnő reprodukciójával, az oltár műszaki rajzaival és a történeti dokumentációval igen gondos képszerkesztésről tanúskodik. A kötet élvezetes szövege és a képanyag reménhetőleg még közelebb hozza a régi magyarországi művészet európai értékű emlékeit a mához.

Urbach Zsuzsa

(Török Gyöngyi: A jánosréti Szent Miklós-főoltár a Magyar Nemzeti Galériában. Helikon. 56 oldal, kötve 150 Ft.)

Apróságok

– Tudja, kedves barátom – folytattam eszmefuttatásomat, kényelmes karosszékemben hátradőlve –, recenzensi munkám során régen szórakoztam oly kitűnően, mint e könyvecskék olvasása közben. Ezek a kicsiny kötetek vagy inkább füzetek egy most induló sorozat, a „Liliput könyvek" első darabjai, amelyek elfeledett, kevéssé ismert vagy honunkban ismeretlen short storykat, hosszabb-rövidebb elbeszéléseket tartalmaznak a világirodalomból, elsőül Conan Doyle, Somerset Maugham, O'Henry és Herbert George Wells írásait megjelentetve.

Ne ráncolja a homlokát, kérem! Jól tudom, hogy ezek a művek a belletrisztika, a kellemesség birodalmába tartoznak csupán, nem váltják meg a világot, nem kutatják az emberi lényeget.

Csak olyan üdítően *békebeliek*.

Nem, ez nem nosztalgia a részemről. Ezen angolszász urak a századfordulón, illetve a századelőn nem különösképpen jelentős gondolataikat is olyan mesterségbeli tudással tudták papírra vetni, hogy az mai szemmel irígylésre méltó. A kellemesen csevegő stílusban előadott tárcák, anekdoták műfajának már alig van értő művelője, holott virágzó műfaj volt az valaha, a sajtó fénykorában. A csattanós kis történetek elsődleges célja a minél érdekesebb, olykor fantasztikus mese elmondása az olvasók szórakoztatása érdekében. Könnyedén ábrázolva akár a világvége vízióját is, nehogy fájjon vagy túlzottan felkavarjon.

Szó sincs róla, hogy Sir Conant, a Sherlock Holmes-történetek kitalálóját ne rendítené meg a tömeges emberhalál a *Méregövezet* című írásában. De nem az a célja, hogy elborzasszon. Kellő titokzatoskodással kezdődő történetében eljátszik a gondolattal, hogy egy nagy és fifikás tudós baráti körén kívül mindenkit magával ragad valamilyen titokzatos kór, elszemlélődik a halottá dermedt világon, aztán tesz róla, hogy minden jóra forduljon.

Mert eszébe sem jut, hogy nem fordulhatna jóra.

A pesszimizmus nem volna méltó egy angol úrhoz.

Egészen más világba kerülünk az amerikai O'Henry kissé infantilis, de nagyon bájos történetei olvastán. Aranyos gazfickók rabolnak vonatot, gyereket, próbálják kiismerni a női természetet, verik át a balekokat és olykor magukat is. Mert Texas nem Anglia. Itt gátlástalanabb ötletek segítik a pénzszerzést, és felszabadultabb a nevetés.

Ismét fantasztikumba csöppentünk a földközelibb témák után, s a színhely újra Anglia. Be kell vallanom, Wells stílusa, mondatai elbűvölőek. Mr. Bessel lélektani vizsgálódásai során például önszuggesztió segítségével sikeresen távolítja el testéből a lelkét. De a különvált szellemnek rá kell jönnie, hogy a szabad szárnyalás meglehetősen nyomasztó az örök csend birodalmában, melyet mintha üvegfal választana el a való élettől. Nem csodálható hát, ha egy konkurrens szellem beköltözik a szabadon maradt porhüvelybe, és boldog „Élet! Élet!" kiáltásokkal távozik. Nem kis erőfeszítésébe kerül Mr. Bessel elkódorgott lelkének, hogy visszajuthasson jogos helyére, s ezzel „az emberek barátságos világába". Figyelemre méltó, nemde, hogy akkoriban a kommunikációképtelenség elborzasztóbb volt a transzcendentális világban, mint az emberek között.

Nem problémamentes a kísértetek élete sem Wells szerint. Egy másik történetében ugyanis egy hivatását gyakorló túlvilági lény zokogja el bánatát a Sellő klub egyik megértő vendégének. Szerencsétlen kísértetünk nem tud eltűnni, hiába próbálkozik a bűvös mozdulatokkal. „Nem megy?" „Nem uram. Valamit elfelejtettem. Tegnap éjfél óta kószálok itt, az üres hálószobák szekrényeiben bujkáltam, meg ilyenek. Nagyon ideges vagyok. Még sosem kísértettem, és úgy látszik, teljesen kikészít a dolog."

Az irónia és a személyes megszólítottság által meghitt kapcsolat alakul ki elbeszélő és olvasó között. Mivel e történetetet leginkább azok a személyek mesélik el, akikkel megesett, vagy akiknek közvetlen hallomásuk van a dolgokról, a legképtelenebb esetek is hihetővé válnak. Régi trükk ez, viszszacsempész valamit az irodalom írásbeliség előtti korából. A meséből. Persze, erre a fogásra épül többek közt az *Esti Kornél*, meg a *Termelési regény*, hogy csak a kedvenceimet említsem. Akár színdarab is lehetne, írja az *Eső* fülszövege. Maugham legjobb tudomásom szerint meg is írta ezt a színdarabot, Karinthy vitriolos paródiájából következtethetően nem túl sikeresen. Pedig az alapmű nem rossz. Három közhelyesnek számító figura, a kurtizán, a démonivá váló hittérítő és a szemlélő-közvetítő orvos közti konfliktus, sejthető végkifejlettel. De a ceruzarajz néhány vonása mégis pontos, plasztikus képet ad. Felvillan valami abból az életből, amely frivol, nem könnyed, nem felszínes, hanem olyan emberi.

Talán Maugham maga sem vette észre.

Magyar Judit Katalin

(Conan Doyle: Méregövezet; Somerset Maugham: Eső; O'Henry: Vidám Texas; H. G. Wells: Az ellopott test. Budapest Kiadó. Liliput könyvek. Egyenként 96 oldal, fűzve 38 Ft.)

Természet – fekete-fehéren

Két verseskötetet olvasok egyidejűleg, felváltva, nehéz, agyonkuszált belső-külső körülmények közepette, több mint drámai szituációban tehát. Tehát? Illik ez a szó ide? Miért ne illenék? Személyek, tárgyak, eszmék, események, pangásos terek, időtartamok, homályos, szennyes, titokzatos, transzcendens, illetve nagyon is magábanvaló szürreális tartalmak halmazaiban próbálnak eligazodni a költői szövegek, élvén a nyelv valamennyi lehetséges eszközével, az emberi tudat – mondjuk így – „infrastruktúrájával".

„Láng és lucsok egy pályaudvari mosdóban, / óriásmadár-szem tapad rám a tükörből véreresen, / fölemelkedik a hátam mögötti hernyósárga homályból, / ő az, megismerem, a korszak géniusza, / ezüst- és opál-poros könnyzacskóiból csatornák erednek, / gép krákog kinn, víz csuklik benn, / most már tudom, / harminc-negyven év tárnái csukódnak, / ez volt java korom, a tetterős férfikor, / mi vérzett el itt?" *Ez volt.* Holott ez *csak* a vers (dráma) fölvezetése. De bentről, a jelenlét legsűrűjéből, miként szinte az összes többi Horgas-darab esetében. Az erőnlét, persze, hullámzó. Van, hogy, mint ennél, az indítás rendkívül intenzív, s aztán az – emlékező – kibontás, az emlék feldolgozása már lankadtabb, közhelyekbe belevesző (lásd: a „mi vérzett el itt?" a szövegelőzményekhez képest olcsó pátoszát). Másutt pedig a versbeszéd nyugodtan, már-már nyugalmi állapot*ból* indul, majd lépésről-lépésre, szóról-szóra haladva emelkedik a hője.

Ilyen például a *Cudar történet*, amelynek éppen az első felében érzik a hozzávetőlegesség, a kötet állandó motívumainak („mint krumplihegyekből facsart szesz", „fényesre koptatott hadiút", „héjatlan föld") mintegy a segédeszköz-szerepe, hasonlattal szólván: „irószékrugózata", míg aztán a „fejeket mákgubóként arató kaszás"-sal elvéthetetlenül önhúsába metsz bele a vers. Innentől fogva a *Cudar történet* nem csupán észbe veszi egy ország, egy „intermediális" nemzedék abszurdan tragikus állapotát, aszott-infantilis minőségét, de megrendítően látja, hallja is azt: „az összedőlt céh / gerendái közt ülünk, szemöldökünkre nyomja deres ujját a tél, / s hogy ez mit jelent?/ poharaink peremén csörögnek csorba sztaniolfogak." Egyébként majdnem mindig, közvetlenül vagy közvetve, a gyerekkori képek, ízek, érzetek felfakadása, illetve felfakasztása mélyíti meg s tisztázza e versbeszéd tónusát, ezek révén jut el megannyiszor az intellektus csakugyan „az erősebb lét közelébe".

Kevéssé, felületesen ismerem Horgas Béla eddigi életművét, ami, úgy hiszem, nem csak az én bűnös mulasztásom, érdeklődés-hiányom általában más költők iránt; „zsúfolt irodalmi közéletünk", amennyire csak lehetséges, igyekszik néhány névre s e nevek körüli csoportosulásokra „tisztázni", redukálni az élő irodalmat, s gondolom, nem itt a helye azt is elmondanom, mi több, kifejtenem: hogyan. Különben is, akad ebben a kötetben egypár kitűnő, kórtörténeteket dokumentáló vers *(Anekdota hatvannyolcból. Folyóirat a fürdőkádban. Topográfia)*, amely anélkül, hogy publicisztikus „ékesszólásokkal" élne, eléggé pontosan azonosítható torzulatokkal ismerteti meg az embert. Mindenekelőtt a szűnni nem akaró, sőt újabban mindinkább nekidühödő urbánus-népies marakodások beltenyészetével, a különféle (költő) szerepek utáni paranoid hajszával, amiben éppen csak a valóságos ihleterő vész el. Szerencsére Horgas költészete nem esett, nem esik áldozatául ennek a provinciális őrületnek. Beszéde, mint mondottam, okos, reflexív beszéd, s amikor mélyebbre merül, az ott történő eseményekre, látomásokra(!) is nagyon jó szeme van. Felette jobb, mint amivel közéleti irodalmáraink leskelődnek, hunyorognak körbe-körbe . . .

Röpdolgozatomat avval kezdtem, hogy két költő versgyűjteményét forgatom egyszerre, s most tegyem hozzá: mert mindkét kötet a Horgas Béla-Levendel Júlia nevével fémjelzett *Liget* köztudomásúlag természeti-szellemi környezetvédő csoportosulás, mondhatni az egyetlené, amelyik nem politikai, hatalmi érdeket képvisel. (Legalábbis szándéka szerint nem.) Ez utóbbi zárójel azonban némiképp zavarom jele is, azé, amit Kodolányi Gyula olvastán érzek. Pedig az ő munkáival már több helyen, több ízben is találkoztam, ismerem jó pár műfordítását, s most e könyve mit sem változtat eddigi benyomásomon. Kodolányi Gyula művelt, sokféle kultúrában, avantgárd irányzatokban jártas, ám izgalmasnak, erősnek semmiképp nem mondható költő. Mintha rettentő mód nyomasztanák, nyomnák őt a vérségi-kulturális örökségek, (el)kötelezettségek; a hűnek maradni és az önállónak lenni tehetetlen ambivalenciája érzik a szövegeiből, végül majd minden szava, mondanivalója valamely didaktikus spiritualizmusban reked meg. „Ligetes"-harcias iróniája rám kifejezetten kínosan hat; kínos látnom, ahogy a programos *in actu* őszinteség nem és nem képes feltalálni a maga egyszeri-saját igazát, mélytermészetét.

„Körfényképeket készítek a mezőről. Felnagyítom, egymás mellé ragasztom a képeket, kibélelem velük szobám három falát. Jövőre majd ott sétálok. De minek a fényképezés? A hó mélyhűthető, vegyi permettel már az őszi ág is tartósítható – megörökíthető. Ha sétálni akarok, a mezőt majd inkább elképzelem. Néhány év, és elhiszem, az a kinti mező sosem volt." *(Ez a darab havas mező).* Hát ez bizony érzelgősen ironikus, retorikus publicisztika. Az ilyentől én félek, visszariaszt az *emberi-tudati* természetesség hiánya, valamint az az (ön)-erőszakosság, ahogy valaki *mindenáron* a jó, az isteni természet védelmezőjének, szószólójának kívánja tudni magát.

Netán a sors iróniája volna, hogy a költő kötete címéül a *Hatalmak*-at adta? Hogy e cím végül is elszólás-értelművé válik? Nem, nem tudom, kinek, minek az iróniája. Azonban bánt, hogy mindaz, amit Horgasnál meghaladottnak, feldolgozottnak, igaznak éreztem és mondtam, mindazt emitt a „hétköznapi" zavarosságában, gyürkődött erőtlenségében látom, hallom „természet-megnyilvánulni".

(marno)

(Horgas Béla: Súgja hang. Téka. 120 oldal, fűzve 58 Ft; Kodolányi Gyula: Hatalmak. Téka. 140 oldal, fűzve 58 Ft.)

Gulácsy Lajos: Memoir Mems (1916–1918)

Frontviselt nemzet

A hatvanadik születésnapját nemrégiben ünnepelt szerző sokszínű munkásságából most egy olyan műfajjal ismerkedhetünk meg, amellyel elszórtan már találkoztunk egyik legkedveltebb napilapunk, a *Magyar Nemzet* hasábjain. Tíz év glosszaterméséből válogat a kötet, látszólag laza szerkesztésben, amiből azonban mégis kibontakozik egy sajátos belső dramaturgia.

Miért izgalmas számunkra újraolvasni ezeket az írásokat? Ugyanazért, amiért végignézünk egy fényképalbumot saját életünkről. Amig a képeknél időzünk, eltűnődünk rajta, milyen fiatalok voltunk, mennyire másként láttuk az életet, mi mindent csinálhattunk volna jobban . . ., és ahogy lapozunk tovább, egyre inkább hasonlítunk mai önmagunkhoz.

A meteoropata ember az időjárási frontokra érzékeny, ám országunk fölött egészen más idők és más frontok jártak. A lelkiismeretes „krónikás" pedig nyomon követhetően elénk tárja egy még alig érzékelhetően beteg nemzet kórtüneteit. Nem, nem a ma divatos politikai visszásságokat, hanem egy valamikor stabil értékrenden felnőtt, gondolkodó ember mindennapi bosszúságait, iróniával átszőtt, olykor humorba vagy maró gúnyba hajló zsörtölődéseit, kételyeit, aggodalmait.

És milyen jelenségek nyugtalanítottak egy gondolkodó embert a hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején? Elsősorban az, hogy kezdtek a dolgok rosszul működni, és késtek a reflexeink. „Elvárásokat" támasztottak velünk szemben, miközben csökkenteni – Görgey sajátos szóalkotásában: „zanzásítani" – kellett igényeinket, sőt, illett volna a saját méreteinket is ahhoz, hogy megelégedjünk a kínálattal. Csak a feletteseinknek lehetett igazuk: „. . . mindenkinek lefelé van igaza – tehát tévedhetetlen –, fölfelé viszont a főnöknek a véleménye irányadó." Így váltunk fokozatosan egyre igénytelenebbé; „. . . a kiemelkedő munka mindenütt ingerültséget ébreszt – a középszerű munka gyümölcse viszont a megbecsülés" – olvassuk 1977-ben írt Alma című glosszájában, és szomorúan állapítjuk meg, hogy igen, a bajok valahol ott kezdődtek: a középszerűségnél. „A tetszés alsó ingerhatára mindenesetre olyan alacsony, hogy manapság alig hozható létre olyan produkció, ami ne tudna tapsot kiváltani." (Taps. 1978.)

Miért nincs több vállalkozó? – kérdezzük mostanában. Erre is megtaláljuk az ironikus választ: „Végre van valakinek mersze nyíltan kifejezni ellenszenvét azok iránt, akik állandóan felkavarják a társadalmi és gazdasági élet áhított állóvizét, és mindig mást akarnak, ahelyett hogy levélírónkkal együtt ismételgetnék: haladunk, haladunk, haladunk . . ." (1978.)

De nem csak az enyhe, akkor még alig érzékelhető bomlás rontotta azokban az években a közérzetünket, hanem az emberi érintkezések eldurvulása is, a divatjelenségek érzelem- és szépségromboló hatása, a környezet ártalmai, az őszintétlenség zsargonokba burkolása, a valódi művészet elértéktelenedése, a bürokrácia tragikomikumai . . . és még sorolhatnánk a ma olykor „boldog idők"-nek emlegetett évtized intő jeleit, amelyekre nem figyelt oda eléggé a társadalom.

„Boldog idők" – mondom, mert kétségtelen, hogy minden múltról szóló történet valami nosztalgiát is ébreszt bennünk, különösen, ha jelenünk nyomorúságosabb a múltunknál. Hol van az az idő amikor még nevetni tudtunk a kabarében, ha arról élcelődtek, hogy keveset dolgozunk? Azóta már nagyon örülnénk a századelőn kiharcolt három nyolcasnak is. És milyen boldogok lennénk, ha csak a mindkét oldalán cimkézett gyufához mérhető bosszúságaink lennének! Vagy jut-e időnk egyáltalán nyaralni? Van-e pénzünk színházjegyre, hogy eldönthessük: jó vagy rossz darabot néztünk, tapsolunk meg? Igen, a mindennapi ember hajlamos rá, hogy mai gondjainak súlya alatt megszépítse a múltat. De Görgey Gábor írásai többszörösen figyelmeztetnek rá, hogy a visszavágyódás természetes vonása az embereknek (A nő mint háziorvos), hogy a múlt valamikori hibákkal, tévedésekkel, pillanatnyi szorongásokkal terhes jelen volt, és hogy a jelen – idővel – mindig múlttá szelidül.

Tíz évet fognak át ezek az írások, és lám, már az alatt a tíz év alatt is mennyi minden változott. Szénbányákat zártak be, majd nyitottak meg újra, átvonult felettünk a szexdivat, vége a deklasszálásnak, megmaradt a trolibusz – igaz, megmaradtak, sőt jöttek újabb bajok is, de a világ idővel mindig helyrebillen valahogy. „Csak legyen elég erőnk mindenkor magunkban új lombot sarjasztani." (Lelombozódni.)

Számomra még a rezignált kötetzáró mű is inkább kihívó jellegű, semmint beletörődésre hangoló. Míg lesznek „krónikásaink", akik kellően érzékenyek a mindennapi élet fonákságaira, akik meg tudnak őrizni egy mindenkor érvényes, emberközpontú értékrendet, addig talán képesek vagyunk „új lombot sarjasztani" magunkban.

Balogh Márta

(Görgey Gábor: Meteoropata nemzet. Magvető. Görgey Gábor Művei. 340 oldal, kötve 60 Ft.)

peken futó szimulációs technikák kétségkívül segítséget fognak nyújtani az ilyen elemzésekhez is!"[39]

A természettől mindig tanulni képes, azzal harmóniában élni vágyó, egyszersmind a legfejlettebb technikával bíró, ugyanakkor azt mindig elégedetlenül továbbfejlesztő japán tervezőktől azt hiszem, ezt a mindennapok egész tárgyi világán átsütő alkotói alapállást kell eltanulnunk leginkább. Ugyanis nemcsak a régmúltra igaz, hogy „Nippon hajdani népe az élet művésze, esztétikája az élet művészete volt",[40] hanem ma is az.

Ernyey Gyula

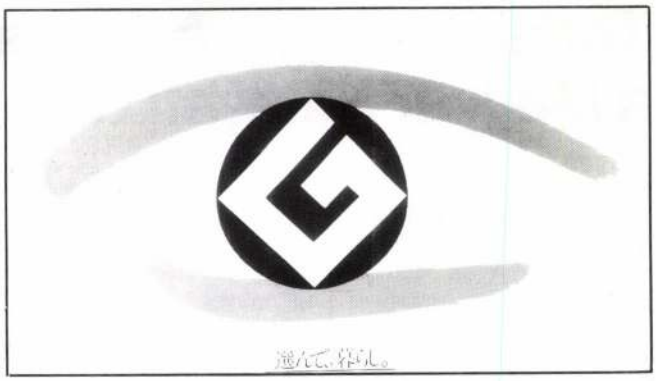

* Az OMFB támogatásával készült tanulmány felhasználásával, a Japánban használatos angol nyelvű átírással.

Jegyzetek

1. A japán művészet XIX. századi európai, különösen franciaországi szerepéről bővebben l. Edmond és Jules de Goncourt: *A japán művészet a XVIII. században,* in. uő: *A XVIII. század művészete.* Budapest, 1975. Japánnak a nyugat-európai iparművészetben: elsősorban is a kerámia és a lakkművesség területén tapasztalható hatásáról számos adalékot tartalmaz Ferenczy László könyve: *Japán iparművészet, XVIII–XIX. század.* Budapest, 1981.

2. Csupán két különböző területű példaként említendő Ráth György (szerk.): *Az iparművészet könyve,* I–III. kötet, Budapest, 1902. és D-y: *A villamosság és közgazdaság Japánban. Magyar Ipar,* 1913. IV. 27.

3. Karl Marx: *Gazdasági-filozófiai kéziratok 1844-ből.* Budapest, 1970. 50. Kiemelés az eredetiben.

4. Ehrlich Éva: *Japán a felzárkózás anatómiája.* Budapest, 1979. 70–73.

5. Bővebben l. *Tokyo Geijutsu Daigaku (Tokyo National University of Fine Arts and Music).* Tokió, 1985(?). Angol nyelvű egyetemi ismertető.

6. Koike Iwataro (Tokió, 1913) japán ipari formatervező, tanár. Elsősorban oktatói és szakírói tevékenysége jelentős, de ipari tanácsadóként (edény- és csomagolástervezőként) is sikereket ért el. – Könyvei: *Basic Design, Composition and Formation.* Tokió, 1956; *Arts,* Oszaka, 1970; *Talk on Design-From Daily Life.* Tokió, 1974.

7. Sumita Yoichi (Ishikawa, 1924) japán ipari formatervező, tanár. Főként a finommechanikai és híradástechnikai ipar részére készített úttörő munkáival ért el széles körű elismerést, pl. *Zuiko* mikrokazettás magnó az Olympus cég számára (1968).

8. Ekuan Kenji (Tokió, 1929) japán ipari formatervező, a GK Industrial Design Associates (később Institute) alapítója és elnöke. Főbb irodalmi művei: *Do gu ku.* Tokió, 1967; *Industrial Design.* Tokió, 1971; *Design.* Tokió, 1972; *The History of Kitchen Utensils.* Tokió, 1976; *Ekuan-Dunhill Industrial Design Lecture Series.* Sidney, 1975; *Makunouchi Bento no Bigaku.* Tokió, 1980; *The Philosophy of Tools.* Tokió, 1980.

9. A metabolizmusról és a metabolikus építészet eredményeiről magyarul l. Bognár Botond: *A mai japán építészet.* Budapest, 1979. 127–181.

10. 12 pontban összefoglalt tervezési koncepciójukat bővebben l. *The World of GK, The Conception and Development of Industrial Design.* Tokió, 1983.

11. Az oktatás szerkezetének részletes leírása: *Musashino Art University Catalog 1985.* Tokió, 1984.

12. Mano Yoshikazu (Yokosuka, 1916) japán ipari formatervező, tanár. 1951-től 1977-ig dolgozott a Matsushita cég alkalmazásában. – Irod.: *Mano Yoshikazu kyoju no ayumi.* Tokió, 1986.

13. *Musashino Art University Catalog,* i. m.

14. *Japán Style.* An exhibition organized by the Victorian and Albert Museum and the Japan Foundation. Tokió, 1980.

15. *Japonszkij dizajn, Tradicii i szovremennoszty.* Tokió, 1984. Kiállítás és kiállítási katalógus a tokiói Seibu múzeum és a szovjet kulturális minisztérium rendezésében, illetve kiadásában.

16. Bővebben l. Ekuan Kenji: *A japán formatervezés sokoldalúsága. Ipari Forma,* 1986. 2. sz. 12–13. Eredetileg a *Journal of Japanese Trade and Industry,* 1984. júl./aug. számában jelent meg *Electronics and Japanese Soul. – The Universality of Japanese Design* címmel.

17. *Structure of Dexternity. Industrial Design Works in Japan.* Ed. by JIDA. Tokió, 1983.

18. A japán lakóház történeti vonásainak részletesebb leírását l. Bognár Botond: i. m. 50–62. Történeti iparművészeti eredményeinek magyar nyelvű összegezése Ferenczy László i. m.

19. A japán design második világháború utáni eredményeiről – prominens cégek bemutatásával – 1971-ben nagyobb lélegzetű összefoglalás jelent meg; *Industrial Art News,* 1971. No. 4. és 1972. No. 5. Rövidebb áttekintésre l. még L. Zsadova: *O japanszkom dizajne i jevo szozdatyeljah, I–III. Tyehnyicseszkaja Esztyetyika.* 1968. N° 4–6. és *Special Feature: Looking back the 25 years of ID in Japan. The Journal of Industrial Designers Association.* No. 90. 1977. Magyarul összefoglalás: *Ipari formatervezés Japánban. Hírek Japánból.* A Japán Nagykövetség tájékoztatója, 1968. 2. sz. és Ernyey Gyula: *Az ipari forma története.* Budapest, 1982. *Japán út* c. fejezet. Könyvem vonatkozó anyagát felhasználtam e tanulmányban. A japán tervezés újabb általános áttekintése Penny Sparke műve: *Japanese Design,* London, 1987.

20. Yanagi Sori (Tokió, 1915) japán építész, ipari formatervező, grafikus, a Yanagi Industrial Design Institute és a Japan Folk Crafts Museum vezetője. – Könyve: *Design.* Tokió, 1983.

21. A cég felfutásának és saját vezetői pályájának széles képét nyújtja Morita Akio: *Made in Japan,* Budapest, 1989.

22. Bővebben l. Wolfgang Schmittel: *Design Concept Realisation.* Zürich, 1975. *Sony* c. fejezetét, valamint a Boilerhouse Project (Victoria and Albert Museum London). *Sony design.* London, 1982. c. kiállítását, illetve katalógusát.

23. Kuroki Yasuo: *Designirányítás a Sony cégnél. Ipari Forma,* 1982. 2. sz.

24. Műszaki találmányaikról és termékterveikről gazdag anyagot közölt a cég ismertetője; *Sharp 1986/87 Creating New Electronics for Tomorrow.* Osaka, 1986.

25. Sakashita Kiyoshi (Osaka, 1923) japán ipari formatervező, a Sharp Corporation vállalati igazgatója. – Irod.: *Structure of Dexternity: Industrial Design Works in Japan.* Tokió, 1983; *World Design Today.* Tokió, 1983.

26. Raymond Loewy: *On design.* In Gerd Hatje (ed.): *Idea '55,* Stuttgart, 1955.

27. Példák rá a vállalat termékismertetői: *Single Life, New Life People.* stb., mind 1986-ból.

28. Akioka Yoshio (Kumamoto tartomány, 1920) japán ipari formatervező, tanár. – Főbb irodalmi művei: *Dezain to wa nanika, Dento-bi to gendai.* Tokió, *Dezain to wa nanika, Dento-bi to gendai.* Tokió, 1974; *Kurashi no tame no dezain.* Tokió, 1984; *Taketombo kara no hasso, The ga kangaete tsukuru.* Tokió, 1986.

29. Bővebben l. Tohoku Kogyo Daigaku (Ed. and publ.): *A Case Study on the Introduction of Off-Season Craft. Work to Revive and Strengthen the Village as a Community.* 1984.

30. A Mono-Mono csoport, amelynek elnevezése is sajátos, írás és ejtés különbségének játékán alapul, és ember + környezet jelentésű, munkájáról bővebben l. Shinjo Yasuko: *Akioka Yoshio to gurupu mono-mono no ju nen. Aru dezain undo no rekishi.* Tokió, 1980.

31. Részletesebb leírását l. T. Moto-Oka–M. Kitsuregawa: *Az ötödik generációs számítógép. A japán kihívás.* Budapest, 1987.

32. G. Gregory: *La modele japonais: perspectives d'avenir, Analyse et Prévision,* 1971. No. 1–2. és *Az emberi környezet problémái Japánban, Hírek Japánból,* 1971. 7. sz.

33. Ez utóbbiról már a hazai sajtóban, elsősorban is az *Ipari Formában* több híradás jelent meg, sőt a magyar tervezők közül Kiss Tamás mentő- és műtőágyával sikeresen szerepelt 1983-ban.

34. A japán fogyasztás és életszínvonal alakulásáról bővebben l. Csató Katalin: *A japánok fogyasztása és a hazai tükörkép.* Budapest, MTA Közgazdaságtudományi Intézete, 1988.

35. Vö. T. Moto-Oka–M. Kitsuregawa: i. m. és különösképpen Makoto Kikuchi: *Japán csoda – japán szemmel.* Budapest, 1987.

36. Elsősorban Makoto Kikuchi összefoglalásának felhasználásával.

37. A. Speiser: *Industrielle Forschung im weltweiten Vergleich. Steigende Bedeutung der Prozessinnovation. Neuer Zürcher Zeitung,* 1988. IX. 10. 5. 17. Úgy gondolom, ugyanez vonatkozik a kutatásra magára közvetlenül is, amely – eltérően a nyugati célorientált feladatoktól – igen gyakran konkrét cél nélkül, szabadon folyik. Vö. Kikuchi: i. m.

38. Marosi Miklós: *A japán vezetési és szervezési gondolkodás fejlődése. Közgazdasági Szemle,* 1986. június, és ugyanezt találjuk Hernádi Andrásnál is: *A távol-keleti kihívás: Japán, a „négyek" és Kína a 80-as években.* Budapest, 1985. 85–86.

39. T. Moto-Oka–M. Kitsuregawa: i. m. 67.

40. Gróf Vay Péter: *Bevezető ismertetés.* In: *Gr. Vay Péter-féle Japán-gyűjtemény.* Budapest, 1908. (Az Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum kiadásában.)

Török Gyöngyi: A Jánosréti Szent Miklós-főoltár a Magyar Nemzeti Galériában

Az 1990-es Mátyás király emlékév bekötőjeként jelent meg a Magyar Nemzeti Galéria egyik legteljesebb Mátyás-kori szárnyas oltárát bemutató pompás kötet a Helikon Kiadó gondozásában. A szerző, *Török Gyöngyi*, a XV. századi hazai és európai képzőművészet nemzetközi tekintélyű kutatója, a Magyar Nemzeti Galéria főmunkatársa.

A bevezetőben megismerjük a Körmöcbánya melletti Jánosrét gótikus templomát, amelynek főoltárán állt ez az oltárszekrény a hozzá kapcsolódó festményekkel ékes, mozgatható táblákkal. A helyszínen készült század eleji fénykép alapján Török Gyöngyi elsőként mutatja itt be az elveszett, gazdag mérműves oromzatot. A szép rekonstrukciós rajz *Váliné Pogány Jolán* munkája. A másfél méter magas oltárszekrényt tehát eredetileg közel négy méter magasságban koronázta a merészen magasba törő, könnyeden ívelő, fiatornyocskákkal, keresztrózsákkal, ívsorokkal ékes gótikus faragványdísz.

Ez a rekonstrukció a kötet egyik legnagyobb érdeme, amely a jelenlegi állapotában vízszintes műalkotást az eredeti arányainak megfelelően vertikális műalkotásként állítja elénk. Az oromzat magassága a szekrény magasságának több mint a kétszerese. Az oltármű nyitott állapotban is 124 centiméterrel magasabb volt a szélességénél. Reméljük, hogy e rajz hamarosan látható lesz az oltár mellett a kiállításon. Jó lenne a szekrényszobor felett a csúcsíves-mérműves fülkezáródást is jelezni a helyszínen. Az olvasót olyannyira meglepi a Jánosréti főoltárnak ez az új összhatása, hogy örömmel olvasott volna bővebben az oromzat mérműves kompozíciójairól. Sajnos a kötet szűk terjedelme nem adott erre lehetőséget, így csak utalhatott a szerző a garamszentbenedeki *Úrkoporsó* faragványdíszéhez kapcsolódó rokonságra, amellyel – minden valószínűség szerint – azonos műhelyben készült.

Szerencsés az az olvasó, aki e rekonstrukciós rajzzal áll az Úrkoporsó elé az esztergomi Keresztény Múzeumban, vagy legalább fellapozza a Helikon Kiadónak 1982-ben ugyanebben a sorozatban megjelent kötetét az Úrkoporsóról. A díszítő faragványok mellett az alakábrázolásnál is a művészi kifejezés sokszínűségét figyelhetjük meg a rokon vonások mellett. Mindez több mesterből álló, nagyobb műhelyre utal.

A *Jánosréti főoltár* bemutatása során rövid áttekin-

1

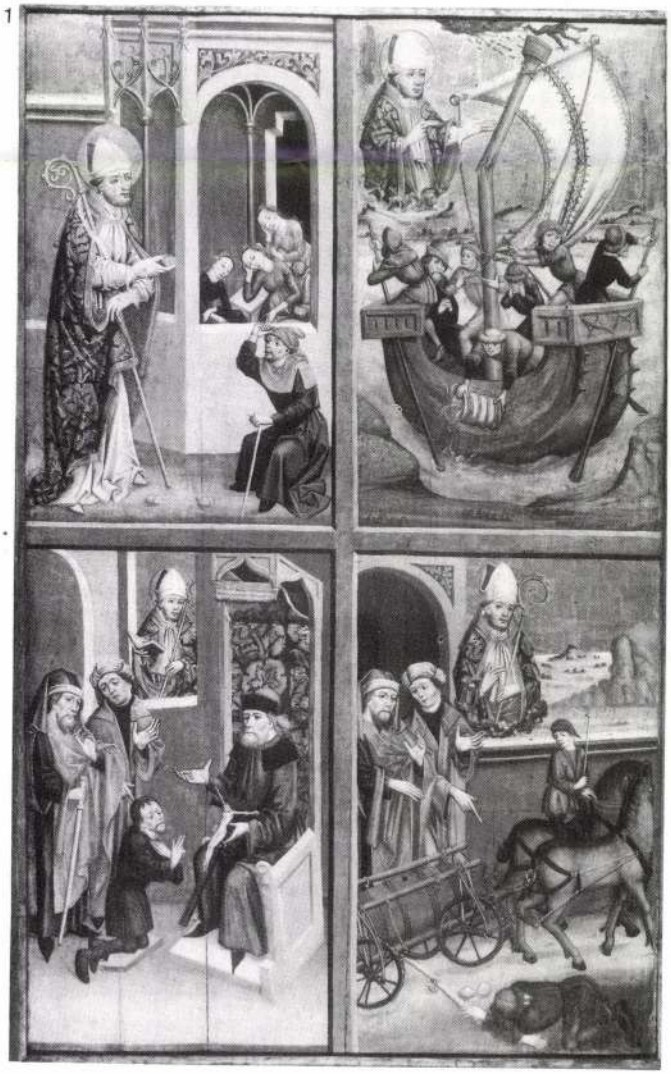

2

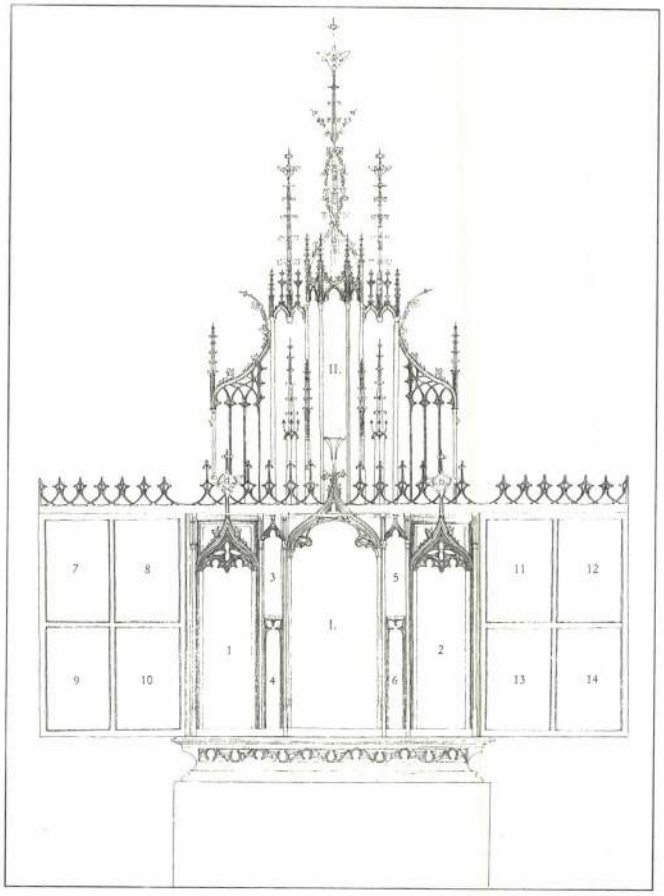

1 A Jánosréti főoltár bal szárnya
2 A Jánosréti főoltár rekonstrukciós rajza
3 A Jánosréti főoltár külső szárnya (fotók Sulyok Miklós)

tést kapunk a hazai szárnyasoltár-művészet alakulásáról, amely az európai fejlődés szerves része volt. Megismerjük a szárnyas oltárok főbb változatait. Látjuk, hogyan kap egyre nagyobb teret az oltáron a szobrászat a tisztán festett oltárokkal szemben. Mindegyik típus mindenkor belesimult a gótikus templom épületébe, azt gazdagította, színezte. Fogalmat alkothattunk a szárnyas oltárokat készítő műhelyek munkamegosztásáról, magáról a munkafolyamatról, a tervezéstől a kivitelezésig. Értesülünk a megrendelő szerepéről és a munkaszerződésekről is.

A Jánosréti főoltár sajátos helyet foglal el a tisztán festett oltárokat felváltó, túlsúlyban szobrászati oltárok sorában. Az oltárasztal fölötti részben csak a főalak, a templom és az oltár névadó szentje, Szent Miklós áll az oltármű középpontjában, a rézsűs oldalú, a térhatást növelő, aranyozott fülkében, míg a mellette álló két szent, Péter és Pál főapostolok alakja szoborhatású festmény éppen úgy, mint a középfülkét kísérő négy egyházatya képe. Valamennyien szamárhátíves, aranyozott, mérműves, faragott fülkékben megjelenő képek.

Török Gyöngyi kitűnően egyesíti a könyvben a művészettörténeti kutatás eredményeit a tudományos ismeretterjesztés szempontjával. Jól látjuk ezt, amikor a Jánosréti főoltár típusának rokonait a Nemzeti Galéria kiállításáról nevezi meg, és amikor a németalföldi stíluskapcsolatokra vonatkozó új kutatási eredményeit ismerteti az olvasóval. A kötet szűk terjedelme nem adott lehetőséget az eligazító analógiák nagyobb számú közlésére, de ezeket az érdeklődő megtalálhatja a kötet végén közölt irodalomjegyzék anyagában.

Az oltár belső szárnyképein látható Szent Miklós-legenda jeleneteivel foglalkozik a legbehatóbban a szerző. Megismerjük a nyolc kép ábrázolásának legfőbb irodalmi forrását, az Európa-szerte igen népszerű XIII. századi legendagyűjtemény, a Legenda Aurea Szent Miklós-életrajzát. Az ikonográfiai elemzés során azt is megtudjuk, hogy a Jánosréti főoltár képei az európai ábrázolási gyakorlattól olykor kissé eltérő csoportosításban, más összevonásban mutatják be az egyes jeleneteket. Így például ritka a tengeri vihar, az ördögtől kettétört árboc és a Diana istennnő olajáról szóló legendarészletek együttes ábrázolása. A szerző felhívja a figyelmet arra is, hogy a hajó vitorlája oltárterítő módjára hímzett. Az olvasót továbbgondolkodásra késztetik ezek a megállapítások. Szent Miklós a XV. században, a kis-ázsiai Myra püspökeként sokat küzdött az eretnekekkel. A XV. századi Magyarország és egész Közép-Európa segítő szentként tisztelte, az eretnekek ellen. A husziták ugyanis az egész XV. században nagy gondot okoztak az egyháznak. Egyértelmű tehát, hogy a Jánosréti főoltár képén az egyház hajójáról van szó, amelynek árbocát az ördög igyekszik eltörni. A vitorla valóban oltárterítő, amely az egyház hitének központját képező eucharisztiára utal, amely az eretnekek egyik fő támadáspontja volt.

A többi kép tematikája arra enged következtetni, hogy az oltár ikonográfiai programja a Körmöcbányán, a királyi pénzverde és az aranybányászat vidékén élő ember egyik legfontosabb kérdésére ad választ, a pénz, a kincs helyes felhasználására. A pénz egyaránt lehet a jó és a rossz eszköze. Az előbbire utal az első képen Szent Miklós aranyadománya a szegény ember három lánya számára, majd a pénzsóvárság szülte bűnök sorozatát látjuk, a hamis esküt, a rablást, az egyház gyalázását és az igaztalanok kivégzését. Szent Miklós minden esetben meghallgatja a hozzá fordulót, azért, hogy a bűnös is Istenhez térjen.

Külön fejezet foglalkozik az oltár két nagyméretű külső képével, az *Olajfák hegye* és a *Kálvária* ábrázolásával, amely művészi szempontból az oltár legkiemelkedőbb része. A század egyik legnagyobb németalföldi festőjének, *Rogier van der Weyden*nek műveit minden bizonnyal közvetlenül is ismerte a külső képek mestere.

Török Gyöngyi új eredményre jut az oltár datálásában is. Megállapítja, hogy az oltár belső és külső szárnyképei közötti stiláris eltérések nem indokolják az időbeli szétválasztást. Egy időben, az 1480-as években dolgozott az oltáron az oltár vezető mestere és a szerényebb képességű műhelytársak. A kötetet a Jánosréti mester két további oltára zárja, az esztergomi Keresztény Múzeum *Kálvária*-oltára és a Nemzeti Galériában lévő cserényi *Szent Márton*-oltár.

A kitűnő tanulmány a Helikon Kiadó kiemelkedő művészi kiállításában jelent meg 1989 karácsonyára. Méltó folytatása e sorozat korábbi köteteinek (Mucsi András: *Kolozsvári Tamás szárnyas oltára*, Prokopp Mária: *A garamszentbenedeki Úrkoporsó*, Kovács Éva: *A Mátyás-kálvária*), s reméljük, hogy a nemzetközi hírnevű kiadó további szép kötetekben fogja bemutatni hazai művészetünk remekeit. (Helikon Kiadó, 1989)

Prokopp Mária

3

Nívódíjak, 1989

Korniss Péter fotóművész:
„A vendégmunkás" című műcsarnoki kiállításáért és könyvéért 20 000 Ft

Melocco Miklós szobrászművész:
Amerigo Tot síremlékéért és a „Léda hattyúval" című budapesti köztéri szobráért 20 000 Ft

Birkás Ákos festőművész:
Kiemelkedő festői teljesítményéért, a Műcsarnokban megrendezett kiállításáért 20 000 Ft

Berki Viola festőművész:
A kiskunhalasi Házasságkötő Terembe készített pannójáért 20 000 Ft

Jovánovics György szobrászművész:
A szöuli Olimpiai Parkban felállított alkotásáért 20 000 Ft

Novotny Tihamér művészeti író:
A szentendrei művészeti életben kifejtett szervező tevékenységéért és az Ernst múzeumi „SZAFT" című kiállítás létrehozásáért 20 000 Ft

Kőnig Frigyes és Lengyel András grafikusművészek:
A Miskolci Galériában bemutatott közös tárlatukért, egyénenként 20 000 Ft

Simon Károly ipari formatervező:
Komplex számítógépes munkahely formatervéért 20 000 Ft

Rozgonyi Iván művészeti író:
A „Párbeszéd művekkel 1955–1981" című interjúkötetéért 20 000 Ft

Bráda Tibor festőművész:
A mátészalkai színház számára készített mennyezetképéért 20 000 Ft

Dobai Ágnes művészettörténész:
Eddigi kiállításrendezői tevékenységéért, az I. Nemzetközi Mintatriennálé megrendezéséért 15 000 Ft

Koplik Judit művészettörténész:
A Művészeti Alapnál végzett igényes szakmai munkásságáért 15 000 Ft

Varga Zsolt és Venéczi Tamás ipari formatervezők:
A Hódgép számára tervezett háromkerekű járművükért, egyénenként 15 000 Ft

Maróti Andorné művészettörténész:
A műcsarnoki „Eleven textil" c. nagyszabású kiállítás megrendezéséért 15 000 Ft

A Veszprémi Petőfi Színház rekonstrukciójának belsőépítészeti munkáiért Szenes István belsőépítész, Szendrő Péter építész, Horváth Márton üvegtervező, Simai Lajos, Albert András ötvösművészek, Nagy Katalin, Horányi Ágnes iparművészek, Gönczi András, Szenes Zsuzsa textilművészek, Szekeres Károly keramikus; egyénenként 15 000 Ft

Hédervár, volt Khuen-Héderváry (Viczay) kastély kápolnájának és oltárának restaurálásáért:
Lente István, Forrai Kornélia, Hoós Mariann, Szentkirályi Miklós, Dabronkai Béla és Marjai Zoltán restaurátorok, egyénenként 15 000 Ft

Művelődési Minisztérium Képzőművészeti osztály

Megjegyzés

A lapunk 1990. februári számában megjelent *Turner fagylaltja – Jovánovics György színes reliefjeiről* című írás szerzője, *Andrási Gábor* – a művésszel egyetértésben – folyó év január 4-én kelt levelében jelezte a szóban forgó cikk visszavonásának szándékát. Mivel Andrási Gábor az ezzel járó anyagi konzekvenciákat nem vállalta – ami a nyomdai munkálatok előrehaladott állapota miatt vált volna szükségessé –, kérését nem teljesíthettük. (A szerk.)

CONTENTS

FAREWELL	*Gábor Rideg*	1	A farewell to Readers ◄
PANORAMA		2	
DOCUMENTS		6	Discution about the Képcsarnok and Hungarian Art Foundation
STUDY	*Gyula Ernyey*	8	Japanese design
ART NOUVEAU	*Imre Katona*	16	Art Nouveau in the Zsolnay-factory
EXHIBITION	*Ferenc Romváry*	22	Hundred years of Fine art in Pécs
WORKSHOP	*Imre Nagy*	28	Up-to-dateness of the Renaissance (Tibor Kiss)
	Aliz Torday	32	Four-hand paraphrases (Éva Nyerges, Tamás Oláh)
	Ernő P. Szabó	37	Prints from the Tisza-bank (Gábor Nagy) ◄
	László Fábián	41	-from... to... (A sketch of József Baska)
	Zsuzsa D. Fehér	46	Without movements and events (István D. Kurucz)
WINDOW ON THE WORLD	*Eszter Vécsey*	50	The lessons of darkness (Christian Boltanski)
	József Bakallár	53	A Renaissance personage (Kiuchi Aya)
BOOK	*Mária Prokopp*	62	Gyöngyi Török: The Saint-Nicholas high altar of Jánosrét in the Hungarian National Gallery

◄ —with a triangle we mark the articles published also in full English translation too.

Review of the Association of the Hungarian Artists of Fine and Applied Arts
Editor-in-Chief: Gábor Rideg
Distributor outside Hungary: "Kultúra" Hungarian Foreign Trading Company. H–1389 Budapest, Pf. 149.

Számunk szerzői

Borbás György igazgató, Zrínyi Miklós Gimnázium, Zalaegerszeg

Losonci Miklós művészeti író

Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész, Fővárosi Tanács, művelődésügyi osztály

Urbán György festőművész

Ernyey Gyula művészettörténész, Iparművészeti Múzeum

Katona Imre művészettörténész, Iparművészeti Múzeum

Romváry Ferenc művészettörténész, Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Nagy Imre művészettörténész, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely

Torday Aliz újságíró, Savaria Múzeum, Szombathely

P. Szabó Ernő újságíró, Nők Lapja

Fábián László újságíró, Film Színház Muzsika

D. Fehér Zsuzsa művészettörténész

Vécsey Eszter művészettörténész, USA

Bakallár József festőművész

Prokopp Mária művészettörténész, ELTE, Művészettörténeti Tanszék

Művészet, 1990/3
JÁNOSRÉTI MESTER

motívumok mozgatták meg fantáziáját. Andrea del Sarto és Carpaccio, mikor Dürer északi szelleme megragadta őket, szintén csak egyes alakokat, motívumokat vettek át tőle. Ők kevésbbé dolgozták fel az idegen elemeket s azok kivilágítottak képeik egészéből. Andrea del Sartot ezekért a kölcsönzéseiért kényes ízlésű és erkölcsű kortársai meg is rótták s kitaláló képességének fogyatkozását vetették szemére; noha ezek csupán kissé idegenszerű elemek műveiben s a kompozíciók szépségét jelentékenyen nem érintik.

1. kép. Schongauer.

Azon dől tehát el a kérdés, hogy mennyi önálló hozzátennivalója van a művésznek ahhoz, amit mástól kölcsönvett. Itt természetesen nem azt értem, hogy számszerint hány alakot bigygyeszt még hozzá, hanem a művészi mondanivalót.

2. kép. Bártfa. Jézus születése oltár.

De mindenekelőtt tisztáznunk kell, hogy egy műalkotásnál mi az invenció és mi a kivitel szerepe és jelentősége, invención értve a témát, a kompozíciót, az egyes alakokat, szóval az egész mű elképzelését. Azt hiszem, nem lehetnek eltérőek a vélemények arra nézve, hogy a döntő szerep az így körvonalazott invenciónak jut. Minden, ami teremtőerejéből fakad, az invencióban tör fel a művészből. Az invencióban jut kifejezésre az egész mű szelleme, itt nyilatkozik meg az, hogy valaki oly eksztatikus és misztikus

3. kép. Dürer.

lélek-e, mint Grünewald, oly lírai és kedves-e, mint Altdorfer vagy oly drámai-e, mint Dürer. Ebben és csak ebben nyilatkozik meg a lélekalkat; a szín, fény stb., evvel jár és ebből következik. Ami azon túl van, a kivitel, inkább a mesterségbeli készségre vet világot.

Egy festmény vagy metszet egészében, képben való lemásolása sohasem számított művészi teremtő alkotásnak s komoly fontossága is csak akkor van, ha az eredeti mintakép elveszett. Legyen egy másolat, melynek eredetije ismeretes, mesterségbeli szempontból bármily magasrendű, történeti súlya sohasem lesz és el nem képzelhető, hogy akármilyen nép mint művészetének számottevő darabját tartsa nyilván. Másolatok még akkor sem számítanak, ha kitűnő művész készítette őket. Érdekesek lehetnek, mint műtörténeti kuriózumok, megmutatják, hogy egyik nagy művész a másikat másolva, hogy alakítja át a mintát saját egyéni formájára, vagy fényt vethetnek a művész esetleges irányváltozásának mélyebb gyökereire, de maga a másolat, mint műalkotás, művészi fejlődésének állomásaként nem tárgyalható. Sem egyetlen művész oeuvrejében, sem egy nép művészetében nem számítanak alkalmi másolások.

Érdekes, hogy Melkben levő, fiatalkori oltárának egyik képén például Jörg Breu is átvette Schongauer népszerű metszetét, melyen az Egyiptomba való menekülés van ábrázolva. De az egész oltáron és általában Breu oeuvrejében is ez az egyetlen eset kölcsönzésre és nem is számít a művész jelentékeny munkái közé.

A motívumkölcsönzés és a másolás között egy világ fekszik.

Próbáljuk mármost ennek a felismerésünknek a világát rávetíteni egy konkrét példára. Ilyennek kínálkozik a bártfai Jézus születése oltár, melynek tizenkét képe közül kilenc Schongauer metszetek után van másolva (1. és 2. kép). Némi kis önámítással szokásos ebben és hasonló esetekben azt mondani, hogy a művész felhasználta ugyan ezt vagy azt a metszetet, de önállósága teljes megőrzése

mellett.[1] Mintha olyan változtatások történtek volna, hogy műve szinte már nem is számít kópiának. Tárgyilagos vizsgálat mellett azonban be kell vallanunk, hogy Schongauer metszetei végesvégig csaknem szolgai hűséggel vannak másolva a bártfai oltáron, csak mivel a deszkák valami-

4. kép. Altdorfer.

5. kép. Héthárs. Főoltár.

vel szélesebb formátumúak, mint a metszetek, Schongauer kompozíciói jobbról-balról, két-három alakkal meg vannak toldva, vagy széltébe vannak húzva. Ezenkívül a pálmafa lombosfává alakult át és más hasonló apróságok. Máshol, például Berethalomban éppen fordítva egy-két alak el van hagyva s a fák java hiányzik, mivel a tájkép kevésbbé érdekli a művészt. Önámítás azt képzelni, hogy ilyen jelentéktelen változtatások miatt a festmény most már nem is másolat, hanem szabad művészi alkotás. Nem túlságos lebecsülése-e saját művészetünknek, ha ennyire ragaszkodunk idegen morzsákhoz? Be kell végre látni, hogy a bártfai oltárnak tizenkét képe közül csak három tárgyalható döntőfontosságú műemlékeink között, bármily kifogástalan mű mesterségbeli szempontból a többi kilenc.

Mily messze áll a művész gyötrődő és alkotó lelkétől az olyan

[1] *Genthon I.*, A régi magyar festőművészet. Vác, 1932. 79—80. l.

6. kép. Dürer.

középszerű tehetségé, ki két-három mester metszeteiből keresgéli össze kompozícióinak alakjait, gondosan illesztgetve azokat egymásmellé, mint például a héthársi oltár mestere, ki Wolf Traut és Dürer, Dürer és Altdorfer (3—5. kép), Dürer és Springinklee műveit (6—8. kép) gyúrja össze újabb egésszé. Festőmesterember az ilyen, kinek működése magasabb értelemben inkább tartozik a kultúrhistória, mint a művészettörténet keretei közé. A nyert adatok érdekkel bírnak a német művészettörténet szempontjából, mert rávilágítanak a német metszetek nagy elterjedtségére, érdekes művelődéstörténeti adatokkal szolgálnak nekünk, amennyiben pontos felvilágosítást adnak a festőműhelyeinkben dívó gyakorlatról, a rendelkezésre álló segédeszközökről, stb., de mindennek a magyarországi művészet magasabb törekvéseihez, problémáihoz csak annyi köze van, hogy az importált metszetek mégis nagyon fontos eszközei voltak az európai áramlatok és hatások ideérkezésének.

Az M S mester is kölcsönvett Dürertől, de csak egy-egy fejet s egyetlen egész alakot (9—10. kép). De azt az alakot úgy feldolgozta a sajátjai közé, annyira megadta neki saját stílusának jegyeit, hogy alig ismerhető fel benne a düreri elem. Ugyanígy vette át a besztercebányai Szent Borbála oltár mestere Dürer architekturáját. Ez sem másolás, csak egy kitűnő művész hódolata a zseni előtt. Motívumkölcsönzés, semmi más. Csupán motívumkölcsönzés a jezernyicei oltáron Altdorfer architekturájának átvétele is.[1] De ez már lényegesen jelentéktelenebb alkotás, mint a másik kettő.

[1] *Hoffmann E.*, A régi magyarországi festészet nürnbergi kapcsolatai. 61. l.

7. kép. Springinklee.

8. kép. Héthárs. Főoltár.

Fontos az eredetiség tisztázása már azért is, mert a metszet esetleges pontos dátumával oltáraink keletkezésének időpontját általa nem egyszer közelebbről meghatározhatjuk. Az évszámkiigazítás legfontosabb példáját a besztercebányai oltárral kapcsolatban idézhetem, melynek állítólagos, 1502-es évszámát a Dürer «Mária életéből» vett építészeti motívumok alkalmazása — mint ezt már volt alkalmam bővebben kifejteni [1] — hét évvel tolták előre. Evvel az oltár a fejlődés természetes egymásutánjába illeszkedett bele. Azelőtt, a hibásan 1502-nek olvasott [2] évszám miatt abban az évben képviselte nálunk a dunai iskolát, melyben az még jóformán meg sem született s érthetetlen fenoménként meredt rá a kutatóra ; 1509-es évszámával most szépen beleilleszkedik a sorba. Nem első és nem utolsó oltárunk ebben a stílusban, de egyik legjelentékenyebb festészeti emlékünk.

Előretolódott legalább öt évvel a már említett, eddig 1513 körül

[1] U. a. 59—61. l.

[2] Helyes olvasása *Csánky D.*, A besztercebányai Szent Borbála-oltár dátuma. Magyar művészet. 1936. 315—316.

elhelyezett[1] héthársi oltár ideje is, mivel Wolf Trautnak egy 1516-ból keltezett fametszetéről és egy 1518-i nürnbergi kiadvány Springinklee-fametszetéről találtam benne másolást.[2] Ez az évszámkiigazítás is éppen a dunai stílus terjedésének kérdése miatt fontos, hiszen Altdorfer-lapok vannak az oltáron másolva.

9. kép. M. S. mester.

Ugyanígy helyreigazításra szorul egy korábbi oltárunk évszáma is, a jánosréti főoltáré. Az oltár állítólag 1473-ra van keltezve,[3] s az idevágó irodalom két legjelentékenyebb festményeül az Olajfák-he-

[1] *Divald K.*, A héthársi Szt Márton-templom. 16. l. — *Genthon I.*, Id. m. 116. l.

[2] Hortulus Animae. Nürnberg, 1518. Friedrich Peypus kiadványa, Springinklee fametszeteivel. Újra nyomtatva 1519, 1520. Ha például a későbbi kiadást használták fel, «a héthársiak hiedelme», (Divald), hogy az oltár 1526-ból való, talán igazolódik is.

[3] *Gerevich T.*, A régi magyar festészet a prímási képtárban. Az Újság. 1916. júl. 14. — *Genthon I.*, Id. m. 56. l.

gyét és a Kálváriát említi. Utóbbi azonban ismét csak másolat Schongauernak egy nagyon szép kis metszetéről (11—13. kép). Tekintve, hogy Schongauer-másolatok Németországban csak 1476 óta mutathatók ki, ez az évszám mindenképpen kérdésesnek látszott. Ha valóban olvasható volna az oltáron, nagyon érdekes adalékul szolgálna Schongauer ezen, korát tekintve, egyik legvitatottabb lapjának keltezéséhez. Némelyek legkorábbi művei közé sorolják, mások a későiek közé. Ez a korai alkalmazása magyar oltáron, nemcsak ennek a lapnak korát döntené el, hanem arra vallana, hogy a művész grafikai munkássága már 1473-ban, tehát festői működésével egyidőben, megindult. Legkorábbi festménye, a Madonna a lugasban (Colmar), ezt az évszámot viseli. Mindez így lenne, ha az évszám valóban olvasható volna az oltáron, dehát — az oltár nincs keltezve. Szabadon tolható tehát pár évvel előre és nem ad semmiféle támpontot a metszet keltezésére sem.

Nem mellékes feladat az oltárok pontos évszámának megállapítása és nem kicsinyeskedés, ha vele foglalkozunk. Öt, hét vagy még több év nem csekélység éppen ezekben az időkben, mikor pár év alatt nagy átalakuláson megy át a művészet. És nekünk, akik a kutatások kezdetének kezdetén vagyunk, mindent el kell követnünk, hogy semmitmondó találgatások helyett biztos támpontokhoz jussunk.

10. kép. Dürer.

Nem is pár évet, hanem mindjárt félszázados eltolódást jelent az az átvétel, mely legújabban került napvilágra;[1] e szerint a kassai múzeum Angyali üdvözlete — mely két másik képet is von maga után — a heidelbergi Biblia Pauperum egyik lapjáról van másolva. Ez a körülmény 1400-ról,[2] a XV. század közepére tolja el a képek keletkezési idejét.

Ha végignézünk a mellékelt jegyzék anyagán, azt látjuk, hogy az eddig felderített másolatok kizárólag német metszetek után készültek. A XV. században nem egészen zártan körülhatárolt az a terület, mellyel az ország met-

[1] *Csánky M.*, Az első metszetátvétel a régi magyar festészetben. Nemzeti Újság. 1936. nov. 8.

[2] *Genthon I.*, Id. m. 28. l.

szetek behozatala szempontjából összeköttetésben állt. Főleg felsőrajnai, középrajnai és németalföldi művészek művei vannak elterjedve, melyeket részben a kereskedők, részben az aacheni búcsújárók hozhattak magukkal. Ezek közül művészetünkre különösen két művész gyakorolt jelentékeny hatást: a felsőrajnai E S mester és Martin Schongauer. Az E S mester utáni másolatokat kódexeken kívül a bakabányai Mária-oltár és a jánosréti oltár őrzi; a Schongauer átvételek száma nagy, összesen tízenhárom oltár harmincegy képén találkozunk vele (14—15. kép).

A XVI. század elején a helyzet annyiban változott, hogy itt három határozott körre tudjuk szorítani azt a területet, melyről a metszeteket importálták. Az első főterület Nürnberg. Erős kereskedelmi és politikai összeköttetések kötözték a szálakat Nürnberggel oly szorosra, hogy a kulturális kapocs is szűk lett. Ebben az időben Dürer-metszetek elárasztják az országot: huszonhárom műemlék nyolcvanhét festménye mutatja metszeteinek gyengébb vagy erősebb hatását. Kívüle a legkeresettebb és legtöbbet másolt művész Hans Leonhard Schäufelein,[1] ő öt oltár, huszonhárom képén, Sebald Beham, csak a rádosi oltár három képén, Hans Springinklee és Wolf Traut a héthársi oltár egy-egy képén és Veit Stoss a lőcsei oltár egyik domborművén szólalnak meg.

A második kör a dunai iskola. Ebből egyelőre csak Altdorfer-metszetek jönnek tekintetbe. Átvételeik három oltár hat képén állapíthatók meg.

A harmadik tényező Lucas Cranach művészete, hét fametszetének másolatát a lőcsei oltáron találta meg Henszlmann. Az esztergomi képtár garamszentbenedeki tábláit tévesen hozták Cranachhal kapcsolatba.[2]

Biztosra vehetjük, hogyha már sikerült volna a további, szintén nyilvánvaló másolások eredeti forrásait kikutatni, vagy ha történetesen még egyszer ennyi oltár maradt volna fenn, az egésznek képe nagyjából ugyanez volna. Mert mutatis mutandis itt is helyes az, amit Horváth János[3] az irodalomra mond: «A veszteségek . . . ne tévesszenek meg, ami fentmaradt, az elég közel áll, legalább műfaji arányaiban, az egy-

[1] Speculum passionis domini nostri Ihesu Christi. Nürnberg, Ulrich Pinder. 1507. Újra nyomtatva Fr. Peypus, Nürnberg, 1519. Valószínűleg főleg utóbbi kiadást használták.

[2] *Gerevich T.*, Az Újság, 1916. és Esztergomi műkincsek. Prímás Album, 1928. 214. l.

[3] *Horváth J.*, A magyar irodalmi műveltség kezdetei. Budapest, 1931. 21. l.

11. kép. E. S. mester.

12. kép. Schongauer.

13. kép. Jánosréti főoltár.

kori valósághoz». Egyetlen példát sem tudunk felhozni arra, hogy olasz metszetet másoltak volna Magyarországon. Még akkor sem, ha a miniatúrákat belevonjuk vizsgálódásainkba. Legyen az Pozsony, Horvátország[1] vagy Buda, — itt Kálmáncsehy Breviáriumára gondolok — akkor is csak az E S mesternek, a Játékkártyák mesterének, a Berlini passzió mesterének, a P W mesternek, a zwollei I A mesternek, az

14. kép. Szepeshely. Főoltár.

[1] Thúz Osvát és György topuszkói apát és rozsonyi püspök kéziratai. A Szi-szek mellett, a zágrábi egyházmegyében fekvő Topuszkó nem azonos Tapolcával, ami Keszthely közelében fekszik, mint *Divald K.* (Magyarország művészeti emlékei, Budapest, 1927. 127. és 130. l.) könyvében sajtóhiba folytán olvasható. *Gerevich T.* (L'arte antica ungherese, Roma, 1929. 14. l.) a sajtóhibát átveszi. Az apát egyik könyve 1495-re van keltezve, a miniator másik két munkája minden valószínűség szerint 1498-ból és 1499-ből való, nem lehetnek tehát Zsigmond király miniatorának, Martinus Opifexnek munkái, mint Gerevich (u. o.) felteszi, nem is mutatják azokkal a legtávolabbi összefüggést sem. Az addig ismeretlen György apáttal és miniátorával részletesen foglalkoztam Magyar Könyvszemle 1925. 35—47. l.

Amsterdami kabinet mesterének, Israel van Meckenemnek és végül Martin Schongauernek a műveire akadunk.[1] Azért említettem Kálmáncsehy könyvét külön hangsúllyal, mert az az olaszos művészetet annyira kedvelő főpap rendelésére s az annyira olaszos ízlésű budai műhelyben készült. S íme, mégis csak az E S mester metszetére lelünk benne! A műhelyek csak német metszetekkel voltak felszerelve.

Ennek a ténynek több magyarázatát is lehet adni. Először a német metszetek sokkal alkalmasabb anyagot szolgáltattak, mint az olaszok; gyakran mindjárt kész sorozatokat s az egész oltár képanyaga egy fogásra készen volt. Aztán meg több is a mese a német metszetekben, mint az olaszokban s ezért alkalmasabbak a népszerű felhasználásra, mint az olaszok. Mantegna metszeteinek hatalmas pátosza és monumentalitása szétvetette volna egy magyarországi templom oltárának falait. Hiszen még Németországban is, hol Mantegnát többször másolták, inkább monumentális feladatok megoldásánál, üvegfestmények készítésénél fordultak hozzá.

15. kép. Schongauer.

A másik magyarázat az, hogy a kereskedelmi összeköttetések a polgárság részéről mégis csak élénkebbek voltak Németországgal, mint Olaszországgal, főleg sokkal nagyobb területre terjedtek ki, mert az olaszországi összeköttetések lényegében inkább Budára összpontosultak s néhány főpapi udvarra.

Végül: emlékeink jobbára a nagyrészt németajkú lakosság területeiről maradtak fenn, hol ez az összeköttetés, — politikai és kereskedelmi kapcsolatokon túl, — családi vagy személyi nexusok formájában sokkal magától értődőbb volt, mint az olaszokkal való. Még azokra a magyarokra nézve is, kik ezeken a területeken a németekkel együtt éltek és a hatásuk alatt dolgoztak.

[1] *Hoffmann E.*, Régi magyar bibliofilek. Budapest, 1929. — Nem helyes az a visszatérő állítás, hogy a Szépművészeti Múzeumban levő Kisszebeni főoltár képei I. van Meckenem után vannak másolva. Legutóbb *Genthon.*, Id. m. 99. l.

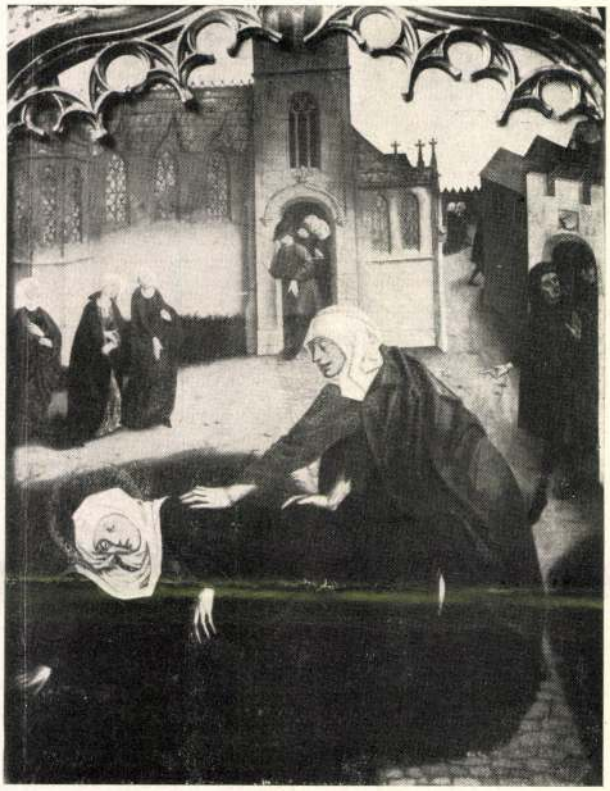

16. kép. Kassa. Főoltár.

Szokásos újabban ezekből a metszetmásolásokból bizonyos következtetéseket vonni a német és a magyar psychére, úgy tüntetve fel a dolgot, mintha ezeknek a másolásoknak az eredeti műtől különböző voltában a magyar lelkület nyilatkozna meg. A XVI. századeleji garamszentbenedeki oltárszárnyak mesteréről például azt olvassuk, hogy a német mintán (Dürer) akként változtatott, hogy «a régi magyar festészet általános jellegének megfelelően, a lényegest emeli ki, az ábrázolást összébb vonja, egyszerűbbé, érthetőbbé teszi, a magyar szellemnek terhes aprólékosságokat elhagyja, a bántó szegleteket lekerekíti s a kellemes benyomást, a festői, élénk színezéssel is fokozza»,[1] stb. Mindebből az a benyomásunk, hogy a garamszentbenedeki mester átírásában Dürer kompozíciói szebbek lettek s ezért csodálkozva olvassuk másutt, hogy «hihetetlenül durva, kontár sorozat»-ról van szó, melynek egyetlen érdekessége, hogy a hátlapok Cranach után készültek.[2] (Utóbbi, mint említettem, nem felel meg a valóságnak.)

Gondolom, igazságtalanság az egész magyar művészettel szemben, rossz példával ily egyenlőtlen harcba bocsátani. Vajjon képzelhető-e,

[1] *Gerevich T.*, Az Újság 1916. és Esztergomi műkincsek. Prímás Album. 1928. 214. l.

[2] *Genthon I.*, Id. m. 114. l.

hogy egy a magyar művészet szempontjából szóba sem jövő mesterember másolásaival verni tudja Dürer nagyszerű és gazdag zsenijét? mely zseni mellesleg megjegyezve, magyar eredetű. A németség reprezentáns mesterével, Dürerrel szemben, igazán ezt a senkit tekintsük a magyar művészet és a magyar lelkület képviselőjének?

17. kép. Bártfa. Szent Erzsébet oltár.

Kópiákból egy festő nemzetiségére gyakran igen, de lelkületére sőt népi lelkületére, biztonsággal következtetni alig lehet. Mindenekelőtt tekintetbe kell vennünk, hogy a másoló nemcsak a művészi alkotó erő, de még a művészi készség szempontjából is mélyen alatta áll annak a művésznek, akit másol. Ha ez nem volna így, nem szorult volna arra, hogy másoljon. De ezen kívül, elfogulatlanul mérlegelve a kérdést, nem képzelhető, hogy egy kis vidéki festőműhely tulajdonosa vagy tagja, lényeges javításokat tudjon eszközölni oly ritka lángelme munkáján, mint Dürer vagy oly bájos művész munkáin, mint Altdorfer vagy Schongauer. Mindnyájan tudjuk, hogy ezeket a másolásokat a hirtelenül fellépő nagy kereslet és az evvel kapcsolatos, fokozott termelés hozta létre. Ha tehát feltűnő egyszerűsítés mutatkozik a máso-

lásnál, az igenis ügyetlenség, hanyagság és gyors munka eredménye. Bármily gyors munkát kellett azonban végezni, bármennyire nem lehetett elmélyedni a részletekbe, a sietve lemásolt kompozíciók lényegét, nagy általánosságban természetesen meg kellett tartani.

De a másolás elemi törvényeinek a megértetésére leghelyesebb olyan két oltárt idéznünk, melyek mindegyike Magyarországon készült, az eredeti is, a másolás is. A kassai főoltár és a bártfai Szent Erzsébet-oltár Erzsébet-ciklusait értem (16—17. kép). Nem képzelhető jobb példa, mely minden további szót feleslegessé tenne, mint ez s megmutatná, mennyire csak az egyén képességeire lehet ilyenfajta munkákból következtetni és nem a néplélekre. Mert micsoda nép lelke nyilatkozik meg a bártfai oltár durva másolásain, szemben a kassai oltár csodálatosan fínom és egészen rendkívüli szépségű képeivel? Vajjon melyikben nyilatkozik meg a magyar lelkület? az egyik képtelen és ügyetlen dadogásában és bárgyú egyszerűségében vagy a másik sokrétű gazdagságában és pompájában? Nem egészen közelfekvő városok terméke-e a kassai remekmű és a bártfai gyerekes másolás? A példa annál jobb, mert ezeknél a bártfai képeknél sincs szó részletekbe menő hű másolásról.

Szokásos ezenkívül a fennmaradt emlékek kapcsán azt hangsúlyozni, hogy «festészetünk szerencsére nem vált az esztétikailag sekélyesebb német művészet gyarmatává. Hatását magába olvasztotta s alárendelte a már ekkor határozottan kialakult magyar művészi ízlésnek. Sőt, e németeskedő korszakában is oly műveket hozott létre, melyek fölötte állanak a német festészet átlagának s méltán vetekszenek a legjobb német mesterek alkotásaival».[1] Továbbá, hogy «a magyar lelkületet a mérséklet, józanság, a modoros formai túlzások kerülése» jellemzi és az exaltáltságra való nem hajlás,[2] szemben «a német XV. századi festők drámai brutalitásával. Régi festőink a gyakran ábrázolt passzió-jelenetekből nem csinálnak kínzókamra-felvételeket, mint német társaik: Multscher, az idősebb Holbein vagy a későbbiek közül Grünewald».[3] Az MS mester Grünewalddal szemben «a drámai meggyőzést belső pátoszra s nem kulisszahasogató színpadi túlzásokra alapítja».[4]

Végül, mint különösen feltűnő magyar jellemvonást, a tájszeretetet

[1] *Gerevich T.*, Prímás Album. 207. l.
[2] *Gerevich T.*, A régi magyar művészet európai helyzete. Minerva. 1923. 104. 109. l.
[3] *Gerevich T.*, Prímás Album. 208. l.
[4] *Gerevich T.*, Az Újság.

szokás emlegetni, mint «fontos érvet festészetünk eredetisége, nemzetiessége mellett».[1]

Azt hiszem, a józanságot illetőleg Riedl Frigyes[2] fínom, de a valóságot nem fedő megállapítása volt itt irányadó: «A magyar középkorban kevesebb a láng, kevesebb a rajongás, kevesebb a türelmetlenség, mint nyugaton. A magyar népben minden időben valami tartózkodó józanság nyilatkozik». Józanság! Dehát józannak ismerjük mi a magyart? Balassa, Petőfi, Vörösmarty, Széchenyi, Ady, Babits józanok-e? vagy józan-e Munkácsy? Paál László és Szinyei? Vagy a középkorban más volt a magyar lelkület? Dehát mit is jelent ez a szó: józan? oly sokfélét értenek rajta. Józannak minősítsük például Arany Jánosnak fojtott lírával feszülésig telített művészetét, pusztán azért, mert a realizmus hangján beszél? Bizonyára csak szó ez, mely nem fed semmit a magyarság nagyon sokféle és nagyon eltérő tulajdonságokat magában foglaló lelkületéből.

Valóban úgy van, hogy a magyar lelkület vidékenként más és más, a magyarság lelki képe végtelenül gazdag és túlságos leegyszerűsítését jelentené ennek a gazdagságnak és sokféleségnek, ha a «józan» szócskával akarnók egységbe foglalni. Ha a józannak bizonyos életbölcseségi árnyalatot adok, akkor vannak vidékek, amelyekre nézve ez megáll, másokra viszont egyáltalában nem. Ugyanígy nem általánosítható akkor, ha a fantázia hiányát gondolom bele a szóba. Igaz is, meg nem is. A magyar nemest szenvedélyes, forrófejű, lobbanó fajtának, a magyar parasztot bicskázónak és hevesnek éppúgy mondhatom, mint nyugodtnak, józannak és lassú vérűnek. S mennyivel inkább áll ez a különféleség a kevert lakosságú vidékekre, mint Felsőmagyarország vagy Erdély.

S nem hajlamos a magyar az exaltáltságra? Talán az irodalomban sikerül alapot szereznünk erre a tételre! De lám, Babits Mihály,[3] a latin himnuszok újraköltője és legjobb ismerője a középkori magyar lélekről így nyilatkozik: «A közelmúlt magyar irodalmi gondolkodásának népszerű balvéleménye volt, hogy a magyar karaktertől idegen a misztikus rajongás, idegenek a skolasztikus szubtilitások . . .» «A magyar szentek himnuszai nem legkevésbbé misztikusok, nem legjózanabbak az aszkétikus rajongásban».

[1] *Gerevich T.*, A magyar művészet jelentősége. Magyar Szemle. 1927. 251. l. és Az Újság.

[2] *Riedl F.*, A magyar irodalom főirányai. Budapest. 1910. 33. l.

[3] *Babits M.*, Amor Sanctus, Szent szeretet könyve. Budapest, 1933, 7—8. l.

A XIV. század elejéről való, latin eredetű, csodálatosan szép Máriasiralom, legrégibb magyarnyelvű versünk, nem józan, nem egyszerű és nem is mérsékletes ; és nem józan a Pázmány Péternek tulajdonított remek himnusz Máriához, mint ahogy maga Pázmány Péter sem az.

A német művészettel szemben nem merném a magyarság feltűnő tájszeretetét sem hangsúlyozni, hiszen éppen a tájfestés volt az, amiben a németek úgy a XV. század első felében, Konrad Witz, Lucas Moser stb. alkotásaiban, mint a XVI. század elején újat és nagyszerűet nyujtottak. Altdorfer, Huber, Dürer oly pontos tájfelvételeket készítettek, hogy 400 év mulva rá lehetett ismerni az ábrázolt városkákra. A magyarországi művészetben pedig akkor tapasztaljuk a nem is nagyon egyénítő tájképek feltűnő bőségét, mikor az már a nyugatról jövő áramlat természetes következménye. Magyarországon egyetlen példát tudunk arra, hogy a festő határozott helyet akart volna visszaadni, az 1510-es garamszentbenedeki Vir dolorumot. De ebben az esetben éppen az a megdöbbentő, hogy a kísérlet milyen rosszul sikerült.[1] Az 1516-ból való kassai Mária látogatása oltár tájképei[2] nem egyénítő tájképek, nem is akarnak azok lenni. Kassa mellett sohasem voltak olyan kastélyok, a Hernád sem olyan széles folyó, mint a Duna. Ezekkel a kísérletekkel szemben Altdorfer 1511-ben megrajzolta a Szépművészeti Múzeum világhírű látképét Sarmingsteinről és még sok egyebet s körülbelül ezekben az években megteremtette az emberi alakoktól mentes, tiszta tájkép típusát. Évszámok sokat jelentenek a művészet történetében, tudjuk, hogy Henrik csukárdi plébános állítólagos «naturalisztikus virágai» mily zavart okoztak : a következő generáció számára irányt szabó mesternek számított,[3] míg ki nem derült, hogy azok száz évvel későbbi, tehát a XV. század végéről való hozzátoldások.[4]

[1] V. ö. *Gerevich T.*, Kolozsvári Tamás. Budapest. 1923. 4—5. l. és 1—2. kép. Legalábbis a szerzőtől közölt s feltehetőleg legmeggyőzőbb nézetben.

[2] *Gerevich T.*, Az Újság, 1916. és *Genthon*, Id. m. 72. l. Nem tudom az oltár melyik képét értik a szerzők a nyolc közül, általánosságban mondván, hogy «az *egyik* kép hátterében felismerni a Hernádnak Kassa alatti, füzesekkel szegélyezett, lapályos völgyét», mert csaknem minden képen előfordul egy folyó, melyek alig különböznek egymástól. Az oltár 1516-ból való, Gerevich minden magyarázat nélkül 1526-ra teszi. Ebben az esetben természetesen még kisebb jelentősége volna ezeknek a tájképeknek.

[3] *Gerevich T.*, A régi magyar művészet európai helyzete. 1923. 107. l. és *T. Gerevich*, L'arte antica ungherese. Roma. 1929. 11. l. A miniátor mindkét helyen tévesen Istvánnak van nevezve.

[4] *Hoffmann E.*, Henrik csukárdi plébános miniator. Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei. IV. 1927. 74—90. l.

De forduljunk vissza a másolás konkrét példáihoz. Mint ábráinkból látni való, a Jánosréti mesterről sem áll az, hogy «a jeleneteket kevés alakból állítja össze, nem zsúfol, mint sok korabeli német művész».[1] Ellenkezőleg, Schongauernek csakugyan nemesen egyszerű kompozícióját nemcsak hogy kombinálja az E S mester két alakjával (Magdolna, Krisztus), hanem még maga is tesz hozzá néhány alakot s megtoldja egy tájképpel. A «művészi oeconomia tudatos számításáról»,[2] — valljuk be — itt szó sem lehet. Akár a Krisztus búcsúját anyjától ábrázoló bártfai epitáfiumot nézzük, mely két Dürer-metszetet kombinál és megtoldja fölöslegesen egy alakkal, akár a székelyzsombori oltár predelláját, mely ugyanezen két metszetet kombinálja, akár a többi már idézett példát, mindig azt látjuk, hogy ahol egyszerűsítés forog fenn, az mindenütt a tudás vagy az igyekezet hiányából fakad, mint például az összes Schäufelein-kópiáknál, vagy a leibiczi oltár Altdorfer-másolatain. Nem állíthatjuk azt sem, hogy a rádosi oltár világosabbá tenné változtatásaival Beham kompozícióit, ellenkezőleg, csak összekuszálja azokat. Nem egyszerűsítés az sem, ha a csíkménasági oltár mestere véres sebekkel borítja Krisztus testét a Dürerről másolt Ostorozáson.

Amikor egy kissé kielégítőbb a festőipari készség és gondosabb a munka, már oly hű másolatok születnek, mint a bártfai Jézus születése-oltár, melynek mestere a helyett, hogy kevesbítené, megszaporítja az alakokat vagy az újonnan vett, csinos esztergomi oltártöredékek Jézus elfogatásával és Péter megbízatásával. Az Elfogatás Dürer kis fametszet passziója után készült; mestere nem azért hagy el néhány alakot, mert összébb akarja vonni a kompozíciót, hanem azért, mert keskenyebb táblára kellett terveznie. A főalakok mögött nemhogy ritkítaná, hanem megszaporítja az alakokat és valóban zsúfolja. Igaz, hogy utóbbiak nem biztosan magyarországi munkák, a proveniencia szálai nem vezetnek tovább Csehországnál[3] s a művészt más magyarországi munkákból nem ismerjük.

[1] *Gerevich T.*, A régi magyar művészet európai helyzete. 113. l.

[2] U. a. 109. l.

[3] Eredetileg nyolc tábla volt. Nemes Marcell vásárolta őket az 1920-as évek elején, Freiherr von Grundherrtől Münchenben, ki viszont birtokos lévén a csehnémet határon, Csehországban vette őket. Képzelhető, hogy Felsőmagyarországból kerültek ide, de erre semmi bizonyíték sincs. A nyolc tábla közül kettő a prágai múzeumba került, kettőt Münchenben vett meg valaki, az utolsó kettő Sumári József budapesti magángyüjteményében van. (Utóbbiak: Lázár feltámasztása és a Szentlélek eljövetele. A második, Dürer kis fm. passziójának B. 50. felhasználásával.)

Mindössze egy eset van arra, hogy a másoló munkájában bizonyos stílusátalakító tendenciát figyelhetünk meg. Ez az az 1522-ből keltezett Krisztus ostorozása, mely Dürer rézmetszetpassziója megfelelő kompozíciójának nagyon szabad átírása. Ez, amint már mások is megállapították,[1] olaszos értelemben való átdolgozása a lapnak, Krisztus fejében teljesen olasz típussal. De meg kell jegyeznem, hogy a kompozíció még itt sincs összébbvonva és a lényegesre redukálva ; ellenkezőleg, három alakkal ki van bővítve. Azonkívül az erős átfestések miatt voltaképpen nem nagyon ítélhető meg. Már a csíkménasági oltáron például, noha az arctípusok felvették az akkor Erdélyben divatossá vált kerek formákat, nagyjából nem változott a düreri jelleg.

Az ilyen egészében, egyszerűsítve vagy bővítve lemásolt kompozíciók és az eredetiek között, — hogy egy kissé túlzott példával éljek — rendszerint olyan különbség van, mint a halott szervezet és az élő között. A vonások kisímulnak, a ráncok eltűnnek, a szenvedés nyomai elmúlnak. A halál mindezt letörli az arcokról és rájuk rakja a nyugalom egyszerű maszkját. Nagyjából ugyanaz fekszik előttünk és mégis egészen más. Egy csekélység hiányzik csupán, — az élet. Egy kompozíció, melyet a művész maga nem élt át, a legritkább esetben árulhat el valamit az ő lelki alkatáról. Halottat élővel nem szokás összehasonlítani és rokon vagy ellentétes vonásokat keresni vele, erre csak az élők alkalmasak. S ha a magyarországi művészet jellemző vonásait akarjuk megállapítani, azt ne a kópiákban keressük, hanem az eredeti műveken. Azok között is ne a jelentékteleneken, hanem a legjobbakon, — a hegyeknek nem az aljáról, hanem a csúcsáról szokás a vidéket áttekinteni — és akkor majd megvilágosodik előttünk, hogy amelyik művészünk átlépte a provincializmus határait és európai színvonalra emelkedett, annak nem is olyan egyszerű a formanyelve.

Az esztergomi képtárban Kolozsvári Tamásnak[2] tulajdonított oltár formanyelvét nem érzem egyszerűbbnek, mint a hasonló korú osztrák művekét. De Kolozsvári Tamást itt nem szívesen vonnám bele a tárgyalásba, mert aggályaim vannak személyét illetőleg. Egészen bizonyos ugyanis, hogy a predella és az oltár, melyet vele összefüggésbe hoznak, nem összetartozó. A predella felirata így hangzik : «Item istam Tabulam fecit fieri honorabilis vir dominus Nicolaus de sancto benedicto

[1] *Varju E.*, Vezető a M. N. Múzeum tört. osztálya kiállított gyüjteményeiben. Budapest. 1929. 39. l. és *Genthon I.*, Id. m. 120. l.

[2] *Gerevich T.*, Kolozsvári Tamás. Id. m.

filius Petri dicti petws Lector et Canonicus Ecclesiae Jaurinensis, Cantorque Capellae Regiae maiestatis per Magistrum Thomam Pictorem de Coloswar. — Ad honorem *sanctae et individuae trinitatis et virginis matris gloriosae et sancti Egidii, et omnium sanctorum* ut ipsi intercedere dignentur pro anima eius, et animabus parentum et consanguineorum, et omnium benefactorum suorum in conspectu Domini nostri Ihesu Christi amen. A. D. 1427.» A szöveg világos szavai szerint pontosan úgy kell értelmeznünk a szavakat, mint Ipolyi tette [1] és az oltáron azokat az ábrázolásokat kell keresnünk, melyeket a predella szabatosan megjelöl: a *Szent és Oszthatatlan Szentháromságot*, a *Boldogságos Szűz Máriát* és *Szent Egyedet* és *Minden Szenteket*, kiknek «dicsőségére» készült az oltár, hogy «közbenjárni kegyeskedjenek» a szövegben felsoroltak lelki üdvéért. Mivel mindezek közül csak Szent Egyed fordul elő a képeken, kétségtelen, hogy a predella nem a vele összefüggésbe hozott képekhez tartozik, mert teljességgel képzelhetetlen volna, miért fordulna Miklós kanonok szavakban elmondott kérésével Szent Egyeden kívül a Szentháromsághoz, Máriához és a Mindenszentekhez [2] és mért hangoztatná, hogy az ő dicsőségükre emelte az oltárt, mikor a képek tanúsága szerint, Szent Egyeden kívül valójában Krisztus, Szent Benedek és Szent Miklós segítségére áhítozott. Világos, hogy a Garamszentbenedeken talált predella más oltárhoz tartozott s hogy Kolozsvári Tamásnak munkáit nem ismerjük. S nagyon kérdéses, hogy a két határozott egyéniségre elkülönülő oltárképek, egyáltalában összetartoznak-e? Kívánatos volna a képek méreteinek újabb pontos összevetése.

Ami a képek származását illeti, nem tudom, hogyan magyarázható az a körülmény, hogy az esztergomi képtár régi katalógusa nem említi az oltárszárnyak garamszentbenedeki származását, noha például a Vir dolorumnál ugyanazt megemlíti; úgyszintén Garamszentbenedek két monografusának egyike sem tesz említést a képekről, noha egyébként lelkiismeretesen felsorolják az onnan eredő műtárgyakat.[3]

[1] *Ipolyi A.*, A besztercebányai egyházi műemlékek története és helyreállítása. Budapest. 1878. 78. l.

[2] A Mindenszenteket mint tudjuk, sok szenttel kell ábrázolni. S ha fel is tesszük, hogy az elveszett tábla egyiket vagy másikat adta a hiányzó ábrázolások közül, hol marad a többi említett kép és viszont mirevalók a nem említettek?

[3] *Maszlaghy F.* Az esztergomi Hercegprímási Képtárban levő művek jegyzéke. Esztergom, 1878 és újabb kiadás 1891. 27, 28, 29, 34, 35 és 44. szám. A képeket Gentile da Fabriano modorában készülteknek mondja és a régi velencei iskolából származtatja. — *Knauz N.* A Garan-melletti Szent Benedeki apátság. Budapest, 1890. I. — *Dr. Haiczl K.* A garamszentbenedeki apátság története. Budapest. 1913.

A predellán említett megrendelő személyét az idevágó irodalom egy része [1] Bolognai III. Miklós garamszentbenedeki apáttal azonosítja, ki 1410—1438-ban volt apát. Ez a magát Nicolaus de Bononiának nevező apát azonban más személy, mint Nicolaus de S. Benedicto győri kanonok, kiről tudjuk, hogy apát sohasem volt. De ettől eltekintve, ha a megrendelés évében történetesen mégis apát lett volna, bizonyára nem nevezte volna magát kanonoknak. Bolognai ember apját semmi esetre sem hívják Petwsnek (ejtsd Petüs), ami legkevésbbé sem hangzik olaszosan, sőt kizárólag Magyarországon használatos forma.[2]

De visszatérve az egyszerűség kérdéséhez: a kassai Erzsébet-ciklus kiváló mesterének beszédje nem egyszerűbb, de nem is józanabb, mint a vele egykorú bécsi ú. n. Jüngerer Schottenmeisteré, kihez kétségtelenül közel áll. A besztercebányai Szent Borbála-oltáron, a Borbála lefejezését ábrázoló kép felső sarkában megjelenő vízió Borbála mennybeérkezéséről, hangulatában egyáltalán nem józan, sőt nagyon is misztikus, annyira, hogy Hans Baldung Grien, vagy Grünewald víziós ábrázolásait juttatja eszünkbe. A csíkszentléleki oltár Szent Ferenc stigmatizációját ábrázoló bájos képe, eksztatikus előadásával Hans Fries hasonló tárgyú képére emlékeztet, persze a művészi tökéletesség alacsonyabb fokán. A szászfalvi Szent Ilona- és Szent Egyed-oltár bizarr és modoros redőzeteiben sincs semmi egyszerűség, — ha ugyan ez a különös és stílusával emlékeink között egyedülálló oltár valóban magyarországi művész munkája. Végül, sem egyszerűséget, sem felötlőbb józanságot és mérsékletet nem találhatunk az M S mester izgatóan érdekes képeiben, ha a vele rokonstílusú német mesterekkel vetjük össze stb. A felsorolást nyujtani lehetne tetszés szerint.

Viszont: a kassai főoltár passzió-ciklusának művésze nem kevésbbé durva, a kassai Úrvacsora-oltár mannaszedő zsidói nem kevésbbé csúnyák, mint Multscher s egy-két más német művész alakjai, noha Multscher a realisztikus irány egyik úttörője volt s így túlzásai indokoltak, ami ezekre a kassai művészekre nem mondható.[3] Továbbá Altdorfer Szent Flórián-sorozatában épp oly édes szelíd a szent és épp

[1] *Gerevich T.*, Az Újság 1916. és Prímás Album 1928. 206. l. Viszont máskor (Kolozsvári Tamás. 1923.) csak győri kanonoknak mondja.

[2] *Melich János* professzor úr szíves közlése.

[3] Ezeket a művészeket *Gerevich T.* A lengyel és a magyar művészet kapcsolatai (Huszár K.: Magyarország és Lengyelország. Budapest—Warszawa. 1936) című cikkében, 121. l. «nyersebb és drámaibb, az arckifejezésekben erősen torzító művészetük» miatt, «Kassán dolgozott lengyel festőknek» tartja.

oly kevéssé brutálisak a többi alakok, mint akár régebben Stephan Lochner s a többi kedves kölni művész művein, a sterzingi oltáron vagy Schongauer munkáin, hogy fel ne soroljam a német művészet felét. Grünewald legkevésbbé sem brutális, hanem a felfokozott ideg- és lelkiélet viszi formai rendkívüliségekre, mint akár Grecot vagy a modern expresszionistákat. Nem kulisszahasogató, hanem egyike a művészettörténet legérdekesebb és legmélyebb művészeinek.

Az összehasonlításoknál az a legfontosabb követelmény, hogy hasonló korú és törekvésű mesterek munkái kerüljenek egymás mellé.

S végül legyünk őszinték! Tegyük már félre a nemzeti elfogultság káros szempontjait. Milyen alapon fogjuk össze egységbe a Magyarország különböző vidékein lakó művészek lelkületét? Az alföldi, dunántúli, felvidéki és erdélyi lakosságét? Mint köztudomású és már említettem is, a munkák jórészt németajkú vidékekről kerültek elő. A németajkú művészek lelki alkata nem különbözhetik oly mértékben a németországi művészekétől, mint azt ráerőltetni igyekeznek. Más országról van itten szó, lényegesen más népi keveredéssel, más helyi jelleggel, de nem egy alapjában véve teljesen más rasszról. Nem olyan ez, mint a latin és germán rassz különbsége, melynek szükségszerűen mást kell magából kivetítenie. S a német metszetek is ezért illeszkednek bele olyan magátólértődően és sokszor nehezen kihámozhatóan a magyarországi kompozíciókba. Sőt éppen ez a lélekalkatbeli rokonság teszi aztán, hogy mikor egy oltáron, mint például az alsóbajomin, a lőcsein, vagy a már említett bártfai, jánosréti, berethalomi oltárokon Schongauer kompozíciókat és annyi máson Dürer-féléket kellett újabb alakokkal kiegészíteni, ezeknél a hozzátoldott alakoknál csaknem szétválaszthatatlanul sikerült a művészeknek a metszetektől előírt stílust megtartaniok. Sőt egészen új jelenetek hozzáadásánál, minden zökkenő nélkül tudták magukat az oltár stílusába beleélni, olyannyira, hogy némelykor kísértésbe esünk azt képzelni, hogy elveszett Schongauer-lapok emlékét őrzik oltáraink. Olasz művész erre képtelen volna. (Gondoljunk vissza Andrea del Sartóra!)

Ha olyan nyilvánvalóak volnának a magyarországi művészetnek azok a jellemvonásai, amiket az előbb vitattunk s ezek azt a német művészettől oly világosan elválasztanák, nem volna lehetséges, hogy a metszetmásolások tömegéről eddig nem látták meg, hogy nem eredeti magyar munkák, vagy például a legutóbbi időkig magyarnak tartották a csütörtökhelyi oltárt, melyről egy Erlangenben őrzött rajz segítségével

sikerült bebizonyítanom, hogy nürnbergi munka.[1] És nem tárgyaltatott volna a magyarországi munkák között a képek egész sora,[2] melyekről újabban megállapítást nyert, hogy jellegzetesen németalföldi festmények,[3] vagy az osztrák művészet fontos emlékei. Például az esztergomi gyönyörű Kalászos Madonna vagy az Apostolvértanúságok sorozata.[4] Ez a sorozat most tárgyalt szempontunkból annál fontosabb, mert éppen vértanúságokról lévén szó, e témánál szembe kellett volna szöknie és a latolgatásba döntően beleszólnia a magyarság nyugodtabb és mérsékeltebb, vagy a németség túlzóbb és durvább előadásmódjának, — ha a kettő valóban olyan erősen különbözne egymástól. Bizonyos, hogy van valami határozott egyéni jellege a magyarországi munkáknak, az erdélyieknek külön és a felsőmagyarországiaknak külön, hiszen mindezekről az újabban kirekesztett munkákról még a bizonyítékok szolgáltatása előtt néhányan határozottan éreztük, hogy nem magyarok, — de nagy különbség van az ösztönös érzés és a szabatos szavakba való foglalás között. Ezek a kérdések nagyon bonyolultak és még sok tisztogatásra és munkára van szükség, amíg világosan fogunk látni és pontosan körül tudjuk határolni a magyarországi munkák ismertető jegyeit.

[1] *Hoffmann E.*, A régi magyarországi festészet nürnbergi kapcsolatai .61—63. l. és Die Beziehungen des Donnersmarkter Altares zur Nürnberger Malerei. Mitteilungen aus der Vergangenheit der Zips. 1934. 1—4. l.

[2] *Gerevich T.*, A régi magyar művészet európai helyzete. 120. l. és Az Ipolyi-gyüjtemény. Az Orsz. M. Képzőművészeti Társulat Évkönyve. 1930. 89. l.

[3] *Pigler A.*, Bírálat: Péter A. «A magyar művészet története» c. könyvéről. Archaeologiai Értesítő 1930. 261—262. l.

[4] *Pigler A.*, Evagationes Spiritus. Archaeologiai Értesítő 1932—33. 121—136. l. és Pótlások az «Evagationes Spiritus» c. cikkéhez. Arch. Ért. 1934. 169. l. — *K. Öttinger*, Hans von Tübingen zu Wiener-Neustadt, der Meister von St. Lambrecht. Jahrbuch d. Ksth. Samml. in Wien. 1934. 41. l.

Az átvételek jegyzéke.

Csillaggal jelöltem meg azokat a képeket és reliefeket, melyek átvételeit magam állapítottam meg, melyeknél az irodalomban csak általános utalást találtam s a részletes kidolgozás tőlem származik, vagy ahol az irodalomhoz újabb hozzátenni valóm volt. Az oltárok megjelölése után zárjelben álló név mutat rá az irodalomban már ismert átvételek megállapítóira. A német olvasó könnyebb tájékozása érdekében a városneveket németül is adtam.

Bakabánya (Pukantz) Hont vm. Kath. templom, Mária-oltár:

* Szent Borbála lefejezése *E. S. mester* rm. (L. 163).
* Szent Egyed « « « « (L. 141).
* Szent Mihály « « « « (L. III. 330 és 66. l.) elveszett s csak másolatból ismeretes rm.
* Ker. Szent János « « « « (L. 148).

Bártfa (Bartfeld) Sáros vm. Szt. Egyed-templom, Jézus születése-oltár (Myskovszky):

Menekülés Egyiptomba *Schongauer* rm. (L. 7).
Kr. az Olajfák-hegyén « « (L. 19).
Kr. elfogatása « « (L. 20).
Kr. Hannás előtt « « (L. 21).
Kr. ostorozása « « (L. 22).
Tövissel koronázás « « (L. 23).
Pilatus kézmosása « « (L. 24).
Keresztvitel « « (L. 26).
Kr. a keresztfán « « (L. 27).

Bártfa. Múzeum, Haid Lénárd epitáfiuma (Divald):

Kr. búcsúja Máriától *Dürer* Mária élete fm. (B. 92) és * kis passzió fm. (B. 21).

Besztercebánya (Neusohl) Zólyom vm. Plébánia-templom, Főoltár:

* Tízezrek vértanúsága *Dürer* fm. (B. 117) szabadon.
* Szt. Borbála vitája « Mária élete fm. (B. 83) felhasználásával.
Szt. Borbála lefejezése « fm. (B. 120) felhasználásával (Genthon).

Budapest. Szépművészeti Múzeum Csíkménasági oltár (Roth):

Kr. siratása *Dürer* nagy fm. passzió (B. 13), szabadon.
Angyali üdvözlet « kis « « (B. 19) és *Schongauer* (L. 2).
Vizitáció « Mária élete (B. 84), tükörképesen, szabadon.
Jézus születése « kis fm. passzió (B. 20).
A három királyok « Mária élete (B. 87), szabadon.
Kr. az Olajfák-hegyén « kis fm. és rm. passzió (B. 4. és 26), szabadon.
Kr. elfogatása « « « « (B. 27).
Kr. Kaifás előtt « « « « (B. 29).
Az ostorozás « rm. « (B. 8).
A tövissel koronázás « kis fm. « (B. 34).
Keresztvitel « « « és nagy fm. « (B. 34. és 10).
Kr. a keresztfán » rm. « (B. 13) szabadon.
Feltámadás « kis fm. « (B. 45).

Budapest. Szépművészeti Múzeum, Oltárkép Kassáról (Varjú):
Ostorozás *Dürer* rm. passzió (B. 8) szabadon.
Budapest. Szépművészeti Múzeum. Jánosréti főoltár:
* Kalvária *Schongauer* (L. 10) és *E S mester* (L. 30).
Budapest. Szépművészeti Múzeum, Kisszebeni oltár (Henszlmann):
* Vizitáció *Dürer* Mária élete (B. 84).
* Jézus születése « « « (B. 85).
* Jézus körülmetélése « « « (B. 86).
* Menekülés Egyiptomba « « « (B. 89).
* A 12 éves Jézus a templomban « « « (B. 91).
* Jézus búcsúja Máriától « « « (B. 92).
* Mária halála « « « (B. 93).
* Mária mennybemenetele « « « (B. 94).
Budapest. Szépművészeti Múzeum, Leibiczi oltár:
* Ostorozás *Altdorfer* fm. (B. 23) felhasználásával.
* Tövissel koronázás « « (B. 24) szabadon.
* Keresztvitel « « (B. 27) szabadon.
Budapest. Szépművészeti Múzeum, Szepesbélai oltár (Divald):
Remete Szt. Antalt ördögök kínozzák *Schongauer* rm. (L. 54).
Budapest. Szépművészeti Múzeum, Felsőmagyarországi oltár:
* Kr. az Olajfák-hegyén *Schäufelein* Speculum fm. (B. 34).
* Ostorozás « « « (B. 34).
* Tövissel koronázás « « « (B. 34).
Budapest. Egykor Mikó Miklósnénál, Oltárszárnyak:
* Elfogatás *Schäufelein* Speculum fm. (B. 34).
* Kr. Kaifás előtt « « « (B. 34).
* Ecce homo « « « (B. 34).
* Keresztvitel « « « (B. 34).
Esztergom. (Gran) Keresztény Múzeum. Kis oltár:
* Három királyok *Schongauer* (L. 6) nagyon szabadon.
Esztergom. Keresztény Múzeum, Garamszentbenedeki szárnyképek (Gerevich)
Angyali üdvözlet *Dürer* kis fm. passzió (B. 19).
Mária látogatása « Mária élete fm. (B. 84).
Esztergom. Keresztény Múzeum. Oltárszárnyak:
* Kr. az Olajfák-hegyén *Schäufelein* Speculum fm. (B. 34).
* Ostorozás « « « (B. 34).
* Keresztvitel « « « (B. 34).
* Kr. a keresztfán « « « (B. 34).
Esztergom. Keresztény Múzeum, Oltárszárny (Magyarvolta felette kérdéses)
Kr. elfogatása *Dürer* kis fm. passzió (B. 27) felhasználva.
Esztergom. Keresztény Múzeum, az M S mester oltára Hontszentantalról:
* Kr. az Olajfákhegyén *Dürer* nagy fm. passzió (B. 27) felhasználva.
Frics. Sáros vm. Templom, Oltárszárny:
* Szt. Katalin *Schongauer* rm. (L. 70) tükörképesen.
Garamszentbenedek (S. Benedik) Bars vm. v. ö. Esztergom, Keresztény Múzeum
Héthárs (Siebenlinden). Sáros vm. Szent Márton-templom, Főoltár (Divald
* Angyali üdvözlet *Dürer* Mária élete (B. 83) szabadon.
* Vizitáció « « « (B. 84) részben szabadon.
* Jézus születése « « « (B. 85) és kis fm. passzió (B. 20)

* Jézus búcsúja Máriától *Dürer* Mária élete (B. 92) és *W. Traut* fm.
* Kr. az Olajfák-hegyén « rm. (B. 4) és *Springinklee* fm. (B. 7).
* Elfogatás « « (B. 5) és kis fm. (B. 27).
* Kr. Kaifás előtt « kis fm. passzió (B. 29) és *Altdorfer*, fm. (B. 21).
és Tövissel koronázás « « « « (B. 30).
Ecce homo « nagy « (B. 9) részben szabadon.
* Keresztvitel « rm. « (B. 12) felhasználásával.
* Kr. a keresztfán « nagy fm. passzió (B. 11) felhasználásával.
* Levétel a keresztről « kis « « (B. 40) és *Altdorfer* fm. (B. 31).
* Mária halála « Szent Gergely miséje fm. (B. 123) felhasználva.

Hisnyó. Gömör és Kis-Hont vm. Kath. templom, Főoltár :
* Kr. a keresztfán *Dürer* fm. (B. 59) felhasználásával.

Jánosrét, Bars vm. v. ö. Budapest, Szépművészeti Múzeum.

Jezernyice. Turócz vm. Templom, Főoltár :
* Joachim és az angyal *Altdorfer* fm. (B. 4) felhasználva.
* Találkozás az Aranykapunál « « (B. 5) felhasználva.

Káposztafalva (Kapsdorf). Szepes vm. Szent Lőrinc-oltár, hátlapok :
* Kr. ostorozása *Schäufelein* Speculum fm. (B. 34).
* Kr. tövissel koronázása « « « (B. 34).
* Ecce homo « « « (B 34).
* Kr. Pilátus előtt « « « (B. 34).

Kassa (Kaschau) Abauj Torna vm. v. ö. Szépművészeti Múzeum.

Kassa, Múzeum, Oltárszárny (Csánky M.)
Angyali üdvözlet *Heidelbergi Biblia Pauperum.*

Kisszeben (Zeben), Sáros vm. v. ö. Budapest, Szépművészeti Múzeum.

Leibicz, Szepes vm. v. ö. Budapest, Szépművészeti Múzeum.

Lőcse (Leutschau), Szepes vm. Szent Jakab-templom, Főoltár (Henszlmann)
Kr. az Olajfák-hegyén *Cranach* fm. (B. 6).
Kr. ostorozása « « (B. 11).
Kr. tövissel koronázása « « (B. 12).
Ecce homo « « (B. 13).
Kr. Pilátus elött « « (B. 14).
A keresztvitel « « (B. 15).
Kr. a keresztfán « « (B. 16).
Feltámadás « « (B. 19).
Ev. szent. János Pathmosban *Schongauer* rm. (L. 60). (Daun)
Szt. Jakab vértanúsága *Veit Stoss* rm. (Passavant 8) (Daun)
* Ev. Szent János vértanúsága *Dürer* fm. (B. 61). és fm. (B. 117).

Lőcse. Szent Jakab-templom, Vir dolorum-oltár :
* Szt. Sebestyén *Schongauer* rm. (L. 65). szabadon
* Szt. Kristóf « « (L. 56).
* Jézus születése « « (L. 5) nagyon szabadon.
* A három királyok « « (L. 6) nagyon szabadon.

Szentantal. Hont vm. v. ö. Esztergom, Keresztény Múzeum.

Szepesbéla (Bela). Szepes vm. v. ö. Budapest, Szépművészeti Múzeum.

Szepeshely (Zipser Kapitel). Szepes vm. Székesegyház, Főoltár :
* Szent Katalin *Schongauer* (L. 70) tükörképesen.
* A keresztvitel « (L. 26) felhasználásával.

ERDÉLY

Alsóbajom (Bonnesdorf). Kis-Küküllő vm. v. ö. Nagyszeben, Bruckenthal-Múzeum.

Berethalom (Birthälm). Nagy-Küküllő vm. Ev. templom oltára (Roth):

* Mária *Schongauer* rm. (L. 35) tükörképesen, szabadon.
* Szt. Ágnes « « (L. 63, Szent Borbála) szabadon.
* Szt. Rókus « « (L. 44, id. Jakab apostol) szabadon.
* Angyali üdvözlet « « (L. 1) felhasználva.
* Menekülés Egyiptomba « « (L. 7).

Bogács (Bogeschdorf). Borsod vm. Ev. templom oltára:

* Angyali üdvözlet *Dürer* kis fm. passzió (B. 19).

Brassó (Kronstadt). Brassó vm. Barcasági Múzeum, Földvári oltár (Roth):

* Kr. ostorozása *Schongauer* (L. 22) felhasználva.
Kr. a keresztfán « (L. 11 és L. 27).

Csíkménaság. Csík vm. v. ö. Budapest, Szépművészeti Múzeum.

Földvár (Marienburg). Brassó vm. v. ö. Brassó, Barcasági Múzeum.

Höltövény (Helsdorf). Brassó vm. Ev. templom oltára:

* Ecce homo *Dürer* nagy fm. passzió (B. 9) szabadon.
* A keresztvitel « kis « « (B. 37) szabadon.

Kolozsvár (Klausenburg). Erdélyi Nemzeti Múzeum, Székelyzsombori oltár (Roth):

* Kr. búcsúja Máriától *Dürer* Mária élete (B. 92) és kis fm. passzió (B. 21).
Angyali üdvözlet « « « « (B. 19).
Vizitáció « Mária élete (B. 84).
A három királyok « fm. (B. 3).
Kr. Kaifás előtt « kis fm. passzió (B. 32).
Kr. ostorozása « « « « (B. 33).
Kr. tövissel koronázása « « « « (B. 34) tükörképesen.
Kr. a keresztfán « rm. (B. 13).
Feltámadás « « (B. 17).

Nagyekemező (Grossprobstdorf). Kis-Küküllő vm. v. ö. Nagyszeben, Bruckenthal-Múzeum.

Nagysink (Gross-schenk). Nagy-Küküllő vm. Ev. templom oltára:

* A hitetlen Tamás *Dürer* kis fm. passzió (B. 49) szabadon.

Nagyszeben (Herrmanstadt). Szeben vm. Bruckenthal-Múz., Alsóbajomi oltár (Lehrs):

Szt. Borbála *Schongauer* rm. (L. 68) tükörképesen.
* Szt. Dorottya « « (L. 70).

Nagyszeben. Bruckenthal-Múzeum, Nagyekemezei oltárszárnyak (Roth):

Kr. martírokkal *Schongauer* rm. (L. 10) felhasználva.
Szent Sebestyén « « (L. 65).

Nagyszeben. Bruckenthal-Múzeum, Oltárszárnyak:

* Kr. elfogatása *Schäufelein* Speculum fm. (B. 34).
* Kr. Kaifás előtt « « « (B. 34).
* Ecce homo « « « (B. 34).
* Keresztvitel « « « (B. 34).
* Kr. a Pokol tornácában « « « (B. 34).
* Feltámadás « « « (B. 34).
* Kr. megjelenik Magdolnának « « « (B. 34).
* A hitetlen Tamás « « « (B. 34).

Nagyszeben. Bruckenthal-Múzeum, Oltárszárnyak (Nem ismerem, Roth):
Az utolsó vacsora *Dürer*.
Kr. az Olajfák-hegyén «
Kr. elfogatása «
Kr. Kaifás előtt «
Kr. ostorozása «
Tövissel koronázás «
Kr. Pilátus előtt «
Ecce homo «

Rádos (Radeln). Nagy-Küküllő vm. Ev. templom oltára (Roth):
*Kr. az Olajfák-hegyén *S. Beham* fm. (Pauli 819) és *Dürer* fm (B. 4 és B. 6).
*Ecce homo « « (Pauli 822).
*A keresztvitel « « (Pauli 823) tükörképesen.
Ker. Szent János fejvétele *Dürer* fm. (B. 125).

Segesvár (Schässburg), Somogyomi oltár (Roth):
Kr. búcsúja Máriától *Dürer* Mária élete (B. 92).

Somogyom (Schmiegen). Kis-Küküllő vm. v. ö. Segesvár, Múzeum.

Sorostély (Schoresten). Alsó-Fehér vm. Ev. templom oltára (Roth):
*Angyali üdvözlet *Dürer* kis fm. passzió (B. 19) szabadon.
*Vizitáció « Mária élete (B. 84) szabadon.
*A három királyok « fm. (B. 3) szabadon.
Kr. elfogatása « kis fm. passzió (B. 27).
Kr. Kaifás előtt « « « « (B. 29).
*Kr. ostorozása « « « « (B. 33).
Kr. tövissel koronázása « « « « (B. 34).
A keresztvitel « « « « (B. 37).
Kr. sírbatétele « « « « (B. 44).

Sövénység (Schweich), Nagy-Küküllő vm. Ev. templom oltára (Roth):
Szent Gergely miséje *Dürer* fm. (B. 123) egyszerűsítve.
Kr. elfogatása « rm. passzió (B. 5).
Kr. Kaifás előtt « kis fm. passzió (B. 29).
*Kr. ostorozása « « « « (B. 33).
*Ecce homo « rm. « (B. 10).
A keresztvitel « kis fm. passzió (B. 27).
Kr. a keresztfán « « « « (B. 40).

Szászsebes (Mühlbach). Szeben vm. Plébániatemplom oltára.
*Jézus születése *Dürer* kis fm. passzió (B. 20).

Székelyzsombor (Sommerburg). Udvarhely vm. v. ö. Kolozsvár, Erdélyi Nemz. Múz.

Tatárlak (Taterloch). Kis-Küküllő vm. Ev. templom oltára:
*Szent Demeter vértanúsága *Dürer* rm. (B. 55 Szent Sebestyén).

KODEXEK

Bécs (Wien). Liechtenstein-gyüjtemény.
*Kálmáncsehy Domonkos székesfehérvári prépost Missaléja és Breviariuma. E. S. mester (L. 30 és 201. stb.).

Pozsony (Pressburg):
*Han János pozsonyi kanonok Graduáléja.
E. S. mester (L. 77 és 193).

Zágráb (Agram). Székesegyház. Kincstár. (Lehrs kéziratos jegyzetei nyomán Hoffmann):

György topuszkói apát és rozsonyi püspök Missaléja.
Amsterdami kabinet mestere (G. Meckenem 394).
Berlini passzió mestere (L. 96, 101, 103, 104, 109, 112, 117).
E S mester (L. 31, 81, 263, 265, 271, 283, 286, 288, 290, 297, 298, 300, 301, 305 — G. Meckenem 395, 435).
I. A von Zwolle (L. 17).
Játékkártyák mestere (L. 50, 80).
Meckenem, Israel von (G. 383, 452, 453, 471).
Meckenem, a Berlini passzió mestere után (G. 456).
Meckenem, E S mester után (G. 430, 499b, 503b, 513).
Meckenem, P W mester után (G. 8, 300, 404, 465, 471).
Meckenem, Schongauer után (G. 467).
P W mester (G. Meckenem 453).
Schongauer (L. 41).

Zágráb. Egyetemi könyvtár. (Lehrs kéziratos jegyzetei nyomán Hoffmann):

György topuszkói apát és rozsonyi püspök Missáléja.
E S mester (L. 81, 263, 265, 271 — G. Meckenem 435).
Berlini passzió mestere (L. 19).
Játékkártyák mestere (L. 50).
Meckenem (G. 452, 453).
Schongauer (L. 41).

Zágráb. Egyetemi könyvtár:

Thuz Osvát zágrábi püspök Antiphonáriuma.
* E S mester (L. 283—305-ből motívumok).

Dr. Hoffmann Edith.

M. D. K.

Jánosréti mester festő

Kálvária. A garamszentbenedeki oltár középképe, 1470 körül (94. kép)

Dercsényi Dezső - Tolnay László: Esztergom
Bp. 1956. 81. l.

Jánosréti mester I. tanitványa MDK

Az esztergomi muzeumban őrzött,147o körül készült garamszentbenedeki/Hronsky Svaty Benadik/Kálvária oltárra vonatkozó adatok az Adattárban.Képek: 1.Kálvária.2.Keresztvitel.3.Feltámadás.4.Sirbatétel.5.Noli me tangere.6.Olajfák hegye.7.Ostorozás.8.Judás csókja.9.Krisztus Pilátus előtt.1o.Vir dolorum,Év.János és Mária.
Az 1. é 1o.képet a Jánosréti mester festette.
Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori magyarország táblaképei. Bp.1955.31o-311.l.

Jánosréti mester I. tanitványa MDK

Lásd Garamszentbenedeki passiójelenetek mesterét

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.1o5.1.

2 Jánosréti mester II. tanitványa MDK

Röviddel a Kálvária oltár elkészülte után festett egy ujabb oltárt Garamszentbenedeken, melyből csak egy rondált, Szent Benedeket ábrázoló tábla maradt meg.

Lásd Jánosréti mestert.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.1o5.1.

Jánosréti mester II.tanitványa MDK

Az esztergomi muzeumban őrzött,148o körül festett, Szent Benedeket ábrázoló képre vonatkozó adatok és irodalom az Adattárban.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.311.l.

III.

Jánosréti mester ~~ix~~ tanitványa MDK

Jánosréti oltár két külső, az Olajfák hegyét és a Kálváriát ábrázoló kompoziciójának meg festésében vett részt.

Külső jeleneteket mester és tanitványa 1476 után festette.

/Lásd Jánosréti mestert/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955. lo4.l.

Jánosréti passió-oltár mestere (?) MDK

A Szépmüv.Muzeumban őrzött,147o-148o körül készült jánosréti/Lucky pri Kremnici/ Passió oltárra vonatkozó adatok az Adattárban.
Képek:1.Krisztust megfosztják ruháitól.2. Feltámadás.3.Keresztvitel.4.Krisztus siratása. 5.Olajfák hegye.6.Töviskoronázás.7.Judás csókja.8.Ostorozás.9.Krisztus Pilátus előtt.lo. Ecce homo.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Ténes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.339-34o.l.

MDK

Jánossa Lajos

Jánossa Lajos 1937-38 évi termését allitot
ta ki a Műteremben.

Cikk: A Műterem kiallitása.

Művészet, 1938.III. 22.sz. 155.l.

Jánossa Lajos

Bibliotéka tervezet Fürst Milán IV. Henrik c. drámához a hadách fiúkárban (Chilitra)

Nagymaros, 1964, nov. 13. 2 old.

Jánossa Lajos MDK

Korcsmában

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállítás

Jánossa Lajos

K

[illegible] — Hasonlóan elismert s 1935-ben a „Műteremben" már bemutatkozott festő Jánossa Lajos is, aki ezuttal 1937—38 évi termését teszi közszemlére. Glatz Oszkár és Réti István tanítványa, aki méltóan képviseli nagynevű mestereinek iskoláját.

Művészet. 1938. III.

22 sz. 155. l.

(A Műterem kiállítása.)

és sörnagykereskedés Veszprém 5 Este 3-48

Zalaegerszeg

Rózsa Rezső, sörnagykereskedő. Z-egerszeg, Apponyi-u. 13. 4-25

Zilah

Deák Ferencné dr. özv. sörraktára, Zilah, Tuhutum-u. 2. **1-14**

Zirc

Becske Zoltán sörnagykereskedő, Zirc. 44

Zombor

Burnách Dénes sör, bor és szeszárukeresk. Zombor. Zöldkert-u. 23. 2-34

Zahorecz Lajos, bor, sör és pálinka nagyker. Zombor Széchenyi-krt 24. 1-12

Sörte, lószőr és disznószőr.

Budapest

Lószőrfonóda k.l.t. (Budapesti Lószőrfonóda rt) Bp IX. Soroksári út 150 131-950

Szeged

Győry Béla kefe nyersanyag kereskedés és gyártás. Szeged. Kálvária-u. 26. 25-65

Neumann Géza, Bp. VII. Rákóczi út 34. 225

Schmied-Szigeti-Szél. Összes sportcikkek szaküzlete. Bp. Személynök-u. 16. 114-4

Schöggl János Colombus képv. sportcikkek nagyb Bp. II. Margit-rkp 15. 154-

Sirák József, aranykoszo mester, Budapest, Szi vári-u. 25/a. 135- Football, turista, vadás **sportcikkek** és sp cipők üzeme.

Weinberger Jenő cégt. Láng sportszaküzlet, Bp. IV Károly út 14. 18

Viva, sportárukeres delmi k.l.t. Bp. IV. T István-u. 7. 187- 187-

Zubek összes sportcikkek szaküzlete. Bpest Muzeum-krt 29. 185-

Csikszereda

Elekes Zoltán cserkész sport, hangszer, díszmű ker. Csikszereda, App u. 1.

Kassa

Varga Bertalan, Kassa, Fő-u. 1

Gaiósveti mester

A közelmultban vesztaúraltták
Passió oltárat

P. Brestyánszky Ilona: A régi magyar művészet...
Nők Lapja, 1974. szept. 14 - 14 lap.

Jánosréti Mester

munkája szerepelt a Magyar remekmüvek c. kiállitáson a budapesti Történeti Muzeumban.

Magyar Hirlap 1969.2.évf.255/6 Esztergomi L.

Jánosréti mester

az esztergomi Keresztény Múzeum állandó kiállításának első termében van elhelyezve Garam Szent Benedeki oltára.
(említve)

Belső megvilágosításban.
1972. aug. 25. Petőfi 19.39/11/ K Gyné.

Jánosréti mester, [ ]

Többször is megemlítve a Szépművészeti Múzeum kiállítása-nak elemzésében.

Rózsa Gyula: A középkor alkonya

M. 6.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 15.

Jánovét

Jánosréti Mária és
Dorottya oltás
fenyőfa

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Jánosréti passió oltár

Régi művészet M.N.G. 1974.

Jánosét

Jánosréti passió oltár
részlete
Krisztus siratása
bánsfa, festett

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Jánosréti mester

1476-ból származó „Főoltár" művét mutattak be a budai Várpalotában rendezett tárlaton.

-Cozóky-: Hungarian masterpiece. Daily News, Budapest, 1969. szept. 19.

JÁNOSRÉTI MESTER, festő

Az esztergomi képtárban. Jánosréti mester garamszentbenedeki oltárának középképe: a Kálvária/Ltsz. 55. 24./. A Maszlaghy-féle megállapitás szerint "Ó Német iskola". Zeitblom-nak tulajdonitja. 94. old.

PROKOPPNÉ, STENGL MARIANNA: A Keresztény Muzeum első évtizedei 89. old

Esztergom Évlapjai, Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

Jánosréti mester.

A bányavárosi piktorok iránytszabó vezetője volt. Képeinek modora elárulja, hogy járt Köln vidékén. Korábbi alkotásai a jánosréti főoltár, a garamszentbenedeki Kálvária-oltár 1470 körül. (említve) Később Körmöcbányán telepedett le, és népes műhelyt szervezett maga köré.

Kampis Antal: A magyar képzőművészet története.

Népszava, 1971. nov. 6.

Jánosréti Mester

Jánosréti mester munkásságának jellemző emléke a garamszentbenedeki oltár Kisboldogasszony-képe.

Radocsa Dénes: Romantika, gótika, reneszánsz.
Művészet, 1971. október - 7. oldal

Jánosréti mester

Jánosréti mester mivelen fűződik
Mária és Ev. János alakjainak szo-
bor alkotása

Radocsa Dénes: Romantika, gótika, reneszánsz.
Müvészet, 1971. október - 7. oldal

Jávorszky Mester, Jenő

L.: Kolozsvári Tamás

— : Rembrandt élete 2.

EST ! HIRLAP, Bp. 1976. febr. 5.

JÁNOSRÉTI MESTER, festő

Az esztergomi Keresztény Muzeumban Duccio bája, áhitatos vérszomja, szent egyszerüsége szólal meg némileg magyarul Kolozsvári Tamás, a Jánosréti mester és mindenek előtt M.S. master képein. 8.old

Molnár Aurél, Székely András, Tóbiás Áron: A Duna Századai 3.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1971. 2.sz. Bp.

JÁNOSRÉTI MESTER, festő

Xv.századi festőművészetünkből kiemelkedok többek között
Jánosréti Mester predellája,a Vir dolorum ábrázolásá
val. 14.old

Dávid Kalalin: Egyházművészet 12.old

Kuzsák, Múzeumi Magazin, 1970. s.sz. Bp.

Jánosréti mester

Esztergomban, a Keresztény Múzeum, 1875-ben nyitotta meg kapuit az egykori Bibliotéka. A középkor művészetének remekműveit méltó termekben őrzik, pld. Jánosréti mester alkotását.

Művészeti Magazin

1976. július 15. Televízió 21.35 |K Gyné|

Jánossy.

A pesterzsébeti művészek első csoportkiállításán szobor-művei szerepettek.

Pesti Hirlap, 1928. dec. 18.

Jánossy.

zóbráznűvész.

A pesterzsébeti művészek kollektív kiállításán művével szerepelt.

Ujság, 1928. dec. 15.

MDK

Jánossy épitész

Körner József:Hozzászólások a Mesteriskola kiállitásához Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.6.sz. 188.l.

Gárossy

építész

Szabad Művészet

1957. 12. 4. 573. l.

...ától való tartózkodást

Dr. Goldschmied Vilmos

DR. GOLDSCHMIED VILMOS
56.

MDK

Jánossy, szobrász

Pesterzsébeti Képzőművészek kiállitásán kis kompoziciója kellemes formanyelvéről tesz tanuságot.

Vidéki Centrumok. Pesterzsébet. A Pesterzsébeti Képzőművészek Kiállitása.
Képzőművészet. 1929. 16. sz. 32.l.

MAGÁNGYÜJTEMÉNYEK.

JÁNOSSY BÉLA dr. GYÜJTEMÉNYE.

Ki az igazi gyüjtő?

Legelőször Londonban, néhány év előtt, nézhettem be a gyüjtő lelkébe, mikor Staates-Forbes-sel ismerkedtem meg. Mintha még mindig előttem állana színésziesen kiborotvált arcza, melynek minden arczizma mozgott, a mikor gyüjteménye egy-egy nagyértékü darabját mutogatta. Drága emlékei füződtek minden egyes darabhoz, — látta maga előtt a festőt, ösmerte ideáljait, együtt érezte át véle művészi szenzácziőit, megfogamzani, kialakulni, formába omlani látta a műtárgyat, szinte a teremtés részesének érezte magát. Tudta, hogy nélküle hány rajz, hány festmény soha meg nem született volna. Millet, Corot neki sirták el művészi érzéseiket, Monticelli neki kaczagta el szinfantárjait s ha a művész bánkódott vagy örült, véle bánkódott, véle örült.

Ilyen az igazi gyüjtő.

A ki Jánossy Bélát ösmeri, e leirás után menten ráösmer. A rajzoláshoz gyermekkora óta vonzódott, a maga érzéseit szerette — ha dadogva is — a formák nyelvén kifejezni. Egy iskolába járt Réthy Istvánnal és Thorma Jánossal, együtt barangolták be a nagybányai hegyeket, együtt éltek a hegyek közt heteken át, édes anyjuk kosárszámra küldte fel nekik az egy-egy hétre való elemózsiát, miközben nézték elragadtatva a lemenő napot, a korai sugarakat, a nagy, szines árnyékokat, — még inkább attól kezdve, hogy Réthy hazajött a müncheni akadémiáról, természetértésben megerősödve, természetrajongásban tobzódva. Lelkesedve hallgatta a barát rajongó természetkultuszát, modellt állott neki a Bohémek karácsonyához s mindjobban megerősödött benne a hit Réthy, s barátjai, Thorma, Ferenczy művészi hitvallásában.

A mikor a nagybányai fiuk megkezdték küzdelmüket a nyilvánosság előtt, Jánossy Béla szivvel-lélekkel melléjük állott s mintegy hét év alatt szedte össze válogatott gyüjteményét.

Modern Művészet
1905. I. 1. 7.

A nagybányai művészgeneráció mindmegannyi jellegzetes darabját, melyeket a hasonszellemű mesterek, Paál László, Mednyánszky, Szinyei-Merse, Fényes, Kernstock stb. egészitenek ki.

Máris egy darab illusztráczió a modern magyar művészethez s ebből a szempontból a legértékesebb, mindenesetre a legzártabb gyüjtemény.

A gyüjtemény dominánsai: Thorma János, Réthy István, Ferenczy Károly, Grünwald Béla.

Thorma János két képpel van képviselve, az első Kocsisok közt, a másik Vasárnap délután. Mindkettő a festő ujabb korszakából, a mikor már a telt, meleg, hatalmasan világító szineket kereste. Előbbi képét Szatmárt figyelte meg a szálloda ablakából, a hol azonnal vázlatot csinált róla. Megkapta a szinek és a világitás sajátos viszonya. Az egyik kocsis beállott városi hajdunak, régi társaival találkozva, azok szakértőleg nézik a kék mandlis egyenruhát. Az istállóba a szénahányón át besüt az égető, fényes napsugár s a mély fény-árnyból kicsillog, kiragyog a kék szin hatalmas ereje. A szinek és a fény hatásos játéka foglalkoztatta képzeletét, a mi aztán az Október elsejé-ben befejezettebb folytatást talált. Kiegészíti ezt a később keletkezett Vasárnap délután, mely a koltói korcsmában kártyázó parasztokat ábrázol, valójában itt is a szinprobléma izgatta, a katonasipka verese, a kék és zöld csikokkal bemázolt fal, az ablakon besütő napsugár foltjai, a mandlikon, gatyákon végigömölve. Keresett karakter vonásokat is, a nyugodalmas vasárnapi kártyázók érdeklődő arczkifejezését, de szinbe feloldva, szinbe, fénybe. Innét már csak egy lépés a Czigányok a műteremben hatalmas szinpompájához. Szin Thorma János művészi czélzata, s ezért néha a levegőhatást is feláldozza.

Ferenczy Károlyt is a szinhatások izgatják, egyszer a dekorative letompitott, máskor a tűzben égő, viharos szinkitörések. Jánossy gyüjteményében

két képe van. Az első, a Márcziusi késő délután, a nagybányai oláh templomot ábrázolja, de a szerző szerint is „az esti erős napsütés mellett még hideg télvégi atmoszférikus hatás“ visszaadása volt festői czélzata. A második Krisztus keresztről levétele, itt egyenest az esti napsütésben felcsillogó zöld, minden változatában, a kiinduló pont. Egy alagi lóversenyen a zöld selyem dresst esti napsütésben figyelte meg s ez a szinprobléma elvezette őt a leggyászosabb történet megfestésére. Előbbi képén a nagy, éles szinellentétek: a sárga napsütésben fürdő torony, a fehér foltba omló kőkorlát, a nagy, hosszu, barnás árnyékok, melyeket a fiákerek silhouette-jei vetnek s mindez nagy, egyszerü s kitünő foltelosztásban. Utóbbi képén a smaragdzöld minden árnyalata hatalmas erőben viharzik fel: zöld a háttér hegye, de mennyi sok zöld, zöld a Magdolna ruhája, de minő bársonyos zöld s e zöld harmonia, mint valami hatalmas sirám, zokog végig a rengetegen.

Grünwald Bélát természetmegfigyelések ösztönzik, szinképzeletén hangulatai uralkodnak s érzése dominál. Látta a természetnek, azt a szeletét, a hóval megesett boglyákat s érdekelték a kékes lila finom reflexek, melyek az olvadó hónak ritka szingazdagságot adnak; látta a nagybányai tőkési hegyi uton a derült tavaszi napon kocsikázó párt, megkapta az az élénk és pikáns szinellentét, melyet a zöldes környezetbe a kocsiban ülő fehérruhás, kékkalapos nő piros napernyőjének szinfoltja vitt bele s az egészre reáboruló kék levegőég, a szürkésbarna felhőzet arabeszkjeivel megtörve, a tavaszi hangulat vidámságát kölcsönzik a műnek.

Réthy Istvánt a köd, az esti borulat, az éjszaka nagy foltjai érdekelték. De a végtelen egyszerü melodiákba csodás gazdagságot tud elhinteni. Magányos utjain, a hegyi utak elhagyott ösvényein nagy árnyékok kisértenek. Ilyenkor képzeletében gyászos képek támadnak. Egyik képe puszta studium. Erdei út, alkonyatkor, napnyugta után, a mikor még játszadoznak kóbor sugarak, bontakoznak a köd megtépett foszlányai, feltünik egy korai csillag, szürkeség borul a tájra, csak itt-ott látszik a fű zöldje, de az

erdő mélye kékbe borul, fátyollal takarva el titkát. És ebből a hangulatból került ki a Krisztus a kereszten, kinek lábainál anyja zokog és Magdolna vonaglik. A nép fáklyafény mellett vonul haza. Ők magukra maradnak, a tetem a kereszten, merőben silhouette, a nők, a kétségbeesés és a sötétség, mely ott ólálkodik körülöttük. Mint alakulnak át szinek és formák a sötétben, mint váltanak ki gyászos hangulatokat: ez a festői probléma izgatta Réthyt, a magányos ember önkinzó tépelődéseibe merülve.

A nagybányai iskola e négy mesteréhez társul mindnyájuk mesterének, Hollósy Simonnak egy bravuros vázlata, a soká tanulmányozott, soha el nem készitett Rákóczi-indulóhoz. Bastien Lepage finom ecsetével van itt egy zászlótartó legény megtanulmányozva, a ki felnéz a zászlóra, hogy leng-e jól a szélben, miközben a nap elől összehuzza a szemét, fintort vág az arczával s mindezt lágy, finom tónusokban.

De kiegésziti a gyüjteményt a nagybányaiak egy pár küzdő társa, első sorban a gyors impressziók, a futó benyomások megrögzitőjének, Ripp-Rónai Józsefnek egy lágy pasztellarczképe, a hol a finom körrajz, a piros haj, a piros ajk, a piros reflexek a dekolletált vállon, mind egyetlen-egy benyomásba: a bájba olvadnak össze. Másodsorban a hasonlókép szinegységeket kereső Fényes Adolf, a ki itt három érdekes művel van képviselve, egy-egy étape a szinesség felé való közeledésben. Mig a Nyár-ban még szélesen odaspachtlizott, zöldre és szürkére lefokozott szinfoltokat ad, addig az ülő Paraszt a pitvar előtt hatalmas karakterkép, keresetlen egyszerüséggel visszaadva, nagy egységekbe letéve. Harmadik képe ujabb fejlődés, szinekben gazdagabban, fűben ülő nőt és gyermeket ábrázol, a hol a kék, a zöld, a sárga, a rózsaszin és a fehér foltok dominálnak. De itt is megkapó nagy egyszerüsége, széles látása, hatalmas viziója. Kernstock Károly különösen jól beillik a szinek e tüzes szerelmesei társaságába, noha ő a szinek tüzét és az egymásba olvadó fény és árnyjátékot egyforma szeretettel figyeli. Szilvaszedő asszonyaira hull az izzó napsugár, s felragyog-

tatja a kékeszöld és piros ruhák, a zöld fű s a fényes napfoltok sárgászöld tüzét. Műteremben ülő-álló modelljei, a mint csoportba verődnek, miközben rájuk hull a napsugár, hogy végigcsókdossa az árnyékból kiemelkedő formákat, — szemében pusztán féltónus játék. Magyar-Mannheimer Gusztáv egy holdvilághatásban a tompa zöld, az ezüstös árnyék, a finom arabeszkekre bomló felhős ég impresszióját foglalta össze. László Fülöp egy finom, lenbachosan bravuros női arczkép-vázlatának vonalhatása pedig az előkelőség megtestesülése. Itt emlitjük Kann Gyula tüzetesen merész és brutálisan őszinte önarczképét, ezt az igaz pleinairt, finoman megfigyelt szinreflexek végtelen gazdagságával.

Kiegésziti a gyüjteményt Glatz Oszkárnak a velenczei tó partján komoly őszinteséggel készült vázlata, csónakot tóba toló gyerekek aktjai, a hol a kékeszöld viz, az aktok inkarnátja, melyet napfoltok árnyékolnak, kitünően olvadnak össze a háttér szineivel. Nyilassy-nak egy francziás finomsággal megfestett nagybányai hegyi képe, Bruck Miksának egy friss természetvázlata, Benes Pál, de főkép Papp Gábor egy sonorikus nyári természethangulata s egy dekorativ női arczképe, a korán elhunyt Mály József néhány studiuma, melyek közt a nagybányai bányászházon a falombok pasztozus kezelése szinte szokatlan erőteljes hatásu, befejezik a fiatalok gárdáját.

De három idősebb mester, Paál László, Szinyei-Merse és Mednyánszky is képviselve vannak. Szinyei-Merse két kis vázlattal, az egyik egy korai műve, Kertben, 1870-ből, a magyar pleinair egyik első, uttörő kisérlete. A másik vázlat a Majális, szinfoltba letéve. Mednyánszkyt minden korszakából megösmerhetjük. Egy korai műve, a leheletfinom Balatoni tája, a hol él a sárga, a kék, a piros, de minden változatban s minden szines tinta a rózsaszinbe, a reggeli finom párázatba belelehelve. Másik műve későbbi, Tátravidék, szélesen foltba van csak téve, de a háttér havasait a kissé levegőtlen előtér zöldjével kitünően hangolta össze. A harmadik a misztikus, a komor, az éjjeli sötéteket kereső s szimbolumokat átgondoló Mednyánszky, a ki a

hajnali nagyvárost, az éjszakával viaskodó hajnali fénysávot, a sötétbe beletüzesedő foltokat, az emberi erőt lenyügöző Moloch szimbolumának fogja fel.

Végül pedig mindenek koronájaként, három P a á l László, két finom színvázlatot és egy hatalmas alkotást találunk itt. Ez utóbbi a Forbes-gyüjtemény ékköve volt, a naplementét ábrázolja, a mint a falu nagy utczájában beletekintve, a nap az utczasor végén haldoklik. A nagy, alig felhőzött égen rózsapiros szinek és tüzek összeolvadásaként, áldoz le a nap. A látóhatár fölött elterülő magas régiókban sárgáskék ég szines tintái ragyognak, alább mind fényesebb narancsvirágok sárgásviolás szineibe olvadva, melyeket közben-közben skárlát és aranyos zománczok lazurjai vonnak be . . . És micsoda finomsággal hozta ki a mester ezeket a gyöngéd átmeneteket!

Ime egy fiatal magyar műbarát gyüjteménye. Ezt igazán a szive hozta össze, — a művészet igaz szeretete, — a maga művészi érzésébe vetett hite . . . És most van mit szeretnie.

Eredeti litografia. Fényes Adolf eredeti szines lithografiájával kezdjük meg mellékleteink sorozatát. Miért eredeti ez a műlap? Nézzük meg, hogy dolgozott Fényes? Megtalálván a szinproblémát, mely érdekelte képzeletét, szines vázlatot készitett, s kiderült, hogy ezt a hatást csak öt szinnel tudja visszaadni. Öt követ preparáltattunk tehát. A vázlat alapján a főformákat rárajzolta az egyik kőre, s minden következőre az egyes szineket tartó formákat rajzolta meg. Az öt követ egymásután a lapra nyomva, előállott a műlap a maga teljes harmoniájában. Ha Fényes csak vázlatot csinált volna és szolgai hűséggel e vázlatot vitte volna, öt stádiumban, kicsinyes gondossággal egy mesterember, kopizálva, az öt kőre, a műlapból hiányzott volna a művész érzése, szelleme, lendülete. Eredetileg a lithografia természetének komponálva, a művész a kőre rajzolás folyamata alatt adta meg vonalainak, foltjainak sajátos jellemét, lendületét, szenvedélyét, érzését, a maga lelkét öntve be alkotásába.

Jávorszky Antal,

MAGYAR MŰVÉSZET

1925, 583.

22-en.

jószág, a mely szembenéz és farkát felkunkorítja
Gaul 1901-ből és hátul: Gauss v. H.

on, mag. 14.3 cm.
26802 sz. leirattal 400 Kaiman.

3: III. 21-én az 1047 szvsz. leirat.

én. (791-902.)

7

57

Jánossy Antal

Magyar Művészet

1925. 583

(épületének ügye)

Miskolczi múzeum (III. 174, 175.

Jánosy Antal
festő

Magyar Mű-
vészet 1925
583. l.

A Studio 1925-decem-
beri számában

. Max Osborn *Jánosy* Antal Berlinben élő magyar festőt méltatja, bemutatva Irmela von Duloug arcképét. Furcsa, hogy Jánosy Antalt jugoszláv festőnek nevezi.

AI KÖZL

lyamának

RGYMUT

henaei pénzek 14
ila-érmek 108. 1
gustus pénzei 78
sztriai papirpénze 4.
tomobil-klub érm
anche 56.
ali 62.

B.

Bélelt kelta pénz 59. 60. — róm. köztái pénz 77.
Bélyegvasak (kelta) 47.—50. 56.—58. készítése: 57.—58. — Rákóczi emléké meihez: 93. — (római) 107. 108.
Berán Lajos művei 67. 138.
Berkeszi István dr. 142. 143.
Bernát karinthiai herceg pénze 130. 131.
Berchtold andechsi és meráni herceg pén 131.
Berchtold gróf éremgyüjteménye 16.—1 25. 109.
Besztercebánya 93.
Besztercebányai bárcák 91.
Bethlen G. 1620. évi tallérja 64. 65.
Bethleni éremlelet (római) 72.
Bizánci aranypénz 25. 142. — aranypé barbár utánzata 14. — betűalakok: 6. rézpénz 142.
Blanchet Adrien 25. 69. 109. 144.
Bleyer Izsó dr. 1.
Bogudincii éremlelet 141.
Bójok 58.
Borsod-miskolci múzeum 69. 143.
βουλλοτήριον 5.
Braktéata 94.
Breuci 61. 63.

Jánossy D. László

Havas hatás (fotó)

A Hét, 1974. dec. 20. 5. old. 17 sor. 15 p.

Jánossy D. László

Bogáncsok (fotó)

A Hét, 1974. ápr. 26. S.erf. 17n. 6r.

Jánossy D. László

Mesztelen nyírfák (fotó)

A Het, 1974. ápr. 26. 5. ef. 17 sz. 7 p.

Jánossy D. László

Naggenjeden műletett, jelenleg Kolozsvárott él.

A Het, 1974. dpr. 26. 5. ref. 17pr. 7p.

Jánossy D. László

Művészete elsősorban a tájélmény lirájából táplálkozik, deinte majd városképekkel kísérletezett. Új kifejezési formák meg hódítására törekszik

Hét

1974 IV. 26 6-7-15 oldal

Jánossy

Velencében a 37-ik biennálén Salgótarján városképe helyenként a legszebb „nőtt" városakéval vetekszik. Épületeinek, építésze Szrogh, Jánossy, Magyar Géza és Finta.

Balog János: B76, Szentendre és Salgótarján Velencében.

Tükör, Budapest, 1976. okt. 17.

JÁNOSSY D. László
? – Kolozsvár, 1986. december 21.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő, restaurátor

Banner Erdély

olgálatában megmutatkozott készsé-

,szerzetesei körül állták és sir-
rton Istent kérte, hogy halandó bör-
baduljon. Tanitványai ezt hallván
karsz bennünket elhagyni, árván?"
ozott az Úrhoz: "Uram, ha népednek
nem vonakodom a munkától." Az óra
Márton, az utolsó kisértésnek ellen-
megtért az Úrhoz. Temetése a Jeromos-
erint november 11-én volt.
ztor, a jó lelkipásztor, a népével
sugározta, s érthető, hogy nyilvá-

JÁNOSKA Ferdinand építész

Edelény, iskola terve (1856)

Komárik 1984 170.

Jánosi Lajos

MAGYAR MŰVÉSZET
1925. II. 44, 272

Fmi alatt a szemben lévő két ablak egyikén a Szentlélek galamb képében száll be. Körülök Gábor

III3-137

234

Pl.
N. M.
1907

907: XI. 6

Jávorszky Lajos

Magyar Művészek

1925. II. 44. 232

Illuminatorok, melki IV. 32

A

MIKSZÁTH
KÁLMÁN
MŰVELŐDÉSI
KÖZPONT

meghívja
ÖNT

Jánossy Ferenc

festőművész

kiállítására

a balassagyarmati
HORVÁTH ENDRE
GALÉRIÁBA

'79. december 20-tól
'80. január 10-ig.

megnyitja:
dec. 20-án 17 órakor
RÉTI ZOLTÁN
festőművész

JÁNOSSY FERENC: Budapesten, 1926-ban születtem. Tanulmányaimat Gallé Tibor iskolájában kezdtem. A Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István tanítványa voltam. 1957-ben a Bázeli Főiskolán folytattam tanulmányaimat. Először Budapesten, majd Zürichben, Báselban több önálló kiállításom volt. 1963-ban visszatértem Magyarországra, azóta számos csoportos és önálló kiállításon szerepeltek műveim. Összmunkásságomért megkaptam, a Munka, Művészeti díjat.

Cím: Balassagyarmat, Lenin lakótelep 11/II.

79 10376 NB. 500 db — Fk.: Halmai László

A kiállítást rendezte Matits Ferenc művészettörténész.
Megtekinthető 2004. október 31-ig.

Címlapon: Jánossy Ferenc: Gyakorol a cirkusz

Jánossy Ferenc

Meghívó

„Festem én a látottat és festem az álmot. Nem teljesen, hiszen a képeim nem álmok. Vágyálomnak, vallomásnak nevezném őket inkább. Csak őszintén tudok dolgozni, csak olyasmit tudok megfesteni, amihez közöm van."

Jánossy Ferenc

A Palóc Múzeum tisztelettel meghívja

Jánossy Ferenc
festőművész

VALLOMÁS ECSETTEL

című életmű-kiállítására

2004. május 1-jén,
Magyarország Európai Uniós csatlakozásának napján
15 órakor a múzeum nagytermébe.

Ünnepi köszöntőt mond
dr. Bacskó József
Balassagyarmat város alpolgármestere.

A kiállítást megnyitja
dr. Hann Ferenc
művészettörténész, egyetemi tanár.

Közreműködnek a Rózsavölgyi Márk Művészeti Iskola növendékei,
Ebecz Viktória és Szilfai Réka fuvolán. Felkészítő tanár Kanyó András.

JÁNOSSY Ferenc

BUDAPEST ART EXPO – VÍZIVÁROSI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT

EURÓPAI ISKOLA

FESTMÉNYEK, RÉZKARCOK

JÁNOSSY FERENC

HAGYATÉKÁBÓL

MEGNYITÓ:

1995. NOVEMBER 3-ÁN, 18 ÓRAKOR

MEGNYITJA: **JÁNOSSY GYÖRGY** építész

1027 BUDAPEST, KAPÁS U. 55. TEL.: (36-1) 201-6925

A KIÁLLÍTÁS 1995. NOVEMBER 24-IG TEKINTHETŐ MEG

KEDDTŐL–PÉNTEKIG 13–18 ÓRA,

SZOMBATON 10–17 ÓRA KÖZÖTT

Támogatók:

Nemzeti Kulturális Alap, Ludwig Alapítvány, Soros Alapítvány

V

VÍZIVÁROSI V GALÉRIA

MDK

Jánossy Ferenc

XIX. tavaszi szalon 1947. máj.

MDK

Jánossy Ferenc
Csendélet, olaj

XIX. tavaszi szalon, 1947. máj.

Jánossy Ferenc, festö MDK

Fa és ház.	Vizf.
Nöi fej.	Of.
Férfi.	"
Fej.	"

Alkotás Müvészház XXXVL.kiáll. Öszi tárlat.1947 szept.
Kat.

MDK

Jánossy Ferenc, sz. 1926.

Képzőműv. Főisk. növendéke

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Jánossy Ferenc

Eltiport madár, olaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Jánossy Ferenc
Sárkány, olaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Jánossy Ferenc

Rohanás a havon, olaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Jánossy Ferenc

Hideg Vészjel, olaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Európai Iok. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

MDK

Jánossy Ferenc

Hal, olaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Jánossy Ferenc
Férfi fej, olaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Jánossy Ferenc

Rabinovszky Máriusz: A Képzőművészeti Főisk. növendékeinek kiállitása. Szabad Művészet. 1948. 1.sz. 24

24 l.

MDK

Jánosi Ferenc

"Az 1948-as bányásszsztrájk emlékére"
2 mozaik-figura
Munkás, mozaik

M.Sz. Képzőművv. Főisk. MEFESZ körének kiáll. 1949. febr.

MDK

Jánossy Ferenc, *festő*
Képzöm.Föisk.

99. Élmunkás a WM-ben.

Magy.Ufj.Képzöm.Kiáll. /VIT/
Föv.Képtár. 1949.aug.16.-szept.1o. Kat.

MDK.

Jánossy Ferenc festő Képzőmüv. Főisk.Növ.

A VIT. alkalmából a magyar ifjuság képzőművészetének bmutatása a Főv. Képtár termeiben.

F.A.E.: "Haladó fiatal képzőművészek",cimü cikke Szabad Nép,1949. augusztus 18.sz. 6.l.

MDK

Jánossy Ferenc

"Itt élmunkás dolgozik", plaj

Izzó vas, olaj

Munkások a WM-ben, olaj

Képzőműv. Főisk. ... Munkaversenykiáll. 1949. okt.

, háromemeletes, 11 tengelyes, egy-
ette Nietschmann Jakab egri épitő-

dományos Gyüjtemény, 1828, IX.kötet,
11 1/

JÁNOSSY FERENC

festőművész, részt vett a Képzőművészeti Főiskola ifjuságának munkaverseny-kiállitásán.

Rabinovszky Máriusz: Budapesti kiállitások - A Képzőművészeti Főiskola ifjuságának munkaverseny-kiállitása. - Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 38. l.

MDK

Jánossy Ferenc

Munkások a WM-ben. festm.

Sós E: Munkaverseny-kiáll. a Képzőmüv. Főiskolán. Népszava, 1948, nov. 4.

ben, XVIII. század.

Jánossy Ferenc, festö-növ. MDK

a Képzöm.Föisk. Munkaverseny-kiállitása/Andrássy-
ut 69./ - Kisérletei a stilus terén eredményeket m

A 23 éves Jánossy F. három nagy olajfestményével
magasan kiváli a csoportból.
A nagyvonalu stilus és a kifejezés közti kapcsolat
terén számottevö eredményt jelentenek ezek a képek

Székely Zoltán: A 88 éves Kossuth József példát mu-
Független Magyarország. 1948.nov.2. tat.

Jánossy Irén

Therapiai dolgozó arcképe
olaj 120×100

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Jánossy Ferenc

Therapiai dolgozó arcképe
olaj, 120×100

Dolgozó emberek között képzőmüv.
kiáll. Ernst muzeum 1968. jan.

Jánossy Ferenc
rajza.

Betlehemesek.

Magyar Hirlap 1971/358 31 old.

Jánossy Ferenc

Balassagyarmaton a Horváth Endre Galériában együttes kiállítással lépett közönség elé Jánossy Ferenc festőművész és Hadik Gyula szobrászművész.

Kiállítási megnyitók - kiállítási tervek.

Magyar Hírlap 1972/38 6 old.

Jánossy Ferenc
grafikus

Jánossy Ferenc grafikus és Hadik
Gyula szobrász kiállítást rendezték
a balassagyarmati Horváth End-
re Galériában

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Jánossy Ferenc..
Művészet, 1972. április - 43 oldal

Janossy Ferenc
Grafikus

„Erotika"
(reprot)

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Janossy Ferenc
Művészet, 1972. április – 43 oldal

Jánossy Ferenc
festő.

A „Liestali hanuvál" című képen az életről, az elmúlásról elmélkedik a művész.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Jánossy Ferenc . . .
Művészet, 1972. ápriles – 43 oldal

Janossy Ferenc
festő.

Janossy Ferenc szereti az aquarellt is. A művész erről a technikáról úgy vall, hogy az akvarellhez lelki és technikai frisseséghez.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Janossy Ferenc . . .
Művészet, 1972 április – 43 oldal.

Janossy Ferenc
festő

A művész metszetei kivály, Illés Endre, Malmud illusztrációk. A „Kártyakirály" c. könyve a művészetet és az asszonyok forgandó sárgát ábrázolja.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Janossy Ferenc . . .
Műveszet, 1972. április – 43 oldal

Janossy Ferenc
festő.

A képek egyik csoportja friss tájak-
zól számol be. Feleségéről készült
tanulmányok, portrét akt, sőnfeledt
boldog vagyok szerepelnek művében.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Janossy Ferenc . . .
Művészet, 1972 április – 43 oldal.

Jánossy Ferenc
festő -

Érdekes terve Jánossy Ferencnek meg-
festeni a magyar történelem különösebb
eseményeit. Ennek a sorozatnak első
képét látjuk a kiállításon: „Álmos fejé
delem a rovatalon" a mű címe.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Jánossy Ferenc . . .
Művészet, 1972. április – 43 oldal

Janossy Ferenc
festő.

A „Haláltánc" című képen egy delisi unnos elmúnyról szamol be a múzisz. Itt alakok bukhamak fel és tünnek le, úgy mint az élettel, folyik az áramlás.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Janossy Ferenc.
Művészet, 1972 Cépzelis – 43 oldal

Janossy Ferenc
festő

Janossy Ferenc főműveinek a „Kame-
vál"-t tartja. Ez a kameval Basel
főterén játszodik le. Ez a mű őszinte
vallomás, szuvedélyes Érzelemjár, mert
az élet kameval, mindenki maszkban
jár.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Janossy Ferenc . . .
Műnészet, 1972. ápulis - 43 oldal

Jánossy Ferenc

fedő.

Képein érződik a kultúra utáni szomjúság és zeneszeretete is érződik művein. A képek harmoniát sugároznak és a legújabbat életörömet is.

Réti Zoltán: Hadik Gyula és Jánossy Ferenc . . .
Művészet, 1972. április - 43 oldal

Janiossy Ferenc
grafikus

1

Sírt évre jelent meg Balassa gyarmaton
Janiossy Ferenc és aróka hisebb - nagyobb
megszakítás okkal él itt és dolgozik.

Réti Zoltán: Hradek Gyula és Janiossy Ferenc.
Mihvészet, 1972. április - 43 oldal

Jánossy Ferenc, grafikus

Rajz: Repr.

Jánossy Ferenc: Újságolvasó 13.

Népszabadság, Bp 1973. aug. 19

Jánossy Ferenc, grafikus

Rajz: Repr.

Jánossy Ferenc: Csépelés - M. 5.

Népszabadság, Bp 1973. aug. 26.

Jánossy Ferenc, grafikus

Rep: Rep.

Jánossy Ferenc: rajza

M. 6.

Népszabadság, B. 1973. júl. 1.

Jánossy Ferenc, grafikus

Rajz: Kép.

Jánossy Ferenc: Gépíró kisasszony M. S.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 8.

Jánossy Ferenc

festőművész kiállitása nyilt meg Salgótarjánban a Madzsar József korház galériájában.

Magyar Hirlap 1974/82 13.old.

Jánosi Ferenc

festőművész kiállitása nyilt Balassagyarmaton a Horváth Endre galériában.

Magyar Hirlap 1975/76 6.old.

Jánosi Ferenc

Nádasból akvarell 50×70 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972 jul. - szept.

Jánossy Ferenc

Farsang után olaj 70×100
Erősítés Balaton akv. 30×50

6. Balatoni Nyári Tárlat

Jánossy Ferenc

Kiállít a nagykanizsai Egry József Terembe.

Műgyűjtő 1972/4. sz. „Kiállítási naptár"

Jánossy Ferenc

"Bartók: Két arckép" felirattal két részből álló rézkarcát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 7. lap.

Jánossy Ferenc

"Balassagyarmati képeslap" cimmel a lap bemutatja a müvész tájképét.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. május 2o.
XVI. évf. 21. sz. 15. lap.

Jánossy Ferenc

"Illusztráció" cimmel hozza a lap a művész képét, mely falusi tájat ábrázol az előtérben férfivel.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. 17.
XVI. évf. 25. sz. 5. lap.

Jánossy Ferenc

Báseli karnevál olaj 100x115

I Salgótarjáni Tavaszi Tárlat 1971.

Jánossy Ferenc

Bemutatot műve:

"Therápiai dolgozó arcképe", olaj, 120 x 100

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968

Jónossy Ferenc

Ismertetők művei:

„Merengő cigány," akvarell, 20 x 35.

Zola Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

91

Jánosy Ferenc

"Cirkusz" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. szept. 25.
XV. évf. 39. sz. 3. lap

Jánossy Ferenc

a nagy Zanussi Egry József
Teremben nyílt kiállítása

Magyar Nem Zet 1973 március 8
4. old.

Jánossy Ferenc

"Erőszak" címmel meztelen foglyot vezető katonákat ábrázoló képét bemutatja a lap.

Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 15.
XVI. évf. 3. sz. 3. lap

Jánossy Ferenc

"Kártyakirály" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. febr. 12.
XVI. évf. 7. sz. 16. lap

Jánossy Ferenc

"Betlehemesek" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 25.
XV. évf. 52. sz. 10. lap

Jánossy Ferenc

"Fekvő szarvas" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. okt. 9.
XV. évf. 41. sz. 14. lap

Já6// Jánosy Ferenc

MDK

Szerepelt a Lőportár utcai művelődési teremben rendezett kiállitáson.

Gábor István: Egy kiállitás vendégkönyvéb e.
Pedagógusok Lapja. 1964 jun. 5.

Jánossy Ferenc

Munkái találhatók a jelzett gyűjteményben.

Dévényi Jaám: Deák Dénes gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/3.sz. 19.l.

Jánossy Ferenc

Expresszív portréja alapján ismét aktívan dolgozik.

Frank János: Jegyzetek a XI. M. Képzőmű. Kiállításról; Képzőmű. Almanach 1; Corvina 1969, 31. l.

Jámossy Ferenc

Krúdy - illusztráció

Magyar Hírlap 1970. II. 15. 10. l.

Jánossy Ferenc 1

Az első percekben olyan érzésünk támad – amikor belépünk a VI. kerületi Népfront Népköztársaság úti kiállító termébe – mintha madame Tussaud londoni panoptikumába – s ott is a Horror osztályra – látogattunk volna. Jánossy képeinek jó része a borzalmak világát idézi. A különben jó képességű művész ijesztő látomásait örökítette meg. („Egy nő reinálma", „Haláltánc", „Boszorkányszombat", „Bábeli karnevál", stb.)

(b. e.) Jánossy Ferenc kiállításáról.

Ország-Világ 1970/24 22 old.

Jánossy Ferenc 2

Azt kell hinnünk, l'art pour l'art (s nem szó szerinti értelembe) keresi a borzalmat, a viszolyoghatót, a tébolyt. Alakja skizofréniás őrültek, bűnözők, debilek, erotomániások. S bár egyik-másik ilyen figuráját jellemzően a mesterségbeli hidással mutatja be, - különös galériája legnyomasztobb házálmainkra emlékeztet.

(b.e.) Jánossy Ferenc kiállításáról.

Országs-Világ 1970/24 22 old.

Jánossy Ferenc 3

Amelett azt sem hozhatjuk fel festőnk mentségére, hogy az ujat keresés jegyében fordult e hálátlan tematikához. Hiszen Hyeronimus Bosch e tárgykörből való, nagy művészi erővel és megjelenítő képességgel megalkotott képeivel már a XV. században döbbenetet keltet. Különben értékes portreival (Deák Dénes könyvtáros, egy orvos arcképe stb.) kétségtelenül bizonyságot tesz - víziósorozatánál joval inkább - figyelemreméltó tehetségéről.

(b.e.) Jánossy Ferenc kiállításáról.

Ország-Világ 1970/24 22 old.

Jánosy Ferenc metszete

Kortárs 197o/2 317. old.

Jánosy Ferenc metszete

Kortárs 1970/8 1239. old.

Jánosy Ferenc

65 Öreg falusi, dajk.

Nagybányai kiáll. 1942

KÉPGYŰ

VALAMINT FŐURI ÉS
SZÁRMAZÓ FESTMÉN
BUT

BUDAP
ERNST-MÚZEUM KIADÁS

MDK

S. Jánossy Ferenc gimn. tan.

Festő és szobrásznöv. kiáll. Pesti Hirlap, 1942. szept. 19. 7 l.

MDK

Jánossy Ferenc

Este
Fa
Önarckép
Feleségem

O.M. Képzőmüv. Főisk. Ifjusági Köre
Karácsonyi Kiáll. 1946.

A Hegyvidéki Galéria meghívja
Önt és kedves családját

JÁNOSSY FERENC

festőművész

emlékkiállításának megnyitójára
és a róla szóló album bemutatójára

2005. február 24-én csütörtökön du. 5 órára

A kiállítást megnyitja és a könyvet bemutatja

Kecskeméti Kálmán festőművész

A megnyitón közreműködik:
Ács Ferenc gordonka
Simon Tamás nagybőgő

A kiállítás megtekinthető: 2005. március 8-ig
kedd, csütörtök, szombat 10-18 óráig

Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Kortárs Galéria
1122 Budapest, Városmajor utca 16.
T/F: 201-66-07, e-mail: hegygal@axelero.hu

FIRINC

JÁNOSSY FERENC

1926-1983

A balassagyarmati

Mikszáth Kálmán Művelődési Központ

m e g h í v j a

JÁNOSSY FERENC

FESTŐMŰVÉSZ

RAJZAIBÓL RENDEZETT
KIÁLLÍTÁSRA

a

HORVÁTH ENDRE GALÉRIÁBA

2660 Balassagyarmat, Rákóczi út 50. Tel./fax: 35/300-622/

1997. május 2-től június 29-ig

Megnyitja: május 2-án, pénteken 17 órakor

KEMP ZSUZSA festőművész

Közreműködik: Fogarasi Béla gitárművész

Elhangzik: Fehér György Miklós: Hódolat a Mesternek

gyar Gerő: A gőzösnek hat kereke; Dóczy József: Írtam én levelet a császárnak; Kozák Gábor József: Menyecske friss (Kozák Gábor József népi zenekara), 5. Magyari Imre–Sándor Jenő: Virágos nyár az életem; Balázs Árpád–Farkas Imre: Ahogy én szeretlek; Szántó Ferenc–Magyarádi Jenő: Simulj a szívemhez kedvesem; Kiss Angyal Ernő: Cudar ez a világ; Dóczy József: Megáradt a patak; Torday Borbély Pál–Herodek Sándorné: Hajnalom, csillagom (Kovács Marika), 6. Sándor Jenő–Kellér Dezső: Nem tudom az életemet hol rontottam én el; –: Ez a kislány megy a kútra; Thern Károly: Ezt a kerek erdőt járom én; Sallay Misi: Fagyban, közepében a télnek (Perczel Miklós), 7. Székács Gyula–Szabolcska Mihály: Akit én szeretek annak a kislánynak; László Imre–Szávay Zoltán: Ne húzd, ne húzd azt a nótát; Járóka Sándor–Babusa Miklós: Kicsi csárdás; Kozák Gábor József–Székelyföldi János: Hajdanában a babámmal eljártam én a bálba (Kozák Gábor József népi zenekara)

13.00: Hírpercek

13.08: Műsorajánlat

13.10: Derűre is derű

Allergia

Csák Gyula hangjátéka

Collstock úr – Székhelyi József, Collstockné – Moór Marianna, Hőmérő úr – Rajhona Ádám, Világboldogító – Barbinek Péter

Zenei munkatárs: Kutasy Ferenc. Dramaturg: Major Anna. Rendező: Balogh Gábor

(Ism. péntek, B. 10.20)

13.40: A Petőfi válaszol

Várjuk kedves hallgatóink észrevételeit a 138-8888-as telefonszámon

13.45: Időjárás- és vízállásjelentés

14.00: Pihenőidő

Zenés délután – nyugdíjasoknak

Műsorvezető: Petress István. A szerkesztő munkatársa: Erőss Anna, Miklós Dorka, Milcsevics Enikő és Seress Gabi. Szerkesztő-adásrendező: Török Mária

Telefonszám az adás ideje alatt: 138-8784

A tartalomból: Vendégeink: Fehér Klára és Nemes László, valamint Herrer Pál; Az önbizalom próbái és amit tehetünk – dr. Iván László; Rejtvényfejtők ABC-je – Pálfalvi Zoltán; Öt perc torna minden napra – Latin Anikó; Főzési tanácsok – F. Nagy Angéla; Domenico Modugno dallamai – Tari Viktor összeállítása

14.57: Reklám

15.00: Hírek. Időjárás

15.30–15.40: Korhatár nélkül

Tanácsok, ötletek nyugdíjasoknak tíz percben

Szerkesztő: Martos Eta

☎: *a 41. oldalon*

16.55: Reklám

16.58: Útközben

17.00: Hírek. Időjárás

17.03: Délutáni csúcs

☎: *a 41. oldalon*

17.59: Technikai szünet

18.00: Gördeszka

Szerk.-műsorvezető: Báthory Gábor. Zenei szerkesztő: Jeney Erzsébet. Munkatárs: Szalánczy Erzsébet

☎: *a 41. oldalon*

18.30: Segíthetünk?

Szerkesztő: Ungváry Ildikó

Az adásban jelentkezik a „Télen nálad – nyáron nálam" szolgáltatás is. A műsor hívható 18.30–19.30-ig a 138-7200-as telefonszámon a Szocio-műhelyben

19.00: Hírek. Időjárás

19.03: Műsorajánlat

19.05: Gordiusz plusz

Öt perc tudomány

19.10: Poptár

Műsorvezető: Szulák Andrea. Szerkesztő: Molnár Éva

20.00: Egy órában egy élet...

Brodszky Miklós – egy elfelejtett világhírnévség

Írta: Nemlaha György. Km. Csurka László, Kőmíves Sándor, Lukácsi József, Mikula Sándor, Molnár Zsuzsa, Neszmélyi Magdolna, Reviczky Gábor, Végh Péter, Zalán János

Zenei szerkesztő: Herczeg László. Szerkesztő: Gyenes György. Rendező: Peidl Borbála

21.00: Hírpercek

21.10: Deutsch – warum nicht?

Német nyelvlecke újrakezdőknek

(A tegnapi, B. 14.05-ös adás ism.)

21.25: Science in the News

A Voice of America sorozata nyelvtanulóknak

(A múlt pénteki, B. 14.05-ös adás ism.)

21.40: Éteri múzeum

Emberi gyarlóságok

Tertinszky Edit műsora

Munkatársak: Galambossy Endre, Kakó Gyula, Kövesdy Zsuzsanna, Pápay Mónika, Péter Ferenc és Sárospataki Zsuzsanna

23.00: Hírek. Időjárás

23.03: Sporthíradó

Szerkesztő: Radnóti László

23.10: Máról holnapra – éjfél előtt

Paprika-show

Szerkesztő-műsorvezető: Tarnai Kiss László. Riporter: Sármándi Pál

☎: *a 41. oldalon*

0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat

(csak középhullámon)

A Magyar Rádió éjszakai műsora

0.15: Máról holnapra – éjfél után

Szerkesztő-műsorvezető: Mezei Károly. Bemondó: Szalóczy Pál

☎: *a 41. oldalon*

Óránként: Hírek. Időjárás

4.03: Csárdásmuzsika

BARTÓK

URH (sztereó) 67.04; 67.97; 68.24; 68.36; 68.48; 68.77; 69.38; 70.10; 70.43; 70.64; 72.08 MHz

6.00: Muzsikáló reggel

Műsorvezető: Siklósi Beatrix. Bemondó: Madarász Zsolt. Szerkesztő: Miklósi András

A zenei kínálatból: Olasz muzsika – Leopold Stokowski Bizet-műveket vezényel az Angol Nemzeti Filharmonikus zenekar élén – Vonósnégyes-ritkaságok

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00: Hírek. Időjárás

kb. 6.50: Nyelvészérvek – Nádasdy Ádám rovata

9.00: Műsorajánlat

9.05: Pódium

Lucia Popp operafelvételeiből

(Részletes műsor a 47. oldalon)

10.00: Hírek. Időjárás

10.05: A barátom szereti a barátnőmet

Juhász István rádiókomédiája

Flórián – Máté Gábor, Margit – Szirtes Ági, Muszika – Vass Éva, Zsuzsa – Eszenyi Enikő, Gergely – Gáspár Sándor, Múzeumőr – Székely Tamás

A felvételt Kakó Gyula és Tamás Benedek készítette. A rendező munkatársa: Bereczki Sándor. Zenei munkatárs: Gebauer Mária. Dramaturg: Major Anna. Rendező: Gáll Ernő

(Az augusztus 28-ai adás ism.)

10.56: Két szvit

1. Bizet: Az arles-i lány – I. szvit (Royal Filharmonikus Zenekar, vez. Thomas Beecham) (20 p.), 2. Kodály: Háry János – szvit a) Előjáték: Kezdődik a mese, b) Bécsi harangjáték, c) Dal, d) Napoleon csatája, e) Intermezzo, f) A császári udvar bevonulása (Clevelandi Szimfonikus Zenekar, vez. Széll György)

11.40: Népdalkórusok, hangszerkettősök

12.00: Hírek. Időjárás

12.05: Hangverseny délidőben

A Lahti Orgonafesztivál 1993. évi hangversenyeiből

I. Olli Porthan orgonál

1. Lübeck: e-moll prelúdium, 2. Buxtehude: a) Nun freut euch, lieben Christen g'mein – korálfantázia b) d-moll toccata, 3. Sallinen: Chaconne, 4. Bach: a) c-moll fantázia BWV. 562., b) d-moll trió BWV. 583., c) C-dúr toccata, adagio és fúga BWV. 564. (Janakkala templom, 1993. augusztus 5.)

II. Részletek az Orgonafesztivál záróhangversenyéből

1. Franck: a) E-dúr korálfantázia (Wolfgang Rübsam), b) h-moll korálfantázia (Gillian Weir) (Szent Kereszt templom, 1994. augusztus 3.)

13.43: Orosz kórusmuzsika

14.00: Hírek. Időjárás

14.05: En français

Francia társalgási sorozat középiskolásoknak – III.

De Montmartre au Mont-Blanc

(13/2. lecke: jövő szerda, B. 14.05)

(Ism. szombat, P. 21.10)

14.20: Házilakodalmak – házimurik

Hrabal önéletrajzi regényének első kötete folytatásokban

Fordította Zádor Margit – 8. rész

Km. Bánsági Ildikó és Vajda László. Zenei szerkesztő: Herczeg László. Szerkesztő: Gartner Éva. Rendező: Markovits Ferenc (1993)

(IX/9. rész: holnap, B. 14.20)

14.58: Arturo Toscanini

Beethoven-műveket vezényel az NBC szimfonikus zenekara élén

1. Esz-dúr szeptett op. 20. (36 p.), 2. I. szimfónia op. 21. (24 p.)

16.00: Hírek. Időjárás

16.05: Kamaramuzsika

1. Vivaldi két concertója a) D-dúr RV. 84., b) F-dúr RV. 99. (Marian Verbruggen – blockflőte, Paul Goodwin – oboa, John Halloway – hegedű, Dennis Godburn – fagott, John Toll – csembaló, Sebastian Camberti – gordonka) (15 p.), 2. Haydn: E-dúr gitárkvartett (John Williams – gitár, Alan Loveday – hegedű, Cecil Aronowitz – mélyhegedű, Amaryllis Felming – gordonka) (19 p.), 3. Boccherini: C-dúr vonósötös (St. Martin-in-the-Fields Kamarazenekar tagjaiból alakult vonósötös) (20 p.)

17.00: Metronóm

Zenebarátok órája

Szerkesztő-műsorvezető: Solymosi János. Felelős szerkesztő: Kocsár Miklós

A tartalomból: Az egyházzenei fesztivál után – A Magyar Fúvószenei Szövetség tervei az évad kezdetén – Gálahangverseny a Duna Palotában – Muzsikusportré: Lax Éva énekesnő – Lemezszemle

17.50: Most olvastam

Wirth Imre olvassa fel jegyzetét Darvasi László: A veinhageni rózsabokrok című kötetéről

Szerkesztő: Hargitay Annamária

(Ism. szombat K. URH 18.20)

18.00: Hírek. Időjárás

18.05: A magyar zene évszázadai

Régi magyar operákból

Bónis Ferenc műsora

19.35: Vajda József fagottozik

Zongorán km. Garam Zsuzsa

1. Rimszkij-Korszakov: A dongó, 2. Schumann: Álmodozás, 3. Ravel: Habanera, 4. Kreisler: Szép rozmaring

19.45: Visszapillantó

Emlékek Kosztolányi Dezsőről és feleségéről, Harmos Ilonáról

Összeállította: Tertinszky Edit

Km. Kosztolányi Dezsőné, Latinovits Zoltán, Tímár József hangfelvételről, továbbá Pap Éva. Zenei munkatárs: Dobozy Borbála. Szerkesztő: Albert Zsuzsa

20.00: Hírek. Időjárás

20.05: Kapcsoljuk a Budavári Mátyás-templomot

A Concentus Hungaricus Kamarazenekar hangversenye, művészeti vezető: Hegyi Ildikó

Km. Nádor Magda – ének, Drahos Béla – fuvola

1. Bach: h-moll szvit (Drahos), 2. Bach: 51. kantáta (Nádor), 3. Mozart: Három templomi szonáta, 4. Mozart: Exsultate jubilate K. 165. (Nádor)

kb. 21.30: Angol kórusmuzsika

22.00: Hírek. Időjárás

22.05: Hallgassuk együtt!

Wagner-művek

Kroó György műsora

23.00: Szerenád Ilonkának

Zenevers-kompozíció Dsida Jenő költeményére

Dalos Gábor műsora

Km. Hegedűs D. Géza

Technikai munkatársak: Kónya Csaba és Kistamás Csilla. Szerkesztő: Liptay Katalin. Rendező: Simonyi János

(ism. jövő szerda, B. 10.05)

Dsida Jenő (1907–1938): költő. Jogot tanult a kolozsvári egyetemen. A Keleti Újság munkatársa és a Pásztortűz szerkesztője volt. Első verseskötetét, a Leselkedő magányt (Kolozsvár, 1928), a költői útkeresés jellemzi. Nagycsütörtök (Kolozsvár, 1933) c. már egyéni hangú kifinomult, rendkívüli zenei hatásokra építő költeményeit gyűjtötte össze. Témái: a magány, menekülés a zaklatott életformától, az erdélyi táj. Az Angyalok citerája (Kolozsvár, 1938) c., posztumuszként megjelent kötetéből kiemelkednek a halál előérzetét tükröző versei, és a Tükör előtt c. ciklus, mely verses önéletrajz.

23.30: J. J. Johnson bigbandje játszik

Szerkesztő: Blum József

24.00: Hírek. Időjárás

0.05: Századunk zenéjéből

Szerkesztő: Miklósi András

I. Liliana Maffiote zongorahangversenye

Km. Celia Motis – próza

1. Lorenc Balsach: Szvit, 2. Satie: Sport – divertissements, 3. Poulenc: Barbár történet – Jean de Brunhof szövegére (km. Motis) (Barcelonai Szent János-templom, 1992. november 21.)

II. A Délnémet Rádió Szimfonikus zenekarának hangversenye, vez. Krzysztof Penderecki

Km. Tabea Zimmermann – brácsa

Penderecki: Brácsaverseny (Zimmermann)

(Stuttgarti Beethoven-terem, 1994. március 3. – részlet)

1.22: Madrigálok

1. Hassler: Kedélyem elborult (Kölni Collegium Vocale, vez. Wolfgang Fromme), 2. Davy: Ó, én szívem (Oxfordi Magdalen College kórusa, vez. Bernard Rose), 3. Monteverdi: A nimfa panasza (A Svájci Olasz Rádió énekkara és kamaraegyüttese, vez. Edwin Loehrer), 4. Marenzio: Térj vissza, Zefir (OKISZ Monteverdi kamarakórus, vez. Kollár Éva), 5. Corteccia: Lakodalom a Medici udvarban (Jánoky Judit, Szemere Erzsébet, Kiss Ina, Gulyás Dénes – ének, a Magyar Rádió énekkara és a Camerata Hungarica együttes, vez. Révész László)

2.00: Hírek. Időjárás

2.03: Szózat

SZERDA

TV1

5.28: Műsorismertetés
5.30: Falutévé – munkaügyi tippel, géptippel, növénydoktorral
5.50: Határtól határig
Körzeti percek – Pécsről
Válogatás a körzeti televíziók híradásaiból (10')
6.00–9.00: Nap-kelte
Reggeli információs magazin
Benne:
6.00 és 7.00: Hírösszefoglaló
6.40: Reuters
Gazdasági híradó
6.55: Mese
9.00–12.00: Nap-közi
A Tv1 nap-közi tájékoztató műsora Dömsödi Gáborral
Telefon: 153-1204, 12.00 óráig
Fel. szerk.: Román Péter. Szerk.: Torma Tamás és Sárvári Enikő Főgy.-vez.: Lugosi Károly Rend.: Varga Zs. Csaba
Benne:
9.30: Riviéra
Európai tévéfilmsorozat
250/207. rész (24')
Chloé akciója a Parfume Courcey megmentésére komoly következményekkel jár. Stephan őrjöng, hogy a lány a konkurens cégnek fecsegett, Diego pedig egyszerűen kirúgja a spiclit a cégből. Chloé felfedezi a „Vágyakozás"-t Solangeon, és ebben újabb bizonyítékát látja Stephan és Solange viszonyának. Laurent Christophe-fal szeretne találkozni a cégnél, de Sam Laytonba botlik. A fiú makacssága miatt kapcsolatuk hűvös, amitől mindketten szenvednek. Egyedül a gyerek említése képes oldani valamicskét a kínos találkozáson. Jennifer a legjobb embertől, Klaustól kér tanácsot, hogyan csábíthatná vissza a férjét, Sam Laytont.
(Színlapot lásd: hétfő, Tv1 9.30)
10.30: Kadétok és kollégisták (College)
Olasz filmsorozat
XIV/2.: **Szívesen látott vendégek** (ism. – 56')
Írta: Lorenzo Castellano, Simone Cesareo, Federico Moccia. Fényképezte: Silvio Fraschetti, Giancarlo Martella. Zene: Claudio Simonetti. Rend.: Federico Moccia, Lorenzo Castellano

Beatrice – Lara Wendel (Kisfalvy Krisztina), Roccia – Nico Davenia (Zágoni Zsolt), Samantha – Christina Giani (Prókai Annamária), Diego – Gerard Bonn (Mihályi Győző) Vally – Jesi Calzá (Herczeg Csilla) Magyar szöveg: Kléner Gizella. Szinkronrend.: Mohácsi Emil
11.30: Játék (15')
12.00: Déli harangszó
Időjárás-jelentés
Hírek
12.05: Üzlet délidőben
Gazdasági híradó (15')
12.20: Sorstársak
Rehabilitációs magazin (15')
Telefon: 72-324-504. Cím: MTV Pécsi Körzeti Televízió, Sorstársak, Pf. 67. 7601
Szerk.: Körmöczi Zsuzsanna. Gy.-vez.: Szirácz ki Beatrix. Rend.: Bucsky Csilla
12.35: Segítség!
Szorongás, neurózis, pszichés zavarok – segítségnyújtás (15')
Telefon: 72-324-504. Cím: MTV Pécsi Körzeti Televízió, Segítség! Pf. 67. 7601
Szerk.: Varga Gyöngyi. Gy.-vez.: Szirácz ki Beatrix. Rend.: Szűcs Imre
12.50: Képújság

15.35: Műsorismertetés
15.40: Falutévé – munkaügyi tippel, géptippel, növénydoktorral (A reggeli adás ism.)
16.00: Hírek
Időjárás-jelentés
16.05: Napjaink (20')
16.25: Műsorajánlat – Reklám
16.30: Glória az ősi ház körül
Angol tévéfilmsorozat
VI/1.: **A Beaumont-ház** (ism. – 24')
Írta: Simon Brett. Fényképezte: Peter Howell. Zene: Sheila Ferguson és Erwin Keiles. Rend.: Peter Frazer-Jones
A komédiasorozat egy elszegényedett, de hagyományaira büszke angol főúr, és a hagyományokat nagy üzleti érzékkel pénzzé változtatni kívánó fekete bőrű amerikai szépség bimbózó kapcsolatáról szól. A kettejük „nemzeti sajátosságaiból" eredő különbségek pedig félreismerhetetlenül jelzik, a két angolul beszélő nemzetet több választja el egymástól, mint csupán az Atlanti-óceán.

Glória – Sheila Ferguson (Hegyi Barbara), Gerald – Andrew Bicnell (Hegedűs D. Géza), Princeton néni – Joan Sanderson (Tábori Nóra)
(VI/2.: csütörtök, 16.30)
16.55: Reklám
17.00–17.50: Kapcsolj be!
17.00: TÁRGYalás
Ifjúsági műsor a tárgy- és környezetkultúra köréből 12–18 éveseknek (15')
Hogy milyen lelkesen lehet hajókat készíteni, majd kipróbálni a vízen, azt meglátjátok, ha végignézitek mai műsorunkat, mely a Cimbora-vakációról készült.
Műsorvez.: Gaul Emil. Szerk.: Kovács Zita
17.15: MIZUJS? (10')
Szerk.: Solti Márta. Gy.-vez.: Újfalusi László. Rend.: Rohonyi Gábor
17.25: Cimbora (25')
Versmondó-pályázatot hirdet a Cimbora: két József Attila-, két Arany János- és egy Balassi Bálint-verset kell megtanulni a pályázóknak. Hogy jobb kedvvel tanuljatok, Arany János Jóka ördögét hívjuk segítségül – ehhez is lesz kérdés, jól figyeljetek! Érdemes, mert a legjobbak között tíznapos svájci sítanfolyamot sorsolunk ki a januári Cimbora-vakációra.
Szerk.-dram.: Podhorányi Zsolt. Op.: Jankura Péter. Gy.-vez.: Újfalusi László. Rend.: Kardos Ferenc
17.50: Firinc-töredék (15')

Jánossy Ferenc (Firinc)

Szerk.-rend.: Mátis Lilla. Op.: Nádorfy Lajos, Jankura Péter. Gy.-vez.: Dudás Rita
18.05: Napjaink (10')
18.15: Üzlet (10')
18.25: Reklám
18.30: Zsákbamacska
Vetélkedő (25')
Játékvez.: Rózsa György
18.55: Reklám
19.00: Telesport (10')
Műsorvez.: Palik László
19.10: Esti mese
Huu úr
Cseh rajzfilmsorozat
VII/3.: **Huu úr az iskolában** (7')
19.24: Reklám
19.30: Híradó (30')
(Felirat a Teletext 777. old.)
20.00: Reklám
20.05: Mini klip-mix (12')
Videoklip-összeállítás népszerű magyar és külföldi előadókkal
Műsorvez.: Bochkor Gábor
20.20: Reklám
20.25: Labdarúgó Bajnokok Ligája
Ajax Amsterdam –AC Milan (115')
Riporter: Faragó Richard
(Lapzártakor a jogdíjtárgyalások még tartanak!)
A szünetben:
Reklám
22.20: Reklám
22.30: Ezredforduló
A Külpolitikai Stúdió műsora (30')
Stúdió vez.: Izbéki Gábor
23.00: Ranódy László 75. születésnapjára (27')
1914. szeptember 14-én született Ranódy László Kossuth-díjas, érdemes- és kiváló művész. Születésnapján rá emlékeznek, róla beszélgetnek a pályatársak, az operatőr Illés György, a rendező Gaál Gyula, a színész Tolnay Klári és a zseniális gyerekszereplőként felfedezett Czinkóczi Zsuzsa.
Háziasszony: dr. Ranódy Lászlóné, Kótzián Katalin. Rip.: Bayer Ilona. Szerk.: Győry Emőke. Rend.: Kardos István
(Cikk az 52. old.)
23.25: Bajai mozaik
Magyar film (1968 –13')
Írta és rend.: Ranódy László. Fényképezte: Tóth János
Kosztolányi és Ranódy nosztalgikus Sárszegének világa tovább élt a rendezőben (a Pacsirta és az Aranysárkány forgatása után), erre utal a Bajai mozaik című, 1968-ban készült, valóságból, képzeletből és emlékekből szőtt önvallomása, lírai jegyzete. A kisfilmben ott van a sárszegi nagy piactér, ott ballagnak az Aranysárkány tanárai, de a következő kép már Ranódy személyes benyomása a tegnapi és a mai Bajáról. Régi fotók, kapualjak, képek, mind arra utalnak, hogy elevenen él ez a világ Ranódyban, és lenne még mondanivalója Kosztolányi ürügyén…
(Karcsai Kulcsár István: Ranódy László, 1983)
23.40: BBC-híradó (20')
24.00: Képújság

TV2

15.45: Képújság
15.50: Műsorajánlat – Időjárás
15.55: Csízió (5')
Szerk.: Radványi Júlia
16.00: Alsófertály tábor
Amerikai film (88')
Írta: Ed Naha. Fényképezte: Fred Guthe. Zene: Ron és Dave Harrison. Rend.: Lente Miklós
Az öreg, részeges Hardy Basset tulajdonában lévő területen minden nyáron egy fiútábor működik. Hardy szerencsétlensége, hogy kifejezetten utálja mind a nevelőket, mind pedig az örökmozgó, minden huncutságra kész – a lányok felé kacsingató – kamaszokat. Ám amikor egy gazdag üzletember jelentkezik, hogy jó pénzért megvenné a tábort, a kezdeti megingás után az öreg nemet mond. Szégyenlősen vallja be magának és unokájának, hogy a sok, kissé haszontalan kölyök melegsége és ragaszkodása többet jelent számára mint háromszázezer dollár.
Közreműködik: Huszár László, Orosz Helga, Incze József, Mináróvits Péter, Bartucz Attila, Kocsis Mariann, Schnell Ádám, Görög László
17.30: A cibethiéna
Angol ismeretterjesztő film (26')
Írta: Michael Dean. Fényképezte: David Thompson
Bár villogó szeme és bozontos bundája miatt a cibethiénát Afrika egyes vidékein farkasemberként emlegetik, igazi veszélyt inkább csak a termeszek számára jelent. A filmben nyomon követhetjük a cibethiéna hétköznapjait, megismerkedhetünk párválasztási és családalapítási szokásaival.
A magyar változat munkatársai: Gombos Géza, Bartha Éva, Kovács György, Tokaji Anna
17.55: Műsorajánlat – Időjárás

ZSÁKBAMACSKA JÁTÉK

Írja be a nyertes számot!

Hány Lucifer talált gazdára a mai (szept 14.) játékban? Vágja ki és küldje vissza a szelvényt a Zsákbamacska címére: 1519 Bp. Pf. 333.

Név: _____

Cím: _____

A helyes megfejtések beküldői között hetente öt darab Lucifert sorsolunk ki
Beküldési határidő: szeptember 19.
A nyertesek nevét a **42.** lapszámunkban közöljük.

18.00–18.45: A körzeti stúdiók műsora
Benne:
18.00: Körzeti híradók (13')
Budapest
Telefon: 132-9329
Debrecen
Telefon/fax: 52-412-035
Pécs
Telefon: 72-410-533
Szeged
Telefon/fax: 62-480-524
Szombathely
Telefon: 94-311-066
18.13: Válogatás
a körzeti stúdiók műsoraiból (32')
Szerk.-műsorvez.: Darab Gyula. Gy.-vez.: Cseh József. Rend.: Jáhni Csaba
18.45: Zöldpötty (15')
19.00: Reklám
19.05: Kisfilmek a nagyvilágból (82')
Létérzések (29')
Angol ismeretterjesztő filmsorozat
Az ember, mint környezet
Vámpírdenevérek hőérzékelése, szén-dioxid-érzékeny poloskák, macskabolhák, lapostetvek, baktériumok és más paraziták különös kapcsolata – velünk.
Bolívia Hun
Francia kalandfilm (26')
4000 méter magasan, Bolívia nagy kiterjedésű félsivatagos fennsíkján találkoztak a különleges sportok kedvelői, hogy kipróbálják önmagukat. Siklóernyővel, szörffel, görsivel, kerékpárral, futva.
Klasszikus formatervezés
Az Aga tűzhely (25')
Az Aga egy ormótlan, 600 kg-os vastűzhely. Nem valamelyik formatervező műhelyéből került ki, nem nevezhető szépnek, sokba is kerül, nem olcsó a felállítása sem. A '30-as, '40-es években azonban meghódította azokat a vidéki angol otthonokat, ahol nem volt vezetékes gáz vagy villany. A lakás meleg, barátságos központja lett. Aki pedig megteremtette: az 1912. évi fizikai Nobel-díjas, a svéd Gustav Dalen.
20.30: Tanúságtevők
Ott messze, Brazíliában... I. (30')
Ott messze, Dél-Amerikában – São Paulóban – magyar bencés rendi kolostor működik 63 éve. Azt teszik, amit a világon minden szerzetesrend: a krisztusi szeretetet sugározzák maguk körül – akár tanítanak, akár betegeket ápolnak, akár imádkoznak.
Szakértő: dr. Pákozdi István. Szerk.-rip.: T. Katona Ágnes. Gy.-vez.: Simon Gábor. Rend.-op.: Téglásy Ferenc
21.00: Reklám
21.05: Mindent vagy semmit!
Műveltségi vetélkedő (30')
Játékvez.: Vágó István
21.35: Reklám
21.40: Múzsa
Kulturális hírműsor (12')
21.55: Reklám
22.00: Objektív
Háttérműsor hírekről, eseményekről (30')
22.30: Időjárás – Reklám
22.35: Nádudvar
IV/4.: **Az átalakulás** (60')
Az 1992-ben életbe lépett új szövetkezeti törvény módosítása már 1993 elején napirendre került. Ez újabb lehetőséget adna a kiválóknak arra, hogy a gazdálkodás szempontjából meghatározó, sok embernek munkát biztosító üzemeket, telepeket vigyenek ki a gazdaságból. A szövetkezet vezetői szerint a túlélés, a minőségi gazdálkodás és a munkahelyek megtartásának egyetlen módja a vagyon „átmentése".
Rip.: Szendrő László. Szerk.: Római Róbert, Szendrő László. Op.: Nádorfi Lajos. Gy.-vez.: Római Róbert. Rend.: B. Révész László

DUNA TV

8.00–14.00: Képes krónika
Tájékoztató műsor
14.00: Helyszíni közvetítés az ÁVÜ sajtótájékoztatójáról
15.45: Lapozó
Sajtószemle, friss hírek
16.00: Don Quijote
XXXIX/18. rész: **Don Quijote hazatérése** (ism.)
16.25: Mézga család
10. rész: **Góliát fólia** (ism.)
16.50: Medúza – a halálos tapogatók
Színes, finn ismeretterjesztő film
Írta és rend.: Ilkka Hannula
Valamikor réges régen egy férfit megvádoltak egy törzsbéli asszony megbecstelenítésével, amiért is az életével lakolt, lefejezték. A levágott fej legurult egyenesen a tengerbe, ahol medúzává változott, és elhatározta, hogy bosszút áll az embereken a történtek miatt. Ezt a legendát szinte mindenki ismeri a melanéz szigetvilágban, ahol a leggyakoribb ezeknek az állatoknak az előfordulása, s így itt történik a legtöbb emberi sérülés, a legtöbb „bosszú", amelynek okozója ez az átlátszó, különleges tengeri állatfajta.
17.40: Mese
Pili és Poli
A faló
Tom és Jerry
A macskák iskolája
17.55: Műsorismertetés
18.00: Híradó
18.15: Stradivari
Olasz tévéfilm
II/1. rész
Forgatókönyv: Suso Cecchi D'Amico, Giacomo Battiato. Zene: Francesco Tamponi. Op.: Tonino Pelli Colli. Rend.: Giacomo Battiato
A XVII. századi Cremonában élt hegedűkészítő mester élettörténete. A film a világhíressé vált Stradivari-hegedük készítésének titkát kutatja, eközben megismerhetünk egy szenvedélyes, a zene előtt leboruló, érte mindent feláldozó életet.
Szereplők: Anthony Quinn, Lorenzo Quinn, Stefano Mosini, Benedetto Fanna, Valerie Kaprisky
19.40: A zene virágai
Porté Király Ernő zeneszerzőről
Op.: Stanyó Károly. Szerk.: Sztrajnics Pál. Rend.: Vicsek Károly
20.00: Régiók
Tudósítók Stúdiója
Szerk.: Tanos Miklós. Műsorvez.: Farkas Boglárka
Iskolaügy Székelyföldön (az Ati Beta riportfilmje Székelyudvarhelyről) – A kolozsvári magyar nyelvű egyetem helyzete (a Video Pontes tudósítása Kolozsvárról) – Miért íratják a román gyerekeket szász iskolába? (az ilyefalvai Video Plus filmje) – Bodó Levente szobrászművész (a székelyudvarhelyi UTV portréfilmje) – Nagy Ilona írónő (a kolozsvári Video Sonic portréfilmje) – A szatmárnémeti püspöki kápolna története (Antal Márta dokumentumfilmje)
20.45: Esti kérdés
A nap interjúja
21.00: Híradó
21.15: Gyermeksírok
Színes, spanyol–argentin filmdráma (ism.)
22.40: Vers
Sík Sándor: **Gyerekek az utcán**
Elmondja: **Andai Györgyi**

Firinc-töredék

Jánossy Ferenc: Baseli nagy karnevál

■ A tizenegy évvel ezelőtt meghalt festőművész, *Jánossy Ferenc* (Firinc), ma hatvanhét éves lehetne. Ő is elment azokkal a nagyokkal együtt a nyolcvanas években, akik „önpusztították" magukat, miközben szenvedélyesen alkottak. Pusztították magukat, talán mások helyett is vállalva a szenvedést, a lázadás ilyen formáját.

Életében nem is tudtuk igazán, mennyi képe van, és milyen jelentős művész. Sokkal inkább ismertük rendhagyó személyiségét, életvitelét, azt is inkább csak a humoros, szórakoztató oldaláról, az igazi szenvedések nélkül.

Ebben a programban, amelynek anyagát az Ozirisz Alapítvány *(Kecskeméti Kálmán)* jóvoltából életre hívott júniusi kiállításán forgattuk, műveinek csak töredékét villanthatjuk fel. A rövid, de szép kiállítás *(Mester Ildikó* rendezése) segített bennünket ahhoz, hogy Firincről végre mint jelentős alkotóról hírt adhassunk, s bemutassuk őt és műveit az embereknek.

A teljesség igénye nélkül tehettük mindezt, de mégis megtettük, abban bízva, hogy a folytatás ezután jön, hogy nem lehet többé Firincről és képeiről nem beszélni. Születésnapi megemlékezésül készítettük és sugározzuk a „Firinc-töredéket".

Mátis Lilla
rendező-szerkesztő
(Szerda, Tv1 17.50)

Közérdekű telefonszámok

Falutévé Húsz perc szolgáltatás:
☎ 112-5475
Nap-kelte Reggeli információs magazin:
☎ 251-0119, 251-0490
Napközi
A Tv1 napi tájékoztató műsora:
☎ 153-1204
Körzeti híradók
Budapest: ☎ 132-9329
Debrecen: ☎ 52-412-035
Pécs: ☎ 72-410-533
Szeged: ☎ 62-480-524
Szombathely: ☎ 94-311-066
Sorstársak
Rehabilitációs magazin, ☎ 72-324-504
Segítség! Szorongás, neurózis, pszichés zavarok – segítségnyújtás:
☎ 72-324-504
Kirakat Szolgáltató magazin:
☎ 112-7032, 112-7033, 112-7034
Családi csámborgó
Üdülési ajánlatok: ☎ 132-6722
Humánum A Pécsi Körzeti Televízió menekültügyi műsora: ☎ 72-410-533
Felkínálom ☎ 112-940 4, 132-9553
Alpok–Duna–Adria
Pécsi Körzeti Televízió műsora:
☎ 72-411-849
Szolgálatukra Vásárlóvédelmi szolgáltató magazin: ☎ 112-7032, 112-7033, 112-7034
Napra-forgó Magazin reggelihez:
☎ 131-1547, 131-6180
PC-abc ☎ 132-8379
K+P Szolgáltatóműsor: ☎ 269-4415
Korkép Mo.-ról jövők – kamerával:
☎ 138-7541, 138-8031
Kalendárium 1994
Ismeretterjesztő magazin:
☎ 112-6432, 112-6659

Ha mind a négy új filmünket megrendeli, a negyediket ingyen kapja!
Egy film: 1000 Ft+Áfa ✦ Négy film: 3000 Ft+Áfa

Halálos háromszög (bűnügyi) ☐
Az áru: fegyver. Az ára: halál.
Isten akarata (vígjáték) ☐
Isten mindenható. Viszont pocsékul golfozik.
Halálbiztos (bűnügyi) ☐
Életbiztosítás helyett halálbiztosítás.
A halál angyala (horrorparódia) ☐
A tábort senki nem hagyhatja el - élve.

Megrendelhető:
Hungarovideo, 1300 Budapest 3., Pf. 146.
115-81-14, 212-43-85
Megrendelem postai utánvéttel a bejelölt filmeket.
Név: .....
Cím: ☐☐☐☐ .....
.....

HUNGARO VIDEO

Kizárólag otthoni felhasználásra!

SZERDA

KÜLFÖLDI MŰSOROK

Jánossy Ferenc festő

PRO 7

07.55 **A Waltonok**
Amerikai családsorozat
08.50 **A mi kis farmunk**
Amerikai családsorozat
09.45 **A bosszú labirintusában**
Amerikai tv-film három részben (1985)
11.30 **Kőr bubi két dámával**
Amerikai családsorozat
12.00 **A szívélyes ügynökn**ő
Amerikai detektívsorozat
13.00 **Charlie angyalai**
Amerikai detektívsorozat
14.00 **Arabella Kiesbauer** Talk-show
15.00 **A Denver-klán**
Amerikai családsorozat
16.00 **A mi kis farmunk**
Amerikai családsorozat
17.00 **Dennis**
Rajzfilmsorozat
17.30 **Tapsi Hapsi**
Rajzfilmsorozat
18.00 **A Flintstone család**
Rajzfilmsorozat
18.30 **Csendes kis otthonunk**
Amerikai családsorozat
18.55 **Irány a kollégium**
Amerikai családsorozat
19.25 **Tökjó, Mr. Cooper!**
Amerikai családsorozat
20.15 **Piszkos politika**
Amerikai tv-film (1992)
22.00 **Országúti cirkáló**
Amerikai akciósorozat
Párbaj barátok között
23.00 **Édes bűnök**
Tv-folyóirat a szexualitásról
00.05 **Trópusi hó**
Amerikai játékfilm (1987)
01.45 **New York-i zsaruk**
Amerikai krimisorozat
02.40 **Arabella Kiesbauer**
Talk-show (ism.)

RTL

09.05 **Vészhelyzet**
Amerikai sorozat
10.00 **Gazdagok és szépek**
Amerikai családsorozat
10.30 **Életünk napjai**
Amerikai szappanopera
11.00 **Megéri az árát!**
11.30 **Családi párbaj**
12.00 **Pont 12**
12.30 **A Springfieldek története**
Amerikai családsorozat
13.15 **A kaliforniai klán**
Amerikai sorozat
14.10 **A gyilkosság a hobbija**
Amerikai krimisorozat
15.00 **Ilona Christen**
Naprakész talk-show
16.00 **Hans Meiser**
Kerekasztal-beszélgetés
17.00 **Ki a főnök?**
Amerikai vígjátéksorozat
17.30 **Egy rém rendes család**
Amerikai családsorozat
18.00 **Gazdagok és szépek**
Amerikai családsorozat
18.30 **Vigyázat, robban! – Távirat**
19.10 **Vigyázat, robban!**
Magazinműsor
19.40 **Jó idők, rossz idők**
Német családsorozat
20.15 **Bajnoki Liga – Előzetes**
20.30 **Sípjel extra**
21.30 **Sípjel extra**
22.15 **Bajnoki Liga – Összefoglaló**
23.15 **Éjszakai show**
24.00 **Hírek**
Hírmagazin
00.30 **Egy rém rendes család**
Amerikai sorozat

ORF 1

09.00 **Tv-híradó**
09.05 **Az 1. körzet**
Krimisorozat (ism.)
Nagypapa emlékiratai
09.30 **Gyanús varázslatok**
A csodadoktorok „természettölötti" trükkjei
10.15 **Pan-optikum** (ism.)
10.30 **Kenguru**
Amerikai kalandfilm (ism.)
11.50 **City Life**
12.10 **Külföldi jelentés**
13.10 **Mi – piac** (ism.)
13.35 **Heidi és Ernie**
Szórakoztató sorozat
14.00 **Trapper John főorvos**
Szórakoztató sorozat
Szerelem és házasság
14.45 **Oldalpillantások**
14.55 **5 perccel 3 előtt**
15.00 **Confetti TéVé**
17.00 **Mini tv-híradó**
17.10 **Wurlitzer** (sztereó)
18.05 **Mi – nők**
18.30 **Rendelő a Bülowbogenen**
Szórakoztató sorozat
19.20 **Az SPÖ adása**
19.30 **Tv-híradó**
20.00 **Sport**
20.15 **A puszta zöldje**
Német népi film (1951)
21.45 **Ínyencségek**
21.50 **Oldalpillantások**
22.00 **Eurozsaruk**
Krimisorozat. **A kihívás**
22.55 **Az Ördög-sziget foglya**
Angol játékfilm (1991)
Főszereplők: Richard Dreyfuss, Oliver Reed, Peter Firth, Jeremy Kemp
00.25 **A Scotland Yard vendége**
Angol krimi (1974)
Főszereplők: John Wayne, Richard Attenborough

SAT.1

09.00 **Superboy**
09.30 **Szerelemhajó**
Amerikai családsorozat
10.30 **Szomszédok**
Ausztrál családsorozat
11.00 **A szenvedély árnyéka**
Szórakoztató sorozat
11.55 **Kockáztass!**
Trükkös kvíz (ism.)
12.30 **Kalifornia napja alatt**
Amerikai családsorozat
13.30 **Szerelemhajó**
Amerikai családsorozat
14.30 **Superboy**
Amerikai kalandfilmsorozat
15.05 **Bonanza**
Amerikai westernsorozat
16.00 **Űrszekerek: A kilences számú űrállomás**
Amerikai sci-fi-sorozat
17.00 **Kockáztass!**
Trükkös kvíz
18.00 **Menj az egészre!**
19.00 **Híradó**
19.30 **Szerencsekerék**
20.15 **A diagnózis: pozitív**
2. rész
Olasz tv-film két részben
22.00 **Hunter**
Amerikai krimisorozat
23.00 **Dillinger**
Amerikai krimi (1973)
A 30-as évek elején John Dillinger bankrabló és bandája rettegésben tartja az amerikai Közép-Nyugatot. Melvin Purvis, a becsvágyó FBI-ügynök célul tűzi ki, hogy rács mögé juttassa az „1. számú közellenséget"...
Főszereplők: Warren Oates, Ben Johnson
00.55 **Űrszekerek: A kilences számú űrállomás**
Amerikai sci-fi-sorozat (ism.)

STV 1

15.50 **Crn-crn**
Délutáni telefonos műsor
16.50 **Kredit**
17.20 **Kappatoo**
Angol ifjúsági sci-fi-sorozat
17.45 **Tom és Jerry**
18.00 **Választások '94**
18.30 **Szerencsekerék**
19.00 **Esti mese**
19.10 **Számítógépes játék**
19.30 **Híradó**
20.05 **Szívek hazárdjátéka**
Angol film
21.35 **900 másodperc könyvekről**
22.00 **Híradó**
22.30 **Sport**
22.40 **Választások '94**
23.00 **Művészeti magazin**
23.30 **Dzsesszpódium**
00.20 **Teleshopping**

STV 2

16.38 **Teleshopping**
16.50 **Sesame Street**
17.40 **Idősebbek klubja**
18.20 **Regionális műsor**
18.30 **Esti mese**
18.40 **What does it mean, Harvepíno?**
18.55 **Jégkorongmagazin**
19.30 **Híradó**
20.05 **Szerencsés sziget**
Tajvan. Útifilm
20.20 **Paris St. Germain–FC Bayern München labdarúgó BEK-mérkőzés**
22.20 **Különféle vonatok. Holland dokumentumfilm**
23.20 **Összefoglaló a labdarúgó BEK-mérkőzésekről**
24.00 **Teleshopping**

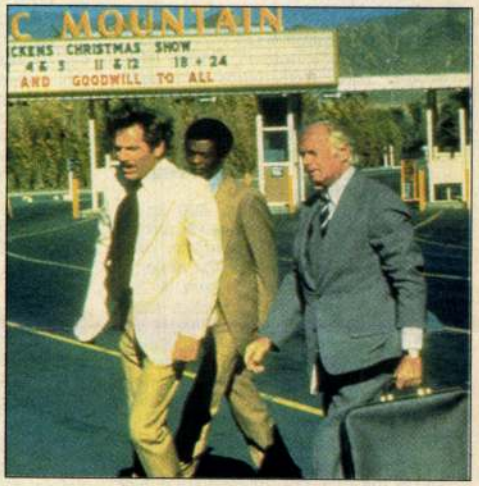

Hullámvasút (3SAT, 23.15)
Amerikai játékfilm

TNT

Főtéma: Kedvenc filmjeink
20.00 **Az igazgató lakása**
A vállalat elnökének halála hatalmi harcokhoz vezet.
Főszereplők: William Holden, June Allyson, Barbara Stanwyck, Fredric March. Rendezte: Robert Wise
21.55 **Őszeresek**
Harcok a reklám világában.
Főszereplő: Clark Gable
24.00 **Erő és díj**
01.45 **Nőstény**
02.55 **A gyufakirály**
04.25 **Személyzeti bejárat**

CNN INTERNATIONAL

08.00 **A világ mai napja**
09.45 **CNN-hírstúdió**
12.30 **Üzlet ma**
14.30 **Ázsiai üzleti hírek**
15.00 **Larry King** (ism.)
17.30 **CNN & Co.**
18.00 **Hírösszefoglaló**
20.00 **A világ üzleti hírei**
21.00 **Nemzetközi óra**
23.00 **A világ üzleti hírei**
23.30 **A show-business világa** (ism.)
24.00 **A világ ma**
01.00 **Pénzvilág**

Dillinger (SAT 1, 23.00)
Az amerikai krimi főszerepében Warren Oates

ORF 2

08.00 **Időjárás-panoráma**
14.50 **Művészek egy világért**
15.00 **Hársfa utca**
Családsorozat. **Ölelések**
15.30 **Az állatvilág csodái**
16.45 **Az állatok paradicsoma**
17.00 **Szakképzés**
17.30 **Föld és emberek**
18.00 **Az 1. körzet**
Krimisorozat
18.30 **A Gaudimax-show**
18.54 **Értesítő – Különkiadás**
19.00 **Tartományok ma**
19.30 **Tv-híradó**
20.15 **Sport**
Labdarúgó Európa-bajnokság: Bajnokok Ligája
22.20 **Tv-híradó**
22.55 **Tv-híradó da capo**
23.00 **Esti sport**
Labdarúgó Európa-bajnokság: Bajnokok Ligája
00.40 **Halló, Ausztria, halló, Bécs!**
Angol nyelvű magazin Ausztriáról (ism.)
01.10 **Állat az emberben**
Francia filmklasszikus (1938, ff)

DSF

08.00 **Sportriport** (ism.)
09.00 **Bodycheck** (ism.)
09.30 **Úszó-világbajnokság**
10.30 **Motorsport**
11.30 **A vízi sportok fénypontjai** (ism.)
12.00 **Power Play – A játékok játéka**
12.30 **Aktion 5**
13.30 **Varázslatos sportok** (ism.)
15.00 **Bodycheck**
Fitness magazin
15.30 **Sportvilágmagazin**
16.00 **Olasz Labdarúgó Liga**
17.00 **Aktion 5**
18.00 **Power Play – A játékok játéka**
18.30 **Varázslatos sportok: Német Ejtőernyőugró Bajnokság; Baseball Magazin; Profi strandröplabda**
19.55 **Sportriport**
20.15 **Kézilabda**
21.45 **Futbol Mundial**
22.15 **Sportriport**
22.30 **Offenzív**
23.15 **Ökölvívás**
00.15 **Offenzív**

EUROSPORT

08.30 **Aerobic**
09.00 **Aerobic Nemzetközi Bajnokság, Magyarország** Összefoglaló
10.00 **Sporttörténeti pillanatok** Sportmagazin
12.00 **Labdarúgás**
UEFA-kupa
Felvételről
14.00 **Szörfverseny**
Quiksilver Masters, Biaritz. Az augusztus 31.–szeptember 4. között lezajlott verseny összefoglalója
14.30 **Modern öttusa Világkupa, Darmstadt**
A döntőt szeptember 10-én rendezték
15.30 **Kerékpárverseny**
16.30 **Mountainbike Grundig Világkupa**
17.00 **Forma–1 sportmagazin**
18.00 **Kerékpárverseny**
19.30 **Sporthírek**
20.00 **Ökölvívás**
22.00 **Motorsportmagazin**
23.00 **Forma–1 sportmagazin**
24.00 **Super Stock-Car fedett pályás autóverseny, Párizs**

MTV

06.00 **Klipvekker**
09.00 **Ingo klipműsora**
12.00 **Hadd souljon!**
13.00 **Nagy slágerek**
14.00 **Délutáni egyveleg**
15.30 **Modellkülönlegesség**
16.30 **Coca-Cola-híradó**
Friss információk, hírek Európából
16.45 **Új mozifilmekből**
A filmvilág hírei, újdonságai
17.00 **MTV-hírcsokor**
17.15 **Egytől 3**
17.30 **Hívja az MTV-t!**
Telefonos kívánságműsor (0483 46 1061)
18.00 **Zene, megállás nélkül**
20.00 **Nagy slágerek**
21.00 **Tánckalauz**
22.30 **Beavis és Butthead**
A két rajzfilmfigura kalandjai
23.00 **Coca-Cola-híradó**
23.15 **Új mozifilmekből**
23.30 **MTV-hírcsokor**
23.45 **Egytől 3**
24.00 **Alternatív áramlatok**
02.00 **Marijne klipműsora**
03.00 **Videósok éjszakája**
Klipek reggelig

Jánossy Ferenc

Méltatás

Tasnádi Attila: Biennálé Kassán.
Népszava, 1976. dec. 19 - 8 oldal.

Jánossy Ferenc

A müvész kiállitásáról a lap bemutatja egyik képét.
Repr.

Fenti képet lásd: Vadas József: "Panasz-falképek" c. cikke mellett, Ország Lili nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 5.
XXIII. évf. 18. sz. 12. lap.

Jánossy Ferenc festőművész

Szücs József iparművész a Fényes Adolf Teremben szeptember 28.-tól,
Makovecz Imre építész a dombóvári Művelődési Központban október 1.-ig,
Bernáth Aurél a Hatvani Galériában október 1.-ig,
Vagyóczky Károly grafikus a Csók István teremben,
Jánossy Ferenc festőművész a salgótarjáni Képcsarnok Bemutatóteremben október 12.-ig,
Haraszti László festőművész a Helikon Galériában október 15.-ig mutatja be alkotásait a fenti kiállító termekben.
Balla András: "Fényképfelvételek Borostyán Imréről" c. kiállítása megtekinthető az Esztergomi Galériában október 1.-ig, -közli a lap a kulturális eseményeket tájékoztató rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. szept. 30. XXII.évf. 39. sz. 8. lap.

Jánossy Ferenc

Tornyai János emlékkiállitása a Gyöngyösi Galériában december 31-ig,

Jánossy Ferenc gyüjteményes kiállitása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában december 20.- tól,

Pap Gyula gyüjteményes kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában,

Szaák Tamás: "Fák" c. fotókiállitása a Ferencvárosi Pincetárlaton tekinthető meg,- közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 15.
XXIII.évf. 50. sz. 8. lap.

Jánossy Ferenc

részt vett a balassagyarmati városi kép/
tár 1978 évi szerzeményeiből rendezett tárlaton

Magyar Hirlap 1979/11/13

Jánossy Ferenc, festő

L: Szkok Iván

21

–: Hír

Népszabadság Bp. 1979. jan. 14.

Jánossy Ferenc, festő

L: Réti Zoltán

–: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1979. jan. 27

Jancsó Ferenc

Jancsó Ferenc munkáinak
erős Chagall hatás érződik.

Losonci Miklós: Tavaszi tárlat.
Új Tükör, 1979. május 6 – 3. lap.

Jánossy Ferenc

„Honvágy"

Ország - Világ 1970/24 22 old.

Jánossy Ferenc festő

(Bp. 1926 -

Kiállítása a salgótarjáni Képcsarnokban

1978. IX. 28 - X. 12.

- katalógus a tárlatban -

Jánossy Ferenc, festő

Rajz:

Repr.

Jánossy Ferenc: Rajz. 16

Népszabadság, Bp. 1978 nov. 6.

Jánossy Ferenc

Megbízták a művészt, hogy a balassagyarmati Tanács Tanácsterme részére Szabó Lőrinc olaj portréját készítse el.

— : Közkiü munkák.

Művészet, 1980. november – 47. lap.

Jánossy Ferenc, festő

L: Udvardi E.

– Hír 8

Nincszabadság, 8 n. 1980 júl. 12.

Jánossy Ferenc, festő- és grafikusművész

Salgótarjánban 1966-ban nyílt meg a képcsarnok Vall. 20. sz. házában, melyben évente átlagosan négy képzőművészeti kiállítást rendeznek. Itt volt látható Radics István, Jánossy Ferenc és még több művésznek

T.E.: Ízlés - közművelődési szerepével.
Nógrád, 1980. jan. 31.

Jánossy Ferenc
Grafikus

M.D.K

Cirkusz cirmű mű a
kiállításáról. (repro)

Élet és Irodalom, 1966. jan. 29 - 6 lap.

Jánossy Ferenc

Hadik Gyulával közös kiállítása nyílik a II.

kerületi Művelődés helyiségében.

Nógrád 1966. jan. 8.

Jánossy Ferenc

JÁNOSSY FERENC festőművész emlékkiállítása nyílik meg holnap délután az Újpesti Galériában.

Népszabadság, 1987. IV. 14

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁR – 8

Nógrád

Jánossy Ferenc festő, it

— **Kiállítás-megnyitó.** Március 17-én délelőtt nyílik meg Jánossy Ferenc festőművész kiállítása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában. Az április 4-ig megtekinthető kiállítást Bacsur Sándor, a Balassagyarmati városi Tanács művelődésügyi osztályának vezetője nyitja meg.

— **Tanulás a Balaton mellett.** Az MSZBT Nógrád me-

Rudnay Gyula terembén volt.

Nógrád, 1975. máj. 16. 103. évf. 113 sz. 6 p.

Galerie der Nachbarschaft

Das „Musée imaginaire" vermittelt die Bekanntschaft mit zeitgenössischen ungarischen Malern

Von Maria Buchsbaum

Ferenc Jánossy: Karneval in Basel

Was wissen wir heute schon viel von der zeitgenössischen Kunst unserer östlichen Nachbarn an der Donau? Einige wenige — viel zu wenige — Ausstellungen werden veranstaltet; in den Auktionskatalogen scheinen ungarische Künstlernamen auf, nur noch wenigen Kennern bekannt, Leitfossilien einer beinahe schon vergessenen gemeinsamen Vergangenheit. Bestand doch im 19. Jahrhundert ein nahezu selbstverständlicher Kontakt zwischen österreichischen und ungarischen Künstlern. Adalbert Stifter malte westungarische Landschaften, Moritz von Schwind unternahm als Siebzehnjähriger eine Malerreise nach Ungarn. Zu engsten künstlerischen und personellen Beziehungen zwischen der ungarischen Tiefebene und Wien, zwischen den hier wie dort beheimateten Malern, kam es aber, seitdem der geborene Wiener, August von Pettenkofen, die malerische Kleinstadt Szolnok an der Theiß entdeckt hatte.

Die Anfänge in Szolnok

Um die Mitte des vorigen Jahrhunderts suchten die Maler vor der Natur die „wirkliche Wirklichkeit", wie es auch Stifter in den „Nachkommenschaften" forderte. Das geschah zuerst in Barbizon, dem kleinen Dorf am Wald von Fontainebleau, in der Nähe von Paris, dann in Kronburg am Taunus und bald darauf auch in Szolnok. Andere Orte sollten später noch folgen. Die Suche nach der Wahrheit der Natur, die damals entdeckte „paysage intime", jene schlichte, stimmungserfüllte Wiedergabe einer noch malerisch pittoresk gesehenen Natur, nicht zuletzt die von Wien aus als „nahe Fer-

ne" empfundene Tiefebene des „Alfölds" und die Faszination, die Ungarn für den Cisleithanier immer schon hatte, alle diese Faktoren zusammen ließen in Szolnok eine Malerschule entstehen, die schöpferische Impulse ausstrahlte.

Pettenkofen, der in den ungarischen Bauernhöfen der Pußta, seinen Bewohnern und der umgebenden Natur ein neues Stoffgebiet für sich entdeckt hatte, der von dem Licht der ungarischen Tiefebene überaus beeindruckt war und dieses Licht in seine malerische, zuletzt bis an die Schwelle des Impressionismus vordringende Faktur einfließen ließ, brachte bald schon Malerfreunde nach Szolnok mit oder lernte dort gleichgestimmte Künstler kennen. Ignaz Raffalt, noch mehr dessen Sohn Gualbert fanden dort die Motive für ihre Stimmungsmalerei. Leopold Carl Müller arbeitete in Szolnok, ebenso Heinrich Lang, der Gatte von Tina Blau, und diese selbst, die darüber bekannte: „Was aber meinen Aufenthalt in Szolnok anbelangt, ist es zweifellos, daß er von außerordentlicher Wirkung auf meine künstlerische Entwicklung ist." Sie liebte, wie sie begeistert schrieb, „die tiefen und weichen Töne, und die fand ich am ehesten in Holland und Ungarn. Außer den schon erwähnten weichen Tönen zog mich auch die große Stille und Ruhe, die in den siebziger Jahren diese Stadt kennzeichnete, hin... mir ist der Friede und die Ruhe Lebensbedingung..."

Das kleine Malerstädtchen an der Theiß hatte aber eine noch bedeutend weiterreichende Austrahlung. Über Wien und die Wiener Künstler in Paris stand es mit der französischen Hauptstadt in direkter Verbindung. Von dort kam Otto von Thoren und sein Kreis, zu dem auch Eugen Jettel zählte, nach Szolnok.

„L'art unit les peuples"

Daneben wurden andere Orte in Ungarn von österreichischen Malern aufgesucht, von Pettenkofen etwa Nagy Szent Miklós, Pécs, Vác, Zenta, Győr (Raab), Székesfehérvár (Stuhlweißenburg) und natürlich immer wieder Budapest. Sein und der anderen Maler dauernder Kontakt zur ungarischen Landschaft und ihren Menschen bewirkte erst so recht die Entstehung der Malerkolonie in Szolnok.

Zu den österreichischen Ungarnfahrern zählten auch der Schlachten- und Pferdemaler Franz Adam (1815—1886), der Tier- und Landschaftsmaler Gustav Ranzoni (1826—1900), der zuknuftsweisende Anton Romako (1832—1889) und Theodor von Hörmann (1840—1895), der, angeregt durch die Landschaft bei Gödöllö, „den Weg zur sachlich distanzierten Wiedergabe der Natur, die auf die Stimmungswerte der Tonmalerei verzichtet und in ihrer hellen Palette seine spätere selbständige Auseinandersetzung mit dem französischen Impressionismus vorwegzunehmen scheint", fand.

Seit den siebziger Jahren des 19. Jahrhunderts war Szolnok aber auch zum Ziel ungarischer Maler geworden. Der Ruf der österreichischen Malerkolonie hat wohl wesentlich mit dazu beigetragen. Dadurch war die malerische Kleinstadt an der Theiß „fast zu einem Brennpunkt zeitgenössischen Strebens geworden, in dem das vielfältige, nicht immer zu entwirrende Wirken verschiedener Nationen und Schulen — mögen sie noch so weit entfernt gewesen sein — zusammengefaßt erschien. L'art unit les peuples', dieser Wahlspruch des ‚Cercle de l'union artistique' in Paris, zu dem Pettenkofen in Verbindung stand, ist wenigstens durch ihn, seine Freunde und andere Ungarnfahrer Wahrheit geworden." (H. Aurenhammer)

Munkácsy und der kritische Realismus

Mit den Schülern Mihály Munkácsys (1844—1900) zog die Stadt an der Theiß in die Geschichte der ungarischen Kunst ein, indem diese auf den Spuren des Lehrers die ungarische Tiefebene als den „authentischen Schauplatz des volkhaften Themenkreises" weiterzuentwickeln trachteten. Mit Munkácsy manifestiert sich die ungarische nationale Kunst. Der zu europäischem Ruhm gelangte Maler kannte Pettenkofen gut und empfing wahrscheinlich Anregungen von dem älteren Gefährten, mit dem gemeinsam er sich in Paris aufhielt, ihm besonders verbunden durch die Herkunft aus nachbarlicher Gegend. Er sah in der zutiefst menschlichen Art, mit der dieser Österreicher die Not der Zigeuner, die Armut der Pußtabewohner schilderte, wohl auch eine Spiegelung seiner eigenen von Armut und Not erfüllten Kinder- und Jugendjahre. Umso verständlicher ist es, daß er seine Schüler immer wieder darauf verwies, „der Seele des Volkes und seinen Existenzbedingungen ein liebevolles Verständnis entgegenzubringen". So wurden die Nachfolger Munkácsys zu Repräsentanten eines „kritischen Realismus".

Gyula Aggházy, Lajos Deák Ébner, László Pataky und Sándor Biharis bestimmten um die Jahrhundertwende nachdrücklich die Entwicklung der ungarischen Kunst durch die Unmittelbarkeit der Wirklichkeitsschilderung, die sich auf die reale Natur ebenso bezog wie auf die Charakterzüge und Lebensumstände des Volkes. Mit der Darstellung der Landschaft und ihrer Menschen wurde von den in Szolnok tätigen Schülern Munkácsys durch mitfühlende Einstimmung in die sozialen Verhältnisse zugleich auch Kritik geübt.

Kassák und die „Bilderarchitektur"

Diese spezifische Einstellung hat sich bis heute gehalten. Adolf Fényes (1867—1945) vertrat das Szolnok des 20. Jahrhunderts mit derselben „symbolischen Gültigkeit" wie Pettenkofen es für das 19. Jahrhundert tat, gekennzeichnet durch eine außerordentlich reiche Palette und einen demokratischen Humanismus. Damit haben sich in Szolnok wesentliche Charakterzüge der ungarischen Kunst manifestiert. Selbst im zeitgenössischen Stilpuralismus scheinen sie immer wieder und allerorten durch. Immer wieder treffen wir auf ein starkes vitales Farbempfinden, immer wieder — wenn auch in unterschiedlicher Gestalt — auf leidenschaftliches Engagement, auf die Suche nach dem Leben, der „wirklichen Wirklichkeit" — sowie ehedem nicht fremden Vorbildern und modischen Trends abgeschaut, sondern aus dem ureigensten Empfinden geschöpft. Mit Persönlichkeiten von stärkster Eigenwilligkeit sind diese Züge in die moderne Kunstgeschichte eingegangen.

Einer von ihnen wurde durch eine Ausstellung der Galerie nächst St. Stephan erneut in das Bewußtsein der Wiener Kunstszene gerufen: Lajos Kassák (1887—1967). Seit 1907 wanderte er malend und Gedichte schreibend quer durch ganz Europa von Budapest nach Paris. In den Jahren 1920 bis 1926 lebte er in Wien, stellte bei Würthle aus, verfaßte gemeinsam mit Moholy-Nagy die erste Anthologie der modernen Kunst, „Buch neuer Künstler". Hier entstanden die Werke „Bildarchitektur" im spezifischen konstruktivistischen Stil sowie der ersten dadaistischen Gedichte. Michel Seuphor weist ihm einen Platz unter den Vätern der modernen Kultur an. Sein Bildbau aus rein geometrischen Elementen umschließt trotz aller Strenge eine menschliche Aussage leidenschaftlicher Anteilnahme, unterstützt von signalhaften Farben oder aggressivem Schwarzweiß. Kunst war für Lajos Kassák Leben schlechthin. Sie forme um, sagte er, und der Künstler werde zur Umformung seiner Umgebung fähig.

Und wie stand László Moholy-Nagy (1895—1946), einer der bedeutendsten Vertreter des Konstruktivismus, zur „wirklichen Wirklichkeit"? Er war der Typ des experimentierenden, funktionalistischen Künstlers — Maler, Designer, Plastiker, Kunstpädagoge und Schriftsteller in einer Person —, für

Jánossy Ferenc festőművész

kiállítása nyílt a Balassagyarmati
Horváth Endre Galériában

Nógrád 1972 február 8
T. oldal.

Jánossy Ferenc, grafikus

Rajz:

Repr.

Jánossy Ferenc: Mikszáth-illusztráció

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 6.

Jánossy Ferenc festőművész

„Ágnes"-és „Nádasból" c. festményei szerepelnek a XIII. szegedi nyári tárlaton.

Orosz István: A XIII. szegedi nyári tárlat.

Nógrád, 1972. júl. 29.

Jánossy Ferenc Sestő

Az ifjúmunkás év keretében a Nógrád m.-i Múzeumok Igazgatósága által vásárolt kiállítást vándoroltat a megjében a megjei KISZ-bizottság. A balassagyarmati Kábelgyár klubjában látható kiállításon szerepelnek művei.

Kábel, 1974. IX. 12.

Jánossy Ferenc

a Nógrád megyei képzőművészek vándorkiállításán szereplő művei.

T, L.: Nógrád megyei képzőművészek vándorkiállítása.

Nógrád, 1975. jan. 16.

Jávorszky Ferenc, grafikus

Rajz: Repr.

Jávorszky Ferenc: rajz kiállításhoz M. 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. szept. 1.

Jánossy ferenc, grafikus

Rajz:

Repr.

Jánossy ferenc: rajza

M.S.

Népszabadság, Sp. 1973. ápr. 1.

Jávorszky Ferenc grafikus

Rajz:

Rép

Jávorszky Ferenc: rajza M. S.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 18.

Jávorszky Ferenc, grafikus

Rajz:

Rejz.

Jávorszky Ferenc: rajzai

M. S.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 25.

Jánossy Ferenc, grafikus

Metszet: Repa.

Jánossy Ferenc: Linóleummetszete

7:6

Népszabadság, Bp. 1972. nov. 12.

Jánossy Ferenc
festő

Egerben a Rudnay Gyula
Terembe rendezte tárlatát
Jánossy Ferenc festőművész

— : Kiállítási napló
Művészet, 1975. május – 49 oldal.

Sánossy Ferenc festő

Műve szerepelt a salgótarjáni megyei József Attila Művelődési Központban rendezett Tavaszi Tárlaton.

Napjaink 1974 június 12.old.

Jánossy Ferenc

Katalin 1995/2

akik elkötelezett gyerekeket akarnak
szép históriákat
kuba meg mongólia felszabadításáról
fényesre dörgölt almákat
amilyen ez a századvég lehetne
ha fölteszi pörge kalapját

(80)

Szólni kell még képzőművészeti vonzódásáról, sőt arról, hogy egy-egy nagy verse „szabadosárpádos" paraméterek szerint rajzolódott, rendeződött el. Némely sora Csontváry pillantását s egyik-másik gondolatát idézi föl az olvasóban. Végül: „akár az urán / feleződik s ragyog" az a hézagtalan, szabad, de irányított és spontán beszéd- s látásmód, mely klasszikus régiként mondja ki s láttatja sosem sterilen verbális újdonságait; messzire érő múltat becsül maga mögött. Mondhatja is: „országos jogú költő vagyok" *(38). (Széphalom Könyvműhely, 1993)*

Nagy karnevál (részlet)

VILCSEK BÉLA

Regény helyett regény

GION NÁNDOR: IZSAKHÁR

A regény arról szól, kezdjük rögtön a szokványos szellemtörténészi fordulattal, hogy az *Izsakhár* című regény az eredetileg szépen megtervezett formájában nem írható és miért is nem írható meg. No meg természetesen, a dolog természetéből fakadóan, arról is szól, hogy mindeközben és mindezek ellenére végül mégiscsak megszületik egy *Izsakhár* című prózai szöveg. Regény íródik tehát a regényírásról, s közben, a klasszikus vagy esztéta modernség híres példáit követve, egy másik regény is íródik a regény keretein belül. Miként Bulgakov művének alakulástörténetében kiemelt szerep jut a *Mester regényé*nek, ahogy Virginia Woolf Orlandója több száz éven át formálja, számára oly kedves *Tölgyfáját*, André Gide író főhőse pedig *A pénzhamisítók naplójá*nak megírására kényszerül, úgy fáradozik M. Holló János is egy merészen háromkötetesnek elképzelt regényen. S mire a műbeli író az alkotói gondokat, kínokat és akadályokat leküzdve, részben legalábbis, elkészül regényével, addigra az e gondok, kínok és akadályok leküzdését rögzítő másik regényszöveg is formát ölt. Gion Nándornál a kétfajta szöveg közötti viszony, a viszony változásának folyamata, illetőleg e folyamat eredménye döntő fontosságúvá, a regény, mondhatni, formaszervező elvévé válik. Kezdetben a regénybeli regény idézett részletei még teljességgel és világosan elkülönülnek a ,,főszövegtől", a későbbiekben azonban fokozatosan, egyre inkább összefonódnak azzal. Végül már szinte kérdéses és alig ítélhető meg, mikor melyik regény is íródik voltaképpen. A könyvbeli író mikor írja és mikor éli a saját és mikor megidézett hősének sorsát. Mindenesetre a Gion által jegyzett műnek is, befejezésül, az M. H. J. által adott lesz a címe: *Izsakhár*. Fikció és valóság azonosítódik, a megírás és -élés jelen ideje egyetlen átfogó jelképpé sűrűsödik.

Pedig milyen szép és csábító is volt az írói elképzelés: Jákob rövid bibliabeli áldásának szövegéből kiindulva, pusztán a költői fantázia szabad játékára támaszkodva, utólag egy nagy ívű regényben megírni Izsakhár és nemzetsége történetét, méltó emléket állítani a legmostohább sorsú bibliai testvérnek! Csak hát a munka, kellő mennyiségű tény ismerete és inspiráló élményanyag híján, meglehetősen kedvetlenül indul. Maguk a szereplők is kedvetlenül végzik dolgukat a nagy hőségben a homokos bibliai tájakon. A fejezetek nehézkesen kezdődnek, az írás folytonosan nehézségekbe ütközik. Bajos úgy egy egész fejezetet öszvérekről írni, hogy az ember életében egyetlenegyszer látott hús-vér öszvért, s ráadásul az is rosszindulatú volt! Nehéz úgy a földművelés szépségeit érzékletesen ecsetelni, hogy az ember bevallottan semmit sem ért a földművesmesterséghez! Szegény M. H. J. is már azt fontolgatja kínjában és regénye megmentése érdekében, hogy ,,Izsakhár esetleg háborút is kezdhetne valamelyik szomszédja ellen, és akkor nem kellene földet művelnie és egyéb fárasztó dolgokat végezni, a háborúval mindent meg lehet magyarázni, azt is, hogy miért nem dolgozik az ember, és ürügyet is mindig lehet találni a háborúra, csakhogy Izsakhár sivatagi földjét minden oldalról testvér-törzsek vették körül, északon Nafthali, keleten Gád, északnyugaton Zebulon, délnyugaton Manasse nemzetsége élt, és Izsakhár nem akarta bántani saját véreit, bár Manassétól megpróbálhatott volna kijáratot kérni a tengerre, ez biztos háborúhoz vezetett volna..." A regénynek és a regény-

ajándékoz meg bennünket, mint a *Menhir*, az — minden baljóslatú körülmény ellenére is — higgyen a csodában. „Szemhéjam mint a horizont mögé / Ágak pilláí közt leszáll a nap / Pupillámból már éjszaka szivárog / Nyugat vagyok nyugat // Hűvösödik szám szurdikából / Egy mondat még mint kései szekér / Az alkony síkjára kiér / Elhagynak a szavak // Jó volna megpihenni a sötétet / Mi bennem terjeng nem zavarni végleg / Se gyönyöröm se kínjaim jajával / Legyek csak néma jel // Menhir mely sok ezredéve állva / Nem tudja már ki építette fel / Kőből rakott kérdés amelyre Isten / Azóta sem felel."

E költészet kultúrhistóriai-irodalomtörténeti hátterét, rámutatván a bő példaanyaggal bizonyított összes kapcsolódási pontra, az összehasonlító irodalomtudomány egyik jelese, Fried István világította meg. Különös figyelmet szentelve „a nyelv foszló lehetőségeibe fogódzó *magyar* peregrinus", a Pehotnijt szülő Baka István irodalomban, zenében, filozófiában, vagyis a *lét házát* lakhatóvá tevő tudásban (költészetben) való jártasságára (*Van Gogh szalmaszéke*, Tiszatáj, 1994. 8. sz.). Jómagam csupán azt az átjárót — az életművön belül a műformákat is összekötő *mitológiai kaput* — említem meg, amely elsősorban a gyermekkorból kimentett értékeket és a szülőváros, Szekszárd emlékeit s a vele összetartozó (akár képzelt) kultúrtörténeti hagyományt *létélményként* zúdítja az alkotóra, miközben az író saját, érzelmi telítettségtől fűtött „őrültségéhez" megtalálja a *valódi őrültek:* a sebzett történelmi, irodalmi, művészeti személyiségek szenvedéstörténetének átérzésével kialakított, autentikusnak érzett műfajt is.

Ahogy Baka István egy-egy történetét, versét, drámáját érzelmes — érzéki — nyelvének operai díszletével felöltözteti, s apokaliptikus vízióként közrebocsátja, az maga „a múló, édes evilági lét". Amelyet ugyan kikezdhet a „meghasadt égi kárpit" mögötti *örök fény* és *örök szürkeség*, de mindvégig megmarad az alkotó igazságba vetett hite, s az a lényéből sugárzó tisztaság, amellyel igazságot szolgáltatott minden száműzöttnek, megnyomorítottnak. *(Jelenkor Kiadó, 1994)*

Tasso halála

Ezért a múlt századokat vizslató és főképp jelenkori bolyongás, hogy lelepleződjék a *gonosz* megannyi cselekedete. Amelyben a világhódító szándék ugyanúgy benne foglaltatik, mint a hatalmi mámor és a sokáig *egyeduralkodó* — vagy legalábbis annak vélt — *eszme* népeket-nemzeteket átszabó, kiforgató, értéküktől megfosztani igyekvő agresszivitása.

Nem a versekből kiragadható részletek („ránk villan újra Iljics fogsora / A jövendő-protézis Auróra" stb.) a fontosak, és a fenyegetettségnek az az állapota sem, amit egyetlen, a tér fölött megjelenő *Lenin-ikonosztáz* gerjeszt(het), hanem az egész Pehotnij-lírában megtestesülő, ama világrendet elvető *ítélet*. Ennek kíméletlenségét oldhatja ugyan valamennyire a humor *(Álmatlanság)*, de karakterét meg nem változtathatja. Talán azért sem, mert többek közt a *Leningrádi este* című költemény is, gazdag metaforaláncával, végletes — végzetes! — állapotot rögzít: „Az este, mint a vaddisznósörét, / Szétfröccsent már a téglafalakon, / Tócsákba gyűlt az alvadó sötét, / Hörög a bérház-állat még s vakon // Mered maga elé, de féreg-fények / Rágják belülről, majd az ablakok / Szemgödrein kimásznak — ennyi éhet / Nem csillapíthat egyetlen halott". Amikor Pehotnij Pétervár helyett, ahol „még a hant is szürke és rideg", egy kis Moszkva-széli temetőbe kívánkozik, tudván tudja a föltámadásig tartó időszak megnyugvást hozó s a várakozót tápláló erejét, amelyet a versben a mítoszbéli és bibliai toposz egybejátszása külön is érdekessé tesz: „Burok-koporsó rejtsen embrióként! / Gyökér-köldökzsinór köt össze itt / a Föld-Anyával, — szívom majd a hólét: / Vérét az Utolsó Ítéletig" *(Testamentum)*.

Könnyű volna azt mondani, hogy Sztyepan Pehotnij azért írja testamentumát, mert elege lett ebből a világból. Elege a télből, a hóból, a hidegből, a kongresszusok küldöttei által összefröcsögött *nyáltengerből*. Mindez igaz. Az orosz alteregó, úgy is, mint Baka István magyar költőnek az egyik énje, ezért is akarja a búcsút. De ami fájdalmasabb, az a sejtelem. A versek mögött meghúzódó riadalom. Közelít, a súlyos betegséggel és tudatával még közelebbé lopódzik a vég. E gyalázat költőileg frappáns megnevezései különös fénybe vonják a verseket. Hiszen a szokásos öregkori *őszikék* édes-bús, a világgal jobbára megbékélő gesztusa helyett itt az élni akarás szívszorító drámája hat. Elsősorban azzal, hogy szinte minden búcsúvers középpontjában a *tiltakozás* áll, mint az emberhez méltó, a halállal szembeni egyetlen eszköz. A *Trisztán sebe*, mitológiai-operai felhangjaival, így válik a legszemélyesebb fájdalom, egy állapotrajz borzalmának kifejezőjévé: „Sebemből romlott éjszaka szivárog / s a holdfény gennye; átvérzem a reggel / gézeit; ájulásomban a tenger / megbillen, túlfolyik a láthatáron, // mint serleg peremén, s az űrbe fröccsen..." Szinte szó szerint ugyanezt az érzést közvetíti a *Három apokrif* című költemény első része, a *Mária Magdolna:* „Oly kínok zendülnek meg bennem, hangom kiveri / a holtakat a földből, az elrejtett ezüstpénz / sírjából, mint csillagköd, szétfreccsen az Űrbe. / Fekete szoknyás harangodat, Uram, inkább repessz meg! / Mert megreped a Föld szíve, ha én megkondulok."

Aki érti a képes beszédet, az tudja, hogy ezekben a sorokban micsoda fájdalmak kivallásáról van szó. A Pehotnij-álarc a kötet eme verseiben levettetik, s helyébe jobbára bibliai és mítoszbéli történések alakjainak a maszkja kerül. A *Sztyepan Pehotnij testamentuma* című, címadó ciklusban a fölidézett magánfájdalmak mellett ugyanolyan súllyal szerepel a társadalom megannyi baja („Csukd be a század ablakát! Elég volt!" — *Hodaszevics Párizsban*). Talán némelykor egy kissé didaktikusan is. Itt, a *Trisztán sebé*ben, a *Három apokrif*ban, az *Egy csepp méz*ben, a *Kegyelmi záradék*ban a legszemélyesebb, a bensőt is kiforgató fájdalom és a test gyötrelme hív elő remekműveket. Egyetlen meghatározó érzés rajzolja e versek holdudvarát: *„éjlik mindörökre"*.

Baka István és Sztyepan Pehotnij éjszakái ezekben a költeményekben összeértek. Hiába az újabb és újabb, ugyancsak kultúrélményből vett *fájdalom-maszk* — ebben a kultúrahabzsolásban a lélek bajaira a legfőbb gyógyírt a zene adja —, a testet kikezdő betegség, sajnos, visszafordíthatatlan. (Ettől az érzéstől lesz súlya a Pehotnij-, a Trisztán-, a Fredman- stb. maszkokban kínnal és gyönyörűséggel kimondott soroknak.) Ám aki olyan remek líradarabbal

Az első két sor köznyelvi egyszerűsége után csupán az *eltartván* határozószóban van leheletnyi emelkedettség, a *részemet* szóban pedig, ami egy közönséges metonimia, csöppnyi, ám nagy hatású szokatlanság. Hogy ezt a két szót s velük a mozdulatot metaforikusan, illetve rituálisan is értjük, és a sors szigorú koreográfiáját látjuk benne, az a megelőző 74 sor műve. Miként a végzet süket telefonnal „cserget" (ti-ti-ti-tá, és nem hallunk a kagylóból semmit), úgy néma a sors is, mely a hívást veszi. A „fellegjárás" e járandóság eredete és következménye után jár, és egy határig jut el (a „vasútig"). A ritka levegőjű vidéken nem a tágasságot fedezi fel, és semmi olyan nyílást, átjárást nem lel, ami a szabadulás vagy akár a szublimálás kapuját jelezné. A szóképek, akár a felhők, összeállnak, és menten szétfoszlanak, semmibe vész az út, a kert, a nő, Soha úr, elsötétül a kapufa meg a kecske látomása, csak a „hangjáték" marad.

Addig, amíg a fül hall, a szem réved, a nyelv játszik, s a kéz jegyez: amíg fönnáll ez a szabályos kapcsolatrend, melynek feltétele a harmadik sorban jelzett distancia. A hallás és a belső látás, valamint a belső hallás és a látás — meg a kéz — összehangolódásából születik a textus. Egy szál intenzíven odaköt az életvalósághoz — ezúttal „a fekete telefon" képében. E szál, e szakadékos kapcsolat elszakadása vészterhes eloldozódáshoz vezetne. Hisz az egész költemény a *tartás*ról szól, ami egyúttal létfenntartás, szemben a veszedelemmel.

a hangjáték fekete fele ez a szöveg volt, amit olvastunk, *ez a fehér* pedig az úttalan út, amit megtettünk vele. A fekete táj meg a *fellegjárás* összetartoznak, mint a szöveg meg a jelentései, mint az írás meg a lét/halál-tárulás; egymáshoz tartoznak, de nem egyek. Eggyé válásuk, a „hangjátéktájba" való belépés talán a halált jelentené: azt a feloldódást, melyről nincs képzetünk, hallomásunk, melyet nem illethet soha semmi. A vers élménybázisa, a halálközeli tapasztalat és a vers születése különös kapcsolatban vannak egymással, tökéletes egyensúlyban, függésben. Ha a költemény olvastán tökéletességélményünk támad, és megcsodáljuk kristályosságát, akkor apollóni mértéktartással lehet találkozásunk, ami a legnagyobb világosság és a megsemmisítő halálsötétség határvonalán tart ki, a feszültséget pedig szépséggé alakítja.

Dul kisasszonyok bálja (részlet)

Hamlet Beckettet rendez

BESZÉLGETÉS TOMPA GÁBORRAL

Tompa Gábor 1957-ben született Marosvásárhelyen. Színházigazgató, rendező, költő. Tompa Miklós és Harag György színházi örökségének méltó folytatója, a jelenlegi magyar színház egyik kiemelkedő képviselője. Legjelentősebb rendezései: *Woyzeck, Tangó, Hamlet, Zűrzavaros éjszaka, A buszmegálló, A kopasz énekesnő*... Megjelent verseskötetei: *Óra, árnyékok; Készenlét; Romániai magyar négykezesek* (Visky Andrással); színházi tanulmánykötete: *A hűtlen színház.*

— *Beszélgetésünk időpontjában a Kolozsvári Állami Magyar Színház már túl van két bemutatón (Füst Milán:* Máli néni, *Tom Stoppard:* Rosencrantz és Guildenstern halott*), te pedig visszatértél Glasgow-ból, ahol tanítottál.*

— A *Máli néni* bemutatójára érkeztem vissza, amit Árkosi Árpád rendezett. Pontosan három évvel ezelőtt hasonló dolog történt: Amerikából érkeztem meg Kolozsvárra, ahol néhány nappal később ugyancsak Árkosi rendezésében bemutattuk a *Bánk bán*t. „Igyekszem" tehát mindig úgy érkezni, hogy már se javítani, se rontani ne tudjak. A *Máli néni*t jutalomjátéknak szántuk, egyrészt Vitályos Ildikónak, aki hosszú ideje nem kapott ilyen komoly feladatot, másrészt Senkálszky Endrének, aki nyolcvanadik születésnapját ünnepli. Ő 1935 óta a kolozsvári színház tagja. Ebben az előadásban vele, a színház legrégibb tagjával játszhatnak azok a fiatalok — Csutak Réka, Kardos Marci, Fülöp Erzsike —, akiknek ez itt az első fellépésük.

Négy előadásunkat is felújítottuk. Sajnos, nem voltam otthon *A kopasz énekesnő* századik előadásán. Az évadot különben éppen ezzel kezdtük szeptember elején, Ionesco darabját játszottuk Csíkszeredában. Sok-sok emléket felkavart ez a turné, annak idején ott játszottuk az utolsó *Hamlet*-előadásokat. Ez 1987-ben történt, rengeteg néző volt, majdnem szétverték a házat.

— *Egy* Hamlet*-előadás esetében ez most is megtörténhetne?*

— Nem tudom. Az idén reszkető félelemmel mondta a pénztáros, hogy *A kopasz énekesnő*re nem fogynak a jegyek. Aztán két telt házas előadásunk volt. Persze nem voltak annyian, mint egykor a *Hamlet*en. Más tétje volt akkor a színházba járásnak.

— *Egy évvel ezelőtt éppen brit közönségnek játszottátok* A kopasz énekesnő*t, amit akkor az ottani sajtó a legjobb külföldi előadásnak tartott. Milyen hasonlóságokat és különbségeket tapasztaltatok a fogadtatásban a világ két „végén", Londonban és Csíkszeredában? Befolyásolta-e ez az egyébként végtelenül kötött, szinte gépies precizitással beállított produkció minőségét?*

— A századik előadás után egyre gyakrabban feltesszük a kérdést: játszhatjuk-e még tovább, meg tudjuk-e tartani ugyanolyan frissnek és elevennek, mint volt születése pillanatában? Ez részben színészi kvalitásokon múlik, azon, el tudunk-e mindent felejteni úgy, hogy közben könnyedén, izzadságszag nélkül, precízen megőrizzük az egészet. Másrészt az a kérdés, rezonál-e még tovább a nézőtéren ez a harmadik éve játszott darab. Kérdésed jogosságát mi

XX.

Lábam alatt a föld terül el, fejem fölött az ég boltosodik: melyikhez tartozom?

Testem a földet nyomja, lelkem az eget emeli: betöltöm-e a tért közöttük?

Szemeimet a föld kellemén legeltetem, de az ég bájaiban úszom lelkemmel: le fogok-e tőlök részegedni?

Méhvé változtam s bedongom a völgyeket, keresve, hol édet szíhassak. Egymást érik a virágok, és én bebúvok mindenik kelyhébe, szívom a mézet, hogy jóllakjam és terhelve térjek haza, fölöslegemet a köztárba rakandó.

Elkábított az illat, megrészegíte az éd — egyenetlenül repülve tilosokba tévedek. El kell búvnom a redőnyök mögé vagy a liliomok kebelébe, hogy meg ne lásson a szép hölgy és ki ne tépje szárnyamat. Védném ugyan magam, de rettegek fájdalmat okozni.

Kilesem itt a szív titkait, kihallgatom a sohajokat, sírok a remegővel. Alig várhatom, hogy elszenderedjen. Azonnal ajakára szállok és bemézezem a pirosat, hogy mikor fölébred, édest érezzen, mint a csók után, és édesek legyenek csókjai.

Majd megunom a csekély szerepet és átváltozom sassá, fölmegyek Zeüszhöz, a villámzóhoz, hogy nektárkelyhéből igyam. Megízlelem az istenek kéjeit és átváltozom gondolattá s belopózkodom szerelmesem ágyába. Szűk lesz kedvesemnek a világ, az egeket akarja bekalandozni — s az eget fejében bírja... Felejtkezik a földiekről, felejti, hogy mézesek ajkai, s nem tudja, miért csüngök mosolyán, miért élek csókjaiból.

A méh, a sas: a költő. Mézet szed az élet minden virágából és ajkatokra helyezi; fölszáll az istenek honába s megízlelteti veletek a túlvilág örömeit. Villámmá változik és nyargal a fellegeken, fölül a napsugárra s világokat kalandoz keresztül.

A költő részeg az isteni kéjtől, mely átárong kebelén, ha a világot megtekinti. Idegeit villámfénnyel érinté az alkotó, hogy érzékenyek legyenek, százszorosan érezők minden örömöt, minden fájdalmat. Kebelét húrokból alkotá, melyeken zenét adjon a szellő, a napsugár, a hold és csillagok fénye, a növények öröme s a madarak násza. Ami kéj van a természetben, az mind visszhangzik a költő szívhúrjain — s ti e zenét halljátok, e hangokban gyönyörködtök!

A bolondok királya (részlet)

Láttam embert, ki ösztönének élt, evett, ruházkodott, kéjelgett; és láttam ritka embert, ki csak elméjét művelé, meghalva a világnak s örömeinek.

Láttam embert örök benyeségben, ki jogtalanságból élt, és ezerek hajlának meg előtte; és láttam millió embert, meggörnyedőt a nehéz munkában s meghalót halála előtt.

Láttam embert, kinek joga vala csalni; és láttam sok embert, ki köteles vala magát csalatni.

Láttam embert, ki vaspálcát tarta kezében, redőkbe szedé homlokát és szavát fölemelé, mint a mennydörgés; és láttam embereket, kik remegtek amaz előtt és sujtolni hagyák hátaikat.

Láttam embert, ki rózsakertben születék és rózsaösvényen enyelegte le napjait; és láttam embereket, kik fekete kenyérből sem lakhattak jól.

Láttam embert, ki gúnyolá az istent, és kibívá őt, megmérkőzni vele; és láttam embert, ki rettege istentől és nem mert az égre pillantani.

Láttam embert, ki dacolva a törvénnyel, tiszteletben álla és hosszú életű lőn; és láttam embereket, a törvény szomorú áldozatait, kik tömlöcben szenvedtek és bitón haltak.

Láttam embert, ki irgalmat nem ösmere; és láttam embereket, kik irgalomra nem számolhattak.

Szellemke, ítéld meg magad: ki volt mindeniknek istene?

XVII.

Fényesen emelkednek tornyaikkal a paloták és várak; szalma földi a kunyhót a völgyben, s nem látszik ki födele a falombok közül. Zene harsog a palotában, étkek illatoznak, ital pezseg; a szűkölködés panasza tölti be a kunyhót, mert nincs mit enni a gyermekeknek, nincs miből ruházkodnia az időseknek. Arany, ezüst és ékszerek ragyognak a palotában, s tánc van napirenden; faedény és cserép ékesíti a kalibát, s iparkodás korán és későn.

A paloták urai egy munkát ismernek: élvezni. Százezereket költenek az élvért, miből egész falvak megélhetnének. Odaadják kincseiket nekik a tengerek, folyók, síkok és rengetegek. Mindent arannyal fizetnek. És aranyuk bőven van, nem mind saját munkájok gyümölcse.

A kunyhók lakója nem ismer kényelmet, mert szegénynek születék. Neki a mindennapiért kell küzdenie, hogy legyen fekete kenyér az asztalon és drága só a tartóban. Előtte bezárja kebelét a föld, és verítékkel kell kicsikarnia belőle az áldást — nagyrészt mások számára.

Oh be sokan vannak, kik egyenetlen teherrel küzdenek a földön. Kiknek nem hoz örömet a kelő nap, nem hoz nyugalmat a fekete éj. Kik születtek, hogy reménytelenül dolgozzanak s reményök végpontja a halál!

Én pedig azt gondolám, hogy egyenlő gyermekei vagyunk a természetanyának, hogy mindenikünknek kilátása van boldognak lenni; hogy illő volna munkánk gyümölcsét élvezni.

Honnan az erőszaknak e hatalma, hogy ezer évekre úrrá tehet, és ezer évekre szolgává alacsonyíthat? Honnan e bűvös erő az aranyban, hogy birtokosát úrrá teszi a szűkölködő fölött? Midőn uralkodnia az igazságnak és szeretetnek kellene!

Nem csodálom, hogy az emberek a külség majmai. Miért törekednének valódi kincs után, mikor tiszteletet, becsületet, hatalmat és örömöket a gazdagság ad. Lopnak, rabolnak, öldökölnek a göröngyök fiai, hogy drága ruhában öltözködjenek, hogy fényes termekben lakhassanak! a jogot, igazságot, ismereteket megvetik, mert azok csak angyaloknak szolgálhatnak ékül, nem embernek. — Arannyal fizettetik a fonákság, tövissel az érdem.

Nagy karnevál (részlet)

tegetni is tudjam, mindenféle álruhákba öltöztetni, talán olykor még boldogsággal is eltakarni.

Csakhogy a félelem bűn, talán nem is ismerek ennél nagyobbat. Ez az, ami minden rosszra, még a gyilkosságra is ráveszi áldozatát — hiszen áldozatai, kiszolgáltatottjai vagyunk saját bűneinknek. A bűn szubjektív metafizikájának lényege, hogy akaratunk ellenére történik meg velünk, akaratunk ellenére akartatja magát. Csak következményeiben ismerjük fel, még ha vágyainkban el is képzeltük következményeit — ezért nem képzelhető el, hogy valaha is töröltessenek. Isten nem az etikai világ ura, hanem az etikait meghaladóé; az etikai világrend a Sátán birodalma.

Bűneim sora megszámlálhatatlan. Ezért tagadom el inkább az életet — ezért nincs curriculum vitae-m? Ezért nem merek rá visszagondolni, ezért nem merem tévedésnek mondani azt, amit igaz hittel vallottam, ezért nem sorolhatom fel, hogy mi az, amit mások, a körülmények tettek velem. Semmit sem tettek — mindenért magam felelek, talán még a korért is, ami belekényszerített abba, hogy elfogadjam; hiszen én alakítottam, az én korom volt, az én dolgom, hogy úgy éltem meg, ahogyan. Ugyanez a kor másnak talán a béke és a boldogság, a család építésének kora volt. Engem talán a történelem ítélt a szubjektív magányra — de ehhez részévé kellett válnom ennek a történelemnek, akarnom kellett, és elfogadnom.

Szerb Antalt, akinél többet kevesen tettek a magyar kultúráért, magyar keretlegények verték agyon. Nem akármilyen halál ez. Tudtam róla, amikor 1945-ben újrakezdtem az életemet itt, Magyarországon. Azt is sejtettem, hogy ezzel a tudattal aligha fogom normálisan végigélni. De nem itt és nem így élni éppen olyan árulás lett volna, mint itt és így, ahogyan végül is tettem, a bűntudat és a félelem Erünniszei között.

1930-ban születtem Budapesten, zsidó értelmiségi családban. 1954-től 1992-ig orvosként dolgoztam, most a Miskolci Egyetem Modern Magyar Irodalom Tanszékén tanítok. Jó néhány szépirodalmi kötetem jelent meg, főleg versek és esszék. Férjem, egyetlen fiam, majd élettársam meghalt. Nincs curriculum vitae-m? Bárcsak ne lenne.

Harlekin halála (részlet)

LUKÁCSY SÁNDOR

Kalászatok az ismeretlen XIX. századból

A DALHON FOLYTATÁSA — VAJDA PÉTER (1808—1846)

Vajda Péter 1839 és 1844 között négy füzetben adta ki *Dalhon* című munkáját. Vegyes tartalmú könyv: vannak benne versek, az indiai páriák világában vagy a hun-magyar előidőben kalandozó elbeszélések, főként pedig különös lírai szövegek, melyek a költő kozmogóniai elképzeléseit, gyermek- s ifjúkori emlékeit és politikai ábrándjait mondják el gyönyörű ritmikus prózában.

De mi a *Dalhon*, e maga alkotta szó, melyet címül választott? Az első füzet előbeszédében megmagyarázza.

Antropológiai panasszal kezdi: a kozmosz gyermeke szerencsétlen, és szerencsétlenül érzi magát a társadalomban is. Az ember mindentudásra vágyik, de az ismeretekből egy cseppet ha kap; jogot és igazságot kíván, de önkény tartja igája alatt; az emberiséget szeretné testvérként ölelni, de csak egymás ellen fenekedőket lát; „honfi akarna lenni, de társul keveseket lel, mert a nagyobb szám önhaszon-leső". E panasszal a költő a világszellemhez fordul; nem a hegeli világszellemhez (bár éppen ő Hegel első magyar fordítója), hanem „a jobb világ szelleméhez": „Vígasztalj bennünket mint embereket..." A szellem így válaszol: „A tökély korát ohajtja az emberi faj, neked adom és téged bízlak meg azt hatalmas szóval előre hirdetni; igtalanságban (= igazságtalanságban) szenved fajod, hirdesd te kifáradhatlan ajakkal az igazat, a valót; jog és erény tapodtatnak porban s aláztatnak meg gonoszok által, légy te a jogok és erények előtükrözője... Légy ábrázolója azon boldog jövendőnek, midőn az emberi szellem szilárdsági tökélyére vergődött, s az igazság és erény csak diadalmaskodhatik." A költő, miután biztatást kapott, hogy nyelvével maga a szellem fog beszélni, engedelmeskedik, „és elkezdi azon hont énekelni, melynek képét a szellem fejébe varázsolá". „Ezen hont pedig dalhonnak nevezők el, az erény és tökély után törekvés, az igazság és a jog-kiszolgáltatás, de még csak költemény honának, melyet leírni s a földre mindig közelebb varázsolni kötelességünk."

A *Dalhon* tehát utópia: a fennálló társadalom elutasítása és a jövő anticipációja, a költészet eszközeivel; a legköltőibb utópia, melyet valaha írtak.

Vajda Péter folytatni akarta füzetsorozatát. 1846-ban föl is olvasott néhány új darabot a Kisfaludy Társaság közönsége előtt, de ugyanezen évben meghalt, és bár 1847-ben szóba került, hogy ki kellene adni minden munkáját, a tervből nem lett semmi. A fennmaradt kéziratok egy része — nem tudni, mi módon — Vahot Imre kezébe került, s ő tette közzé őket Napkelet című divatlapjának 1857. évfolyamában. Az irodalomtörténet-írás nem vett tudomást e közlésről; úgy látszik, mással volt elfoglalva. 1981-ben én adtam ki újra a kallódó szövegeket a szegedi egyetem Actáiban, de az efféle publikációk nem jutnak el a közönséghez. A *Dalhon* folytatása — ki merem mondani: ez a remekmű — ismeretlen maradt. (Igaz, ismeretlen az eleje is, mert a négy füzetből csak válogatások jelentek meg.)

Életünk színtere többnyire Budapest. Húsz év alatt több helyen, több lakásban éltünk, az egyiket kinőttük, a másikat elhagytuk, a harmadikat ezután szeretnénk elhagyni. Úgy fest, egyre kisebb az esélyünk arra, hogy végleges otthont találjunk.

A gyerekkori eltűnt, mintha a föld nyelte volna el — el is nyelte, egy buldózer segített neki —, férjem gyerekkorának színhelye pedig, a rácegresi intézőház ugyanúgy nincs meg, mint a mi pápai családi házunk. Nem véletlen, az elmúlt ötven évben a divat, az érdek, a gyakran értelmetlen átalakítási rohamok sok házat, üzletet, utcát, iskolát elnyeltek.

Mikor nyolc évvel ezelőtt a Veres Pálné utcából a Ferencvárosba költöztünk, azt gondoltam, itt nem lehet kibírni. A Ferencváros a nagyvárosi élet sokféle elviselhetetlenségét zúdítja az emberre, a zajt, a levegőtlenséget, az eltérő életmódú emberek összezártságát stb. Dehogynem bírtuk ki! Csak éppen kialakult az a furcsa helyzet, hogy már nem egy, hanem három helyen lakunk. Hétvégeken apósom péceli házában, mert ott jó a levegő; nyáron, és amikor tehetjük, egy Pesttől távoli faluban, ott csend is van. És mostanában azon kapom magamat, hogy a menekülés újabb lehetőségeit latolgatom.

Nincs igazi otthonunk, de rajtunk kívül sok embernek nincs, csak másoknak másért. Itt is, ott is átmenetileg élünk, azt gondoljuk, jobb lesz a következő, de nem lesz jobb.

Úgy gondolom, az ország jelenlegi szellemi és lelki állapota, valamint szegénysége — nem felejtve persze az előzményeket sem — a szocializmusnak nevezett világcsőd következménye. Ötéves voltam, amikor elkezdődött, ötven, amikor véget ért. Ezen, mint minden magyar állampolgárnak, nekem is kötelességem segíteni.

Életem hátralevő részében viszont íróként szeretnék élni, befejezni a regényemet, utána novellákat írni. Akkor is — minden jel erre mutat —, ha egy kultúra vagy inkább kultúrák végén élünk, és vagy kell, amit csinálunk, vagy sem.

Nagy karnevál (részlet)

Természettudomány és ars poetica

A kémia-, fizika-, matematika- és ásványtantanulás már szerencsésebb kitérő volt az életemben, szép és hasznos, csak hosszú. Öt év Veszprémben, az egyetemen, és öt év az olajfinomítóban, Százhalombattán, az összesen tíz év! Hazudnék, ha azt mondanám, hogy megremegek az örömtől, amikor ilyen szavakat hallok: nem lokalizálható molekulaorbitálok, ionszorzat, dimer tiokarbonil-diklorid és homonukleáris molekulák. Legföljebb verbális izgalmat jelent, nem érzek kísértést, hogy megfejtsem őket. Kár volna kisebbíteni viszont az örömöt, amit az első éjszakai műszakomban éreztem, az olajfinomítóban: a kivilágított desztillálótorony láttán. Zúgtak a kemencék, a szivattyúk, a kukoricaföldek fölött szikrázott a sötétség és a világosság. Mellé a kaland, hogy négy-öt embert nekem kell átvezetnem az éjszakán. Szerencsére voltak közöttük tapasztalt olajipari szakmunkások, inkább ők vezettek, mint én. Öt évig tartott ez az én mérnöki kalandozásom — később másféle munkakörökben —, és ebbe az öt évbe még egy fél éves németországi tanulmányút is belefért. Erről a fél évről írtam *Útijelentés* című, első megjelent novellámat. Első novelláskötetem megjelenésekor jöttem el, akkor már biztosan tudtam, hogy nem az anyag, nem a molekula, nem a folyamat, hanem az emberek.

Ami azóta történt velem, életem elmúlt huszonöt éve. Író vagyok, mit tudnék róla mondani? Ars poeticám? A formáért küzdök mindennap, mondhatnám, erőmön felül. „A forma isteni fölénye az anyag fölött", valahogy így kellene lennie, de ez az isteni fölény olyankor isteni közönnyel várat magára. Sokszor ma is úgy érzem magam, mint tizennyolc éves koromban Pápán, amikor a városi könyvtárban elolvastam Ionesco egyik darabját, talán a *Szék*eket, talán *Az orrszarvú*t. Egyszerre ijedtség és nevethetnék jött rám, kiszaladtam a könyvtárból, a Kossuth Lajos utcán, a pápai korzón föl-le jártam, és ilyeneket mormoltam magam elé: „ó, istenem, milyen furcsa, milyen különös! Csakugyan? Csakugyan. Milyen véletlen! Persze, minden lehetséges. Úgy, hát, talán... őszintén szólva! ... Persze, persze."

Életünk színtere

Férjem Lázár Ervin író, huszonnégy éve élünk egymással. Lányunk, Fruzsina egyetemi hallgató Szegeden, fiunk, Zsigmond elsős gimnazista. Régebben ilyen cédulákat találtam a lakásban: „Kedves Mama, ha engem meg akarsztalálni Angliában keres, Fruzsina"; ma ilyeneket: „anyu, apu! focizni mentem, 8-kor jövök, Zsiga."

Életnívónkat, életünk anyagi hátterét férjem teremti meg. Néhány éve szabadúszó vagyok, korábban mindig volt munkahelyem, a leghosszabb időn át újságíróként dolgoztam.

Családom az a súly, ami nélkül elviselhetetlenül könnyű volna az életem.

Istenről csak paradoxonokban tudok gondolkozni. Én Őt nem hiszem, de ha van, úgy gondolom, szeret engem, mint én Őt, sőt jobban. Ő tökéletes, én nem, Ő mindenható, én porszem vagyok, Ő bölcs, én gyarló. Képtelenség? Lehet. De ha a hit az Ő adománya, miért nem adott nekem is? Ha meg nincs, és mégsem létezik, akkor mi lesz velünk, nélküle?... Ezt fogalmazgatom húsz-huszonöt év óta. Mind a két gyermekem istenhívő, és ez örömmel tölt el.

oly könnyedén szántva e nekik
szánt *pályát, mintha mindig*
a sárban úszást gyakorolták volna
elmúlt életük helyett.

Félek, Uram, belőlem is
kiváló sporthullát nevelnek
az évek, hiába hárítok minden megszokást:

Majd úszhatok én is
körbe-körbe, örökké hanyatt,
a tél mínuszának és a tavasz
enyhületének zárójelében.

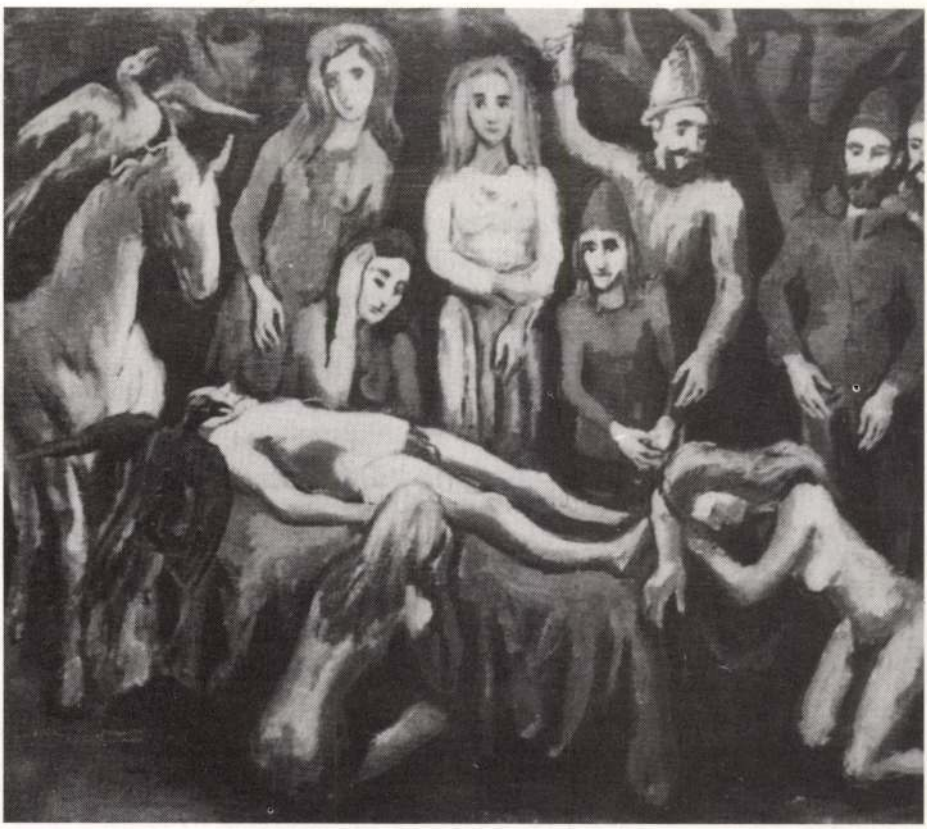

Álmos vezér a ravatalon

SZAKÁCS ESZTER

Egyszarvú hölgye leszek

Egyszarvú hölgye leszek,
szelíd állataimmal ülök.
Borjaikkal letérdelnek
elém a szarvasünők,

és a szögekkel átvert
testű nagy juharfák
vértanú homlokuk mezítlen
bokámhoz lehajtják.

A kezemben könyv. Aközben
íródik, hogy olvasom.
A szavak kimondhatóvá
válnak a papiroson.

Így múlatom napjaim —
faliszőnyegébe szőve
Istennel szemközt függök én,
az egyszarvú hölgye.

Fenn galaxisok pörögnek

Fenn galaxisok pörögnek
— hangtalan ventilátorok.
Háttal alszol a csillagködöknek.
Lázadtól világom átforrósodott.

Repedésein párolgok át álmodba.
Rád találok, abban az izzó csöndben.
Egy hang sivít, mint a bomba.
Angyalaid zuhannak fölöttem.

a székek
majd s ott sokáig megül
lábát keresztbe teszi homályos
székeken árnyék repedésein
fölszivárog
lélegzete kimondható neve
szájjal nem az angyal
harangoz amikor üvegen
jelenik meg de
feketében a nő zöld és halál

A karnevál vége

a férfiból a márványt
zajongó élet a halál
őket nézi halak
kimeredt szemén át
elcsorran a nyál
szájuk szélén kacagnak
a törékeny asszonyok
fekete hasára
durván csapnak rá nagyok
az éjszakai halászok is
a tengerről érkeznek
véres májjal
friss kenyér nehéz illata
kidől pékség kék ajtaján a bárány
gőzölgő mája loccsan véresen
kövön az áldozat
mindennapos élet
sóhajtva kezdi meg felébred
kopszohiladész milyen nem
milyen hogy
azt sem azonosítani
tudná de már nem ismeri
talán volna fontos is
ami lehetett bent valami
véget ér és szólít hintázik a hang
aranyrothadásában
szőlőlevél súrlódása a rozsda
hang szólít vért is
a lavór pereméről lemossa
majd a reteszt a helyére tolja aki
női kéz az elkószált női kéz be
kente olajjal illatos felsőtestét
meztelen férfi
megriad és hang szólítja
az alacsonyra ereszkedett
eget hasogatják
vitorlák kötelein
iromba fény
hajók ringatóznak lomha délelőtt
végigver a kikötőn
emlékeznek rá évekig

S megdőlt elképzelésem is,
hogy közművel támadott a szenny:
ezrével a sárga levéltincs
mérte a lelombozott menny

szárazüretét. Hördültem,
mert magam voltam csak közönség,
s mert szűnni nem akart az ütem,
mit rohamával kezd a vég.

Törpém a körmét kaparta
az ablakégő alatt. — Mi fán
terem a félelem, és partja
mely színtől mégis oly vidám?

Eleget kérődztem rajta,
hogy újra veszítsek e formán.
Ködben érkeztem az Ostromba,
éjjel, s nikotintól barnán.

Árnyékom szegvas-körvonal,
akár min általzuhanhatnék —
de megálltam. Szuvas fogával
november várt vissza, ma még...

Bázeli karnevál (részlet)

GÉCZI JÁNOS

[192. veszprémi naplemente]

HATTYÚ

Ilia Mihálynak, ismét

utálja hogy fehér
akár a hóhullás a hasonlatot
pedig nem más
színmentes dagerrotípia
mint minden ami repülés
a test az egyes szám harmadik személyben

csupa gyalázat s nyári hold
ha nem huzigálják madzagon
mögötte az évszakokat elfogyna
visszapuhulna a pontba
a tojás nagy neki
a világkép lötyög rajta
holott ő lény és éppen ilyen

ami fehér az idegen
sérti szaggatja szálasra bontja
emlékeztet a füstös gépbe
mi módon szakad bele a gőz
majd hogyan válik le róla
elpusztítva ismét csak valamit

ő az ami
alternatívája nincs
különösen ha kadmiummadár
növényeket tép íriszgyököt piszkál
halat ragadoz fosik fészekrak sugároz
csatornán siklik az összefoglalásra
mint a hatalom
mint a mítosz
mint az alkotás

az idő lángolásából hogy lenne része,
akár jeges tükörlapot,
összezúzná a kő-iszonyatot.

De bármi méretik rá, bármi áron,
mégis fel bír a mélység pereméig érni,
még ha élete csak felényi,
lecsupaszítva, de mégsem kibűlten,
csontig hasítva, mégsem megkövülten.

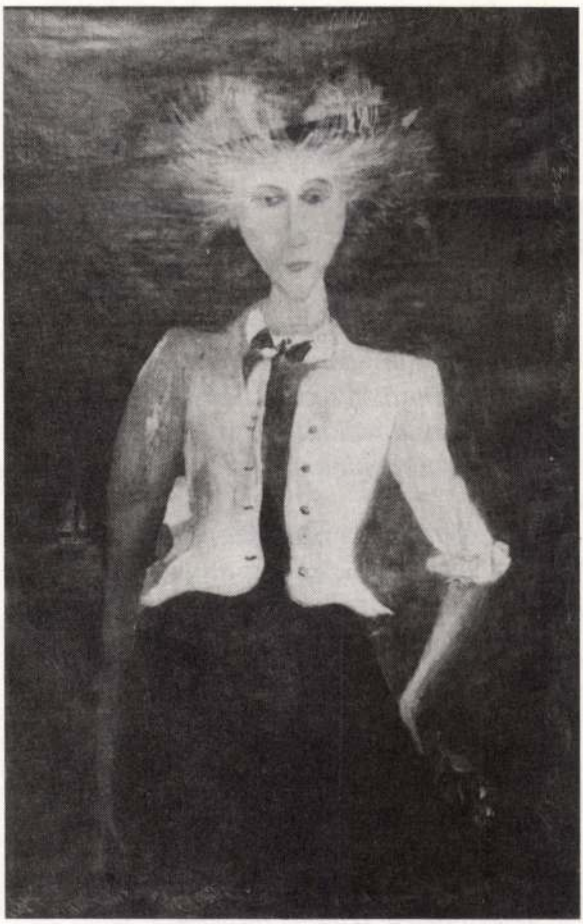

Kettős portré (részlet)

Ott a vízesés zúgott vagy a vér.
Lüktetve tudta: a peremre ér.
Kapaszkodott volna, de már esett.
Megfékezni a síma tömeget
oldalt kövek és gyökerek.
S ahogy gördült a meredek,
síkos és göcsörtös gránitfalon,
a hegy mintha kő-vállát tartaná
a lelassított zuhanás alá.

Aztán az élő-ívű formát
tovább senki se védte,
csorbult sziklákon alvad majd a vére.

Szerteszóratva, darabokban,
lehetne mód a mélységből kivinni?
A valahai ragyogásból,
az elmúlt édességek zamatából
akár csak egy tökhéjnyit inni?

A szakadék pincemélye rideg.
A test forróságát, hogy megidézze,
nem éri délidőn a nap szikrányi fénye.
Kövek között rothadó levelek,
a sziklafalon szemfödélnyi látvány:
a zúzalék fölött lebegő páfrány.
Keserű esők hullanak,
és ecetízű minden pillanat.

Ha a kitépő kéz szándéka volna
az, hogy a pünkösd rózsáit kioltsa,
és őt is visszavakolná az éjbe,
oda, ahol nem lüktet szenvedés se,
mert kőbe zárulna egészen —

Akkor, bár legurítva a sötét gödörbe,
ájultából félvakon is kitörne.
Lázadva tépné szét az éjszakát,
sebesülten sem engedné magát.
Ha már tömérdek halált nem halhatott,
hogy túlélése reggelét megérje,

és este a Petőfi csárda
átfénylett innen Szicíliába...
Zuhog reám ma is a fényeső,
és újra hal táncol a szákban...
Egry kötötte azt a szákot,
és ő szákolta abba a világot.

Nagy karnevál (részlet)

BAKA ISTVÁN

A Carmen-dalokból

Ó, Carmen! Ha kimondtam a
Neved, mely nemcsak szó, de élet
S halál esszenciája — ma
Tudom már: az volt az ítélet

S nem a hóhérkötél, melyen
Ellengem holnap dallamát vad
Nevednek: Carmen, Carmenem,
S azt is, hogy áldlak, áldlak, áldlak.

A földre csöppen majd magom,
Ha végsőt rándulok, s alóla
Kikél és fölsír magzatom,
A magzatunk: a mandragóra.

Halott vagy és halott leszek;
De ő igézetével áthat
Mindent, s a földiek felett
Uralkodik: kaján varázslat.

Ó, hogyha akkor, akkor én,
S te is, te is, ha mind a ketten...
Aréna-létünk bűvkörén
Belül te, én kívül rekedtem.

JÁNOSSY Ferenc festő

Jánossy István: ~~Epiróztok~~ Kamaszévek : Epiróztok Jánossy Ferenc életéből. = Új Ivan, 25, 1985, 2. 61-65

JÁNOSSY Ferenc

MN 1995. nov. 4. 20

JÁNOSSY FERENC hagyatékából nyílt meg kiállítás a Budapest Art Expo Vízivárosi Galérában (II., Kapás u. 55.), és november 24-ig, keddtől péntekig délután egy és hat óra között, szombaton délelőtt tíz és délután öt óra között látogatható.

matikai szakirodalom. = Az Érem, 42, 1986, 2. 26-31. ill.

76. Csapodiné Gárdonyi Klára

V. WINDISCH Éva: Csapodiné Gárdonyi Klára 75 éves. = OSZK Híradó, 29, 1986, 1-2. 20-22.

77. Csatkai Endre

DOMONKOS Ottó: Csatkai-emléktábla Darufalván. = Soproni Szemle, 40, 1986, 4. 363-364. ill.

ZÁDOR Anna: Sok területen otthonosan. Emléksorok Csatkai Endréről. = Műhely, 9, 1985, 5. 18-20.

78. Czére Andrea

kiáll. Esztergom, Galéria, 1986 **ism.** WAGNER István: Rendhagyó tárlatok. Kiállítási körjárat vidéken. = Magyar Hírlap, 1986. december 29. 4.

79. Debreczeni László

BALASSA Iván: A 80 éves Debreczeni László köszöntése. = A Ráday Gyűjtemény Évkönyve, 4-5, 1986 317.

BALOGH Ferenc: Debreczeni László életéről. = Magyar Építőművészet, 1986, 6. 8. ill.

BALOGH Ferenc: Szecessziós ácsszerkezetek. = A Hét, 1986. december 4. 8. ill.

80. Duranci, Bela

BORDÁS Győző: Bela Duranci Nagyapáti-díja. = Híd, 50, 1986, 11. 1457-1459.

81. Entz Géza

NÁDOR Tamás: 10 kérdés Entz Gézához. = Magyar Ifjúság, 1986. augusztus 29. 28-29. ill.

82. Fülep Ferenc

ELHUNYT Fülep Ferenc. = Magyar Nemzet, 1986. május 10. 9.

ELHUNYT Fülep Ferenc. = Népszabadság, 1986. május 10. 13.

FÜLEP Ferenc (1919-1986). = Dunakanyar, 22, 1986, 2. 7. ill.

FÜLEP Ferenc munkássága. Bibliográfia. Összeáll. Nagy

Jánossy Ferenc

Hetedszer rendezte meg a Miskolci Galéria az Északmagyarországi Területi Szervezet tárlatát, melyen szerepel rajza.

Bereczky Lóránt: Tárlat, Rajzok 1975.

Napjaink, 1975. 8.

Jánossy Ferenc Festő

A Kassai Festészeti biennálén a Balassagyarmati műrész alkotásai szerepelni fognak.

Nógrád, 1976. jan. 15.

Jánosdné Libor Jolán,

„Az esztergomi telepen." rajz,
(repr.)

Pedagógusok Lapja, Budapest, 1948. aug. 24.

Ferenc Gàrossy

Ausstellungen in der Provinz.

Salgàtarjàn, Bildergalerie: Gemälde
von Ferenc Gàrossy.

Daily News, 1948. okt. 6.

Jánossy Ferenc
festőművész kiállítása Március
8-án nyílik meg Nagykanizsán
az egri József teremben.

Magyar Ifirlap 1973/63 8 old.

Jánossy Ferenc

A lap bemutatja a müvész munkáját "Molière-illusztráció" cimmel.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. szept. 28.
XVIII. évf. 39. sz. 16. lap.

Jánossy Ferenc

Vidéktársa volt a Hazafias Népfront VI. kerületi bizottságának helyiségeiben.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 30. 7. l.

Jakovszky Ferenc, grafikus

Rajz: Repa

Jakovszky Ferenc: Egy pohár sör 7.7.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 9.

Jánossy Ferenc
festőművésznek nyilik ma kiállítása Nagykanizsán. az Egry József Szemben.

Magyar Ihrlap 1973/66 Sold.

Járossy Ferenc, festő

Nagykanizsán nyílik meg

kiállítása.

— : Hír

8.

Népszabadság, Budapest, 1973. március 16.

Jánossy Ferenc, grafikus

Mellett:

Lepr.

Jánossy Ferenc: Emlék

M. 5.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 5.

Jánossy Ferenc festőművész

„Kondor-kiállítás a balassagyarmati galériában" címen jelent meg cikke a Nógrád lapban.

Nógrád, 1973. márc. 30.

Jávossy Ferenc, festő

Kiállítása nyílik meg

Belassa galériában.

— : Hallottuk

2.

EST / HIRLAP, Bp. 1972. jan. 25.

Jánossy Ferenc, grafikus

Metszet: Repr.

Jánossy Ferenc: linóleum metszete

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 30.

Sánossy Ferenc

Julíusban Salgótarjánban

Nyílt Ziállítása

Napjaink 1966 január 1

12. old.

Jelnossy Ferenc, festő

Kiállítása ápr. 22-ig tekinthető meg az újpesti Mini-Galériában.

—: Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 10.

Jakovszky Ferenc, grafikus

Rajz: Kepr

Jakovszky Ferenc: rajza M. 6.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 22.

Jánossy Ferenc

festőművész kiállitása, Eger, Képcsarnok V. - Ism: /farkas/, Heves Megyei Népújság,1968.okt.23.

[illegible] 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

168. l.

Jámossy Ferenc festőművész.

a balassagyarmati Horváth Endre galériában legnap megnyílt Gladik Gyula szobrászművésszel együtt rendezett kiállítása.

Déli Hírlap, 1972. febr. 4.

Jámossy Ferenc festőművész

Balassagyarmaton a városi Mikszáth Kálmán Művelődési Központ galériájában febr. 6-án nyílik meg Gladek Gyula szobrászművésznek kiállítása.

Nógrád, Salgótarján, 1972. jan. 22.

Jánossy Ferenc festőművész

Nagykanizsán, március 8.-án nyitják meg a művész kiállitását az Egry József Teremben, -közli a kulturális eseményekkel foglalkozó rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 3.
XVII. évf. ✗ 9. sz. 2. lap.

Jánossy Ferenc

"Falu" cimmel a lap bemutatja a művész -tájképet ábrázoló- művét.
Repr.

Élet és irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 2. lap.

Jávorszky Ferenc

1. Farsang utáin olaj 70x100

2. Emlékös Balaton akv. 30x50

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1977.

Jánossy Ferenc, Jestő

Kiállítása nyílik meg
Nagykanizsán márc. 8-án.

— □ Jánossy Ferenc ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. márc. 6.

Jánossy Ferenc

Csikos trikóban, szakállas, fiatal férfit ábrázoló metszetét hozza a lap.
Repr.

Élet és Iordalom, Bp. 1973. febr. 24.
XVII. évf. 8. az. 15. lap.

Jakovszky Ferenc, grafikus

Rep.:

Rep

Jakovszky Ferenc: rajza M. 7.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 24.

Jánossi Ferenc

Ágyas olaj 60×80 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul.–szept.

Jánossy Ferenc

Falusi udvar életét ábrázoló metszetét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. ápr. 28.
XVII. évf. 17. sz. 16. lap.

Jánossy Ferenc festőművész.

A salgótarjáni művészek egri kiállításán „Éva" – „Hazafelé az iskolából" c. képei szerepelnek. (említve)

(farkas): Egri nyár '72

Népújság, Heves, 1972. júl. 9.

Jávorszky Ferenc, grafikus

Rajz: Repa.

Jávorszky Ferenc: rajza M.T.

Népszabadság, Bp. 1974. március 13.

Jakovszky Ferenc, grafikus

Mehner:

Repr.

Jakovszky Ferenc: linóleummetszete

M. M.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 4

Jánossy Ferenc, grafikus

Rajz:

Repa.

Jánossy Ferenc: Krúdy-illusztráció

M. 6.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 11.

Jánossy Ferenc

Genovai halászok olaj
60×80

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. júl. 22 – szept. 16.

Jakovszky Ferenc, grafikus

Rajz: Rejt.

Jakovszky Ferenc: rajza M. S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 14.

Jánossy Ferenc

Önarckép

N. Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

JÁNOSSY Ferenc

Császár Jutrán
A karnevál vége
[Jánossy Ferenc]

Új Tükör, 1984. jan. 22. XXI. évf. 4. sz. 24-25.

ll

; jelenti, hogy az „új szobrászat" mindezen előzmények is-
neretében és tudatosításával talált önmagára. Ezért hallatla-
ul sokat fogadott be mind az akcióművészetből, mind az
nstalláció-művészetből. A szoborfelállítás, mint akció, az új
zobrászat szerves része. Olyan címek, mint Állapot, Közelí-
és, Visszavezetés – ennek a hely- és helyzetértelmezésnek
következményei.

A budapesti Kisplasztikai Triennálé ennek befogadására
s bemutatására a jelen feltételek mellett végérvényesen
em alkalmas, még jelzésére is csak minimálisan. A kiállított
nűvek között *Marek Chlanda*, de még inkább *Sass Valéria*
zobraiban láthattuk nyomait, míg a fődíj nyertese, *Sugár
lános* mindezek filozófiai vonatkozásait fogalmazta meg.
lármuk művei valóban kiemelkednek a tárlat anyagából.
óluk majd külön kell szólni.

INTERIOR SPACE WITH OBJECTS

The 8th International Small Sculpture Triennial in Budapest

lmost twenty years have passed since the first international
mall sculpture exhibition (biennial, then triennial) in the Mű-
sarnok. During this time even a good idea becomes exhaust-
d, not to speak of a not-so-good one. The exhibition-series
as been accompanied by legitimate doubts right from the
eginning, both with regard to the system of invitations and
he genre, since the concept of "small" sculpture was anach-
onistic as early as 1971. Despite this the exhibition was

JÁNOSSY Ferenc festő

10. 18. p. + ill. Képei a Balanagyarmati Képtárban

Új Müvészet 1992

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján
1972 FEB 20

Jánossy Ferenc festőművész
1021

Jánossy—Hadik Balassagyarmaton

A karneválok festője

Jánossy Ferenc: Malamud: A Mesterember

Sok karnevált fest Jánossy Ferenc festőművész. A balassagyarmati Horváth Endre Galériában Hadik Gyulával közösen rendezett kiállításon is látható kettő (Kiskarnevál, Basel-Karnevál). Úgy tűnik, az 1956-tól 62-ig Svájcban élő művészre szinte iszonyatos benyomást tettek ezek a karneválok, amikor Baselban és másutt is, tíz napig örjöng a város, „szabad a világ". A fegyelmezett, keményen dolgozó svájciak tíz napig élvezhetik a gyárak, munkahelyek által adott munkaszünetet, a városok gazdagabb polgárai lányaikat a hegyekbe küldik síelni, ilyenkor ugyanis a karnevál „kibeszélheti" viselt dolgaikat, szerelmi viszonyaikat, s ezt jobb ha nem hallja kisasszonyfül. A munkások egyenruhát öltenek, a klubokban jó előre gyakorolják a zenét, a diákok maguk varrják ruháikat.

És a karnevál színes! Tarka népség mulat az utcán

Jánossy Ferenc festményei — jóllehet ebből az élményből nőttek ki — elsősorban mégsem ezt a „konkrét karnevált" fejezik ki, hanem az életet, amit ő átélt. A szerelmeket, a bolondok házát, a zsidók üldözését, a királyok bukását, és így tovább. Az életet, amelyben az emberek — bár láthatatlanul és többnyire be nem vallottan — szintén maszkot viselnek. Ha mást nem, hát a munkájuk által rájuk akasztott maszkot. És még ez a szerencsésebb eset. Az életet, amelyben az emberek eljátsszák szerepüket és eltűnnek a semmibe. Ezek a karneválképek tulajdonképpen általánosságok a történelemből, az életből.

Kiskarnevál. Ez a férfi itt a kép közepén miért kapott vörös köpenyt és cilindert? Jánossy Ferenc fő színe ez. Döntő szín. A vörös egy úgynevezett színpiramis teszt szerint fokozott ösztöndinamikára utal. Jánossy nemigen hiszi. Munkásságában közel érzi magát a szürrealizmushoz, de nem a bretonihoz, inkább annak valamiféle naiv irányzatához. Egyébként ez a karnevál Baselland fővárosában, Liestalban zajlik, s a főtéren valóban ilyen kaputornya van a városnak, amely a torz emberek mögött meredezik.

Egyik fő műve, a Basel-Karnevál is vörös és fekete. Kompozíciója a legkiérleltebb. „Megkövesedett" kép, bizonytalansági tényezők nélkül. És láthatjuk a tárlaton egy születendő sorozat első darabját, Ravatalon címmel. Jánossy megpróbálja a magyar történelmet úgy megfesteni, hogy levetkőzze a millenniumi kivagyiságot, s mindazt ami ezzel járt, vagy járhat. A kép születése tulajdonképpen egy konkrét régészeti feltáráshoz fűződik, a mai Kárpát-Ukrajnában nemrég felfedeztek egy magyar fejedelmi sírt. Álmos fekszik a ravatalon?

S itt van egy tájkép, a Temető. Az ég borússárga, fojtottlila. A kolorit olyan szomorúságot sugall, amely jellemző egy kihalt temetőre. Ez szomorúbb kisvárosi temető, mint a többi. Itt a sírokra nem virágot, követ raknak az emlékezők. Sok és egyre több a sír, amelyen nincs új kő, amelyet nem látogatnak többé. Nincs, aki látogasson.

Jánossy Ferenc harmadszor szerepel Hadik Gyulával közös tárlaton. 1964 óta állítanak ki együtt. Hadiktól nyugodt, szépen formált szobrokat látunk, a leegyszerűsítés nemes szándékával és eredményével (Asszony, Öregasszony, Vietnami katona). A Fiúfej megkapó gömbszerűségével lepi meg az embert. A Tersánszky Józsi Jenőről és Balassa Bálintról készült portrék ólomban vallanak a fiatal szobrászművész éber szemléletéről, tiszteletet érdemlő érzékenységéről. A portrékészítés a legmagasabb rendű szobrászi tevékenységet jelenti, nemcsak a „figuráról" kell itt vallani, elsősorban önmagáról, a világhoz, az íróhoz, annak életművéhez való viszonyáról, a valósághoz való hűségről árul el rendkívül sokat a szoborportrék készítője. A Balassa-portrét méltán vásárolta meg az állam. A Tersánszky-portré pedig szintén egy mérhetetlenül csodálatos világot, Kakuk Marci meseszép, mégis valóságos világát idézi már első pillantásra. Hadik szobrai egyszerű tartalmi és formai egységben jelentkező ábrázolások, tudatos alkotóművész művei.

Egyébként a szobrok anyaga főként nagyon szép vörösmárvány.

Tóth Elemér

A nőhatározat végrehajtása társadalmi ügy

Beszélgetés Andó Gyula elvtárssal, a balassagyarmati járási pártbizottság első titkárával

A nők társadalmi, gazdasági szociális helyzetének javításáról szóló központi bizottsági határozat végrehajtása számos jó tapasztalatot hozott a balassagyarmati járásban. A határozat végrehajtásáról, annak tapasztalatairól és az elkövetkezendő idők tennivalóiról folytatott beszélgetést munkatársunk Andó Gyulával, a balassagyarmati járási pártbizottság első titkárával.

— A határozatból adódó feladatok végrehajtását mi két szakaszra bontottuk — kezdte a beszélgetést Andó Gyula elvtárs. — Míg 1970-ben a határozat értelmezése, a helyes szemlélet kialakítása, az elmúlt évben viszont már a határozat realizálása, a gyakorlati munka megindítása volt a legfontosabb feladat. Ebből a két szakaszból néhány állomást érdemes kiemelni. Járási pártbizottságunk még 1970. májusában intézkedési tervet fogadott el. Az év utolsó felében, novemberben szakszervezeti, decemberben pedig termelőszövetkezetben dolgozó asszonyok és lányok számára rendeztünk aktívaértekezletet a gazdasági vezetőkkel közösen. De ismertettük a határozat végrehajtásával összefüggő tennivalókat az alapszervezeti és csúcsvezetőségi párttitkárokkal is, rajtuk kívül tájékoztatást kaptak a női párttagok és a termelőszövetkezeti asszonyok. A járási szintű tanácskozások után kezdődött meg az ismertetés és feldolgozás az alapszervezetekben, ahol taggyűléseken a sajátosságok figyelembevételével beszélték meg a helyi feladatokat. Alapszervezeteink is elkészítették saját intézkedési tervüket, amelyben rögzítették az állami, gazdasági és tömegszervezetek tennivalóit. Itt említem meg, hogy ennek az intézkedési tervnek a végrehajtására nem is olyan régen, már visszatértünk.

— *Ilyen előkészítés után, miképp alakult a járásban a nőbizottságok összetétele?*

— A nőbizottságok összetételükben tükrözik járásunk női lakosainak sajátos helyzetét. Persze, az összeállítást komoly felmérés előzte meg. A személyi javaslatoknál, elsősorban a munkában való helytállásukat, tekintélyüket néztük, s azt, hogy el tudják-e látni megfelelően az ott dolgozó nők jog- és érdekvé-

— *Maradjunk még a nőbizottságoknál. A járás területén milyen a nőbizottságok vezetőinek összetétele?*

— A nőbizottságok vezetőinek, tagjainak kiválasztásánál minden alapszervezet törekedett a nőmozgalom volt aktíváinak bevonására. Többségük a különböző bizottságokban ismét vállalt és kapott megbízatást, nagy részük a tsz-ben, néhány az ÁFÉSZ-nél, a pedagógus nők a lakóterületi nőbizottságokban segítik a határozat végrehajtását. A nőbizottságokban dolgozó aktívák mintegy 10 százaléka párttag, így tevékenységüket pártmegbízatásként látják el. De azt is figyelembe vettük a kiválasztásnál, hogy az adott munkaterület minden ágazatából megfelelően legyenek képviselve a nők. Ez viszont még csak a munka kezdete.

— *Úgy tudjuk, hogy a járás közös gazdaságaiban foglalkoztatják a legtöbb nőt. Ez hogyan jelentkezik a nőbizottságok munkájában?*

— A temrelőszövetkezetekben foglalkoztatott nők aránya járási szinten 59 százalék körül mozog. De vannak helyek, ahol ez a szám sokkal magasabb. Az ott dolgozók élet- és munkakörülményeinek megfelelő jog- és érdekvédelmi biztosítása kihat a munkában való helytállásukra, ezen keresztül az ottani gazdálkodás egészére. Ezért e bizottságok munkájára nagyobb figyelmet fordítunk. Programjuk, tervük összeállításához nagyobb segítséget adnak az alapszervezetek. Talán nem túlzás, ha azt állítom: a termelőszövetkezetekben dolgozó nőbizottságok eredményes munkásságát bizonyítja, hogy a nőtagok felelősséget éreznek, időben és jó minőségben végezték el a munkát, ami kihatott az elmúlt évi terméshozamokra is.

— *Ezek után mit hallhatnánk a nők közéleti tevékenységéről?*

— Itt a számokat kell segítségül hívni. Járásunk területén 43 helyen választottak az alapszervezeteknél nőfelelősöket. A vezetőségválasztó taggyűlések után a pártalapszervezetekben 6 százalékkal, a tanácstagi választások után a tanácsokban 10,6 százalékkal nőtt a nők aránya a vezető testületekben. Itt kell megemlítenem azt is, hogy alapszervezeteink egyik fontos feladatuknak tekintik a nők politikai képzését. A marxista—leninista esti középiskolán az elmúlt oktatási évben csak 18 nő vett részt az oktatásban, számuk ebben az oktatási évben 32-re növekedett. Ez a szám önmagáért beszél.

— *Miben határozná meg a jövő feladatait?*

— Megítélésünk szerint a Központi Bizottság határozata nem egyetlen aktus, hanem egy hosszabb folyamat elindítója. Ez mindjárt tennivalóinkat is meghatározza. Feladatunk pedig bőven van. Már a bizottságok összeállításánál, teendőik megbeszélésénél néhány ÁFÉSZ- és téeszvezetőnél felvetődött, hogy egyáltalán szükséges-e a nőbizottságok létrehozása? Voltak vélemények, hogy velük eggyel több lesz a bizottságok száma. A nőfelelősök munkáját esetenként gátolta néhány gazdasági vezető téves szemlélete. Nem utolsó sorban említem, hogy járásunk területén néhány helyen igen komoly az ellenállás a nők vezetői tisztségbe való bevonásában. Például nincs téeszelnökhelyettesi funkcióban egyetlen nő sem. A közös gazdaságokban levő 82 brigád közül csak egynek van női vezetője. Márpedig a nők közéleti tevékenysége jogos követelmény, hiszen a munka derékhadát ők vállalják magukra. A Központi Bizottság határozatának végrehajtása társadalmi ügy és nemcsak a nőbizottságoké. Még ma is vallom, hogy a mi asszonyainkat meg kell tanítani a jogok gyakorlására, bátorítani, segíteni kell az első lépésekre, hogy megtalálják helyüket a közéletben. Szemléletbeli változásról beszéltem. Itt említeném meg, hogy a nőbizottságok nagyon sok okos és jó ötlettel éltek a termelőszövetkezetek gazdasági vezetőihez. Ezeket az ötleteket szelektálni kell, de a munkához tartozik az is: ezek a gazdasági vezetők mondják meg az asszonyoknak, hogy javaslataik megvalósításához mennyi telik a téesz gazdasági erejéből, s mondják meg azt is, hogy mi az ami csak hosszú évek után váltható valóra. Szóval: minden esetben adjunk választ a felvetett javaslatokra, gondokra. De azt is mondjuk meg az asszonyoknak, hogy a ma mezőgazdasága nem a tegnapi erőt

gyarmaton

Jánossy Ferenc, Jestő

rajz : repr.

[L.: Csongrádi Kovács János
12. old.]

Jánossy Ferenc : Rajz 11

Népszabadság Bp. 1978. márc. 26

Jánossy Ferenc

JÁNOSSY FERENC festőművész kiállítása Salgótarjánban, a képcsarnok szalonjában tegnap megnyílt. A másfél évtizede Balassagyarmaton letelepedett művész ez alkalommal huszonnégy olajfestményét és húsz grafikáját tárja a közönség elé. A kiállítás október 12-ig tekinthető meg.

Magyar Hirlap 1978-23o-8

Jánossy Ferenc

Balassagyarmaton élő festőművész kiállitása nyilt meg az egri Rudnay Gyula teremben mjá. 15-én.

Magyar Hirlap 1975 134/8

Jánossy Ferenc

Az egri Rudnay Gyula Teremben Jánossy Ferenc festőművész,
a győri Képcsarnokban Dobrovits Ferenc festőművész,
a szekszárdi Szinyei-Merse Teremben Novák András festőművész rendez kiállitást.
Mindhárom tárlat megnyitója május 15.

Kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 1o.
XIX. évf. 19. sz. 8. lap.

Jánossy Ferenc, festő

Kiállítása nyílt meg
Salgótarjánban. (Nov. 3.)

—: Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 5.

Jánossy Ferenc

Ambrus Imre a váci Müvelődési Központban május 21.-ig,
Bakos Ildikó a váci Vak Bottyán Muzeumban május 13.-ig,
Drégely László a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitótermében május 4.-től,
Nádler István a székesfehérvári Ifjuságí Házban május 4.-től,
Jánossy Ferenc a balassagyarmati Városi Kórházban május 3.-tól szerepel alkotásaival fenti kiállitótermekben.
Hegedüs György: "XXIII. kerület" c. fotókiállitása megtekinthető a Ferencvárosi Pincetárlaton május 9.-ig,-közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában a lap.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 5. XXIII. évf. 18. sz. 8. lap.

Jánossy Ferenc
festő -

„Bolondok királya"
(repro)

Rozgonyi Iván. Hadik Gyula és Jánossy Ferenc kiállítása
Művészet, 1970. augusztus — 38 kap.

JÁNOSSY FERENC

Festőművész. Kiállítása a VI. ker. Népfront-Bizottság termeiben, Hadik Gyula szobrászsal együtt.

Művészet, 1970, aug.

Jánossy Ferenc
festő -

A kiállítás án, amelyet Hadik
Gyulával közösen a VI. ker Nép-
front - Bizottság termeiben rende-
zett bemutatta a „Kaszlyakiraly"
mini művét

Rozgonyi Ibáns Hadik Gyula és Jánossy Ferenc kiállítása.

MÜVÉSZET, 1970.augusztus - 38. lap

M.D.K.

Jánossy Ferenc

"Honvágy" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juli. 12.
XIII. évf. 28. sz. 5. lap

Jánossy Ferenc

Az Európai Iskola tárlatán mutatkozott be 1948-ban "nagyobb méretü nonfiguratív, szürrealista képekkel, rézkarcokkal és hidegtü lapokkal."- mondja a müvész. Tizenöt éves korában szerepelt először Nagybányán a Müvésztelep tárlatán. Dombán József volt egyik kiállító társa. Gyermekkorában a Gallé-féle szabadiskolában tanult. A Főiskolán Szőnyi-növendék volt, majd Fónyi Géza mozaikosztályán végzett.1949-ben a Fényes Adolf teremben közös

./.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 3.
XIV. évf. 4o. sz. 12. lap

Jánossy Ferenc

Közös/
/kiállitáson vett-részt Nuridsány Zoltán, Orosz Gellért, Sugár Gyula müvészekkel s ekkor alakult meg az u.n. "négyesfogat" -mint a müvész nevezi-s ezt a tárlatot még négy helyen mutatták be sikerrel a Fényes Adolf teremben rendezett kiállitáson kivül.
Hét és félévig élt Svájcban, ahol mégegyszer elvégezte az akadémiát a rajztanári szakon. Itt ösztöndijat kapott és Baselban kiállitást rendezett a Gerhart Galériában.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 3.
XIV. évf. 4o. sz. 12. lap

Jánossy Ferenc

A svájci Akadémia elvégzésénél a magyar diplomájáért elengedtek egy félévet. Ezenkivül egy évig még pedagógiát is tanult kint és rajzot tanitott. Az absztrakt képein is a mozgalmas, gomolygó formák uralkodnak,- jegyzi meg a müvész az interju során. Szubjektivista festőnek tartja magát. Sokat akvarellez, az idei nyári gyenesdiási tartózkodása alatt is készi tett egy akvarell-sorozatot. Munkamódszeréről szólva elmondja: "előbb a rajz, aztán a metszet, utána a szinvázlat. És csak mindezek után a festmény."

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 3.
XIV. évf. 4o. sz. 12. lap

Jánossy Ferenc

Páholyban ülő, három alakot ábrázoló müvének repr.-ját bemutatja a lap Frank János: "Jánossy Ferencnél" c. interjujának keretében. Tervei: figurális kompozíciókat készül festeni sok alakkal.. tulhalmozva. Várja, hogy megnyiljék a Fővárosi Nagycirkusz, mert cirkusz-képek festésére készül. Jelenleg két nagyobb szabásu munkán dolgozik, de erről bővebben nem nyilatkozik.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 3.
XIV. évf. 4o. sz. 12. lap

MDK

Jánossy ferenc, grafikus

Metszet:

Repr.

Jánossy ferenc: linóleum metszete 7.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 23.

M.D.K.

Jánossy Ferenc

"Csendélet" c. képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 24.
XIII. évf. 21. sz. 5. lap

MDK

Jávori Ferenc, Jeső

Megnyitotta Németh Endre
grafikusművész kiállítását.

— : Táblát

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. márc. 3.

Jánossy Ferenc

"Emléк" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 29.
XV. évf. 22. sz. lo. lap

Jánossy Ferenc

"Cirkusz" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 1.
XV. évf. 18. sz. 6. lap

Jánossy Ferenc

Szerejel az I.
salpótarjáni tavasz. Táslatok

Varga Imre: Az első tavasz.
Táslat

Nógrád 1971 IV. 11

Jánosy Ferenc

Métrete, vejw.

Kortárs / 1970/2. 317.l

Jánossy Ferenc festőművész

Kiállításon szerepel a

VI. Ker. Népfront Klubban

Magyar Nemzet 1970 május 13.

Jánosy Ferenc

Metszete, repr.

Kortárs, 1970/8. 1239. l.

Jánossy Ferenc

"Illusztráció" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. dec. 19.
XIV. évf. 51. sz. 3. lap

MDK

Jakovszky Ferenc, grafikus

Mehet: Repr.

Jakovszky Ferenc: Krúdy-illusztrációi 17.7.

Népszabadság, B.p. 1970. ápr. 26.

Jánossy Ferenc

Jánossy Ferenc festőművész és Hadik Gyula szobrászművész kiállitása. - Bp. II. Moszkva tér, Nőtanács terme. - Ism.: Frank János, Művészet, 1966. 7.évf. 5.sz. 46. l. - P.G. Magyar Nemzet, 1966. febr. 1.

z 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ert. 1969. 3.sz. 243-284.l./

27o. l.

Jánosy Ferenc

Jánosy Ferenc és id. Szabó István kiállitása. Salgótarján, József Attila Müvelődési Ház. - Ism.: Tóth Elemér, Nógrád, 1966. jul. 24.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./ 272.l.

MDK

Jánossy ferenc, festő

Kiállítása nyílik meg a VI. Ker. H. Népfront helyiségében.

– : [I]. Jánossy ferenc " 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 28.

M.D.K.

Jánossy Ferenc

"Illusztráció"c. képét "Fátyol Ibolya"
cimmel hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. szept. 6.
XIII. évf. 36. sz. 9. lap

M.D.K.

Jánosy Ferenc festőművész

"Friss képein az álomszerüség liraisága sulyos ecsetvonásokkal párosul"-irja Frank János: "Munkaterápiások tárlata" cimmel, a pomázi Munkaterápiás Intézet ideg és elmebetegeinek kiállitásán szereplő müveiről, a MOM Müvelődési házban.
A kritika a müvek mellett csak kezdő betüket jelöl, Jánosy ferencnek saját kérésére irta ki a nevét.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni. 28.
XIII. évf. 26. sz. 8. lap

MDK

Jánossy Ferenc festő

Rákosfegyen rendezi meg
új gyűjteménye kiállítását.

– :□ Jánossy Ferenc ... 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1969. dec. 12.

Jánossy Ferenc

metszete : Illustráció Krúdy Gyula:
Francia kastély c. művéhez.

Szabad Nemzet 1968. márc. 31. 13.o.

Jánossy Ferenc
festő

M.D.K.

Egerben a Képcsarnok Vállalatnál
rendezett tanulot.

— Kiállítások

Műrészet, 1968. október - 19 lap

Jánossy Ferenc

Akvarelekkel szerepel az alábbi kiszlaton

N.N.: Képző és iparmuvészeti bemutató Salgótarjánban

Nógrád 1969 VII. 12 -

Jánossy Ferenc

Akvarelekkel szerepel az alábbi tárlaton

N.N.: Képző és iparmű vészeti bemutató Salgótarján ban

Nógrád 1969 VII. 12

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Jámossy Ferenc

expresszív portréja a festő újra-aktivizálódásáról ad hírt

Képzőművész. Almanach Bp. 1969. 38. o.

Frank: Jegyzetek

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Jánossy Ferenc

Therápiai dolgozó arcképe, o.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MIX

Jánossy Ferenc

Kiállitási hir

Müvészet 1968 okt.p.19.

MDK

Jánossy Ferenc

Merengő cigány, akv.

11. M. Képzőm. kiáll. Mücs. 1968.

MDK

Jánossy Ferenc

Baseli karnevál, lino

Harlekin, rk

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely, Balatoni Muz. 1968.

MDY

Jainoss y Ferenc
grafikus

„Mö nö"

Élet és Irodalom, 1968. aug. 24 - 6 lap

Jánossy Ferenc

Illés Endre: "Hamisjátékosok" c. müvének illusztrációját bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juli. 25.
XIV. évf. 3o. sz. cimlap

MDK

Jánossy Ferenc

Therapiai dolgozó arcképe, o.

Dolgozó emberek között képzőm. kiáll.
Ernst Muz. 1968. jan.

MDK

Jávorszky Ferenc, festő

Gyűjteményes kiállítása lesz
a VI. ker. Tanács helyiségeiben.

— : Hallottuk

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 20.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1900 MAJ 2 Q

Jánossy Ferenc

☐ JÁNOSY FERENC festőművész gyűjteményes kiállításra készül. A kiállítást a VI. kerületi Tanács helyiségeiben rendezik.

1024

M.D.4

Jancsy Ferenc
grafikus

Kürdelem

Élet és Irodalom 1965. okt 23 - 6 lap.

M.D.K.

Jaitossy Ferenc
grafikus

Halászus

Élet és Irodalom, 1964. január 4—8 lap

Jankovszky Ferenc
grafikus

M.D.K.

"Tanulmány"

Élet és Irodalom, 1963. okt 5 - 6lap

Jánossy Ferenc
grafikus

M.D.Y

„Férfi fej"

Élet és Irodalom, 1967 julius 8 – 9 lap

JÁNOSSY Ferenc (festőművész)

JÁNOSY ISTVÁN Uj Irás. 1985. 2.sz. 25. évf.

KÖRKÉP

Kamaszévek

Epizódok Jánossy Ferenc életéből

Firinc – hadd nevezzem így, hiszen művészkörökben mindenki ezen a néven ismerte – szeretett és jól tudott anekdotázni. Többnyire saját életéből idézett föl tragikomikus epizódokat. Ezekből néhányat magnóra vettem. Az alábbiakban korai kamaszélményeiről emlékezik.

1

Elég zord idő volt. Északról zsákszürke felhőket hajtott a szél, délnek korbácsolta a hullámokat. A strand nyárfái úgy hajladoztak, hogy az már orkánra vallott. Mi mégis csónakba szálltunk. Jancsika és én akkor úgy 15 évesek lehettünk, Olga 19. Én egy csónakban Olgával, a másikban Jancsika egy másik lánnyal. Húzunk a mélybe. Mire észbekapok, már kinn vagyok a csuhin túl. Úgy tépte a szél az arcomat, mint mikor gyorsvonaton kihajlok az ablakon. A hullámok meg fölénk magasodtak. Csak azt látom, hogy a keszthelyi csuhi előtt a part közelében Jancsikáék borulnak, aztán ott evickélnek a vízzel telt csónakban, csak a fejük látszik ki a hullámvölgyekből. Ekkor már én is fordulnék a part fele. Ahogy próbálok fordulni, érzem: borítja a szél a csónakot. Még jókor visszarántom, különben bennmaradtunk volna. Tehát a part felé már nem menekülhetünk, mert akármilyen gyorsan meri a vizet Olga, rögtön tele lesz a csónak. Nincs más kiút: ki a túlsó partra, amerre a szél visz. Csak arra kell ügyelnem, hogy a hullám oldalt ne kapja a csónakot, mert akkor borulunk. – Halálfélelem? Nem éreztem, pedig tisztában voltam a helyzettel. Inkább valami ekszтázisos elragadtatással húztam az evezőt pontosan ügyelve, hogy el ne térjen a csónak a széliránytól. Megbűvölt szememnek és izmaimnak ez a pontossága, meg az, hogy Olga most teljesen a hatalmamban van. Ő most az enyém életre, halálra. A nagylány, akire a parton eddig rá se mertem nézni, mert nevetséges lettem volna, hiszen Olga még a nálam négy évvel idősebb Gyurka bátyámat is zöldcsőrűnek tartja, miután már volt egy halálos nagy szerelme: egy híres költő. De most a lány nálam kisebbé zsugorodott. Most én vagyok a nagy. Ez a fenséges érzés elnyomta halálfélelmemet. Mindketten reszkettünk – a jeges hidegtől, hiszen majdnem csupaszok voltunk, én klottnadrágban, ő pedig vászon fürdőruhában. Hogy meg ne meredjünk, vadul dolgoztunk: én eveztem, Olga merte a vizet: minden hullám vagy 2 vödörnyit zúdított be. Ösztöneink dolgoztak. A Balaton közepén a víz egyetlen kavargó örvény volt, ki se láttunk a hegynyi hullámokból. Viszont pokoli gyorsan futott az idő. Egykettőre elénk tárult a túlsó part. Előttünk éppen egy fekete bivalycsorda legelt. Mikor kiléptünk, e fényeshátú szörnyek fenyegetően közeledtek felénk. Olga most hozzám simult. A csónakot kihúztuk a partra. Testünk már annyira eldermedt, lépni se tudtunk. Minduntalan megálltunk és összeborultunk.

Az első ház. Ahogy kinyitották az ajtót és beestünk, rögtön tudták, mi a helyzet. Sápítoztak: Istennek hála, hogy életben maradtunk. Leültettek a konyhában a tűzhely mellé. Adtak forró levest. Közben egyre csak sápítoztak. Úgy kellett tennünk, mintha saját temetésünkön volnánk. Pedig belül már majdnem szétpukkadtunk jókedvünkben.

Aztán felöltöztettek holmi ócska rongyokba, még pénzt is adtak, hogy hazautazzunk. Csak cipőnk nem volt. Hamarosan Keszthelyen voltunk. Onnan gyalog át Gyenesbe. Közben ránkesteledett. Az úton már annyira fáztunk, hogy nem bírtunk továbbmenni: bebújtunk egy szénaboglyába, hogy egymás testétől felmelegedjünk. Mellettem reszketett a lány libabőrös teste, s én szorosan átöleltem. Olyan gyönyörű volt érezni, ahogy lassan, fokozatosan fölforrósodik, izmai ellágyulnak. Egyre vadabbul csókolóztunk. Én mást is akartam, de azt már nem hagyta. Persze akkor még ügyetlen, hülye kis srác voltam, fogalmam se volt róla, hogy lehet a nőket annyira föltüzelni, hogy elhagyják magukat.

Otthon, Sanyi bácsiéknál síri hangulat. Azt hitték, bennfulladtunk. (Érdekes: anyám egyáltalán nem volt megijedve.) Sanyi bácsi, miután Jancsikáékat kihúzta, és megtudta, hogy mi bennmaradtunk, rögtön bebiciklizett Keszthelyre, a vízirendőrségre. Azok motorcsónakon beszáguldozták az egész öblöt, de nem találtak minket.

2

Gyurka bátyám ekkor Olgának udvarolt. Most éjszakai randevút beszéltek meg. Én afféle őrszolgálatot töltöttem be mellettük. Abban állapodtak meg: mikor a Váryportán már mindenki alszik, mi belopakodunk, Gyurka nyávogással jelt ad, erre Olga kimászik az ablakon és eltűnnek az éjben. Én meg beültem a fásszínben egy heverőbe: hogy ha valami gyanús mocorgást észlelek a házban vagy a ház körül, rögtön jelt adok nékik, s így Olgica még időben visszamászhat.

Telt-múlt az idő, én szépen elaludtam, Gyurka meg hazavonultában elfelejtett fölébreszteni. Hajnalban fölráznak. Sanyi bácsi áll előttem hálóingben, nagy megrökönyödéssel.

Egyébként nékem is akadt egy nagy szerelmem. Egy erdélyi lány: valamivel idősebb nálam. Valószínűtlenül nyurga, könnyűléptű vízinimfa. Mamájával a Varga-villában szálltak meg.

A lányt persze rögtön lestoppolta Macskássy Laci főszolgabíró úr, aki mellett az én 15 évemmel és teljes korpátlanságommal vajmi kevés esélyem maradt. Ez a Macskássy Laci különben csudálatosan ormótlan figura volt – szőrrel sűrűn benőtt, csapottvállú, nyiszlett mellkasán gombostűnyi kerek fejével, pisze orrával, vastag szájával, orángutánénál is szőrösebb combjával – de mivel magas volt, igazi Don Giovanninak képzelte magát (a gyenesi nyaralóközönség ezt el is hitte): lendületesen és magabiztosan fűzte a lányt, mint a cilinderes szeladon Margittay Tihamér festményén. Tisztában voltam vele, mennyire reménytelen a helyzetem; azért mégis kerülgettem a lányt, hátha nekem is leesik valami a nagy *amoroso* árnyékában.

Másnap a mama pecázni akart menni Szilvivel, aki már-már ilyesmire fanyalodott gyötrelmes magányában, miután Zsolt többéves bombázás után dobta őt. Bánatában Szilvi óriássá hízott: áramvonalas Brünhilda-keblei nőttek. Az volt a haditervem: ha ők már elmentek pecázni, s szobájában a lány egyedül alszik még, akkor én óvatosan belopakodom az ablakon stb. stb. Már éppen mászom át a kerítésen, mászom a falon, egyszerre felbődül a kutya, és a mama néz ki az ablakon. Korán jöttem. Bizalmatlanul kezd faggatni orozkodásom felől. Mondom, azért jövök így, hogy a kutya ne vegyen észre és ne lármázza föl az alvókat. A mama

megkönnyebbült mosollyal nyugtázza tapintatomat, de jövetelemet persze úgy értelmezte, mintha most vele akarnék menni pecázni. Persze nem világosíthattam föl szándékomról, konyultan poroszkáltam utána. A strandon a hajnali szürkeségben, legyőzve borzongásomat, belegázoltam a vízbe a csónakért és a mólónál kiszálltam belőle, hogy előzékenyen besegítsem a hölgyeket. „Mért nincs nálad horgászbot?" – kérdezte. „Én nem horgászom – feleltem –, mert nem szeretem bántani az állatokat." – „Akkor olvasd ezt" – mondta és átnyújtott egy könyvet. Madame Curie-ről szólt.

Besegítettem a két nőt a csónakba, aztán úgy tettem, mintha én is utánuk lépnék: egyik lábam a mólón, másik a csónakon, s egyre szélesebbre terpesztettem a lábam, és nagy kalimpálással puffantam a vízbe. A Curie-könyv pocsékká ázott.

Persze a hölgyek most már beláthatták, hogy így csuromvizesen a hűvös hajnalban már nem mehetek velük. Vissza a Varga-villába! Bemásztam az ablakon. A vízi nimfa még aludt. Döbbenten néztem a kisimult, álomittas arcot, ahogy nyílt száján járt ki-be a levegő. Áhítatom leírhatatlan; a kép mint a mágnes húz közelebb. Ahogy lépek, belerúgok valamibe és nedvesség folyik a lábamon. Lenézek: egy teli éjjeli. Mintha letaglóztak volna. Pákosztos Rómeóként épp most készültem átkarolni Júliámat és közöttünk a tele bili! (Nálunk az ilyesmi nem volt divatban, mert anyám nem engedte. És igaza is volt!) Most megcsap a szaga. Ez végleg megkavart: négykézlábra ereszkedtem és nagy hebehurgyán iparkodtam eltüntetni az edényt az ágy alá. Vészes sikoly – a mocorgásra fölébredt álmából a lány és megpillantott egy csuromvizes ülepet fölpúposodva, mert a fejem bent volt az ágy alatt.

„Mit akar maga? Hogy merészel...?!" – Úgy sikoltozott, hogy én ész nélkül suttyantam ki az ablakon, hogy egérutat nyerjek, mielőtt összefutnak a felriasztott nyaralók. A lány soha többé nem állt velem szóba.

3

Majdnem megbuktam hittanból. Volt egy nagyon basáskodó hittantanárunk. Kitalálta, hogy az evangélikus diákok a tanítás megkezdése előtt 20 perccel kötelesek megjelenni a díszteremben és ott áhítatot hallgatni. Én sokszor elkéstem, azért persze intő és más fegyelmi büntetés járt. Nohát engem ugyan megpakkolt ezekkel. Aztán rengeteget adott fel magolni: jámbor énekeket, kátékat és más szentszövegeket. Én persze ezt hanyagoltam, és zsákszámra kaptam a *cokákat*. Év végén pedig meg akart buktatni.

Ez aztán az igazgatónkat, Koch bácsit is meghökkentette. Hiszen a Fasorban időtlen idők óta íratlan szokás volt, hogy hittanból nem bukik meg senki. Így hát Koch bácsi elrendelte, hogy engem alaposan ki kell kérdezni, és ez alkalmon ő is jelen akar lenni.

Kínzóm sorra kérdezte az énekeket, én persze nem tudtam. A helyzet egyre kínosabb. „No most én kérdezek" – szólt közbe Koch bácsi – „Fiam, te biztosan tudod, mi a Sixtusi kápolna. Kinek a festményei láthatók benne és mit ábrázolnak, milyen történeteket?" Több sem kellett nekem, sorra mondtam a prófétákat, a szibüllákat, hogy kik voltak azok, aztán részletesen ismertettem a teremtést ábrázoló képsort, az eseményeket és végül az utolsó ítéletet. Az öreg néha még rá is kérdezett egy-egy részletre, azt is meg tudtam mondani. Aztán ezt kérdezte: „Mik láthatók Páduában, Assisiben és a firenzei Santa Croce-ban?" Rögtön rávágtam: Giotto freskói. Ezután Jézus életéről kellett beszámolnom a freskók alapján.

Az igazgató végül ezzel zárta le a kihallgatást: „No lássa, kolléga, aki ilyen alaposan ismeri a bibliát, az jelest érdemel és nem elégtelent."

Hát azért jelest nem kaptam, de nem buktam meg.

4

Sokszor jártunk át gyalog Gyenesből Keszthelyre. A legrövidebb út egy ösvény volt. Csakhogy pont azon a helyen szokott delelni a községi gulya, és nekünk a tehenek közt kellett keresztülbóklászni. A tehenek között pedig ott magaslott ki a bika hatalmas háta, busa feje, mint egy középkori város háztetői között a templom. Mondták, hogy ez a bika már embert is ölt.

Mikor keresztülbotorkáltunk a tehenek között, mindig azt figyeltem, hol a bika, és némi kerülővel iparkodtam minél távolabb lopakodni. Pokolian féltem tőle. Mégis állandóan izgatott a vágy: a sok lórajz után micsoda trófea lenne egy bikavázlat közelről lerajzolva. De mindig a félelem győzött.

Egyszer mégis elhatároztam: lesz ami lesz, lerajzolom. Vettem a mappát, a kisszékemet, és beültem a gulya közepébe, a bika elé. Az ügyet sem vetett rám. Hanem amikor épp egy rajzlapot cseréltem, a bika odapillantott, és rögtön leszegte a fejét, és máris lódult felém.

Mappát, kisszéket otthagyva eliramodtam a házak felé. A bika utánam. A közeledő dobogásból, fújásból éreztem, hogy egyre csökken a távolság közte és köztem. Az utolsó pillanatban vágódtam be Szalaiék pajtájába, és a létrán fölsutytyantam a szénarakásra. A bika meg lent dörömbölt. De ezt már föntről néztem.

Firinc életének egész sorsvonalát egyetlen tény határozta meg: az, hogy olyan erős gyomorszájszűkülettel született, hogy a csecsemőben nem maradt meg étel. Többhónapos korában kevesebb volt a súlya, mint születésekor. Csak anyja képtelen áldozata mentette meg az életnek: hogy éjjel-nappal minden órában szoptatta és utána függőlegesen tartotta. Így fia életét a fátummal, a kiszmettel *dacolva mentette meg. Ez a paradoxia Firinc egész életét végigkísérte. Mi is volt ez az élet? Így foglalta össze egy fantasztikus képén: Harlekin bokázik egy szédítő magasan kifeszített kötélen, feje fölött egy tótágast rúgkapáló nőt egyensúlyozva. A Harlekin dereka ferdén kilendül már-már a leesés végzetes pillanatában. Bokázás szédítő magasban cicázva a halállal.*

Nemcsak lefestette. 1948 telén egy művészbuliból hazatérve, ahol mindenki derekasan berúgott, Firinc felpattant a Kossuth-híd karfájára és – mint ahogy gyerekek a sínen – végiglépkedett rajta a befagyott Duna felett. A társaság meg se mert nyikkanni, nemhogy hozzáérni, vagy visszarántani, mert ez végzetes lett volna. Halálos csöndben mentek utána a járdán.

Még egyvalakit ismertem, aki illuminált állapotában ugyanígy cicázott a halállal. Ez Sarkadi Imre.

Firinc gyerekkorában ez a halálbahúzás még nem mutatkozott. Csak nagyon élénk, vidám és elragadóan kedves gyerek volt. Cingár alakja, szép baba arca, világító, órjáskék szeme, lobancos csepűszín haja mindenkit elbűvölt: öregeket, fiatalokat egyaránt. Mindenfajta társaság kedvence volt. Mint egy Harlekin-rongybaba. Kis kortársaiból bandát szervezett, akikkel ugyanolyan csínyeket követett el, mint Tamás úrfi és Huckleberry Finn. Ezek a csínyek alapjában ártalmatlanok voltak, de néha nagyon meggondolatlanok. Ilyen volt az első elbeszélés esete is: csónakkal kihajózni az orkános Balatonba.

Még 15 éves sem volt, már kitűnően megtanult vitorlázni. A legnagyobb viharokban is borulás nélkül el tudta kormányozni a hajót. Olga bátyjának, Gyulának volt egy vitorlása, egy kalóz. Magával vitte Firincet Mannschaftnak, de hamar rájött, hogy Firinc boszorkányosan ügyes vitorlázó, így rendszerint ő hajózott, Gyula meg hevert a hajó fenekén. Olykor nem is egyedül, mert lányokat vett fel, és így kapóra jött neki, hogy nem kell a hajózással bíbelődnie.

Firincet a legnagyobb orkán sem tartotta vissza, hogy hajóra szálljon, mégsem borult soha. Egyszer viharban kihajóztam vele, ő fölöttébb viháncos kedvében

volt, felugrott a hajó tatjára, s a kötelet mint gyeplőt kezében tartva, a kormányrudat bokával rugdalva, úgy hajtotta a Yollét, mint egy római kocsihajtó a lovakat. Én megkövülten gubbasztottam arra gondolva: ha beesnék a vízbe és a hajó tovaszáguldna, vagy épp borulna, én hogy húznám ki a hullámokból! Pokoli érzés volt...

Vitorlázás közben mindig figyelte a tájat, a Balaton örökké változó színárnyalatait, a borulástól elkomorult és kivilágosodó hegyeket, az atmoszféra finom rebbenéseit. A fasori gimnázium rajztanára, Oppel Imre szintén Gyenesen nyaralt, és nyaranta festőiskolát vezetett. Ő már régen felfigyelt Firinc rendkívüli tehetségére, és most térítésmentesen felvette a festőiskolába, sőt vele kivételesen sokat foglalkozott. Oppel Imre a Főiskolán Székely Bertalan tehetséges tanítványa volt. Kompozícióin – sajnos – néha nagyon is kiütközött mestere dekoratív nagyképűsége, viszont rendkívül szolid, jó portrékat festett, amiről a fasori díszterem falaira készült tanár-arcképek tanúskodtak. Előszeretettel festett tarka színekben érzéki aktokat, de talán a legügyesebben akvarell tájképeket. Itt leggyakoribb témája volt a Balaton minden évszakban és az időjárás minden változatában, a Szigligetkörnyéki vulkánok, gyenesi nádfödeles parasztházak, amelyek előtt akkor még fából ácsolt állvány büszkélkedett több sorban tele virágokkal: tarka fazekakban muskátlival, violával, petúniával, verbénával és leánderrel, ahogy ezt Simon István oly szépen írja le egyik versében.

Oppel Imre nemcsak a geometriai perspektíva titkaiba avatta be Firincet, hanem az atmoszférikus perspektívába is, elmagyarázta neki az emberi testarányok összefüggéseit, még az aranymetszésről is beszélt, részletesen taglalta a ló anatómiáját, mert látta, hogy Firinc előszeretettel rajzol lovakat.

Házigazdánk, Németh bácsi körülbelül 5 holdon gazdálkodott elég nyomorúságosan, mert a föld kevés volt népes családjához, de az istállóban ott állt két tehénke, egy borjú és egy óriási méretű szürke Gebe-Matuzsálem, a Csicsa. Már 24 éves volt, és zörögtek a csontjai. Firinc az öreggel mindig kikocsizott a földekre, és ilyenkor ő hajtotta a lovat. Erre szörnyen büszke volt. Ragaszkodott ahhoz is, hogy az istállót ő ganajozza ki a ló körül. Aztán örökösen rajzolta. E rajzok anatómiai hibáit Imre bácsi rendre kijavította, úgyhogy Firinc végül is kitűnően tudta lerajzolni a ló minden valós és elképzelt mozdulatát. Ekkor fogott neki a linóleum-metszésnek is. Első kísérlete egy agyonsanyargatott öreg paraszt igen drámai ábrázolata, amint két tele vödröt cipel a kútról. Kitűnő illusztráció lett volna Sinka verseihez. Már itt előtűnt alakos képeinek jellemzője, a felfokozott drámaiság, az expresszív erő.

Sokszor beszélt nekem arról, hogy ő egyáltalán nem életrevaló, semmiféle civil foglalkozásra nem alkalmas. Végső elszánásképpen megpróbálja a piktúrát, hátha ebben elér valamit.

Valóban mindent erre az „egy lóra" tett fel. De ezt aztán halálos komolyan vette. Már gyerekfejjel is olyan lendülettel tanulta „a mesterséget", hogy a szakértők nem győzték csodálni. 17 éves korában Nagybányán már a mesterekkel együtt állíthatott ki. Igen sokat olvasott, nemcsak művészettörténelmet, hanem verseket, regényeket, történelmi monográfiákat is. De minden élménye, minden olvasmánya csak a piktúrát gazdagította. Szépen példázza ezt a „hittanvizsga" epizód.

Jellemzésére hadd idézzek néhány gondolatot a festőtárs és barát Duray Tibor búcsúbeszédéből, amit a sírnál mondott el: „...megtetted a legtöbbet, amit művész megtehet. Olyan életművet hagytál magad után, amely méltán őrzi nevedet. Életműved töretlen, megalkuvás mentes. Olyan érzékeny művész legbensőbb világát, küzdelmeit, szenvedéseit, indulatait tárja elénk nagy meggyőző erővel, aki nem hamis pénzzel fizetett, hanem a festészet legnemesebb aranyával."

ISZAAK BABEL

Novellák

Iszaak Babel művei népszerűek a magyar olvasók körében. Legismertebb alkotásának, a szovjet-orosz polgárháború ún. lengyel hadjáratát megelevenítő *Lovashadseregek*nek negyedszázad alatt nyolc kiadása fogyott el nálunk, s rövidesen a könyvesboltokba kerül a minden korábbinál teljesebb kilencedik kiadás is. Ezúttal néhány Magyarországon ismeretlen művét közöljük, amelyek az életmű valamennyi fontos témáját reprezentálják. Az *Odessza* a fiatal író egyik legelső megjelent írása, 1916 végén közölte a pétervári Zsurnal zsurnalov című hetilap: ez Babel egyetlen ismert hitvallása a művészetről. *A becsület mezején* összefoglaló címmel közreadott, négy rövid elbeszélésből álló ciklus 1920-ban jelent meg az odesszai Lavában. Az első három írás témáját az író Gaston Vidal: *Figures et anecdotes de la Grande Guerre* című könyvéből merítette. A forrás azonban ürügy volt csupán, hogy közvetlenül a *Lovashadsereg* megírását megelőzően Babel megpróbálkozzék a háború véres, apokaliptikus élményeinek miniatűrökben történő megjelenítésével: ebben az értelemben a „nagy mű" előhangja. A *Kinézer* az odesszai Szilueti 1923/6–7. számában olvasható; a Babelt pályája kezdetétől elkísérő prostituált-téma egyik – talán legkeményebb – variánsa. A *Vándorcsillagok* filmnovella, egy 1909 és 1911 között keletkezett Solom Alechem regény alapján készült. Írójának, a jiddis irodalom klasszikusának az volt a célja, hogy a szegénységben és vallási elzárkózottságban élő, pogromok sújtotta galíciai zsidó fiataloknak – a szó konkrét és átvitt értelmében is – kiutat mutasson. Az eredetiben „jókais" fordulatokban bővelkedő regény Amerikába, a világra szóló karrier felé viszi hőseit; Babel forgatókönyvében a külföld az abszolút, végzetes tévút lesz majd. A filmnovella a 30 dnyej című folyóirat 1926/1. számában jelent meg, a korábban ismeretlen író országos sikerének napjaiban.

Gereben Ágnes

Odessza

Odessza szörnyűséges város, ezt mindenki tudja. „Nagy különbség" helyett ott azt mondják, hogy „kettő különböző különbség", meg még azt is, hogy „ideodáz". Mégis, az Orosz Birodalomnak erről a fontos és elmondhatatlanul varázslatos városáról, legalábbis én úgy hiszem, sok jót el lehet mondani. Képzeljenek csak el egy várost, amelyben derűs, amelyben felhőtlen az élet. A lakosság fele zsidó, a zsidó pedig az a fajta, amely néhány egyszerű dolgot nagyon jól az agyába vésett: Házasodnak, hogy ne éljenek magányosan, szeretnek, hogy örök életűek legyenek, gyűjtögetik a pénzt, hogy házuk legyen, s asszonyaiknak perzsaprém kabátkát ajándékozhassanak, szeretik a gyerekeket, mivelhogy a gyermekszeretet igen jó dolog és fontos is. A kormányzók meg a köriratokban érkező rendeletek igen-igen összezavarják ugyan a szegény odesszai zsidókat, ám eredeti elképzeléseikről nehéz őket lebeszélni – ahhoz túlontúl ősi álláspont ez. Nem is fog sikerülni az „eltérítés", sőt sokan tanulhatnak tőlük: nagyrészt az ő erőfeszítéseik nyomán alakult ki a derű és a felhőtlenség légköre, amely áthatja Odesszát.

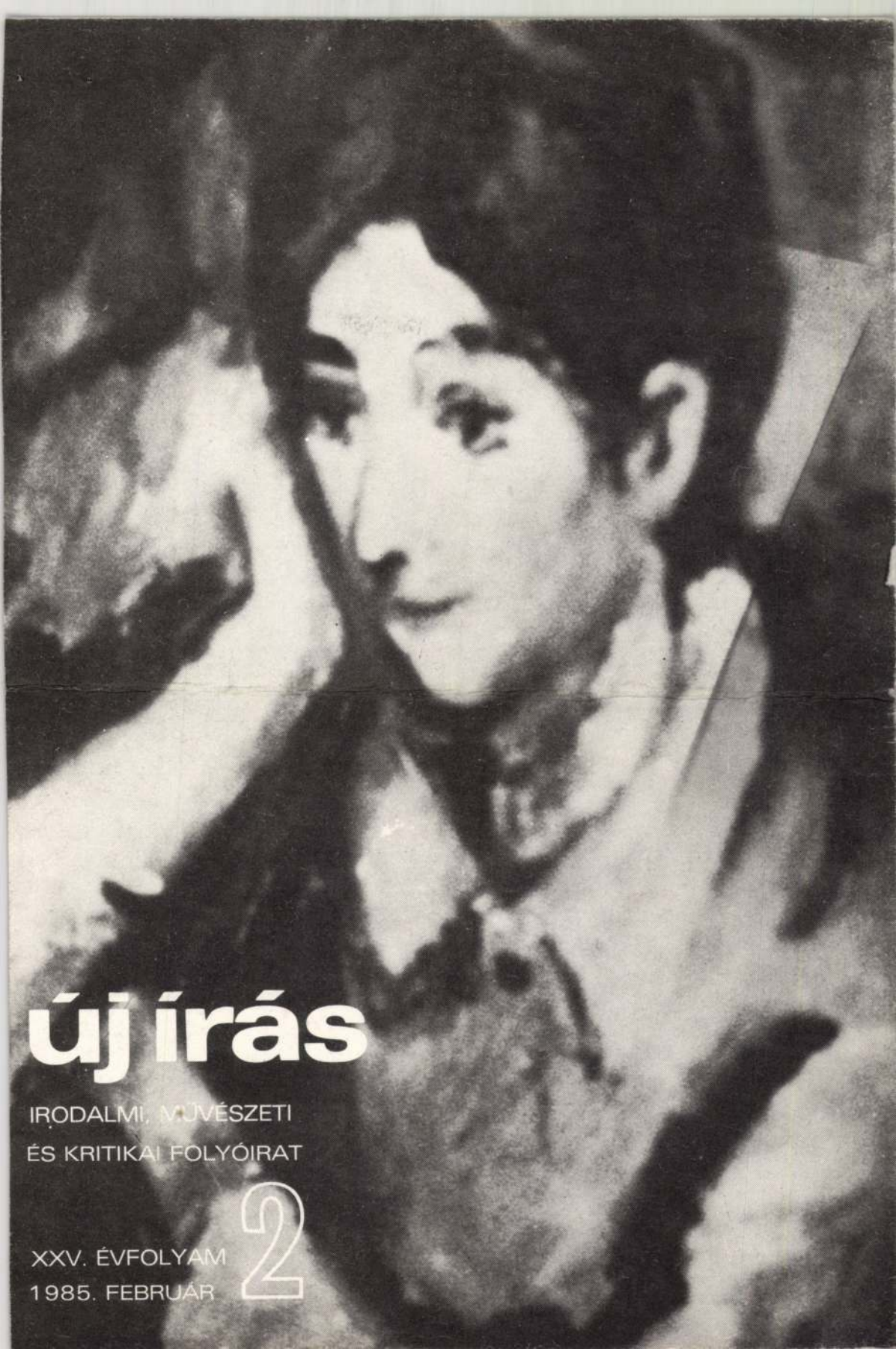

új írás

IRODALMI, MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

XXV. ÉVFOLYAM
1985. FEBRUÁR

2

új írás

Ára: 17,– Ft

1975. V. 18. 11.50. Petőfi / / V.

Láttuk, hallottuk

- Ugyancsak Egerben, a Rudnai Teremben mutatják be, május 15-től 29.-ig, Jánossy Ferenc festőművész tárlatát. Hogy a művészetet mennyire lehetetlen dogmákhoz igazitani, arra jó példa Jánossy

Ferénc munkáinak egybevetése, az előbb ismertetett film művészéivel. Jánossy ugyanis ellentétes irányban kutatja a harmóniát, a különös, ellentmondásos emberi tények meglátása, és megláttatása útján. Kevés ilyen poklot járt dudása van, mai képzőművészetünknek. Akármilyen témát keres fel festményein, rajzain, akarva, akaratlan megdöbbent, mert a viruló lét mögött mindig felvillan a haláltánc motivum ,mellyel szembe kell nézni. A jövő ugyanugy hozza felénk a mulandóságot, mint a dolgok rendjét, mindkettőről a müvészet szó elképzelést. Az elmulás jeleit meglátni, talán romantikusnak tünik, de a mai élet teljességéhez, épp ugy hozzátartozik, a müvészet minden ágában teremtett és teremt kiváló müveket. Jánossy Ferenc eleven szinekbe öltözteti, jellező rajzokba süriti, sokszor a játék álarcába rejti őszinte egyéni élményeit. Válasz helyett kérdez, benyit a zárva tartott helyekre, a végső kérdések közé, és elgondolkoztat az emberről, önmagunkról.

Frank János: Gyóra Gárt műtermek
Bp. Magvető 1975

JÁNOSSY FERENC

(Nevét mintha jobban ismernék, mint a műveit. Emlékezetes volt indulása a felszabadulás utáni években. Jánossy Ferencet ma visszavonult festőnek tartják, pedig hallgatása csupán külső tényezők következménye volt. S ha utánaszámolunk, már nem is hallgat a művész: az utóbbi öt évben négy önálló kiállítása volt, a tárlatokon is szerepel. Szívesen látná a közönség Jánossy gyűjteményes kiállítását frekventáltabb helyiségben is. A közgyűjtemények, magángyűjtők bizonyára szívesen kiegészítenék a kollekciót.)

– Az Európai Iskola tárlatán mutatkoztam be 1948-ban. Nagyobb méretű nonfiguratív, szürrealista képekkel, rézkarcokkal és hidegtű-lapokkal. Örültem, hogy az idősebbeknek, Bálint Endrének és Rozsda Endrének tetszettek a munkáim.

Szerepeltem azonban kiállításon már előbb is. Tizenöt éves koromban. Nagybányán, a Művésztelep tárlatán; emlékszem, Domján József volt az egyik kiállítótársam. Már gyerekkoromban jártam ugyanis a Gallé-féle szabadiskolába. A Főiskolán Szőnyi-növendék voltam, majd Fónyi Géza mozaik-osztályán végeztem. 1949-ben a Fényes Adolf-terem kiállításán alakult meg a „négyesfogat", Nuridsány Zoltánnal, Orosz Gellérttel és Sugár Gyulával közös kiállításunkon. Ezt a tárlatot még négy helyen bemutattuk, sikerrel.

– Jánossyék esetében nem témánktól idegen, ha a családodról kérdezlek. Ez kultúrtörténet.

– István bátyám költő, György bátyám építész. Úgy nőttünk föl, hogy mindhárman foglalkoztunk egymás stúdiumával. Kölcsönhatás volt közöttünk. Pista Jungot, Freudot olvasott, Gyuri – Michelangelo és Rubens modorában – a Bibliát illusztrálta, én meg bala-

toni, gyenesdiási – ott nyaralunk mindmáig – emlékeimet rajzoltam. (Megjegyzem, idén is hoztam haza egy akvarell-sorozatot Gyenesdiásról.)

– Svájc?

– Hét és fél évig éltem ott. Még egyszer elvégeztem az akadémiát a rajztanári szakon. Cserébe ösztöndíjat és kiállítási lehetőséget kaptam. Egy nagyon jó, nyugodt periódus festményeiből rendeztem Baselban, a Gerhart Galériában nagyobb tárlatot. Hálával emlékezem vissza művészettörténet professzoromra, Georg Schmidtre. A magyar diplomámért elengedtek egy félévet. Végül egy évig pedagógiát tanultam, és rajzot tanítottam, heti huszonnégy órában. Nem volt éppen érdektelen, de semmi kedvem sem volt a tanításhoz. Talán honvágyam is erősebb volt, mint másnak. Nemsokára hazajöttem.

– A Svájcban festett képeidnek – nagy része hazakerült, ismerem – stílusa, fölfogása, úgy hiszem, ma is meghatározó erejű a munkásságodban.

– Még az absztrakt képeimen is a mozgalmas, gomolygó formák uralkodtak. Az én absztrakt képeim – két ilyen korszakom is volt – gyökeresen ellentétesek voltak, például Mondriannal. Semmiképpen sem nyugodtak. Ma is, ha másképpen festek is, a mozgalmasságot, a dinamikát szeretem. És a romantikát. Legkedvesebb festőm Chagall meg Csontváry. Persze nem mondom, hogy egy az egyhez követem az öreg Chagallt és a fiatal Csontváryt. Van úgy, hogy belső szorongásaimat festem, van, amikor a környezetemet. Ahol élek. Tárgyam lehet belső ügy, külső is, csak akkor mélyebb. Festem én a látottat, és festem – divatos szóval mondva – az álmot. Nem teljesen, hiszen a képeim nem álmok. Vágyálomnak, vallomásnak nevezném őket inkább. Csak őszintén tudok dolgoz-

ni, csak olyasmit tudok megfesteni, amihez közöm van. Ami szubjektumomat érinti. Szubjektivista festő vagyok.

Sokat akvarellezek, hogy áthidaljam a pillanatnyi üresjáratokat két nagyobb szabású munkám között. Különben is ez a munkamódszerem: előbb a rajz, aztán a metszet, utána a színvázlat. És csak mindezek után a festmény. Ebben ilyen konzervatív vagyok. Az én képeim ilyen lassan készülnek.

– Terveid? Ez nemcsak kérdés, felszólítás is!

– Szeretném, ha lenne műtermem újra. Figurális kompozíciókat szeretnék festeni, sok alakkal, mondhatnám, túlhalmozva. Alig várom, hogy megnyíljék a Budapesti Nagycirkusz. Hogy cirkuszképeket festhessek.

(Az expresszionizmus, realizmus, szürrealizmus egymásnak korántsem ellentmondó meghatározások együttesével helyezhetjük Jánossy Ferenc festészetét – egy nem is olyan szűk – skatulyába. Szimbólumai képtelenek a melléfogásra, hamis csengésre, az áttétel nélküliségre. Jánossy nem fest szépen, nem fest gusztusosan. Előadása darabos, eszébe sem jut, hogy napi ujjgyakorlatainak bravúrjait a kompozíciókon is érvényesítse. Önkéntes hitelrontásnak érezné az ilyen magatartást. Chagall és Csontváry nyilvánvaló „hommage"-a mellett – csak most tudtam meg, hogy Jánossy nagybányai festő is volt – Ferenczy Károly elfelejtett, nemes hagyományainak érintését is kiérzem képeiből.)

(1970)

PÁN MÁRTA

(A Műcsarnokban a külföldi magyarok kiállításán látott szobrait a kritika a – szinte egyöntetűen ebben a fogalmazásban – „tárlat legnagyobb meglepetésének" tartotta. Pán Márta a francia szobrászat élvonalának képviselője. 1950 óta a Salon des Réalités Nouvelles kiállítója. Nagyszámú monumentális plasztikát alkotott az utóbbi évtizedben; megemlítenék néhányat, melyek egy-egy stíluskörét, gondolati szakaszát jellemzik. 1961: Úszó szobor – a művésznő által tervezett medencében – a hollandiai Kröller–Müller Múzeum parkjában. 1961: Lebegő szobor a delfti Műegyetemen. 1965: Négyrészes, mozgatható szobor a párizsi Saint-Antoine Kórház számára – építész: André Wogenscky, Pán Márta férje. 1967: a libanoni Nemzetvédelmi Minisztérium belső udvarának 250 négyzetméteres betonfala. 1967: a grenoble-i Kultúrház előtti betonszobor. Készülő művei közül megemlíteném még a Libanoni Nemzetközi Vásár 43 méter magas „szignál" tornyát – építész: Oscar Niemeyer.)

– Itthoni emlékek?

– A Szépművészeti Múzeum és a Műcsarnok legmélyebb gyermekkori emlékeim közé tartozik. Ötéves voltam, amikor apám először tárlatra vitt; s már akkor elhatároztam, hogy szobrász leszek. Tanulmányaimat szabadiskolákban kezdtem, Gallé Tibornál, Boldogfai Farkas Sándornál és a Bernáth Aurél–Örkényi Strasser István-féle művészképzőben. A Képzőművészeti Főiskolán egy évet végeztem, Pátzay-növendék voltam. 1947-ben mentem Párizsba.

– Párizsban tovább folytatta tanulmányait?

– Iskolán, akadémián nem tanultam tovább. Mindent elölről kezdtem. Organikus formákkal kezdtem, és eljutottam a mozgat-

MDK.

Jánossy Ferenc

Kiállitási hiradás

Nógrád 1966 juli.14.

.K.

Gánossy Ferenc
festő

M.D.L.

Cirkusz" a kiállitásáu
"szereplő mű". (repr)

Élet és Irodalom, 1966. jan. 29. - 6 lap

Jánossy Ferenc

közös tárlaton jelentkezett Balassagyarmaton
a Szántó Kovács János gimnáziumban

Nagy Hirlap 1976/263/13

Jánossy Ferenc

1926-ban Budapesten született Jánossy Ferenc. 1949-ben végzte el a Képzőművészeti Főiskolát Szőnyi István és Hincz Gyula és Fónyi Géza növendékeként.

-----:Nógrád megye képzőművészei.

Művészet, 1976. május - 4.oldal.

Jánossy Ferenc

A Fényes Adolf teremben 1951-ben állított ki először Jánossy Ferenc. 1957-ben Baselben volt tárlata, a művésznek, ennek ere dm ugyanúgy fölvettek Jánossyt a baseli Sparmúvészeti Főcsholára.

-----:Nógrád megye képzőművészei.

Művészet, 1976. május - 4.oldal.

Jánossy Ferenc

Egyéni kiállításai voltak Jánossy-
nak Salgótarjánban, Balassagyar-
maton, Egerben, Nagykanizsán,
és Budapesten.

.....:Nógrád meye képzőművészei.

Művészet, 1976. május - 4. oldal.

Jánossy Ferenc

Jánossy messzi városokat megjárva Gyógyulni jött Nagrádba; Sokáig a balassagyarmati korház vendégbetege volt. Végül is Balassagyarmaton telepedett le, itt dolgozik és gyógyul.

Kovács Gyula: Festől, grafikusok műtermében.

Művészet, 1976. május - 4. oldal.

Jánossy Ferenc

Jánossy festészetének balassagyar-
mati korszakára jellemzők a
sokalakos nagyobb méretű, vizi-
ó márius képek.

Kovács Gyula: Festől, grafikusok műtermében.
Művészet, 1976. május - 4. oldal.

Jánossy Ferenc

Jánossy balassa gyarmati korszakában készültek a „Kártyakirály", „Haláltánc", „Kovácsiskola", „Ravatal". Látomásos képeinek szürrealizmusa egyszerre vaskos népi és költői.

Kovács Gyula: Festők, grafikusok mütermében.

Müvészet, 1976.május - 4.oldal.

Jaroszy Ferenc

Méltatás.

Kovács Gyula: Festők, grafikusok mütermében.

Müvészet, 1976.május - 4.oldal .

Jánossy Ferenc

"Elhagyatva" cimmel a lap hozza a müvész képét
Alakok ruhában és ruha nélkül, valamint egy
női aktot ábrázol.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 26.
XVIII. évf. 43. sz. 2. lap.

Jánossy Ferenc, festő

Salgótarjánban nyílt
meg tárlata. (Nov. 3.)

P.Á.: Tájak és portrék

?

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. nov. 4

Jánosy Ferenc festő

Mürek nem emlitve

Major Ottó: Asszonyok dirsérete

1966 feb. 1. Tükör

Jánossy Ferenc Gestő

Szövegy említi kiállítását a II. ker. i tanácskiállban

1966. feb. 1. Magyar Nemzet

M.D.K

Jariossy Ferenc
grafikus

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1966. május 7 - 6 lap

Jánosi Ferenc

Az oroshási Fegyveres Erők Klubjá-
ban rendezett tárlaton szerepel.

Békésmegyei Népújság, 1966. jún. 24.

Jánossy Ferenc

illusztrációja.

Ipolyság 1966. máj. 22.

Jánossy Ferenc grafikus

Szöveg említi, mint nógrádi származásut.

Műret nem említ.

Korács János:
„Tanulságos lapszorgalás a Műrészeti lexikon második kötetében"

Nógrád, 1966. aug. 10.

M.D.K.

Jánossy Ferenc
festő

„Olasz kivándorlók"

Élet és Irodalom, 1966. aug. 19 - 4 lap

Jánossy Ferenc

Müvét 1966-ban az állami intézmények megvásárolták ezért került 1967 nyarán a Mücsarnokban kiállitásra.

Vigilia 1967. X. 707.l.

M.D.K.

Jánossy Ferne festő

Csendél tek, figurális kompoziciók,

Dózsa

/ Kiállitás/ I. ker. Nőtanács rendezésében II. Moszkva tér 3.

P.G.: Két müvész kiállitása

Magyar Nemzet 1966. febr. 1. 4.1 6

M.D.K.

Jancsó Ferenc
grafikus

„Baseli karnevál"

Élet és Irodalom, 1968. január 20-9 lap

Jacóssy Ferenc
Grafikus

M.D.4

„A bolond"

Élet és Irodalom, 1968. márc. 23-4 lap

1991 JUN 17

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Jánossy Ferenc

ORSZÁG VILÁG
Budapest

1021

Jánossy Ferenc kiállításáról

„Honvágy" (Fotó: Bojár Sándor)

Az első percekben olyan érzésünk támad – amikor belépünk a VI. kerületi Népfront Népköztársaság úti kiállító termébe –, mintha Madame Tussaud londoni panoptikumába – s ott is a Horror-osztályra – látogattunk volna. Jánossy képeinek jó része a borzalmak világát idézi. A különben jó képességű művész ijesztő látomásait örökítette meg („Egy nő rémálma", „Haláltánc", „Boszorkányszombat", „Bábeli karnevál" stb.). Azt kell hinnünk, l'art pour l'art (s nem szó szerinti értelemben) keresi a borzalmat, a viszolyogtatót, a tébolyt. Alakjai skizofréniás őrültek, bűnözők, debilek, erotomániások. S bár egyik-másik ilyen figuráját jellemzően s mesterségbeli tudással mutatja be – különös galériája legnyomasztóbb lázálmainkra emlékeztet. Amellett azt sem hozhatjuk fel festőnk mentségére, hogy az újat keresés jegyében fordult e hálátlan tematikához. Hiszen Hyeronimus Bosch e tárgykörből való, nagy művészi erővel és megjelenítő képességgel megalkotott képeivel már a XV. században döbbenetet keltett. Különben Jánossy Ferenc, értékes portréival (Deák Dénes könyvtáros, Egy orvos arcképe stb.) kétségtelenül bizonyságot tesz – víziósorozatánál jóval inkább – figyelemreméltó tehetségéről.

(b. e.)

JÖ

K

sz

m

NÓGRÁD
1983 MÁR 5

JÁNOSSY Ferenc festő

1021

A karneválok vége

Jánossy Ferenc festészetéről

Jánossy Ferenc rajza

Lelépett a táblárol ismét egy „szabadgyalog". Tavaly még mutatott a *Népszabadság* akkori, január 28-i számában egy kritikát, *Tarr Béla Szabadgyalog* című filmjéről szólt, amelyben ő is oly nagy lelkesedéssel játszott. Többek között ez állt benne: *„Feltűnnek ugyanis olyan amatőr közreműködők, akik istenáldotta tehetségek — például a francia—olasz szakos tanárból betanított munkássá visszalépett epizodistát megjelenítő Vas Imre, vagy a részeges festőbarátot megszemélyesítő Jánossy Ferenc —, s a rendező alkalmat lel arra, hogy oldott és elgondolkoztató perceket szerezzen nekünk..."* A filmben epizodistaként szerepelt. Időnként úgy látszott, mintha az életben is ekként járna-kelne. Pedig ismert festő volt. Annak ellenére, hogy —, amint azt Frank János írta róla 1970-ben — *„nevét mintha jobban ismernék, mint a műveit"*. (*Frank János: Szóra bírt műtermek*, Magvető Kiadó, Budapest, 1975.)

Jánossy Ferenc festőművész 1926-ban született Budapesten. A róla szóló lexikoni sorokat most ki kell egészíteni azzal, hogy elhunyt 1983. február 26-án.

A karneválok vége táján. Még csak stílustörés sincs, hiszen a vele kapcsolatban leggyakrabban használt jelző szerint a karneválok festője volt. Természetesen, ez a jelző sem egészen pontos — festett mást is, baseli karneváljain kívül portréi, linómetszetei, gyenesdiási és balassagyarmati akvarelljei, a bolondok házáról készült rajzai, aktjai stb. szintén közismertek —, mégis jellemző. Hogyan kezdődött? A budapesti képzőművészeti főiskolán végzett 1949-ben. Az *Európai Iskola* kiállításán be 1948-ban mutatkozott a szürrealista képekkel, nonfiguratív, rézkarcokkal, hidegtűlapokkal. Festészetében maradandó hatással volt svájci tartózkodása 1956-tól 1963-ig. Ott is több egyéni tárlatot rendezett, például a *baseli Gerhart Galériában*, amely több művét őrzi, csakúgy mint a *Magyar Nemzeti Galéria*.

— Első karneválképemet, a nagy Karnevált még Svájcban festettem 1962-ben, ez a Nemzeti Galéria tulajdona, s még a Gyermekkarnevált is Baselban festettem 1963-ban — mondotta egyik beszélgetésünkkor. — De itthon is folytatódott ez a sor, több mint egy tucat karnevált festettem. Festészetének európai iskolás és baseli korszaka után termékeny időszakok is voltak munkásságában. S pihentetőül mindig várta *Gyenesdiás*. Firinc — így nevezték barátai — a halászok kedvence volt. Expresszív, szürrealisztikus képeiben, mint például ti, aztán újabb és újabb felvonulások, míg a tizedik napon felbomlik az egész. Macskenét játszanak, a karnevál az utolsó napon az egész városrészt elönti. A felvonulási útvonal a régi városrészben leáll. Minden évben karneváli plakettek jelennek meg. Ezek a negyvenes években Hitler-ellenes témájúak voltak, a németmet militarizmust és fasizmust gúnyolták. De a karneváli plakettek és grafikák tematikai sokszínűsége úgyszólván kimeríthetetlen.

— Befelé élő ember vagyok — mondotta. — A karneválok szabadságot nyújtják fantáziámnak. Bennük azt festem, amit gondolok, asszociációk támadnak, jezni belső világomat, s ez a világ nem mindig szomorú, hanem vidám.

Így ezek a karneválok expresszív erejükkel, szürrealisztikus mozgalmasságukkal tűnnek ki, ugyanakkor meghökkentő realista elemekkel tarkítottak. Rendkívül dinamikus képek, eleven színű maszkok tömkelegével, utcák forgatagával, némi középkori, századi lebegéssel. A felfordult világ szigorú törvényszerűségei világítanak ezekről a vásznakról, a vigalomban is szorongást keltve.

Sokat beszélgettünk erről a művésszel. Az utóbbi években tervezte, hogy egyszer is-mét részt vesz egy karneválon. Ezek február közepe táján kezdődnek Baselban s tíz napig tartanak. A nyitó napokat gyermekkarnevál követ-

Aztán itt vannak a maszkok. Főiskolai tanárok, maszkkészítő mesterek egyaránt készítik őket, egész iparág foglalkozik ezzel. Ha egy karnevál belefárad a dob cipelésébe, leteszi maga mellé a dobot, a maszkot, ott is hagyja. Betér a legközelebbi kocsmába, ott mulat tovább maszk nélkül.

— De vannak, akik elviszik emlékül haza és otthon szobadíszként használják — jegyezte meg a művész. — Jövőre mégsem ezzel, hanem egy újabb maszkkal jönnek ki az utcára.

Jánossy Ferenc, a karnevál egykori résztvevője és festője most letette a maszkot. Jövőre sem veszi föl...

Tóth Elemér

Madách-év a hazai sajtó tükrében

Nógrád Madách Imre és elszigeteltté, neves tudósok, Új Tükör január 16-i számá-
ikszáth Kálmán megyéje. művészek párt-, állami, tár- ban. Mint írja: „A Madách-
rökségüket méltóképpen sadalmi szervek és szervezе- irodalom egyetért abban,
bolni nemes feladat és fo- tek tevékenykednek e ha- hogy Az ember tragédiájának
amatos kötelesség. Ebben gyomány még elevenebbé té- szerzője 1823. január 21-én
évben ünnepeljük Madách tele érdekében. Az emlékbi- született a Nógrád megyei —
nre születésének 160., s az zottság így országossá vált, s ma Csehszlovákiához tartozó
mber tragédiája bemutatá- ennek jegyében munkálko- — Alsósztregován. Hogy azon-
nak századik évfordulóját. dik. ban mikor halt meg, arról
kettős évforduló méltó Ugyancsak figyelmet ér- három eltérő adatot közölnek
egünneplésére tavaly létre- demlő az a sokoldalú érdek- a könyvek: 1864. október 2-
ozták a Madách Imre-em- lődés, amely a hazai sajtó, a át, 4-ét és 5-ét jelölik meg
kbizottságot azzal a céllal, rádió, a televízió, az országos halála napjául". Pásztor Emil
ogy idén minél teljesebben, lapok, illetve más megyei na- közli a helyes dátumot: ok-
inél szélesebb körben vál- pilapok rendszeres híradásai tóber 5. Utána arról ír, hogy
on ismertté a költő irodal- következtében szerte az or- sajnos, a Magyar Életrajzi
i és szellemi öröksége, egész szágban megnyilvánul Madách Lexikon (1969.) is több hibá-
mberi és művészi magatar- Imre életműve iránt. A Ma- val közli Madách életrajzát, s
sa, árnyaltabbá rajzolódjon dách-évvel kapcsolatos hír- ezekre szintén felhívja a fi-
róla élő kép. Mindez ter- adások, beszámolók, az ese- gyelmet. S tanulságként meg-
mészetesen nem csupán me- ménysorozat értékelései olyan jegyzi: „Javítsuk tehát ki
yei feladat. Örvendetes, nagy számúak már eddig is, a lexikoncikkek téves adata-
ogy e nemes ügy nem is vált hogy összefoglalásukra e it, és nagyjaink jobb megis-
helyen nincs mód, de nem is merése végett inkább az ere-
szükséges. A rádió különböző detibb és részletesebb életraj-
műsorai, a Jó reggelt!, a Déli zi könyveket vegyük kézbe!"
krónika, Esti magazin stb., a Ugyancsak az Új Tükörben,
televízió híradója már az még a múlt évi december 12-
emlékév első hónapjaiban so- i számban olvashattuk Bara-
kat tett az ország figyelmé- bás Tamás Lelket keresek cí-
nek felkeltéséért. Többi kö- mű interjúját, amelyet Inke
zött valamennyi eddig lezaj- Lászlóval készített akkor még
lott fontosabb ünnepi ese- csak tervezett — azóta már
ményről, ünnepségről, tudo- előadott — Madách-műsora
mányos és művészeti program- kapcsán. Ebben a neves szín-
ról beszámoltak. Az érdeklő- művész érdekes és tanulságos
dők értesülhettek a salgótar- dolgokat mond el az önálló
jáni országos tudományos ta- estjére való felkészülésről,
nácskozáson elhangzottakról, művészi felfogásáról, mű-
a Madách-illusztrációs kiál- helytitkairól.
lításokról, az irodalmi emlék- Az Ország-Világ gazdag ké-
helyeket bemutató sorozatban pes anyagban mutatja be a
a csesztvei Madách-házról, az Madách-év eseményeit. Töb-
idei Madách-plakettesek te- bek között képet közöl a sal-
vékenységéről, és így tovább. gótarjáni kiállításról is.
Hasonlóan gazdag és sok- Mint már szó volt róla, va-
színű az országos lapok ez lamennyi megyei napilap közül
irányú publikációs tevékeny- ismertetést a Madách-évről
sége is. A Népszabadság, a Köztük több képes tudósítás,
Magyar Hírlap, a Magyar s néhány értékelő is megjelent
Nemzet, a Népszava, az Esti már, utóbbiak az országos
Hírlap, a Hétfői Hírek, a konferenciáról.
Szabad Föld folyamatosan kö- A Madách-emlékbizottság
zöl információkat a Madách- budapesti sajtótájékoztatóján
évről, élénkítve az ország la- hangsúlyt kapott a már em-
kosságának figyelmét. lített gondolat: 1983. ünnepi
Az informatív értékű köz- eseményeivel az a célunk,
leményeken túl a költő élété- hogy megismertessük lakos-
vel és munkásságával össze- ságunk minél szélesebb kö-
függő elemző cikkek, értéke- reiben Madách Imre eszmei,
lések is napvilágot látnak. politikai, irodalmi örökségét.
Érdekes például Pásztor Emil Ebből a szempontból szintén
Mikor és hogyan halt meg elismerést érdemel a hazai
Madách Imre? című cikke az sajtó figyelme.

T. E.

Egy „műszak" az iskolában

Az idei tanévben már nem kellett délután a hátukra venniük az iskolatáskát az endrefalvai gyermekeknek. Két tanteremmel bővítették az iskolát, s ezzel délelőtt minden kisiskolást fogadhatnak a pedagógusok. Egy tantermet építettek, egy másikat pedig belső átrendezéssel nyertek. Megoldódott a napközisek étkeztetése is, az ÁFÉSZ-kisvendéglőben gyorsan és megfelelő étellel szolgálják ki a nebulókat.

Az óvodában viszont több hely, mint a gyermek. Ötven apróság számára biztosítanak egész napos ellátást, de csupán 48 a beiratott kisfiúk és kislányok száma.

...k tizenkettő"

...zet, majd a hivatal fog les- hiányzik? Mekkora családi-ne-

...féle stressznek és veszélynek ide számítva az ilyen „tenyésztők" és madárvédők monológjait is —, de legalább nem fejthetne ki propagandát a befogások, természetellenes tartások és divatok mellett.

*

BUDAPEST ART EXPO – VÍZIVÁROSI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT

EURÓPAI ISKOLA

FESTMÉNYEK, RÉZKARCOK

JÁNOSSY FERENC

HAGYATÉKÁBÓL

MEGNYITÓ:

1995. NOVEMBER 3-ÁN, 18 ÓRAKOR

MEGNYITJA: **JÁNOSSY GYÖRGY** építész

1027 BUDAPEST, KAPÁS U. 55. TEL.: (36-1) 201-6925

A KIÁLLÍTÁS 1995. NOVEMBER 24-IG TEKINTHETŐ MEG

KEDDTŐL–PÉNTEKIG 13–18 ÓRA,

SZOMBATON 10–17 ÓRA KÖZÖTT

Támogatók:

Nemzeti Kulturális Alap, Ludwig Alapítvány, Soros Alapítvány

V

VÍZIVÁROSI V GALÉRIA

EIRINE

	105. Táj	200
	106. Akt	800
Sík József	107. Akvarell	
	108. Csendélet	
	109. Templom	
	110. Táj	
	111. Akvarell	
	112. Akvarell	
Schéner Mihály	113. Napraforgók	
	114. Szárazság	
Sulymoss S. Rózsa	115. Fák	300
	116. Domb	300
	117. Köd	300
	118. Szántás	250
	119. Borjú	100
Szávai Edit	120. Fej	
	121. Fej	
Szecskó András	122. Akvarell	200
Szinnyei Ildikó	123. Malom	200
	124. Kislány	
	125. Borús idő	200
	126. Kroki	100
	127. Kroki	100
Tódor László	128. Nő	100
	129. Birsalmák	800
	130. Csendélet	250
Tallián Mária	131. Hal	
Varga Magda	132. Házak	
	133. Házak	
Velez Imola	134. Ülő nő	200
	135. Erdei ház	200
Zsille Győző	136. Tempera	
	137. Tempera	
	138. Önarckép	

F K: Ridovics László Főiskola nyomása

Jávossy Ferenc
Ujházi Erika

TÁRGYMUTATÓ

Kirschler Lajos fametszete

Az
Országos Magyar
Képzőművészeti Főiskola
Ifjúsági Körének

Karácsonyi
Kiállításához
1946

98

Antal Julia	1. Öregember	300
Auguszt Józsa	2. Bábuk	100
	3. Egyedül	800
	4. Domboldal	300
Ásvány György	5. Délután	250
	6. Domb	300
	7. Alkonyat	600
Balogh András	8. Anyámmal	
Bence Lilla	9. Pihenő	
Bér Rudolf	10. Szék	100
	11. Fej	800
Brusch Péter	12. Virág	500
	13. Utca	500
Cseh István	14. Fej	
	15. Néma	
Dávid Lajos	16. Táj	100
	17. Táj	100
Fiedler Ferenc	18. Cigányok	200
	19. Lány	200
	20. Akt	200
Farkas Károly	21. Falu	
Farkas Pál	22. Kompozició	Mgt
Freund Vera	23. Torony	
	24. Tájkép	
	25. Táj	
	26. Táj	
Gróh János	27. Este	
	28. Táj	
	29. Rajz	
	30. Táj	
Gyirászi Mihály	31. Pihenők	
	32. Hajnal	
Hajdu V. István	33. Táj	
	34. Kert	
	35. Ősz	

Hargittai Pál	36. Bohóc	150
	37. Néni	120
	38. Vajúdó	200
	39. Fogoly	150
	40. Alkonyat	250
	41. A Bohóc	Mgt
	42. Két fa	250
H. Nagy Katalin	43. Fekvő nő	
	44. Gyár	
	45. Arckép	
Hegyi György	46. Csillék	150
Jánossy Ferenc	47. Este	100
	48. Fa	100
	49. Önarckép	300
	50. Feleségem	200
Juhász Erika	51. Kenese	200
Kapitz Margit	52. Tópart	200
Kálmánffy János	53. Táj	
Károlyi Ernő	54. Házak	50
Kiss László Pál	55. Táj	250
	56. Korsó	800
	57. Festőnő	600
	58. Interieur	1000
Kirschler Lajos	59. Kocsma	80
	60. Vitázók	100
	61. Kompozició	200
	62. Komédiások	150
	63. Békét!	100
	64. Riadó	80
	65. Pihenő	Mgt
Koós Iván	66. Arckép	
Kovács Sándor	67. Önarckép	100
	68 Rajz	100
	69. Rajz	100

Lazetzky Stella	70. Tanulmány	250
Márkus József	71. Családom	1000
Mohácsi Ferenc	72. Lovak	150
Miskolczy László	73. Ülő nő	150
	74. Fej	150
	75. Fiú	150
	76. Hazafelé	150
	77. Zsákolás	150
	78. Önarckép	100
	79. Anyám	Mgt.
Mersits Piroska	80. Műterem	100
	81. Modell	100
Máthé József	82. Akt	150
Móritz Sándor	83. Heverő	300
	84. Boglyák	300
	85. Zsuzsi	300
	86. Anyám	Mgt.
	87. Anyám	Mgt.
Nagy Gyula	88. Táj	800
Orosz Gellért	89. Utca	
	90. Délután	100
	91. Koldusok	300
	92. Cirkusz	300
Ördög László	93. Napozás	4000
Oesterreicher Lili	94. Rajz	80
	95. Akt	80
Papp Oszkár	96. Oedipus	100
	97. Csomagvivők	150
	98. Nyomorék	100
Pusztai Erzsébet	99. Idióta	800
	100. Táj	200
	101. Házak	200
Rácz László	102. Táj	2000
Ridovics László	103. Táj	200
	104. Balaton	200

KIÁLLÍTOTT MŰVEK:

1. Herendi Gyula	Kép	Olaj
2. Boór Vera	Görcsös fa	Tusrajz
3. Farkas Pál	Kép	Tempera
4. Pálffy György	Ülő nő	Rajz
5. Farkas Károly	Geba	Szobor — Fa
6. Boór Vera	Fej	Olaj
7. Farkas Károly	Kentaur	Gipsz
8. Pálffy György	Tollrajz	Tus
9. Jánossy Ferenc	Férfi fej	Olaj
10. Boór Vera	Vadgesztenyék	Tempera
11. Bíró Iván	Figura	Gipsz
12. Auguszt Józsa	Zsonglőr	Tus
13. Auguszt Józsa	Figura	Tus
14. Nuridsány Zoltán	Fej	Tempera
15. Nuridsány Zoltán	Kép	Színezett rajz
16. Jánossy Ferenc	Hal	Olaj
17. Stark Anna	Fekete alak vörösben	Olaj
18. Jánossy Ferenc	Hideg Vészjel	Olaj
19. Nuridsány Zoltán	Zöld kép	Olaj
20. Herendi Gyula	Akt	Tus
21. Hegyi György	Fej	Olaj
22. Pálffy György	Vonal	Ceruza
23. Hegyi György	Tus	Tus
24. Farkas Károly	Kompozíció	Drot
25. Stark Anna	Alak	Tus
26. Jánossy Ferenc	Rohanás a havon	Olaj
27. Nuridsány Zoltán	Harmonikus kompozíció	Rajz
28. Stark Anna	Alak	Akvarell
29. Bíró Iván	Ülő akt	Gipsz
30. Jánossy Ferenc	Sárkány	Olaj
31. Auguszt Józsa	Figura	Akvarell
32. Herendi Gyula	Rajz	Tus
33. Megyeri Barnabás	Sziver fej	Terakotta
34. Máthé József	Csendélet	Olaj
35. Farkas Pál	Tengeri világ	Tus
36. Wágner Ferdinánd	Figura	Drot
37. Jánossy Ferenc	Eltiport madár	Olaj
38. Auguszt Józsa	Szentendrei fa	Tusi
39. Boór Vera	Táncosnő	Tus
40. Farkas Pál	Rajz	Tus
41. Farkas Károly	Figura	Gipsz
42. Farkas Pál	Kép	Akvarell
43. Hegyi György	Monotipiák	
44. Farkas Pál	Kép	Akvarell
45. Bíró Iván	Alak	Gipsz
46. Nuridsány Zoltán	Kompozíció	Tempera

Felelős kiadó: Kiss Pál. 4215.48. — Független-nyomda, Budapest. Felelős: Lengyel Lajos igazgató.

EURÓPAI ISKOLA
XXX. KIÁLLÍTÁSA

„FIATALOK"

Auguszt Józsa, Bíró Iván, Boór Vera, Farkas Károly, Farkas Pál, Herendi Gyula, Hegyi György, Jánossy Ferenc, Máthé József, Megyeri Barnabás, Nuridsány Zoltán, Pálffy György, Stark Anna, Wagner Ferdinánd

1948 január 25—február 8-ig, naponta 11—2-ig

Rendezte és megnyitja Kiss Pál
1948 január 25-én, vasárnap déli 1 órakor

1948 február 8-án, vasárnap déli 12 órakor
a kiállítás megbeszélése, vitavezető Pán Imre

Üllői-út 11—13.

1848—1948

Az „Európai Iskola" az 1848-as szabadságharc századik évfordulójának megünneplését „fiatalok" műveinek kiállításával kezdi. — Magyarországon ma fiatalnak lenni öröm és lelkesültség. A nemzet a szabadság hazáját építi. Kik mások vágyakozhatnának izzóbban a szabadság után, mint éppen a fiatalok. — Mikor az „Európai Iskola" ezt a kiállítást megrendezi, azt akarja megmutatni a fiataloknak, hogy érdemes dolgozni, érdemes szabadon kísérletezni, érdemes keresni a jobbat, érdemes vágyakozni és törekedni a tökéletesebb felé, érdemes mindent elkövetni a tisztánlátás, a tisztánérzés, a tisztángondolkodás lehetősége érdekében. Meg akarja mutatni az „Európai Iskola", hogy az épülő szabad hazában a kísérletezés, a kutató-keresés eredményeinek megmutatására van hely. A kísérletezést és kutatást ma már nem kell titokban, félve, elnyomva, a lekicsinylés légkörében végezni. A tiszta szellemi törekvések elengedhetetlen részei a nemzetet építő munkának. A szellemi munka szabadsága termeli az új szellemi eredményeket, az új meglátásokat, az új átérzéseket, az új gondolatokat. Az új eredmények nyilt megvitatása pedig olyan, mint a vetésre a dús tavaszi eső: termékenyítő, duzzasztó, termést előkészítő. A szabadság jelenlététől meghatódva keresgéltek és válogattak a bíráló bizottság tagjai a kiállítandó művek között. Minden vonal, minden színárnyalat, a szobrok hajló síkjai megérintették a bírálókat: a szabad magyar jövő művészeinek műveit kellett elbírálniok. — Átjárja és áthatja a választást a felelősség. Érzékeny, induló művész-életek rajzanak a döntés körül. Minden helyes mozdulat a jövő szabadságának egy-egy tartó oszlopát erősíti, minden tévedés gyöngíti. Mindenkinek tudnia kell, hogy érzelmek nélkül nincsen ember és nincsen művészet, művészet nélkül nincsen szellemi élet, szellemi élet nélkül nincsen nemzet. Féltő gonddal kell mindenkinek óvnia a művészet letéteményeseit, a művészeket és a műveket.

Úgy volna jó, ha mindenki, aki a „Fiatalok" műveit megnézi, a szabadság és a művészet szeretetével eltelve lépne a művek elé.

Kiss Pál

AUGUSZT JÓZSA (szül. 1926)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

BÍRÓ IVÁN (szül. 1925)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

BOÓR VERA (szül. 1926)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

HEGYI GYÖRGY (szül. 1924)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

JÁNOSSY FERENC (szül. 1926)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

MÁTHÉ JÓZSEF (szül. 1921)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

NURIDSÁNY ZOLTÁN (szül. 1925)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke

STARK ANNA (szül. 1926)
a Képzőművészeti Főiskola növendéke.

FARKAS KÁROLY (szül. 1926)
az Iparművészeti Főiskola növendéke

FARKAS PÁL (szül. 1929)
középiskolai tanuló.

HERENDI GYULA (szül. 1926)
textilgyári munkás.

MEGYERI BARNABÁS (szül. 1920)
szobrász.

PÁLFFY GYÖRGY (szül. 1930)
kifutó.

WAGNER FERDINÁND (szül. 1922)
szobrász.

JÁNOSSY FERENC festő, grafikus
, 1926

Kmetty János és Szőnyi István növendékeként végzett 1950-ben a Főiskola festőszakán. Az ötvenes évek végén nagyobb tanulmányutat tett Olasz- és Franciaországban, majd néhány esztendeig Svájcban dolgozott. 1964-ben kapcsolódott be ismét a hazai művészi életbe s szerepel a csoportos rendezvényeken. Egyéni tárlatai voltak az utóbbi években Salgótarjánban, Balassagyarmaton, Egerben, Nagykanizsán és Budapesten. - Főként linómetszetei és akvarellképei közismertek, kedvenc témája a vizpartok, nádasok világa, az itteni természeti és életjelenségek.

Művészéletrajzok 1975

JÁNOSSY FERENC
festőművész

1926. szeptember 13-án született Budapesten. Apja gimnáziumi tanár, édesanyja divattervező. Nagyapja híres besztercebányai építész, nagybátyja szintén neves építész Sanghajban. Bátyja, Jánosy István költő, műfordító, esszéíró, György testvére pedig Kossuth-díjas építészmérnök, az Iparművészeti Főiskola tanára.

1945-50-ig a Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István, Kmetty János és Fónyi Géza tanítványa. Már főiskolás korában részt vesz az Európai Iskola kiállításain.

1951-ben Nuridsány Zoltánnal, Orosz Gellérttel és Sugár Gyulával együtt megalakítják a *Négyesfogatot*, közös kiállításokon mutatkoznak be, nagy szakmai elismeréseket aratva.

1956 novemberében művészettörténész feleségével együtt elhagyja az országot. Egy esztendőt Olaszországban tölt, majd Svájcban telepszik le. 1957-1963-ig Baselben él. 1963 júliusában visszatér Magyarországra. A hazai képzőművészeti életbe nehezen illeszkedik be.

1964-től, egészségi állapota miatt Balassagyarmaton gyógykezelik. Ott is telepszik le. Sokat dolgozik, rendszeresen részt vesz a Salgótarjáni Tavaszi Tárlaton. Egészségi állapota azonban fokozatosan romlik.

1983 február 26-án, Balassagyarmaton halt meg. 56 éves volt.

JÁNOSSY FERENC
1926 – 1983

OZIRISZ

A művészeti értékek megőrzésére és bemutatására 1992-ben létrehozott OZIRISZ ALAPÍTVÁNY a XX. századi magyar képzőművészet jeles alkotóinak életművét szeretné új életre kelteni. Különösen azokét, akiket az elmúlt évtizedekben művészeten kívüli okok miatt méltatlanul háttérbe szorítottak, agyonhallgattak.
Az elmúlt két esztendőben az alább felsorolt művészekre hívtuk fel a figyelmet műveik kiállítása és a sajtó valamint a tv segítségével:

BUDAY GYÖRGY
FEKETE NAGY BÉLA
ILLÉS ÁRPÁD
KOLLÁR GYÖRGY
KONTRASZTY LÁSZLÓ
KOVÁSZNAI GYÖRGY
LITKEY GYÖRGY
MAGYARÁSZ IMRE
MAROSÁN GYULA
MOHÁCSI FERENC
VAJDA JÚLIA
VASZKÓ ERZSÉBET

Az Alapítvány ezzel a kiállításával is folytatni szeretné eddigi munkáját és bízik a szakma és a művészetszerető közönség támogatásában.

Kecskeméti Kálmán
alapító elnök

REJTETT KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉRTÉKEK

Az OZIRISZ ALAPÍTVÁNY
meghívja Önt és kedves Családját

1994. június 7-én, kedden délután 18 órakor
az ÁRKÁD GALÉRIÁBAN
(Budapest, VII. Rákóczi út 30. volt
Fényes Adolf Terem)

JÁNOSSY FERENC

festőművész kiállítására.

A kiállítást megnyitja:

Jánosy István
író

A kiállítás megtekinthető június 18-ig
mindennap 10-18 óráig.
Hétfőn zárva.

Jánossy Ferenc festő

Áprilisban nyílt meg a Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, melyen művei szerepelnek. „Kati" – „Magoli" c. portréi (említve)

Tóth Elemér: Salgótarjáni Tavaszi Tárlat. Nógrád, 1977. május 3.

Gyarmati Erzsi

Az elmúlt hét végén 44 művén személyével nyílt meg a Rajzok c. kiállítás a Galériában, melyen szerepelnek művei.

(Gyarmati): Rajzok a Galériában.
Déli Hírlap (Miskolc), 1945. máj. 26.

Jánossy Ferenc

Részletes a kiállításon
A katalógusban ld. Bacsó
Pálnál

Felszabadulási kiállítás
Eger 1975.

Jánossy Ferenc

Kovácsműhely (akv. 50×70 cm
Ágnes (olaj) 100×70 cm

Miskolci Téli Tárlat, 1974.

JÁNOSSY

JÁXXXX Ferenc

A művész képei közül a Képcsarnok egyet sem vásárolt.

Kerékgyártó István: festészet, műkereskedelem, mecenatura. MŰVÉSZET, 1979. november - 8.lap.

Jánossy Ferenc MDK

Kiállitott képpn a termelést örökiti meg /hasonló hibákkal mint Papp Gyula, akinél a kemény kék-piros szinezés miatt a müvész szava nem érvényesül/.

Végvári Lajos:Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Festészet VI.

Magyar Nemzet 1950. IX. 3. 7.l.

MDK

Jánossy Ferenc

Végvári Lajos: I. M.Képzm. Kiáll. Magy.Nemzet
1950. szept. 3. 7 l.

Jánossy Ferenc
Bányászfiu, olaj
Reggeli, olaj

II. Magy. képzőmüv. kiáll. Mücs. 1951. nov.
7 l.

MDK

Jánossy Ferenc, festö

Bányászfiu. Olf.

Reggeli. "

Bp.Műcs.-II.Magy. Képzőm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.
Kat.7.1.

Jánossy Ferenc MDK

Bányászfiu, olf.

Reggeli, olf.

Mücsarnok 1951. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jánossy Ferenc

Késő délután (tájkép)

Tavaszi Tárlat
Népszava, 1952. máj. 15.

MDK

Jánossy Ferenc

Pirossapkás lány, of.

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug.

6 l.

MDK

Jánossy Ferenc

Pirossapkás lány, olaj

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug. 6 l.

JÁNOSSY FERENC

Nyári csendélet. Olaj loox7o.
Látogatás a szülői házban. Olaj 12oxloo1

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Jánossy Ferenc MDK

Nyári csendélet, olf.

Látogatás a szülői házban, olf.

Műcsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Jánossy Ferenc, festö

Nyári csendélet. Olaj.
Látogatás a szülöi házban. "

/Mücsarnok?/.- III.Képzömüv.kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat. 8.1.

MDK

Jánossy Ferenc és Göllner Miklós festőm.

Széchenyihegyi állomásépületben 12 m^2 mozaik kerül.

Uj képzőmüv. alkotásokkal...Magy. Nemz. 1953. aug. 11.

dszintes, 3 kapcsolt ablakkal, jobbra

Jánossy Ferenc, festő MDK

Kökönyös.	Olf.
Őszi séta.	"
Sárospataki udvar.	"

Mücs.-IV.M.Képz.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 8.1.

Jánossy Ferenc MDK

Kökönyös, olf.

Őszi séta, olf.

Sárospataki udvar, olf.

Rakodás, olf.

Mücsarnok 1953.IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

mdk

Jánossy Ferenc festőm

Tájképei a IV. M. Képzőművészeti Kiállitáson

Gogolák Lajos: Két Képzőművészeti Kiállitás

Népművelés, 1954. 1 érf. 1 sz 16-18 l

MDK

Jánossy Ferenc

Dutka M: IV. M. Képzm. kiáll. festményei. MN. 1954. jan. lo. 5 l.

Jánossy Ferenc

"és a vidéki Nagy Gyula festményei emelkednek ki -tájképmüfajban- a tehetséges fiatal festők müveinek sorából," -irja Cseh Miklós "A IV, Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás"cimmel a Mücsarnokban rendezett tárlatról szóló kritikájában.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. jan. 16.
V. évf. 2. sz. 1-2. lap.

MDK

Jánossy Ferenc .

Első havazás 1954 olaj Epitésügyi Tan. t.

Képzómüvészetünk tiz éve.Mücsarnok. 1955
Kiallitott müvek jegyzéke. 9.1.

Jánossy Ferenc MDK

Első hazazás, 1954, olf.

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Jánosi Ferenc festőm.

Első havazás, olaj

Czech M.: Az V. m. képz. kiáll. festményei

Nepszava 1955. jan. 6. 83. évf. 5. n. 6. l.

Jánosy Ferenc
Zsennye, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Muz. 1954. jul. 2 l.

Jánossy Ferenc

Müvészi tájképeit igen nagyra értékeli Cifka Péter: „Nyári Tárlat" c. kritikájában.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. juli. 31.
V. évf. 2o. sz. 9. lap.

Jánossy Ferenc, festő, sz.1926.

A Képzm.Főiskolán - 1945-től - Szőnyi és Kmetty tanitványa volt. Mozaikművészetet Fónyi Gézától tanult. Főiskolai éveinek egy része hiábavaló szürrealista próbálkozásokkal telt el. Később, majdnem a Főiskola elvégzése után kellett pótolnia azt, amit a Főiskolán elmulasztott. A m.táj hangulata, jellemzése áll érdeklődése előterében. Gyakran járja az országot, dolgozott többek közt Komlón, Sárospatakon, Csepelen és a Balaton mellett. Három társával együtt csoportos kiállitásokon többször mutatta be ezeknek a tanulmányutaknak eredményeit, gazdag tájképi anyagát. 1953 végén fejezte be Göllner Miklóssal közösen készitett, az uttörők életével foglalkozó mozaikját, a Széchenyi-hegyen.

Uj M.Képzm.IV.1954.

126.l. és kép

JÁNOSSY FERENC

Vihar a Balatonon olaj
Csopaki táj "

Fiatal képzőművészek és zeneművészek
kiáll 1955

G. E. Herrig könyvének címlapja:
Dévény látképe

Magyarországi városképek
Magyar Nemzeti Múzeum
katalógus. Rózsa György

MDK

Jávorszky Ferenc,

Ernst Múz. 1955 jún. - júl.: Fiatal Képző- és Iparmű. kiáll.

Jánossy Ferenc, festő

Fiatal Képző- és Iparművészek kiáll. Ernst Múz. 1955. jun.

Jánossy Ferenc
Vihar a Balatonon, olaj
Csopaki táj, olaj
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955, junius 18 l.

JÁNOSI Ferenc festőm.

NN: Ifju képzőművészek erőpróbája

Művelt Nép, 1955. VI. évf. 13. sz. március 27. 4. l.

JÁNOSSY Ferenc

„Vihar a Balatonon" festmény

Péter J: Fiatal művészek tárlata (Ernst M)

Művelt Nép 1955 II évf junius 19, 25. sz. 1 l.

Jánosy Ferenc MDK

festőművész

Szerepelt az 1955 Nov. 5-26-ig az Eötvös Klubban rendezett képzőművészeti kiállitáson

/A Klubtanács Meghivójából./

JÁNOSSY Ferenc

Péter J.: Klubkiállítások (Előtte ül)

Művelt Nép 1955 VI évf 47 n. nov. 20 2l

Jónossy Ferenc

Képzitette a XIV. Nagy Lajos király úti lakótelep épületeinek mozaikdíszeit (1955).

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

821 l

MDK

Jánossy Ferenc

Szüret.Olajf. 115x105

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok.
1955.Kat. 17.1.

MDK.

Jánossy Ferenc festő

"Szüret" /olaj/

VI.Magyar Képzőmuveszeti Kiállitás
Mücarnok,1955. 17.1.

Jánossy Ferenc MDK

Szuret, olf.

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Jánossy Ferenc

Cifka P: Festészetünk a VI.M.Képtőm.Kiáll. tükrében.
MN. 1956. jan. 7.

JÁNOSSY Ferenc

Szüret, festm.

Erdei S: A élet pillanatai a kiállítéson

Nodalmi Ujság 1956 III ést. 4 a. jan. 28. 2 l.

MDK

Jánossy Ferenc

Wellisch J: Tájképek a VI. M.Képzm. Kiállításon. Ä
Szabad Művészet, 1936. 4.sz. 189 l.

grafika Jánossy Ferenc grafikái

a képzőművészeti Főiskola növendéke

kiállítása.

Szabad Nép 1947. dec. 24. - 4. -

Jánossy Ferenc grafika

a Képzőművészeti Főiskola növendék
kiállítása.

Szabad Nép, 1947. dec. 24. - 4a -

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

JÁNOSSY FERENC

/1926-1983/

FESTŐMŰVÉSZ

HALÁLÁNAK HUSZADIK ÉVFORDULÓJÁN

Jánossy Ferenc: Önarckép

2003

Jánossy Ferenc

A művész Budapesten született 1926. szeptember 13.-án. Már 16 évesen Gallé Tibor művészeti szabadiskoláját látogatta és az iskolával járt Nagybányán. 1945 és 1950 között végezte a Képzőművészeti Főiskolát, ahol Szőnyi István, Kmetty János és Fónyi Géza tanítványa volt. Szerepelt az Európai Iskola 1946-os és 1948-as kiállításán.

Jánossy Ferenc:
Szécsény, 1970-es évek

1951-től Orosz Gellérttel, Nuridsány Zoltánnal és Sugár Gyulával megalakította a Négyesfogat művészcsoportot, amelyhez később több művész - így Bod László, Bornemissza Géza, Megyeri Barna - is csatlakozott. Számos író-, költő-, zenészbaráttal is rendelkezett.

1956-ban feleségével együtt emigrált és egy Genova melletti menekülttáborba került. Hamarosan Bázelbe települt, ahol 1957 és 1963 között élt. Itt svájci rajztanári oklevelet szerzett és rövid ideig tanított is. Nyugati tartózkodása alatt sokat utazott, járt Velencében, Rómában, Párizsban, Madridban. Kiállításai nyíltak Bázelben, Zürichben, Genfben, Freidorfban és Luzernben.

Jánossy Ferenc:
Silver Dollar bár /Genova/, 1957

Egészségi állapota és növekvő honvágya miatt hat év után hazatért Magyarországra. Nehezen viselte az itthoni viszonyokat. Budapesten csak kisebb kiállításokat rendezhetett, a Képesarnok Vállalat viszont eredménnyel forgalmazta képeit - főleg tájképeit - és ez biztosított számára szűkös egzisztenciát.

Jánossy Ferenc:
Galambvarázsló, 1963 k.

1965-től több ízben állt ideggyógyászati kezelés alatt Balassagyarmaton, ahol 1968-ban végleg letelepedett és életének utolsó tizenöt évét töltötte. Még az idegosztályon is folyamatosan alkotott. Ezek a művei megrázó hatású festmények és rajzok. Expresszív stílusban több portrét is festett sorstársairól, orvosairól. Itteni munkáinak szín- és tónusválasztása, gyors ecsetjárása nyugtalan lelkiállapotáról tanúskodnak. Felfedezte magának a nógrádi tájat, készített - balassagyarmati,

Jánossy Ferenc:
Polányi Dezső emlékére,
1970-es évek

szécsényi - városképeket is. Hollókőn szintén dolgozott. A Horváth Endre Galériában 1972-ben, 1974-ben, 1979-ben, valamint halála után 1997-ben volt kiállítása. Rendszeresen szerepelt a salgótarjáni tavaszi fesztiválon. Kiállításai kapcsán többek között a Művészetben, a Palócföldben, a Nógrádban jelentek meg munkásságát méltató írások. Művei megtalálhatók a Magyar Nemzeti Galériában, a bázeli Kunstmuseumban, a miskolci Hermann Ottó Múzeumban, a székesfehérvári Deák Dénes Gyűjteményben, a balassagyarmati Képtárban és a salgótarjáni Nógrádi Történeti Múzeumban. Jelentős műveket létrehozó szürrealista indulása és az ötvenes években épp hogy megtűrt posztimpresszionizmusa után igazi hangját Svájcban találta meg. Mesterien kapcsolja a szimbolikus tartalomhoz az expresszív megfogalmazást. Készített absztrakt műveket is, de munkásságának súlypontja a figurális festészetre esett. Egyes tájaiban a nagybányai hagyományokhoz nyúlt vissza. Szerteágazó munkásságának feldolgozása folyamatban van. Rendkívüli személyiségének, művészlétéből adódó különös megnyilvánulásainak emlékét, viharos - tragikusan rövidre szabott - életének epizódjait számos még köztünk élő barátja, ismerőse őrzi. A kiállítás szervezőinek szándéka szerint nemcsak nekik volna lehetőségük az évforduló kapcsán arra, hogy - megtekintve a Jánossy-életműből összeállított válogatást - emlékét felidézhessék, hanem szeretnénk egyúttal művészetének örök értékeire, küzdelmes életútjára a fiatalabb generáció figyelmét is nyomatékkal felhívni.

Matits Ferenc

Jánossy Ferenc:
Kettős portré, 1950

BEVEZETŐ

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek két csoportja munkaversenyt hirdetett azért, hogy e csoportok tagjai tisztázzák önmaguk és a világ előtt a természeti és társadalmi valósághoz fűződő viszonyukat. A feltételek megszabását a jelen helyzetben fölvetődő elvi kérdések irányították, azok az ideológiai szempontok, melyek hazánk nagy történelmi változásával kapcsolatban szükségszerűen előtérbe kerültek, vagyis: helyreállítani a szerves egységet a művészet és közösség között, megszüntetni a kapitalizmus-okozta ellentmondásokat a kultúrális tevékenység és a szociális fejlődés között.

A fordulat évének politikai és gazdasági átalakulásai elodázhatatlanná tették a művészetelméleti problémák tisztázását. Öntudatosan gondolkodó értelmiségiek ma már nem mehetnek el érzéketlenül a társadalmi mozgás által meghatározott jelenségek mellett. Természetes tehát, hogy az ifjúság, a művészjelöltek vállalják a haladás feltételeit és a burzsoá hagyományok fölszámolásába fognak. Ez elsősorban egyfajta céltudatos magatartás kialakulásában jelentkezik. A szocialista szellemű festészet és szobrászat elindulását a munkásság politikai és termelési harca iránt érzett szolidaritás megerősödése jelenti, az az őszinte szövetség, amit a szellem emberei a fizikai dolgozókkal kötnek a forradalom megvalósítására.

A munkaverseny meghirdetése a képzőművészek között, persze, a polgári fanyargókban megütközést kelthet. Hiszen a hamis, idealista esztetizmus ihlettől, látomástól, átszellemültségtől teszi függővé a művészi tényekedés eredményeit. Az aggályoskodók elfelejtik, hogy az elmult évezredekben főként a módszeresen megszerzett mesterségbeli tudás és pihenéstelen munkálkodás vezetett el a legjelentősebb teljesítményekhez. Nem kétséges, hogy a termelékenységet növelő Magyarországon az életszínvonalért munkabrigádokba tömörülő dolgozók és élmunkások szomszédságában a bohémeskedő álművészkedésnek helye nincs, s a kultúrális kibontakozás is csupán a lankadatlan szorgalom és töretlen munkakedv következtében érvényesülhet.

E munkaverseny-kiállítást a főiskolások világnézeti eltökéltsége hozta létre. Bebizonyosodott, hogy felismerték a hivatásuknak megfelelő tennivalókat és helyesen értelmezik kötelezettségeiket. Elhelyezkedésük népi demokráciánkban építőjellegű és példamutató. Tudják jól, hogy félresiklana pályájuk, a társadalmi valóságtól való elzárkózásuk esetén. Magatartásukban figyelemreméltó az a kezdeményezés, mely a munkásság osztályharca idején a művészi képzést és alkotó tevékenységet mozgalmi munkának tekinti. Ebben a vonatkozásban úttörő értékű a tárlat megrendezése.

De éppen ez a kis gyüjtemény sürgeti ki az elvi-eszmei vitákban a következő tétel leszögezését. Nem lehetséges szocialista művészet stílusbeli egyszerűsödés nélkül. Kiderült, hogy a forradalmi meggyőződés, a világnézeti elszántság, a Marxista-Leninista párthűség nem elég a realizmust illetően, de megfelelő formanyelvet is kell teremteni az eszmék kifejezésére. Az imperialista dekadencia fegyvertára alkalmatlannak mutatkozik a szocializmusért folyó küzdelem megvívására. Elképzelhetetlen, hogy akár a legelmélyültebb kommunista öntudat formalizmusok köntösében jelenhessék meg a nép előtt. Fiataljaink művei messzehangzó figyelmeztetésül szolgálnak abban az értelemben, hogy az elmult évtizedek dehumanizált képzőművészetéből alig valami menthető át a szocializmus korszakába. A spekulatív színek, a sematikus ábrázolások, az öncélú vonalritmusok gátat emelnek az emberi tartalmak megfogalmazása elé.

A szándék önmaga még nem hitelesíti a művész haladó szemléletét, a konstruktív meggyőződésnek formát is kell adni. Egy fémöntő feje nem lehet lila pont, a súlyemeléshez való nekigyűrkőzés nem történhet balettszerű mozdulatokkal. A polgári izlés nagyon is kétségbe vonható finomságai és szakszerűségei nem szabad, hogy megakadályozzák az optikai igazságot.

Kiállítók elismerésreméltó fejlődésről tettek tanúbizonyságot, amikor kimentek az üzemekbe működésükhöz motívumért. Jóhiszeműségük és készségük konkrét eredménynek számít. Le kell azonban vetkőzniök az örökségül kapott kettősséget, a szándék es megvalósulás ellentéteit, a tudat és valóság antagonizmusát. Az első lépés után következik a második: az élmények torzítatlan és közvetlen tolmácsolása.

Pogány Ö. Gábor

KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA IFJÚSÁGÁNAK

MUNKAVERSENYKIÁLLÍTÁSA

A SZABADSZERVEZET HELYISÉGÉBEN (ANDRÁSSY-ÚT 69)

1948 OKTÓBER 31-TŐL NOVEMBER 16-IG, D. E. 10-TŐL D. U. 4-IG

I. CSOPORT:

Giron Emmánuel

1. Köszörűs . . . ol. 1000·—

Glück Jenő

2. Cigánygyerek . ol. 600·—

Jánossy Ferenc

3. „Itt élmunkás dolgozik“ . . . . ol. 2000·—
4. Izzó vas . . . ol. 2500·—
5. Munkások a WM-ben ol. 2000·—

Kiss Kovács Gyula

6. Pihenő . . mészkő
7. Lányfej . . mészkő
8. Portre . . bronz *
9. Lepkés nő . relief
10. Kőfej . . . relief

Kiss Sándor

11. Parasztlány . gipsz
12. Munkásfej . . gipsz

Orosz Gellért

13. Bányászok . . olaj
14. Püspöknádasdi táj ol.
15. Komlói táj . rajz
16. Fej . . . . . rajz

Sugár Gyula

17. Bányahegyek . . ol. 1200·—
18. Kaszáló . . . . ol. 1000·—
19. Szilvafák . . . ol. 800·—
20. Dunántúli dombok ol. 800·—

H. Varga István

21. Kakas . . . . akv.
22. Rajzok . . . . .
23. Napraforgó pasztell
24. Rajzok . . . . .
25. Rajz . . . . . .
26. Karcok . . . . .
27. Kapirgáló . . . ol.

*(Torockay Oszwald képmása.)

27/a. Ridovics Ferenc: Kőfaragók, olaj.

II. CSOPORT:

Andorka Sándor

28. Pihenő munkás . ol.
29. Lemezműhelyben ol.

Gera Éva

30. Gőzkalapács . . ol.
31. Acélhengermű . ol.
32. Gőzkalapács . . ol.

Martsa István

33. Fiú . . . . . .

Molnár József

34. Szántás . . . . ol. 800·—
35. Falu . . . . . ol. 600·—
36. Tollrajz . . . . . 100·—
37. Tollrajz . . . . . 100·—
38. Tollrajz . . . . .
39. Tollrajz . . . . .

Papp Oszkár

40. Lemezegyengetők ol.
41. Rajz . . . . . .
42. Rajz . . . . . .

Somogyi Árpád

43. Kapáló . . gipsz

Szabó István

44. Bányászok . relief

Varga Magda

45. Szőnyegterv . . .
46. Rajz . . . . . .

Zsille Győző

47. Nagykalapács . . ol.

Felelős kiadó: Jánossy Ferenc. — Posner Grafikai Műintézet. Felelős vezető: Németh Gy. István.

OLDAL L. ELŐD

71.	Suhanc	pasztell	800.—
	PALKÓ FERENC		
72.	Tükröződés	olajfestm.	1.000.—
	PALLAY SÁNDOR		
73.	Bivaly	olajfestm.	1.500.—
74.	Anya gyermekkel	olajfestm.	1.000.—
75.	Kisleány	rajz	600.—
	PALÓCZ SÁNDOR		
76.	Domboldal	olajfestm.	1.000.—
	PAP GÉZA		
77.	Tájkép	pasztell	1.100.—
	PATAY ÉVA		
78.	Etetés	tempera	600.—
	PERCZ JENŐ JÓZSEF		
79.	Miskolci táj	vízfestm.	800.—
	RADICH ELEMÉR		
80.	Tájkép	tempera	600.—
	H. RASOVSZKY ANNA		
81.	Lovranai kikötő	vízfestm.	500.—
	RIEDLNÉ PAPP HERMIN		
82.	Piros tálca	olajfestm.	600.—
	SÁRKÁNY JOLÁN		
83.	Újpesti rakpart	tempera	800.—
	SIMON BÉLA		
84.	Marokszedők	diófapác	400.—
	SOMOGYI JÓZSEF		
85.	Fésülködő	terrakotta	1.000.—
	STRAUBER ANDRÁS		
86.	Somlay Arhur arcképe	olajfestm.	magántul.
	SCHWANDA MARGIT		
87.	Bali szigeti leányfej	terrakotta	500.—
	SZÁDVÁRI ÉVA		
88.	Vázlat	pitt kréta	100.—
	SZENTESI HIESZ GÉZA		
89.	Vizió	bronz	900.—
90.	Fürdő után	bronz	1.800.—
	SZÉKELY KOMOR ANNA		
91.	Álló női akt	hársfa dombormű	700.—
92.	Fekvő női akt	terrakotta	500.—
	SZŐLLŐSI ENDRE		
93.	Elefántos plakett	terrakotta	1.000.—
94.	Ülő figura	zsirkő	2.000.—
95.	Férfi fej	terrakotta	1.200.—
	SZŐNYI GYULA		
96.	Erdő szélén	vízfesm.	350.—
97.	Várrom	vízfestm.	350.—
	TALLIÁN MÁRIA		
98.	Tájkép	vízfestm.	500.—
	TÓBIS ILONA		
99.	Vihar	krétarajz	600.—
	VADON BENJAMIN		
100.	Karnevál	színes tusrajz	400.—
	VELEZ IMOLA		
101.	Tájkép	vízfestm.	200.—
	VEREBÉLYI RENATA		
102.	Virágok	tempera	1.000.—
	WILHELM LUJZA		
103.	Almás csendélet	vízfestm.	400.—

ALKOTÁS MŰVÉSZHÁZ

V., SZENT ISTVÁN-KÖRÚT 1. I. 1.

XXXVI. KIÁLLITÁS

KATALOGUS

AZ

ALKOTÁS MŰVÉSZHÁZ

ŐSZI TÁRLATA

1947. SZEPTEMBER

A KIÁLLÍTOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE:

ANDRÁS TIBOR
1. A bálház Kőszegen — pasztell — 400.—

ANTAL IRÉN
2. Zebegényi reggel — vízfestm. — 800.—
3. Jánoshegy — pasztell — 800.—

ANTALFFY MÁRIA
4. Éva — gipsz terrakottában — 1.000.—

BALÁZS ISTVÁN
5. Munkásfej — gipsz — 800.—

BECK SCHWARCZ ELZA
6. Hídroncsok — színes rajz — 600.—

BENDÉNÉ K. FRIDERIKA
7. Kilátás Remetekertvárosból — olajfestm. — 1.200.—
8. A Remetehegy — olajfestm. — 1.600.—

BENE GÉZA
9. Tájkép — olajfestm. — 800.—
10. Házsor és fák — olajfestm. — 600.—

BERKY NÁNDOR
11. Ivó nő — terrakotta — 200.—

BÉNYI LÁSZLÓ
12. Csendélet — olajfestm. — 2.000.—

BIAI FÖGLEIN ISTVÁN
13. Virágok — olajfestm. — 2.000.—

BOKOR VILMOS
14. Tél Budán — olajfestm. — 2.000.—

BORBEREKI KOVÁCS ZOLTÁN
15. Rajz I. — tus — 500.—
16. Rajz, II. — tus — 500.—

BORICS PÁL
17. Bányászok — ruszkicai márvány — 1.500.—

BREZNAY JÓZSEF
18. Felhős táj — olajfestm. — 1.500.—

CZIMRA GYULA
19. Tehenek — olajfestm. — 1.000.—

CSATÓ GYÖRGY
20. Csendélet — olajfestm. — 1.000.—
21. Csendélet — vízfestm. — 350.—

CSÁKI-MARONYÁK JÓZSEF
22. Vízpart — olajfestm. — 2.500.—
23. Móló — olajfestm. — 600.—
24. Hangulat — olajfestm. — 1.500.—

CSIKY ANDRÁS
25 Magános ház — vízfestm. magántul.

CSUPOR LÁSZLÓ
26. Erdőben — olajfestm. — 1500.—

DELI B. RÓZSI
27. Asszonyok a kútnál — olajfestm. — 2.000.—

DÉNES IRÉN
28. Fej — diófapác — 700.—
29. Kisleány — vízfestm. — 400.—

DUCSAY BÉLA
30. Párás Duna — olajfestm. — 3.000.—
31. Lilikék — vízfestm. — 800.—

DUDÁS JENŐ
32. Falurészlet — olajfestm. — 1.500.—

DUDÁS MÁTÉ
33. Négy rajz — 300.—

FRANK MAGDA
34. Akt — gipsz — 1.000.—
35. Ülő akt — bronzban — 1.200.—

GAJDOS JÁNOS
36. Legeltetők — olajfestm. — 600.—

GÁBORJÁNI SZABÓ KÁLMÁN
37. Csendélet — vízfestm. — 500.—

GODA EDE
38. Férfifej — gipsz magántul.

GYIRÁSZI MIHÁLY
39. Pihenők — grafika — 150.—

GYÖRFFY K. JÓZSEF
40. Grafikák, I. — fametszet — 600.—
41. Grafikák, II. — fametszet — 600.—

HÁMOR ILONA
42. Tájkép — olajfestm. — 1.200.—
43. Csendélet — pasztell — 1.500.—

HUSZÁR IMRE
44. Kakas — citromfa — 800.—
45. Pelikán — citromfa — 600.—
46. Próféta — szilfa — 1.000.—

JÁNOSSY FERENC
47. Fa és ház — vízfestm. — 500.—
48. Női fej — olajfestm. — 700.—
49. Férfi — olajfestm. — 700.—
50. Fej — olajfestm. — 700.—

KAMARÁS LAJOS
51. Udvar — pasztell — 800.—
52. Csendélet — olajfestm. — 800.—
53. Nyár — tempera — 800.—

KARÁCSON JÓZSEF
54. Visegrád — vízfestm. — 500.—
55. Téli városrészlet — vízfestm. — 300.—

KOMLÓS ISTVÁN
56. Erdei találkozó — vízfestm. — 500.—

KOMLÓS MIKLÓS
57. Udvarban — olajfestm. — 600.—

KÖVESI ALBI
58. Irisz — olajfestm. — 800.—
59. Szepezdi utca — olajfestm. — 800.—
60. Heverő — olajfestm. — 900.—

KÚNVÁRI LILLA
61. Kisleány fej — bronz — 1.500.—

MAGYARÁSZ IMRE
62. Csendélet — olajfestm. — 600.—
63. Fej színes üvegablakkal — olajfestm. — 900.—
64. Tájkép — tempera — 600.—

MAJOR JÓZSEF
65. Duna — vízfestm. — 300.—

MAMUSICH P. MAGDA
66. Csendélet — olajfestm. — 1.500.—
67. Piros út — olajfestm. — 2.000.—

MEGYERI BARNABÁS
68. Leányfej — terrakotta — 2.000.—

METYKÓ GYULA
69. Szegényház — olajfesm. — 1.000.—

MÓRICZ MARGIT
70. Csendélet — olajfestm. — 500.—

SZOBROK JEGYZÉKE:

50.	Garami László	Márvány	Ülő anya
51.	" "	Vörös márvány	Férfi és nő
52.	Illés Gyula	" "	Fej
53.	Kállai Anna	Bronz	Fej
54.	" "	"	Fej
55.	Komor Gyula	"	Leányfej
56.	Kovács Ferenc	gipsz	Fej
57.	" "	kő	Anya
58.	Rozbora Béla	gipsz	Fej
59.	" "	márvány	Fej
60.	Varga Miklós	kő	Kompozició
61.	Vág János	terrakotta	Leányfej
62.	Vig Tamás	bronz	Fiufej
63.	Vig Tamás	gipsz	Leányakt

Diszkai Lenke

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

MEFESZ KÖRÉNEK TÉLI KIÁLLITÁSA 1949. febr.

1.	Ásvány György	aquarell	Tájkép
2.	" "	"	Domboldal
3.	Bárkay Imre	"	Müterem
4.	Bér Rudolf	olaj	Ülő nő
5.	" "	"	Füszerüzlet
6.	" "	pasztell	Szüleim
7.	Bolba Henrik		Kőszeg
8.	Csernus Tibor		Csőhuzók
9.	" "		Rajz
10.	" "		"
11.	Diskai Lenke		Kukoricatörés
12.	" "		Rézkarcok
13.	Giron Emánuel	goblein	
14.	" "	"	
15.	" "	csendélet	
16.	H. Varga István	"	
17.	" "	rézkarc	Konyha
18.	" "	"	
19.	" "	aquarell	Táj
20.	Jánosi Ferenc		"Az 1948-as bányászsztrájk emlékére"
21.	" "		Mozaik-figura I.
22.	" "		" " II.
23.	" "		Mozaik Munkás
24.	Kirschler Lajos		Önarckép
25.	Kovács Sándor		Rajz
26.	" "		Linoleum metszetek
27.	Molnár József	pasztell	Téri
28.	Miskolczi László	rajz	Anyám
29.	Nagy Lajos	rajzok	
30.	Nagy Tibold	aquarell	Tájkép
31.	Nuridsány Zoltán		"Az 1948-as francia bányászsztrájk emlékére
32.	Országh Lili	aquarell	Müterem
33.	Orosz Gellért	olaj	Koxmüvek
34.	Perei Zoltán	fametszet	Fej
35.	" "	rézkarc	Don Quihote
36.	Pál Ferenc	üveg	Kaszás
37.	" "		Ülő figura
38.	" "		Bányász
39.	" "		Terv
40.	Ridovics László		Kőfaragók
41.	Scholz Erik		"Az 1948-as francia bányászsztrájk emlékére"
42.	Sugár Gyula		Faliszőnyeg
43.	" "		Rézkarc
44.	Szinte Gábor		Munkások
45.	" "		Fametszetek
46.	Szinyei Ildiko	olaj	Tájkép
47.	Zsille Győző	"	"Önkritika"
48.	Végvári Lajos	rajz	Falusi táj
49.	" "	"	Utcarészlet

megvette az Iparügyi Minisztérium.

megvette Kádár János belügyminiszter

fordítás

H. Varga István

Búcsúzók

pillanatnyi szerepet, azoknak teljes átéltségét. A még ifúsága zsenge bájaival s gyanútlanságaival tündöklő Királylány, aki nemcsak királyi kastélyból, de minden családból elindulhat az Életnek, ifúságnak azzal a mozdulat-érzelem együttesével. S nem rejtély meglátni az életet tovább hordozó, gyermekétől boldogan büszke anyaságot, a Búcsúzókban a szívbemarkoló szomorúságot, fájdalmat, a Várakozóban az érett asszony - anya - feleség erős hűségű szeretetét, már-már fájó aggodalmát, nem könnyen fegyelmezhető türelmetlenségét.

Keramikus-szobrász tehát a mi Erzsébetünk, aki annyi mindent tud művelni kedvelt agyagjával, annyi életet lehel beléjük, olyan érzelemgazdagságot, derűt, humort és szellemet, hogy szuggesztív erejük egyenrangú, s talán előbb, gyorsabban megszerethető, mint a keményebb anyagokkal birkózó szobrászkollégáké. S mert kisebb méreteik miatt könnyebben mozdíthatók, vihetők, népszerűségüknek ez is egyik gyakorlatias magyarázata.

Gergely Mihály

Várakozó

való vétség bántóan jelzi az ügyetlenséget, tanulatlanságot a laikus szemnek is, s mi joggal akadunk fenn rajtuk. A szobrász alakjain is ott lehet az emberi szellem és lélek minden szenvedélye, motívuma, de visszafogottabban, mértéktartóbban, az igazi mű sugárzásához annyi is elég.

Keramikus-szobrász Illár Erzsébet, aki a könnyen alakítható agyagnak megismerte minden lehetőségét, fortélyát, egészen a megtévesztően szobrászi alkotás bravúrjáig fejlesztve ötleteit, szakmai fogásait, egy- és többalakos műveinek megformázását, fölépítését. Csupán az illusztrációként ideválogatott négy szobrát többször vizsgálgatva fokról fokra véltem tetten érhetőnek ezeket a fogásokat, megoldásokat anélkül, hogy ezekről a mesterüket megfaggattam volna. Nála a ritka életismeret, a végtelenül gazdag embertípusok és egyedek megfigyeléséből merítő lelemény s a játékosság a meghatározó a munka elkezdésekor. Nézzük csak az itteni négynek a címét: Királylány, Boldog babavivő, Búcsúzók, Várakozás. Ha címüket elhagynánk, a néző akkor is megérezné bennük az általuk betöltött

Kardos Nagy Ibolya

Márványpalotámban

Márványkű, márványkű,
Fekete márványkű,
Ihol a kezemben
Ezüstös acéltű.

Ezüstös acéltű,
Fehér a cérnája,
Hószínű cérnával
Szemfedőmet varrni.

Szemfedőmet varrni,
Pillám béborítni,
pillám bétakarva
Koporsóban hálni.

Fekete márványkű
Palotám eleje.
Vérveres márványkű
Lészen a teteje.

Azon magasodik,
Hirdetve a nevem,
A fehér márványkű
Márványkű keresztem.

S írva vagyon rajta:
"Szavát nem hallatja,
Mert fekete márván,
S rajta virág, őszi;
Csak a hóttat őrzi."

1974.

Zagyvaparton

Zavaros a Zagyva vize,
Másé az én babám szíve.
Inkább legyek én remete,
Mint a hűtlennek kedvese.

Aki engem csúfol, nevet,
Összetöri a szívemet.
Fuss el innen, siess Zagyva!
Letört virág, eldobhatja.

1996. március 16.

Mátra alján

Azt mondják, hogy beteg vagyok,
Kedvesem után szaladok.
Szaladjon inkább a Mátra.
Holnap már nem leszek árva.
Úgy csókolgat, úgy ölelget,
Be is takar puha földdel.

1996. március 17.

Ez év áprilisában tragikus váratlansággal elhunyt Tagtársunknak a Művészetbarátok Egyesülete kiadásában *Végrendelet* címen megjelent, második kötetéből válogattuk a fenti verseket.

Jánossy Ferenc

Kecskeméti Kálmán

Firinc újra Pesten

A hatvanas évek közepén gyakorta tűnt fel garabonciás figurája hol a Bajtárs mélyvizében, hol a Kárpátia söröző gyalult asztalainál, hogy azután perceken belül a társaság középpontja legyen. Mindenki Firincnek szólította, s volt, aki nem is tudott többet róla. - Festő - mondta valaki, s hozzátette - méghozzá nagyon jó festő! Másvalaki tudni vélte, hogy a Dolinán él. Ez egy munkaterápiás pszichiátriai intézet volt, ahol főképp alkoholistákat kezeltek. Császár István így emlékezik erről: "Firinc volt az intézet egyetlen olyan ápoltja, aki, ahogy mondták, nem dolgozott. Ezt úgy kell érteni, hogy nem járt sem kapálni, sem gyümölcsöt szedni, szóval nem foglalkozott semmiféle hasznos tevékenységgel, hanem ehelyett képeket festett. Elismerték, hogy joga van ehhez, már csak azért is, mert a neve benne a volt a Művészeti Lexikonban. A négyes épület mögötti roskadozó házsorban adtak neki egy helyiséget, ahol berendezhette a műtermét. Bár a berendezés helytelen kifejezés Firinccel kapcsolatban, ugyanis inkább berendetlenítette a szobácskát. A legrégibb ápoltak közé tartozott. Három éve élt itt, jóformán az intézet megalakulásának napja óta."

Nos, valóban, Firinc neve és rövid életrajza megtalálható a négykötetes Művészeti Lexikonban, azonban hősünk pikareszk életéről abból semmit nem tudhatunk meg. Lássuk hát, kiről is szól ezt a történet. Firinc becsületes családi neve Jánossy Ferenc volt. E néven látta meg a napvilágot 1926. szeptember 13-án Budapesten. Apja gimnáziumi tanár a Fasori Gimnáziumban, édesanyja varrónő. Nagyapja híres besztercebányai építész, Hugyecz György. Kedvenc tevékenysége volt a középkori épületek restaurálása, például ő restaurálta a garamszentbenedeki templomot is, és nagyrészt az ő érdeme, hogy Besztercebányán a középkori házak homlokzatát az eredeti stílusban állították helyre. Nagybátyja szintén neves építész volt Sanghajban. Bátyja, Jánosy István költő, műfordító, esszéíró, György testvére pedig Ybl-díjas építészmérnök, az Iparművészeti Főiskola tanára. Eszter húga orvos.

1945-50-ig a Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István, Kmetty János és Fónyi Géza tanítványa. Már főiskolás korában részt vesz az Európai Iskola kiállításain. 1951-ben Nuridsány Zoltánnal, Orosz Gellérttel és Sugár Gyulával együtt megalakítják a Négyesfogatot, közös kiállításokon mutatkoznak be, nagy szakmai elismeréseket aratva. 1956 novemberében feleségével együtt elhagyja az országot. Egy esztendőt Olaszországban tölt, majd Svájcban telepszik le. 1957-től 1963-ig Baselben él. Előbb fizikai munkás, majd elvégzi a Kunstgewerbe Schulét. Több kiállítása is volt Baselben, Freidorfban, Genfben és Luzernban. 1963 júliusában visszatér Magyarországra. A hazai képzőművészeti életbe nehezen illeszkedik be. 1964-től, egészségi állapota miatt Balassagyarmaton gyógykezelik. Ott is telepszik le. Sokat dolgozik, rendszeresen részt vesz a Salgótarjáni Tavaszi Tárlaton. Egészségi állapota azonban fokozatosan romlik.

1983 február 26-án, Balassagyarmaton halt meg, 56 évesen. Jelentős képzőművészeti életművet hagyott hátra. Munkáit részben a család, illetve a szűkebb baráti kör őrzi, de található képe a Magyar Nemzeti Galériában is és Balassagyarmaton, a Képtárban. Az életmű nagy része azonban szétszóródott, hol itt, hol ott tűnnek fel újabb Jánossy képek.

Az Ozirisz Alapítvány vállalkozott arra, hogy az Árkád Galériában bemutat egy válogatást Jánossy Ferenc főműveiből. Az Árkád Galériát egykor Fényes Adolf Teremnek hívták és a három "T" idején a tűrt művészek kiállítóterme volt. Jó kiállítások voltak itt: Kondor Béla, Farkas János, Karátson Gábor stb. Tehát van hagyománya a helynek.

Magyarország a kallódó életművek hazája. A fővárosban, de főképpen vidéken ruhásszekrényekben, ágyneműtartókban, padlásokon, fészerekben különös értékek porosodnak. Festmények, kéziratok - régen, vagy nem is olyan régen elhunyt és elfeledett művészek alkotásai. Az Ozirisz Alapítvány ezeknek a hagyatékoknak a felkutatására jött létre 1992-ben. Az elmúlt esztendőben mintegy 60 képzőművészeti életmű sorsáról szereztek tudomást. Ezek egy részénél megkezdték a feldolgozást és a bemutatást.

A festő, linómetszet

A kortárs értékelések nem mindig ismerik fel megbízhatóan egy-egy művész jelentőségét. Sokszor tévednek stíluselfogultságtól vezéreltetve, máskor adminisztratív okokból, illetve csoportérdekek szűkkeblűsége miatt rekesztenek ki értékes műveket a közfigyelemből. Az örökösök legtöbbször nem tudnak mit kezdeni a rájuk szakadt hagyatékkal: képekkel, kéziratokkal. Igyekeznek minél előbb áron alul megszabadulni azoktól, vagy a lassú enyészet lesz a művek sorsa. Némelyik életmű beilleszkedve a XX. századi magyar művészet történetébe, alaposan felborítja a máig ismert értékrendet, rangsorolást. Magyarul: ha megírták volna a század magyar művészettörténetét - át kellene írni!

Remélhetőleg a készülő új művészettörténetben Firinc, azaz Jánossy Ferenc is az őt megillető helyet kapja majd. Talán ez a kiállítása felhívja munkáira a figyelmet és akad művészettörténész, aki veszi a fáradtságot és utánajár képeinek. A képeknek, amelyek most a kiállítóterem falairól lekerülve elbúcsúznak egymástól, és a szélrózsa minden irányába szerteszélednek. Firinc pedig ott az égi mezőkön megrökönyödve hümmög: - Ez kellett nektek, Big Mac meg Coca-Cola, bezzeg a Bajtársat bezártátok, a Kárpátia pedig!... Jobb arról nem is beszélni.

Firinc, linómetszet

MUNKÁSOK A W. M.-BEN

Jánosy Ferenc képéről

Micsoda héfaisztoszi alakot sikerült teremtened,
barátom!
Mert képeden a háttal álló munkás félisten ám,
hitemre!
Ahogy azt a fogót ragadja, ahogy teljes testtel
munkájába feszülvén
sarkaiból vetné ki a világot — mily acélból vert
dinamika ez!
Az egész kép egysége, műved hitele, híred,
becsületed áll vagy bukik azon az emberen
ott, az izzó
kohó szomszédságában, a nagykalapácsnál
— a tűzbendőjű barna gép, mint a medve, két
lábra állt előtte,
súlyos mancsával a vállára nehezedik,
dühtől fuldokolva rámorran, felé fú
és most vérvörös nyelvét is kilöki —
de ő,
bár a lég fúriái hólyagosra szívták a testét, amely
olyan már, mint a bíborszínben lebukó
napkorong,
bár mellkasát emelni levegője s torkát nedvesíteni
nyála alig maradt,
bár egy erdő felgyúlna tüzes lehelletétől,
csak áll konokul, áll rendületlenül, mondom,
mint Héfaisztosz maga, úgy áll,
vasnál keményebb kézzel rakoncát rak az
elszabadult elemekre,
amelyek még egy végsőt rivallva, sárkány-
farkukkal felcsapnak a magasság legeslegfelsőbb
lépcsejéig,
azután szárnyszegetten visszahullnak s meg-
juházva
kuporodnak lábához és a gép is
buksi fejével, mint a kezes állat
hízelegni oldalát bökdösi.
Csend van ismét, béke, nyugalom. Ám e
csend méhe már szüli is újra önellentétét:
a legfültépőbb —, titánibb vad robajt!
Csend van ismét. Egy pillanatra itt két erő közt
egyensúly létesült.
Csak villanásnyi — ámde vásznadon
ez egyensúly emléke már örök:
körülötte bármint rohanjanak az egymás sarkát
tipró változások
mindaddig, míg csak fennmarad a mű
korunk leglelkét fogja zengeni!
Te már, pajtás, méltó köszöntőt mondtál ország-
gunk lakodalmán, melyet az ifjú szocializ-
mussal ül:
mosolyog rád a boldog mátkapár és a násznép,
e föld apraja-nagyja, tűz-színeidtől részegen
gyönyörűen tervezi a jövendőt.
S míg bort iszunk e vérbő látomásra
— itt, a dús lakoma asztalánál
torkom magam is szóra köszörülöm!

RÁKOS SÁNDOR

Magyarok

1949. 4. sz.

ARAGON ÉS A SZOCIALISTA KÖLTÉSZET

A magyar átlagolvasó nyilván különleges érdeklődéssel veszi kezébe Aragon válogatott verseinek kötetét*, hogy Majakovszkij, a rendkívüli szovjet költő után a politikai költő nyugati típusára is példát kapjon benne. ».... száz esztendő alatt a világ odáig fejlődött, hogy a költészet immár nem elégszik meg azzal, hogy tagadja a tényeket; segítségükre is jön. Mert az isteni utópia korából átléptünk az eredményes emberi erőfeszítés korába« — írta 1948-ban, Éluard politikai költeményei elé. S ezzel a maga lírájának irányvonalát is jellemezte. Majakovszkij, Éluard, Aragon költészetében nincs többé szakadék álom és tett, tiszta költészet és politika között. A líra belekapcsolódik az időszerű közösségi problémákba, a közösség érzéseinek és erőfeszítéseinek szócsövévé válik, maga is hathatós eszközként járulva hozzá a haladó, szocialista társadalom kiépítéséhez és az új, szocialista ember kialakításához. Ugyanis — ismét Aragon szerint — »minden szó költői, ha az élet szava, mert *a költészet célja a gyakorlati igazság* . . .«

A költészetben, a lírában ez az elvi alapja annak a realizmusnak, amelyet a szépprózával kapcsolatban és képzőművészet vonatkozásokban olyan sokat emlegetünk manapság. A líra még a regénynél is fürgébben és szuggesztívebben tükrözheti azokat az alaptendenciákat, amelyek egy haladó társadalom irányát meghatározzák, a lázadás, bírálat, felismerés, csatlakozás, ellenállás, harc élményein keresztül egészen a szocialista ember és társadalom megteremtésébe vetett, építő optimizmusig. A »szocialista realizmusban« ugyanis benne rejlik a cselekvő emberi magatartás, a társadalmi haladás pozitív szolgálata. Nem elég *látni* és *bemutatni* a valóság átfogó és mélyreható képét; a meglátás, a felismerés szinte erkölcsi kötelezettséget ró az íróra-költőre a *jobb* társadalom, a *helyesebben berendezett* világ, az *igazabb* emberi élet megvalósításának szolgálatát illetően. A szocialista realizmus egyben harcos realizmus is.

Aragon — és éppen ő — remekül mutatja lírájának belső fejlődésében azt az utat, amely a csupán csak bíráló, majd *pártos* költőtől a határozott irányt mutató pártköltőig vezet, és a kötet bevezető tanulmányának írója, Somlyó György szuggesztíven rajzolja meg azt a fejlődést, amellyel Aragon a »magányos, romboló, embertelen« szűrrealista költőből az új realizmus emberének harcos, elvhirdető költőjévé lett. Aragon is átesett — egyéni változatban — azon az átmeneti korszakon, amelyet Majakovszkijnál az úgynevezett *proletkult* korszaka jelez. A 30-as években írt hatalmas forradalmi versei — például a *Vörös Front* — ma már történelmi dokumentummá lettek, de még ma is megborzongatják a nyárspolgárt harsány, éles forradalmiságukkal. Mindenesetre Aragon is gyökeresen szembefordul a hagyományos polgári költészet ihleteivel és érzéssablonjaival, amelyeket Majakovszkij »lírai hülyeségeknek« nevez, s amelyek szerinte »a költő feleségén kívül senkit sem érdekelnek«.

Aragon költői pályája mégis eltér Majakovszkijétól, két történelmi-társadalmi körülmény hatása alatt. Az egyik az, hogy Majakovszkij egy szocializmus felé haladó ország győztes forradalmának költője volt, Aragon, Éluard és a többi nyugati szocialista költő pedig a másutt megvalósult szocialista rend és kultúra harcos képviselői ma még kapitalista alapokon álló országokban, olyanokban, amelyekben még nincsenek meg — vagy csak részlegesen vannak meg — a szocializmus szubjektív és objektív előfeltételei, vagyis a gazdasági, társadalmi és kulturális rend gyökeres átalakulása. Ez a harc és a kényszerű határ-tudat állandó atmoszféráját jelenti számukra, hol szítva, hol korlátozva a kifejezés erejét. A másik jelentős történelmi körülmény Aragonék sajátos helyzete volt a német megszállás idején. A társadalmi lázadás, az *ellenállás* szelleme akkor nagyszerű emberi tartalmat kap lírájukban, amelyben szociális igazság és nemzeti felszabadulás eszméi olyan forró egységben olvadnak össze, mint nálunk az 1848-as időkben. Ez a találkozás, meg maga az elnyomatás történelmi élménye csodás szépségekkel termékenyíti meg Aragon költészetét: a szocialista forradalmiság és a mindenkori francia haladó szellemű költészet legszebb hagyományainak összeforrását tette lehetővé, és valóságos legendává avatta az

*) Aragon válogatott versei. Parnasszus kiadás.

Jánossy Ferenc

— **Új képzőművészeti alkotásokkal** díszítik az úttörővasútállomás épületeit, így a Széchenyihegyi állomásépület előcsarnokában 12 négyzetméteres mozaik kerül. Göllner Miklós és Jánossy Ferenc festőművészek alkotásai. Az úttörő-állomás épületének két oromfalára Majoros János kerámikus, Vigh Tamás szobrász, Sándor István kerámikus és Megyeri Barnabás szobrászművész 5—5 négyzetméter nagyságú plasztikus kerámiaműveit helyezik el. Az Előre-állomás homlokfalára színes porcelánplasztika kerül, Lőrincz István iparművész alkotása. Az új dekorációk az úttörő mozgalmat és a vasút működését ábrázolják.

7/Ty Magyar Nemzet 1953. aug. 11.

Munkaverseny-kiállítás a Képzőművészeti Főiskolán

Érdekes és értékes anyagot kapunk az *Országos Képzőművészeti Főiskola MEFESZ Képzőművész Körének* a Képzőművészek Szabadszervezetében rendezett *munkaverseny kiállításán.* Nyomban megállapíthatjuk, hogy az új művészek nem élnek »üvegházakban« vagy »elefántcsorntornyokban«, hanem *sokat tartózkodnak a dolgozók között és erőt merítenek a nép erejéből.*

A képek témái is többnyire munkafolyamatokat, vagy munkásokat ábrázolnak. Érdemes hosszasabban időzni *Giron Emánuel:* »Köszörűs«-e, *Jánossy Ferenc:* »Munkások a WM-ben« című képe, *Orosz Gellért:* »Bányászok«-ja, *Ridovics Ferenc:* Kőfaragó«ja, *Sugár Gyula:* »Kaszáló«-ja, *Andorka Sándor:* »Pihenő munkás«-a, *Gera Éva:* »Gőzkalapács«-a, *Molnár József:* »Szántás«-a, *Papp Oszkár:* »Lemezegyengetők«-je és *Zsille Gyöző:* »Nagykalapács«-a előtt. Figyelmet érdemelnek azonban *Glück Jenő, Kis Kovács Gyula, Kis Sándor, H. Varga István, Martsa István Somogyi Árpád, Szabó István* és *R. Varga Magda* szobrai és képei is. *A kiállított művek szinte egytől-egyig erős realizmusról, vagy expresszív realizmusról tanuskodnak.*

A Képzőművészeti Főiskola növendékei — e munkaverseny kiállítás tanuságtétele szerint — helyes művészeti irányítást kapnak és helyes úton haladnak. *Legfeljebb arra kell vigyázniok, hogy ne érvényesüljön művészetükben olyan az egyéni meglátásokat visszaszorító tendencia, amely egyhangúvá tenné alkotásaikat.*

Sós Endre

A szakszervezetek napilapja a
NÉPSZAVA

iszternek jelen kelet és ügyszám
Csekkosztályhoz intézett rendeleté-

zeti célok támogatása"cim. Miemlékek
. Bélyegilleték: 22.800 P-után Ø,

ámvevőséget, hogy S c h u l e k J á-
t, I. Horthy Miklós-ut 86.:/, a vi-
lyreállitási munkálataira, elszámolás
onkettőezernyolcszáz /:22.800:/ pen-

Novák

~~Bér Rudolf~~

~~Giron Emánuel~~

Jánossy Ferenc

Kapicz Margit

Molnár József

Kamarás Lajos

Szinnyei Ildikó

Ördögh László

a Képzőmű. Főiskola festő növendékei-ik alábbi cikk dicsérettel emlékezik róluk.

Rabinovszky Máriusz:

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállítása.

Szabad Művészet. 1948.

1. sz. 24. l.

8

al Magyarország 1920 előtti terü-
gy őrzött, magyar és külföldi mes-
tásait értjük, tehát épületeket,
vészeti tárgyakat, (kivéve a nép-
nyomtatott könyveket) -- Szent Ist-
50-ig, a klasszicizmus végéig. Az
glalások alapján látnak majd napvi-

állalók három hónap alatt legalább
ló feldolgozására kötelezik magukat,
táridővel összesen legfeljebb 200
topográfia irodalmi alapvetése így

igzett önzetlen munkáról a topográfia
, addig is mig ez megtörténhetik, a

Jánossy Ferenc

Pestő

a Szinyei-Társaság

XIX. tavaszi szalon-

jainak kiállitásán

meghapta Selinkó

Géza díját

A Műgyűjtő

(Magyar Művészet)

1948. III. l.

A.m. postatakarékpénztártól

BUDAPEST 47 XII 13 16 54 E

16136

HEMLÉKEK
ÓRSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból
Díjátalányozva

tovább ~~Gera Éva~~

Jánossy Ferenc

Orosz Gellért

Zsille Győző

festők

képzőm. főisk hallgatók munkaverseny kiáll. a Szabad szervezetben

vrád

Szabad Művészet

1948. 378. l.

vrád

Sebestyén György: A Képzőmű-vészeti Főiskola ifjuságának munkaverseny kiállításáról u. o. 1948. 390, 391 l.

nt jobbra: Ant. Strassgschwandner,

aghy II., 282. szám.

ALBRECHT (cseh-osztrák festő,
–1849)
egnő
niatűr, pergamen, 9×8 cm.
arco-gyüjteményből.
ich PA, 262. l.

MANN, JOHANN GEORG
stő, 1713—1769)

egyenként 28×42 cm.
laghy II., 240—241. szám. — Gerevich:
jság, 1916., júl. 20., 4. l. — Gerevich
248. l.

ERGER, MICHELANGELO
estő, 1695—1785)
nt Ferenc
52·5×34 cm.

HILIPP (német festő, 1793—1877)
a olvasni tanítja Máriát
laj, 220×150 cm.
ob alul: Monogramm és 1869.
aghy II., 548. szám. — Lepold—Ho-
7. l. — Gerevich PA, 249. l. — Rónay,
: Die Schätze des Christlichen Mu-
in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931.,
- Lepold—Lippay 56. l.

Jánossy Ferenc
Jestő

l.

Szabad Művészet
1948. 268. l.

~~Az eddigiekből is vilá~~
put diszitő márványképek mes
porta speciosa ikonográfiai
megkonc~~ipiálásában~~ fogalmazásában. Itt is,
nál, más személy az ikonogra
vegezője és más, aki ~~azután~~
~~tuk,a képzőművészeti rész al~~
~~mesterek lehettek, esetleg e~~
~~foglalkoztattak Esztergomban~~
jező ~~és~~ "korszerü" ikonograf
iratainak megfogalmazására a
tere,még kevésbé arra, hogy
nyét az irott forrásoktól el
a helyi hagyományok alapján
irat magától értetődően nem
gek között sem található. Sz
vagy a róluk szóló miseszöve
megfogalmazott mondat. Amenny

Jánossy Ferenc, festő.

Magyar Művészet.1948.XV.évf.lll.lap.

A Szinyei Merse Pál Társaság emlékülése

Jároszy Ferenc festő

a képzőművészeti Főiskola
ifjuságának kiállítása.

Szabad Nép 1948 nov. 4.-4.-

Táblakép „Élmunkás a WM-ben"

Jánossy Ferenc

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 9-10 sz. 411-414 o.

Lebestyén Csöson: kiállítási beszámoló Magyar Sfjutági képző művészeti kiállítás.

Jánossy Ferenc festő (nőv.)

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 9-10 sz. 411-414.

Sebestyén Gyöngy: kiállítási beszámoló
Magyar Ifjúsági Képzőművészeti
kiállítás.

Jánossy Ferenc

festő

l.

Szabad Művészet

1949. 4/2. l.

6., Ezen ügyletből felmerülő ös
ségek egyedül vállalkozót terhel

:Z i l a h,1908 évi

A zilahi m.kir.államépitészeti
hivatal részéről:

Németthy József
kir.főmérnök.-

Előttü

1., Hor

2., Hor

tanuk.-

Jánossy Ferenc

a fedőlapon

lévő rajz fentről

Csillag. 1949. sept.

III. évf. 22. sz.

1

főigazgató ur által ismeretett ter-
endszerü elhelyezésével kapcsolatos
lom meg:

sság mellett kiszámitott térszükség-
. és mellékhelyiségeket

m^2, melyhez járuló
m^2 hasznos terület,

Jánossy Ferenc

I. Magy. Képzőmüv. Kiáll.

Magyar Nemzet
1950. VI. é. 205. sz.
Széch. kvt. Végvári Lajos

Kiszemi

Jánossy Ferenc festőművész

Szodalmi Ujság, 1954. jul. 31. 9. old.

Kiszimi

Jánossy Ferenc festőművész

Irodalmi Ujság, 1954. jan. 16. 2. old.

Jánossy Ferenc
Nüridsány Zoltán
Groó Gellért
Sugár Gyula

Pogány Ö. Gy.-ről; J. F., N. Z., Ö. Gy. és S. Gy. kiállítása. SzM. 1953. 295-96. l.

Jánossy Ferenc

gyűjt. kiáll.

lásd

Szabad Művészet

1952. 12. sz. 596. l.

597. l. (Képek)

598. l.

Rónay Mária

Jánossy Ferenc: Nádasszéle /ol.?/

SZABAD MÜVESZET

1952.dec.12.sz. 597.l.

/Cs.M.: Jánossy F.,.... kiállitása/

Jánossy Ferenc

festő

Nül. 1926.

Szabad Művészet

1952. 1. sz. 25. l.

26. l.

(többször)

85.000/1929. szám
VII/a.

A Müemlékek Ors

Folyó évi

jesztésére van szerencsém

gekről szóló 1929: XXIX. t.

tás egy példányát megküld

füzött utasitásba az épül

tositó rendelkezések a Bi

Budapest 1

Jánossy Ferenc

Szabad Művészet

1952. 4 sz. 177. l.

Petrovics Eleka

Élet és művészet

(Budapest) 1937. Athenaeum.

8-r. 218 l.

Eredeti egész vk.

I. 2. p. c.

3.—

M.D.K.

Jánossy Ferenc
festő

1948-ban az Európai Iskola kiállításán szerepelt, 1955-ben tölt művésztársával közös kiállításon szerepel az Erőtvös Klubban.

Bakó Miklós: Jánossy Ferenc
művészet, 1965. junius - 19 lap

M.D.K.

Jánossy Ferenc
festő

1950-ben az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon „Katonák az üveggyárban" c. képét mutatta be. 1952-ben, a Bányászfiú, valamint a Reggeli című képével szerepel.

Babó Miklós: Jánossy Ferenc
Művészet, 1965. június - 19lap

M.D.K

Jánossy Ferenc
festő.

Még főiskolás évei végén festette
Dózsa György-ot megörökítő nagy
mérétű olajképet. – 1951-ben
harom művésztársával tárlott
tárlatot a Feniges Adolf Leremben.

Babó Miklós: Jánossy Ferenc
Művészet, 1965. június – 19 lap

M.D.K

Jánossy Ferenc
festő –

1956 ban külföldre ment, ahol
1958, 1961, 1963-ban kiállításai
voltak. Ky művei: Karnevál
képek, egyik művén Tassót látjuk.
Másikon a „Kacagányos lovas"-t.

Babó Miklós: Jánossy Ferenc
Művészet, 1965. június - 19 lap

Jánosy Ferenc, festő

Az imentelő:

„nem érdektelen ..., ha utalok „
két testvér, Jánosy István és a festő
Jánosy Ferenc sokon vonásaira."

Sinka
~~Sinka~~ Erzsébet: Jánosy István: Kukorica
Istennő 56-58.

KRITIKA, Bp. 1970. September VIII/9.

Jánossy Ferenc festő

A Magyar Képzőművészek Szövetsége Észak-magyarországi Területi Szervezete Nógrád megyei csoportjának tagja a Balassa-gyarmaton élő művész. Katowicében aug.-ban az Északmagyarországi festők tárlatán szerepeltek képei. – Egyéni tárlata már volt a művésznek

T. E.: Vázlat Képzőművészeti életünkről.

Nógrád, 1973. dec. 31.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 SZEP 29.

NÓGRÁD

Jánossy Ferenc

felmelegedés keleten is csökken. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet ma 19-22 fok között.

— A FRANCIA impresszionizmusról, stíluskeverésekről, mesterekről tart előadást ma délután Balassagyarmaton a megyei kórház mozaik termében Jánossy Ferenc festőművész.

szere kiírt tiszteletdíjat Hé-
vízi nyerte.

Jánossy Ferenc

"Dózsa" c. metszetének repr.-ját hozza a lap a cimlapon.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. febr. 28.
XIV. évf. 9. sz. cimlap

Jánossy Ferenc, festő

Tárlata nyílik meg a Hazafias Népfront II. ker. székházában.

— : Hír

10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. jún. 12.

Fónossy Ferenc

Szerepelt az Európai Iskola 1966 októberében rendezett kiállításon mint az utánpótlásnak tekinthető fiatal festők egyike.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968 1H.G.P.

M.D.K.

Jánosy Ferenc

Nuridsány Zoltán és Sugár Gyula, valamint Orosz Gellért müvészek rendeztek közös kiállitást 1949-ben Budapesten,-irja Frank János "Orosz Gellértnél" c. beszámolójában a Müterem c. rovatban.

Élet és irodalom, Bp. 1969. okt. 18.
XIII. évf. 42. sz. 8. lap

MDK.

Jánosi Ferenc

Kiállitásának hiradása

Északmagyarország 1965.dec.17. 4 lap

MDK.

Jánossy Ferenc

Kiállitási hiradás

Szocialista Művészetért 1966 febr.

MDK.

Jánossy Ferenc

Müvei a Völgyessy gyüjteményben

Tisza táj 1966 febr. 168.lap

Jánossy Ferenc

Vadas József: "Parabolák" cimmel ir két kiállitásról. A balassagyarmati Horváth Endre Galériában rendezték meg a tárlatot, ahol a művészen kivül, képei között szerepelnek Hadik Gyula szobrai is.
A kritika Jánossy Ferenc "két világá"-ról elmondja, hogy az egyik: „a magyar impresszionista tájképfestészet hagyományait folytatja, a másik a német expresszionizmus áramlatát épiti tovább"
Legszebb képei: a Bázeli karnevál, a Kis karnevál, a Haláltánc.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. febr. 19.
XVI. évf. 8. sz. 12. lap

Jánossy Ferenc
festő

M.D.K

17 II. kerületi Nőlanács

Sermeiben rendezett
kiállítást. – „Kártya-
király" (repro)

Frank János: Jánossy Ferenc és Hadik Gyula
Művészet, 1966. Május – M6 lap.

Jánossy Ferenc
festő

M.D.K

Kiállításán bemutatta a „Dunavel műterme"-t, csendéleteket, „Tasso", „Magányos lovas" vásznait, „Szárlyakiraly" kompozícióját.

Frank János: Jánossy Ferenc és Hadik Gyula
Művészet, 1966. május - 46 lap

M.D.K

Jánossy Ferenc
festő

A művész tárlatán szerepel
néhány régebbi festménye:
a „Dózsa", a „Két nő kardded"
is.

Frank János: Jánossy Ferenc és Hadik Gyula
Művészet, 1966. május - 46 lap.

Janossy Ferenc
festő

M.D.K

A festő legnyabb képein, rajzám elmebetegek képmásait látjuk. Régebben készített bidegtú-harcokat is Janossy, amikkel kicillitásan is szerepelnek.

Frank János: Janossy Ferenc és Hadik Gyula
Művészet, 1966. május - 46 kep.

JÁNOSSY FERENC

Új Művészet
2004. März.
XV. évf. 3.

32. old.

JÁNOSSY Ferenc

JÁNOSY István: Kamaszévek: Epizódok Jánossy Ferenc életéből.= Új hás, 25, 1985, 2. 61-65. ill

Borsodi Művelődés (Miskolc) 9 1984
Borsodi Szemle (Miskolc) 29 1984
Budapest (Budapest) 22 1984
Budapest Régiségei (Budapest) 25 (1984)
Budapester Rundschau (Budapest) 18 1984
Bulletin Monumental (Paris) 142 1984
Bulletin Moravské Galerie v Brné (Brno) No 36, 37 1984
Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts (Budapest) 62/63 1984
Burgenländische Heimatblätter (Eisenstadt) 46 1984
Burlington Magazine (London) 126 1984
Cahiers de Civilisation Médievale (Poitiers) 27 1984
Casopis Matice Moravské (Brno) 103 1984
Codices Manuscripti (Wien) 10 1984
Coloquio Artes (Lisboa) 26 1984
Communicationes Archaeologicae Hungariae (Budapest) 1984 (1984)
Confessio (Budapest) 8 1984
Crisia: Muzeul Tarii Crisurilor (Oradea) 14 (1984)
Cumania: A Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei (Kecskemét) 8 1984
Csongrádi Honismereti Híradó (Szeged) 1984
A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve (Debrecen) 1982 (1984)
Deutsche Kunst und Denkmalpflege (Berlin) 42 1984
Diakónia (Budapest) 6 1984
Dunakanyar (Budapest) 20 1984
Dunatáj (Szekszárd) 7 1984
Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Közleményei (Eger) 17 (1984)
Egyetemi Lapok (Budapest) 26 1984
Élet és Irodalom (Budapest) 28 1984
Élet és Tudomány (Budapest) 39 1984
Élet és Tudomány Kalendáriuma (Budapest) 1985 (1984)

Fénykép

Uj Magy. Képt.: 5658, 5659

Kerényiné

Jánosy Ferenc: Csendélet.
festmény

Petrás foto

Negativ

Petrás: 362 Kerényiné

Jánossy Ferenc: Nagy kalapácsnál.

Fénykép

Magyar Foto: GK 1216/3 Hegedűsné

Fánossy Ferenc: Pirossapkás kány

Olaj

1957. XII. 16.

Neg. van

Fényhép

Magyar Foto: G. K 1025/15

Hegedűsné

Jánossy Ferenc: Reggeli
Olaj

1957. X. 25.

Neg. van

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Fánossy Ferenc: (Falusi utca)

Festmény

Negatív

Lilahy Istvánné

Hegedüsné

Fánossy Ferenc: (Fehér női alt)

Fehérváry

Negatív

Zilahy István Hegedűszé

Jánossy Ferenc: (Utca Sárospatakon)

Festmény

Jel. j.o.: Jánossy 1949

Sárospatak

Negatív

Lilahy Istvánné

Hegedüsné

Fánossy Ferenc: (Tájkép)

Festmény

Jelz. b.o: Fánossy

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Jánossy Ferenc: (Dunai láj)

Festmény.

Jel. C.o.: Jánossy

Negatív

Zilahy István Hegedűszé

Fánossy Ferenc: Látogatás a szülőt házban

Rajz

2 felv.

Megrendüléssel tudatjuk, hogy

JÁNOSSY FERENC

festőművész

1983. február 26-án, életének 57. évében, rövid szenvedés után elhunyt.

Temetése 1983. március 11-én, pénteken 15 órakor lesz
a **Balassagyarmati Evangélikus temetőben.**

Búcsúztatót mond Duray Tibor festőművész és Szij Béla
művészettörténész.

EMLÉKÉT MEGŐRIZZÜK!

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
a gyászoló család, barátai.

Kortárs Kiadó

szeretettel meghívja Önt és barátait
2005. április 23-án, szombaton 16 órára
a XII. Budapesti Nemzetközi
Könyvfesztiválra
(Kongresszusi Központ, 1123 Bp.,
Jagelló út 1-3., Lehár II-es terem)

JÁNOSSY FERENC

című album bemutatójára

A beszélgetést Jánossy Virág vezeti

Közreműködnek:

Szeifert Judit művészettörténész

Tarr Béla filmrendező
és
Nagy Zoltán színművész

JÁNOSSY Ferenc festő

György – Patyki 1990 7, 102, 106, 153, 201, + Ill

e Word Processor Tool

Word Processor icon, which is at the bottom of the list of tool along the left side of your screen.

place where you want the upper left corner of the Word Pro- ear. (See Figure 5-3.) Then, while holding down the mouse ursor to the lower right corner of the desired Word Pro- e the mouse button when you have defined the height and Processor box.

appears at the upper left corner inside the Word Processor and your words appear from that point on. When your ine, the following words appear at the beginning of the next PowerPoint does not hyphenate a word to split it between hyphenation is rarely desirable in slides or overheads.)

t

Point contains a handy keyboard shortcut. After you've Processor tool, you can use the Enter key (not the Return ween choosing the Word Processor box (for movement or the Text tool (for selecting and highlighting individual for editing or deleting).

Figu

FORM

Text
styl
the

The
type

Outpu

You
devi
they

Jánossy Ferenc, grafikus

JÁNOSSY FERENC METSZETE

Jánossy Fe
Népszo

6

14.

k. az agrár—ipari komplexu-
Nálunk kísérleti jelleggel
agrár—ipari egyesülés léte-
Az ezekben részt vevő ipari
ezőgazdasági vállalatok meg-
ák önállóságukat.

Hogyan látja nálunk az agrár—
i integráció jövőjét, különös te-
ettel a mezőgazdaság és más
atók kapcsolataira?

terjedése megfelelő feltételek k
alakulása alapján csak *fokozat*
lehet. Jelenleg elsődleges felad
tunk a meglevő és bevált együt
működési formák jobb kihaszn
lása, a hazai és más szocialis
országokban működő agrár—ipa
egyesülések tapasztalatainak t
nulmányozása, gondos elemzés
Ennek alapján kell dönteni kial

Jánossy Ferenc, grafikus

JÁNOSSY FERENC RAJZA.

-Jánossy Ferenc: Rajz 13 o

Népszabadság, Bp. 1977. ápr. 3

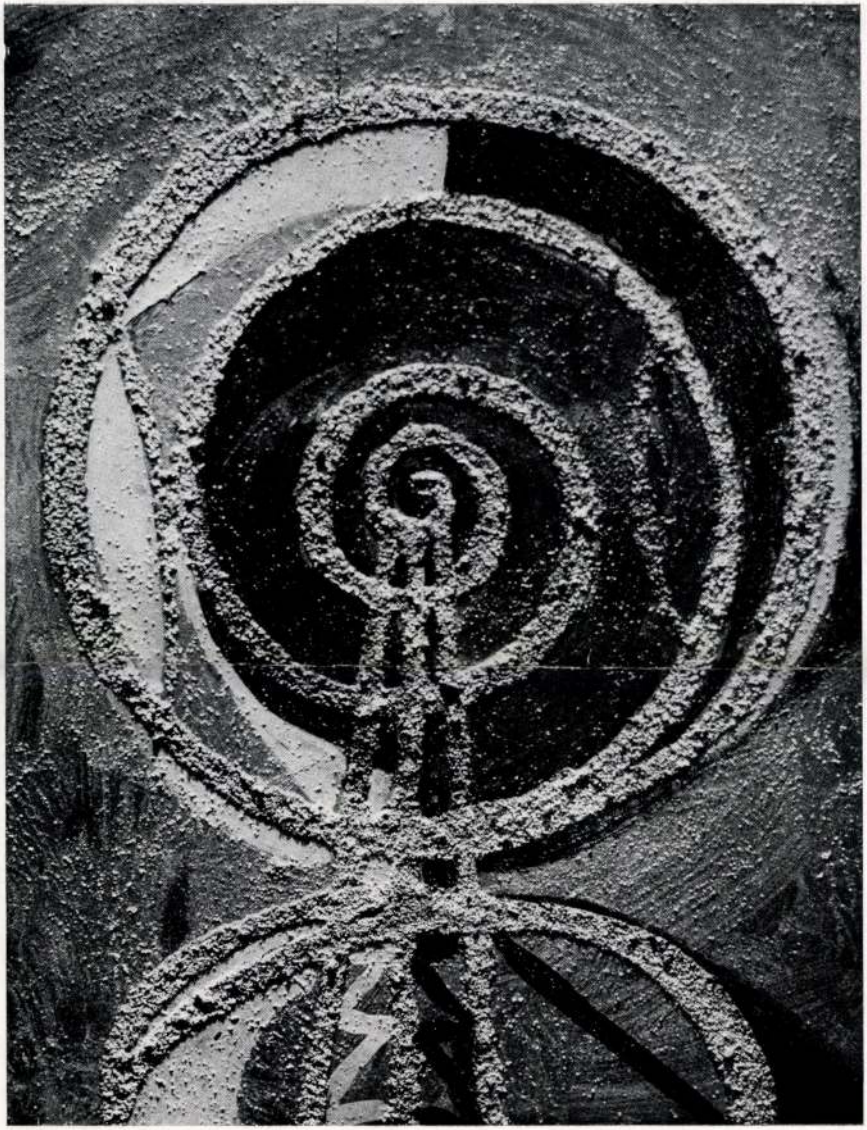

Papp Oszkár: Űrhajós – ikon

JÁNOSSY FERENC

Frank Sámos: Vára bírt mútemek

Bp. Magvető 1975

Jánossy Ferenc: Kártyakirály

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 AUG 15
NÓGRÁD

Jánossy Ferenc
1921

Jánossy Ferenc: Akvarell.

ART BUCHWALD:

Mennyei manna

Történt pedig vala, hogy
'ack Cunningham kukorica-
ermelő farmer mennyei han-
ot hallván, az ég felé fordí-
otta arcát és ekeszarvát, s
képpen könyörgött ijedté-
ben:

— Uram, félek, mert ily'
lörgő hangon szólasz hozzám!

— Ne félj földi szolgám,
nert én a te Istened vagyok.
Államon a föld összes ter-
e, mindenkori elnöködé, de
tied is, hogy minél több
ukoricád teremjen és dollár-
oz juss.

— Ha ily közvetlen vagy
ozzám, uram — bátorodott
el a derék farmer — mondd
eg nekem, hány szem földi
ukorica egyetlen szem
ennyei kukorica?

— Egyetlen szem, fiam? Egymilliárd földi kukoricaszemnek felel meg.

— És még egy kérdést engedj meg, uram: hány perc itt a földön egyetlen mennyei perc?

— Nem tudod te azt percben mérni, fiam. Egyetlen mennyei perc a földön ezer esztendő.

— Hűha. Akkor el tudom képzelni, mennyi egyetlen mennyei cent itt a földön.

— Pontosan ezermilliárd dollár, én földi szolgám. Fel tudod mérni ésszel, mennyi pénz ez?

— Óh uram, nagyonis. Éppen ezért könyörgöm Hozzád, adj nekem itt a Földön csupán egyetlen mennyei centet, uram!

Jevoha megvakarta szakállát, gondolkodott és felelt:

— Rendben van fiam, csak légy türelmes. Termeld a kukoricádat és add el, amennyiért a mindenkori elnököd pénzügyminisztere az árbefagyasztással csak engedi. Aztán ne érdekeljen sem a Watergate-ügy, sem más korrupciók tisztázása, az nem a te dolgod. Teveled továbbra is csak — kukoricáznak. Hanem mégis teljesítem azt a kérésedet, hogy adjak neked, fiam, egyetlen mennyei centet itt a földön. Megadom. Csak arra kérlek, légy türelmes és várj csupán egyetlen mennyei percig.

Dénes Géza fordítása

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1978 JUN 12
Jánossy Ferenc
ÉLET ÉS IRODALOM
1021

Jánossy Ferenc metszete

és ifjúsági könyveket

. . . pld. **GIOVANNI BOCCACCIO MÜVEI** 1–2. kötet . .
. . . pld. Fjodor M. Dosztojevszkij: **A FÉLKEGYELMŰ** . .
. . . plp. Ernest Hemingway: **KARÁCSONY A VILÁG TETEJ**
. . . pld. Wladislaw Stanislaw Reymont: **PARASZTOK** 1–2.
. . . pld. Jean–Paul Sartre: **DRÁMÁK** 1–2. kötet . . . .
. . . pld. Henryk Sienkiewicz: **KERESZTESLOVAGOK** 1–2. k
. . . pld. Mika Waltari: **AZ EMBERISÉG ELLENSÉGEI** . .

. . . pld. **GERMÁN, KELTA REGÉK ÉS MONDÁK** . . . . . 28 Ft
. . . pld. Janikovszky Éva: **MÁR ÓVODÁS VAGYOK** . . . . . 25 Ft
. . . pld. Erich Kästner: **A KÉT LOTTI** . . . . . 15 Ft
. . . pld. Lengyel Dénes: **MAGYAR MONDÁK A TÖRÖK VILÁGBÓL ÉS A KURUC KORBÓL** . . . . . 42 Ft
. . . pld. A. A. Milne: **MICIMACKÓ** . . . . . 20 Ft

A felsorolt könyvek egyenként is megrendelhetők.
Póstán utánvéttel szállítunk, magánszemélyeknek 200 Ft felett portómentesen.

Kérjük szíveskedjék a megrendelőszelvényt kitölteni és borítékban címünkre elküldeni.

Címünk:

Állami Könyvterjesztő Vállalat Európa Könyvesboltja

1073 Budapest, Lenin körút 20.

A megrendelő neve: . . . . . .

Pontos címe (irányítószámmal): . . . . . .

. . . . . .

olvasható aláírás

Jánossy Ferenc

Jánossy Ferenc metszete

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juni 12.
XX. évf. 24. sz. 7. lap.

Világirodalmi remekműveket és ifjúsági könyveket ajánlunk!

. . . pld.	**GIOVANNI BOCCACCIO MŰVEI** 1–2. kötet	114 Ft
. . . pld.	Fjodor M. Dosztojevszkij: **A FÉLKEGYELMŰ**	38 Ft
. . . plp.	Ernest Hemingway: **KARÁCSONY A VILÁG TETEJÉN**	36 Ft
. . . pld.	Wladislaw Stanislaw Reymont: **PARASZTOK** 1–2. kötet	70 Ft
. . . pld.	Jean–Paul Sartre: **DRÁMÁK** 1–2. kötet	64 Ft
. . . pld.	Henryk Sienkiewicz: **KERESZTESLOVAGOK** 1–2. kötet	72 Ft
. . . pld.	Mika Waltari: **AZ EMBERISÉG ELLENSÉGEI**	61 Ft

. . . pld.	**GERMÁN, KELTA REGÉK ÉS MONDÁK**	28 Ft
. . . pld.	Janikovszky Éva: **MÁR ÓVODÁS VAGYOK**	25 Ft
. . . pld.	Erich Kästner: **A KÉT LOTTI**	15 Ft
. . . pld.	Lengyel Dénes: **MAGYAR MONDÁK A TÖRÖK VILÁGBÓL ÉS A KURUC KORBÓL**	42 Ft
. . . pld.	A. A. Milne: **MICIMACKÓ**	20 Ft

A felsorolt könyvek egyenként is megrendelhetők.
Póstán utánvéttel szállítunk, magánszemélyeknek 200 Ft felett portómentesen.

Kérjük szíveskedjék a megrendelőszelvényt kitölteni és borítékban címünkre elküldeni.

Címünk:

Állami Könyvterjesztő Vállalat Európa Könyvesboltja

1073 Budapest, Lenin körút 20.

A megrendelő neve: . . . . . .

Pontos címe (irányítószámmal): . . . . . .

. . . . . .

olvasható aláírás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 DEC. 2

Nógrád

1973 DEC. 2

Jánossy Ferenc

1021

Jánossy Ferenc: KISVENDÉGLŐBEN

; kis viz-
tavaszi na-
dó vízen a
ülése, nyá-
ívös" — s
t „előkelő"
ó platánok
ák hangja,
a jelenthet
ra járónak.
ótárs ez a
De hiszen
Ez a park
án szobra

?
egy még-
pélyességet
ire szerves
k, minősít-
rasztva.
sorában a
gótarjánban
érdemlő vi-
król. Bajár
or és Rózsi
etés, mely-
öbb köztéri
szó esett.
városépítés
otások nö-
ő plasztikai
zágban is-
A városban
éri mű kap
étikai érté-

pen a salgótarjáni partizánemlékm
kapcsán hangsúlyozza: ha plasztik
ereje nincs egy szobornak, gyengíthe
az általa kifejezendő ideológiai tarta
mat, s persze térszervező szerepét se
tölti be. Ugyanakkor több más közté
alkotást említett Salgótarjánból, am
lyek közül például Varga Imre váro
plasztikája egy majdani urbánus né
művészet kibontakoztatásának szüks
gességére utal. S néhány köztéri szob
meghitt környezetet szervező hatását
dicsérte.

Valóban, minden kor megteremti em-
lékműveit. Mai emlékszobrászatunkban
mintha kicsit sok lenne a feszes, szer-
tartásos alkotás. Talán néha ilyen még
a mi életünk is. Néha indokolatlanul
vagyunk feszesek, s akkor is szertartá-
sosak vegyünk, amikor már egyáltalán
nem lenne rá szükség. A televíziós vi-
tában is elhangzott: talán mintha hét-
köznapjainkban — emlékműveinkben
is — az élet örömének rossz szemér-
mességből, vagy beidegződésből nem
engednénk utat. Derűsebben, előre te-
kintve kellene emlékműveinket is meg-
fogalmazni.

Emlékezni szükséges! Emlékezzünk,
de csináljuk meg a magunk emlékmű-
veit is. Politikai emlékművekre nagy
szükség van, meg kellene találni azo-
kat a tereket, ahol közvetlenebb tar-
talmú politikai emlékművet állítunk, s
azokat is, ahova ilyen jellegű alkotás

erkölcsös leányait. (Bár ez nem köztéri alkotás.) Ki neveli a közönséget? A zsüri, a kritika, (a sajtó), s főleg: maga a szobor. Neveljen a szobor, de ne úgy irritálja a közönséget, hogy ugyanakkor el is fordítja magától. Ez művelődéspolitikai kérdés is.

A vitában elhangzott: plasztika a víz is. S nincsenek kutak, vagy csak nagyon kevés van belőlük. Művészi kutakra rászorulunk, hangsúlyozta már Lyka Károly. Azóta sem nagyon gyarapodtunk kutakban. Pedig a víz a város vére, s Lyka Károly szerint már ez az igazság megérdemel sok kutat, nem is. S nincsenek kutak, vagy csak navező hatásáról, meghitt hangulatteremtő erejéről.

Járunk-kelünk szobrainkk, emlékműveink között. Némelyek előtt megállunk ünnepelni. S készülhet kőből pelikán.

TÓTH ELEMÉR

MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 9
Nógrád

1021 Jánossy Ferenc

DOMBOK

Jánossy Ferenc.

nekkarból 30—40 a
1 400 városi felnőtt
száz minősült jobb-
400 városi, üzemi,
arból 150 a kiemel-
tegy 1425 felnőtt
lül 425 a számotte-
lnőtt énekkarokban
mber énekel.
Boldog, aki énekel."
egyaránt fakaszthat
vekben. Bánat, szo-
gkönnyebbülést je-
az öröm felső fokát
, ha egyedül dalol-
en összedalolnak" —
Zoltán szavai. De
en és egyre többen
y létrejöhessen „a
niben valamennyien

Munk össze.
t legutóbb 1969-ben
ek határozatok fej-
Megalakult a Kóru-
sa (KÓTA), amely a
zetek hálózatának
is eredményezte.
y az is, hogy a te-
áva" adássorozata
tt több száz falusi
A V[illegible]r Sándor
hatására ugyan-
úmunkáskórus ala-
nk címmel meghir-
yűjtő akció időköz-
retű mozgalommá
Éneklő ifjúság cí-
lai énekkarok szá-
si lehetőséget. S

szó van mindezekről. Azon
e dokumentum felhívja a fig
ra, hogy a számszerű emel
nére az élgárdában ma is u
300 körüli iskolai és 200 kö
énekkart tartják nyilván, n
évvel ezelőtt. Persze, valame
kar működési helyén fonto
déspolitikai tényezőként mű
társadalmi szervezetek álta
ran igénybe vett előadótestületet jelent.
A jelentés hangsúlyozza: „Annak ellenére, hogy a derékhadhoz sorolható ezernyi együttes állandó közönségbázist teremteni a kórusmuzsika számára csak igen nehezen, vagy egyáltalán nem tud, mégis szerepük hézagpótló." Valóban, családi, baráti köreikben társadalmi vonzásuk rendkívül széles körű lehet, ezzel a helyi népművelési intézmények is számolhatnak. Hiszen ezáltal olyan falusi és munkásrétegekhez is el lehet jutni, amelyek egyébként zenei élményekben nem részesülnének. Fejlesztésükre a jövőben éppen ezért kell mind több gondot fordítani. A KÓTA közgyűlésén az ezzel összefüggő teendőkről teljes részletességgel szó esett.

— Énekel még? — kérdezem az öreg dalost.

Felrezzen merengéséből. Az ablakhoz indul.

— A régi dalkarból még többen élnek, majdnem az egész basszus és bariton. De a tenor hiányzik — mormolja.

A rendszeresen működő hazai énekkarokban ma több mint negyedmillióan énekelnek. Pitoni szerint: „Boldog, aki énekel."

Tóth Elemér

nácsoknál dolgozó munkatár-

Nemzetközi

Több mint száz, a nagy energiák fizikájával foglalkozó fiatal elméleti és kísérleti szakember gyűlt össze a belorussziai Gomelben. A fiatal tudósok e nemzetközi iskolája a dubnai Egyesítetett Atom-

60 000 kötet

A lipcsei építészeti főiskola hallgatói saját könyvtárukban jelenleg 60 000 kötet között válogathatnak, ezenkívül 633 folyóirat áll rendelkezésükre. A főiskola könyvtárát — amelyhez két olvasóterem, továbbá minden fakultáshoz egy fiókkönyvtár is tartozik — évente több mint 1300 állandó

Jánossy Ferenc, grafikus

JÁNOSSY FERENC: BALASSAGYARMAT.

Jánossy ... 17.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 30.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 FEB 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Jánossy Ferenc

1021

Jánossy Ferenc: Karnevál

zom: a kép 140—144-et ábrázol, ez küllemre annyiban tér el a Concorde-tól, hogy a hajtóművei egymáshoz közel, a törzs alatt vannak, míg a Concorde-nál egymástól távolabb, a szárnyak alatt. Ez a fotón nem látható, a játékos te-

Run

kiáltanak, megkergetik — miként válik a gyenge jellemű ember zárkózó, sértődékeny, tomboló, a tárgyakon bosszút álló lelki beteggé, majd mindez agresszivitásba csap át, társakat keres és talál magának, és együttesen indulnak megbüntetni az őket bántó világot. Szoboszlay Péter virtúóz technikával rajzolta meg filmjét, áradó rajzi ötletei az érzelmi felfokozást szolgálják. A szürke alaptónusban mozgó-szorongó-vergődő-hadonászó szálkás figura, a szűk térbe beszorított és onnan kitörő alak, aki mögött egy-egy pillanatra villan csak fel az élet giccsesen gazdag vagy valóságosan szép színorgiája, szavak nélkül mindent elmond egy bonyolultságában is egyszerű, mert századunkban annyira jellemző és ismert lélektani változásról. Egy huligánbanda megszületését látjuk? Egy vezér gyerekkorát? Egy fasiszta állam jelképét? Mindegyiket. A torz lelkekben kicsírázó agresszív ösztönök nagyra növését. Csak hely és idő határozza meg, hogy az erőszakból rendőrségi ügy lesz vagy rendőrségi szervezet.

A *Nagy mulatság (Puszta Péter —Varjas Endre—Varsányi Ferenc)* tulajdonképpen nem új téma: a falusi lakodalmak esztelen dorbézolását gúnyolja. Mindezt azonban olyan robbanó erővel, géppuskázó ötlet-sorozatokkal, hogy a nevetéstől nyílall az oldalunk. Puszta Péter grafikája a népi varrottasok stílusában jeleníti meg alakjait, akiket Varsányi Ferenc rendező mozgat ellenállhatatlan komikummal. Nem véletlenségből használtam a film jellemzésénél hadászati szakkifejezéseket. tudniillik az alkotók valóban harcnak ábrázolják a lakodalmat, rohamnak a násznép befogadóképessége, egészsége ellen: kolbásztöltő gépfegyver okádja a lövedéket, fánkok kézigránátjai robbannak, áradatként ömlik az ital. A „hogyan éljünk?" kérdéséhez szól hozzá a film, aggódó indulattal.

Eredeti módon készített mohácsi emlékfilmet *Lisziák Elek*, az *ANNO 1526 — Ahogy ők látták* török miniatúrák alapján eleveníti meg a csatát. És a csatavesztést számunkra tragikusabb hitelességgel közvetíti a dicsőséggel felvonuló, millió színben pompázó, keleti cifrasággal felékesített oszmán hadsereg, mintha az anynyiszor látott magyar oldalt mutatná meg.

A rajzfilmtől a néző általában önfeledt szórakozást, kedvesen szellemes grafikát, frappáns történetet vár; mindezt *Gémes József Sün barátom*-ja együttesen nyújtja. A kis sünt senki se szereti tüskéi miatt, ezért levágatja őket, erre a macska „úgy szereti, meg is eszi". A pasztellfoltokban mozgó állatok, a száguldó történés, a zenére komponált animáció a rajzfilmkészítés kifinomult, tökéletes színvonalán újra bizonyítja Gémes József mesteri tudását. A *Delfinia* szovjet—magyar vállalkozás; *Gyulai Liviusz* megejtő kedvességű rajzai egy kislány álomvilágát idézik elénk, aki az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 JAN 30
NÉPSZABADSÁG

Jánossy Ferenc

1977. január 30., vasárnap

1021

JÁNOSSY FERENC: BALASSAGYARMAT.

ervezőműhelyében

TI TECHNIKA

yelemre méltó állatok. E szem-
ontok közül az egyik az, ami-
e *Gray* angol kutató hívta föl a
gyelmet, hogy ti. a delfinek gyor-
ıbban úsznak, mint ahogyan
omerejük alapján elképzelhető.

Delfinbőr és pingvinjármű

A vizsgálatok azután bebizonyí-
ották, hogy a delfin bőrének kül-
ő vékony hámrétege alatt van
gy másik, ebbe belenyúlnak
ulról egy irharéteg rugalmas
emcséi, de még ez alatt is van
nem részletezem — több ré-
g. A vízcsatornás áramlási vizs-
latok tanúsága szerint ennek a

átkerülnek a másikéba. A repülő-
gép magasságát ettől függetlenül
másik műszer méri. A magassá-
got és az előbb említett időada-
tokat a műszer feldolgozza és így
megadja a gép sebességét, még-
hozzá a valóságosat, vagyis a föld-
höz viszonyítottat.

Egy másik találmány, amely az
állatvilág technikájának tanul-
mányozása alapján született: a
girotron. Ez arra alkalmas, hogy
a repülőgép helyzetét érzékelje,
sőt megfelelő berendezésekkel
akár kormányozza, a kívánt hely-
zetben tartsa. Szerkezete: kis
elektromágnesek között váltóáram
hatására hangvillára emlékeztető

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ VÁLLALAT
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 ÁPR 8

Jánossy Ferenc festő-

NÉPSZABADSÁG

grafikusművész

1021

JÁNOSSY FERENC RAJZA

hogy el ne felejtse
ben megadott másfé
piros, testes bort is

A tövét még a n
Olaszországból
nájaként járt arraf
eredt, apám lugass
meg örültem neki,
Szeretteek volna sok
lőle a házuk táján,
vesen szaporított
miért, miért nem, senki sem volt
hajlandó létezni. Csak azon az egy
helyen, az én kapufélfám szom-
szédságában, kizárólagosan. Erős,
derék töve volt, két összemarok-
kal nem értem át.

Na, térjek már rá a tényleges
mondandóra. Ez pedig a háború
Nem nagy falu a mienk, de em-
lutnak. Messzire nem, mert az
utca túlsó végében kozákokba üt-
köztek, azok meg mindjárt rájuk
szóltak, hogy hende hoch. Hanem
azt sehogyse értettem, hogy mit
röhögnek olyan éktelenül azok az
ágyús katonák. Mutogatnak rám,
és nevetnek, egyik a sapkáját is
földhöz vágta jókedvében. A

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Jánossy Ferenc

NÉPSZABADSÁG

1978 DEC 3

1021

JÁNOSSY FERENC RAJZA.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 AUG 19

NÉPSZABADSÁG

Jánossy Ferenc,
festőművész

1021

Somogyi part
kis dombjai:
kék takaró
rézgombjai.

A Balaton
hintáz velem
két menny között
ring életem.

JÁNOSSY FERENC RAJZA

...oaval. fe...
...eső házban
...velmetlen b...
...régiben épít
...eknek.

...harmadik n...
...edezést tett.
...erto. a folyt...
Mintha csak
...a. Néhány n...
...gzások szint...
...le őket, kíná...
...mennyiüket,
...e a fenyőszag... szobába, nyo-
...k sem maradt. Eltűntek vala-
...yen mellékösvényen, feloldód-
...a nyári magasság páráiban.
...keskeny asztalon nagy halom
...apapír, bontott cigarettacso-
...g, hamutartó, sok elnyomott ci-
...etta, legtöbbje kettétörve, ge-
...sérüléssel.
...pamlagon feküdt mozdulat-
...ul. Már fél órája a mennyeze-
...nézte, majd hirtelen felugrott,
...ét csak a cigarettacsomagért
...lt. rágyújtott, kilépett az er-
...re.
...örülötte a mozdulatlan fe-
...k, mint akik visszafojtják lé-
...etüket, ő is mozdulatlanul áll
...apsütésben. Tekintete a kocsi-
...tévedt, az közönyösen visz-
...ézett rá a mélyből, a sárga,
...ó kaviccsal beszórt útról. Visz-
...rt a szobába, az asztalhoz ült.
...bjában a ceruza, előtte a kot-
...pír, keze ügyében a nagy ra-

...gy ideig nézte a vonalazott
...papírt, majd rajzolni kezdett.
...ronómot rajzolt a kottapapír-
...Egyet, kettőt, hármat. Az el-
...prólékosan, a másodikat és a
...adikat sietve, elnagyolva. A
...adik óriás volt. Végül ledob-
...ceruzát, visszafeküdt a pam-

...ce-

...r-
...t-
...t-
...a

...mszi,
...hogy a drága ceruzahegyezőt megveszik.

— Nyolcvanhárom forint!

— És fél tucat ceruzát is kérek. Puhát.

— Hatot?

Csodálkozó kérdés.

Konok felelet.

— Hatot.

Fél óra múlva már az erdei szobában ül, a hatodik ceruzát hegyezi tűhegyesre. Olyan gonddal és figyelmesen forgatja a hegyezőt, mintha valamilyen figurát faragna a ceruza törzséből.

Befejezi a munkát, a hatodik ceruzát az előbbi öt mellé helyezi. Sorba állítja, igazgatja őket.

A pamlagon, ülő helyzetben, dolgozni kezd. Felhúzott térdén rajztábla, a táblán kottapapír. Hirtelen mozdulattal beletép a papírba, összegyűri, eldobja.

A padlóra ereszti a táblát, maga mellé. Hanyatt fekszik. A szobában összegyűrt, eldobált papírgombócok. Mint a hógolyók.

A tizedik napon beül a kocsiba, két óráig kanyarog a mátrai utakon. A völgy alján, a szőlőjéről híres város határában egy stoppos lány áll, várakozik. Húszhuszonkét éves. Hevesen integet.

Megáll mellette.

— Elvisz a kempingbe? — kérdezi a lány.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Jánossy Ferenc,
1979 MÁR 9
festőművész

Jánossy Ferenc: PARASZTUD VAR

dori Állami Gazdaság szügyi
. Balassagyarmati Építőipari
kája nyomán elkészült két
: és a szociális épület e hó-
öhelyes tehenészeti telep tel-
ató. A képen Frecska József
ácsbrigádvezető az építéssel

S persze
hiszen a fia
ő az egyik l
Galló Istv
nyítása alá
gesztő tarto
ket Építő é
salgótarjáni
mérőállomás
az üzemre hárul a gyári tennivalók oroszlánrésze, s talán a legtöbb fiatalt éppen ezen üzem foglalkoztatja. Nevelésükről tehát jócskán gyűjtögethetett tapasztalatokat a művezető.

— Magam sem vagyok még öreg legény. Mégis megkockáztatom a kijelentést, hogy a mai 18—20 évesekre jobban oda kell figyelni, mint teszem azt tíz évvel ezelőtt — mondja Galló István. — Bizonyára közrejátszanak ebben a családi nevelés fogyatékosságai is. Úgy látom, ma nem minden családban kapják meg a fiatalok azt az erkölcsi tartást, az alapvető morális normákat, melyekre kényelmetlen helyzetre kell alkalmazni a tanintézetben megszerzett általános ismereteket. A jó indulás fél siker. Feltétele a magabiztos folytatásnak — ezért sem mindegy, hogyan telnek az első hónapok.

— A frissen végzett szakmunkásokat idősebbek mellé osztjuk be — ismerteti a folyamatot a művezető. — Tőlük nem csak a szakmai fogásokat tanulhatják meg, de leckét vehetnek fegyelemből, gondosságból, munkabecsületből is. Átveszik az idősebbek munkatempóját, s ez már csak azért is döntő, mert a csoportbérezés az egységes, jó munkatempót feltételezi.

A fegyelmet megszokni —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 AUG 13

NÓGRÁD

Jánossy Ferenc

1021

Jánossy Ferenc: Nádrakások (akvarell) (részlet)

Nyolcvan 1898 augusz Szalmás Pi zeneszerző, ban Népdall vezte meg kórus névei jumunkáskó zók körében keavelt együttesről írta néhány évvel ezelőtt Benjámin László: „Várták, követelték a munkások . . ." — az idézet folytatása a rejtvény vízszintes 2. és függőleges 1. sz. soraiban olvasható.

VÍZSZINTES: 2. Az idézet folytatása (zárt betűk: I, A, E, E). 13. Járom. 14. Elvektől meghatározott. 15 . . .-szigete — a Margitsziget egyik korábbi neve. 16. a kén és az ittrium vegyjele. 17 munkára szerződtetett alkalmazott. 19. A pénzforgalomban használt űrlap. 20. Csupán (az első négyzetbe kettős mássalhangzó!) 22. Esem! 23. Regények alkotója. 25. A francia uralkodók megszólítása volt. 26. Aranynyúl. 28. Kereskedelmi ügynök. 30. A malom elülső része! 31. Község Pest megyében. 32. A lehetőségeket gondosan mérlegelő. 34. gyed" tojás. 46. Török gépkocsik betűjele. 48. A tolózár. 50. A Szajna mellékfolyója Franciaországban. 51. PAM. 53. Lekaszált gabona, földben maradt csonkjának népies neve, névelővel. 54. Lyukat vág a dinnyén. 55. Spanyol női név. 57. Összevissza vet! 58. Édes azonos hangzói. 59. AMÖ. 60 . . .-banda — fúvószenekar. 62. Megegyező. 64. Igekötő. 65. Szőlőfajta. 67. Helyeslés. 68. Azon a helyen.

FÜGGŐLEGES: 1. Az idézet befejező része (zárt betűk: K, O, S, E, I, L.) 2. Agyagból készült edény. 3. PA. 4. Működési költségek összessége. 5. Nehéz, puha fém. 6. SVL. 7. Vízzel felerősítés. 8. Az ismeretlen névjele. 9. GYC. 10. Örökség. 11. Őseim, régiesen. 12. Sűrűn (az első négyzetbe kettős mássalhangzó). 18. Hacsaturján személyneve. 21. Tudományos mun-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Palóföld

1977 6

Jánossy

1021

szembenállás a konzervatív eszmékkel, ízléssel, társadalmi törekekkel, emberi viszonylatokkal. Nem általában a korszerűtlen, ugavilággal, hanem azokkal a társadalmi erőkkel, hagyományokkal, ekkel, ős-sejtelmekkel, méla-babonákkal, gőggel és vidékiséggel, elyek az ő világát, az ő korát nyomorították, s amelyek megvált ott formában visszajáró kísértetként ma is béklyózzák az új világ ítéséhez kész erőket. Hajlamosak vagyunk hinni: Ady irodalomtörnetté vált. Iskolai tanítás kötelező penzuma és szorgalmas filoszok neríthetetlen kincsesháza (esetleg a költő magánéletéről illetékenül „jól értesült" — utólag, s a költő helyett „okos" — zsurnaliszt szabad prédája). Ady magyarsága, hazaszeretete, modernsége, forlalmisága ma is tanulságokkal szolgál. (Király István Ady-monogfiája is erre példa.)

A tudomány példát mutató elemzése, és ennek konzekvenciái ma g kevesek gondolatvilágában teremtették újjá, korszerűvé az Adypet. Ma még gyakran szokatlan az a hazafiság, az a magyarság-tut, amelyet Ady a reformáció, elsősorban Magyari István példáján, Kölcsey fájdalmas önbírálatán okulva-erősödve, a Föl-föl dobott kő lhatatlan szimbólumában kifejtett.

Azok a szívbemarkoló sorok, melyeknek lírai példáját Adytól is gismerhettük — a múlté. A kipányvázott lelkek, az önként kéelembe szokott gondolatok világa, az „egyrészt-másrészt" szemlélet stséget fedő álruhája azonban ma sem ismeretlen.

Nyugtalanító költő volt életében Ady — gondolkodásra, őszinte embenézésre serkent életműve ma. A jubileum ritkábban hangzó ndolata ez, melyet időnként elfed a haladó, forradalmi elődöknek járó tisztelet. Morognak a vének című költeményében Ady még az ső világháború előtt írta: „Elválik úgyis, hogy mi lesz velünk,/ Manké leszünk vagy kilincselünk?/ Lesz-e magyarság új célra, nagy ra?/ Eb ura fakó/ Faljatok aggok,/ Bízzátok ezt az új magyarok-!"

Ady prófétáló, jövőt és életet igenlő sorai ma sem vesztettek időerűségükből. Az Ifjú szívek indulatai többet és jobbat alkotó vái — jórészt öntudatlanul — Ady inspirációján is alapulnak. A felnövő nemzedékek forradalmisága más, mint az elődöké. Más, mcsak azért, mert a történelmi körülmények változtak. Más, mert án hiányzik belőlük Ady belső küzdelme, tisztán látó kétélye, s mert ıpán a költői intelem utolsó sorát fogadták meg.

A ma élő nemzedékek Ady-képe korántsem egységes. Vannak ként az idősebb nemzedék tagjai), akik öntudatuk, eszmei tisztánásuk fontos eseményeként tartják számon az Ady-életművel való álkozást. S mások, a fiatalabbak számára elmúlt korok hangulatát

19

TAR

3 Géczi János

6 Köpeczi Bé

10 Lonsták Lá
és a munka

12 Menyhárt I

15 Ihos István

15 Lelkes Mik

15 Páhi Péter

16 Dózsa Ildik

17 Gulyás Mi

18 Béri Géza:

19 Veres Jáno

22 Belitzky J
csoport ere

24 Egy filmre

25 A munkás

26 Baráth Laj

27 Cigányélet

29 Megtörtés

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 AUG 28

NÓGRÁD

Jánossy Ferenc

1021

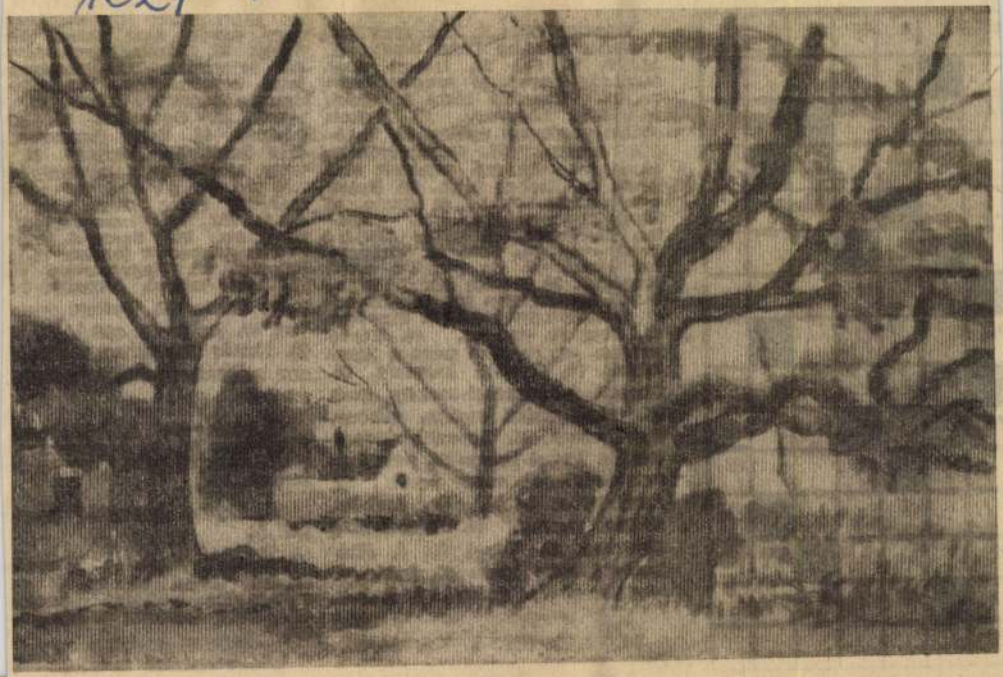

Jánossy Ferenc: **A BÁTYÁM DIÓFÁJA** (akvarell)

NÓGRÁD

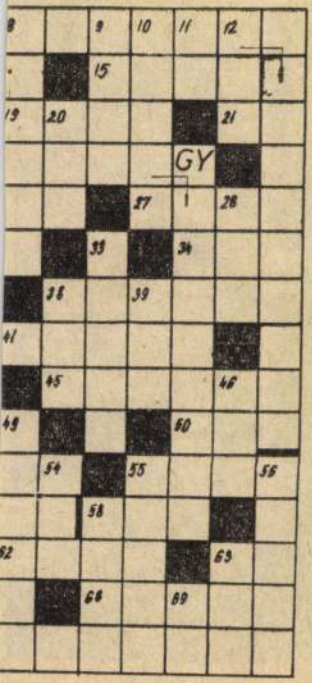

VÍZSZI
címének
M, T, Y,
labdarúgó
re. 15. Vi
16. Ezüst
oldalú gaz
dás orosz
22. A más
része. 24.
szőnyegfaj
Eszak-Olas
lan jövede
(-val, -vel)
lag kismér
forgószél. 3
ja. 40. Kell
42. Szabályosan kiállított okmány. 45. Ezer ív papíros. 47. Kérdő névmás 48. Buddha neve a kínaiaknál. 50. Értelmi képesség. 51. Horgolással készített szegély, ford. 53. Vágó, szúró eszköz, vékony, éles lemeze. 55. Egyenlő, döntetlen. 58. Fiatal sportolók nevelésével foglalkozó szerv betűi. 59. Szab páros betűi. 31. Szabály, előírás angolul. 62. Stájerország fővárosa. 63. Vépé! 64. A földkéreg felszíni része. 66. Szóösszetételekben újat jelent. 68. Dobok.

FÜGGŐLEGES: 1. Márványszerűen áttetsző kristályos gipsz. 2. Közösséghez tartozó. 3. Középen fázó. 4. Kistermetű, vörös szőrű tehén jelzője. 5. Izesít. 6. Folyó a SZU-ban. 7. Juttat. 8. Fehér

vagy díszfa. 58. Koffein tartal
ital. 60. Az egyik oldal. 63. Ha
65. Kettős mássalhangzó. 67. A
nos magánhangzók. 69. Személ
névmás.

Beküldendő: A vízszintes
függőleges 51. és a vízszintes
függőleges 30 számú sorok m
fejtése.

Beküldési határidő: szepte
ber 2.

**Múlt heti fejtőrőnk helyes m
fejtése:** „Váci Mihály. S szi
szemenkint acélossá kalapá
érik csak nehezen a búza ka
sza."

Könyvjutalmat nyertek: K
márki Júlia Salgótarján, Somo
gyi Jenő Nagybátony, Tatás Kis
Sándor Nagyoroszi.

Jánossy Ferenc

Nógrád, 1977. szept. 11.

Jánossy Ferenc: Gyenesdiás (akvarell).

KOSSUTH RÁDIÓ:

Mit üzen a Rádió?
Nicolas Guillén versei.
A hét zeneműve.
Lajosmizsei óvodások énekelnek.
Éneklő világ.
Zenekari muzsika.
Bioritmus.
Szeszélyes nyár.
Tánczenei koktél.
Válaszolunk hallgatóinknak.
Népdalok.
Ezeregy délután.
Kovács Péter énekel.
A Budapesti Koncertfúvószenekar játszik.
Édes anyanyelvünk.
Magyar szerzők műveiből.
Országúton. Részletek Chabrier-Rota filmzenéjéből.
: Az élő népdal.

18.40: Esti mese.
19.00: Tv-híradó.
19.30: Thomas Bell: A két világ. Tv-háték.
20.30: N. Urbankova műsora.
20.50: Publicisztikai műsor.
21.30: Tv-híradó.
22.00: Dokumentumfilm a Szovjetunió fejlődéséről.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7.: Veri az ördög a feleségét. Színes, magyar film. — **Kohász:** A oofon. Színes francia filmvígjáték. — **Balassagyarmati Madách:** Tisztes honpolgárok (16). Színes olasz. bűnügyi filmdráma. — **Kisterenyei Petőfi:** Két férfi jelzi érkezését. Színes csehszlovák filmvígjáték. — **Nagybátonyi Petőfi:** Zorro. Színes olasz—francia kalandfilm. — **Szécsényi Rákóczi:** A farmer felesége (14). Színes amerikai filmdráma. — **Pásztói Mátra:** Kaland a szigeten. Színes francia—NSZK—román ifjúsági kalandfilm.

„ÁFOR" Ásványolajforgalmi Vállalat elad használt, lekelt

) lt-es patentzáras vashordót, eladási ár 100,—Ft/db

lt-es marmonkannát, eladási ár 60,—Ft/db

ÖN IS a NÓGRÁD-ban!

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

19?? JUN 26
NÓGRÁD

Jánossy Ferenc

1021

Jánossy Ferenc: Cserszegtomaj (akvarell)

belgyártó-

p-kezelő

kásokat.
fejlett technika,
tiszta munkakörül-
mények.
három műszak.

felvételhez 8 ált. isk.
ettség szükséges.

kmunkás-, vagy kö-
kú iskolai végzettség
n kedvezőbb feltéte-

szakmai kiképzést a
biztosítja.

entkezés a gyár
kaügyi vezetőjénél.

Egyesült ÁFESZ (Rétság) felvételi pályázatot hirdet vendéglátóipari csoportvezetői munkakör betöltésére. Követelmény: vendéglátóipari szakközépiskola, vagy felsőfokú vendéglátóipari végzettség. Fizetés: kollektív szerződés szerint. Jelentkezni lehet: a Börzsönyvidéki Egyesült ÁFESZ kereskedelmi osztályán, Rétság, [illegible] út 4.

SIRKÓ nagy választékban a legmodernebbek kaphatók. leszállítva, összeállítva rövid határidőn belül. Dobrovolni Mátyás kőfaragómester, Tar, Szabadság út 25.

BALASSAGYARMATON „Április 4." lakótelep mellett 140 négyszögöles közművesített, beépíthető telek eladó. Érdeklődni: Honti utca 71. Ár megegyezés szerint.

Sütőipari Vállalat

felvételre keres

női és férfi

dolgozókat betanított munkára a vállalat kállói és berceli üzemébe. Jelentkezés az üzemvezetőnél.

Értesítjük a lakosságot, hogy Salgótarjánban a főtéri gyógyszertár folyó hó 29-én, szerdán, reggel 7 órától július 3-án vasárnap reggel 8 óráig leltározás miatt

zárva van.

Gyógyszerellátást és az ügyeletet a vásártéri gyógyszertár biztosítja.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 OKT 9

NÓGRÁD

Jánossy Ferenc
1021

Jánossy Ferenc: Múló világ. (akvarell)

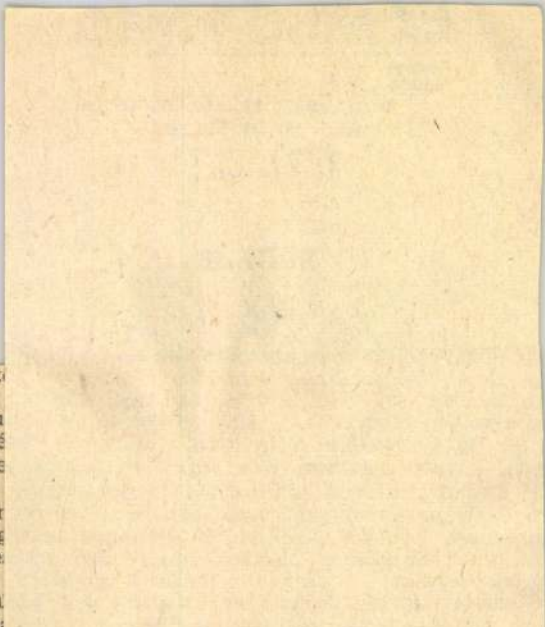

mdennapi közművelődés
ıpcsolatainak további erősí-
sét szolgálják a múzeumi in-
zmények mindinkább bő-
ılő társadalmi kapcsolatai
Ezúttal az ifjúsággal való
ıpcsolatok némely formájá-
l szólunk, a teljesség igé-
e nélkül. Az ifjúsággal való
pcsolattartás ismételten
vült a megyében. Minap
úzeumi tanácskozás zajlott
Salgótarjánban, a munkás-
ozgalmi múzeumban, ame-
en a város általános isko-
nak igazgatói, történelem-
nárai és úttörővezetői vet-
k részt. A Salgótarjáni vá-
si Tanács VB művelődés-
yi osztálya, a salgótarjáni
rosi úttörőelnökség és a
lgótarjáni Munkásmozgal-
Múzeum a „Barátunk a
úzeum" elnevezésű orszá-
s mozgalom részeként „Ke-
sd meg! Kutasd fel!" cím-
el gyűjtőakciót hirdet a
rténelmi emlékek gyűjtésé-
a város úttörői számára.
akciót a város általános

tékű emlék
mentumok,
nyok felmu
mi megőrzé
1918—1919-e
városunk
évfordulójár
ténik és eg
megünneplé
szülésnek.
a tanulóifju
datformálás
és a szülőfö
mélyítése."
tart, 1978.
Részt vesz benne a városban
élő valamennyi úttörő és kis-
dobos.

A meghirdető szervek tel-
jes részletességgel összeállí-
tották a gyűjtésre és feldol-
gozásra vonatkozó követel-
ményrendszert, amely rend-
kívül sokszínű tevékenységre
nyújt lehetőséget. Kívánatos-
nak látszik, hogy az akció
egész éven át a nevelő-okta-
tó munkával, az iskolai moz-
galmi tevékenységgel teljes
összhangban folyjék. E munka
során az úttörők felkutatják
Salgótarján iparának, gazda-

A gyűjtött anyagok elbíra
lása négy szakaszban törté
nik, ennek részletezésére ne
térünk ki. Többi között, va
rosi történelmi vetélkedőre
sor kerül majd az akcióva
összefüggésben. A történe
szempontból értékes tárgya
és dokumentumok egyrészt a
iskolákban maradnak, má
részt a munkásmozgalmi mú
zeumba kerülnek.

Ezen az akción túl, a mú
zeumok és ifjúság közöt
kapcsolatnak számos má
formája is van megyénkben
A Salgótarjáni Munkásmoz

Fáncsy Ferenc : Kaz

11.

Népszabadság, Bp. 1978. jú. 23.

(Szykszznian Wanda rajza)

a Szeplőtelen Fo
gantatás általa
látott jelenségé
formázták, fehé
köntös a forrás
vízzel tölthet
Hölgyön, menny
kék öv, mennye
koronája pedi
kék kupak, é
playgirlök, se
lyeminges play
boyok a teraszo
kon, mintha lu
xuspark lenn
előttük, s nem
te csodád szinte
re! És minden
minden a te ne
vedben, akinek
anzikszkártyák
ezrei közt alig
fedeztem fel arc
másodat, akinek
még egy oltára
sincs a székes
egyházban, pedig
van ott oltár elég

ellettem ott kuporgott szegény
s Bernadette, aki gallyszedés
özben létrehívta mindezt, akit
őször egy zárdában tüntettek el,
ajd az üdvözültek között. Bo-
s volt, lobogtak a Barlangban,
Barlang mellett a gyertyák, s
kénytelenül arra kellett gon-
olnom — nehezen hessegettem
—, milyen remek üzlet lehet
ourdes-ban a gyertyaöntés. Ült
ellettem szegény kis Berna-
tte, nézte a folyamként áradó
enetet, nem vette észre senki,
lott talán ő is tudta — a
ennyországban minden lehetsé-
s! —, amit Claudel írt: „Ha a
izanya Lourdes-ba hívja az
beriséget, akkor Bernadette
ja az emberiséget." Tehát
mcsak a gyertyagyárosok hasz-
jutott eszembe, hanem Clau-
is.

smét ketten voltunk a padon.
rangoztak, a harangszót cibál-
a nekikerekedett szél, tépte,
érítette, visszahozta.

— És lelkedre, Bernadette —
rdeztem —, meggyógyulnak

Szelíden végighallgatott, elnézően csóválta fejecskéjét:

— Jaj de indulatos a monsieur!

— A te érdekedben. Szenvedésed, megaláztatásod védelmében!

— Talán van mégis oltárom, talán még sincs. De úgy tudom, valamelyik mellékutcában van egy kis hotel. Hotel Bernadette, a szegények, nyomorúságosak szállás-helye. Ó, ha engem minden úgy bosszantana, mint önt! Akkor én is felháborodnék, hogy valaki érdeklődött a központi irodán: naponta hány órakor történnek a csodák? Nemcsak én vagyok tökfej, mennyi tökfej van az emberek között! De befejezem, látom, nehezen értjük meg egymást. Így hát azt kell mondanom, mindez olyan emberi, olyan esendő, nézze el, bocsássa meg ön is. Sajnos, ezt észrevettem, a megbocsátás nem tartozik jó tulajdonságai közé.

Talán még folytatni akarta enyhe szidásomat, de akkor

s piciny csillagnak onnan szállt az égre.

Miért is mondom? Te tudod mivégre!

Hiszen naponta mi is újra kezdjük.
De mást. Csak együtt tudjuk, mit, s miért.
Szeretlek. Ó, ha Isten lennél ismét,
megáldanál a szenvedésemért.

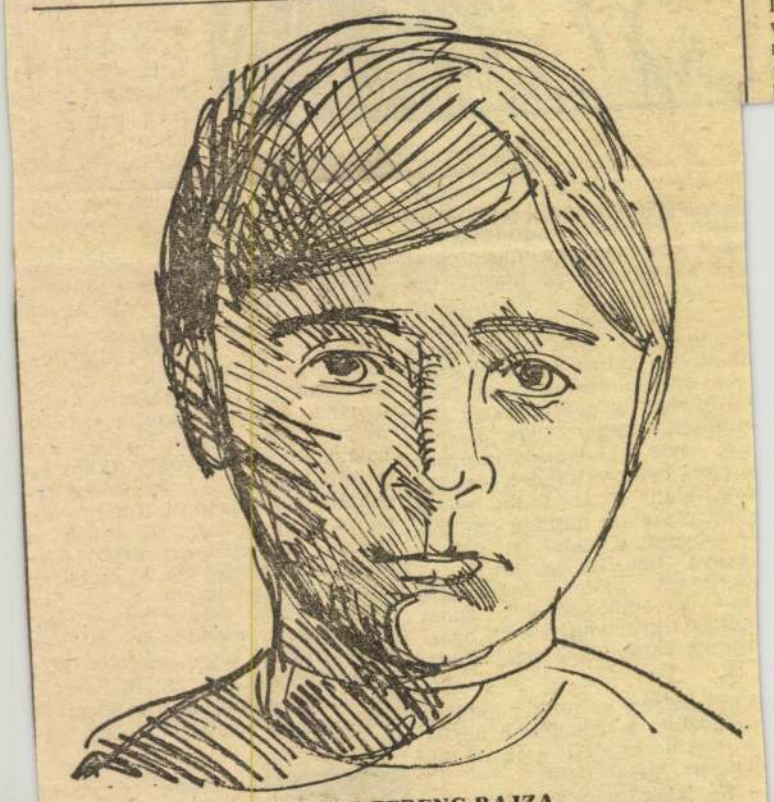

JÁNOSSY FERENC RAJZA.

...ezért, leg...
...hetségesebb...
...ádak alap...
...n tartóztat...
...hedt petro...
...ra. Azidőtt...
...ni haladás...
...zerveződött,...
...elvesztése...
...előretörését,...
...szkij pedig...
...ztésére egy...

életmodell megszerkesztésével válaszol, hiszen izgalmas tételregénye, a vizsgálati fogságban írott *Mit tegyünk?* valójában az értelmes lét, a tudatosan vállalt forradalmársors rajza. Ritka belső erő, hallatlan morális igényesség bizonysága az, hogy a hamis ítéletre várva — mert Csernisevszkijnek a legcsekélyebb kétsége sem lehetett afelől, hogy leszámolnak vele, ha már egyszer elszántákmagukat a provokációk sorozatára — ne a menekülés módozatait keresse valaki, hanem a továbblé...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 SEP 30

Jánossy Ferenc

/ 1021

Jánossy Ferenc kiállításáról

SZEKRÉNYESY JÚLIA:

Színház

ajlatban fe-
énnyel rak-
kevés hasz-
szinte úgy
a nap. Az
öld mindent
ktak szerte-

kóborló né-
Azóta árad-
t kapnak a
yeret. Mert,
emberek az
atiak, akik-
ból igen jó
lent, nem is
, ezt ezen a
úton terebé-
kete kenyér-
nytelen ven-
n át berzen-
teszik, mert
mást a gaz-
csak dolgo-
t, elszégyenli
mellett kö-

Élesztgettem szikvizzel, nedves ruhát is tettem a homlokára. Jobban is lett, csak akkor meg elszundított. Mit tehettem, vigyáztam álmát. Némi zavarban, mert mit kezdek most vele egy szál bikiniben. Sem retikülje, semmije. Mire felébredt, szerencsére jött egy másik német, és elvitte. A legfurcsább volt, hogy nem lefelé, hanem fel megint a hegynek. Neki egyenest az akácásnak. Akik arra igyekeznek, azokat óva intem mindig a tüskéktől és az éles kövektől. Ezeknek nem szóltam egy szót sem. De szólnom kell most arról az akácosról, mely elfoglalja a Stibernik felső részét egészen a harmadik teraszig. De ott megtorpant a rendkívül széles és magas kőbástyán. Csak apró husángokat, éves hajtásokat küldött még a házunk szintjén kekvő területre. A bástya felett viszont hatalmas szálfák nőttek. Ezekre felkúszott az iszalag és a vadszőlő, de olyan sűrűn és olyan vastagon, hogy azon át nem hatol a napfény. Benn az erdőben sötétség van, annyira, hogy alig nő aljnövényzet, inkább csak moha. A kúszónövények alkotta egyenes, magas falra, ott, ahol a bástya keskenyen megszakad, és lépcsőnek ad helyet, valakik lyukat fúrtak. Ezen a lyukon bújnak be időnkint a németek. Én oda nem megyek, nem én abba a sötétségbe! A németek mennek, hiába intem őket, és nem tudom hová lesznek Ha felfelé törnek, áthatolhatatlan tüskés sűrűbe jutnak. Hová lesznek hát?

●

Egyszer, egy hajnalban mégis voltam ott. Arra lettem figyelmes, hogy a diófánk alatt egy róka szorongat kétségbeesetten káráló fácántyúkot. Természetesen segítségére siettem a meggyötörtnek egy kirántott szőlőkaróval. Hatalmas dühvel rohantam a tyúklopó, a macskagyilkos, a szőlőszopogató ősellenségre. Az elhajított karóval is csak a farkát találtam, miközben lekókáltam néhány fürt szőlőt, hogy több legyen a bosszúságom. Futottam volna szívesen a vérengző után, de az hiábavaló volt. Követtem hát a szárnyatört, sánta fácánt. Lesz legalább egy fácánom. Mert az is tett a merénylő ellen, hogy az áldozat nem az övé, hanem az enyém lesz. Ám az áldozat átvergődött a mesgyére kiszórt kőhalmokon, bevette magát a Stibernik gazszövevényébe. Utána törtem, mellig ellepte öltözetemet a koldustetű, meg a ragadáncs. Így is csak a vastag indafalig követhettem, abban elveszett. Nem tehettem mást, némi kerülőt vettem, és átbújtam a németek útján a sűrű zöldbe fúrt lyukon. Úgy gondoltam, az élő falon belül meglelem. De hiába kerestem a félhomályban. A kopasz törzsek között, a mohás puszta földön meg kellett volna találnom sötétben is. Nyilván elült valahol az iszalag és vadszőlő sűrű tömegében vagy kimúlt sebeitől.

Álltam ott tehetetlen és fürkésztem a csendet. Ahogy a szemem világosodott, néhány lépésnyire nagy, fehér foltot

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1978 JUN 11

Jánossy Ferenc

1021

Jánossy Ferenc: Öreg asszony, öreg ház (akvarell)

művészekkel.

vel. 26. Nyaklánccon viselt ék-szer. 28. Kietlen. 30. OZÖ. 31. Kötőszó. 32. Az idézet befejező része. (Zárt betű: H.) 34. Személyes névmás. 35. Testi hiba. 37. A ízes alapú logaritmus rövidítése. 38. Féldrágakő. 39. Csehszlovák gépkocsik betűjele. 40. Szomszédos ország államfője. 42. Hulk. 43. A germánium vegyjele. 44. Az Újpesti Dózsa 75-szörös válogatott labdarúgója. 45. Talmi. 46. Német névelő. 47. A tufa belsője. 49. Ablakredőny. 51. Földtani időszak, a paleozoikum utolsó szakasza. 52. PEP. 54. A néma levente egyik főszereplője. 55. Ritka fafajta. 56. ...iacta est — a kocka el van vetve. 58. Kellemetlenül piszkál. 60. A szirtek lakója. 1. A taki is ez. 63. Kettőzve tenderi moszat nyálkaanyaga. 65. Aroma. 66. Gyengeelméjű. 68. Queensland fővárosa Ausztráliában. 70. Szedi a lábát.

FÜGGŐLEGES: 2. Állatöv. 3. Régi hosszmérték. 4. Ferrum. 5. Japán politikus. 6. Korcsolya, hogy a gyerekek nevezik. 7. Arra a helyre csábító. 8. A mondat eleme (az első négyzetbe kettős mássalhangzó!) 9. Eres! 10. Múzeum része! 11. Üveggyártásról ismert város az NDK-ban. 12. Higgető. 13. Egy bizonyos sportot űző. 14. Az idézet második sorának első része. (Zárt betűk: S, A.) 18. Televízió. 21. Rovarok érzékszerve. 23. Régi hosszmérték, körülbelül 60 centiméter. 24.

lányok

jelentkezését várj

Újpesti Gyapjús

1978. szeptember 1-én induló

fonó

szakmunkásképző iskolájába.

Felvétel: 14 éves életkor betöltése, 8 általános iskolai végzettség.

Tanulmányi idő 2 év.

Az I. osztályos tanulók tanulmányi ösztöndíjat az I. f. évben egységesen 310, — Ft-ot, a II. f. évtől tanulmányi eredménytől függően 210 — Ft-tól 500

a fenti helyeken átveszik és rövid határidőn belül megjavítva visszakapja.
Hibabejelentés: személyesen 8 és 16.30 óra között.
Kössön átalánydíjas javítási szerződést, tv-készülékére, hogy gondtalanul élvezhesse a VB-közvetítéseket.

RAMOVILL a lakosság szolgálatában.

HŰTŐGÉPÉT, egyéb háztartási gépeit *rövid*

határidőn belül

javítja

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD
1978 MÁJ 14

Jánossy Ferenc

1021

PLATÁNFÁK

Jánossy Ferenc

megírtam

szemmel a szocialista életmódról

foglalkozik. Filozófiát és tudományos szocializmust mindössze egy-egy félévig tanulunk, a hallgatók többségének nincs komplex ismerete ebben a témában. Témaválasztásomnak persze volt egy másik — praktikusabb — oka is. Mivel a főiskola vállalatgazdálkodási karának iparszakát végzem, a szakdolgozatomat is ebből kellett volna megírnom. Hozzám a filozófia közelebb áll, mint a szakmai tárgyak. A TDK-dolgozat megfelelő eredmény esetén szakdolgozatként is beadható.

— Hogyan kezdte el a munkát?

— A szocialista életmódot vizsgálva arra kerestem választ, hogy mit és hol tesznek legtöbbet ebben a kérdésben. A szocialista brigádok megfigyelése látszott a legkézenfekvőbbnek, hiszen itt próbálják legkövetkezetesebben megvalósítani a szocialista életmóddal kapcsolatos célkitűzéseket. Kiválasztottam tehát egy gyárat — a Salgótarjáni Kohászati Üzemeket —, laszolt a kérdésekre. Persze, az ellenőrző kérdésekből az is kiderült, kik azok akik nem az önálló véleményüket írták le. Akadt, aki egyáltalán nem töltötte ki a kérdőívet. A tesztlapok feldolgozása mellett gondosan tanulmányoztam a vállalatnál fellelhető dokumentumokat, statisztikai adatokat. A dolgozat készítésekor természetesen nagy szerepet játszottak a személyes beszélgetések és látogatások is. Részt vettem néhány orígádgyűlésen és megismerkedtem a brigádtagokkal.

— Milyen következtetésekre jutott a „vizsgálat" során?

— Úgy érzem az SKÜ-vel, némi szerencsém volt. Tapasztalataim szerint az átlagosnál eredményesebb az ott folyó szocialista brigádmunka, bár a felmérés során az is kiderült, hogy fokozottabb ellenőrzés mellett a lehetőségeket jobban kihasználhatnák.

— A dolgozatban három külön fejezetben tárgyalja a hármas jelszó „Szocialista módon dolgozni, tanulni és élni!"

ló viszonyt, az önképzést, a közéleti tevékenységet és a szabad idő hasznos eltöltését egyaránt magában foglalja. Sőt több is ennél. Persze megváltoztatására ma még nem kerülhet sor, mert a brigádtagok megtanulták a hármas jelszó jelentését, megszokták azokat.

Másodszor, a brigádmozgalomban tudatossá kellene válnia a szocialista életmód követelményeinek. A formalizmust végleg ki kell iktatni a mozgalomból. Tudom közhelyízű, mégis mindezek ellenére ki merem mondani, hogy a szocialista életmód megvalósításának leghaladóbb és legfejlettebb formája a szocialista brigádmozgalom. A „formát" illetően a jövőben is bizonyára lesznek változások. Első lépésnek a kommunista műhelyek megalakítását tartom, amelyben a szocialista brigádok egybeolvadnak. A végső állomás a kommunista gyár és üzem, ahol minden dolgozó tökéletesen megvalósítja a brigádmozgalom követelményeit, vagyis a szocia-

MHK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 ÁPR 27

NÓGRÁD

Jánossy Ferenc festőművész

1021

Jánossy Ferenc: Pajkos. kocsival (akvarell)

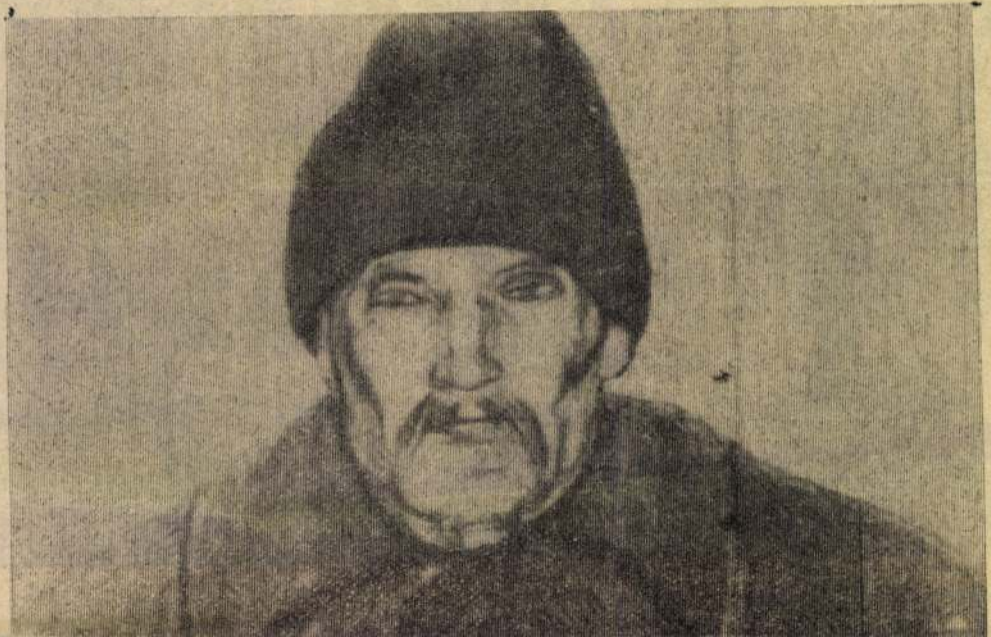

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Jánossy Ferenc

NÉPSZABADSÁG
Kertművelés.
1979 SEP 7

1021

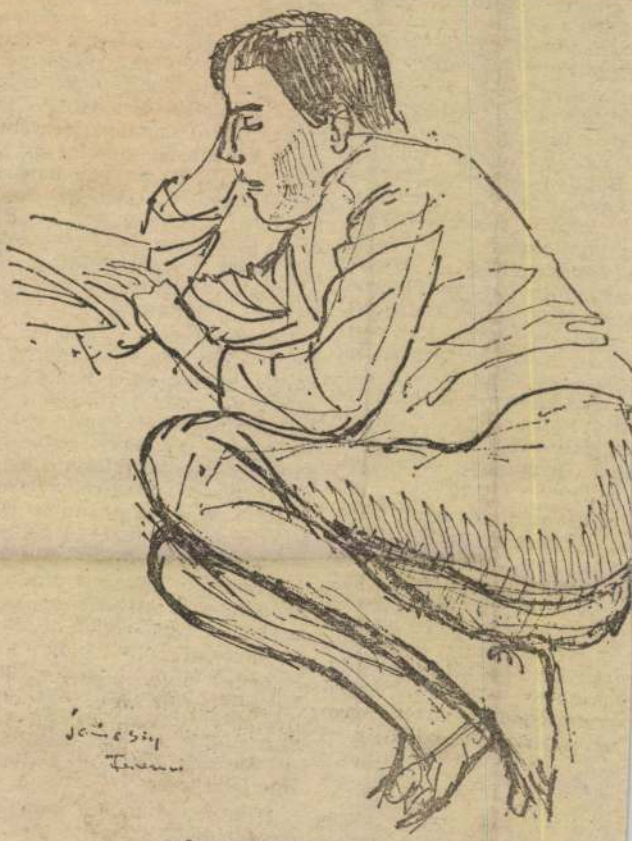

JÁNOSSY FERENC RAJZA.

címemre küldeni." Som-
igyon alázatos és rám fon-
éssel jövök." Tóth Árpád:
Ady Endrével való talál-
agy izgalmában totaliter
keztem a Szerkesztő Úrtól
zni. Így kívánok tehát
jót, és ígérek minden
Babits: „Mély tisztelettel
egyszer kérve, hogy vala-
válaszoltasson (tudom,
n nem szeret írni)". Nagy
„Legyen kegyes... kritiká-
sszaadni... Legyen kegyes
gosítani..." Oláh Gábor bé-
mellékel, hogy ha nem
a cikke, visszaküldjék.
„Fáradozásáért előre is leg-
köszönetemet és hálámat
nítva, maradok..." „Kö-
m, váltsanak meg igaz szó-
saját magamban való hitet-
rettenetes kínjától."

a kínosan udvarias, kérő,
os stílusra nyilván a kor
sziós, cikornyás stílusa ösz-
ött. De nemcsak erről van
tehetségek fiatal regiment-
ndult, hogy bevegye az iro-
erődjét. Tudták — az elő-
mzedék volt a példa rá: Ady,
, Ambrus, Gozsdu, Heltai
gy huszonévesen is be lehet
ezt a várat. De ehhez nem
egle, pökhendi jelentkezés
égeltetik. Viszont kellett egy
, aki azzal is megalapozta
télyét, hogy korábban — még
t-ben — egy 21 éves íróról,

ta: „
hogy
csak
De e
meg
edző
sem
Nyil
mi
leln
velni: szeretni, kedvelni. Szó-
ni: ilyen szó még a nagy Értelmező Szótárban se található, csak igekötővel: *megszívlelni*, s ez tanácsnak, intelemnek a helyeslését, követését jelenti.

Ugyanígy szíven ütött az, hogy jeles írónk egyik cikkében *manzartot* írt *manzárd* helyett, mely szó a 17. századi francia építésztől, Mansard-tól kapta nevét, s tudvalevően a padlástérbe épített szobát jelenti. Mikor második cikkében is visszatért a manzárt, tudtam, nem nézett utána: hogyan írják e szót, csak — rossz — fülhallására hagyatkozott.

Gyerekkoromban tréfálkoztunk azokon, akik összetévesztik az allegóriát a filagóriával, a diadémot a diaréval. Ennek alapján született az a bölcs mondás: „Ne használjunk idegen szavakat; sose lehet tudni, mit jelent." Ezt így módosítanám: ne használjunk semmilyen szót, amelyről nem tudjuk, mit jelent.

E tanácsomat, ha nem szível is engem, ki-ki szívlelje meg.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Jánossy Ferenc
NÓGRÁD

1979 JAN 7

1071

Jánossy Ferenc: TÉL (akvarell)

A szocialista br

Mintegy negyvenezer munkás tevékenykedik Nógrád megyében a szocialista brigádokban, küzd a különböző fokozatok eléréséért. A szocialista brigádok gazdasági, termelést segítő munkája minden üzemben, munkahelyen kézzelfogható. Kimutatások bizonyítják: egyik vagy másik brigád konkrétan mit tett a termelés hatékonyságáért, a tervek teljesítéséért. Sajnos, nem ilyen a kép a kulturális vállalások teljesítéséről, nem ennyire ismertek az eredmények. Bár mindenki vallja — joggal —, hogy a szocialista brigádok kulturális tevékenysége nélkül kulturális életünk szürkébb, színtelenebb lenne. És az is tény, hogy a szocialista brigádok sokat tesznek önmaguk neveléséért. Mindenütt ott vannak, ahol kulturális életünk eseményei zajlanak. Nézik, lá-

egyszerűbb
lektív vál
egyénre sz
sítésén al
A versenyé
nehezíti —
helyen is
forma. Me
pontokban, számokban ér-
tékelni, hogy a 20 tagú brigád hányszor volt moziban, színházban, 20 személy más és más vállalását kell mérni, majd összehasonlítani más brigádokkal és mindenekelőtt önmagukkal. Megfogalmaztak olyan véleményt is, hogy az egyéni vállalásokon és teljesítéseken alapuló forma „antikollektivista". Az elmúlt 20 évben mindig a kollektívák értékelték és ezt tartják továbbra is jónak.

Úgy gondolom, a politikai és gazdasági vezetőknek, kulturális intézmények dolgozóinak, népművelőknek népsze-

si intézményeknek és a hatókörükbe tartozó üzemekhez el kell juttatni az 1979-es év terveiket, hogy a brigádtagok válogathassanak a lehetőségek között, amivel a legjobban teljesíthetik vállalásaikat.

Jobban ki kellene az üzemeknek használni a művelődési intézmények által nyújtott szolgáltatásokat. Tovább kellene fejleszteni azt a gyakorlatot, hogy az üzemek közelében levő művelődési intézményeknek legyen szocialista szerződésük, amelyben rögzítik, milyen tá
mogatást nyújt az üzem, ezér

Jánossy Ferenc, grafikus

JÁNOSSY FERENC RAJZA

12.

Népszabadság, Bp. 1979 [illegible] 13.

Jánossy Ferenc

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 SEP 9

NÓGRÁD

Grafi Ismaniés

1021

Jánossy Ferenc rajza.

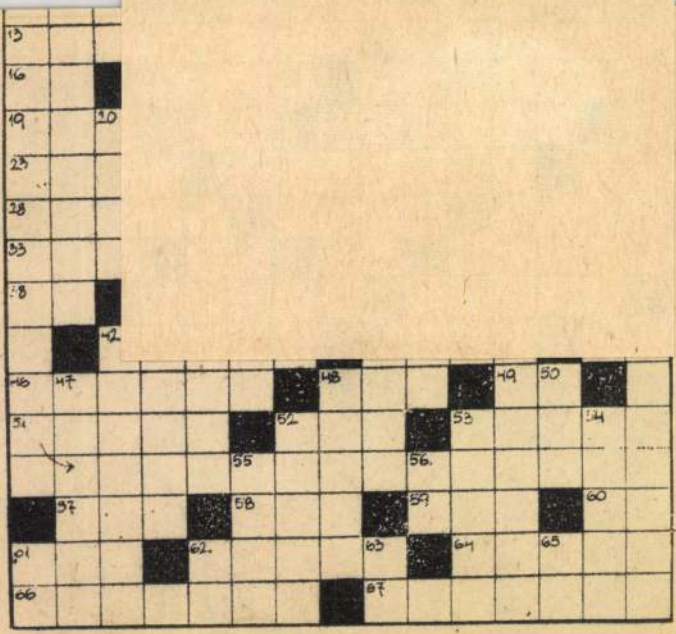

A Centrum Áruház

Hétfőn megnyitjuk az áruház emeletén

átalakított

BŐRDÍSZMŰ-AJÁND

részlegünket.

MINDEN ÉVSZAKBAN VÁSÁROLJON A VÁROS K

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Jánossy Ferenc festőművész

NÓGRÁD
1979 OKT 21

1021

Jánossy Ferenc: Kata (olaj)

Nagyon s
sadalomtud
száma, ame
rétegekkel,
helyzetével,
gyasztási s
koznak. Ko
azonban
munk is —
vet, vagyi
számos ir
nem utolsós
a kultúráh
szempontjá
mi tagozód
azonban az eddigi kutatások eléggé elhanyagolták.

Az emberiség évezredek nyomán felhalmozott kulturális értékeiből való részesedés is, ugyanúgy, mint a felhalmozott anyagi javakból való részesedés — alapvetően az utóbbi következtében — nagyon egyenlőtlenül oszlott meg egyes osztályok, rétegek és egyének között. Ennek az évezredek során felhalmozott egyenlőtlenségnek csökkentése roppant bonyolult és hosszan tartó folyamat. Bár alapvetően a materiális egyenlőtlenség csökkentése teremti meg az alapját a kulturális javakból való egyenlőbb részesedésnek is, de hozzá kell tenni nyomban, hogy nem automatikusan, ha-

[illegible] tékeket, illetve azokat az elemeket, amelyeket az adott kor, a társadalom értékesnek tart.

A kultúraközvetítés, illetve a művelődés, így felfogva nem egyirányú, „fölülről lefelé" ható, hanem megfordítható aktus, vagyis a kultúra közvetítésével, fogyasztásával az össztársadalmi kultúra nem fogy, hanem gyarapszik. Tehát amikor az értelmiség kultúraközvetítő tevékenységéről beszélünk, látnunk kell hogy ez egy két irányba ható kölcsönviszony. Balázs Béla már a film korai és hőskorában felismerte, hogy nemcsak az alkotás és közvetítése formálja a közönséget, hanem az utóbbi ugyancsak erőteljesen hat a filmművé-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 340-718, 340-726

1978 ÁPR 23

NÓGRÁD

Jánossy Ferenc

1021

Jánossy Ferenc: ŐRI LAJOS GAZDA

Aut

A balassagyarmatiak kedvelt hétvégi pihenőhelyén, a Nyírjesben, ahol mintegy húszhektárnyi területen parkerdő szolgálja a felüdülést, az idén megtiltják az autók bejárását. A parkerdő védelmében hozott tanácsi határozat intézkedik arról, hogy sem a parkerdő környezetében, sem pedig annak útjain nem járhatnak gépkocsik. A benzingáztól és motorzajtól megszabaduló parkerdő ezután hatékonyabban szolgálja az ember pihenését. A tervek szerint, ugyanakkor megfelelő autóparkírozó kiépítése, központi szeméttároló létesítése, erdőőrök munkába állítása is várható az idén.

Kevés a szolgálati lakás

Összesen tizennégy szolgálati lakás áll a Nógrádi Szénbányák rendelkezésére. Ebből tizenhárom összkomfortos otthon a megyeszékhelyen található, egy komfort nélküli pedig Kisterenyén van. Fenntartásukra tavaly százezer forintot költött a vállalat. A lakásokban hosszú évek óta ugyanazok az emberek laknak, ezért a vállalat vezetői nem tudják kielégíteni az új igényeket, így azokat az illetékes tanácsokhoz továbbítják.

Aforizmák

A férfiak vadásznak, a nők halásznak.

(Victor Hugo)

★

A teoretikusok ezt mondják: kétszer kettő — négy. A gyakorlat emberei viszont ezt mondják: kétszer két korona az négy korona.

(H. F. Kaden)

★

A legtapintatlanabbak azok a tükrök, amelyek egész alakunkat mutatják.

(Punch)

Apróhirdetések

NAGYBATONYI postahivatal azonnali belépéssel hírlapkézbesítőket keres felvételre. Jelentkezni lehet a hivatalvezető-

SZANÁLÁSRA kijelölt komfortos nagyház 300 négyszögöl telekkel eladó, Szécsény központjában. Érdeklődni lehet: Szécsény,

A kisterenyei Egyesült Zagyvavölgyi ÁFÉSZ pá-

Jánossy Ferenc, festő

JÁNOSSY FERENC RAJZA

jó reflexeid vannak, még látleletet se vetethetsz magadról, mert nem tudott megütni. Ha lett volna a zsebedben egy kis japán Woki-toki, amivel fölveszed a hangját... De hát, az ütés bizonyítására ez nem elegendő. Talán, ha látleleted is van mellé.

Az ügyvéd szemügyre vette a barátját.

— Alakra milyen a pasas? — kérdezte.

— Nekem eddig ér — mutatta Roik.

— Na, akkor ezt nem mint jogász mondom neked — meszelt a kezével a levegőben —, hanem mint a barátod! Aki segíteni akar neked! Tornatanár vagy! Igaz? Kisportolt, nagy darab ember. Ha nem látja senki, verd szét a pofáját!

— Én tanár létemre ezt nem tehetem meg — tiltakozott Roik. — Mire tanítsam én azok után a diákjaimat? Mire?

— És így mire tanítod őket?

Roik gyorsan zsebébe süllyesztette a szerszámot, és igyekezett mielőbb kijutni a pinceműhelyből.

Az utcán körülpillantva szeretette volna az emberek tudomására hozni, hogy a kényszer vitte rá, és változatlanul nem hisz abban, hogy rendjén való a durvaság, az erőszak, és hogy az emberek jóra való érzékenysége egyre tompul.

Nehéz volt megszokni az idegen tárgyat a zsebében. Az első héten súlyos, kellemetlen fémdarab volt, amely állandóan eszébe juttatta a régi időket, amikor az egyetlen tisztességes fegyver a puszta ököl volt, s undor fogta el, ha másnak kezében borotvapengét vagy boksszert látott. — Én nem fogok tudni madni, fogadkozott magában, de ha úgy hozza a helyzet, kíméletlen leszek, akármi a következmény... Egy idő után megszokta a bokszert. A társa lett, a zsebében élt. S miközben felkészülten várta, hogy mikor üthet vissza, csodálatos tornaórákról álmodozott, ha majd hatvanéves korában három és fél szaltóval ámítja

Jánossy Ferenc

Jánossy Ferenc: Maszk

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 26.
XXI. évf. 48. sz. 11. lap.

he Vitray's Monthly

dolgairól; önálló embernek tekintik, szuverén intellektusnak, azt gondol, amit akar. Szokatlan eljárás, de rokonszenves.

Hosszan tudnék rágódni ezen a gondolaton, hiszen annyi ellenpélda akadna, ahányat óhajtunk, ám ezúttal ván egy ennél is fontosabb mozzanat — még mindig az eddigi fogalomkörön belül.

A Csak ülök — úgy érzem — előítélet-mentességre nevel.

Emlékezzünk csak, miket láttunk-hallottunk ebben a műsorban. Láttuk az osztályharcos sakkfigurákat faragó egykori légtornászt. A csipkeverő férfiút. A koncertteremben rajcsúrozó londoni ifjakat. A két gyulai mecénást. Láttuk Buzsilla Lászlót és a bogarait. A piruettező főorvost. A jelmezben hadakozó királypártiakat és kerekfejűeket. Az üvegevőt. A bicsérdistát. Láttunk aktmodelleket, kutyaiskolát, maneken-szépségversenyt, svéd feministákat, lövöldöző festőművészt, kóbor dánokat, sírversgyűjtőt, láttunk neurológiával foglalkozó szabómestert, egészségügyi megszállottakat, nyolcvanéves repülőnőt, maszek fodrászfesztivált, önjelölt zeneszerzőt, láttunk remeteasszonyt, búval bélelt bulldogot és láttunk varázsvesszős embert, aki vizet fakaszt a földből. Láttunk egyet, s mást. Kuriózumokat. Márpedig mi az ember első reakciója, ha olyasmit lát, ami váratlan, meghökkentő, nem megszokott, furcsa, bizarr és így tovább? Hogyan szoktuk minősíteni felebarátaink extrémhaladás (a világos) bábui küzdenek a reakció és a szélsőbaloldal (a sötét) erői ellen. A riport ragyogó, s ha a néző meggondolja, hogy ezen a táblán Mao gond nélkül kiütheti Marxot, akkor úgy nagyjából helyre is tette az egészet. Ezek után jön a himző bácsi, majd egy szerkezeti törés következik: az ötvenéves érettségi találkozó részvevőit az alkotók már másképp kezelik, csakhogy az átmenet észrevehetetlen, a riporterek véleménye éppúgy implicit marad, mint korábban, a néző tehát egyik lábáról a másikra áll, s nem tudja eldönteni, szeresse-e lord Kaldort vagy ne szeresse. Később, persze, eldönti, ekkor rokonszenvesen félbolond angolokat lát egy darabig, majd jönnek a mecénások. Képzeletbeli nézőnk — futja még a lendületből — őket is kezdi akceptálni, s félő, hogy úgy marad. Pedig hát a riport önmagáért beszél — feltéve, hogy a befogadónak jók a reflexei. De ki garantálja, hogy az eddigiekben nem romlottak el? Nem is szólva arról, hogy egy újabb csavar eredményeképp megjelenik Ilona néni, a tiszteletreméltó korú óvónő, s az általa felkeltett szimpátia visszasugárzik a zene „önzetlen" híveire, végeredményképp tehát az egész műsor egyetlen masszává olvad, elmosódnak az értékkülönbségek, különnemű dolgok jutnak közös nevezőre, s a nézőben ennyi marad: *Jé!*

Hát ez a hiba.

Tudom, bajos volna ezt másképp

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Jánossy Ferenc

NÓGRÁD

1979 JUL 1

festőművén

1021

Jánossy Ferenc: Üres udvar (akvarell)

A próhirdetések

INTELLIGENS, idősebb, jó mozgású, egyedülálló, a Mátrában saját házában élő, józan életű nyugdíjas férfi keresi becsületes melegszívű, 70 év körüli, senkihez nem tartozó nő ismeretségét házasság céljából, aki szereti a hegyi levegőt és a csendet. Anyagiak nem érdekelnek. „Ketten egymásért" jeligére a NÓGRÁD kiadóba.

HANGLEMEZEIM eladom. (Boccara, Démis, Roussos, Gilbert Becaud stb.) Cím a kiadóba.

ÉRTESÍTJÜK az építkezőket, hogy a

bujáki tsz

A Nógrád megyei Állami Építőipari Vállalat

érettségizett, gyors-, gépírói gyakorlattal rendelkező

titkárnőt

keres. Jelentkezés a vállalat személyzeti osztályán:

Salgótarján, Munkás út 8. Telefon: 22-02.

SALGÓTARJÁN legszebb helyén 420 m² gyümölcsös, megkezdett építkezéssel eladó. Ára: 160 000 Ft. Cím: Salgótarján, Kercseg út 24. (Ke-

ELADÓ frissborjas tehén, borjúval együtt. László László, Egyházasgerge, Petőfi út 1.

GARÁZS Zagyvarakodón teljesen kész állapotban, jó közlekedési lehetőséggel eladó. Válaszokat: „Költözködés miatt 70261" jeligére a salgótarjáni hirdetőbe.

1980. VII. hóig műszaki vizsgázott CO-s rendszámú Wartburg eladó. Karancsalja. Kossuth út 22.

TECHNOLÓGIAI változtatás miatt értékesíteni kívánunk 26 db, egyenként 20 férőhelyes sertés önetetőt. Ár megegyezés szerint. „Ipoly" Mg. Tsz. Litke.

KÉTSZOBÁS komfortos családi ház eladó. „Őszi költözés-

— Úgy gondolom — mondja az egyik —, a házasság sivatagi délibábra emlékeztet: paloták, pálmák, tevék... Azután a palota eltűnik, majd a pálmák is eltűnnek, s végül az ember kettesben marad a tevével.

Fiatal lányok

jelentkezését várjuk az Újpesti Gyapjúszövőgyár 1979. szeptember 1-én induló fonó, szövő, továbbá

Jánossy Ferenc

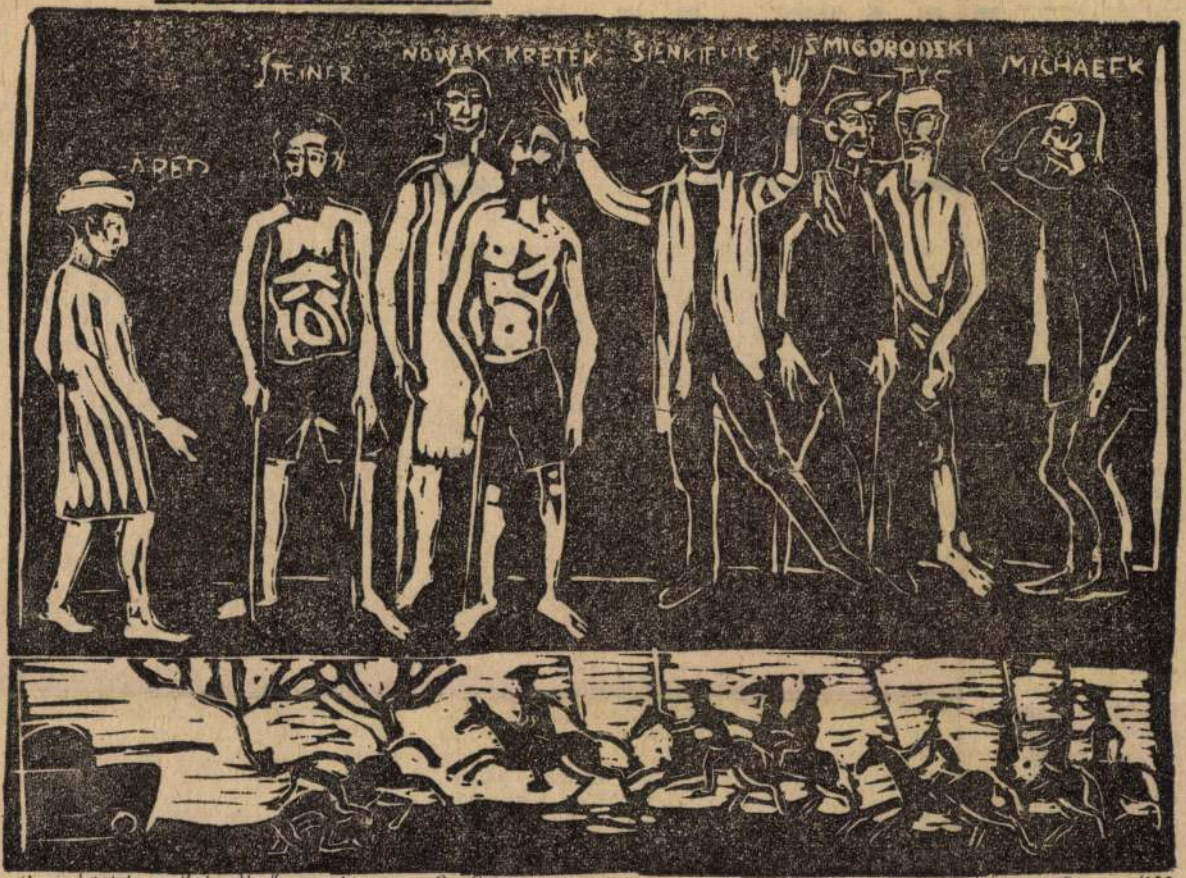

Hogy tűntek a katonák" ill. Kardos G. György regényéhez

JÁNOSSY Ferenc 1972

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 24. XX. évf.
17. sz. 3. lap.

~~ban nyílathozik meg. Mindeme te-~~ gyorsabban. Hogy a termelés nem könösség és az egyéniség fejlesztő-

Jánossy Ferenc: Illusztráció Kardos G. György regényéhez

MIT MOND AZ OLVASÓ?

Az Élet és Irodalom szerkesztősége február 28-án Bertha Bulcsu Kesudió című cikkével indította meg azt a vitát, amelyet most dr. Simai Mihálynak, a Világgazdasági Kutatóintézet igazgatóhelyettesének cikkével fejez be. A zárócikk — amelyet szerzője nem vitánkba szánt — a nemzetközi gazdasági élet összefüggéseinek általánosságába helyezi azokat a kérdéseket, melyeket a „Termeljünk jobb közérzetet" mottóval közölt írásokban érintettünk. Ezért érezzük alkalmasnak a vita lezárására: tovább lép, s eddigi szempontjainkat egy általánosabb, de nem kevésbé érvényes szempont alá rendeli, amely nélkül a vita csonkán maradna. Különbözik eddigi vitacikkeinktől, ez a különbség azonban elengedhetetlen a teljes kép kialakításához. Természetesen a zárócikk sem, de az egész vita együttvéve sem alakíthatta ki ezt a bizonyos „teljes", minden apró részletet bemutató képet. Ahogy a vita elején is leírtuk: nem mi fedeztük fel munkánk hatékonyságának fogyatékait: a párt- és állami szervek sok állásfoglalásban, határozatban, rendeletben és különböző sajtótermékek számtalan cikkben, glosszában, riportban foglalkoztak már velük — most is szükségesnek tartjuk leszögezni, hogy a kérdés továbbra is (mint mondani szokás) „a levegőben van". Nem is a végleges megoldás szándékával kezdtük ezt a vitát, csupán a felelős együttgondolkodás lehetőségeként. Célunk az volt, hogy írók, gazdasági szakemberek, állampolgárok „okos gyülekezetében" vizsgáljuk meg munkánk és társadalmi közérdekünk összefüggéseit.

A vitában eddig közölt cikkek szerzői, mind az írók, költők, újságírók, szociográfusok, szociológusok: Bertha Bulcsu, Lázár István, Lovas Márton, Odze György, Bor Ambrus, Hárs László, Maróti Lajos, Ordas Iván, Zsille Zoltán, Mocsár Gábor, Veress Miklós; mind a nyelvész B. Lőrinczy Éva, mind az esztergályos Hazafi József s az asztalos Balogh András, mind a magas vezető funkcióban dolgozó gazdasági szakemberek: Bácskai Tamás (a Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója) és Hagelmayer István (a Pénzügykutatási Intézet igazgatója), de azok

rünk vonzerejét, szabad-e, egyáltalán: lehet-e visszariadnunk a vélemények nyílt összecsapásától? Hiszen a kikristályosodott igazság csak vitában győzhet, s ma, népünk felnőtté válásának idején, úgyis a többség akaratának felel meg." Hasonló *Kovács Endrének*, a fiatal egri közgazdásznak a véleménye is: „Vajon most, három évtizeddel a felszabadulás és húsz évvel az ellenforradalom után, szükségünk van-e még azokra a frázisokra, sztereotípiákra, amelyek valamikor az alacsony műveltségű, sokszor tanulatlan, elnyomott emberek számára is elérhető, leegyszerűsített igazságokat hordoztak. A történelem dialektikájához tartozik, hogy — ha a helyzet megkívánja — ezeken az egykor pozitív tartalmú igazságokon túl kell lépni, differenciáltabban kell kezelni a gazdasági és társadalmi problémákat" — írja.

De hogyan is látják a levélírók: miről szólt valójában a vita?

„Mint sok más vitában, keressük a választ arra, hogy a jobb anyagi helyzet miképp befolyásolja az emberek tudatát" — írja *Molnár Vilmos* Szolnokról. *Debre Ferenc*, Tápiószecső nagyközség párttitkára

Jánossi Ferenc, grafikus

JÁNOSSI FERENC RAJZA

13

Jánossi Ferenc: Rajz.

Népszabadság, Bp.

dulatokkal teli fordításának
túlnyomórészt e német nyelv
librettó az alapja. Brod (1884-
1968) Prágában élő osztrák író
zeneköltővel való egyetértésbe
dolgozta át a *Rókácska* szöve
könyvét — a zenét érintetlen
hagyva — úgy, hogy *hangsúly*

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1978 JUN 25

Jánossy Ferenc

szának. — tűzgyújtójának — szemeim előtt fiatalságunkat

1021

Jánossy Ferenc: Balatongyörök (akvarell)

Perunak így lőtte az egyik gólt az argentin a mai döntő egyik főszereplője lehet.

A MUNDIAL-ról jelenti Szőnyi János

Játékvezetői tanulságok

Buschner említette már a játékvezetőket, hadd tegyem hozzá személyes véleményemet az Argentínában tapasztaltakról, kicsit összehasonlítva a magyar játékvezetői felfogással, stílussal.

Palotai működése osztatlan elismerést keltett, a délamerikai rangadó nagyon nehéz feladat elé állította. Látszott azonban rajta, hogy otthon máshoz szokott és ezt Billy Wright az egykori több mint százszoros kitűnő angol labdarúgó, így fogalmazta meg:

„Palotai sokat beszél a pályán. Amiért nálunk a bajnokságban sárga lapot adnak, azért Palotai csak figyelmeztet. Leáll társalogni a játékosokkal és ennek nincs értelme. Bátrabban kellene a sárga lapokhoz nyúlnia. Kitűnő játékvezetőnek tartom, de sokkal erélyesebbnek kellene lennie!"

dak, melyek szerint Peru nem harcolt teljes erőbedobással. A hazaiak példát adtak a megalkuvás nélküli, gátat nem ismerő támadójátékból.

Mario Zagalo, egykori szövetségi kapitány:

— Nevetséges ez a 6 gól. Peru együttműködött az argentinokkal, akiknek tudása nem üti meg a döntőben elvártakét.

★

A KLM holland légitársaság világbajnoki különgépet indított útnak péntek este, fedélzetén 193 holland turistával. Ők nem sajnálták az 1200 dolláros részvételi költséget, amelyben természetesen benne foglaltatik az argentin—holland döntő belépőjegyének ára is.

Jánossy Ferenc, grafikus

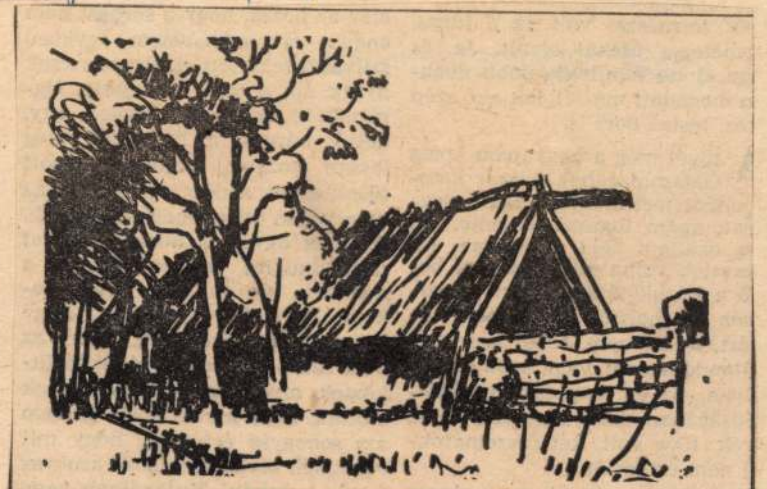

JÁNOSSY FERENC RAJZA

11.

-Jánossy Ferenc. Rajz.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 8.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Janosy Mátyás

köfargó

1681-ben a városi

közpiélis tagja Kassán

Csod

Ks 48. l.

Jánosy Mátyás alias Kömetsö

1681.

lásd

Arch. Ért

1909. 435

Janósy István
író

M.D.K

Önarchép (repro)

N. L.: Koltók kirándulásom
Élet és Irodalom, 1963. okt 12 - 11 lap

Jánossy József

szobrász

Nemzeti Szalonban - Tavaszi Szalon kiállitáson komély értékü alkotással szerepelt.

Budapesti Hirlap 1931.VI.21.

Jánosvölgyi Münnich Aladár MBK

Vörösmarty-téri bérház, átjáró, átjáró bejárat, irodaépület bejárata

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Jánosvölgyi hunnich sladák

„Vörösmarty tér" c. műve nagyon a hűcsarnokban a Kiszőmi v. Társulat ön tárlatán (emlitve)

Nemzeti Ujság 1938 XI. 12

MDK.

Jánószki Ilona

Kiállitási hir

Hajdusági Munkás 1967 nov.17.

Janotta A [?] M.D.K.

Bp.1901.

Travnik. 19X13 cm. illusztráció a Tájleirás c. cikkhez. id.mü 39-154.p.

Szign. Janotta A.sc.

Háry Gyula rajza után - - egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.19.köt. Bosznia és Hercegovina.1901.113.p.

FÁNOSSY GYÖRGY
építész

Salgótarján

Nógrádi Sándor Múz.

TKM 177

* 30. 1. 1883 Buda-
er Ausb. 1897–99 in
apest bei Ferenc Va-
11–12 im Meisterkurs
ABK Wien. Meißelte
im Paß Branisko mit
impfers (Honved; dort
1–16 Teiln. der Ausst.
it Marmor- und Gips-
3; Architekt *L. Scho-*
r NG: Hüttenarbeiter,
i Múz.: Walzwerker,
1955. MagyKépLex,
77. –Új Idők v. 27. 8.

Á.No.

MDK

Jánossy Gyula festő, Mezőkövesd.

1926. máj. résztvett a Lévay Egyesület miskolci kiállitásán.

Halmay Leszih: Miskolc és ... vm.beli községek.
MVM. V.k. Bp. 1929.

Melk

Jánossy Gyula műbarát, mecenás

„sokat tett művészetünk haladásáért"

Huszella Ödön: A remekmű halála

Kolozsvár, 1937.

s. l.

Jaroszy Gyula
főleg ügyes akvarellistakent tünt ki.

Koroknay Gyula: Szabolcs-Szatmár
képzőművészete.

Alföld 1973/10 66 old.

MDK

Jánossy József, szobrász.

A bánáti oláh. Gipsz.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi Tárlat. 1931. junius. Kat.

Táblakép. Irmela von Dulong arcképe.
Jánosy.

Magyar Müvészet 1925. 580-583. o.
Müvészetünk a külföldön.

Jánosy Antal festő

Magyar Müvészet 1925.580-583.o.
Müvészetünk a külföldön.

MDK

Jánosvölgyi Münnich Aladár

Vörösmarty-téri bérház. Átjáró.
" " " " bejárat.
" " "
" " " Irodaépület bejárata.

KMTárs, 1938. őszi tárlat. 9.lap

Tánossy ~~Dóla~~ Imre
igazgató

Iparrajzkiállitás - Iparmüvészeti Muzeum nagytermében - a kiállitáson növendékei szerepelnek.- A kiállitás főirányítója.

Nemzeti Ujság
1929.VI.11.

Jánossy József

nobrán

Szefeltlex. 253. l.

Élet. arck.

u. o. 711. l.

Jávori József

1899/900 – 1900/1 a Stróbl
féle kőbrázati iskola
növendéke

Ferképzomfoisk vk
96. 1.

kívánta terelni, a Prix de Rome el-
nyerése után azonban olaszországi
útján sajátmaga ismeri fel hivatá-
sát: a vallásos festészetet. Két képe:
Szt. Klára vakokat gyógyít (Nantes,
katedrális) és Jézus megáldja a gyer-
mekeket, olyan feltűnést keltett, hogy
a párizsi St. Séverin-templom Szt.
János-kápolnájának kifestésével bíz-
ták meg. Ezután egymást követték a
nagyszabású feladatok, amelyeket F.
rendkívüli rajztudással és dekoratív
érzékkel, többnyire régi minták ha-
tása alatt, enyhén archaizálva old
meg. A St. Germain des Prés szen-
télyét, közép- és kereszthajóját az ő
freskói (párhuzamos példázatok az
Martin d'Ainay apszisának Jézusa s
Ó- és Újtestamentumból) mélységes
komolyságú dísszel ruházzák fel. A
lyoni St. Martin d'Ainay apszisának
Jézusa ókeresztény mozaikok hatása
alatt keletkezett s végül a párizsi
St. Vincent de Paul két kolosszális
méretű oldalfríze (több mint 160 alak:
apostolok, mártírok, mártírnők, 12
csoportba osztva) az Emberiség év-
ezredek óta sűrített hitének és szen-
vedéseinek fölvonulása. Mint portré-
tista — különösen mint fiatal nők
festője — kiváló (Mme Vinet, Görög
leány, mindkettő a Louvre-ban; F.
saját képmása, III. Napoleon, Ver-
sailles). *Gál.*

FLAXMAN (ejtsd: *flékszmön*), *John*, angol szobrász és rajzoló, * York 1755, † London 1825. Klasszicista, ki Winckelmann tanait követte. Első ki-képzését atyjánál nyerte, aki gipsz-öntvényekkel kereskedett, azután hét évig Rómában tanult (1787—94). Az antik vázaképek nagy befolyással voltak reliefjeinek és rajzainak stí-lusára. Klasszikus relief-kompozíció-kat készített Wedgwood kerámiai gyára számára és a híres Wedgwood-

Jánosi József

Mincsaunk zobrász: Bpest

1900. Fav. Kiáll -

Freskó-töredék, római VI. 186.